30. 6.32.

M

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

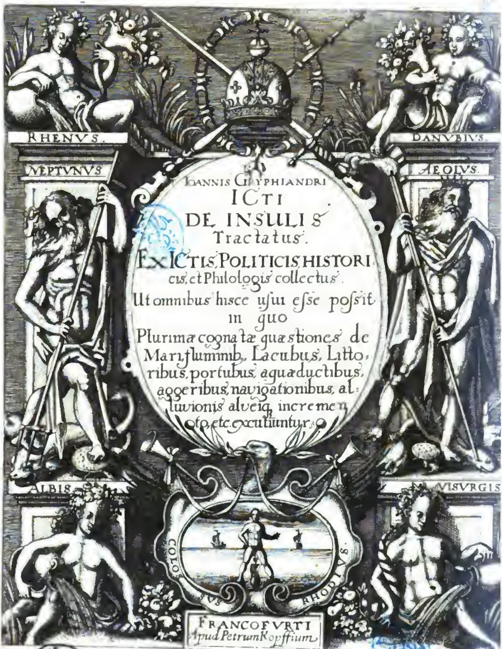
Digitized by Google

3-2-B-7

I

Digitized by Google

Digitized by Google

IOANNIS GRYPHIANDRI

ICTI DE INSULIS Tractatus.

Ex ICTIS, POLITICIS, HISTORICIS, et Philologis collectus.

Ut omnibus hisce uſui eſse poſsit in quo Plurimæ cognatæ quæſtiones de Mari, fluminib., Lacubus, Littoribus, portubus, aquæductibus, aggeribus, navigationibus, alluvionis alveiq. incrementoq. etc. excutiuntur.

FRANCOFVRTI
Apud Petrum Kopffium

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

13.7.B.7

Digitized by Google

ILLVSTRI AC GENEROSISSIMO COMITI AC DOMINO, DN. ANTHONIO GVNTHERO, COMITI IN Oldenburg & Delmenhorſt, Domino in Iehueren & Kniphauſen, &c. Domino ſuo clementiſſimo.

CVm omnium ſapientum præcepta ac iura ciuilia vnumquemq; ſuæ Reipubl. prodeſſe & inſeruire velint: propterea enim partui faueri ſcripſit Vlpianus ICtus, quod non tantum parenti, cuius eſt, verum etiam Reipubl. naſcatur: tum maxime ad patriam illud accommodant, quippe cuius obſequiis non minus ac parentum ius naturale, hoc eſt, ipſa naſcendi conditio à primis incunabulis nos adſtringit. Hæc enim terra parens, cum naſcentes excipiat, natos foueat, ſenes ſuſtineat, quod Plinius ait, non ſolum in ſui amorem ſingulari quodam faſcino nos pellicit, vt etiam Vlyſſes quamuis prudentiſſimus optarit, iuxta Poëtam:

Fumum de patriis poſſe videre focis:

Sed etiam ad omnis generis officia cognationis iure

(2) ob-

obligat. Triplex autem patria vulgo ſtatuitur: Primò communiſſima per totum terrarum orbem patet, vbicunque ſedem rerum fortunarumq; noſtrarum collocamus. Sic enim viro forti & ſapienti patria eſt, vbicunque animo eſt benè. Altera communis imperium noſtrum Romano-Germanicum cõprehendit, eiusque fidei, & obſeruantiæ omnes imperii ciues obſtringit. Eoq; eſt, quod Roma communis noſtra patria in iure ciuili appellatur. De qua Auſon.

Hæc patria eſt, patrias ſed Roma ſuperuenit omnes.

Quod hodie, ex quo Imperij Romani ἀξίωμα trans Alpes ad Germanos commigrauit, ad noſtrum vſum ita accommodatur, vt Roma eſſe dicatur, vbicunq; eſt curia Imperatoris. Hoc eſt, vt eo vſque communis patriæ amor extendatur, quo vſque maieſtas & iuriſdictio Imperij Germanici exauditur. Vltima appellatio reſtrictior ad hanc oram Friſiæ & Saxoniæ pertinet, cuius regimen Celſ. T. hereditario iure diuinitus traditum eſt. Quamuis vero propioris patriæ vinculum ſemper ſanctius & antiquius ſit, quã remotioris, adeo quidem, vt etiam patriæ poteſtati præualeat, quia publica ſalus priuatæ merito præfertur: tamen eò dignius eſt boni ciuis officium, quo pluribus id prodeſt, & non ſolum noſtræ, ſed etiam communis patriæ, imo totius ciuilis ſocietatis emolumen-

lumento militat. Atque hic quoque eorum, qui ad ſcribendum ſe conferunt, finis eſſe debet: ita tamen vt ICtus iuſtitiam, Hiſtoricus veritatem pluris faciat, patriæque commodis ſemper præferat. Ipſe Politicus, licet vtilitatem ſuæ Reipub. vnice ob oculos habeat, ad eamque cynoſuram omnes actiones ſuas dirigat: (debet certè) tamen non niſi ſalua exiſtimatione, honeſtate & pietate eò deſcendit. Quæ enim facta lædunt pietatem, honeſtatem, adeoq; contra bonos mores ſunt, ea nec facere nos poſſe exiſtimandum eſt, ait grauiſſimè Papinianus ICtus. Neq; aliud à bono ciue requiritur, ne quidem vaſallo aut ſubdito. Itaque malè audit Ioannes Bodinus Gallus, quod putauit, licere Hiſtorico patriæ ſuæ commodo etiam per mendacia inſeruire. Quo nihil viro graui indignius: cum mentiri non more ciuitatis, ſed natura fœdum ſit: aut ab officio Hiſtorici alienius dici potuit, quippe qui remoto veritatis propoſito, Hiſtoricus eſſe deſinit, ac nugator, fabulator, adulator, vel ſi modeſtius cum ipſo agatur, poëta aut panegyriſta eſſe incipit.

Cum igitur, Illuſtris & Generoſiſſime Comes, Domine clementiſſime, ex communiſſima & ciuili patria, hoc eſt, ex inclyta Academia Ienenſi, in qua Profeſſoris publici munus aliquandiu ſuſtinueram, in hanc propriam & natiuam patriam ante annos ali-

quot vltrò me receperim, atque quæſtiones maritimas apud nos quidem frequentes & cottidianas, à paucis tamen Doctoribus ex profeſſo tractatas animaduerterim: exiſtimaui me non ingratam operam patriæ nauaturum, ſi illi tractationi manus admouerem. Eum laborem, licet amore patriæ vicinarumq; regionum potiſſimum ſuſceperim: in eo tamen ita me verſari oportuit, vt maiorem veritatis & iuſtitiæ rationem haberem, quàm vel patriæ, vel Imperii Romani, cuius tamen vtriuſque obſeruantiæ multum me debere lubens profiteor. Atq; hunc finem ex amuſſim mihi propoſitum fuiſse ſanctè teſtor. Quem ſi non vbique fortè aſſecutus ſum, non debet priuata mea opinio iuri publico quidquā derogare, veritative ac iuſtitiæ vllum præiudicium creare. Scitum enim eſt illud Pauli ICti: ſub auctoritate iuris ſcientię ſæpè pernitioſè errari. Neq; ego, vt maximè hac in parte velim, hominem dedidici. Itaque ſi quid eius generis ineſt, id pro non ſcripto haberi poſtulo. Cæterum cum vſu ab antiquo receptum ſit, vt ſcripta noſtra potentis patroni patrocinio aduerſus inuidorum maleuolentiam muniamus, illiq; nos commendemus: Celſ. T. fores ſine ingratitudinis nota præterire nec potui nec debui. Cui enim Principum opus bono patriæ ſuſceptum potius offerrem, quam illi, qui Patriæ Pater iure meri-
tiſſi-

tiſſimo audit? Cui tractatum de Inſulis inſcriberem, quam, qui verbo Homeri: πολλαῖς νήσοισιν ἀνάσσει, hoc eſt, multis inſulis imperat? Cui res maritimas cenſendas præberem, quam illi, cuius prouincia à mari fluminibuſque aſſiduè verberatur, infeſtatur, alteratur, alibi augetur, alibi minuitur? Denique cui potiſſimum ſtudia & obſequia mea probarem, quam illi, à cuius principali liberalitate ſtudia mea multum incrementi ſumſerunt, ipſiuſq; beneficiis cottidie fouentur, & ſub tutis clementis patrocinij alis deliteſcunt? Accipiat ergo Celſ. T. more ſuo laudabili ſerena fronte hoc quidquid eſt munuſculi litterarij, illudq; non tam ex magnitudine ſua, quam ex meo offerentis vobis patriæq; inſeruiendi cupido animo æſtimet, & contra inuidorum morſus & ſugillationes noſtro æuo nimium frequentes in tutelam recipiat, meq; meoſq; impoſterum eadem, qua hactenus, gratia & clementia complectatur. Quod vt facere Celſ. T. non grauetur, obnixè, ea qua poſſum ac debeo animi ſubiectione peto. Interea Deus Opt. Max Celſ. T. diutiſſimè patriæ ſuperſtitem, & veræ religionis cultu, tranquilli & moderati regiminis laude, virtutum cumulo, pacis dulcedine, omniſq; felicitatis principalis abundantia florentem conſeruet, ipſiuſque diuturnitatis memoriam in æuum relinquat: à Patria noſtra clades omnes tam bellicas,

Digitized by Google

quam marinas, & ſi quæ ſunt aliæ, clementer auertat, damnaque & decrementa, quæ ab aliquot nunc ſeculis patitur, ſaluberrimo acceſſionis incremento vbertim reſarciat. Quod ex intimo cordis affectu ſupplex voueo optoque. Dabam Oldenburgi ex muſæo meo pridie Eidus Februar. Anno Chriſti M. DC. XXIII.

Celſ. Tuæ ſubiectiſſimus

IOANNES GRYPHIANDER D.

IN

IN LOCVPLETISSIMVM,
politiſſimumq́,
DE INSVLIS TRACTATVM,
C.L.V. IANO GRYPHIANDRO, IC.
Conſiliario OLDENB. auctore,

EPODE.

POſt Herculem certare Geryoni, arduum,
Et vincere Antæum, nimis;
Poſt Roſcium ſaltare fabulam probè,
Quod fertur in triuio, graue eſt.
PoſtSaxo-ferratem libros conſcribere,&
De iure commentarier,
Magni laboris autumo. Non tu quidem,
IANE, ſi rectè arbitror,
CVM BARTOLO certare de palma, graue
Putas. quod INSVLIS doces
Tuis, tui ingenii atque Genij pignore, &
Partu. Locauit BARTOLVM
Polo vetuſtas Principem ſcientiæ
Iuris, ſupra euectum æthera.
Is INSVLARVM iura tractans prodidit.
Verum tamen non omnia
Dixit: Reliquit pulcra multa à ſe, TIBI
Dicenda, cultis, [Iuppiter!]
Laborioſis, eruditis paginis;
Quas nunc lubens lætus lego,
Euoluo, & euoluent legentq; Poſteri.
TV, laude dignus es tuâ,
Quem FAMA ſublimem, haut minorem BARTOLO,
Vectabit aſtra in aurea.

() () Dicè-

Digitized by Google

Dicére, GRYPHIANDER has ob Paginas,
Qua Tibris & Rhenus fluent,
Garumna, Sequana, atque Iberus & Tagus,
Qua Viſtula, Iſter, & Tyras:
Quà Neilus, & Ganges, & Indus cognitus,
Orbi & Pater circumfluus.
OCEANVS, altor INSVLARVM maximus.
Te nouerint Britanniæ,
Trinacria, Rhodus, Cyprus, atque hecatompolis:
Idæa, Melite, Echinades:
μακάρων νῆσοι, Lesbos, & Pathmos, Paros,
Et Mona, Thuleq; vltima.

GEORG. REMVS. IC. P. A. pangeb.

IN TRACTATVM DE INSVLIS Clariſs. & Conſult. viri, DN. IOHAN. GRYPHIANDRI I.V.D. &c. amici honorandi.

DVm poſſeſſa armis repetit Iouis ales, & infert
Celtiber occiduo belli cruenta ſolo:
Dum mouet Euphrates, mouet & ſibi Gallia bellum,
Prædoq; vicinos depopulatur agros:
Tu Gryphiander amas ire in Symplegada iuris,
Atq; nouum nobis condere mentis opus.
INSVLÆ amas doctis depingere iura tabellis,
Neptuniq; graues enucleare vices:
Siue quid adijciat terris, ſiue auferat idem,
Iuris id ad lances ex cutis omne ſacris
Quodq; recondiderat rapido circumfluapento;
Inſulaid ingenio panditur omne tuo.
Macte nouo hoc ſtudio, quod nullá obliterat ætas,
Materia laudes commemorante ſuas.

Ioh. Tiling. I.V.D. & Conſil. Oldenb.
L. M. Q. faciebat.

Seri-

SERIES CAPITVM HVIVS *Tractatus.*

CAP. 1. De notatione & æquiuocatione Inſulæ. 6
2. De definitione Inſulæ. 28
3. De deſcriptione continentis, peninſulæ, aliorumque locorum. 40
4. De diſtributione Inſularum. 52
5. De cauſſis Inſularum. 62
6. De Inſula naturali. 70
7. De Inſula caſuali ſiue fortuita. 79
8. De Inſula manufacta. 85
9. De poſſeſſione Inſulæ. 95
10. De dominio Inſulæ. 105
11. De iure regali Inſulæ. 120
12. De præiudiciis Cameræ Imper. circa Inſulas. 136
13. Explicatio conſtitutionis Adolphi Imperatoris de Inſulis. 148
14. De iuriſdictione Inſulæ. 157
15. Explicatio l. 9. ff. de iudiciis. 180
16. De deportatione in Inſulam. 194
17. De diuiſione Inſulæ. 211
18. De alluuione Inſulę. 238
19. De inuentione Inſulę. 263
20. De ædificatione Inſulæ. 273
21. De apprehenſione Inſulæ. 298
22. De occupatione Inſulæ. 315
23. De ſtratagematis bellicis circa Inſulas. 332
24. De traditione & inueſtitura Inſulæ. 353
25. De præſcriptione Inſulæ. 370
26. De acceſſione Inſulæ. 385
27. De agris limitatis, publicis & Eccleſiaſticis. 417
28. De conſeruatione & augmentatione Inſulæ. 428
29. De amiſſione & interitu Inſulæ. 244

Digitized by Google

Cap. 30. De actionibus Inſularum nomine competentibus. 463
31. De iure ſingulari Inſulanorum. 475
32. De mirabilibus Inſularum. 506

Tantum eſt.

PRÆ-

Digitized by Google

PRÆFATIO
AD BENEVOLVM
LECTOREM.

SVMMARIA.

1 *Commendatio operis ex triplici cauſa.*
2 *Neceſſaria præuie tractanda.*
3 *Vtilitas proximum locum occupat.*
4 *Vtilitas in pecunia numerata conſiſtit.*
5 *Doctrina ingenuorum hominum neceſſaria.*
6 *Hominis indocti vilitas.*
7 *Artes aliæ aliis vtiliores.*
8 *Artificum varia differentiæ.*
9 *Vtile vulgo ex quæſtu æſtimatur.*
10 *Iuriſprudentiæ ſtudium fructuoſum.*
11 *Maxime praxis.*
12 *Quantitas ſalarij Aduocatorum.*
13 *In Principibus liberalitas commendatur.*
14 *Doctorum iactantia de lucro patrocinij.*
15 *Maxima pars diſcit pro pane lucrando.*
16 *Titulus de acquirendo rerum dominio auro plenus.*
17 *Labores & ſtudia præmijs remuneranda.*
18 *Stipendium non debet eſſe auctoramentum ſeruitutis.*
19 *Iuriſprudentia res ſanctiſſima.*
20 *Sordes ICtum dedecent.*
21 *Auaritia mater omnium malorum.*
22 *Cauſidicina vituperia.*
23 *Hippocratis optima ſententia.*
24 *Vtilitas in iure populariter accipitur.*
25 *Theologia omnium Facultatum præcipua.*
26 *Controuerſia ICtorum & Medicorum de prioritate.*

Digitized by Google

27 *Aduocatorum amplæ ſtipendia.*
28 *Medicorum ampliora.*
29 *Philoſophi quandoque diuites.*
30 *Liberalitas in indignos collata virtus non eſt.*
31 *Præmiorum inæqualitas.*
32 *Vera vtilitas ſcientiæ.*
33 *Iuriſprudentiæ finis.*
34 *Fontes iuris inſpiciendi.*
35 *ICti veteres etiam Philoſophiæ ſtudioſi.*
36 *M. Aurelius Imp. Philoſophus dictus.*
37 *ICtus præſupponit Philoſophum.*
38 *Artes Philoſophicæ quatenus in iure Canon. rep...*
39 *Iuriſconſulti meri ſpeculatiui minus laudantur.*
40 *Impp. ſpeculatiui vituperantur.*
41 *Cognitio artium à quibus requiratur.*
42 *Aduocatus artium imperitus eſſe non debet.*
43 *Sobrie & modice philoſophandum.*
44 *Voluptuaria ſtudia παρέργως addenda.*
45 *Superuacua addiſcenda non ſunt.*
46 *Inutiles quæſtiones ſusque deque habendæ.*
47 *Studiorum vtilitas pro qualitate perſonarum variat.*
48 *Poetarum lectio aduocatis parum vtilis.*
49 *Item Aſtrologiæ cognitio.*
50 *A Doctore legente & ſcribente plenior cognitio requiritur.*
51 *Magiſter eſſe non poteſt qui non fuit diſcipulus.*
52 *Puritas Latini ſermonis à Iuriſconſulto requiritur.*
53 *Vt & Græcæ linguæ aliqualis peritia.*
54 *Accurſii gloſſatoris inſcitia.*
55 *Barbaries Iuriſconſultum dedecet.*
56 *Accurſius ſenex iuris ſtudio ſe applicuit.*
57 *Accurſii etymologia fallax.*
58 *Ceruottus filius Accurſii patre indoctior.*
59 *Doctores ſine legibus.*
60 *Hiſtoriarum cognitio interpreti neceſſaria.*
61 *Doctorum ἀνιστορησία turpis.*
62 *Pauli Caſtrenſis lapſus.*
63 *Hiſtoriarum lectio aduocato non obeſt.*
64 *Iuriſconſulti etiam Hiſtorici.*
65 *Iacobi Cuiacii laus.*

66 *Alberici*

Digitized by Google

66 *Alberici de Roſate Lus.*
67 *A berici Gentilis iudicium ineptum.*
68 *Ars non habet oſorem niſi ignorantem.*
69 *Doctorum diſceptatio de præcedentia.*
70 *Doctores legentes & ſcribentes præferuntur practicis.*
71 *Tractatus de inſulis an ſit neceſſarius?*
72 *Lites de incrementis fluuialibus Romæ frequentes.*
73 *Item in Italia & Gallia.*
74 *Maxime in Friſia & oris maritimis.*
75 *Aduocati rerum maritimarum rudes turpiter ſe dant.*
76 *Maris tractatio profunda.*
77 *Bartoli de Saxoferrato tractatus Tiberiadis.*
78 *Translatus in vernaculum ſermonem à Noe Meurero.*
79 *Bartoli fœtus an genuinus?*
80 *Cauſſa impulſiua ſcriptionis Bartoli.*
81 *Bartoli fictiones.*
82 *Eiuſdem ἀνιςορησία.*
83 *Mare Tiberiadis à Tiberi flumine diuerſum.*
84 *Bartolus leui brachio materiam ampliſſimam percurrit.*
85 *Baldus in Philoſophia Bartolo eruditior.*
86 *Bartoli auctoritas in iure.*
87 *Veterum opiniones reprobare licet.*
88 *Furti litterarii multi Dd. rei aguntur.*
89 *Dd. dicta in ſpecie alleganda.*
90 *Ab aliis diſcere, pudor non eſt.*
91 *Imbecillitati humanæ multa condonanda.*
92 *Pro diuerſitate lectorum ſcriptaten peranda.*
93 *Multa quæ non proſunt, etiam non obſunt.*

QVI gratiam operi ſuo conciliare nituntur Auctores, ne illotis mani-
bus materiam aggrediantur, *monitu Caii Iuriſconſulti in l. 1. ff. de O. I.*
eam plerumque à † neceſſitate, vtilitate ac iucunditate commendant 1
ſecuti ordinem impenſarum, *in l. 1. ff de impenſ. dot. l. 79. de V. S.* Neque
enim alia quã † neceſſaria tractari vult Vlpia. Iuriſconſultus *in l. 1. in* 2
pr. de ſuſp. tut quorum vſus ſit frequens & neceſſarius in Republ. *l. 1. in*
pr de appell. Proxima eſt euidẽs † vtilitas, *in l 2. de conſt primo.* quæ tam manifeſte in o- 3
culos omnium incurrat, vt nulla egeat commendatione, *l. 1. de reſt. in int. l. 1. de exerc.*
act. Qualis vtilitas vulgi opinione, vel in manupretio ac pecunia numerata † cõſiſtit, 4
l. 1 78 de V. S. vel in certa ſpe lucri euidentis, *l. 7. l. 11. de hæred. vend.* Quo loco doctri-

 na pue-

na puerorum habetur, *d.l.79 § 1.de V.S.l.21.de alim leg.Gothoſ.in l.44.de V.S* quippe
qui propter artificium multo pretioſiores fiunt, *l 28 l 29.de R.V.* Quod tamen de
ſeruilibus ac illiberalibus ingeniis in iure ciuili ſtatutum ad nobiles & ingenuos
5 pueros trahendum non eſt, quippe quorum † inſtitutio inter neceſſarias impenſas
6 numeratur, *in l.6.§ 5.de Carbon.ed ct.* Eſt enim homo indoctus mortuo† ſimilis *l 29.
C.de teſtam.* ac ſine doctrina & virtute ſæuiſſimum immaniſſimumque animal,
Ariſt.1.pol.2. Imo rudes & imperiti non ſunt homines, ſed imagines hominum, *vt
ex Panorm. de ſu it Ioh. Neuizan in ſy u.nupt lib.1.n.13.* Atque hoc, cum apud omnes
7 cordatos in confeſſo ſit, tum illud potiſſimum in dubium venit, vtra ars altera† ſit
vtilior & fructuoſior quando earum plura ſunt genera. *Sen.c.epiſt.88.Cicer.1.offic. n.
8 30 l.203.de V.S.l.28 de R.V.l.43.in fi.de act.emt* Et inter artifices longa differẽtia † eſt,
& ingenii, & naturæ, & doctrinæ, *l.31 de ſolut.l.26.§ 12.de cond indeb.* eorumque di-
uerſa æſtimatio, *l.1.§.5. C.de com. ſeru. manu l. 16. §. fin.de oper.liber.* Vnde Iuuenal.
ſaty. 14.

Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus inſtituas &c.

Maxima pars hominum hic quoque vtilitatem ex quæſtu metitur†, ample-
9 ctens diſciplinas illas quæ, verbo Baldi, ſal & piper in culinam afferunt. Maxime
10 iuriſprudentiam, quia iura oprant ditare † ſapiẽtes, *c.de multa, extra de præbend. Paris
de Puteo in tract.de Syndic.verb. aſſeſſor verſ.p ſtas.* Neque leges quemquam in pauper-
tate viuere permittunt, *Nou. c. Neuiz. lib.5.ſylu.nupt.n.49.* Qua de re ſic ſentit Dam-
houd. *in pract. crimin quem refert Ioh.Bap.iſt. Magon.in t act.de aduocat c.61.n.4.* A uo-
catoriatus & procuratoriatus compendioſum officiũ tantum multis confert lucri
11 vt eius ſpe non pauci alliciantur, vt ſuos liberos eo libentius iurium ſtudiis addicere
velint cognoſcentes eorum praxin† & peritiam annuum certumque culinæ parare
prouentum imo certiorem, quam quiuis Reip. ſtudius alius. Eoque argumento pe-
netrabili cauſſæ feudales, quippe quæ inter Principes Barones ac nobiles potiſſi-
mum ventilantur *Zaſ in prælud feud. Schucid. in tract feud. in pr.* ſtudioſis commendat
Pet.Rebuff. *in tract.de decimis feud d. in pr.* dicens, quod ex ſcientia materiæ feudalis
oriantur nummi qui tranſeunt in burſa aduocatorum, ad o, qu d v. us caſus quã
12 doque ſufficiens ſit, ad eum di and m, ſi ei commode accidat. Neque enim in† his
obſeruatur ſumma 100. aureorum, quam aduocatus pro patrocinio vnius cauſſæ
à clientulo ſuo licite exigit *l.1.§.12.de extra.rd. cogn t.Tiraq de n il.c.19.Ioh.Bapt.Ma-
gon d lo c.8 n.10.* quos tamen valore pecuniæ excurrente pinguius computat Alciat.
3.diſpunct ſed à principibus etiam grandior ſumma obtinetur, ſicuti in curia Gra-
tianopolitana aduocati alicuius heredibus centum & mille florenos auri pro aduo-
catura adiudicatos refert Guido Papæ. *dec ſ.190.* Quem tamen caſum hodie ſabba-
tinum dicere licebit. Ciceroni nemo ducẽtos, nũc dederit nũmos ait Iuuenalis ſat.7
13 Nimirum, quia principibus † aurum contemnere præſtat fortunę faſtigium. *Nou.
15.c.2.*

105.c.2. Et donare eſt actus nobilitatis.*c.1.extra de donat.* vſque adeo, vt ex liberalitate cognoſcatur nobilitas, ſicuti ex tenacitate ruſticitas, *Neuiz lib.4.ſylu.n.119.* Et nobiles debent ſe oſtendere potentes ad donandum *gl. in ius Saxon art.52. lib.1* Landr. Hinc audias gloriari Doctores, quantum lucri ex cauſſæ alicuius victoria conſecuti ſint, vt ſatis fiat verſiculo:

Ex aliis paleas, ex iſtis collige grana.

Nimis exile eſt, quod ſcribit Neuiz.*l.b.1.ſylu.n.56.* ſe obtinuiſſe, quod † ſpurius 14
etiam heres inſtitui poſſit à patre Palatino, & lucratum eſſe ex ea cauſſa 15. ducatos.

Audiamus Raphaelem Cumanum, qui retulit ſe viua voce ex Baldo audiuiſſe, quod ex ſola ſubſtitutionum materia lucratus fuerit in conſulendo plus quam 15. millia ducatorum. Quod menti tenendum monuit Alexand *in rubr. de vulg. & pup. ſubſtit* Cuius præfatio tantum valuit, quantum vllius oratoris exordium ad conciliandam auditorum attentionem, teſte Fr. Hotoman. *in præfat. conſil. ſuor.* Pauci ſunt ſimiles Andr. de Iſernia qui *in c.1.§.hoc quoque. de ſucceſſ.feud.* ſcribit, ſe in reſpondendo, non pecunias, (quod plerique conſultorum faciant) ſed potius propriæ animæ ſalutem pro obiecto habere, *referente Hartm. Piſtor. lib.2.q.1.n.57.* Neque enim pauperes ſolum diſcũt † pro pane lucrando, *iuxta Ioh. Fabr. in proœm. Inſt. n.1.* ſed etiam lau- 15
tioris fortunæ hominibus titulus de acquirendo rerum dominio apprime cordi eſt,
quippe de quo verius dicere poterat Alex. de Imola, quam de regulis iuris, quod is 16
titulus ſit aureus † & honore plenus. Sane dignus eſt operarius mercede ſua, *Natta in*
conſ.326 quem refert Magon. in decis. Florent 12.n.4. ac ſtudia & labores præmiis † ornari 17
fas eſt *c. charitatem, c. eccleſiaſticus, 12.q.1. Hippo y: Marſil. in ſing 693. Specul. tit. de ſalario.§. ſequitur, n.10.* Et nemo tenetur gratis inſeruire. *l.1.§.ait, de poſtul c. non licet, 11.q.3.c. non ſane, 14 q.5.* ſed qui altari ſeruit, debet viuere de altari. *c.30. extra de præbend.* Alioquin equus male paſturatus, male ambulat, *Ioh. de Platea in l. animalia, C de curſ. publ.* Et ſi nõ bene ſatisfiat aduocato, nõ poteſt is bene ſtudere. *Cardin. in cle.1. de reliq & ven. ſanct. col.10.* Neq; iudices, neq; aduocati abſq; cõſpicillis ſcripturas videre poſſunt, *Io. Bapt. Magon.1.c.8 n 23.* Sed tamen ita, vt pretium operæ artis ſit leuamentum, ſiue vt alij
legunt, hoſtimentum *l.52.§ 2 pro ſo. io. Forcat. in Necyom. dial.95.* nõ † auctoramentum 18
ſeruitutis, vt de mercenariis artibus ait Cicero. *1. offic.* Eſt enim ciuilis ſcientia res
ſanctiſſima, † quæ pretio numario dehoneſtari non debet. *l.1.§.5. de extra. cogn.* Quod 19
quoties contingit, exinde naſcuntur ſordes, quæ vt accepta pecunia contrahuntur,
l 1 §.2. de magiſt conu. l.8.§. vlt. mand. ita Iuriſcõſultum † ac virum bonum dedecent, *l.* 20
26.§ 4 ex quib. cauſſ l.3 §.1. l.9 §.3. de recept. arb. Neque enim poteſt hic appetitus lu-
crandi non in auaritiam inclinare, quæ † mater eſt omnium malorum, *Nou.8. in fi* 21
princ. Rutger Ruland. lib.1. de commiſſ. n.24. per tot. Ioh. Bapt. Magon. de aduocat c.78. Quid enim non

Auri ſacra fames mortalia pectora cogit?

l.31. C. de epiſc. & cler. Quo fit vt à nonnullis tota cauſidicina damnetur, † quod Co- 22

 lumella

lumella *lib.* 1 caninum ſtudium ac conceſſum intra mœnia & in ipſo foro latrocinium appellauit. *Cœlius Rhodig. lib. 28. antiq. lect. 9. Iuſtus Lipſ. lib. 2. polit. 11 Henr. cu Gelhard. de prin. ip. iuriſpr. concl. vlt. P. Greg. Tholoſ. lib 2. de Rep 6. n. 16.* Id autem non arti neceſſariæ in Republ. ſed hominibus illis impu andum, qui *verbo Ariſtot. 1 pol. 9.* liberales artes
23 χρηματιστικὰς faciunt. Longe alia mens Hippocratis Coi † medici doctiſſimi *vt vocatur in l. 12. de ſtat. hom* qui in epiſtola ad Abderitanos *ſect. 8.* aurum mihi per vim non obtrudite, inquit, ſed liberæ artis libera eſſe ſinite opera. Qui autẽ mercede operas ſuas locant, hi ſcientias tanquam ex priore libertate mancipio dantes ſeruire cogũt
24 &c. Ac licet vtilitas in iure noſtro † populariter & ex communi hominum vſu ita accipiatur, per quam damna rei familiaris auertuntur, lucra autem promouentur *l. 21. §. 3. de act emt. l. 9. §. 8. ad exhib. l. 63. ad L. Falcid* tamen artes & diſciplinæ eodem
25 pretio vænire non debent *d. l. 1. §. 5 de extraord. cog.* Alioquin † Theologia cui primus merito conſeſſus datur, *Arniſa. 1. polit.* 13 ad inferiora ſubſellia detruderetur, quando iuxta vulgatum verſiculum, proh do'or

Pontificat Moiſes cum ſacco per ciuitatem.

26 Inter Iuriſconſultos & Medicos reſuſcitaretur † cõtrouerſia de præcedentia: *de qua Tiraq. de nobil. c. 31. n. 359. Nou z in ſylu. nupt. lib. 4. n. 31. & lib 5. n. 74* quæ nunc per vſum deciſa eſt, ex quo vix conſtat vtrorum facultas magis ſit quæſtuoſa. Quæ cauſſa eſt cur notus verſiculus *gl in proœm ff.*

Dat Galenus opes, dat Iuſtinianus honores:

ab aliis ita inuertatur:

Iuſtinianus opes, nunc dat Galenus honores.

27 *Iodoc. Damhoud. in prax. rer. ciuil.* Et ſicut aduocatorũ † nonnulli ampla ſtipendia me-
28 ruerunt, *de quibus Tiraq. d. lo. c. 29.* ita & Medicorum ampliora † quoque apud eundem legimus, *in d. c* 31. Habuere enim annuatim 250. H. S. *Plin. lib 29.* quæ faciunt, iuxta Budæi computationem 6250. aureos. Sed Ludouici XI Francorum Regis Medicus menſtruum ſtipendium decem mille aureorum percepit, *Comin. lib. 0. cõ-*
29 *ment.* Philoſophi quoque quamuis † cõtemtores diuitiarum videri velint *l. 8. §. 4. de vacat. mun l. 6 §. 7. d. excuſ tut.* tamen ſæpe profeſſio & deſiderium eorum inter ſe pugnat. *l. 6. C. de muner. patrim.* Vt propterea & tales barba & pallio tenus Philoſophi credititi. *l. 1. §. 1. & ibi Goth. de l & l. Lactant. 5. de inſtit. 2.* Ita Senecæ obiectum, quod intra quadriennium regiæ amicitiæ ter millies HS. parauiſſet. *Tacit 13. annal. Plura de huiuſmodi exceſſibus vide apud Tholoſ. lib. 7. de Rep. 7.* Antigonus, Macedonum Rex Chærilum poetam quotidie minis 4 hoc eſt coronatis 40. donauit, *teſte Athenæo.* De qua munificentia in alios poetas collata v. Reinec. *in ſyntag hiſt. Iul. part. 3. fol. 34.* Quę vti momentanea potius eſt, quam perpetua, ita in ipſos quoque ludicrarum ac ſordidarum artium miniſtros ſæpe collata, quales ſunt coqui pant. mimi, venato-
30 res, pugiles, paraſiti, aliique ſcurræ, quibus donare vitium magis eſt, † quam virtus. *c. donare, diſt. 86.* Extat hac de re lepida ſententia *apud Diog. Laert.* Pone co-

quo

Digitized by Google

quo minas decem, medico drachmam, aſſentatori ralenta quinque, conſiliario
fumum, meretrici talentum, Philoſopho triobolum. Ita Nero in Cytharœdum in-
ſigniter liberalis fuit, *Suet. in Nero c.30.* Et Antonius coquo magnatis cuiuſdam æd. s
largitus eſt, quod cœnam lautiſſime paraſſet. *Plut. in Anton.* Eoque Martia. *lib.5. epig.58.*
Lupo cuidam diſſuadet, ne filium artes liberales, ſed pecunioſas doceri curet. Hinc
quam non ſit ſatis tuta ſtudiorum æſtimatio ex lucro cordati intelligunt. Itaque a- 32
lia & ſolidior inquirenda eſt vtilitas † ſcientiæ ſcilicet, quæ ad vitam humanam ſiue 33
publice, ſiue priuatim conducat, *Ioh. Faber in proœm. Inſt. in pr.* Hic enim finis † eſt iuriſ-
prudentiæ, vt homines bene & honeſte viuant, neque animas ſuas perdant. *Nou. 77.*
in pr & c.1. §.1. l.10. de I. & I. §.3. Inſt. eo. Cic. 1. off. n.5. Vt ſic vtilitas honeſto temperetur. *L.*
42. de rit. nupt. l.197 de R. I. Henric. Gebbard d. lo. concl.16. Quod ſine ſapientia non con-
tingit, *Sapi. 7. & 8.* quæ ita ex iuriſpru. hauritur, ſi non negligantur fontes, ex quibus 34
illa cõflata eſt, nẽpe † Philoſophia. *d. l.10. §.2. de I. & I. Henric. Gebbard d. lo concl.6* Quo
nomine iuriſprudentia denotatur, *in l.11. C. de his qu b. vt indig.* Eſt enim tardi in-
genii riuulos conſectari, fontes rerum non videre, *ait Cic. 2. de orat. P. Fred. Mindan.*
lib.1. de proceſſ. Cam.4. Et leges non dedignantur ſequi ſacros canones. *c.1 extra de nou.*
oper. nunc. gl. in princ. diſt.10. §. hinc colligitur. Hoc eſt, ſacram Theologiam, de cuius prin
cipiis iuri ciuili immixtis *v. Gebbard. d lo. concl.5.* Et Philoſophiæ quidem non ſolum
veteres † Iuriſconſultos ſe profeſſores indigitare nõ puduit, *d. l.1. ff. de I. & I.* & Philo- 35
ſophorum dicta & ſententias allegare, *in l.2. de ll. l. vlt. de nund. l. Cicero. de pœnis l. 36. de*
ſolut. & paſſ. eorumque nomine appellari, vt Sempronius Sophos, Attilius Sapiẽs,
l.2. §.37. & ſeq de O. I. ſed etiam ex Impp. nonnulli hunc titulum lubentes vſurpa-
runt, vt M. Aurelius Antoninus Philoſophus, † in tantum ſtudio Philoſophiæ de 36
ditus, vt etiam Imp. deſignatus, tamen ad domum Apollonii diſcendi cauſſa
veniret, *Capitol in M. Aurel.* Vnde etiam Princeps Philoſophiæ plenus dicitur *in d.*
l.11. C. de his quibus vt ind. item φιλοσοφώτατος, in l. vlt. C. de repud. Philoſophiſſimus, *in*
Nou.22 c.19. item religioſiſſimus, *l.5. C. de repud.* eoque merito ſanctiſſimus & nobi-
liſſimus. *l.3 ff de nat. reſt.* Hanc ergo Philoſophiam non diſcere debet † Iuriſcon- 37
ſultus, ſed didiciſſe, *vt ait Seneca epiſt.88. Gœdd. ad rubr de V. S. n.12.* ſi quidem titulo ſuo
ſatisfacere, ac rerum diuinarum ac humanarum notitiam præſeferre velit, *d. l.10 in*
fi. & ibi Gothof. de I. & I. Neq; nos moueat, quod artes † Philoſophiæ alicubi in iure Ca 38
nonico reprobãtur. *in c nonne diſt.37.* Id enim ad abuſum pertinet eorum qui ſpecu-
lationibus dediti, ea quæ didicerunt ad vſum non transferunt. Quod à Iuriſconſul-
to maxime alienum eſt, quia Dd actu † non legentes vel poſtulantes nomine tenus 39
tantum Dd. ſunt, *Ioſeph. Ludou. deciſ. Rot. Lucenſ. 6. n.3* adeo, vt nec aduocatorum pri-
uilegiis gaudeant. *Menoch de arb. iud. quaſt caſ.379. n.12. lib.2.* Ac reprehendit Se-
neca *ep.107.* Quemadmodum omnium rerum, inquit, ſic literarum quoque in-
temperantia laboramus. Non vitæ, ſed ſcholæ diſcimus. Tam diu in iſtis immoran-
dum eſt, quamdiu nihil animus agere maius poteſt. Rudimenta ſint noſtra, non

opera

40 opera inquit idem *in epiſt. 88.* Media non finis *Ariſt. 1. pol. 8. & 9.* In quo cum Princi-
pes quoque peccarint,† vtpote nimium Philoſophiæ dediti, neglecta cura imperij,
male audierunt. Vt Iulianus Imp. Græculus litterio dictus, *Marcell. lib. 17. Lipſ. in
not. ad 1. polit. 17.* Eodem nomine & Vlpius Traianus appellatus, quod Græcis lite-
ris impenſius eruditus eſſet, *Aurel. Vict. in Adria.* Cæterum cum literarum peritia à
41 iudice † requiratur, *l. 14. §. 1. C de iud. Hotom. illuſt. quæſt. 26. Vult. 1. diſcept. ſchol. 8* maxime
delegato, *Specul. tit. de iud. deleg. §. excipi poteſt. n. 7. Ruland. 1. comm. iſſ. 13. n. 4.* neque ea
carere conſiliarius poſſit, *Hippol. à Collib. in conſil. Cic. de clar. orat. Lipſ. 3. pol. 4.* neque o-
rator *Cic. de orat.* neque legatus *Octau. Magius in legat. lib. 2. c. 1.* imo neque Princeps i-
pſe, *Lipſ. 1. pol. 10.* quomodo aduocatus, qui perfectus eſſe vult, hiſce ſubſidiis carere
42 poſſet? Neque enim imperitus † aduocatus eſſe poteſt: *Zaſ. con. 76 n. 7.* ſed ſi quis ta-
lis eſt, ſub nomine aduocati non comprehenditur, *gl. & Bart. in l. 2. de poſtul. Specul. ti.
de aduocat. §. poſt hoc autem. Ruland. lib. 1. de commiſſ. 13. n. 5. Ioh. Bapt. Magon. de aduocat. c. 3. n.*
43 6. Interim in hiſce omnibus Neoptolomi ſententia obtineat. Philoſophandum † eſt
paucis; nam omnino haut placet, *apud Gell. lib. 5 noct. Att. 15.* Quam in Iuriſconſulto
probat *Alciat. lib. 4 de V. S. n. 1.* in Legato Kirchner *de legat. lib. 1 c 4 n. 22.* in Principe
Lipſ. d. c. 10. & ib. in not. Quo pertinēt præcepta *Heſiod. lib. 4. μέτρα φυλάσσετε.* Vlpiani *in
l. 6. §. 3. de off. præſ. οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε* Leonis *in Nou. 1.* Ne quid nimis. Ad volupta-
44 tē referri † poſſunt ſtudia illa, *in c. 2. diſt. 37.* quæ & dū quærūtur oblectamēto ſunt, &
quęſita vſui. Nā etiam quod diſcere ſuperuacuū eſt, prodeſt cognoſcere, *ait Senec. 6. de be-
nef. 1.* Et voluptas vel vtilitas taliū diſciplinarū in poſt principiis exiſtit, *vt M. Varro di-*
45 *cebat apud Gell. lib. 16. c. 18* Quāuis enim demētia ſit ſuperuacua † addiſcere in tāta tē-
poris egeſtate, *ſecundū eundem Senecā, quē allegat Faber in d. proœm. Inſt.* tamē id de ματαιο-
τεχνία, aliiſq; ſtultis quæſtionibus intelligendū eſt, quas neq; ſcire cōpendiū, ne-
que ignorare detrimentum eſt vllum *iuxta Vincent. de vita ſpiritual. c. 2.* Quales ſunt
Grammaticorum argutiæ, de quibus Didymus quidam 4. millia librorum ſcripſit,
teſte Senec. epiſt. 88 in fi. Quibus Tiberius Cæſar plurimum delectatus, *Suet. in Tiber. c. 70.*
46 Et apud ipſos Iuriſconſultos huiuſmodi † occurrunt, quæ vel ἀπορίαν nullam, vel v-
ſum non habent, *l. 27. de teſtam.* Quorum dubitationem vanam & cauillosam vocat
Tiber. Decia *reſp. 97. n. 47. vol. 2.* Exempla aliquot vide apud Hering. *de fideiuſſ. c. 10. n.*
47 *102.* Cæteroquin quædam per ſe vtilia ſunt, licet † huic vel illi profeſſioni parū pro-
ſint *d. c. 2. diſt. 37. c. cum multa diſt. 86.* Neque enim quiſquam, *verbo Plini. lib. 8. epiſt. 14.*
tam patiens eſt, vt velit addiſcere, quod in vſu non ſit habiturus. Poetarum lectio
48 non pueris † tantum neceſſaria eſt, *d. c. 2.* ſed maxime politioris litteraturæ ſtudioſis.
Quæ tamen Aduocato ad cauſſæ victoriam parum aut nihil patrocinatur. Quo-
modo Accurſii verſiculos incōditos excuſat Ioh. Faber *in pr. Inſt. de S. C. Orficia.* quod
Legiſtæ regulariter non ſint boni metrificatores. Niſi forte ad probationem al-
legentur verſus, vt in contentione de Salamina inſula *infr. 1 c. 30 n. 11.* Eoque Martia.
14. ep. 219. cauſidicum pauperem ludit, quod verſus potius ſcribat, quam cauſſas
agat,

agat, cum ex his maius lucrum facere poſſit. Aſtrologiæ vſus† aduocato non 49
magis prodeſt, quam legato, *apud Kirchn.lib.1. de leg.4 n.25.* adeo quidem, vt
in iure etiam reprobetur. *l.15.§.3 de iniur. l.2.l.5.C.de male. & math.c.illud.26. q.*
2. cum tamen ars mathematica Philoſopho maxime ſit vtilis, Principibus iu-
cunda, qua etiam Alphonſus Rex Siciliæ, Carolus V. Imp. & alij excelluerũt,
quorum catalogum edidit Henricus RantZouius, *in libro ſingulari.* Multa ſunt eius
generis, quæ vt aduocato ad cauſſas agendas nihil proſunt, cui ſufficit, ſi de
teſtamentis, de glande legenda, de ſtillicidiis & ſimilibus cauſſis ius ſciat,
quod Cicero ait, tamen eruditum virum perficiunt. Præſertim ab illo, qui
ad docendum & † ſcribẽdum animum appellere velit, plenior cognitio lit- 50
terarum, & vt Vlpia. vocat, conſummata ſcientia requiritur, quam ab
aduocato, quem ad aliquem modum peritum eſſe vulgo ſufficit, *arg l.19 § 4.*
de ædil. ed. Quomodo enim alios † docere poſſet, quæ ipſe antea non di- 51
dicit? qui lingua prius eſt, quam anima eruditus? *§.9.in fi. conſtit. Iuſtin. de ratio.*
& meth. docend. Qui prius eſt magiſter, quã diſcipulus? *c. ſi clericatus, 16.q.1. Specul.*
in proœm.n.19. Miſerum certe eſt, eum fieri magiſtrum, qui necdum didicit eſ-
ſe diſcipulus, *gl. in pr. diſt. 48.c. miſerum diſt.60.* Quod nota contra multos (*in-*
quit Rofred. Beneuent. part.6. rubr. Monachi quibus.) qui volunt volare, antequam
habeant pennas. Nam quoſdam ſcio in regimine docendi poſitos, de qui-
bus dicitur, de puteo vacuo nihil egreditur. Et multi aſſumunt iudicaturæ
& aduocationis officium, qui diu ſtuduerunt in illa rubrica: de iuris & facti
ignorantia. Hæc ille. Pertinet huc elegantia Latini ſermonis, ſine quo
Iuriſconſultus reſpondere † de iure nequit, non tam quod hoc eſt commu 52
ne vinculum Europæos commercio litterarum coniungens, *Lipſ. in not ad 1. po*
lit. 10. quam quod ea lingua ius ciuile conſcriptum, ex eoque reſponſa red-
di debent. *l.48. de re iudic.* Sed nec Græci ſermonis † prorſus expertem eſſe o- 53
portet, quando & hic quoque in iure ciuili non vnis in locis occurrit *l. Græ-*
ce de fideiuſſ l. blanditus, C. eo. v. Hering. de fideiuſſ. c.11.n.130. & ſeq. Admodum enim
rudis ſit interpres, ſi ad Græcum vel verſiculum Homeri, quales plurimi oc-
currunt, *vt in conſtit. omnem, de rat. & meth. docend. in fi. §.3. Inſt. de emt. & vend. §.1*
Inſt. de L. Aquil. vel alium textum, *vt in l.2. de ll. l. vlt fin. regund. l.2. de mur.d l.20. de fi-*
deicom. lib. &c. commentetur † cum Accurſio, *ad §.1, Inſt. de d. nat.* Hæc Graica 54
ſunt quæ nec legi nec intelligi poſſunt. Multo magis dedecet Iuriſconſultũ,
ſi in latino ſermone ſolæciſmos † committat, non minores illis, *in c. retule-* 55
runt diſt.4. de conſecrat. Quaſi ſcilicet leges non ſubiaceant Priſciano, vt Baldus
dixit *in conſ.33.n.2.vol.1.* cum nec canones Donati imperium agnoſcant, *c.13. diſt.*
38. nec ipſe Imp. Grammatico ſubſit, *Nicodem. Friſchl. in orat. de grammat.* Nam
huic ſcite Pomponius Grammaticus reſpondit *apud Macrob. lib.6. ſaturn.7.* poſ-
ſe Cæſarem ciuitatem Roman. peregrinis dare, verbis non poſſe. Quod di-

B ctum alis

Digitized by Google

dictum alij etiam Phauorino Philoſopho tribuunt, *Alciat. lib. 2. de V. S. nu. 17.*
56 In Accurſio gloſſatore † id non mirum eſt, quippe qui ſenex ad ius ciuile diſcendum acceſſit, vt huic videatur dictum; amice, tu eris aduocatus in futuro ſeculo, *Faber in d. proœm. Inſt.* Qui ſi bonas litteras præmiſiſſet, etymo
57 ſiue nominis, ſiue potius alluſionis ſuæ ſatisfacere† potuiſſet, quando ſe multis tenebris iuris ciuilis occurriſſe dicit, *in l. 31. §. 2. verſ. vel ſi in dando ad SC. Trebell. Eberh. in top. in lo. 4. n. 7.* cum nunc in interpretatione rerũ tam ſæpe accurrens, hoc ellogium meruerit à Iohanne Fabro, qui plerumque gloſſas eius exagitat *in §. ſi ducrum. Inſt. de R. D.* gloſſator fuit magnus Legiſta, ſed in aliis facultatibus parum videtur noſſe. At alij eius ſequaces cautiores eſſe debebant, ne in eundem lapidem impingerent, cum eorum nonnulli etiã Ac-
58 curſio ſint indoctiores. Qualis Ceruottus † filius Accurſij, de quo ſcribitur, quod numquam fecerit vnam gloſſam bonam, vſque adeo vt gloſſæ falſæ appellentur gloſſæ Ceruottinæ, *Capoll. in l. 124. de V. S. Alber. Genil lib. 2. aduocat. Hiſtan. 4.* Ex que iuſtam cauſſam habuit Nicodemus Friſchlinus & Iuriſconſultus & Poeta, traducendi rudes & barbaros practicos, ſub nomine Neuiſani & Barberij. Ex quibus ſatis conſtat, quam male ſibi conſulant, qui lucri cupidine ad ſuperiores facultates ſine humaniorum literarum adiumentis aſpirant. Vnde contingit, quod nec in ſtudio iuris quidquam egregij proficiãt. De quibus dixit idem *Iohan. Neuizanus*, quod potius aptator calceorum eſſe vel-
59 let quam Doctor † ſine legibus. *Magon. de aduocat. c. 43. n. 6.* Ita Hiſtoriarum †
60 ac antiquitatum cognitio interpreti neceſſaria eſt, *ipſo Iuſtin. teſte in l. 2. §. 10. C. de vet. iur. enu. §. 1. Inſt. de teſtam.* Qui licet alicubi vetet antiquiora ſcrutari, eo quod id confuſionem pariat, *in Nou. 21. c. 2. l. 1. in pr. C. de lat. Lib. toll.* tamen gloſſ. *in d. §. 1. In. de teſtam.* id ita conciliat, quod liceat ſcire & allegare ius correctum ad declarationem iuris noui, non ad deciſionem cauſſarum. Clarius Iohan. Fab. *in d. §. 1. Inſt. eo.* bonum eſt, inquit, breuiter ſcire veteris iuris ſcientiam, non oneroſam neque prolixam. Illudque notandum contra eos, qui non ſtudent iura antiqua, ſed correcta negligunt. Vnde & S. Cæcilius *apud Gell. lib. 2. N. A. 1.* ſuadet Phauorino, ne legum 12. tabb. antiquitates negligat. Ad-
61 modum turpe † eſt Doctori, ſi in principia hiſtorica tam craſſe impingat, ve-
62 luti cum Paulus † de Caſtro *in l fin. C. de inſtit. & ſubſtit. n. 4.* ſcribit Papinianum tempp. D. Auguſti vixiſſe, & Antonij triumuiri ſæuitia peremptum. Cum in tempore vltra centum annos erret. Plura alia cumulauit doctiſſ. Iohan. Lud. Viues *lib. 6. de cauſſ. corrupt art.* Quamuis hoc quoque ſtudium non ſit de pane lucrando, vt conqueritur Iunen. ſat. 7. Quis dabit hiſtorico, quantum daret acta legenti? Neque audiendi ſunt, qui hiſtoriarum lectionem ICto aut Practi-
63 co † impedimento eſſe contendunt, eo quod Practicus etiam Empyricus lõge vtilior ſit Reip. quam merus theoricus nolens practicare, *vt habent verba Neuiz. lib. 5.*

Digitized by Google

lib.5.ſylu.nupt.n.74. ſit hoc verum, ſi aduocatus ſit piger & ſomnolentus, cui puluis cecidit ſupra libros, *verbo Felini in c veniens, col pen. extra de teſtib.* non ſi Iuliani ICti æmulus, etiam alterum pedem in ſepulcro habens, tamen addiſcere aliquid velit, *in l. 20 de fideicom libert.* Non ſi Solonis, cuius ſymbolum celebratur apud Plutarch:

γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

Aſſidue addiſcens ad ſenium propero.

Huncenim ſtudia hiſtorica † & politica ſubſeciuis horis interpoſita delectant 64
domi, non impediunt foris, *quod Cicero ait in orat. pro Archia.* Qualis C. Plinius, qui *in præfat h. ſtor. nat.* ſcribit, ſe perdium negotiis aulicis vacaſſe, pernoctem ſtudiis incubuiſſe. Noui exempli non eſſe ICtum etiam hiſtorica tractare demonſtrat Alciat. *in præfat. comment. ad Tacitum.* Ita Cælius Antipater hiſtorias conſcripſit, *l. 2. §. 40. de O. I.* Antiſtius Labeo etiam aliis ſtudiis vacauit. Idem de Seruio Sulpitio & Iauoleno memoriæ proditum. Modeſtinus periochen in Vergilium compoſuit & Græce diſſertauit *Georg. Eberlin. in d. l. 2 c. 52. n. 45 de O. I* Et noſtro tempore Albericus Gentilis lectiones Vergilianas edidit. Et vt alios prætermittam quis magis ius ciuile illuſtrauit † Iacobo Cu 65
iacio? Cui Barnabas Briſſonius *lib. 2 antiq. 12.* tantum tribuit, quantum alii nulli? quem nemo ſatis miratus eſt? *Lipſ. in comment. ad Tacit. 1. annal.* Eam autem gloriam non tam ex legum ſcientia, quam alij gloſſatores ante eum vberiorẽ habuerunt, quam ex hiſtoricorum aliorumque auctorum lectione familiari conſecutus videtur. In quo ſtudio præambulonem habuit † Albericum de 66
Roſate, quem & iuris interpretem eximium & magnum practicum fuiſſe teſtes ſunt Fulgoſius & Caccialupus. Iaſon *in l. 1. §. 1. ſi quis ius dicent.* fideliſſimum antiquitatis conſeruatorem vocat, *Eberh. in top in lo. 95. nu vlt.* Præter opera iuridica etiam commentarium ad Comœdias Auguſtini Dantis reliquit, *Forſter. lib. 2. hiſt. iur. ciu. 27. num. 18.*

Quo magis mirari libet iudicium Alberici Gentilis qui *lib. 4. epiſt. in præfat.* 67
dolet, ſe tantum temporis in hiſtoriis conſumſiſſe, ab iis iuris ſtudioſos dehortans. Quod ineptum vocauit Frider. Tilem *in præfat ante diſcurſ. Philolog.* & ſolide refutauit Forſter. filius *lib. 1. de interpr 5.* Cæterorum iudicia non moror, qui turpiter non faciunt, quod bonas † litteras contemnunt, 68
cum turpiter faciant quod neſciunt, vt *in ſimili iuriſconſultus dicit in l. 4. §. 3 de cond. ob turp. cauſſ.* vnde fit, quod ipſi ſemper ſunt pueri in hiſtoria, quod de Græcis Ægyptius ſacerdos Soloni ſuggerit apud Platonem. Quod ſi Iuriſconſultus ita ſe vtrobique inſtruxit, vt & illa ſciat & iſta non ignoret, eo maiori honore ſuſpiciendus eſt, quo vberiore doctrina pollet. Quo iure Alexãder de Imola, vtpote eruditior, in cõcertatione cũ Bartholomæo Cæpolla
† de præcedentia ex ſententia Academiæ Patauinæ victor euaſit, *Benekend.* 69

ad l.1.memb.2.p.4 n,25 de R.I. Eoque eſt, quod Dd. legentes & ſcribentes, vt po-
70 te peritiores Practicis † præferuntur, quoad auctoritatem, *Neuiz. in ſylu. nu.; t. li*-
5. Sed ſatis hiſtoriarum eſt, tranſeamus à theſi ad hypotheſin, quod noſtri eſt
inſtituti. De quo ipſe vſurpabo Plinij verba, *lib. 31. nat. h ſt. 6.* nō ignoro, hæc me-
71 diterraneis † ſuperuacua videri poſſe. Quid enim quæſtiones marinæ ad illos,
qui vel nunquam ingreſſi ſunt mare, vel prope mare non habitant? Verū non
ideo materia notabilis dimittenda eſt, ne quaſi neglecta videatur, *monente IC.
in l. 15. §. 26. de iniur. Co'er. de proceſſ. execut. in præfat. n. 6. Neuiz. lib 4. ſylu. nupt. n. 169.*
Veteres Iuriſconſultos, quantumuis Romæ in mediterraneis degentes, id nō
feciſſe, arguunt fragmenta Digeſtis inſerta, licet rariora. Quorum vtinam plu-
ra nobis, ex copioſiſſimis eorum commentariis communicaſſet Tribonianus.
Conſtat enim ex Cicerone *lib. 1 de orat.* lites circa alluuionum & circumluuio-
72 num incrementa Romæ † in iudiciis centumuiralibus frequentes fuiſſe. *Ex
quo loco deſumtum videtur c. vlt. diſt. 1. in iure Canon.* Easque hodie quoque in Italia
73 † vigere, iisque tribunalia vndique perſtrepere teſtatur Baptiſta Aymus Par-
menſis *in præfat, tract. de alluu.* Vt erronea ſit ſententiā Interpretum noſtrorum,
qui ICtos veteres ideo nihil in iure ciuili de incremētis marinis ſtatuiſſe affir-
mant, quod rarius in Italia contingerent, *v. inf. cap. 18. n. 94.* De Gallia idem affir.
mauit Aggenus Vrbicus *in lib. de limit.* Hæ quæſtiones, inquit, maxime in Gal-
lia tota mouentur, quæ multis contecta fluminibus immodicas Alpium niues
in mare tranſmittit, & ſubitarum regelationum repentinas inundationes pa-
titur. Omnium frequentiſſimæ fuerunt in Ægypto propter annuas Nili exun-
dationes, per quas ſæpe veteres termini tranſpoſiti. *Diod. Sicul. lib.* 1. Idem de
74 Friſia † & omni ora maritima dicere licet. Non poteſt autem ea materia ex ſolis
ICtorum commentariis tractari, cum multa intercurrant naturalia, quorum
cognitionem ſi non ex ſe habet, ſaltem ab alio mutuari cogitur ICtus. Quod
in iudicibus non probat Imp. *in N. 82 in pr.* ſi quis tantummodo ex indicibus
ſapiat. Quoties id autem contingit, tam frigide de rebus ſibi ignotis diſputant
75 aduocati † ac cæcus de coloribus iudicat. Vti videre eſt ex argumentis ab Ad-
uocato Comitis Friſiæ Orientalis in ſcenā productis, *apud Gœdd. in conſil. de allu-
uione maris*, quem alluuionem marinam negantem, nullus eſt ruſticus Friſiæ,
qui non irrideat, eumque euidentia rei refellere poſſit. Quodſi qui ergo labo-
rem hunc meum inutilem dicunt, ſibi verum dicant, non maritimis quibus
ſuggero illud, quod de ſubſtitionum materia dicit Albericus de Roſate, quod
76 hæc materia eſt inter omnes ſicut mare Anglicanum, ſcilicet † profunda, vti-
lis & ſubtilis: Et per conſequens periculoſa & quottidiana. Vnde poteſt dici
mare magnum & ſpacioſum, in quo ſunt reptilia multa quaſi ſine numero. De
ea primus, quod quidē ſciam, ex Interpretibus cōmentatus eſt Bartolus de Sa-
xofer-

xoferrato in tribus libris,† in quorum vno de alluuionibus: altero de inſulis; 77
tertio de alueo tractauit. Bartolum fere ad verbum in vernaculum ſermonem tranſtulit Noe Meurer, quem † tractatum vom Waſſerrecht inſcripſit. 78
Ac de inſulis quædam habent Barthol. Cæpolla de ſeruit. & Bapt. Aymus Parmenſ. de alluu. Qui autem proprio tractatu dignatus ſit nullus alius occurrit. Et quamuis de Bartolo, an is ſit genuinus auctor eius † operis, ab aliis dubitetur, tamen eum ſcrupulum nobis eximit 79
Cæpol. *in d. tract. tit. de alluu.* vbi ſcribit hanc materiam abunde & ſubtiliter tractatam eſſe à Bart. in tract. Tiberiad. qui etiam de alluuione inſcribitur. Eodem modo & Felin. *in c. Rodolphus, extra de reſcript.* dicit, quod Bartolus in hoc tractatu plene ponat de inſula. Quibus vt coætaneis, aut ſaltem Bartoli æuo propioribus credendum. Occaſionem qua ad ſcribendum † impulſus ſit, ipſe in prooemio operis ſui perſcribit, quod 80
cum Peruſii ius ciuile publice prælegens, tempore vacationis in villa prope Peruſium ſupra Tyberim, eius fluminis circuitus, alluuiones, inſulas, in flumine natas, mutationesque aluei contemplaretur, cæperit circa multa dubia, quæ de facto occurrebant, quid iuris eſſet, aliqualiter circumſpicere &c. Quæ cauſſa & me aliquando ex inſulis Friſiæ vaſtiſſimum in Oceanum proſpicientem eodem impulit. Admonitio Bartolo in ſomnis † facta eodem loco habenda eſt, quo illa inter virginem Mariam & 81
Diabolum coram tribunali Chriſti inſtituta actio. Ex qua inuentione quædam in proceſſum ſuum hiſtoricum retuliſſe videtur Iacobus Ayrerus. Nimirum dialogi more illa ſcripta eſſe, quo & Forcat. in Necyom. vſus. Vel ſi mavis Bartolum ingenio ſuo indulſiſſe. Qui tractatum illum Tiberiadis appellauit, à regione iuxta Tyberim fluuium conſtituta. Quo ipſo tamen Bart. ἀνιστορησίαν ſuam † prodidit, aſſerens Tyberim fluuium 82
à Tiberio Cæſare ita dictum. Cum id nomen à Tiburino eo in flumine ſubmerſo, diu ante conditam Romam ſortitus ſit Tybris. *Liuius lib. 1. dec. 1. Plin. lib. 3. nat. hiſt. 5. Ouid. 2. Faſt.*

> Albula, quem Tyberim merſus Tiberinus in vndis
> Reddidit &c.

Legerat credo Bartolus in ſacrarum litterarum Interpretibus de mari Galilææ, *Matth. 4. v. 18. Marc. 1. v. 16.* cuius ipſe meminit *in d. tract. de inſulis. in verb. quod in mari.* quod antea mare Cenereth, *Num. 34. v. 11.* ſtagnum Genezareth, *Ptolome. Strabo, Plin. lib. 5. c. 15. Ioſeph. lib. 18. antiq. Iudaic. 3. Luca 5. v. 1.* poſtea in gratiam Tiberii Cæſaris mare † Tiberiadis dictum 83
eſt, *Ioh.*

eſt, *Ioh. 6. v. 1. & c. 12. v. 1. Ioſeph. lib. 4. bell. Iudai. 27. Cælius Rhodig. lib. 26. lect. antiq. 14. Bunting. in Itinerar. lib. 2.* Quæ differentia ſuſque deque habita Bartolum decepit. Vt taceamus à Tyberi fluuio denominatum libellum non Tiberiadis ſed Tybridis vel Tybrinum dici debuiſſe. *arg. l. vn. C. de naut Tiberin.* Hæc vt ut leuicula ſint, tamen auctoris lapſus in ipſo veſtibulo produnt. Qui ſi humanioribus litteris magis inſtructus fuiſſet, materiam
84 ampliſſimam non † tam ſuperficiarie tractaſſet. Niſi Iuſtiniani præcepto *in l. 2. §. 21. C. de vet. iure enucl.* ipſum ſaltem κατὰ πόδα procedere vo-
85 luiſſe dicas. Eoque nomine Baldus de Vbaldis † in Philoſophicis excultior Bartolum multum antecellit. Quamuis vero in puncto iuris Bar-
86 toli auctoritas † ſit maxima, quam inſtar omnium eſſe vult Tiraq. *in l. ſi nunquam, n. 154. C. de reuocan. donat.* adeo vt in Hiſpania ex publica ſanctione, Bartoli opinio in contrarietatibus Dd. præferatur, *Grammat. deciſ. Neap. 63. Eberh. in top. leg. in lo 95. n. 18.* tamen hic illud Ariſtot. 1. *Eth. 4.* merito
87 prævalere debet, vt magis ſit amica veritas. Eoque nemo mihi vitio † vertet, ſi alicubi Bartoli opinionem ſine acerbitate refellam. Quod ipſum Baptiſta Aymus Parmenſis aliquoties fecit. Eaque in re doctiſſimum Plinium imitari lubuit, qui *lib. 3. nat. quaſt. 1.* ſic ſcribit: Minime mirum eſt, hominem genitum non omnia nouiſſe. Quapropter auctorem neminem
88 vnum ſequar, ſed vt quemque veriſſimum arbitrabor. Ac ſemper id egi, vt fideliter allegando auctores, furti litterarii † maculam effugerem. Cuius multi non ex modernis ſaltem, ſed & ex antiquioribus ſcriptoribus rei aguntur, qui opes & gloſſas, quas fecerunt Dd. antiqui mortui, iam multis temporibus, viuentes ſibi appropriant, vt conſequantur laudem & gloriam ſcholarium, *vt conqueritur Rofred. Benevent. in proœm. quaſt. ſabbat. de quo late Frider. Tilem. in diſcurſ philol. fol. (mihi) 40.* Et quamuis Aduocatus non te-
89 neatur loca legum & Dd. in † indiuiduo allegare, *Specul. in tit. de diſput. & alleg.* Quo in genere Cælius Rhodigin. Alex. ab Alex. & alii cum multos auctores citent, locum tamen rariſſime exprimunt, ſiue vt ſoli ſapiant, ſiue ne facile falſi arguantur: tamen mihi Columellæ ſententia ſemper placuit, *quam citat Arnold de Reyer in præfat. ad Lector. theſauri* certiſſimam eſſe paupertatem, ſi alicubi as in ligras, vti eo non poſſe, cum ignoretur, vbi proiectum iaceat, quod deſideratur. Quod ſi auctoris ſententiam ab alio citatam reproducere neceſſe ſit, etiam illum, ex quo mutuatus eam ſum, expreſſi, ratus cum Plinio meo *in præfat. hiſtor. natur.* benignum eſſe & plenum † ingenui
90 pudoris, fateri per quos profecerim. Obnoxii profecto animi eſt, & infelicis, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere. cum præſertim ſors fiat ex vſura. &c. Neque enim mihi verecundia eſt, ſi quem auctorem

ex defectu

ex defectu librorum conſulere non potuerim, quando Guidonem Papæum Præſidem Parlamenti Gratianopolit. non puduit loca quædam intacta dimittere, eo quod non habuerit lecturam Ioannis de Imola ac Angeli, *in deciſ. 190. in fi.* Si quis id quoque reprehendat, ll. quandoque in alium ſenſum à me allegari, illi pro me reſpondeat Iuſt. Lipſ. in monitis politicis præfixis. Quod ſi non ſemper acum tetigi, memineris, quomodo magnus Imp. Iuſtin. *in d. l. 2. §. 14. C. de vet. iur. enucl.* imbecillitatem † ſuam excuſet. 91 Cui illud Plinii addo, *in d. præfat.* vbi ſic inquit: Non dubitamus, multa eſſe, quæ nos præterierint. Homines enim ſumus. Et occupati officiis, ſucciſiuiſque temporibus iſta curamus. Hoc ergo labore meo, ſi quid ſtudioſis contuli, fine meo me potitum gaudebo. Pro quorum varietate ita eum † inſtitui, vt omnibus prodeſſem, non Iuriſconſultis tantum, 92 ſed & Hiſtoricis & Philologis: ſi non ad neceſſitatem aut vtilitatem, ſaltem ad voluptatem. Non eſt, quod mireris, *ait Seneca, epiſt.* 107. ex eadem materia ſuis quemque ſtudiis apta colligere. In eodem prato bos herbam quærit, canis leporem, ciconia lacertam. Quod ſi quædam inſunt *πάρεργα*, quæ videantur eſſe *ἄνω πρὸς ἔπος*, *l. 11. §. 5. de int. r. act.* aut in praxi † parum iuuent, 93 nihil periculi eſt ea contemnere, quia propter malos piſces non rumpimus retia, *c. 1. cauſſa. 23. q. 7.* Et nullus eſt liber tam malus, ex quo non aliquid vtilitatis percipi poſſit, *Æ. e Sylu. quem allegat Neuiz. lib. 6. ſylu. nu. 58.* De me, qui vtramque rationem ſtudendi per interualla exerceo, id certe affirmare poſſum: hiſtorica ac philologica in praxi ad cauſſas agendas numquam mihi obſtitiſſe: in theorica ad ſcribendum & commentandum plurimum profuiſſe. Idem ſi aliis quoque perſuadeo, bene eſt: ſin minus, cuiuis ſuo ſenſu abundare, liberum eſto. Vale & ignoſce.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT PRIMVM
DE NOTATIONE ET ÆQVIVOCATIONE INSVLÆ.

SVMMARIA.

1 *Etymologiæ vtilitas.*
2 *ICti ac Stoici circa nominum origines curioſi.*
3 *AEquiuoci diſtinctio ſumme neceſſaria.*
4 *Tam in ſcholis, quam in foro.*
5 *Diſputationes de proprietate vocum frequentes.*
6 *Inſulæ notatio.*
7 *Stoicorum licentia in reddendis etymologiis.*
8 *Inſulæ deriuata.*
9 *Inſula nomen commune.*
10 *Mediamnis vocabulum an Latinum.*
11 *Interamne regio Italiæ.*
12 *Meſopotamia inter duo flumina ſita.*
13 *Germanicum VVerder quid denotet?*
14 *Generaliter omnia incrementa includit.*
15 *Loca Friſiæ in VVerd deſinentia.*
16 *Ciuitates VVerdena Donavverda.*
17 *Germanicum Eiland vnde.*
18 *Inſulani Einhauſer.*
19 *Inſulæ Germanis à terra denominata.*
20 *Ciuitates Anſeaticæ vnde dictæ.*

21 *Friſia*

21 *Friſia in 7. Selandias diſtincta.*
22 *Friſia an ſit inſula?*
23 *Selandia proprium nomen inſularum.*
24 *Hafnia metropolis Selandiæ Danicæ.*
25 *Holmus Gothis inſulam denotat.*
26 *Inſula etiam arena dicta.*
27 *Arena proprie tumulum denotat.*
28 *Quotidianæ plenius tractanda.*
29 *Inſulæ nomen quandoque proprium.*
30 *Academiæ Ienenſis encomium.*
31 *Inſulæ nomen ad marinas & fluuiales ex æquo pertinet.*
32 *Inſula apud Romanos genus ædificij.*
33 *Inſula & domus diſtincta.*
34 *Interpretum iuris ciuilis error.*
35 *Differentia inſulæ & domus in facto, non in iure conſiſtit.*
36 *Aedificiorum forma ſubinde apud Romanos mutata.*
37 *Panciroli & Coraſij ſententia.*
38 *Iuſti Lipſii reprehenſio reiecta.*
39 *Inſulæ tenuiorum hominum domicilia.*
40 *Inſula pars domus.*
41 *Feſti Pompeij finitio.*
42 *Ambitus inſulæ latitudo.*
43 *Angiportus quid?*
44 *Aquæductus publici Romæ crebri.*
45 *Roma vrbs penſilis.*
46 *Inſularum fundamenta caſibus fortuitis obnoxia.*
47 *Principum ædes ſpacioſæ.*
48 *Horrea inſulis impoſita.*
49 *Portus inſulæ quid?*
50 *Serui inſularij quinam?*
51 *Prætoria prope aquam extructa.*
52 *Romanorum deliciæ circa piſcationes.*
53 *Clodij domus ab inſula diſtincta.*
54 *Inſulæ vox in iure ciuili frequentiſſima.*

55 *Redemptores operum.*
56 *Stipulatio inſulam fieri.*
57 *Antiquitatis cognitio Studioſo Iuris neceſſaria.*
58 *Pacanii inſula à Clodio occupata.*
59 *Bartoli deſcriptio inſulæ explicata.*
60 *Principum arces in Germania inſularum inſtar.*
61 *Vrbes aquis circumdata.*

CVM plerumque ab enucleatione nominis ad rei i-
pſius cognitionem deuehamur: Vocum enim origi-
1 nes,† quamquam multis parum frugiferæ videantur
tamen perſæpe rei proprietatem demonſtrant, *ait*
Forcat. in Necyom. dial. 61. non abs re fuerit, vt de inſulis
tractaturi, nominis etymon præmittamus, exemplo ICtorũ ve-
2 terum, quos ex diſciplina Stoicorum† hac in parte ſatis curioſos
fuiſſe oſtendunt *l. 1. ff. de off. quæſt. l. 1. §. 1. de pact. l. 1. de furt. Et multa a-*
lia, de quibus Duaren. ad l. 4. ff. de pact. Hering de fideiuſſ. c. 2. in pr. adeo,
vt ipſis Grammaticis palmam ſæpe præripuerint. *Cuiac. ad l. 125 ff.*
de verb. ſign. Quod exemplis demonſtrat Valent. Guil. Forſt. lib. 1. obſ. 11.
Quæ opera etiam neceſſaria eſt, ſi qua homonymia ac ambi-
3 guitas † nominis ſubſit. *Paurmeiſt. lib. 1. de iuriſd. Imp. c. 1. in princ.*
Niſi enim illa eruatur, neceſſe eſt confuſionem oriri, quæ intel-
lectum turbet, ac termini ambiguitate in errorum gryphos
deducat, *Alex. Raudenſ. lib. 1. de analog. 1.* Quia ambigui-
tas omnis errori affinis eſt, *Scalig. exer. 148. ſect. 4.* Neque
4 eſt quod quis ſcholis † hæc tantum dici exiſtimet, obiiciens il-
lud protritum: Grammatici eſſe, non Iuriſconſulti, magis cir-
ca verba, quam res ipſas laborare, *de quo Gœdd. ad rubr. ff. de V. S.*
argum. l. 41. §. 1. de iure dot. Cum etiam in foro ac iudiciis, adeo-
5 que in Camera Imperiali in cauſſis grauiſſimis † de etymologiis
ac proprietate vocum Germanicarum ſæpe numero ſatis rigide
diſputetur. Quibus ita præmiſſis, vt libentius nos ad hunc la-
borem perducant, & cum eum abſoluerimus, euidentiorem
præſtent intellectum, iuxta *l. 1. de orig. iur.* traditum eſt à Feſto
Pompeio

Pompeio & Iſidoro *lib.* 14. *etymol.* 6. inſulam † ita dictam eſſe, 6
quod in ſalo, id eſt in ſalſo, ſiue mari ſit poſita. Quam notationem amplectuntur poſt Hiſtoricos, *vt Gobelin. in Coſmodrom. æt.* 1 *cap.* 6. etiam Iuriſconſulti, *vt gl. & Dd. communiter in §. inſula, Inſt. de R. D. gl. in l. ſi inſulam. ff. de V. O. Cæpoll. lib.* 2. *de ſeru. ruſt. c.* 33. *num.* 1. Eam ne rigidius accipiamus facit Stoicorum licentia, † qui ſæpe alluſiones pro etymologiis nobis ex- 7
hibuerunt. *Cuiac.* 11. *obſeru.* 37. *Gædd. d. lo. numer.* 5. Interim Salentinos populos ab eadem origine deducit Feſtus. Et ebur ita dictum volunt, quaſi è barro, hoc eſt elephanto. Hinc deriuata † inſulæ, inſulanus, inſularius *in l.* 16 *de vſu & hab.* 8
inſuloſum mare, *apud Marcell. lib.* 22. inſularis anfractus, *apud eund. lib.* 17. inſularis morbus apud *Plinium.* Quamuis vero ſupradicta notatio † ad inſulam marinam proprie pertineat, *Bapt.* 9
Aymus Parmenſ. lib. 1. *de alluu* 14. ipſum tamen nomen indifferenter ad quaſuis alias, ſiue in flumine, ſiue in lacu ſitas porrectum eſt, *l* 7. §. 3. *l.* 30. *l.* 56. *de acquir. rer. dom.* Cuius extenſionis non pauca proſtant exempla in aliis quoque nominibus. Fluuiales tamen inſulas † quidam mediamnes vocant, quaſi in 10
medio amnis ſitas: Græce Μεσοποταμίας. Vnde Meſopotamia dicta, *Parmenſ. d. c.* 14. *numer.* 2. Nec reclamamus ita appellari poſſe, quamuis apud probatos auctores id nomen non inueniamus. Cicero ſane *lib* 2. *de legibus in princ.* inſulam Fibreni fluminis deſcribens hac voce non vtitur. Proprie tamen terram denotat inter duos fluuios mediam. Qualis Intera- 11
mnenſis † regio in Italia, ita dicta quod fluminibus Durio & Mynio alluatur. *Valaſc. de iure emphyt q.* 32. *inſi.* Qualis † Meſopota- 12
mia, *de qua eſt in l.* 10. *C. de ædif. priu. Nou.* 134 *c.* 1. *& pass.* terr. i ter duo flumina Tigrim & Euphratem concluſa. *Plin. lib.* 6 *nat. hiſt.* 9. *&* 27. His enim inclutis amnibus circumflui campi Meſopotamiæ nomen acceperunt, *ait Tacit* 6. *annal.* Quo genere terræ licet nihil frequentius ſit, *vt dicemus cap.* 3. ab inſula tamen nonnihil differt. Veteres Germani inſulam † dixerunt 13

einen Werder. Ita enim Latina vox redditur *in art. 56. lib. 2.*
Landr. *Schneid. in §. inſula, n.7. Inſt. de R.D. Noe Meurer in tract.* von
Waſſerrecht. De huius Germanicæ vocis ſignificatu, in inſtru-
mento inueſtituræ Comitis Friſiæ orientalis poſitæ, prolixe
diſputatur, *in conſil. Iohan. Gœd. de alluu. maris, num. 344. quod repe-*
14 *ries poſt d. tract. Noe Meureri.* Nos id † nomen generalius eſſe, &
tam inſularum quam alluuionum alueorumque incrementa, a-
deoque & angulos terræ in confluente fluminum includere con-
iicimus: ita dictum à fiendo quod eſt Werden. Inde diminuti-
uum Werd. Quod Lutherus reddidit petram in mari, *Ezech. 26.*
15 *v.5.* Item deriuata Werdum & Werden. In † quæ plurimæ vrbes
& pagi Friſiæ deſinunt, vt Leowerdia, Bolswerdia &c. *Vbb.*
Emm. de Rep. Friſio. Qui licet Werd pro tumulo ſiue loco edi-
tiore interpretetur, ad paſcua pariter & ſementem apto: tamen
cum vtraque ciuitas ab incremento maritimo multum profece-
rit, veriſimile eſt ab eo quoque nomen tractum. Sunt & in Rhe-
16 no inſulæ † duæ à Cæſare nomen habentes Keyſerswerder. *Marq.*
Freher lib. 1. orig. Palat. 4 in fi. Vbi S. Suidbertus annuente Plectrude
Pipini Regis vxore cœnobium condidit, *Marcellin. presb. in eius vi-*
ta. Merſa in Archiepiſc. Colon. ſicut Ludgerus Monaſterienſis Epi-
ſcopus, aliud Werdenæ, ad Ruram fluuium, *Vbbo Em. lib.*
4 rer Friſic. Merſa. in catal. Epiſco. Monaſt. Et Donnawerda, abſo-
lute Werda, inde dicta, quod ad Danubij & Bernici confluentē
ſita. Ne dicas Danubij vadum *cum Dreſſer. de vrbi. Germa.* Hodie
Germani ſuperiores Latinum nomen inſulæ retinent, ad ſuam
dialectum leuiter inflexum, ſicuti & Itali, Galli, Hiſpani, Polo-
17 ni. Inferiores Germani vernaculo † ſermone Eiland appellant.
Credo quaſi ein Land, à ſeparatione. Ita enim & Einode dici-
mus, pro eremo ſiue ſolitudine, ab antiquo œden, ideſt, bona,
fundus, *Mindan. lib. 2. de proceſſ. Camer. 42 n.3.* Eaque voce *in pſal. 74*
v.14 inſulani denotari videntur, quippe quorum proprius eſt e-
ſus piſcium. Conuenit Noe Meurer *in tract. de Rheno,* vbi inſu-
18 lanos † Einhäuſer vocat. Niſi fortaſſe ab ouo deriuare malis, *cum*
Heniſch. in theſauro lingua Germ. cui inſulæ in mari, ſicut terra po-
mo,

mo,aſſimilentur. Quod per nos licet. Alioqui Ei Belgis inſu-
lam ſignificare vix perſuadebit Heniſchius. Frequens eſt au-
tem apud Germanos † inferiores,vt inſularum homina propria 19
in terram exeant. Puta Iſlandia, Gronlandia, Hetlandia, Ame-
landia &c. Sed & Selandia,nihil aliud ſonat,quam Oceani terrã,
ſiue ſolum maritimum *Leuin. Lemn. lib. 4. de occult. nat. mira. 2* quã-
do Germani Oceani vocem, vt multas alias à Romanis acceptas
per ἀφαίρεσιν Ze pronunciant. Inde ciuitates Anſeaticæ † dictæ, 20
quaſi ad mare ſitæ. Et illius nominis in rebus Friſicis crebra fit
mẽtio,quãdo Friſia in ſeptem † Selãdias olim diſtincta fuit. Quas 21
à Friſone Indo inter ſeptem filios diſtributas fabulatur Suffudus
Petri, quẽ recte refutat Vbbo Emm. *in apolog fol. 9.* Illo enim no-
mine totidem partes Friſiæ denotantur. *Idem auctor lib. 1. rer. Fri-
ſic Sibrand. Siccama ad leg. Friſicas f. l. 143.* Ita in pactis de anno 1361.
Vt Selandiis,id eſt partibus Friſiæ ſingulis ratæ ſint conſuetudi-
nes ſuæ. *Vbbo in deſcript. Groning. vrbis fol. 24.* Et in LL. ad Vpſtalbo-
mum latis non alio nomine quam Zelandiæ nuncupantur, quas
latinus textus ibidem inſulas interpretatur. Sed & Fridericus 3.
Imp. in diplomate anno *1481.* dato vicinas Groningæ regiones
inſulas appellat Neque alium titulum vſurparunt ordines Friſiæ
in reſcriptis ſuis, quam hunc: Nos iudices Selandini totius Fri-
ſiæ. *Vbbo lib. 13 rer. Friſic.* vt ſic promiſcue vtramque vocem vſur-
patam eſſe conſtet. Cuius origo à diuerſis fluuiis, † qui Friſiam 22
vniuerſam quaſi in peninſulas aliquot diſcerpunt, nata videtur.
Niſi meras inſulas olim fuiſſe ſuſpicari malis,quæ poſtea alluuio-
ne continenti accreuerint. Quod vt de quibusdam certum, i-
ta de omni Friſia haut veriſimile: Abbas Vrſpergenſ. tamen *in
chron. ad Ann. 1114.* id innuere videtur, quando Henricum 5 con-
tra Hollandos in locis paluſtribus vltra Freſonum inſulas naua-
lem expeditionem inſtituiſſe ſcribit. Sed hæc παρέργως. Hodie
Selandiæ proprium † nomen ad inſulas illas tranſiit, quæ inter 2
Hollandiam & Flandriam interiacent. De qua Honte. *lib. 3.
Coſmog.*

Atque in ſeceſſu propior Selandia tellus.

 Sed

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Sed & Daniæ nobiliſſima inſula id nomen cum Belgicis commune habet, quæ quindecim, ciuitatibus, duodecim arcibus re-
24 giis nobilitata, Hafniam † metropolim & regium domicilium in alto mari oſtentat. *Petrus Berth. lib. 2. comment. fol. mihi.* 345. *& lib. 3 fol.* 555. Idem Berthius *lib. 3. fol.* 679. Inſulam Germanis et-
25 iam Holm † dici aſſerit. Inde Stockholmia metropolis & regia Sedes Succiæ, quaſi trabium inſula. Item Vpsholm inſula, ſedes Archiepiſcopalis, nunc Vpſalia. Quod ſi ita eſt, Gothicam vocem eſſe oportet. Ac reperiuntur plures eo nomine, vt Hulmus Bornholm &c. *apud Adam Brem. in hiſtor. Eccleſ. cap. 218. & c.* 223 Eoque pertinet notatio Vlmerugorum *apud Reinec. in ſynt. p. 1. fol.* 431. q. dicas Holm Rugos. Alibi etiam vernacula
26 lingua † arenæ dicuntur inſulæ, vt in Viſurgi. Quæ vox licet ἐν πλάτει ad alluuionum quoque incrementa porrigatur, ſicuti Carolſand in Hadeleria, vbi inferiorem Saxoniam alluit Ocea-
27 nus. *Abb. Stadenſ. in chron. ad A.* 797 proprie † tamen tumulos & inſulas adhuc imperfectas denotat, vt inferius dicemus. Hæc quamuis leuia & triobularia videantur, tamen quia cot-
28 tidiana † ſunt, apud noſtrates præſertim, ideo plenius attingenda fuerunt, *monitu Iuriſconſulti in l. 25. de liber. leg.* Sæpenumero enim ad dubiarum controuerſiarum deciſionem non leue momentum conferre poterunt. Neque nos Germani ſermonem patrium faſtidire debemus, ſed potius turpe ducere, eiuſdem proprietates, quibus cottidie vtimur, ignorare, *arg. l. 2. §. 43. de O. I.* De variis inſulæ ſignificationibus id obſer-
29 uauimus, quandoque nomen † proprium id eſſe, κατ᾽ ἐξοχὴν intelligendum. *arg. §. 2. I. de I. N. G. & C.* Ita Inſula dicta ciuitas Flandriæ, *cuius meminit Cominæ. lib. 1. comment.* Ita de campo quodam Galliæ *Liuius lib. 1 dec. 3.* Rhodanus & Arar diuerſis ex Alpibus decurrentes, agri aliquantulum amplexi, confluunt in vnum. Vnde mediis campis nomen inſulæ inditum. Et pro-
30 pe Ienam † Thuringiæ, Academiæ optimæ domicilium nobis quoque olim carum *cum Iuſto Lipſ. in comment. ad 13. annal. Tacit.* Sala fl. gemino alueo decurrens proprium inſulæ nomen peperit.

rit. Deinde in iure noſtro pro inſula marina accipitur, maxime quoties de pœna deportationis agitur, de qua inf. c.16. Tertio de † fluuialibus inſulis agitur *in tit. ff. de A. R. D.* A qui- 31
bus nec ſtagnales inſulæ excludendæ. Denique in iure ciuili alia ſignificatio reperitur, *de qua gl. Schneid. & Dd. in §. inſula, Inſt. de R. D.* pertinens ad ædes, quas Romani † areis in modum 32
inſulæ circumductis impoſuerunt. *De quibus eſt in l. 91. in fi. de leg. 3. l. 98. §. 8. de ſolut. l. 10. §. 1. de negot. geſt. l. 7. de inſtr. & legat. l. 17. §. 5. de act. emt. l. 8. com. præd. & poſſ. Paling. in Libra*

Nonne domos etiam multas ita ſæpe vocamus;
Quod ſolæ à reliquis ſint omni ex parte remotæ?

Quamuis vero domum inſulam improprie dici annotet *gl. in l. 3. §. effractura, de off. præf. vigil.* tamen id non de qualibet domo accipiendum, cum probati Auctores vtraque voce diſtincte † vtantur. De Tiberio Cæſare *Tacit. 6. annal.* Deuſto A- 33
uentino Cæſar damnum ad gloriam vertit, exſolutis domuum & inſularum pretiis. *Et lib. 15. de incendio Neroniano.* Domuum & inſularum & templorum, quæ amiſſa ſunt, numerum inire, haut promptum fuerit. Et poſt: Finiuit tempus, intra quod effectis domibus aut inſulis præmia adipiſcerentur. *Sueton. in Nero. c. 38.* Tunc præter immenſum numerum inſularum, domus priſcorum Ducum arſerunt. *Capitol. in Antonino Pio:* Romæ incendium 340 inſulas vel domos abſumſit. *Libri lintei Pontificum, quos citat Lipſ. ad 15. annal. Taciti.* Incendium in Cæliolo. Inſulæ duæ abſumtæ ſolo tenus. Et ædes quinque, ambuſtæ quatuor. Eodem modo *in Notitia 14. regionum vrbis Romæ à Guido Pancirolo edita* inſulæ ſemper ſeorſim à domibus recenſentur. Vt multum errent interpretes † iu- 34
ris ciuilis, qui per inſulæ vocem quaſcunque ædes deſignari opinantur. Quamuis enim in vſu iuris inter vtrumque non multum interſit, *vt videre eſt ex lege prima in quibus cauſſis pignoris lege 25. §. 10. pro ſocio. iunct. lege 25. de rebus creditis.*

tamen

35 tamen non ideo tollenda eſt facti † differentia, quæ in genere
& qualitate ædificij diuerſa conſiſtit. *arg. l. 15. §. 14. de damn. inf. l.
91. §. fin. de leg. 3.* Vnde etiam ſtipulatio domum ædificari *in l. 73. in
pr. l. 75 §. 7. de V. O.* in facto diuerſa eſt, à ſtipulatione inſulam fieri
in l. 84. l. 95. l. 115. in pr. l. 137. §. 3. eod. l. 2. §. 5. quod cert. lo. In qua parte
36 autem vtriuſque ædificij differentia † conſtiterit, difficile eſt ex-
plicatu, ex quo cum tempore ædificiorum ac ipſius vrbis forma
veteri immutata, etiam nominum mutatio inſecuta eſt. Nam
poſt dictum incēdium Neronianum ædificia aliter, quam prius,
conſtrui edictum eſt, *Tacit d. 15. annal. Guidus Pancirol. in comment.*
37 *de 14. V. R. ſic explicat*: Erant † proprie inſulæ (inquit) faſtigiatæ à
duobus lateribus pluentes, quæ ab vtroque latere hinc inde iti-
nera habebant, in quæ pluebant, fronte in faſtigium deſinente.
Domus vero erant ampliores & teſtudinatæ, à quatuor partibus
pluentes, vt in marmoribus Romæ viſitur. *Adde eundem lib. 1. me-
mor. 22. & ibi in notis Henricum Salmuth Paulo aliter Ioh. Coraſ. ad l. 3. §.
2. de off. praf. vig.* Vt terræ in mari vndique aquis circumdatæ pro-
prie inſulæ dicuntur: ita domus , quæ communibus vicinorum
parietibus non cinguntur, inſulæ dictæ ſunt. Et hodie domus
Principum inſulæ plerumque ſunt, id eſt à priuatorum domibus
diſtinctæ. *Aliter Budæ. in explicat. Pandect. quem ſequitur Alciat. ad
tit de V. S. Conan. lib. 2. comment iur. ciuil. 2. num. 5. & lib. 4. c. 10. n. 10.
Et alij.* Guidonem ſub nomine antiquarij videtur recte reprehē-
38 dere Iuſtus † Lipſ. *in comment. ad d. 15 annal. Tacit.* quod inſulas te-
nuioribus, domos potentioribus ciuibus adſcribat. Sed im-
merito. Fere enim ſemper in Romanis hiſtoriis magnatum æ-
des domus appellantur , quod ſupra allatus Tranquilli locus
39 *in Nero. c. 30.* manifeſte confirmat: vulgarium † hominum inſulæ.
Atque inde eſt, quod inſularum crebrior, quam domuum in iu-
re ciuili, ex vſu vulgari mentio occurrit. *Facit l. 91. §. vlt. de leg. 3. l. 15.*
40 *§. 14. de damn. inſe.* vbi inſula † tamquam pars domus accipitur. Si-
cuti area pars inſulæ dicitur *in l. 98. in fi. de ſolut. l. 31. § 2. de donat. int.
vir l. 7. in pr de except. rei iud.* Totum autem qualibet parte ſemper
eſt maius. *Eberhard. in top in lo. 8.* Illud certum eſt inſulam fuiſſe
ædificium

ædificium proprio ambitu conſtans, *ex finitione Feſti* † *Pompeii, de* 41
qua Gothof. in l. 58. locat. Gœd. ad l. 59. de V. Vult. ad §. 22. Inſt. de R. D.
Cuiusmodi Romæ poſt ſæpe dictum incendium maiori numero
ædificatæ, lata lege, ne ædificia communione parietum, ſed pro-
priis quæque muris ambirentur. *Taci*. *d. lo.* Ambitus huius † lati- 42
tudo, quæ primo duorum pedum ac ſemis erat, *Cuiac. 1. obſ. 4.* po-
ſtea in vrbe Conſtantinop. ad 12. pedes producta eſt. *l. 12. C. de æ-
dif. priu. Gothof. in l. 14. de ſeru. vrb.* Leonis conſtitut. *in Nou. 71.* etiã
ad plures. Romani angiportum † vocabant, propter anguſtias 43
non ſemper peruium, *Cic. in topic. Gœdd. in d. l. 59. n. 6. de V. S.* Galli
le vol du chappon, id eſt volatum gallinacei, *Petrus Frid. Mindan.
3. de proceſſ. Cam. 20. n. 14.* Videtur autem inſularum nomen & for-
ma Romæ à ſimilitudine rei primum inualuiſſe, quando aquæ-
ductus † publicos, primum à Tarquinio Priſco, & deinde à M. 44
Agrippa corriuatos, curſuque præcipiti torrentium modo ra-
pere atque auferre omnia conſuetos, *Plin. lib. 36. nat. hiſt. 15. de qui-
bus Panzirol. d. lo.* quilibet ſuas ad ædes deducere tentaret, vt cu-
ſtodes ei rei poneret Nero. *Tacit. 15. annal. l. 2. l. 10. C. de aquæd.* Quo
ipſo ædes aqua hinc inde abducta ſpeciem quandam inſularum
præbuerunt. Vnde Romam vrbem † penſilem, ſubterque 45
nauigatam vocat *Plin. d. lo.* qui etiam conqueritur ambitione &
auaritia in villas & ſuburbana decoqui publicam ſalutem, *lib. 31.
nat. hiſt. 1.* Et quia aqua inſulas ambiens alluendo ædibus vitium
facere poterat, *l. 15. §. 14. de damn. inf.* ideo † fundamenta ac mu- 46
nimenta ex lapidibus ligniſque circumlocabantur, *arg. l. 1. §. 4.
de riuis.* nihilominus caſui fortuito obnoxia. *l. 22. § 1. de leg. 1.* Cor-
rupta ſtagnantibus aquis inſularum fundamenta, dein remean-
te flumine delapſa, *inquit Tacit. 1. hiſt.* Poſtea creſcente ciuium
luxuria, principes † ac ditiores hortorum nomine in ipſa vrbe 47
delicias, agros, villaſque poſſidere cœperunt, *Plin. lib. 19. nat. hiſt.
4. l. 91 §. 5. de leg. 3* In quibus erant ductus aquarum, quos Nilos &
eurypos vocarunt, *Cic. 2. de LL.* Stagna nauibus peruia, ac inſulæ,
quibus horrea † impoſita, ad res pretioſiores aſſeruandas. *l. 3. §.* 48
2. de off. præfect. vig. l. 60. §. 6. locat. l. 7. de inſtru. leg. & ibi Goth. l. 13. de

D *ſeru.*

Digitized by Google

ſeru.præd.vrb. Cuiusmodi Alexand.Imp.in omnibus vrbis regionibus publica fecit, ad quæ conferrent bona hi, qui priuatas cuſtodias non haberent, *Lamprid.in Alex.* Aditus inſulæ, vbi põte aut
49 nauigio adibatur, portus † dictus *Gothofr.in d.l.59.de V.S.* ſerui illa-
50 rum cuſtodiæ deputati, † inſularij *l.16.in pr.de vſu & hab. l.5. §.1. de inſtit.act.l.vlt. de off.præf.vig.Conan lib.2.com.2 Gæd.in l.116. de V. S.* Quos de damnatis ad inſulas perperam accipiunt *Cælius Rhod.lib. 8.antiq.lect.3. & lib.25.c 20. Alex.ab Alex.lib.3.genial. dier. 25.* Sed
51 & prætoria † his inædificata erant, *l.13. §.fin.de iniur*, hoc eſt ædificia in modum regiarum voluptatis cauſſa aquis addita, *l.198. de V.S.l.2 de S.P.R.l.12.de vſu & habi.* vt prope illa non tantum piſca-
52 tio † exerceri poſſet, *d.l.13.§.fi.de iniur.* qualis Pythij Syracuſani portus *apud Cicer.3.offic.* ſed & in ipſo cubili natarent piſces, & ſub menſa caperentur, qui ſtatim transferentur in menſam, *iuxta Senec.2.nat.quæſt.18.* De quibus ſcite Martial *lib.10.epigr.30. de littore Formiano. Et Statius lib. 1. ſylu. celebrans Tiburtinum Manlij Vopiſci.*

alternas ſeruant prætoria ripas.

Cumque ex his cohærentibus ædificijs ditiores quandoque partem aliquam vel inſulam aliis elocarent, aut etiam venderent, factum eſt, vt ad viliora ædificia, plerumque in hortis, vel à via publica ſepoſita, ad quæ non niſi per angiportum aditus pateret, nomen inſulæ tranſiret, quamuis aqua nulla circumdata. I-
53 ta Clodiana † domus, de cuius pretio immodico *Plini. lib. 36. c. 15.* eiuſdem inſulam multum ſuperat, quam Cicero *pro M.Cælio*
54 venalem eſſe miratur. Atque hoc ſenſu † inſulæ nomen in iure noſtro frequentiſſime occurrit, eo quod crebrius in contractum venirent, ac huiuſmodi opera architectis pro certo pretio
55 facienda elocarentur. Qui exinde redemptores † dicebantur, *de quibus eſt in l.98. in fi. de V.O. l.30. de R.V l.7.§.vlt.ſi emt.falſ.mod. l.51. §.1. locat.* Quorum conditionem explicat Menoch.2. *arbit.iud. quæſt.caſ.221.*

De iis pulcre Horat.2, *epiſt.2.*

Feſtinat

Digitized by Google

Feſtinat calidus mulis gerulisque redemtor,
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum.

Huc pertinet ſtipulatio † inſulam fieri, *in l. 72. §. 2. l. 84. l. 95. l. 137.* 56
§. 3. de V. O. l. 2. § 5. quod cert. lo. inſulam facere, *l. 38. §. 21. de V. O.* in-
ſulam ædificari, *l. 27. §. vlt. de R. V. l. 11. §. pen. de Publ. in rem. l. 14.*
l. 31. l. 98. §. 6. de ſolut. l. 115 in pr. de V. O. inſulam fabricari, *l. 5. §. 4. in*
fi. de præſcript. verb. l. 72. §. 2. de V. O. inſulam refici, *l. 6. de præſcript.*
verb. inſulam fulciri, *l. 10. §. 1. de neg. g ſt. d. l. 72. §. 2. de V. O. l. 98.*
in fi. eod. Pertinet huc ſeruitus inſulæ, *in l. 19. de vſufr. l. 8. com. præd.*
l. 2. §. 14. ne quid in lo. publ. pignus inſulæ, *in l. 1. in quibus cauſſ pign.*
penſio inſulæ, *l. 91. § 6. de leg. 3. de qua intelligendus Martial.* 4. e-
pig 37. *Ex inſulis fundisque tricies ſoldum*, legatum inſulæ, *l. 22. de*
leg. 1. l. 7. de inſtru. leg. vſusfructus inſulæ, *l. 53 de vſufr* acceſſio in-
ſulæ, *l. 17. §. 5. de act. empt.* pars inſulæ, *l 98. § fin. de ſolut.* venditio in-
ſulæ, *l. 13. qui pot. in pign* locatio inſulæ, *l. 53. de act. emt. l. 58. l. 30 locat.*
actio inſulæ, *l. 7. in pr. & §. 1. de exc. rei iud.* inſula hereditaria, *d l. 19.*
de vſufr. l. 4. §. 6. de damn. inf. ſuperficiaria, *l 1. § 5. de vi arm. l. 9* §. 4.
de dam. infe. Dotalis *l. 31. §. 2. de donat. int. vir. l. 79. de V. S.* Et quæ plu-
ra alia in lectione Pandectarum occurrent. Quorum vſus etſi
hodie ab aula receſſit, tamen ad explicationem iuris ciuilis non
omittendus eſt, ne quid antiquitatis † penitus ignoretur, *§ ſed* 57
vt nihil, Inſt. de teſtam. Interim Romæ etiam ædes quædam veris
inſulis impoſitæ fuerunt. Qualis illa T. Pacanij † inſula à P. 58
Clodio occupata, de qua Cicero pro Milone: Cum T. Paca-
nio non imperaſſet, vt inſulam in lacu pretio venderet, repen-
te lintribus in eam inſulam materiam, calcem, cæmenta atq;
arenam inuexit, dominoque trans ripam inſpectante, non du-
bitauit ædificium exſtruere in alieno. Quin in ipſo mari hu-
iuſmodi inſulas à Romanis exſtructas eſſe dicemus *cap.* 8. De qui-
bus Seneca *epiſt. 89.* vbi inſulas magnorum Ducum domicilia vo-
cat. Ac poteſt de his ſuſtineri definitio † Bartoli *in tract. d. in-* 59
ſul. in pr. quam & Schneid. amplectitur in §. inſul. Inſt. de R. D. Bald. in conſ.
405 n. 3. lib. 5. inſula eſt domus in mari, quæ eſt quaſi inſula.
Quæ alias neutiquam quadrat. Aſſimilari his poſſunt, prin-

 cipum

60 cipum arces † & palatia in Germania, quæ plerumque foſſis circumquaque ambiuntur. Qualem deſcribit poeta Anonymus Caroli M. ad A. 790. quem edidit Reineccius:

—————donec prope mœnia venit
Magna Palatinæ ſedis, Salt nomine dicta
Naſcenti vicina Salæ: nam fluminis huius
Riuus adhuc modicus hæc ipſa palatia cingit.

61 Sed & vrbes Germaniæ pleræq; † muris & foſſis munitæ, veterum quarundam exemplo. Ita enim Marcell. *lib.* 24. vrbem quandam inſulari ambitu circumuallatam ſcribit. Et Martial. 4. *epig.* 55. Bilbilin Hiſpaniæ vrbem patriã eo nomine commendat:

Quam fluctu tenui, ſed inquieto
Armorum Salo temperator ambit.

Et lib. 10. *epig.* 103. Rapidis quos Salo cingit aquis.
Quæ tamen quatenus pro veris inſulis habendæ, ex ſequentibus patebit.

CAPVT II.

De Definitione Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *Definitio inſulæ.*
2 *Deſcriptiones poetarum.*
3 *Gades inſula Hiſpaniæ.*
4 *Inſula Tyberina.*
5 *Bartoli deſcriptio nimis generalis.*
6 *Borcholti additio ſuperuacua.*
7 *Terræ appellatio diuerſimode accipitur.*
8 *Terra à terendo dicta.*
9 *Terræ qualitas.*
10 *AEſtimatio rerum pro diuerſitate locorum variat.*
11 *Terra paluſtris minus pinguis.*

12 *Friſia*

Digitized by Google

12 *Friſia paludibus cincta.*
13 *Chaucorum inſulæ paluſtres.*
14 *Terræ appellatione etiam lapides continentur.*
15 *Et metalla.*
16 *Inſulæ ſaxoſæ.*
17 *Diſcrimen inſulæ & ſcopuli.*
18 *Scopulus inſula imperfecta.*
19 *Scopulorum plura genera.*
20 *Occulti ſcopuli nauigantibus periculoſi.*
21 *Nili ſcopuli.*
22 *Baccharaci vrbis etymologia.*
23 *Tumuli arenarij peſtiferi.*
24 *Inſulæ quandoque extenuantur.*
25 *Ithaca Vlyſſis patria.*
26 *Differentia ſpecifica inſulæ.*
27 *Aqua inſulæ perpetua eſſe debet.*
28 *Æſtus & receſſus maris.*
29 *Maris reciprocatio imperitis mira.*
30 *Maladina Liduna quid?*
31 *Cauſſa reciprocationis Lunæ tribuitur.*
32 *Breuis abſentia non attenditur.*
33 *Flumina quædam ſtatis temporibus exareſcunt.*
34 *Fabula poetarum de gigantibus.*
35 *Inſula nauigiis adeunda.*
36 *Inſulæ & terreſtri & maritimo itinere peruiæ.*
37 *Naues ſub receſſu maris quieſcunt.*
38 *Rhenus & Viſurgis per vada aditi.*
39 *Inſula circumnauigabilis.*
40 *Pons an inſulam mutet?*
41 *Pons Iſthmi vicem præbet.*
42 *Eurypus quo anguſtior, eo violentior.*
43 *Vnita virtus fortior.*
44 *An brachium fluminis vnum altero latius eſſe poſſit.*
45 *Flumen illic eſſe cenſetur, vbi maxima eius pars.*

 46 *Flumi-*

46 *Fluminis brachia non ſemper æqualia.*

47 *Latitudo vnius brachij altera tertia vel quarta parte maior.*

48 *Riuus eſt tenuis aquæ fluxus.*

49 *Partitionis nomen non ſemper dimidium denotat.*

50 *Magis & minus non variant ſpeciem.*

51 *Totum eſſentiale per omnes partes diffuſum.*

52 *Alueus exareſcens fluminis nomen amittit.*

53 A wiſſer im Rhein.

54 *Interpretatio Definitionis non omittenda.*

NOMINIS etymon excipit rei qualiſcunque definitio. Quam nobis ſubminiſtrat *gl. in §. inſula Inſt. de R. D. & in l. inſulam. ff. de V. O à Dd. ibidem communiter recepta, Bald. in conſ. 405. n. 3. vol 5. Mynſ. decad. 2. reſp. 16. nu.*
1 36. Inſula eſt terra, † quæ aquis vndique clauditur. Approbant Geographi paſſim, *vt Munſt. lib. 1. Coſmog. 2.* Eadem-
2 que deſcriptione paſſim vtuntur poetæ† & hiſtorici. Ita *Plin. lib. 3. nat. hiſt. 5.* inſulas terras circumdatas appellat. *Honter. lib. 1. coſmog.* ſparſas in æquore terras. *Et lib. 3.* fluctibus æquoreis ambitas terras. *Homer. Odyſſ. Δ.*

Νῆσος ἔπειτά τις ἐςὶ πολυκλύςῳ ἐνὶ πόντῳ.

Adde eundem *Odyſſ. T.* vbi Cretam eleganter deſcribit.

Stat. Papin. Agæo premitur Lemnus circumflua Nereo,

Idem *lib. 2. ſyl.* Pelago circumflua Neſſis.

Plaut. in Menæchm. Act 2. ſc. 1.

Iam quaſi mare omnes circuimus inſulas.

Ouid in Heroid.

Inſula Coryciis quondam celeberrima nymphis
Cingitur Ægæo nomine Cæa mari.

Claud. in epigram.

Eſt procul ingenti regio ſummota receſſu
Inſula, quæ reſides fluctus miteſcere cogit &c.

Lucan. lib. 4.

Quos alit Adriaco tellus circumflua ponto.

Atque hinc inſulæ quædam propria nomina ſortitæ, vt de Selandia pro-

Digitized by Google

proxime dictum. Cotinuſa quoq; inſula Hiſpaniæ ideo Gades † dicta à Carthaginenſibus, quod mari vndiquaque alluatur. 3
Gobelin in Coſmodrom. æt. 1. cap 6. De qua Auien. in deſcript. orbis.

Barbara quin etiam Gades hunc lingua frequentat,
Pœnus quippe locum Gadir vocat vndique ſeptum.

Sed & fluuiales inſulæ cum marinis eandem proprietatem habent. De Tyberina † *Ouid* 15 *metam*. 51. 4

Scinditur in geminas partes circumfluus amnis,
Inſula nomen habet, laterumque à parte duorum
Porrigit æquales media tellurę lacertos.

Et 1. Faſtor. Inſula diuidua quam premit amnis aqua.
2. Faſtor. Hic vbi diſcretas inſula rumpit aquas.
Claudian. in panegyr Olybr.

Eſt in Romulea procumbens inſula Tybri,
Qua medius geminas interfluit alueus vrbes
Diſcretas ſubeunte freto &c.

Gunth. in Ligurin. lib. 4.

———Hermannusque ſacræ comes inclytus aulæ,
Cuius erat tumido tellus circumflua Rheno.

De qua inſula plura Marq. Freher. lib. 1. orig. Palat. 1.

Et quæ plura alia eius generis occurrunt, inſulæ qualitatem & eſſentiam exprimentia. *Bart. in tract. de inſul. in pr.* aliquanto † pinguius deſcribit, quod ſit locus aqua circumdatus, qui cum deſinit circumdari, deſinit eſſe inſula. Sic ergo etiam in naui erit inſula? Vt hic loci ſignificatio partim generalior, partim etiã anguſtior ſit, *l. 60. & ibi Godd. de V. S.* Iohan † Borchold. *in d § inſula, in pr.* 5 6
Inſt de R. D etiam cauſſam efficientem addit, quaſi ex ſpiritus incluſione naſcatur, *ex Plin lib. 2. nat. hiſt.* 85. Quæ tamen, vti in definitione neceſſaria non eſt, ita nec generalis eſt, cum ſaltem ad inſulas fortuitas pertineat. Quæ omnia vt ſcrupuloſius examinemus opus non eſt, cum in definitionibus in noſtra legali ſcientia parum aut nihil inſit vtilitatis, ſi credimus Proſper. Farinacio *in prax. crim. lib. 1. tit. 5. q. 36. num.* 10. Eſt ergo terra proprium

7 prium genus inſulæ, † quatenus totam hanc rerum vniuerſitatem ac orbem terrarum denotat, *vt in l.20.§.1.de oper. libert.* ac pro mundo accipitur, *in l.9 ad L.Rhod. de iact. Nou. 26.c.2. Nou. 69. c.1.& paſſ.* Sic enim inſula pars terræ eſſet, *arg.l 9 ff de iudic.d.l.60. de V.S.* ſed quatenus, *iuxta Varronem lib.1. de re ruſt.* communi nomine terram deſignamus, vt lapis, calx, creta, arena, & cætera eius generis includantur, *arg.l.11.com.præd.l.17.in pr.& §. 6. de act.*

8 *emt.§.5.in fi.Inſt.de R.D.* Inde terra à terendo † dicta eſt, quod quotidie teratur pedibus & cultura, *Varro lib.4.ling.Lat.* Hæc enim naſcentes nos excipit, natos alit, ſenes ſuſtinet, nouiſſimeque complexa gremio, iam à reliqua natura abdicatos, tum maxime vt mater nos operit, *Plin.lib.2.nat.hiſt.63.* Ita accipitur *in l.1.§.3. de I.& I.pr.Inſt.de I.N.G.& C.l.1.§.1.de A.R.D.l.26.§.2.l.63.§.3.eod.l.1:§ 9.de flum.n.l 13 in pr l 18 de act.emt.&c* Et cum ſint varia terrarũ

9 genera, *de quibus Plin.lib.17.c.4.* nempe quod terra † eſt plana, cliuoſa, mollis, aſpera, humida, ſicca arenoſa &c. *l.2.§.32.ne quid in lo. publ l.24 §.2.de damn.inf.l.30.de V.S.Turneb.lib.21.aduerſ. 25. Tholoſ.*

10 *lib.1.ſynt.1.* inde naſcitur differẽtia, qua terra † vna aliã excellit, in bonitate, ſal ubritate, amplitudine, *l.86. de V.S.* ſecundum quam æſtimatio ſemper initur, *l.1.l.13.& ſeq.de euict.l.28.in pr.de nouat.* vnde varia ſunt rerum pretia per ſingulas regiones, *l 4.de eo quod cer. lo.§ 33.Inſt.de act* Et nonnullam pretio varietatem loca temporaque afferunt. *l 63.§. 2.ad L Falcid.conſentiente Plinio l.b.33.nat.hiſt.vlt.*

11 Sed & † paluſtris terra, licet minus fœcunda, eo nomine venit, *d. l.2.§.32.ne quid in lo.publ.* quam Germani inferiores Moer dicunt. Qualis in Selandiæ inſulis multa, ex qua eruuntur glebæ bituminoſæ, quæ accenſæ, vt naphta ardent, non ſine odore tetro & viroſo, *ait Lemn.lib 1.de occult.nat.mir.quem refert P.Greg.Tholoſ. in ſyn-*

12 *tax.art.mirab.lib.35.c.43.* Quin totam fere Friſiam † huiuſmodi paluſtri ac bituminoſa terra à continenti diſcreuit natura, ex qua effoſſus ceſpes vulgo Torf non Brabantis ſaltem, vt Tholoſanus putat, ſed Friſiis, Belgis, finitimiſque populis magno in comburendo eſt vſui. *Emmius lib.1.rer.Friſic.& in deſcript.chorogr.Friſiæ.* Inde dicta Mormeria regio paluſtris Friſiæ. *Emm.d.lo.* Sed & Morini po-

ni populi Germaniæ hinc deriuari poſſunt , *de quibus Bilibald.*
*Pirckeim apud Berth.lib.*1.*comment.fol.*164. Agnoſcit hoc genus ter-
ræ apud Chaucos *Plinius lib.16. nat.hiſt.*1. vbi inſulas totas ex hac 13
materia conſtare innuit. Quamuis vero lapis & glarea proprie
loquendo à terra differant: *l.*1.§.*1. in fi. de via publ.l.*1.§.5.*de riuus.l.*
11.*in fi. de aqua pluu.* tamen ſub generali & communi † hac ſignifi- 14
catione etiam lapides continentur , quia terræ rationem obti-
nent, & ex terra naſcuntur, *Tholoſ.lib.1.ſyntagm.*1 *&* 2.*arg l.*8.*de A.*
*R.D.l.*19.*in pr.com.d ui.l.*83.*pro ſoci.* vſque adeo , vt maior eorum
pars ſit terra, ſi eidem Tholoſano credimus, *in ſyntax. art.mirab.*
*lib.*36.*c.*3. Sed & metallifodinæ omnis† generis continebuntur, 15
*l.*13.§.5.*de vſufr.l.*3.§.*fin. de reb.eor.qui ſub tut l.*77.*de contr. emt.* quia
& ipſæ è terra naſcuntur, & reciſæ ſæpe renaſcuntur, *l.* 7. §. 13.*ſo-*
*lut.matr.inf.c.vlt.n.*160. Et ex ſaxis inſulas† conſtare experimento 16
compertum eſt, *Senec.*3.*nat.quaſt.*25. Quibus apud nos inſula San-
cta Holſatiæ annumeranda. Inde inſula Tyrus in ſacris Zor.
dicta, *pſal.* 45.*v.*13. id eſt petra, *Bunting.in itiner.lib* 1. Et Cretæ pars
magna cotoriis occupata *l.*15 *de publican.* Quid ergo , inquis, an
nulla differentia † eſt inter inſulam & ſcopulum? Boni auctores 17
paſſim inter vtramque diſtinguunt, *vt Plin.lib* 11.*nat hiſt.* 23.*& lib.*
4.*cap.*11. Æx ſcopulus verius quam inſula. *lib* 5.*c.*7. Contra Car-
thaginis ſinum duo ſcopuli verius quam inſulæ. Quomodo *apud*
*Ezech.*26.*v.*4. Deus Tyro vrbi & inſulæ minatur, quod in petram
vbi retia ſiccentur, redigi debeat. Vt videatur † ſcopulus vel 18
pars inſulæ, vel quaſi imperfectior inſula , eo nomine indigna.
Atque ita quoque ſentire videtur Simon Maiolus Epiſcop Vul-
turienſ.*lib* 1. *dier.canicul.cap.*10. *Item Emmius in deſcriptc.horogr. Friſ.*
Spicerogam & Ogam vix inſularum nomine dignas, & prorſum
ſine hominum incolatu, ſolis vero auibus maritimis inhabitatas
habet. Eaque in re etiam differentia ſcopulorum † attenden- 19
da eſt. Sunt enim eorum plura genera. Alij è mari extantes Vn-
de & nomen ſortiti, ἀπὸ τοῦ σκοπεῖν, à ſpeculando, ſiue quod ex illis in
mare , ſiue quod illorum è mari proſpectus pateat Quo ſenſu di-
ctum à Virgil.1.*AEnei* geminique minantur in cœlum ſcopuli.

E Atque

Atque hæ tamen inſulæ dici poſſunt, quia aqua circumdatæ, quamuis paruæ, deſertæ, ſteriles, & plerumque in-
20 utiles, ſæpe etiam noxiæ ſint. Alij occulti † ſcopuli ſub vndis latent, ideo nauigantibus vitandi. Quod genus deſcribit *Virgil. 1. AEn.*

> Eſt procul in pelago ſaxum, ſpumantia contra
> Littora, quod tumidis ſubmerſum tunditur olim
> Fluctibus.

21 *Ad quem locum vid. Cæl. Rhod. lib. 8. lect. ant. 7.* Ita in† Nilo multi ſunt ſcopuli & ſaxa nauigantibus periculoſa. *Herod. lib.* 2. Qualis petra, ex qua Nili auctio deprehenditur, *Senec. lib. 4. nat. quæſt. 2.* Cui ſimilis in Rheno ara Baccho olim ſacra, de qua ex vndis extante coniectura de prouentu vini ſumitur.
22 Vnde vrbs † Baccharacum dicta putatur, *Freher. lib. 2. orig. palat. 18.* Virgilius dorſa, aras, ſaxa vocat. Quibus ſimiles colles & tumuli in mari & fluminibus maioribus, ex arena-
23 rum colluuie ſubuecti, quos Romani † pectora dicebant, Aratus magnus guttas, *Cælius Rhod. lib. 26. lect. ant. 18. in fi Lucan. lib. 10. venas.* Et ſcopuli, placuit fluuii quas dicere venas. *Plin. lib. 3. in proœm.* Vbi profundum eſt mare, tamen frequentes tæniæ candicantis vadi carinas territant Qua de cauſſa limen interni maris eum locum dixere &c. Ex quibus tumulis licet progreſſu temporis inſulæ quandoque fiant, nondum tamen pro inſulis habentur, *vt dicemus c. 17 num. 126.* Sed & hoc ob-
24 ſeruandum eſt, tenuiores † & petroſas inſulas quandoque à poetis & ſcriptoribus ſcopulos appellari, ſiue quia ſcopulis ſunt munitæ, ſiue quia rem extenuant, & contemtius de ea loquuntur. *Ita Florus lib. 3. cap. 8.* Baleares inſulas ſcopulos vocat. *Senec. in conſol. ad Heluiam cap. 8* Corſicam aridum & ſpinoſum ſaxum. *Iuuen. ſat 10.* Capreas rupem, & Gyarum ſcopulum, De I-
25 thaca † *Virg. lib. 3. AEnad.*

Effu-

Effugimus Ithacæ ſcopulos, Laertia regna.

Intelligit autem Vlyſſis patriam, quam *Cic.* 1. *de orat.* ait in aſper-
rimis ſcopulis ceu nidum affixum. *De eadem late Homer. Odyſſ.* Δ.
& Ν. Eſt autem hæc differentia † ſpecifica terræ inſularis, 26
qua à continenti diſtinguitur, quod ab omni latere aqua cir-
cumfuſa eſt. Qua nota inſulas Rheni ab incremento alluuio
diſtinguit Noe Meurer *in tract.* von Forſt vnd Waſſerrecht *p. 5. tit. de*
Rheno. Ein Inſul iſt kein anhang / ſondern ein freye Inſul / die zu
allen ſeiten mit Waſſer vmbgeben / vnnd die der Rhein auffgeworffen.
Eine Anhang aber kennet mann daran / daß wan der Rhein in mitlen ſta-
den iſt / man mit dem Vich darauff zu weide fahren / vnnd ſonſten trucken
darauff kommen kan. Aquam perpetuam eſſe oportet, non 27
temporalem, *arg. l.* 1. §. 3. *&* 4 *vt in flum. publ.* ſubita enim &
inſolita aquæ magnitudo & inundatio, *de qua eſt in l.* 23. *de R.*
I. l. 2. §. 6 *ſi quis caut.* regionem aliquam inſularem non facit,
ſicuti ſub incremento Nili latent campi, opertæque ſunt valles,
oppida inſularum modo extant. *Senec* 4 *nat. quæſt.* 2. Hoc eſt
ſpeciem quandam inſulæ præbent, non ſunt inſulæ. De eo tem-
pore Virgil. 4. *Georg.*

Et circum pictis vehitur ſua rura phaſelis.

Simile quid de Chaucorum terris ſcribit *Plin. l.* 16. *c.* 1. quod
caſis tumulis impoſitis ſint nauigantibus ſimiles, cum integant
aquæ, naufragis cum receſſerint. Quid autem † de æſtu & 28
receſſu maris dicendum? *de quo Plin. lib.* 2. *cap.* 97. *Ptolom. lib.* 2. *cap.*
12. *Ariſt. in problem.* 23. *&* 2. *meteor.* 1. *Plutarch. lib.* 1. *de placitis philoſ.*
17. *Solin. polyhiſt.* 22. *Auguſti. lib.* 7. *de ciuit. Dei* 22. *Adam. Bre-*
menſ. c. 249. *Platina in Paſc hali* 2. *late Simon Maiolus l.* 1. *dier. canicul.* 10.
& ib. alleg. Agnouit id arcanũ † maris quod Alex. M milites imperi 29
tos maxime turbabat *apud Curt. l.* 9. *hiſt.* et ã Homerus, qui oceanũ
refluentem ἀψόρροον, vocauit, item ἀλυσιδινην æſtum extumeſcentẽ
ac detumeſcentẽ *Virg.* 7. *AEnea.* oceanũ refuſum Romani veteres
æſtum maris Veniliam dicebant, à Neptuni coniuge vt putatur

Digitized by Google

Natal. Com. lib. 2. mythol. 8. reciprocantem ſalaciam. Germani il-
30 lam Maladinam, † hanc Lidunam, *de quibus Scalig. in coniectan. ad*
Varro. de L. L. Dalecamp in not. ad Plini d. c. 97. Sibrand. Siccama in not. ad
31 *LL. Friſic. fol.* 150. De cuius reciprocationis cauſſa † arcana, *vt vo-*
cat Senec. lib. 7. de benef. 1. non minus, quam de Nili origine, *apud He-*
rod. lib. 2. Senec. 6. nat. quæſt. 8. diſceptatur, ſed vt plerique Lunæ vi-
ciſſitudini tribuant *Iulius Scal. exer.* 52. *Cal. Rhod. lib. 20.*
c. 3. & lib. 26. c. 14. & 18. Natal. Com. lib. 8. myth. 1. &c. Hic ergo receſſus
aquæ inſulas in mari vadoſo per interualla deſtituens an earum
32 naturam auferet? Minime, quia aqua breui reuerſa, diuortiſſe
non videtur, *arg. l. 3. de diuort l. 48. de R. I.* neque aufugiſſe dicitur,
qui breui reuerſus eſt, *Bald. in l. 1. C. de ſeru. fug.* Quamuis enim ſic
velut abacto amne tenus alueus intercedẽs continentiũ terrarũ
ſpeciem faciat, *vt Tacitus loquitur 5. hiſtor.* tamen ſuperueniens æ-
ſtus omnia in priſtinum ſtatum reponit, inſulasque aqua circum
tundit, *arg. l. 19. in pr. de capt. & poſtum. reu. l. 2. de ſent. paſſ. l. 3 §. 2. de*
33 *mun. & hon.* Mare enim ſiue creſcat ſiue decreſcat, ſuos † tamen
terminos retinet, *arg. l. 12. de A. R. D. l. 24 §. fin de aqua plu.* ſicuti
neque flumina perennia eſſe deſinunt, licet quandoque ſtatis
temporibus exareſcant, *l. 1 §. 2 flumin. l. 1. §. 8. ne quid in lo. publ. fiat.*
Hinc illud deducitur conſectarium quod inſula pedeſtri itinere
34 peruia non eſt, *Nou. 49 in princ.* §. 2. Nam quod † poetæ de giganti-
bus fabulati ſunt, vt de Polyphemo *Virg. lib. 3. AEnead.*

——————graditurque per æquor
Iam medium, nec dum fluctus latera ardua tinxit.

De Orione *idem lib. 10.* id alium intellectum mythicum habet, *Na-*
tal. Comes lib. 8. myth. 2. Vnde ſicut inſula è continenti non niſi na-
35 uigio intratur, ita abs que † hoc nec in continentem abitus patet.
Ita de inſula Creta Catullus *lib. 1. epigram.*

Nec patet egreſſus pelagi cingentibus vndis,
Nulla fugæ ratio, nulla ſpes, &c.

De quo conqueruntur Saxones in inſula Rugianorum conſtitu-
ti, *apud Helmoid. lib. 1. hiſt. Slau. 39.* Ecce mari vndique concluſi ſu-
mus. Hoſtes ante nos, hoſtes poſt nos, periitque à nobis fugæ
præſidium.

præſidium. Itaque recte Seneca *lib. 4. nat. quæſt. 2.* in inſulis nul-
lum, ait, niſi per nauigia commercium. Fallit in mari ac flumine
vadoſo, & ſi † quæ inſulæ receſſu maris ſubinde aqua denudan 36
tur. Hæ enim per interualla & pedeſtri & maritimo itinere adi-
ri poſſunt. *arg. l. 2. § 8. ſi quis caut. in iud. ſiſt.* & vel vado tranſiri, *l. vlt.*
de ſeru. ruſt. vel aqua recurrente nauigiis. Quæ plana † carinis 37
fabricabat Germanicus, vt ſine noxa ſiderent. *Tacit. 2. annal. Pro-*
pert. lib. 2.

——— veniat mea littore nauis
Seruata, an mediis ſidat onuſta vadis.

Quomodo de Rheni † inſulis *Marcell. lib. 16.* æſtate torrida fluui- 38
um vado tranſiri poſſe. Et Richenow inſula quandoque ſicco
pede aditur, *Glarean. in not. ad Cæſar. lib 4. bell Gall.* Imo & Viſur-
gim aliquando exercitus Romanus vado tranſiit. *Tacit 2. annal.*
qui hodie vaſtiſſimus eſt. Altera huic ſimilis nota eſt, quod † cir- 39
cum nauigari inſula poteſt. Quo experimento Romani olim
Britanniam inſulam eſſe cognouerunt *Tacit. in vita Agric.* Hanc
oram nouiſſimi maris tunc primum Romana claſſis circumue-
cta inſulam eſſe Britanniam affirmauit. Quid autem ſi ponte † 40
continenti iungatur, *l. 4. de flumin.* an deſinet eſſe inſula? De Eu-
boea ſcribunt *Solin. lib. 1. c. 20. &* Plin. *lib. 4. nat. hiſt. 12.* eam tam
modico æſtu diuiduam à Boœtiæ continentia, vt dubitandum
ſit, an numerari inter inſulas debeat. Nam latæ, quam vocant,
terræ ponte iungitur, & per fabricam breuiſſimæ machinæ adi-
tur pede. Ita Cizycum inſula Propontidis duobus pontib. conti-
nenti adhæret, *Florus lib. 3. hiſtor. 5.* Ita Lindauium vrbs in lacu Po-
damico tota inſula eſt, niſi quod ponte lapideo continenti anne-
ctitur. *Munſter lib. 3. coſmogr.* Et Hafniæ metropoli Daniæ inſula
Amagger non niſi pontibus adhæret, *Berth. lib. 3. comment.* Non
eſt autem perinde pontonibus traiicere & per pontem tranſire,
l. vlt de ſeru ruſt. Sed huiuſmodi quoque inſula diuerſo reſpectu &
inſulæ loco haberi poteſt, quatenus circumnauigari vel ſubter
pontem poteſt: & peninſulæ, quatenus pons † Iſthmi vicem ſu- 41
ſtinet. Itaque & pedeſtri & maritimo itinere peruia eſt, *d. l. 2.*

§.8.ſi quis caut.in iud. Atque hæc vera dubitandi cauſſa Plinio &
Solino,quod ponte coniuncta continenti fuit Eubœa:non quod
42 modico æſtu ab eo diſcreta. Qui plerumque,quo anguſtior † eſt
eurypus,eo violentior & rapidior,*arg.l.3.§.1.de aq. cottid.l.7.§.3.de
acquir.rer.dom.l.1. C.de alluu.* alicubi etiam reciprocatur, vt de Eu-
bœa *Florus lib.1.c.8.* Quæ cauſſa eſt, cur illic magis deprehenda-
tur fluxus, quam in lato mari vel flumine , *Ariſt.2.meteor.1.*
Quod milites Alex. M.oppleturi eurypum Tyri inſulæ intelli-
gentes, querebantur *apud Curt.lib.4. hiſt.* exæſtuare ſemper fre-
tum,quoque arctius volutetur inter inſulam & continentē , hoc
43 acrius furere. Nimirum, quia acriora ſunt,in quibus † niſus per
anguſta, *Senec.6.nat.quæſt.29.* Ita & Cidenopolis paulum à con-
tinente Aſia diſtat, *Plin.lib.5.cap.31.* Cythera non procul à Maleæ
promontorio ſita ancipiti propter anguſtias nauium tranſitu.
Plin.lib.4.c.12. E Juthland in Funen Daniæ inſulam breuiſſimus eſt
tranſitus ex omni parte. *Adam Brem.in hiſt. Eccleſ.c.211.* Vt ſtulta
44 videatur dubitatio, anne vna pars † fluminis inſulam fluuia-
lem ambientis latior eſſe poſſit altera? Quod viſus negare An-
dre. de Iſernia *in c.1.§.fin verſ.item viden.20. de contro.inueſt.in V.
F.quem refert & ſequitur Hieron. de Monte in tract.fin.regund.ca.24.
num.5.* ſi tertia vel quarta parte ſit latior , quia flumen illic eſſe
dicitur vbi ſunt tres vel plures fluminis partes , *arg.l.3. quod cu-
iuſque vni.l.9.ad munic.l.27.§.item ſi plures, de recept.arb.* Ergo
45 cum flumen dicitur † ambire & circuire inſulam , non intel-
ligitur illud de modica, ſed de dimidia eius parte. *l.nomen,164.
§.1.de V.S.* Sed hæc theoria non ſolum naturæ fluminis contra-
46 ria eſt , cuius ſe diuidentis brachia † non ſemper ſunt æ-
qualia , cum plerumque in vno latere eurypo arctentur, in al-
tero vero in alueum ampliſſimum diffundantur:ſed etiam Iuriſ-
conſultorum doctrinæ, qua intra centrum medietatis fluminis
inſula cum intercedente alueo conſiſtere poteſt, *l.7.§.3.in fi.de
A.R.D.* Ergo cum in altero latere tantum ſit fluminis quantum
eſt inſulæ & aquæ in hoc latere: fieri quandoque oportet, vt la-
47 titudo illius brachii † latitudine tertia, quarta, imo quinta vel
ſexta

Digitized by Google

ſexta parte ſit maior. Præſertim ſi inſula ſit grandior, cui quan-
tum ſpacii accedit, tantum eurypo de medietate fluminis dece-
dit. Vnde etiam riuus dicitur *in d. l. 7. §. 4. de A. R. D.* id eſt pars
fluminis, *vt vertit gl. conſentiente Bart.* Riuus autem à Feſto *lib. 16.*
tenuis aquæ fluxus † definitur. Et anguſtus amnis dicitur *in l. 3.* 48
§ *1. de aqua cottid.* Itaque hic partitionis nomen dimidium † non 49
ſignificat, *d. l. 164. §. 1. de V. S.* quia alioqui dimenſio fluminis non
ab vtraque fluminis ripa, ſed à latere inſulæ, & aduerſæ ripæ in-
ſtituenda eſſet, contra diſpoſitionem iuris *in d. l. 7 §. 3. l. 56. de*
A. R. D. Et alias notum eſt, magis & minus † non variare ſpeciem 50
Heig part. 1. quæſt. Saxon. 2. num. vlt. cum flumina alia aliis ſint ſpa-
cioſiora *arg. l. 1. ne quid in flu. publ.* Quod maxime obtinet in toto † 51
eſſentiali, quod vno ſpiritu cōtinetur, *l. 30. in pr. de vſuc.* qualia ſunt
fluminis brachia, *l. 23. in fi. de R. V.* quæ partes cum in toto ſint, *l. 7.*
in pr de except. rei iudi. de iis eadem dicenda ſunt, quæ de toto di-
cuntur *l. 76. de R. V. l. 51. de admin. tut. Gœdd. ad l. 25 nu. 22. de V. S.* Imo
totius ſunt inſtar. *d. l. 25.* Interim eo caſu Iſerniæ ſententia recipi
poteſt, quando minor alueus † iam exaruit *art. 28. & ibi gloſ. lib. 2.* 52
Sandr. toto flumine impetum ſuum in alterum latus conuertente
d. l. 7. §. 5 de A. R. D. Quales ſunt in Rheno die alt Waſſer, *de quibus* 53
Noe Meurer. *in d. tract. p. 5. itē* vō Waſſerrecht *p. 1. verb.* angehängt/ da
der Rhein von Alters gangen welchē Ort man mit w: ðē darnach verſetzt/
dz kein Fiſch weder auß noch ein kōmen mag/ &c. *De quo intelligēdus Hie-*
ron. de Mont. denſi. reg. c. 24. n. 5. vel etiā ſi riuus adeo ſit tenuis, vt vel
ſaltu tranari poſſit. *l. 1. §. 2. de riuis l. 1. §. 1. ne quid in flu. publ. l. 8. de aqua*
cottid. Is enim fluminis nomine cenſeri nō poteſt. Et poteſt huc re-
ferri latitudinis amnici definitio in Gallia *quam refert Claud. Mal-*
terill. ad reg. aqua. conſtit. art. 86. vt fluuius à capite ſex aut ſeptem pe-
dum, de hinc decem aut duodecim ſit, donec in aliquod celebre
& amplioris nominis flumen incidat. Hæc de definitione inſulæ
dicta ſufficiant. Quæ licet manifeſtiſſima videatur, non tamen †
eius interpretatio negligenda fuit, *monitu ICti in l. 1. §. 11. de vent.*
inſpic.

Digitized by Google

CAPVT III.

De Deſcriptione continentis, peninſulæ, aliorumque locorum.

SVMMARIA.

1 *Inſula continenti opponitur.*
2 *Orbis terrarum eſt inſtar inſulæ.*
3 *Oceanus terræ cinctor.*
4 *Tres terræ continentes.*
5 *Deo tota terra eſt vna inſula.*
6 *America quarta pars terræ.*
7 *Continens quid?*
8 *Epirus regio Græciæ.*
9 *Continentis & inſularum oppoſitio frequens.*
10 *Tyrus ex inſula continens facta.*
11 *Inſulæ ciuiliter continenti annumerantur.*
12 *Continentia vrbis Romæ.*
13 *Peninſula quænam?*
14 *Prouinciæ peninſulares.*
15 *Germania an peninſula?*
16 *Arabia & AEgyptus an inſulæ?*
17 *Eliſa inſula pro Græcia.*
18 *Peninſula an pro inſula habenda?*
19 *Diſcrimen inter fauorabile & odioſum.*
20 *Scandia an ſit inſula?*
21 *Mare Balthicum.*
22 *Schonlandia Daniæ pars.*
23 *Berga metropolis Noruvegiæ.*
24 *Hailes inſula Hiſpaniæ.*
25 *Venetiæ cur in plurali efferantur.*
26 *America continet multas inſulas.*

27 *Selan-*

27 *Selandia Belgica partes.*
28 *Inſulæ plures aſpectu vnam repræſentant.*
29 *Regni Danici inſulæ.*
30 *Numerus ſingularis pro plurali vſurpatus, & contra.*
31 *Fluuij curuitas ſpeciem peninſulæ præbet.*
32 *Mæander flexuoſus fluuius.*
33 *Confluentia fluminum peninſulam efficit.*
34 *Philæ peninſula AEgypti.*
35 *Confluentia Germaniæ vrbs.*
36 *Vrbes ad confluentes fluuios exſtructæ.*
37 *Sinus maris peninſulæ formatrix.*
38 *Promontoria maris obices.*
39 *Peninſulæ requiſitum.*
40 *Sirmium Catulli patria.*
41 *Rauenna vrbs Italiæ.*
42 *Diuerſa oſtia veras inſulas efficiunt.*
43 *Nili & Iſtri oſtia ſeptem.*
44 *Rheni quot ſint oſtia?*
45 *Iſthmus quid?*
46 *Iſthmus peninſulæ ce nix.*
47 *Peninſula Græce Cherroneſus.*
48 *Cherroneſi nobiliores quinque.*
49 *Dania Cherroneſus.*
50 *Porthmus Iſthmo opponitur.*
51 *Eurypus Bœotiæ inconſtans.*
52 *Boſphorus quid?*
53 *Germanicum* Sund *quid ſignificet?*
54 *Stralesundium vrbs Pomeraniæ.*
55 *Germanicum* Mund *pro oſtio.*
56 *Sinus maris Italis Gulphus dictus.*
57 *Helleſpontus, Propontis.*
58 *Iſthmus & Eurypus inſulam & continentem reſpiciunt.*
59 *Eurypi præbent portus.*
60 *Portus Germanis* Haffen *dictus.*

61 *Haſnia Daniæ unde dicta?*
62 *In Eurypis plerumque traiectus conſtituitur.*
63 *Traiectus Germanis* [illegible] *dicitur.*
64 *Germanicum* Furth *etiam vadum denotat.*
65 *Naturæ opera non culpanda.*
66 *Continentiæ cauſſa quid operetur?*
67 *Ignorantia terminorum Geographicorum ICtum dedecet.*

1 EX modo dictis conſtat, inſulam continenti † terræ opponi, *vt in l.65.§.1.de A.R.D.* Ita vt in duas has partes totus terrarum orbis, *vt nominatur in l.20.§.1. de oper.libert.* diſpeſcatur. De qua Geographica diuiſione eleganter Elias Reusnerus quondam Anteceſſor noſter in profeſſione Hiſtorica in Academia Ienenſi, *in pr. Iſagoges Hiſtor. Honter. lib.1. Coſmogr. in pr.*

Quin etiam tellus varia ratione vocatur,
Inſula, continuum, ſimul & peninſula & Iſthmus &c.

Quamquam de ea longe aliter ſentit Ariſt. *cap.3. de mundo,* cuius verba Græca in Latinum tranſpoſuit Apuleius *in libro de mundo.* Non ſum neſcius, inquit, pleroſque huius operis auctores terrarum orbem ita diuiſiſſe, partem eius inſulas eſſe, partem vero cōtinentem vocari, neſcios, omnem hanc terrenam immenſitatē
2 Atlantici maris ambitu coerceri, inſulamque † hanc vnam eſſe, cum inſulis ſuis omnibus &c. Eodem reſpiciens *Cicero 2. de nat. Deo.* ait nos magnam quandam inſulam incolere, quam orbem terræ vocamus. *Et in ſomnio Scipio.* Omnis terra quæ colitur, parua quædam inſula eſt, circumfuſa illo mari, quod Atlanticum, quod Magnum, quod Oceanum appellatis. *Adde Macrob. lib.2. Cæliū Rhod lib.1. lect. ant. vlt. in fi.* ſed & *Strabo lib.1. Geogr.* terram inſulam vocat, *Et Plin. lib.2. nat. hiſt.66.* tellurem medio ſuo ambitu præcinctam circumfluo mari. *Ouid.2 metam.3.*

Alma tamen tellus, vt erat circumdata ponto.

3 Inde Neptunus terræ † cinctor dicitur ab Homero, quia vndiq; circūſcribit & ambit omnes terras. *Gellius l.12. noct. Att.13. Catul. lib.1.*
Oceanuſ-

Digitized by Google

Oceanuſque mari totum qui amplectitur orbem.
Oceanus terrarum vinculum, continuationem gentium tripli-
ci ſinu ſcindens. Is enim in multos ſinus intrat, per tot maria qui-
bus Aſiam, Europam, Africamque diſpeſcit. *Plin. lib. 2. nat. hiſt. 68.*
Senec. in conſolat. ad Marti. cap. 28. Eadem cõſideratione etiam tres
terræ † continentes, Aſia, Africa, Europa à tribus Nohæ filiis 4
ita diſtinctæ *Gen. 10.* quod putarunt Sulpitius Seuerus & Aquita-
nus *lib. 7. hiſtor. ſacra,* pro peninſulis haberi poſſunt, cum vna tan-
tum portione terræ ſibi inuicem coniungantur. Imo Silenus a-
pud Theopompum, *vt ex AEliano refert Cælius Rhod. lib. 17. c. 35.* fa-
bulatur, Europam Aſiam & Libyam inſulas eſſe, quod eas am-
bitu complectatur Oceanus. Sed hæc conſideratio inſulæ nimis
generalis eſt. Neque vſum habet, niſi ſi quis totam hanc rerum v-
niuerſitatem, vel animo, quod Coſmographus, vel claſſe, quod
Franciſcus Draco Anglus fecit, circuletur. Deo † certe, ſupremo 5
rerum Architecto tota terra vna eſt inſula, & hoc inſtar pulueris,
Eſai. 40. v. 41. Iobi. 38 v. 39. Et omnis terræ ambitus ad cœli ſpaci-
um puncti rationem obtinet, *Boet. 2. de conſol. Philoſoph. 7.* Cæterum
populariter loquendo partes terræ à toto vniuerſo per maria &
flumina ſeparatas, inſulas vocamus, *arg. l. 9. de iudic.* Qualis eſt A-
merica † quarta pars terræ. Quæ cum ſit ex inſulis conflata, quas 6
hemiſphærio noſtro aduerſas iam olim agnouit *Ariſt. 3. de mund.*
reliquarum terræ partium continens non eſt. Dicitur autem cõ-
tinens in iure ciuili, quod vno † ſpiritu ſeu tractu continetur, *arg. l.* 7
30. in pr. de vſucap. Qualia ſunt prædia continua *in l. 31 in pr. de ſeru.*
ruſt. l. 7. §. 1. com. præd. quæ Cicero pro A. Cæcin. cõtinentia præ-
dia vocat. Continentia ædificia *in l. 2. l. 154. de V. S l 1. §. 20. de aqua*
pluu. continentes prouinciæ, *l. 99. de V. S.* Græci † ἤπειρον vocant. 8
Quod tamen κατ' ἐξοχὴν in proprium regionis Epiri nomen tran-
ſiit. Quomodo Homerum id accipere docet Euſtath. *Iliad. B.* Qua
de re videatur poſt veteres *Reinec. in ſyntagm. hiſt part. 2. c. 11.* Geo-
graphis terra firma dicitur, *Plinio lib. 4. c. 12.* terra lata, *Ouid. 15. me-*
tam. ſolidiſſima tellus. Facta comparatione ad inſulã. Quæ oppo-
ſitio † apud bonos auctores frequẽter occurrit. *Ita Homer. Odyſſ. I.* 9

Digitized by Google

Εἴθ' ὅγ' ἐπ' ἠπείρου δάμη ἀνδράσι δυσμενέεσσιν
Εἴτε καὶ ἐν πελάγει μετὰ κύμασιν ἀμφιτρίτης

Hoc eſt: An ille in continenti domitus ſit ab hoſtibus,
An in pelago inter fluctus maris.

Idem in Apoll.

ἠμὲν ἀν' ἤπειρον πορτιτρόφον, ἠδ' ἀνὰ νήσους

Siue per continentem vitulos nutrientem ſiue per inſulas. Et pertinet huc prouerb. Democrati *in epiſt. Hippocratis ſect.* 8. In continente habitantes maritima expetunt, rurſusque inſulas tenentes continentem affectant. Diſcrimen hoc Tyrienſibus in-
10 ſulanis † olim adimere minabatur Alex. M. *apud Curt. lib.* 4. Breui oſtendam in continenti vos eſſe. Et euentus inſecutus fecit, vt poſtea ſcriberent Geographi: Tyros aliquando inſula, nunc annexa terris, *Strabo, Pompon. Mela. &c.* Hæc naturalis eſt cōtinentis ſignificatio, cui iure ciuili alia politica adiungitur, qua inſulæ
11 quandoque ciuiliter † & fictione quadam continenti annumerantur, *arg. l.* 60. *de V. S.* Quomodo Sicilia inter continentes prouincias numeratur, quæ reuera inſula erat, non continens. *l.* 99. *de V. S.* Quod relatione quadam ad Italiam & vrbem Romam fiebat, quippe cuius reſpectu continentes regiones ac prouinciæ dicebantur. *l.* 45. *§. pen. de excuſ. tut.* Vnde ſemper continentiæ
12 † appellatio vrbi Romæ opponitur, *in l.* 1. *l.* 139. *l.* 154. *de V. S.* quam centeſimo lapide finiri voluit *gl. in l. fin. de off. præſ. & in l. fin. de off. Proconſ.* Atque ita etiamnum continentis terræ appellatione inſulæ annexæ quandoque continebuntur, pro cuiuſque imperii terminatione *d. l.* 99. *de V. S l.* 9. *de iudic.* De qua infra *cap.* 14. *&* 26. Quod ſi regio aliqua ſui parte tantum cōtinenti adhæreat, pen-
13 inſula † dicitur. Sed hoc quoque nomen latiſſime patet. Sicuti enim totum terrarum orbem inſulæ, & tres continentes trium
14 peninſularum inſtar eſſe diximus: ita ſingulæ fere prouinciæ † in hanc conſiderationem cadere poſſunt. Ita enim Italia ſupero inferoque mari peninſulæ modo cingitur *Liu. dec.* 5. *lib.* 1. Hiſpania niſi qua Gallias tangit pelago vndique incincta eſt, *Pomp. Mela lib.* 2. *Iuſtin. lib.* 44. *Plin. lib.* 4. *nat. hiſt.* 12. Et Iſtria vt peninſula ex-

ſæ excurrit, *Plin.lib.3.c.19.* Sed & † Germaniam claſſe circumue- 15
ctam ſcribit idem *Plin lib.2.c.67.* Niſi id eodem loco habere velis,
quo vulgarem Italorum errorem, qui German am vnam vrbem
eſſe arbitrantur, *referente Camerar.lib.1.ſuccíſiuar.c.44.* Et Arabia
† inter duo maria Rubrum Peluſicumque excurrens, quodam 16
naturæ artificio ad ſimilitudinem Italiæ mari circumfuſa eſt, *Pli.
lib.6.c.28. & lib.12.c.8.* Quin inter inſulas quidam retulere Ægy-
ptum, ita ſe findente Nilo, vt triquetram terræ figuram efficiat.
Plin. lib.5.c.9. Senec.4 nat.quæſt 3. Reinec.in ſyntag.p.1 in Ægypt. At-
que ita vtraque prouincia in ſacris inſula nominatur *Eſai. 20. &
vlt.* Et Rex Ægypti dicitur iacere in ſua aqua *Ezech.29.v.3.* Sed &
Græcia inſula † Eliſa dicitur *Ezech.27 v.7.* Et quod de Antiocho 17
M. occupaturo inſulas aliquot prædixit Daniel *c.11.v.18.* in Græ-
ciæ Aſiæque inſulis verificatum fuit *Reinec.p.3.ſyntagm.in regno Sy-
riæ. Liuius dec.4.lib.5. & ſeqq* Sed & India q. peninſula eſt *Haython.c.
6.* Verum cum hæc quoque conſideratio peninſulæ latiſſime pa-
teat, vt dictum, ad anguſtiores terminos, & qui magis in oculos
incurrant, deſcendendum eſt. Et pertinet huc diſputatio an † 18
peninſula pro inſula haberi debeat, ex facto nata inter Cleopa-
tram Reginam Ægypti & Rhodios de Pharo inſula in peninſu-
lam redacta. Quam hiſtoriam *c.20,n.15.* examinabimus. Quod
ſi nihil aliud obſtet, putaremus æquitate ſuadente, quandoque
peninſulam pro inſula haberi poſſe, & contra † in fauorabilibus 19
non in odioſis. *De qua diſtinctione v. Tiraq. de vtroque retract. tit.1.gl.9.*
Quod cum in facto conſiſtat, iudicis arbitrio relinquendum, *per
tradita Menoch.lib.1.de arb.iud.quæſt.in pr.* Quamquam ſcriptores
ſæpe abuſiue alterum pro altero vſurpant. Quidam etiam ex er-
rore & ignorantia loci. Ita *Plin.lib.4.c.13* deſcribit Schandinaui-
am † in ſinu Codano inſulam clariſſimam incompertæ magnitu- 20
dinis, vt alter terrarum orbis ſit appellatus. *Idem l. 4.c.16.* Balthi-
am inſulam immenſæ magnitudinis. *De cuius nomine Ioh. Maria.
Hiſpan.l.5.c.12. h.Meſſen.in ſpecula Suecor.c.1.* Inde mare Balthicũ † 21
à Baltho Gothorum Rege ita dictum *Ioh. Mag.lib 1. hiſtor. Goth.
19.* Hodie Belt. Quod Adam Brem. *c.208. & 217.* barbarum vocat,

Digitized by Google

*ſequitur Helmold.lib.1. hiſt.Slau.1.ſed vt id non intelligat Cardanus repre-
henſus à Scalig. exer.51.* Atque eſt is ſinus Gothicus quem *Plin d. lo.
& Pomp. Mela* Codanum vocant. Neque dubium quin Romani
ſcriptores peregrina & exotica vocabula aliter acceperint,vel
22 ad ſuam dialectum corruperint.Ita Schandiam quaſi † Schonlã-
diam terram amœnam dictam exiſtimat *Ioh. Magnus in præfat. & c.
1.4.& 5.* Quæ nunc Schonia dicitur Regi Daniæ parens, *de qua A-
dam Brem. in hiſt. Eccl.c.214.* Verum certum eſt totum illum tractũ
Daniæ,Sueciæ,Norwegiæ,continentem eſſe,& non vndiq; ma-
ri circumfluum. *Quod & Bilibald. Pirckeim. obſeruauit citante Berthio
lib.1.fol.180.* Eidem errori imputandum quod Plinius Nerigon &
Bergas oceani Germanici inſulas facit,per illam Norwegiam,
23 regni Danici partem,per hanc eius metropolin † Bergam intel-
ligens,*vti etiam Berthius ſentit lib.3 fol.479.* Decepit is veterum er-
ror etiam Iornandem hiſtoricum *in pr. de reb. Geticis* Scanziam vt
amplam Inſulam deſcribentem. Quamquam verum eſt multas
hic inſulas intercurrere,vt propterea Ptolomæus forte 4 Scan-
zias Cymbricæ Cherſoneſo adiunxerit.

Deinde & hoc obſeruandum eſt, plures ſæpe inſulas vno no-
mine appellari,ſiue in plurali vt Cyclades,Stæchades,Sporades,
24 *de quibus inf. c. 5.n.36.* Ita Gades † inſulæ Hiſpaniæ *in l.41.§.6.de leg.
3.* Quomodo etiam legendum *in l.12.§.1.de leg.1.de quibus cap. præ-
25 ced.n.3.* Item Venetiæ, *§.hinc etiam diſt.17.* Quæ tamen etiam in †
ſingulari numero effertur. *Paulus Diaco.lib.2.de geſt.Longob.12.* Ve-
netia non ſolum in paucis inſulis, quas nunc Venetias dicimus,
conſtat,ſed eius terminus à Pannoniæ finibus vſque Adduam fl.
protelatur *inf.cap.26 n.47.* ſiue etiam in ſingulari. Ita Americæ
26 † nomine omnes inſulæ ſupra & infra Calecutium denotantur.
27 Ita Selandica † Belgica ex 15 inſulis conſtitit,quarum vt quædam
vndis ſubmerſæ:ita tres ſunt præcipuę,Walachria,Scaldia, Sut-
beuelandia, *Leuin. Lem.lib.4.de occult.nat.mirac.2.* Ac de iis intelli-
gendus locus Cæſaris *lib.4.de bell.Gallic.ad quem Glarean.in not.* Cõ-
28 mune hoc nomen ſortiuntur,vel quia ita vicinæ vt è mari † pro-
ſpicientibus vnæ appareant.Ita de Echinad. *Ouid.8.met.8.*

inſula

Digitized by Google

———— inſula nomen
Quod gerit illa doce, quamquam non vna videtur?
Amnis ad hæc, non eſt, inquit, quod cernimus, vnum,
Quinque iacent terræ ſpacij diſcrimina fallunt.

Et ſimile quid Lucret. lib. 4.

Inſula coniunctis tamen ex his vna videtur.

Vel quia ad vnum imperium pertinent. Ita Daniæ † nomine om- 29
nes inſulæ ad hoc regnum pertinentes veniunt, *de quibus infr. c. 15.*
num. 56. Atque ita Vopiſcus in Floriano per Romanam inſulam,
ad quam nouus Imper. Proconſ. ſit miſſurus, omnes ditioni Ro-
manæ ſubiectas inſulas intelligit. Quia non ſolum numerus plu-
ralis † quandoque in ſingularem reſoluitur, *l. 2. §. ſed ſi vnus, de vi* 30
bon. rap. Ioh. Fab. in pr. Inſt. de iure perſo. ſed etiam ſingularis in plura-
lem, *l. 17. §. 1. de leg. 1. Iohan. Faber in § ſi plures, Inſt. de leg. agn. ſucceſſ. E-*
berh. in top. in lo. 97. *Hondedæ. vol 1. conſ. 29. num.* 31. Facit autem ſpe-
ciem peninſularum in mediterraneis fluuiorum † curuitas, dum 31
illi amplum quærentes circuitum, modico terræ interuallo reli-
cto ad priores terminos declinant. Qualis celebratur præ aliis
Mæander † fluuius Phrygiæ, ita ſinuoſis flexibus, vt ſæpe creda- 32
tur reuerti. *Plin. lib. 5. cap. 29. De quo Ouid. 9. metam.*

Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in vndis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitque fluitque.

De Abdua Gunth. *in Ligurin. lib. 8. v. 273.*

Deſcribitque locum, quem torrens Abdua circum
Gurgitibus flexis aditu breuiore relicto Circuit.

Sed & duorum fluminum confluentia † peninſulam efficit. Ita 33
Philæ † inſula Ægypto adiacens, duobus in vnum coituris am- 34
nibus cingitur. *Senec. lib. 4. nat. quaſt.* 2. Quam peninſulam tantum
eſſe ex eo apparet, quod *Strabo lib. 17. Geogr.* teſtatur, ſe ad illas ex
Siene plauſtro per plana deuectum. Lucanus quoque curuitati
amnis eam tribuit *lib.* 10.

Rurſus multifidas reuocat piger alueus vndas,
Qua dirimunt Arabum populis Ægyptia rura
Regni clauſtra Philæ.

Talis

Talis confluentia Rheni & Moſellæ Archiepiſcopi Treuirenſis
35 ciuitati † nomen dedit, quam vulgus ſuo more variando Cobolenziam pronunciat. Ad cuius vrbis laudes annotant *Munſter. & Berth. lib. 3.* vſitatum fuiſſe priſcis Germanis ad confluentes flu-
36 uios † celebres vrbes exſtruere. *Frehtr. lib. 1. orig. Palat. 4.* Ita de Moguntia ad confluentem Rheni & Mœni *Gunth. lib. 1.*

Qua Mogus tumido miſcet ſua flumina Rheno.

Et de Lubeca ſimile quid refert *Helmold. lib. 1. Chron. Slau. 58. vide infra cap. 23. n. 23.* in maritimis ſinuum anfractus ſæpe pen-
37 inſulas † formant, ſicuti de Peloponneſo *Plin. lib. 4. c. 5. Mela lib. 5. in Macedo. Idem Plin. lib. 9. c. 3.* Cadara appellatur rubri maris peninſula ingens, cuius obiectu vaſtus efficitur ſinus. Præſertim ſi-
38 cubi promontoria † promineant, quaſi continentis terræ contra fluctus maris propugnacula. Quale Cimbrorum promontorium longe in mare excurrens peninſulam efficit, quæ Cartris appellatur *Plin. lib. 4. c. 13.* Hodie Schagen. In quibus omnibus id
39 vſu venit, quod † peninſula ad minimum duabus partibus aqua alluatur, tertia terræ adhæreat, ſicuti Maſſiliam deſcribit Cæſar *lib. 2. de bell. ciuil.* Quo minori autem terræ ſpacio continenti adhæret, eo propius ad inſulam accedit. *Ita Pompon. Mela lib. 1. in Cilicia.* Corycos portu ſaloque incingitur, anguſto tergore continenti annexum. *Et lib. 2. in Gallia.* Meſua collis incinctus mari pene vndique, ac niſi quod anguſto aggere continenti annecti-
40 tur, inſula. De Sirmio, † vbi Impp. aliquot reſederunt, Longobardiæ Transpadanæ oppido patria ſua eleganter *Catull. lib. 1. eleg.*

Peninſularum Sirmio inſularumque
Ocelle, quascunque in liquentibus ſtagnis
Marique vaſto fert vterque Neptunus.

Quem per dulces & ſalſas aquas exponit *Turneb. lib. 24. aduerſ. 44.* Alij per mare ſuperum & inferum. Ac extat ſimilis ſententia *apud Helmold. lib. 1. c. 2.* Ibi cernitur Neptunus triplicis naturæ &c.
41 De Rauenna † *Iornand. de reb. Getic.* Hæc vrbs in ſinu regni Romani ſuper mare Ionium conſtituta in modum influentium aqua-

ium

rum redundatione concluditur, ita vt inter paludes & pelagus,
interq; Padi fluenta vni tantum pateat acceſſui. Quod ſi flumen
diuerſis brachiis † ſiue oſtiis in mare ſe egerat, terra incluſa veram 42
inſulam exhibet. Quomodo Nilus ſeptem oſtiis in mare volui-
tur. *Pompo. Mela lib. 1. Solin lib. 2. c. 41.* Idem de Danubio refertur.
Mela lib. 2. Ideo vterque à poetis † ſeptemplex appellatur. In 43
Nili oſtio vno ſita eſt vrbs Memphis, cui ex aduerſo reſpondet
noua Babylonia, quæ hodie putatur eſſe Alcairum *Paul. Iouius lib.
18. hiſtor. Simon Maiolus lib. 1. dier. canicul. 23. Munſt. lib. 6. Coſmogr.
Bunting. in Itiner. lib. 1.* Sunt & Rheni † duo oſtia, vnde bicornis di- 44
ctus *Virgilio 8. AEneid.* Hæc enim per cornua deſignant poetæ,
Turneb. lib. 22. aduerſ. 5. De iis *Cæſar lib. 4. de bell. Gall.* Rhenus vbi
oceano appropinquat in plures diffluit partes multis ingentibus
que inſulis effectis, *v. infra cap. 13. n. 24.* Hæc ergo proprie & vere † 45
peninſula eſt, quæ *iuxta verſum Lucani lib. 6.*

Exiguo debet, quod non eſt inſula colli.

Tam paruo diſtat ibi rerum naturæ diuerſitas *ait Plinius lib. 5. ca. 1.*
Collum ſiue † ceruix, *vt vocatur à Plin. lib. 4. c. 3.* Græcis Iſthmos 46
dicitur *l. 37. de ſeru ruſt.* Quem *Herod. lib. 6. deſcribens*, dicit eſſe bre-
uem inter duo maria intercapedinem. *Catull. lib. 1.*

Iſthmon, eoſne petam montes, ab gurgite lato
Diſcernens pontum truculentum vbi diuidit æquor?

Inde peninſula † χερρόνησος Græcis dicta, *Strabo lib. 16.* ἀπὸ τοῦ χέρσου, 47
quaſi inſula manu vel brachio continenti iuncta. *d. l. 37. de ſeru. ruſt.*
Quamuis vero plures ſint, præ cæteris tamen quinque † nobilio- 48
res celebrantur. Quæ etiam κατ' ἐξοχὴν Cherroneſi dictæ ſunt.
Prima Peloponneſus Achaiæ adhærens *Plin. lib. 3. c. 4. & lib. 4. c. 4.*
Quam Polybius peninſulam appellat, eique licet ex diuerſis vr-
bibus conflatæ, nihil ad vnam Rempubl. defuiſſe putat, niſi
quod non iiſdem mœnibus contineretur *v. Reinec. in ſyntag. p. 3. in
Achaia.* Ad hanc pertinet Iſthmus Corinthiacus, abſolute Iſth-
mus dictus, 5. M. ſpacio mare Ægæum ab Ionio ſummouens. *De
quo Senec. epiſt. 80. refert verſus*

G Exim-

Ex imperio Argis, regna mihi liquit Pelops,
Qua Ponto ab Helles atque ab Ionio mari
Vrgetur Iſthmos.

Altera Cherroneſus Thraciæ *de qua Herod. lib.6.* Tertia Cymbri-
49 ca, quæ nobis eſt † Dania. *Plin. lib.4. c.13.* Quæ quas prouincias cō-
plectatur *vide apud Berth. lib. 2. comment. fol.*345. Quarta Taurica ſi-
ue Scythica in pontum Euxinum circa Boſphorum Cimmerium
excurrens, ſylua vaſta per medium diuiſa. Quinta aurea in India
ſuper Gangem fluuium ſita. *Strabo d. lo.* Quam hodie Iapanē eſſe
credunt, *Hugo Grotius in mari libero c.5. Paulus Venetus Ziprangi vocat.*
50 Iſthmo opponitur πορθμὸς id eſt † fretum anguſtum, quod inter
duas continentes intercedit, nec terrā coire patitur. *l.2.* §. 8. *ſi quis*
caut. *Iſidor. lib.13. etym.18.* Vnde portum dictum exiſtimat *Brechaeus*
ad l.59. de V.S. Qua intrat mare à Græcis porthmus, à nobis fretū
Gaditanū dicitur, *Plin. lib.3. c.5. Pompon. Mela lib.1. in pr.* Dicitur &
Eurypus quando violentior eſt, *Cæl. Rhod. lib.21. antiq. lect.19. Plin.*
*lib.*4 *c.4.* Hoc eſt amnis anguſtus *l.3* §. 1. *de aqua cottid.* Quod nomē
51 Eubœæ porthmo proprie tributum eſt, tantæ † inconſtantiæ, vt
prouerbio locum dederit: εὔριπος ἄνθρωπος. Vnius enim diei & no-
ctis ſpacio ſepties recurrit, eo impetu, vt nauigia repugnantibus
ventis plena ſecum auferat: *Pomp. Mela. Lucan.*

Eurypuſque trahit curſum mutantibus vndis
Chalcidas puppes ad iniquam claſſibus Aulim.

Auſon. Eidyl.9.

——mediis Eurypus vbi vndis
Europæque Aſiæque vetat concurrere terris.

52 Neque enim aliud eſt Boſphorus, quam † anguſtus maris tranſi-
tus, quem vel bos natando aſſequi poſſit. Vnde & nomen inue-
nit. Fabulam enim Natal. Com. *lib.* 8. *mythol.* 18. non moramur.
Tranſlatum poſtea ad Cymmerium & Thracium, quaſi ſolos eo
dignos, *Mela lib.1 in Bithin.* In noſtra lingua ſinus marinus proprie
53 Sund † dicitur. Ita ſinus Bergenſis Carmſund. *Berth. lib.3. comm.*
fol.479. Et maxime celebris eſt porthmus Danicus Orſund pro-
pe Cronenburgum telonio Regis Daniæ inſigne. *Berth. d. lib.* 3.
Ita apud Friſios quoque Sundſal anguſtia maris dicta, quæ nunc
vetus nomen locumque amiſit. *Siccama ad LL. Friſiæ f.*141. Inde

denominata vrbs Stralesundium † Pomeraniæ, ab anguſto freto 54
inter ipſum & Strale inſulam intercedente. Non ab oſtio, *vt male*
Sibrand. ad ſtat. Lubecenſ. p. 1. ſect. 10. Hoc enim Germanis nõ Sund/
ſed Mund † dicitur. Inde Trauemunda vicus Lubecenſium ad o- 55
ſtium Traui flum. Warnemunda, vícus Roſtochienſium ad oſtiũ
Varni fl. ſitus, *idem Sibrãd. d. lo. ſect. 11. n. 12.* In ſacris vter maris dici-
tur ein Schlauch. *pſal. 33. v. 7.* Apud Saxones alicubi Wolff. Quod
vocabulũ à Longobardis in Italiã delatũ Venetorum † Golphum 56
denominaſſe videtur. Fere enim ſemper pro vſitata Saxonum lit-
tera W. Itali Gu vſurpant, vt pro Welpo cane Guelphũ pro Werra
Guerram &c. Eurypo cognatus eſt Helleſpontis † in Thracia, ſe- 57
ptem ſtadiis Europam ab Aſia diuidens. *Plin. lib. 4. c. 11. & 1.* vbi ſe
dilatat Propontis appellatur. *Pli. lib. 5. c. 32.* Sic ergo vt inſula & cõ-
tinens, ita Iſthmus † & porthmus ſunt oppoſita, ſed ille inſulam 58
impedit, hic continentem. Ille aquam coire vetat, hic terram.
IC. *in l. 4. §. 5 de off. procons.* per ingreſſum & adnauigationẽ effert.
Per hanc enim maritimi, per illũ terreſtres adeuntur. *Propert. li. 2.*

Seu pedibus Parthos ſequimur, ſeu claſſe Britannos.

Et ſicuti ſinus ac eurypi † inſularum fidas plerumq; ſtationes naui- 59
bus ex alto venientib. præbent. Ita Eubœa inſula laterũ obiectu
efficit portum Aulidis. *Solin. lib. 1. c. 14. Pli. lib. 4. c. 7.* Germani Haffe
† vocant. Vnde metropolis inſulæ Selandiæ Danicæ & fortunã & 60
nomẽ ſortita, præbens portũ mercatoribus, vt diceretur à Saxo-
nibus † Kopmans Haffen. *Berth. d. lib. 3.* Et Holmus inſula Schoniæ 61
celeberrimus Daniæ portus & fida ſtatio nauiũ *Adam. Brem. c. 223.*
Ita hic plerumq; ꝓpter anguſtiã † traiectus cõſtituitur vt viatores 62
pontonib. trans flumẽ vehantur. *l. 5. in pr. naut. caup. ſtab. l. 12 de ſeru.*
ruſt. Talis eſt Septa traiectus ex Hiſpania in Africã *in l. 2. §. 2. de off.*
Præf. Prat. Afri. Gell. li. 10. N. A. 26. Itẽ tranſitus Conſtantinopoli in
peninſulã Sicorũ *Nou. 59. c. 5. Panciro!. de region. vrb. Conſt.* Vbi ex ho-
minũ frequentia hic cõfluentiũ quandoq; vrbes conditæ, vt Vl-
traiectũ. Germani Furt † dicũt. Vnde plurimæ vrbes Frãconiæ de- 63
nominatæ vt Frãcofurtũ, Ochſenfurtum, Sweinfurtũ. Item Er-
phurtũ, &c. Et ab eadẽ voce in dialecto Saxonica Vorda & Verda.

Digitized by Google

64 Quamquam vocabulum ambiguum eſt, etiam † vadum deno-
tans *d. l. vlt. ſeru. ruſt.* Quod tutius per flumen vadoſum , quam
per eurypum ſumitur. *Ita enim Plaut. in Bacchid. A. I. S. I.* Rapidus
fluuius eſt, hac temere tranſiri non poteſt. Hæc prudentis natu-
ræ ordinatio eſt , vt grata viciſſitudine modo terras ſibi auferat,
modo aquas. Quā tamen Plinius hic parum pius cauillare audet,
65 inuitis † terris id accidiſſe dicens, naturæ inuidia, *lib. 6. hiſt. nat.* 1.
Alij etiam corrigere voluerunt, vel Iſthmum perfodientes, vel
porthmum opplentes. *De quibus infra c. 8.* Quæ tractatio quam-
uis proprie ad Geographos pertineat, lubuit tamen neceſſaria
quædam ex immenſo penu dec[illegible] huic capiti inſerere, vel
66 propter materiæ † continen[illegible] tanti eſt, quod etiam cauſ-
ſas ex alieno foro in [illegible] poſſit. *l. 2. §. 14 C. de vet. iur.
enucl. l. 10. C. de iu[illegible].* Neque enim eſt, quo[illegible] quiſquam eam cogni-
tionem Iuriſconſulto diſſuadere velit, cum poſſit [illegible] contin-
67 gere, vbi eius ignorantia † magno ipſi ſit detrimento, [illegible] pudori
futura.

CAPVT IV.

De Diſtributione Inſularum.

S V M M A R I A.

1 *Inſulæ triplices marinæ, fluuiales, ſtagnales.*
2 *Ex[illegible] inſularum ſtagnalium.*
3 *Vltra & transmarinæ inſulæ an differant?*
4 *Cis & vltra particulæ aduerſatiuæ.*
5 *Trans Tyberinus quis.*
6 *Transmarinæ prouinciæ Romanis quænam?*
7 *Inſulæ vel remotæ vel propinquæ.*
8 *Exempla inſularum remotarum.*
9 *Gades ab Italia remotæ.*
10 *Thule inſularum vltima.*

11 *Gron-*

Digitized by Google

11 *Gronlandia Regis Daniæ inſula.*
12 *Inſulæ in ſacris pro locis remotis accipiuntur.*
13 *Monachorum* ἀνιϛορία.
14 *Inſulæ in oſtiis fluminum ſita cuius generis?*
15 *Hoſtia Vrbs Tyberis.*
16 *Factum in oſtio domus dicitur factum in domo.*
17 *Aqua in oſtiis fluuiorum corrupta.*
18 *Echinades inſulæ marinæ.*
19 *Inſula quando pro fluuiali habeatur, & quando pro marina.*
20 *Oſtia fluuiorum maris inſtar.*
21 *Batauia Rheni inſula.*
22 *A potentiori fit denominatio.*
23 *Inſulæ ſunt maiores, mediocres, minimæ.*
24 *Maiores inſulæ quænam?*
25 *Atlantis inſula hodie America.*
26 *Taprobane alter terrarum orbis.*
27 *Madagaſcar inſula.*
28 *Inſula S. Laurentij.*
29 *Cyprus & Creta inſulæ magnæ.*
30 *Etiam fluuiales inſulæ maiores.*
31 *Meroe Æthiopiæ inſula.*
32 *Mediocres inſulæ.*
33 *Inſulæ nobiles vel ignobiles.*
34 *Inſulæ nobiles quænam?*
35 *Inſulæ deſertæ ignobiles.*
36 *Inſulæ habitabiles vel inhabitabiles.*
37 *Maius & minus relatiue dicitur.*
38 *Magnitudines inſularum.*
39 *Numerus inſularum infinitus.*
40 *Æthici error.*
41 *Regnum M. Chami.*
42 *Inſula Ziprangi, alias Iaponia.*
43 *Inſulæ Philippinæ.*
44 *Benedicti Bordonij Neſographia.*

45 *De figura inſularum remiſſiue.*
46 *Diſtinctio inſularum ex cauſſis iuridicis.*
47 *Modi cauſſas vel ſpecies denotant.*
48 *Modi ſpecies, genera indifferenter accipiuntur.*
49 *Interpretum variæ diuiſiones.*
50 *Inſulæ triplices: natiua, fortuita & manufacta.*

SEQVVNTVR diſtinctiones inſularum Quarum variæ afferri & excogitari poſſunt, à ſubiecto † cauſſis, & accidentibus. A ſubiecto loco in quo ſitæ ſunt, diuiduntur inſulæ, in marinas ſiue maritimas (vtrumq; enim vocabulum reperitur in legibus) *l.11. de inſtru. leg. l.27. eod. l.17. de leg 3.* Iornandes marinis fluctibus intermixtas vocat. Eoque Tyrus filia maris dicitur. *Eſai.23 v.10.* vel fluuiales ſiue amnicas, *vt vocat Plin. lib.3. nat. hiſt.25.* Quas duas ſpecies licet ius ciuile tantum agnoſcere videatur, *in l.7.§.3. de A.R.D. & in §. inſula, Inſt. eod.* tamen his etiam tertia ſpecies addenda, nempe ſtagnales ſi ita nominare licet, *cum Bapt. Aymo Parmenſ lib.1. de alluu. 14. n. 14.*
2 *arg. l.1.§.6. de exer. act.* Nam & lacus & ſtagna † inſulas recipere experientia confirmat. Perinde vt quidam etiam alluuionem recipiunt. *inf. c.17. n.05.* Pertinet huc T. Pacanii inſula in lacu Pretio, *de quo c.1. n.58.* niſi manufactam opinari malis. Item Chemnis inſula in lacu Ægypti, *Pomp. Mel. lib.1. de AEgypt.* Stagnum Indiæ Megaba inſulas pabuli tantum fertiles complexum. *Plin. lib.6. nat. hiſt.22* Marot s lacus Alexandriæ inſulas plures producens. *Plin. lib.5. c.10.* De inſula in lacu Cumano *Radevvic. lib.2. de reb. geſt. Frider.18. & Cunth. lib.9.*

Cumano præcincta lacu iacet inſula quædam.

De inſulis in lacu Podamico *vide Munſterum lib.3. Coſmograph.* Ad marinas inſulas pertinet diſputatio Grammatica, *apud Gell. lib.*
3 *2. Att 13.* an intra oceanum contineantur. Eas in vltra marinas † & transmarinas diſtinguit Benedictus Papa *in c. vn. extravag. de cenſib. fere in medio.* Quibus interiacentes adiungit Innocent. *in c. quis neſcit. 11. diſt. 11.* Sed illa diſtinctio vana eſt, cum particulæ trãs & vltra idem denotent, *in l.11.§.2 de minor, l.3.§.9. de ſuſp. tut. l. 1. de naut.*

naut.fœn. c.vlt.extra de paroch. Niſi fortaſſe ciſmarinas intellexit.
Papa. Sic enim ſibi cōſtat oppoſitio. Ita cis &† trans Appeninum 4
legitur, *apud Liu.dec.1.* Cis & trans Alpina Itália, *apud Pli.lib.16 c.6.*
& lib.17.c.2. Cis & vltra Tyberim, *in l.2.§.31.& ibi Coraſ.de V.O.l 5.§.*
16.de trib.act.Alciat.in l 133.de V.S.Gell.li.12.N.A.13. Ex quibus Trans
Tyberim† pars vrbis erat obſcurior. Vnde pœna ſeruorum, trans 5
Tyberim vēdere, *Gell lib.20.N.A.1.ad quā Turneb.li.24 aduerſ 43.In-*
de Martial.1.epig.42. Transtyberinus ambulator dicitur. Sed Ro-
manis ciſmarinæ prouinciæ nullæ erant, nec per naturā loci eſſe
poterant. Transmarinas† autem dicebant, quæ procul ab Italia 6
ſitæ, non niſi tranſmiſſo mari adiri ſolebant. *l.99.& ibi Alciat.de V.S.*
quamuis illarum quædam etiā terreſtri itinere adiri poſſent. *arg.*
l.4 § 5.de off.proconſ Itaq; his Italiam & continētes prouincias op-
ponebant. *d.l.99.l.1.& vlt C.de d lat.* ſicuti *Tacit.1.hiſtor.* vicinis pro-
uinciis opponit longinquas, & quidquid armorū mari dirimitur.
Idem 2.Hiſtor. Pompeium, Brutū, Caſſium, omnes trans mare ſe-
cutum eſt ciuile bellum. *Dion Halicarn.lib.3 De Anco Martio* effecit,
vt Roma non ſolū bonis quæ in continenti naſcuntur, ſed etiam
maritimis frueretur, imo & transmarina guſtaret Ex hac cōſide-
ratione, qua trans mare pro loco† remoto accipitur naſcitur alia 7
inſularū diſtinctio à ſitu, maxime neceſſaria, qua inſulas vel pro-
piores vel remotiores à continenti dicimus. *l.7.§.3 de A.R.D.* Ita
Ariſtot. *de mund. c. 3.* docet inſulas partibus terræ adiacentes à
Geographis partim vt exemtiles ab orbe terrarū recēſeri, partim
vt contributas iis partib. quib. vicinitate coniunctę ſunt. Propin-
quæ ſunt, quæ ad extremitatem terrę pertinent. Remotæ quę† ad 8
ipſum Oceanū. *Ita Iornand.in hiſt.Geth.in pr. De Creta Virg.3.AEnead.*

——medio iacet inſula Ponto.

Item. In medio apparet fluctu nemoroſa Zacinthus,
Dulichiumque Samoſque & Neritos ardua ſaxis.

De Rugianis *Helmold.li.1.hiſt.Slau. 6.* exemplo Tyri *Ezech.27. v. 3.q*
habitent in corde id eſt in meditullio maris. *Cic.pro L. Manil.* In-
ſula Delos tā procul à nobis in Ægæo mari poſita. Qui tamē hic
comparatiue, vt fere ſcriptores Romani, loquitur. Tales† Gades 9
Romanis *in l.12.§.1 de leg.1.* Lybiis, *Horat.2.carm.2.*

Quam

Quam ſi Lybiam remotis Gadibus iungas
Et Armeniis.

Claud. in 4. conſul. Honor.

Quantum diſtant à Tigride Gades.

Quæ tamen abſolute Hiſpaniæ propinquæ fuerunt. Omnium
10 remotiſſima credita † Thule, vt Auguſto Virg. precetur *1. Georg.*

——— tibi ſeruiat vltima Thule.

Quod male Mantuano adſcribit Iornandes. De eadem *Adam. Brem. in hiſt. Eccleſ. cap. 243.* quod per infinitum à cæteris ſecreta & longe ſita in Oceano vix nota habeatur. Vt hinc nomen deriuet à Saxonico Tel. ideſt limite *Reinec. in ſyntag. fol. 265.* Vltra quã
11 tamen eſt † Gronlandia Regi Daniæ parens, *De qua idem Adam. c. 244.* Hinc Cronium mare cuius meminit *Plin. lib. 4. c. 13.* denominatum, non à frigoris immanitate, cui κρόνος id eſt Saturnus præeſt, *quod voluit Cælius Rhod. lib. 6. lect. antiq. 12. De qua vide quæ habet Philip Nicol. de reg. Chriſt. l.* 1. c. 1. Hinc eſt, quod in ſacris inſulæ ma-
12 ris pro locis † remotis accipiuntur, *vt pſ. 72. v. 10. Eſai. 11. v. 11. & c. 24. v. 15. & c. 51. v. 5. cap. 59. v. 18. cap 60. v. 9. & paſſ.* Alicubi etiam loca remota & inſulæ coniunguntur, *vt Eccleſ. 47. v. 17. Eſai. 49. in*
13 *pr. & c. vlt. v. 19. Ieremi. 31. v. 19.* Vt proinde peſſime abuſi ſint † Monachi interpretatione *pſal. 72. v. 10.* ex quo alterum Magorum Chriſti cunas viſitantium, *Matth* 2. ex inſulis veniſſe finxerunt, cum eo in loco vocatio gentium ex omnibus mundi partibus ac remotiſſimis inſulis prædicetur, *Chemnit. in harmon. Euangel. c. 10. arg c. 2. v. 11 Zophon. & c. 3. v.* 1. Quod aperte confirmat locus *Deutero. 30. v. 13.* vbi quod paulo ante longinquum dictum fuerat, poſtea trans mare dicitur. Circa fluuiales & marinas inſulas incidere dubitatio poteſt, vtri claſſi annumerandæ ſint illæ, quæ
14 † in oſtiis fluminum ac maris ſitæ ſunt? Oſtium dicitur os ſiue faux fluuii, qua is in mare ſe effundit, & vehementiores fluctus voluit. *l. 4. in pr. ad L. Rhod. de iact. l. 13. §. 1. locat.* Quod Germa-
15 nis Mund vocari diximus. Inde vrbs Tyberis Hoſtia ſiue Oſtia denominata, *Liu. lib. 1. dec. 1. l. 6. ad L. Rhod. de iact.* Quam in eo

ſpacio

ſpacio, quod eſt inter fluuium & mare, *Dionyſ. Halicar. lib.3* in ipſo maris fluminiſque confinio poſitam, *Florus lib.2. c.4.* dicunt. Id autem diuerſo reſpectu & fluminis & maris oſtium dicitur. Vt neſcias vtri id ſit vicinius. Itaque Baldi regula *in l.1. §. cloacæ, ff. de cloac. quam refert Capoll. lib.2. de ſeru. ruſt. 6. Matth. Steph. lib.1. de iuriſd. 30. n. vlt.* quod factum in oſtio † domus, dicatur in ipſa domo fa- 16
ctum: hic certitudinem nullam præbet, cum poſſit tam flumini quam mari accommodari. Sed nec ab aqua experimẽtum deſumi poteſt, cum hic aqua ſalſa † corrumpat dulcem, ſicuti de inſu- 17
la in oſtio amnis ac Oceano ſita teſtatur Curtius *lib.9. hiſtor. Ouid. 4. de ponto 1.*

Qui potus dubium eſt ſiſtat, alatne ſitim.

Habent autem pleraque flumina nauigabilia inſulam aliquam oſtio maris contra ipſius violentiam impoſitam. Eamque ex coaceruatione arenæ inter concurſus fluminis & maris condenſatam. *Qua de re non male differit Emmius in deſcript. chorog. Friſiæ fol. 47.* Quod portus fluminum plerumque corrumpere teſtatur *Dion. Halicarnaſ lib.3* Tales Echinades † in oſtio Acheloi conge- 18
ſtæ, *de quibus Ouid. 8. metam. 8. Plin. lib.2. natur. hiſt. 85.* Quas in mare deſiiſſe colligitur *ex Herod. lib.2. Et innuit Homer. Iliad.* B.

αἳ ναίουσι πέρην ἁλὸς Ἤλιδος ἄντα

Quæ habitantur trans mare è regione Elidis.

Putamus ita diſtinguendum, vt ſi intra ripas & littora ſita ſit inſula, terramque à latere habeat, pro † fluuiali habeatur, *arg. l.7.* 19
§ 3. de A. R. D. Pro marina autem ſi ripas vtrinque egrediatur inſula, vbi quod Poeta ait

—non amplius vllæ
Apparent terræ, cælum vndique, & vndique pontus.

Ita de Garumna Galliæ fluuio *ſcribit Pompon. Mela lib.3. in Gall.* quod quanto magis procedat, eo latior fiat, ad poſtremum ma- 20
gni freti ſimilis, non maiora tantum nauigia toleret, verum etiã more pelagi ſæuientis exurgens iactet nauigantes &c. Vt non dubitandum, quin Antros inſula hic ſita inter marinas ſit collocanda. De Nili oſtiis *Seneca lib. 4. nat. quæſt. 2.* Quodcunque

Digitized by Google

Talis confluentia Rheni & Moſellæ Archiepiſcopi Treuirenſis
35 ciuitati † nomen dedit, quam vulgus ſuo more variando Cobo-
lenziam pronunciat. Ad cuius vrbis laudes annotant *Munſter. &*
Berth.lib.3. vſitatum fuiſſe priſcis Germanis ad confluentes flu-
36 uios † celebres vrbes exſtruere. *Frehtr. lib.1. orig. Palat.4.* Ita de
Moguntia ad confluentem Rheni & Mœni *Gunth. lib.1.*

Qua Mogus tumido miſcet ſua flumina Rheno.

Et de Lubeca ſimile quid refert *Helmold. lib. 1. Chron. Slau. 58. vide*
infra cap. 23. n.23. in maritimis ſinuum anfractus ſæpe pen-
37 inſulas † formant, ſicuti de Peloponneſo *Plin. lib. 4. c. 5. Mela lib. 5.*
in Macedo. Idem Plin. lib. 9. c. 3. Cadara appellatur rubri maris pen-
inſula ingens, cuius obiectu vaſtus efficitur ſinus. Præſertim ſi-
38 cubi promontoria † promineant, quaſi continentis terræ con-
tra fluctus maris propugnacula. Quale Cimbrorum promon-
torium longe in mare excurrens peninſulam efficit, quæ Cartris
appellatur *Plin. lib. 4. c. 13.* Hodie Schagen. In quibus omnibus id
39 vſu venit, quod † peninſula ad minimum duabus partibus aqua
alluatur, tertia terræ adhæreat, ſicuti Maſſiliam deſcribit Cæ-
ſar *lib. 2. d. bell. ciuil.* Quo minori autem terræ ſpacio continenti
adhæret, eo propius ad inſulam accedit. *Ita Pompon. Mela lib. 1. i*
Cili ia. Corycos portu ſaloque incingitur, anguſto tergore con-
tinenti annexum. *Et lib. 2. in Gallia.* Meſua collis incinctus mari
pene vndique, ac niſi quod anguſto aggere continenti annecti-
40 tur, inſula. De Sirmio, † vbi Impp. aliquot reſederunt, Lon-
gobardiæ Transpadanæ oppido patria ſua eleganter *Catull. lib. 1.*
elegi.

Peninſularum Sirmio inſularumque
Ocelle, quaſcunque in liquentibus ſtagnis
Marique vaſto fert vterque Neptunus.

Quem per dulces & ſalſas aquas exponit *Turneb. lib. 24 aduerſ. 44.*
Alij per mare ſuperum & inferum. Ac extat ſimilis ſententia
apud Helmold. lib. 1. c. 2. Ibi cernitur Neptunus triplicis naturæ &c.
41 De Rauenna † *Iornand. de reb. Getic.* Hæc vrbs in ſinu regni Roma-
ni ſuper mare Ionium conſtituta in modum influentium aqua-
rum

Digitized by Google

rum redundatione concluditur, ita vt inter paludes & pelagus,
interq; Padi fluenta vni tantum pateat acceſſui. Quod ſi flumen
diuerſis brachiis † ſiue oſtiis in mare ſe egerat, terra incluſa veram 42
inſulam exhibet. Quomodo Nilus ſeptem oſtiis in mare volui-
tur. *Pompo. Mela lib. 1. Solin. lib. 2. c. 41.* Idem de Danubio refertur.
Mela lib. 2. Ideo vterque à poetis † ſeptemplex appellatur. In 43
Nili oſtio vno ſita eſt vrbs Memphis, cui ex aduerſo reſpondet
noua Babylonia, quæ hodie putatur eſſe Alcairum *Paul. Iouius lib.*
18. hiſtor. Simon Maiolus lib. 1. dier. canicul. 23. Munſt. lib. 6. Coſmogr.
Bunting. in Itiner. lib. 1. Sunt & Rheni † duo oſtia, vnde bicornis di- 44
ctus *Virgilio 8. Æneid.* Hæc enim per cornua deſignant poetæ,
Turneb. lib. 22. aduerſ. 5. De iis *Cæſar lib. 4. de bell. Gall.* Rhenus vbi
oceano appropinquat in plures diffluit partes multis ingentibus
que inſulis effectis, *v. infra cap. 13. n 24.* Hæc ergo proprie & vere † 45
peninſula eſt, quæ *iuxta verſum Lucani lib. 6.*

Exiguo debet, quod non eſt inſula colli.

Tam paruo diſtat ibi rerum naturæ diuerſitas *ait Plinius lib. 5. ca. 11.*
Collum ſiue † ceruix, *vt vocatur à Plin. lib. 4. c. 3.* Græcis Iſthmos 46
dicitur *l. 37. de ſeru. ruſt.* Quem Herod. *lib. 6. deſcribens*, dicit eſſe bre-
uem inter duo maria intercapedinem. *Catull. lib. 1.*

Iſthmon, coſne petam montes, ab gurgite lato
Diſcernens pontum truculentum vbi diuidit æquor?

Inde peninſula † χερρόνησος Græcis dicta, *Strabo lib. 16.* ἀπὸ τοῦ χέρσος, 47
quaſi inſula manu vel brachio continenti iuncta. *d. l. 37. de ſeru. ruſt.*
Quamuis vero plures ſint, præ cæteris tamen quinque † nobilio- 48
res celebrantur. Quæ etiam κατ᾽ ἐξοχὴν Cherroneſi dictæ ſunt.
Prima Peloponneſus Achaiæ adhærens *Plin. lib. 3. c. 4. & lib. 4 c. 4.*
Quam Polybius peninſulam appellat, eique licet ex diuerſis vr-
bibus conflatæ, nihil ad vnam Rempubl. defuiſſe putat, niſi
quod non iiſdem mœnibus contineretur *v. Reinec. in ſyntag. p. 3. in*
Achaia. Ad hanc pertinet Iſthmus Corinthiacus, abſolute Iſth-
mus dictus, 5. M. ſpacio mare Ægæum ab Ionio ſummouens. *De*
quo Senec. epiſt. 80. refert verſus

denominata vrbs Stralesſundium † Pomeraniæ, ab anguſto freto 54
inter ipſum & Stralẽ inſulam intercedente. Non ab oſtio, *vt male Sibrand. ad ſtat. Lubecenſ. p. 1. ſect. 10.* Hoc enim Germanis nõ Sund/ ſed Mund † dicitur. Inde Trauemunda vicus Lubecenſium ad o- 55
ſtium Traui flum. Warnemunda, vícus Roſtochienſium ad oſtiũ Varni fl. ſitus, *idem Sibrãd. d. lo. ſect. 11. n. 12.* In ſacris vter maris dicitur ein Schlauch. *pſal. 33. v. 7.* Apud Saxones alicubi Wolff. Quod vocabulũ à Longobardis in Italiã delatũ Venetorum † Golphum 56
denominaſſe videtur. Fere enim ſemper pro vſitata Saxonum littera W. Itali Gu vſurpant, vt pro Welpo cane Guelphũ pro Werra Guerram &c. Eurypo cognatus eſt Helleſpontis † in Thracia, ſe- 57
ptem ſtadiis Europam ab Aſia diuidens. *Plin. lib. 4. c. 11. & 1* . vbi ſe dilatat Propontis appellatur. *Pli. lib. 5. c. 32.* Sic ergo vt inſula & cõtinens, ita Iſthmus † & porthmus ſunt oppoſita, ſed ille inſulam 58
impedit, hiç continentem. Ille aquam coire vetat, hic terram. IC. *in l. 4. §. 5 de off pro:onſ.* per ingreſſum & adnauigationẽ effert. Per hanc enim maritimi, per illũ terreſtres adeuntur. *Propert. li. 2.*

Seu pedibus Parthos ſequimur, ſeu claſſe Britannos.

Et ſicuti ſinus ac eurypi † inſularum fidas plerumq; ſtationes naui- 59
bus ex alto venientib. præbent. Ita Eubœa inſula laterũ obiectu efficit portum Aulidis. *Solin. lib. 1. c. 14. Pli. lib. 4. c. 7.* Germani Haffẽ † vocant. Vnde metropolis inſulæ Selandiæ Danicæ & fortunã & 60
nomẽ ſortita, præbens portũ mercatoribus, vt diceretur à Saxonibus † Kopmans Haffen. *Berth. d. lib. 3.* Et Holmus inſula Schoniç 61
celeberrimus Daniæ portus & fida ſtatio nauiũ *Adam. B:em. c. 223.* Ita hic plerumq; ꝓpter anguſtiã † traiectus cõſtituitur vt viatores 62
pontonib. trans flumẽ vehantur. *l 5. in pr. naut. caup. ſtab. l. 12 de ſeru. ruſt.* Talis eſt Septa traiectus ex Hiſpania in Africã *in l. 2. §. 2. de off. Præf. Prat. Afri. Gell. li. 10. N. A. 26.* Itẽ tranſitus Conſtantinopoli in peninſulã Sicorũ *Nou. 59. c. 5. Panciro!. de region. vrb. Conſt.* Vbi ex hominũ frequentia hic cõfluentiũ quandoq; vrbes conditæ, vt Vltraiectũ. Germani Furt † dicũt. Vnde plurimç vrbes Frãconiç de- 63
nominatæ vt Frãcofurtũ, Ochſenfurtum, Sweinfurtũ. Item Erphurtũ, &c. Et ab eadẽ voce in dialecto Saxonica Vorda & Verda.

64 Quamquam vocabulum ambiguum eſt, etiam † vadum denotans *d. l. vlt. ſeru. ruſt.* Quod tutius per flumen vadoſum, quam per eurypum ſumitur. *Ita enim Plaut. in Bacchid. A. I. S. I.* Rapidus fluuius eſt, hac temere tranſiri non poteſt. Hæc prudentis naturæ ordinatio eſt, vt grata viciſſitudine modo terras ſibi auferat, modo aquas. Quā tamen Plinius hic parum pius cauillare audet,
65 inuitis † terris id accidiſſe dicens, naturæ inuidia, *lib. 6. hiſt. nat.* 1. Alij etiam corrigere voluerunt, vel Iſthmum perfodientes, vel porthmum opplentes. *De quibus infra c. 8.* Quæ tractatio quamuis proprie ad Geographos pertin[illegible] Iubuit tamen neceſſaria quædam ex immenſo penu dec[illegible] huic capiti inſerere, vel
66 propter materiæ † continen[illegible] tanti eſt, quod etiam cauſas ex alieno foro in Iu[illegible]e poſſit. *l. 2. §. 14 C. de vet. iur. enucl. l. 10. C. de iu[illegible]ic.* Neque enim eſt, quod quiſquam eam cognitionem Iuriſconſulto diſſuadere velit, cum poſſit ca[illegible]s contin-
67 gere, vbi eius ignorantia † magno ipſi ſit detrimento, [illegible] pudori futura.

CAPVT IV.

De Diſtributione Inſularum.

S V M M A R I A.

1 *Inſulæ triplices marinæ, fluuiales, ſtagnales.*
2 *Ex[illegible]p[illegible] inſularum ſtagnalium.*
3 *Vltra & transmarinæ inſulæ an differant?*
4 *Cis & vltra particulæ aduerſatiuæ.*
5 *Trans Tyberinus quis.*
6 *Transmarinæ prouinciæ Romanis quænam?*
7 *Inſulæ vel remotæ vel propinquæ.*
8 *Exempla inſularum remotarum.*
9 *G[illegible]d[illegible]s ab Italia remotæ.*
10 *Thule inſularum vltima.*

11 *Gron-*

Digitized by Google

11 *Gronlandia Regis Daniæ inſula.*
12 *Inſulæ in ſacris pro locis remotis accipiuntur.*
13 *Monachorum ἀνιςορῆα.*
14 *Inſulæ in oſtiis fluminum ſitæ cuius generis?*
15 *Hoſtia Vrbs Tyberis.*
16 *Factum in oſtio domus dicitur factum in domo.*
17 *Aqua in oſtiis fluuiorum corrupta.*
18 *Echinades inſulæ marinæ.*
19 *Inſula quando pro fluuiali habetur, & quando pro marina.*
20 *Oſtia fluuiorum maris inſtar.*
21 *Batauia Rheni inſula.*
22 *A potentiori fit denominatio.*
23 *Inſulæ ſunt maiores, mediocres, minimæ.*
24 *Maiores inſulæ quænam?*
25 *Atlantis inſula hodie America.*
26 *Taprobane alter terrarum orbis.*
27 *Madigaſcar inſula.*
28 *Inſula S. Laurentij.*
29 *Cyprus & Creta inſulæ magnæ.*
30 *Etiam fluuiales inſulæ maiores.*
31 *Meroe AEthiopiæ inſula.*
32 *Mediocres inſulæ.*
33 *Inſulæ nobiles vel ignobiles.*
34 *Inſulæ nobiles quænam?*
35 *Inſulæ deſertæ ignobiles.*
36 *Inſulæ habitabiles vel inhabitabiles.*
37 *Maius & minus relatiue dicitur.*
38 *Magnitudines inſularum.*
39 *Numerus inſularum infinitus.*
40 *AEthici error.*
41 *Regnum M. Chami.*
42 *Inſula Ziprangi, alias Iaponia.*
43 *Inſulæ Philippinæ.*
44 *Benedicti Bordonij Neſographia.*

Digitized by Google

45 *De figura inſularum remiſſiue.*
46 *Diſtinctio inſularum ex cauſſis iuridicis.*
47 *Modi cauſſas vel ſpecies denotant.*
48 *Modi ſpecies, genera indifferenter accipiuntur.*
49 *Interpretum varia diuiſiones.*
50 *Inſula triplices: natiua, fortuita & manufacta.*

1 SEQVVNTVR diſtinctiones inſularum Quarum variæ afferri & excogitari poſſunt, à ſubiecto † cauſſis, & accidentibus. A ſubiecto loco in quo ſitæ ſunt, diuiduntur inſulæ, in marinas ſiue maritimas (vtrumq; enim vocabulum reperitur in legibus) *l.1:. de inſtru. leg. l.27.eod.l 17.de leg 3.* Iornandes marinis fluctibus intermixtas vocat. Eoque Tyrus filia maris dicitur. *Eſai.23 v.10.* vel fluuiales ſiue amnicas, *vt vocat Plin.lib.3.nat.hiſt.25.* Quas duas ſpecies licet ius ciuile tantum agnoſcere videatur, *in l.7.§.3.de A.R.D. & in §.inſula, Inſt.eod.* tamen his etiam tertia ſpecies addenda, nempe ſtagnales ſi ita nominare licet, *cum Bapt. Aymo Parmenſ lib.1.de alluu.14.n.14.*
2 *arg.l.1.§.6.de exer.act.* Nam & lacus & ſtagna † inſulas recipere experientia confirmat. Perinde vt quidam etiam alluuionem recipiunt. *inf.c.17.n.:05.* Pertinet huc T. Pacanii inſula in lacu Pretio, *de quo c.1.n.58.* niſi manufactam opinari malis. Item Chemnis inſula in lacu Ægypti, *Pomp.Mel. lib.1.de AEgypt.* Stagnum Indiæ Megaba inſulas pabuli tantum fertiles complexum. *Plin.lib.6. nat.hiſt.22* Marot s lacus Alexandriæ inſulas plures producens. *Pl n lib.5.c.'0.* De inſula in lacu Cumano *Radevvic.lib.2.de reb. geſt. Frider.18. & Cun h.lib.9.*

Cumano præcincta lacu iacet inſula quædam.

De inſulis in lacu Podamico *vide Munſterum lib.3.Coſmograph.* Ad marinas inſulas pertinet diſputatio Grammatica, *apud Gell.lib.*
3 *2. Att 13.* an intra oceanum contineantur. Eas in vltra marinas † & transmarinas diſtinguit Benedictus Papa *in c. vn. extravag. de cenſib fere in medio.* Quibus interiacentes adiungit Innocent. *in c. quis neſcit.11.diſt.11.* Sed illa diſtinctio vana eſt, cum particulæ trãs & vltra idem denotent. *in l.11.§.2 de minor, l.3.§.9.de ſuſp.tut, l. 1. de naut.*

naut.fœn. c.vlt.extra de paroch. Niſi fortaſſe ciſmarinas intellexit.
Papa. Sic enim ſibi cõſtat oppoſitio. Ita cis &†trans Appeninum 4
legitur, *apud Liu.dec.1.* Cis&trans Alpina Italia, *apud Pli.lib.16 c.6.*
&lib.17.c.2. Cis &vltra Tyberim, *in l.2.§.31.&ibi Coraſ.de V.O.l 5.§.*
16.de trib.act. Alciat.in l 133.de V.S. Gell.li.12. N.A.13. Ex quibus Trans
Tyberim†pars vrbis erat obſcurior. Vnde pœna ſeruorum, trans 5
Tyberim vẽdere, *Gell lib.20. N.A.1.ad quã Turneb.li.24 aduerſ 43.In-*
de Martial.1.epig.42. Transtyberinus ambulator dicitur. Sed Ro-
manis ciſmarinæ prouinciæ nullæ erant, nec per naturã loci eſſe
poterant. Transmarinas†autem dicebant, quæ procul ab Italia 6
ſitæ, non niſi tranſmiſſo mari adiri ſolebant. *l.99.&ibi Alciat.de V.S.*
quamuis illarum quædam etiã terreſtri itinere adiri poſſent. *arg.*
l.4 § 5.de off.proconſ Itaq; his Italiam & continẽtes prouincias op-
ponebant. *d.l.99.l.1.&vlt C.de d lat.* ſicuti *Tacit.1.hiſtor.* vicinis pro-
uinciis opponit longinquas, &quidquid armorũ mari dirimitur.
Idem 2.Hiſtor. Pompeium, Brutũ, Caſſium, omnes trans mare ſe-
cutum eſt ciuile bellum. *Dion Halicarn.lib.3 De Anco Martio* effecit,
vt Roma non ſolũ bonis quæ in continenti naſcuntur, ſed etiam
maritimis frueretur, imo &transmarina guſtaret. Ex hac cõſide-
ratione, qua trans mare pro loco†remoto accipitur naſcitur alia 7
inſularũ diſtinctio à ſitu, maxime neceſſaria, qua inſulas vel pro-
piores vel remotiores à continenti dicimus. *l.7.§ 3 de A.R.D.* Ita
Ariſtot. *de mund. c.3.* docet inſulas partibus terræ adiacentes à
Geographis partim vt exemtiles ab orbe terrarũ recẽſeri, partim
vt contributas iis partib. quib. vicinitate coniunctę ſunt. Propin-
quæ ſunt, quæ ad extremitatem terrę pertinent. Remotæ quę†ad 8
ipſum Oceanũ. *Ita Iornand.in hiſt.Geth.in pr. De Creta Virg.3.AEnead.*

——medio iacet inſula Ponto.

Item. In medio apparet fluctu nemoroſa Zacinthus,
Dulichiumque Samoſque & Neritos ardua ſaxis.

De Rugianis *Helmold.li.1.hiſt.Slau.6.* *exemplo Tyri Ezech.27.v.3.* q
habitent in corde id eſt in meditullio maris, *Cic.pro L. Manil.* In-
ſula Delos tã procul à nobis in Ægæo mari poſita. Qui tamẽ hic
comparatiue, vt fere ſcriptores Romani, loquitur. Tales†Gades 9
Romanis *in l.12.§.1 de leg.1.* Lybiis, *Horat.2.carm.2.*

Quam

ſpacio, quod eſt inter fluuium & mare, *Dionyſ. Halicar. lib.* 3 in ipſo maris fluminiſque confinio poſitam, *Florus lib.* 2. *c.* 4. dicunt. Id autem diuerſo reſpectu & fluminis & maris oſtium dicitur. Vt neſcias vtri id ſit vicinius. Itaque Baldi regula *in l.* 1. §. *cloacæ, ff. de cloac. quam refert Capoll. lib.* 2. *de ſeru. ruſt.* 6. *Matth. Steph. lib.* 1. *de iuriſd.* 30. *n. vlt.* quod factum in oſtio † domus, dicatur in ipſa domo factum: hic certitudinem nullam præbet, cum poſſit tam flumini 16
quam mari accommodari. Sed nec ab aqua experimẽtum deſumi poteſt, cum hic aqua ſalſa † corrumpat dulcem, ſicuti de inſula in oſtio amnis ac Oceano ſita teſtatur Curtius *lib.* 9. *hiſtor. Ouid.* 17
4. *de ponto* 1.

Qui potus dubium eſt ſiſtat, alatne ſitim.

Habent autem pleraque flumina nauigabilia inſulam aliquam oſtio maris contra ipſius violentiam impoſitam. Ea'nque ex coaceruatione arenæ inter concurſus fluminis & maris condenſatam. *Qua de re non male diſſerit Emmius in deſcript. hiſto. Friſia fol.* 47. Quod portus fluminum plerumque corrumpere teſtatur *Dion. Halicarnaſ lib.* 3 Tales Echinades † in oſtio Acheloi conge- 18
ſtæ, *de quibus Ouid.* 8. *metam.* 8. *Plin. lib.* 2. *natur. hiſt.* 85. Quas in mare deſiiſſe colligitur *ex Herod. lib.* 2. *Et innuit Homer. Iliad.* B.

αἳ ναίουσι πέρην ἁλὸς Ἤλιδος ἄντα

Quæ habitantur trans mare è regione Elidis.

Putamus ita diſtinguendum, vt ſi intra ripas & littora ſita ſit inſula, terramque à latere habeat, pro † fluuiali habeatur, *arg. l.* 7. 19
§ 3. *de A. R. D.* Pro marina autem ſi ripas vtrinque egrediatur inſula, vbi quod Poeta ait

—non amplius vllæ
Apparent terræ, cælum vndique, & vndique pontus.

Ita de Garumna Galliæ fluuio *ſcribit Pompon. Mela lib.* 3. *in Gall.* quod quanto magis procedat, eo latior fiat, ad poſtremum ma- 20
gni freti ſimilis, non maiora tantum nauigia toleret, verum etiã more pelagi ſæuientis exurgens iactet nauigantes &c. Vt non dubitandum, quin Antros inſula hic ſita inter marinas ſit collocanda. De Nili oſtiis *Seneca lib.* 4. *nat. quæſt.* 2. Quodcunque

H elegeris

Digitized by Google

elegeris ex his, mare eſt. Quid autem ſi quæ inſula ab vna parte
21 fluuio, ab altera mari ambiatur? Qualis Batauia † (olim nō nunc) Rheni inſula, *vt vocatur à Tacito de mor. Germ. Et latius deſcribitur à Plin. lib. 4. nat. hiſtor. 15. Cæſar. li. 4. de bell. Gall. Tacit. 4. hiſt. vbi ſic ſcribit:* Batavi occupauere inſulam, quam mare Oceanum à fronte, Rhenum amnis tergum ac latera circumluit. Quæ cum mixtam naturam obtinere videatur, eius naturæ æſtimanda erit, quæ in
22 illa præualet. *l. quæritur & ibi Dd. de ſtat. hom.* Vt à † potentiori fiat denominatio, *Signor. de Homod. conſ. 48. col. fin. Crauet. conſ. 638. num. 17. & conſ. 406. num. 5.* A magnitudine inſulas triplices fecit *Ariſt. 3. de mund.* Ac inter maximas totam hanc habitabilem terram retulit. Cui conſiderationi vtpote nimis generali, non inſiſtendum eſſe monuimus. Alij duplices faciunt, *vt Iornand. in hiſt. Geth. in pr. & Appianus quem allegat Spigel. ad lib. 8. Auſtriad. Bartholini: ad verba: Magna canit oppida Creta.* Poteſt
23 trichotomia retineri ita, vt inſulæ ſtatuantur, maiores, † mediocres, minimæ. Tot enim ſunt gradus rerum, *vt Dd. ſtatuunt, in l. quod Nerua, 32. depoſ. Ita Plin. lib. 3. cap. 9.* Lipara inſula Italiæ circuitu paulo minori. Didyme minor quam Lipara. Nouiſſima eademque minima Euonymos. Quomodo & ciuitates diuiduntur in maximas, maiores & minores *Ioachim. Cluten. in ſyllog. rer.*
24 *quotid. th. 27. lit. B.* Maiores inſulas † vocamus, quæ maioribus fretis ambiuntur. Nec enim contentum maius ſuo continente eſſe poteſt. Vnde cum ſint duo maiora maria Atlanticum & Oceanus, quibus orbis noſtri terminatur anfractus, *Ariſt. 3. de mund.* maximas quoque inſulas hic contineri oportet. Ad prius
25 ſubiectum referenda illa veterum † Atlantis inſula magna, *Plin. lib. 6. nat. hiſt. 31.* De qua variæ veterum relationes extant *apud Diod. Sicul. lib. 3. Ammian. lib. 17. Platon. in Timæo.* Et ſunt qui eandem pro America ſuſpiciant *Reuſner. in Iſagog. Hiſtor. in pr. Reinec. in meth. hiſtor. fol. 3. & in ſyntegm. p. 1. f. 498. infra cap. 29. num. 57.*
26 Item Taprobana † alter terrarum orbis, *Plin. lib. 6. c. 22. Apul. & Ariſtot. de mund. c. 3. Iornand. in hiſt. Geth. in pr.* Hodie Summatra dicta *Munſter. lib. 5. Coſmogr.* Quod cum falſum ſit, eam opinionem

à propin-

Digitized by Google

à propinquitate Iauæ minoris, quaſi vna ſit, profectam *putat Thuan. lib. 117* Alij tamen Ceilanum eſſe arbitrantur *Thuan. lib. 81. f. 24.* Ad poſterius Albion & Ierna *Ariſt. d. lo.* Quod interpretamur Angliam & Hiberniam. *De vtraque Tacit. in vita Agric.* Addendæ his inſulæ ſeptentrionales Danorum, de quibus M. Adam. Brem. *c. 219.* ait alterum mundum aperiri. Item orientales, occidentales & auſtrales non ita pridē inuentæ. De inſula † Madagaſcar *Paulus Venetus lib. 3. c. 39. & ex eo Munſter. lib 5. Coſmogr.* quod inter ma- 27
iores & ditiores inſulas mundi computetur. Continere enim eam in gyro quatuor millia milliarium. De inſula † S. Laurentij 28
quæ cum priori eadem eſſe putatur, *Ioh. Boter. in lib. de potent. princ. c. 28.* quod pro maxima inſula mundi haberi poſſit. Continere enim ipſam in longitudine *1200*, in latitudine 480 milliaria. Poteſt & hæc nota eſſe maiorum inſularum, ſi ſint imperioſæ ac propria regna conſtituant. Ita Cyprus † nouem aliquan- 29
do regnorum ſedes. *Plin. lib. 5. c 31.* Creta, hodie Candia, centum vrbium fama nobilis, *Plin. lib. 4. c. 12. Solin. l. b. 2. c. 19. Virg. 3. AEn.*

Centum vrbes habitant magnas, vberrima regna.

Quo ipſo nec fluuiales inſulæ † ab hoc cenſu prorſus exclu- 30
duntur, ſi flumina ſint maris inſtar. Quales ſunt Nilus & Iſter &c. *Ariſt. lib. 1. meteor. 2. & 3.* Atque ille quidem innumeras inſulas ſpargit, quaſdam tam vaſtæ magnitudinis, vt quanquam rapida celeritate, tamen dierum quinque curſu non breuiore tranſuolet. Clariſſima earum † Meroe, cum poti- 31
rentur rerũ Æthiopes tantæ potentiæ fuit, vt armatorũ 250. millia dare, artificum 400 M. potuerit, *Pli. lib. 5. c. 9 & li. 6. c. 29. Marcell. lib. 22.* Adde Phraſianen in Indo fluuio, *Pli. lib 6. c. 20* Madogalicam in Gange, *d lib. 6 c. 19.* Metubarrim in Sico, *li. 5. c. 25. &c.* Mediocres † ſiue minores inſulę ſunt, Cyclades, Echinades &c. Qui- 32
busomnes illas adſcribimus, quę ſunt inter maximas & minimas. Minimæ, quæ in nullo ſunt honore aut nomine. Quædam etiam ꝑpter obſcuritatē ſcriptorib. ignotæ. Vnde aliud diſcrimē emergit, vt aliæ ſint nobiles † aliæ ignobiles. *Pli. l b. 5 nat. hiſt. 25. Ariſt. &* 33

Apule.de mund.d.lo. Ita Cos nobiliſſima in eo ſinu inſula. Atque inter ignobiles aliquot duæ Canelidæ Mileto vicinæ. *Plin.d.lib.5.c.31.* In Myrtoo mari multæ, ſed maxime illuſtris Glauconeſus,
34 *Plin.lib.4.c.12.* Videtur autem illas vocare † nobiles inſulas Plinius, quæ vrbes & oppida continent. Quas diuitiis atque aliarum rerum quoque ſufficientia inſtructas eſſe oportet. Sicuti ignobiles, quæ hiſce deſtituuntur. *Ita enim ait lib.4.c.12.* Complures aliæ ex aduerſo Atticæ ſine oppidis, & ideo ignobiles. Multo magis
35 ergo illę ignobiles ſunt, quæ deſertæ† & incultæ, vt propterea nec nomẽ habeant. *Ita Pli.li.4.c.12* Deſertis quoq; reddãtur in hoc ſinu quarũ modo inueniri potuerũt nomina: *&c.13.* Inſulę cõplures ſine nominib. in Oceano ſeptentrionali tradũtur. Eſt & alia distri-
36 butio inſularũ, qua alię habitabiles, †alię inhabitabiles dicuntur, *de qua Iornand.in histo.Geti.in pr.* Item cultæ vel incultæ, *Honter.lib.3.in fi.* Quarũ illas nominatas, has innominatas facit *Bald in conſ.405 n 1.li 5* Quod ſi in his, quæ diximus repugnãtia quædã appa-
37 ret, memineris inſulas maiores † & minores cõparatiue dici. Sicuti de maxima & media capitis diminutione exẽpla ſunt *in tit. de cap. minu. Vult.in diſce. & ſchol.12.* Fieri enim poteſt, vt inſula per ſe ſatis magna, in relatione tamen alterius ſit minor, & contra: *arg. l. 92. de V.S.l.163.eo.* Sicuti nobile id dicitur, quod in vnoquoque genere excellit, ſiue in re bona ſiue mala, *Tiraq.de nobil.c 2.n.30.* Quod argumentũ vberrime pertractauit Chaſſan. *in catal. de glor. mundi.* Longitudines & latitudines inſularum poſt alios poſuit *Bunting.*
38 *lib.2.itiner.* Magnitudines † referunt plerumque Geographi veteres. Sed vt *Plin. lib.6.nat.hiſt.21.* fateatur eam menſuram inermium & pacata audacia fortunam prouocantium hominum eſ-
39 ſe. Sed nec numerum † omnium inire promptum fuerit. Nam quod Æthicus quem ſecutus Bergomas, olim 72. tantum numerauit, quomodo ſuſtineri poſſet? An de maioribus tantum? Certe quod Deus ad Abrahamum *Gen.15 v.5* idem hic quoque dici poteſt, quia ſicut cœlum ſtellis, ſic mare inſulis eſt refertiſſimum. Omnis ſtella autem cenſebitur inſula? quid ni. *Paling. in Libra.* Quas numerare velle improbum auſum diceret *Plin. lib.2.c.108.*

Regius

Regius Propheta innumeras eſſe innuit *in pſal.97.in pr.* Vt merito id refutet Simon Maiolus *lib.1.dier.canicul.10.* Ac eſt quod in Æthico † deſiderent viri docti, quippe qui ex dimenſione orbis 40
à Iulio Cæſare per totos 32. annos facta, aurum promittens , vix carbones præſtat, *vt ait P. Berth.lib.1 comment.21.* De regno † Ca- 41
thay (vel Scythiæ vel Indiæ) in littore oceani ſito ſcribit Haythonus, quem edidit Reinec. Tot ſunt ibidem maris inſulæ , quod numerus nullatenus poteſt ſciri. Eſt hoc regnum M. Chami, de quo v. Paulum Venetum, ex quo quædam citat Munſter. *li 5. Coſmogra. Idem Venetus li.3.c.8.* Circa inſulam † Ziprangi plurimæ in- 42
ueniuntur paruæ inſulæ , quæ à nautis numeratæ putantur eſſe 7448. Quarum maior pars ab hominibus habitatur. *Et lib.3.c.45.* Sunt præter memoratas inſulas plurimæ, aliæ in partibus Indiæ, prioribus quidem vt principalibus ſubiectæ, quarum numerus ob multitudinem certo haberi nequit. Quod ſi nautis credimus, numerus earum eſt 1270. computando tam habitatas, quam inhabitatas. *Hæc ille. Adde Thuan. lib.* 81. Imo *Ioh. Boterus in li. de potent. principum ſcribit c.* 27. vulgo credi inter Taprobanam & nouam Hiſpaniam, inſulas, quas Philippinas † vocant, diuerſæ qualitatis 43
& quantitatis eſſe numero vndecim millium. Denique regem quendam ad fidem Chriſtianam perductum qui totidem inſulis dominetur, *ſcripſit ex aliis Simon Maiolus d.c.10.* Quæ omnia hic determinare non noſtri eſt inſtituti. Interim deſcripſit totius orbis inſulas Benedictus Bordonius,† ſed à quo pleniorem tracta- 44
tum requirit Frider. Tileman. *in d. curſ. philolog. fol. (mihi) 378.* Synopſin quandam ex Eliæ Reusneri Iſagoge hiſtorica in fine apponemus. A figura quoque,† vti appellationes, ita & diſtinctio- 45
nes inſularum peti poſſunt. Quarum aliquot inſeremus *c.* 17. De appellationibus earundem videatur Coſmodrom. Gobelin *at* 1 *c.6.* Nunc ad diuiſionem magis iuridicã properandum, quã 46
ex cauſſis deſumptã Pompon. Iuriſconſultus *in l.30 §.2 & Gaius in l.7.§.3. & ſeqq. de A.R.D.* nobis delinearunt. Per modos enim cauſ- 47
ſas intelligũt, ſicuti hæc vox accipitur *in tit. Inſt. qu b. mod. ius pat. quibus mod. tut. fin. § ſingulorum. Inſt. de R.D. & in §. vlt. de vſu & habit.*

Digitized by Google

Item pro forma *in l.cum hi,8.§.pen.de tranſact.l.29.de vſur.l.1. §.15.*
de aqua cottid. vel pro fine *in l.1.§.3. de pignor.l.1. de curat.furi.* Ex
quibus cauſſis cum differentia ſpecifica cõſtituatur, ideo modus
paſſim pro ſpecie in iure noſtro vſurpatur. Vt indifferenter acci-
48 piantur † ſpecies, *in §.10.Inſt.de I.N.G.& C.l.1.in pr. de agnoſc.lib.l.*
115. de V.S. poſitiones, *l.1.§.2.de I.& I.* genera, *l.1. §.3. de aqua cottid.*
cauſſæ, *in l.3.§.31.de acquir.poſſ.* Modi, *in l.30.de A.R.D.* pro certis di-
ſtributionis membris totum conſtituentibus. Hos modos ſiue
49 ſpecies inſularum Interpretes † attingunt magis quam abſoluũt.
Bart.in tract. de inſul.verb.in flumine, inſulas, dicit vel natas, ſiue ca-
ſu, ſiue diuina poteſtate: vel factas manu hominis. Aſſumit Bald.
in rubr.ff.de R.D. & philoſophicis terminis ſuo more vſus, inſula-
rum alias naturales facit, quę ſemper fuerũt, vt Sardinia, Corſi-
ca; alias caſuales ſiue accidentales, quæ hodie naſcuntur. *Re-*
petit Angel. Schneidevvin.& alij in §.inſula, Inſt.de R D. Capolla de
ſeru.ruſt.c.33.num.2. Summa omnium huc redit, quod omnes in-
ſulæ vel natura vel opere humano producuntur. Illæ vel perpe-
tuæ ſunt, vna cum exordio mundi creatæ, vel poſtea ortæ, quas
accidentales Baldus, ICtus futuras dicit, *in l.17.de leg.3.* modo ta-
men euentus ſit certus. Et hæ vel lente ac ſucceſſiue naſcuntur,
vel impetu quodam. Illud diuinæ poteſtati, hoc caſui fortuito
50 tribuit Bartolus. Simplicius eſt, vt trichotomia † retenta dica-
mus inſulas, vel natiuas, vel fortuitas, vel manufactas. *Ita enim A-*
riſt.7.metaphyſ.7. Eorum quæ fiunt, quædam natura, quędam arte,
quædam caſu fiunt. De quibus ſingulatim agemus, vbi de ſupre-
ma omnium cauſſa generalia quædam præmiſerimus.

CAPVT V.

De Cauſſis Inſularum.

SVMMARIA.

1 *Primas cauſſas inueſtigare artis eſt.*

2 *Deus ſuprema cauſſa omnium.*

3 *Ariſtotelis*

Digitized by Google

3 *Ariſtotelis ſententia de æternitate mundi.*
4 *Platonis & Stoicorum vera ſententia.*
5 *ICti veteres Stoicos ſecuti.*
6 *AEternitas in LL. ciuiliter intelligenda.*
7 *Terræ nomine veniunt inſulæ.*
8 *Teſtimonia ſacræ ſcripturæ.*
9 *Galeni impium dictum.*
10 *Lex breuis eſſe debet.*
11 *ICti per naturam Deum intelligunt.*
12 *Stoicorum doctrina de Deo.*
13 *Deus pro caſu fortuito.*
14 *Caſus fortuitus, fatum, neceſſitas ſynonyma.*
15 *Stoicorum error ſaluari nequit.*
16 *Inter Deum & naturam magna differentia.*
17 *Magiſtri ſententia excuſanda.*
18 *Diſtinctio naturæ in naturantem & naturatam an proba?*
19 *Natura ſeipſam docere nequit.*
20 *AEgyptiorum falſa opinio.*
21 *Nihil eſt cauſſa ſui ipſius.*
22 *Natura, fatum, fortuna quomodo differant?*
23 *Fortuna in bonam, fatum in malam partem accipitur.*
24 *Deus & natura nihil fruſtra faciunt.*
25 *Omnia hominis cauſſa creata.*
26 *Inſularum vtilitas.*
27 *Terra habitationi hominum deſtinata.*
28 *Mundus patria omnium.*
29 *Terra an tota habitabilis?*
30 *Inſula raro inutilis.*
31 *Maris conſideratio iucunda.*
32 *Inſulæ maris violentiam cohibent.*
33 *Hafnia inſula.*
34 *Inſulæ Noruuegiæ & Friſiæ.*
35 *Maiores inſulæ minoribus circumdatæ.*
36 *Cyclades vnde dictæ?*

Delus Cycladum media.
Sporades & Stachades vnde dictæ?
Funen inſula Daniæ.
40 *Inſulæ ad ornatum vniuerſi faciunt.*
41 *Inſulæ nauigantibus commodæ.*
42 *Naufragia circa inſulas.*

1 CVM ſit ſapientis intelligentiſque naturæ † primas cauſſas conquirere, deinde ſecundas, *teſte Cic. in lib. de vniuerſ.* Et ſemper prima & originaria cauſſa attendatur, quia ſecunda cauſſa tantum operatur, quantum ipſi ſuppeditatur à prima, *Neuiz. in ſyl. nupt. lib.* 3. *n.* 202. Vix eſt, vt huic materiæ ſatisfieri plene poſſit, ſi ſuprema omnium cauſſa, ſupra quam non eſt alia, omittatur. Illa au-
2 tem † eſt Deus opt. Max.

—— ἀρχὴ πάντων πάντων τε τελευθή,

vt antiquiſſimus poetarum Orpheus cecinit. A quo profecta ſunt

Omnia quotquot erunt, quot ſunt præſentia, quotque
Orta fuere ante hac, ſtirpes hominesque feræque.

vt ex Empedocle refert Ariſt. c. 6. de mund. Quam ſententiam ſi ipſe
3 recte conſideraſſet, æternitatem mundi numquam † ſtatuiſſet *in lib. 1 c. 9. de cælo. lib. 1. de generat. lib. 2. 3. & 8. phyſic. & paſſ.* Quem fruſtra defendunt *P. Greg. Tholoſ. in ſyntax. art. mirab. lib. 5 commen t. 12. Scalig. exer. 61. ſect. 3.* cum hanc ipſius opinionem fuiſſe diſerte teſtetur Diog. Laert. *lib. 3. de placit. philoſ. Adde Bodin. in meth. hiſt c. 8. Morna. de verit. relig. Chriſ. c. 8.* Rectius ipſius Præceptor Plato † ex
4 Hebræorum ſacris litteris mundi originem Deo adſcripſit. Quã ſententiam etiam Stoicis tribuit Iuſtus Lipſius *lib. 1. phyſiol. Stoic.*
5 A quibus ne Iuriſconſultos † veteres diſſenſiſſe, ac mundi dominum *in l. 9. ad L. Rhod. de iact.* agnouiſſe, Creatorem ignoraſſe dicamus, æternitatem *in l. 220. in fi. de V. S. l. 8. in fi. C. vnde vi l. 1. C. de*
6 *ſeruar. & paſſ.* ciuiliter, vel, pro ſeculo *l. 56. de vſufr.* vel ſi longius mauis, pro fine vniuerſi accipiamus, *arg. l. 33. de ſeru. vrb. l. 76. de iudic.* Atque illam ſententiam veram eſſe nos Chriſtiani ſacris litteris edocemur,

edocemur, in quorum veſtibulo, verbis pluſquam prætoriis ſcri-
ptum eſt: In principio Deus creauit cœlum & terram. *Gen.* 1. Ter-
ræ autem † nomine veniunt, & inſulæ, & omnia, quæ ſunt in 7
terra & ex terra. *pſal. 89. v. 11.* Vnde etiam terræ continenti quan-
doque in ſacris coniunguntur inſulæ, *vt pſal. 97. in pr. Eſa. 24. &*
41. Sophani. 2. v. 11. & paſſ. Clarius id expreſſit Syracides *c. 43. v. 25.*
Deus verbo ſuo † cohibet mare ne euagetur, & in eo inſulas ſemi- 8
nauit. *Et pſal. 136. v. 6. pſal. 24. v. 2.* terrã & inſulas ſuper mare expã-
dit. *Adde Zach. 12. v. 1. Ion. 1. v. 9. Nahũ 1. v. 4 Eſai. 42. v. 15. &c.* Quod
ſi his obſtrepere audeant Ethnici, & non Ariſtoteles, vti eum ex
vulgi errore allegat *Barbatius in c. propoſuiſti, col. 14. extra de probat.* ſed
† Galenus vociferet *lib. 11. de vſu part. 14.* Moiſen multa dicere, ſed 9
pauca probare, audiant Philippi Mornæi *c. 25.* grauiſſimam re-
ſponſionem. Cui nihil addimus, niſi aureum illud Senecæ *in e-*
piſt. 94. Legem breuem † eſſe oportet, quo facilius ab imperitis 10
teneatur, velut emiſſa diuinitus vox ſit. Iubeat non diſputet Ni-
hil frigidius videtur, quam lex cum prologo &c. Quod & Moi-
ſes legislator obſeruauit. Frequens eſt autem Iuriſconſultis
noſtris Dei opera per Naturæ † vocabulum exprimere, *vt in l. 1. §.* 11
3. ff. de I. & I. §. ius naturale. I. de I. N. G. & C. vbi gloſſa per Naturam
exponit Deum. Idem dicendum *de l. 3. de I. & I. l. 28. in fi. de iudic. l.*
18. de vſuris aliisque text. Quod ipſum quoque ex intima † Stoico- 12
rum diſciplina profluxit, qui Deum & Naturam æquiparabant,
Lipſ. lib. 9. phyſiol. Stoic. 3. & 7. Ita enim Seneca *lib. 4 de benef. 7.* Quid
eſt aliud Natura, quam Deus, & diuina ratio toti mundo & parti-
bus eius inſerta? *Adde eundem lib. 2. nat. quæſt. 45. & in conſol ad Helu.*
c. 8. Ita & Plin. *lib. 2. c. 7.* docet naturæ potentiam eſſe, quod Deũ
vocamus. *Et lib. 2. c. 3.* Hic ergo caſus, hic eſt ille, qui plurima in
vita † inuenit Deus. Hoc habet nomen, per quem intelligitur 13
eadem & parens rerum omnium & magiſtra Natura. Dicitur &
fatum † Sors, ἀδραστεία. *Cic. 1. de diuin. Ariſt de mund. c. 7. & ibi Apule-* 14
ius l. 2. in fi. de peric. rei vend. l. 11. §. 5. de minor. l. 52. §. 2. pro ſocio. Neceſ-
ſitas *in l. 45. in fi. de excuſ. tut.* vis maior, quam Græci θεοῦ βίαν, id eſt
vim diuinam appellant, *l. 25. §. 6. locat. l. 24. §. 4. de damn. inf.* Sub

I quibus

quibus omnibus nominibus ICti & Stoici Deum & diuinam pro-
15 uidentiam innuunt, *Gell. lib. 6. N. A. 1.* An autem in eo recte † fecerint, quod vno Naturæ vocabulo res diuerſiſſimas Deum & Mūdum expreſſerunt, eiuſque varias operationes ad ſingulos Deos phyſica quadam interpretatione retulerunt, de *qua Cic. 2. de nat. D. &* Poetę poſteamagis corruperunt fabuliſq; inuoluerūt, *de quib.*
16 *Natal. Comes in lib. de mytholog.* nobis defendere † religio ſit: cū natura ſit creatura creatori ſuo ancillans, *Sapient. 16. v. 24.* Neque videmus, quid Lactantio *lib. 7. c. 3.* hunc errorem Ethnicorū refutanti reſponderi poſſit. Quamvis autem Iuris interpretes ad probabilem conciliationem recurrere malint, eo quod fas ſit
17 magiſtrorum † noſtrorum ſententias excuſare potius, cū Caſſio ICto *in l. 19. §. fin. de recept. arb.* quam cum Celſo deridere, *in l. 10. §.*
18 *1. de neg. geſt.* diſtinguentes inter naturā naturantem † & naturatam, quaſi illa ſit Deus ipſe, hæc virtus quædam à Deo inſita rebus agendi, ſerieſque cauſſarum dependentium à prima. Quod eſt inuentum gl. & Dd, *in § conditiones, Inſt. de verb. oblig. Ioh. Fab. in §. ius naturale, Inſtitut. de I. N. G. & C. Eberh. in top. Legal. in lo. 107. infi.* tamen ne ſic quidem ſatisfactum. *Lactant. d. c. 3.* cum hæc ipſa doctrina Ethnicorum fuerit, vt conſtat ex Diog. Laert. in Ze-
19 non. Neque natura naturata † ius naturale omnia animalia docuit, *vt vult Fab. in d. §. ius naturale.* Quia ſemetipſam docu-
20 iſſet. Quod æque abſurdum, ac illà † Ægyptiorum opinio, ſtatuentium mundum & omnia animalia ſuapte ſponte enata fuiſſe, *de qua Diodor. Sicul. lib. 1. Natal. Com. lib. 7. mythol. 13.* cum
21 nihil ſit cauſſa † ſui ipſius, *Plato in Timæo,* Et cauſa ſecunda ſine influentia primæ cauſſæ non agat, *Eberh. in top. in lo. 21.* Itaque huius Stoicorum doctrinæ exitus nullus patet, niſi per metonymiam effectum pro cauſſa, naturam pro Deo, acceptam dicamus. Quomodo nos ſemper in diſputationibus Academicis hūc nodum ſoluimus. Qua tamen conciliatione fidei Chriſtianæ nihil derogatum volumus. An ergo, inquis, in iure ciuili nulla eſt
22 differentia inter naturam † fatum & fortunam? *Gell. lib. 13. N. A. 1.* Quo ad primam cauſſam nulla, quia diuerſis his nominibus

Deum

Digitized by Google

Deum denotabant Ethnici. Quoad ſecundas cauſſas, eſt differentia, ſed in qua ſibi ipſis non conſtant illi. Vt difficulter ex diuerſis auctoribus vnam aliquam ſolidam opinionem eruas. Vt plurimum natura ad res creatas & neceſſarias: fatum & fortuna ad contingentes & actiones pertinet. Sed vt hæc in bonam † 23 illud in malam partem accipiatur. *Ita Tacit. 4 hiſtor.* Quod in pace fors ſeu natura, tunc fatum & ira Dei vocabatur. Eoque pertinet ſingulorum oppoſitio *apud Plin. lib. 36. nat. hiſt. 15.* Hic quidem natura locorum id euenit, ibi caſu accidit, alibi arte. Et Nonius citans Accium: Multi quibus natura praua magis, quam ſors aut fortuna obfuit. Atque hoc diuerſo reſpectu, natura fatum & ars ad inſulas pertinent, vt ex ſubſequentibus patebit. Cæterum cum certum ſit principium Philoſophorum: Deum & naturam † nihil fruſtra facere *Ariſt. 1. de cælo 4* ſed 24 omnia boni alicuius gratia agere *Ariſt. 1. de part. anim. 1.* de finali ac impulſiua cauſſa inſularum aliquid attexendum. *De ea Syracid. 6. 40. v. 21.* Opera Dei vniuerſa ſunt bona valde, & non opus eſt dicere, quid eſt hoc, & ad quid iſtud: Omnia enim ſuo tempore patefient. Agnoſcunt id ipſi Iuriſconſulti ex Stoicorum doctrina, *de qua Cic. lib. 1. & 2. off. L & nt. lib. de ira Dei cap. 13.* dum rerum naturam omnia hominis † cauſſa produxiſſe fatentur, *in l. 28. de* 25 *vſur. §. in pecudum, & ibi Borch. Inſt. de rer. diu.* Conſentit Plin. *lib. 7. nat. hiſt. in pr.* cuncta hominis cauſſa genuiſſe naturam. *Et lib. 15. c. 26.* omnia hominis ventri nata eſſe. Inſularum certe vtilitas † 26 tanta eſt, vt nulla egeant commendatione, *arg. l. 1. de in int. reſt.* Neque enim minus quam continens terra domicilium † homi- 27 nibus præbent, quippe quibus Deus terram, inhabitandam conceſſit. *pſal. 115. v. 16.* Hinc paſſim οἰκουμένη dicitur *ab Ariſt. & D. Luca. cap. 2. verſ. 1.* quæ trita veſtigiis animantium, quæ in ea paſſim circumferuntur, omnia tempeſtiue profert ex ſe, & vegetat, hoſpitalique ſinu excipit. *Ariſtotel. 5. de mundo. Plin. lib. 2. cap. 65. ſupra cap. 2. numer.* 8. Hinc mundus dicitur communis † patria omnium *à Bald in cap. 1. § dominus, de form.* 28 *fidel.* ſub quo etiam inſulas contineri iam ſæpius dictum.

29 Et quamuis Geographi quædam diſputent, † non omnes terræ
partes habitabiles eſſe: tamen ſunt qui contrarium ſentiant, &
adhuc ſub iudice lis eſt. Nõ fruſtra enim Deus creauit terram, ſed
vt inhabitaretur, *ait Eſai.c.45.v.18.* Quod ſi quæ ſit inſula inaceſ-
ſa nobis, *vt apud Adam Brem.c.*246. de ea etiam iudicare non poſ-
30 ſumus. Et vix reperitur inſula, quæ † etſi forte inhabitari neque-
at: non aliquid boni, & vel pabulum ſaltem animalibus præbeat,
vt de Fænicuſa *ſcribit Plin.lib.5.c 9.l.11.de fund inſtr.* Deinde non
31 exigua † eſt vtilitas, qua ex inſulis licet reciprocantis maris vices
eiuſque varia miracula, quia quidquid in vlla parte naturæ naſci-
tur etiam in mari eſt, præterquam multa alia, quæ nuſquam alibi
iuxta Plin.lib 9.c.2. non ſine occulta religione, *& quod Horat.ait 1.
epiſt 11.*

Neptunum procul è terra ſpectare furentem,

Et hinc ſummi Architecti Dei admirabilem ſapientiam, boni-
tatem & omnipotentiam conſiderare *docente Auguſtin.lib.1.de mi-
rab.ſcript.c 7. Qua de re pſal.65.v.7.pſal.*107 *v.23.Syrac.*43.*v.26. Senec.
in conſol.ad Helu.c.6.& ad Mart.c.18.vbi vide.* Tertio fundatæ ſunt
inſulæ ad protectionem continentis terræ, contra indomiti ma-
32 ris † violentiam. *Syrac.43 v.25* Montes enim & inſulas natura ſibi
fecit ad impetus fluminum domandos, fluctuſque frangendos,
Plin.lib.36 c.1.

Quibus omnis ab alto
Frangitur, inque ſinus ſcindit ſeſe vnda reductos.

Virg.2 AEn. Ipſas inſulas ſcopulis verſus mare firmiſſ. muniuit,
Lucan.lib.2.

Hinc illinc montes ſcopuloſæ rupis aperto
Oppoſuit natura mari, flatuſque remouit.

Vnde Apuleius de mundo inſulas maris aggeres appellat. Ita
maris vaſti domitrix Iochos dicitur *Senec.in Troad. A.3.in fi. De
Hafnia Birth.lib.3.comment.* Ante vrbem orientem verſus inſula
33 eſt Amagger, quæ obiectu ſuo tempeſtates † Hafniam concuſſu-
34 ras, amolitur, fluctusque frangit. De † Norwegia *Chytra.lib.4.
Saxon,* quod littora eius inſulis aliquot millibus inæquali magni-
rudine

Digitized by Google

tudine veſtiantur & circum vallantur, & vndique ſcopulis ſu-
pra aquas extantibus, ſæpe etiam ſub aqua latentibus cingantur,
qui velut obices Oceani, ventorum procellis vehementiſſ. agi-
tati impetus retardent. Simile quid de inſulis Friſiæ littora eius
obtexentibus prodidit *Vbbo Emm. lib. 1. & 2. rer. Friſ. cuius verba lon-
giora non adſcribimus.* Hæc cauſſa eſt, cur ipſæ maiores inſulæ mi-
noribus † aliis circumdatæ, quas ideo *Plin. lib. 6. c.* 31. columnas 35
nominat. Ita Cyclades † numero 53. circa Delum in orbem ſitæ, 36
atque ita appellatæ, quod omnes ambiunt Delum † quaſi in vm- 37
bilico iacentem, *Strabo lib. 10. Pli. lib.* 4 *c. 12. Marcellin. lib. 22. Bunting.
in Itiner. lib.* 2. Vnde Iuſtinia. *in Nou. 50. in pr.* inſulas in circuitu po-
ſitas appellat. *Virg. 3. Æneid.*

—Sparſaſque per æquor
Cyclades. Ibidem de Delo
Quam pius Arcitenens oras & littora circum
Errantem, Mycone celſa, Gyaroque reuinxit.

Ita Cretæ circumfunduntur inſulæ Sporades † inde dictæ, 38
quod in mari ſint ſparſæ. *Plin. lib. 4. c. 12. Strab. d. lib.* 10. Sed & Stæ-
chades Maſſilienſium inſulæ ita dictæ propter ordinem. *Plin. lib.
3 c. 3. & 5.* Pertinent huc Sirenuſſæ Sardiniam tutantes, *Plin. lib. 3.
c. 7. Natal. Com. lib. 7. myth.* 13. Et Corſicæ anguſtias arctant inſulæ
paruæ, quæ cuniculariæ appellantur, *Plin. lib. 3. c. 6.* Ita Funen † in- 39
ſulam Daniæ fertiliſſ. ambiunt inſulæ in gyro paruulæ, omnes
frugibus plenæ, *Adam Brem. c. 211.* Ex quo quarta vtilitas emergit,
nempe ornatus † vniuerſi. Sicuti enim terra in ſe varios ſinus, 40
fluuios, maria & lacus recipit: ita mare viciſſim terras & inſulas,
quæ quaſi corona cingunt hunc orbem, hominum domicilium,
ait ex Ariſt. Apuleius de mund Et Cic. 2. de nat. Deo. At vero, quanta
maris pulcritudo? quæ ſpecies vniuerſi? quæ multitudo & varie-
tas inſularum? &c. *Adde Solin. lib. 1. c. 10.* Hinc Paling. in libro Ocea-
num cœlo comparat, inſulas ſtellis, quibus cœlum vndique cin-
gitur & diſtinguitur. Denique promouent † nauigationes, di- 41
ſtinguunt maria, itinerum notitiam adiuuant, & portus ſtatio-
nes, hoſpitiaque nauigantibus præbent, *Senec. in conſol. ad Mart.*

cap. 18. videbis ſparſas tot per vaſtum inſulas, quæ interuentu ſuo
42 maria diſtinguunt &c. Et quamuis plurima circa inſulas † naufragia
fiant: tamen hoc malum continentis terra maritima cum inſulis commune habet, & plerumque periti naucleri prouidentia vitari poſſunt. *De quibus infra c. 31. latius agemus. His addi poſſunt illa, quæ de mirabilibus inſularum Colophonis loco cap. ſeq. attexemus.*

CAPVT VI.

De Inſula Naturali.

SVMMARIA.

1 *Inſula naturalis quid ſit?*
2 *Naturæ ordo prior ac dignior.*
3 *Flumina quædam cum mundo creata, quædam poſtea orta.*
4 *An extent inſulæ ab initio mundi creatæ?*
5 *Terræ marisque viciſſitudo.*
6 *Diluuiorum variorum effectus.*
7 *Inſulæ à Deo creatæ.*
8 *Mutatio non præſumitur niſi probetur.*
9 *Gaij ICti ſententia refertur.*
10 *Domitiana quæſtio quænam?*
11 *Leges non feruntur niſi de rebus ſuperuacuis.*
12 *Caſus inſolitus non attenditur.*
13 *ICtorum lapſus hiſtorici.*
14 *Generatio vnius corruptio alterius.*
15 *Cauſſæ efficientes inſularum etiam in mari obtinent.*
16 *Baldi & Capollæ ſententia examinatur.*
17 *Fortuitæ etiam naſci dicuntur.*

18 *Fortuitæ*

18 *Fortuita inſulæ magis marinæ quam fluuiales.*
19 *Raro & frequenter oppoſita.*
20 *Baptiſtæ Aymi Parmenſis interpretatio.*
21 *Vera verborum Gaij expoſitio.*
22 *Poſitiuus pro comparatiuo ac ſuperlatiuo acceptus.*
23 *Alia verborum Gaij expoſitio.*
24 *Pomponij lex etiam ad marinas inſulas pertinet.*
25 *Primus modus inſulæ naturalis.*
26 *Sponte naſci quid?*
27 *Cauſſæ inſularum adiuuantes.*
28 *Echinades inſulæ ab Acheloo congeſtæ.*
29 *Ouidij locus explicatur.*
30 *Achelous fluuius in alluuionem pronus.*
31 *Fabula poetarum de incrementis fluuialibus.*
32 *AEgyptus Nili alluuione aucta.*
33 *AEgyptus fluuij donum.*
34 *Secundus modus inſulæ naturalis.*
35 *Incrementum alui ab alluuione diuerſum.*
36 *Circeij inſula Tyrrheni maris.*
37 *Incrementum aluei quomodo ſit inſula?*
38 *Fluminis digitus inſulam facit.*
39 Beyſtrom Altwaſſer.
40 *Alueus maris vadoſi citius quam fluminis exſiccatur.*
41 *AEſtuaria maris inſulam faciunt.*
42 *Tertius modus inſulæ naturalis.*
43 *Inſulæ natantes in lacubus & ſtagnis crebræ.*
44 *Inſulæ Calaminæ contis mobiles.*
45 *Receptaculum piſcium ſub inſulis fluitantibus.*
46 *Inſulæ quare fluctuent?*
47 *Inſulæ natantes arte ſolidatæ.*
48 *Inſula Tyberina ex ſtramentis nata.*
49 *Species inſulæ remiſſiue.*

Trans-

TRANSEAMVS nunc ad ſingulas inſularum ſpecies.
1 Inter quas primum locum obtinet inſula † natiua ſiue
naturalis, quam Natura conſueto agendi modo produxit, ſiue cuius generatio ex natura eſt *Ariſt.7.metaph.7.* Quamuis enim Pomponius Iuriſconſultus *in l.30.§ 2.de A.R.D.* ordinem inuertere videatur, ac ὕστερον πρότερον de caſuali inſula prius agat: tamen Gaius ICtus *in l.7.§. 3. de A.R.D. & cum eo Iuſtin.Imp.in § præterea & ſeq.Inſt.eod. nec non & Vlpia. in*
2 *l.1.§.6.de flumin.* naturæ ordinem, vtpote † priorem ac digniorẽ
quouis accidentali merito præmittunt, *arg.§ ſingulorum, Inſt.de R.D.* Naturales inſulas vel perpetuas eſſe, vel poſtea ortas, dictum eſt ex Baldo. Eoque collimat Gobelin *in Coſmodrom. æt.1.cap.6.* vbi de inſulis Vulcaniis Siciliæ ſcribit, quaſdam ab initio non fuiſſe, ſed poſtea mari editas, vſque nunc permanere. Atque hanc
3 diſtinctionem etiam in fluminibus † probat *Seneca lib.3. nat.quæſt.*
22.& Lucan lib.5.vbi de Nilo agit. Non abs re autem hic dubitatur,
4 extentne hodie inſulæ † cum ipſo rerum exordio creatæ? Nota eſt
5 enim naturalis rerum omnium inconſtantia & † viciſſitudo, *de*
qua Seneca lib.6.nat.quæſt.4. Terra mille miracula mouet, faciemque mutat locis, defert montes, ſubrigit plana, valles extuberat, nouas in profundo inſulas erigit &c. De qua infra *c.29.* Hæc ergo ratio vix patitur nos credere, ſupereſſe adhuc inſulas in pri-
6 ma mundi creatione formatas. Præſertim cum diluuia † Nohæ, Deucalionis & ſubſequentia longe aliam formam terris induxerint. Verum certum eſt, inſulas quaſdam vna cum conti-
7 nenti terra à Deo † in prima mundi origine productas. *Gen. 1. in*
pr.Syrac. 43. v.25. Quæ etiam poſt diluuium permanſerunt, *Gen. 10.v.5 Simon Maiolus lib.1.dier.canicul.9.& 14.* Et quamuis ſubinde mutatæ fuerint, tamen illa mutatio particularis, non vniuerſalis antiquitatem earum non ſuſtulit. *l.76.de iudic.Hotom.ill.quæſt. 8. Gædd. ad l.14. num. 9. de V.S.infra c. 14. num.* 108. Itaque omnes illæ pro perpetuis ac ab initio creatis habẽdæ ſunt, quę poſtea or-
8 tæ non reperiuntur in hiſtoriis, quia † mutatio non præſumitur,
niſi probetur, *l.3.l.21.de probat.Sebaſt.Medic.de nouat.p.1.q.1.illat.14.*

Menoch.

Digitized by Google

Menoch. li.6. de præſumt.36. De hodie natis tractat Caius, IC. † *in l.7.* 9
§.3. de A.R.D. cuius reſponſum repetit Iuſt. Imp. in § inſula. Inſt. eo. hiſce ver-
bis: Inſula, quæ in mari naſcitur (quod raro accidit) occupantis
fit. Nullius enim eſſe creditur. In flumine nata (quod frequen-
ter accidit) communis eſt &c. Videtur autem hoc problema
quæſtioni Domitianæ † non abſimile, *in l.27. ff. qui teſtam. fac. poſſ.* 10
Si enim raro accidit caſus inſulæ in mari natæ, ad quid opus erat
iura de ea conſtitui, cum hæc non niſi de rebus cottidianis ſanci-
antur. *l.3. & ſeqq. ff. de LL.* Nec enim debent † leges fruſtra mem- 11
branam occupare. *c. 1. diſt. 19.* Quod raro fit, non obſeruant legis-
latores, ſed quod plerumque fit, & inſpiciunt & medentur, *ait*
Iuſtin. in Nou. 94. *c. vlt.* Et quod raro & inſolite fit, non eſt † ſub 12
lege, cum ſit miraculo potius, quam alii cauſſæ attribuendum. *c.*
niſi, 10. verſ. ſed dices, extra de renunc. c. licet 18. *de regular. Gomez. lib.3. va-*
riar. reſolut. 13. num. 37. Sin aliter ſe res habet, lapſum eſſe † Iuriſcō- 13
ſultum Gaium oportet in hiſtoria naturali. Quod & aliis Iuriſ-
conſultis euenit. Ita enim & Paulus arguitur *in l. 3. ſi pars hered.*
pet. Et Vlpianus *in l.3. §.5. de cond. cauſ. dat.* in nomine liberti mani-
feſte errauit, ſicuti eum ex Tacito conuincit *Alciat. lib. 4. paregr.*
7. Lipſius in comment. ad 13. annal. Tacit. Coraſ. ad l. 2. §. poſtea aucta, ff. de
O. I. Nec Pomponij, vel quiſquis eſt auctor *l.2 ff. de orig. iur.* relatio
vbique ex fide hiſtorica ſcripta eſt, *teſtibus Zaſio, & Coraſio ad d. l. 2.*
§. poſtea, Gualth. 2. miſcell. 6. Cuiuſmodi plura obſeruauit Fridericus Tile-
man. in diſcurſ. Philolog. fol. (mihi) 11. & 287. Certe Gaium innumera
exempla inſularum coarguunt, quæ cumularunt *Baptiſta Aymus*
Parmenſ. lib. 1. de alluu. 14. *Alber. Gentil. lib. 4. lectio.* 14. Nec ratio
phyſica eius ſententiam admittit, qua dicitur generatio † vnius 14
corruptio alterius, & contra. De quo Medicorum principio
Ariſt. 1. de gener. & corrupt. text. 17. Ita enim penſantur vices ſem-
perque ſufficiunt, aliis ſiderum elementa cogentibus, aliis vero
fundentibus, *ait in ſimili Plin. lib. 2. c. 10.* Iam autem multas inſulas
Oceanus funditus hauſit & abſorpſit, *inf. c. 29.* Ergo alias alibi e-
undem viciſſim protuliſſe conſequens eſt. Præſertim cum cauſ-
ſæ inſularum efficientes † & productrices non minus in mari, 15

quam fluminibus obtineant. *Vnde Lipſ. lib 1. de conſtant. 16 de hac natura viciſſitudine agens:* Nec terra ipſa muliebri ignauia ceſſat (inquit) ſed interdum ſe vindicat, & in medio mari inſulas ſibi facit, mirante & indignante cano patre. Quid ergo de hoc Gaij problemate dicemus? An illud de fortuitis tantum inſulis accipie-
16 mus? Quaſi illę raro in mari naſcantur. Ita videtur velle † Cæpolla *lib 2. de ſeru. ruſt. 33 n. 2. vbi dicit:* quod inſula caſualis & accidentalis in flumine ſæpe naſcatur, in mari rariſſime, *ſecundum Baldum in rubr. ff. de rer. diuiſ. col. 10.* Iuuat hanc opinionem, quod natum et-
17 iam de † repentinis dicitur, *Donato teſte.* Ita homo naſci dicitur, cum in lucem editur. *l. 3. ſi pars hered. l. 11. de ſtat. hom.* quod ſæpe vno impetu fit *l. 5. de ſtat. hom.* Iuuat item, quod fortuita vt plurimum raro fieri dicuntur, *vt cap. ſeq. dicemus.* Sed Baldi
18 præſuppoſitum falſum eſt, cum fortuitæ inſulæ ſæpius † in mari quam in flumine emergant. Neque veriſimile eſt Gaium Iuriſconſultum de fortuitis tantum agere voluiſſe, naturalibus prætermiſſis, quæ tamen frequentius contingunt. Itaque omnino tenendum, de vtroque genere inſularum Iuriſconſultum agere *in d. l. 7. §. 3* quia vtrique naſcendi verbum competit, *iuxta Plinium lib. 2. c. 85.* Pro quo fiendi verbo vtitur Pompon. *in l. 30. §. 2. de A. R. D.* Ad remouendam autem obiecti difficultatem, In-
19 terpp. in particula raro † effugium quærunt. Vide Pacium *1 cent. 10. Donell lib. 1 comment. 15. D. Aruma exerc. Iuſtin 4. th. 13* Bart. quidẽ particulam raro interpretatur, pro eo quod ſemel & bis accidit *ex l 5. & 6. de LL.* Quem alias caſum inſolitum vocant, *de quo eſt in l 78. §. fin. de contr. emt. Gail. 2 obſ. 23. num. 19.* Sicut Albericus frequentes vocat, quod ter accidit. Sed hoc merito reiicit *Ba-*
20 *ptiſta* † *Parmenſis lib. 1. de allu. 14 num. 3.* cum Iuriſconſultus *in d. L. 5. de leg. b.* particula perraro vtatur. Quod idem eſt ac rariſſime. Itaque ipſe rarum in noſtro caſu medium facit inter perrarum, *in d. l. 5.* & frequenter, quod toto die contingit, *vt in l. 15. §. 22. de iniur.* vt ſit ſenſus: licet non frequenter accidat inſulas in mari naſci, ſæpe tamen accidere. *v. Alciat. 2. diſpunct. 8.* Sed Paulus Iuriſconſultus *in l. 3. ſi pars hered.* medium hunc caſum non

rarum

Digitized by Google

rarum vocat, qui tamen rarius contingit , quam ille inſulatum matinatum partus. Et vt vt id non eſſet, tamen IC. Gaium à ſupra nductis argumentis *ex l.3. & ſeqq de L.* liberaueris. Itaq; ſimplicius eſt ſtatuere, † Gaium comparatiue locutum, *in d. l. 7. §. 3.* 21
quaſi dicat, rarius in mari naſci inſulas, frequentius in flumine. Quod verum eſt ac confirmat experientia. Neque enim infrequens eſt in iure noſtro, poſitiuum pro comparatiuo, aut ſuper- 22
latiuo accipi: ſicuti vice verſa comparatiuus ac ſuperlatiuus pro poſitiuo, *gl. & Zaſ. in l. quod Nerua, 32. ff. depoſ. l. heres, 33. & ibi D. l. de neg. geſt. Eberh in top. lo.* 98 Vtimur vulgo cōparatiuis pro abſolutis, vt cum quis ſe infirmiorem dixerit. *a t Quintil. lib. 9. Inſtit. 3.* Ita quæ Imperatori *in §. item is cui. Inſt de oblig. quæ re contr.* exacta, ea Gaio noſtro *in l. 1. § . de V. O* exactiſſima diligentia dicitur. Licet hanc cōciliationē in ea quæſtione nō omnino probet *Vult. in diſcept. ſchol. 15.* Quid autem ſi † Gaium Iuriſconſultum *in d. l. 7.* 23
§ 2. de inſulis marinis remotioribus tantum agere dicamus? Hæ enim in infeſto ac profundo mari rarius, imo ratiſſime naſcuntur, quam vel in flumine, vel etiam in mari propinquo ac vadoſo. *De qua diſtinctione plura c. 10. num.* 30. Nunc ſufficiat obtinuiſſe, naturales inſulas tam in mari † quam in flumine naſci. Quod 24
triplici modo fieri docet Pomponius Iuriſconſultus, *in l. 30. § 2. de A. R D.* Qui licet tantum de fluuialibus inſulis agere videatur, nihil tamen impedit, quo minus generaliter accipi, ac etiam de marinis inſulis intelligi poſſit & debeat: tum quia fluminis appellatio ſæpe etiam mare includit, tum quia natura vtrobique in hoc genere inſularum vniformiter operatur, *quod c. 18 demonſtrabimus.* Primus & frequentiſſimus † modus, eſt, cum inſula ſuapte ſpōte 25
per colluuionem & alluuionem arenæ paulatim producitur, *d. l. 7 § 3. l. 30. §. 2. verſ. tertio, de A. R. D. l. 1. §. 6. de flumin.* Spōte naſci vel produci † dicitur, quod ſine alterius cauſſæ adminiculo ſolius na- 26
turæ ductu gignitur, vt ſunt fruges, ſine vlla cultura productæ. Quos fructus naturales IC appellant, *in l 62 d R. V. l. 45. de vſur. l. 205. de V. S.* Quo ipſo nō excludūtur aliç cauſſæ † adiuuātes, quæ 27
cum amne ac oceano in coagulatione inſulæ concurrunt, veluti

Digitized by Google

ventorum afflatus , materiæ congeries, Solis aeriſque feruor, &
28 ſi quæ ſunt aliæ *infr. c. 18.* Ad hunc modum pertinent † Echina-
des inſulæ , quas marinas ſupra diximus. Eas enim Achelous
fluuius omnium primus poſt diluuium è terra ortus, *ſi credimus*
Macrob. li. 5. Satur. 18. Turneb. lib. 29. aduerſ. 25 & lib. 30. c. vlt. in oſtio
maris inuectu arenarum congeſſit, *Plin. lib. 2. nat. hiſt. 85 Vnde de eo*
Statius lib. 2. Thebaid.

Turbidus obiectas Achelous Echinades exit.

Et Lucanus lib. 6. craſſis oblimat Echinades vndis.

29 Quamuis vero inſulas haſce vt continenti auulſas † deſcribat
Ouid. lib. 8. metam. 8. vbi Achelous fl. ita de ſe loquitur.

A ſyluis ſyluas, & ab aruis arua reuulſi,
Cumque loco nymphas memores tum denique noſtri
In freta prouolui, fluctus noſterq; mariſq;
Continuam diduxit humum, pariterque reuulſit
In totidem, mediis quot cernis Echinades vndis.

30 Tamen is hac periphraſi poetica non obſcure innuit,† fluuium
vicino littori terram ſenſim ac particulatim abraſiſſe, atq; in ma-
re protruſiſſe. Vnde inſulæ ſint natæ. Ob quam cauſſam Her-
cules fluuium hunc temere & cum impetu regionem infeſtantẽ
aggeribus & aquæductibus coercuit & extenuauit, *Strabo lib. 10.*
Geogr. Vnde Acheloi cornua fregiſſe dicitur. *Natal. Comes lib 7.*
31 *myth. 2.* Hæc enim ideo † fluuiis affingunt Poetæ, quod velut tau-
ri terram proſcindant. Eodem modo, *quod Herod. lib. 2.* Ache-
loum Echinades media ex parte continentem feciſſe ſcribit, in-
telligendum eſt, de continua Acheloi alluuione, qua non ſolum
5 inſulæ factæ, ſed quædam etiam continenti adiectæ ſunt. Id e-
nim de Artemita affirmauit *Plin. lib. 4. nat. hiſt. 1.* Neq; aliud puta-
mus innui fabulis, quibus Æginam Aſopi amnis filiam à Ioue in
inſulam eius nominis mutatam fingunt, ob quam Siſyphus aſſi-
due ſaxum voluat *Natal. Comes lib. 6. myth. 17.* Volubilitatem flu mi-
nis ſcilicet denotantes, qua aqua ſolis calore exſiccatur, ac tandẽ
2 in terram inſulamque coaleſcit. *Natal. lib. 8. c. 16.* Sed & † Ægyptus
peninſula Nili fluminis alluuione maximam partem concreuit,
de qua

dequa Ariſt.1.meteor.14.Senec.lib.6.nat.quæſt.26.Hero.l.lib.2. Strab. lib.17. Diodor.Sicul.lib.1.Ammian.Marcell.lib. 22. Cælius Rhod lib.27. lect.antiq 6.Vlpia.in l.1.§.5.de flum.Amos.8.v.8.&c.9.v.5. VndeHerodotus Ægyptum † acceſſionem terræ & ποταμῶ δῶρον, *Ariſt.* ποταμοῦ 33
ἔργον vocat. Quo factum eſt, vt Pharus inſula curſu diei ſecundo ab Ægypto olim diſtans, *Plin lib.5.nat.hiſt.31.* poſtea vicinior facta etiam iſthmo coniungi poſſet, Nilo limum ſubinde littori annectente , ſpaciumque augeſcentium terrarum in vicina vada promouente, *iuxta Pompon. Mela lib.2.c.vlt.*

Secundum modum inſulæ † naturalis definit Pompon. *in d l.* 34
30.§.2. cum amnis locum, qui aluei fuerat ſiccum relinquit, & circumfluere cœpit. Intelligit autem receſſum aquæ † alueiq; in- 35
crementum. Quod ab alluuione proprie ita dicta diuerſum eſſe recte docet *Parmenſ.lib.1.de alluu.3.§.1.&c.13.* cum inter hæc duo Iuriſconſulti ipſi diſtinguant. *in d.l.7.§.5.de A.R.D.§23.Inſt.eo.* Naſcuntur terræ non fluminum tantum inuectu , ſed & receſſu, *ait Plin.lib.2.nat.hiſt.85.* vbi ad hanc claſſem refert Circeios † inſulã 36
Tyrrheni maris, ita dictam à Circes domicilio, cum antea Ææa diceretur. *Homer. Odyſſ. κ. Virg.3.AEn. AEææque inſula Circes. Natal. Comes.lib.6 c.6.De eadem Plin.lib.3.c.5.* Circeij quondam inſula immenſo mari circumdata, at nunc planicie. *Plura exempla refert Plini.d.c.85.Tales Syrtes Africæ deſcribit Lucan.lib.9.* Sed quomodo, inquis, hoc modo † fit inſula, cum potius alueo exſiccato inſula eſ- 37
ſe deſinat, ac continenti iungatur. An id eſt, *quod ait Proculus in l.56.in fi.de A.R.D.* agrum, qui inſula fuerat, agrum appellari? An quia alueo exſiccato plerumque brachium aliquod aquæ remanet inſulæ ſpeciem repræſentans ? In hoc procliuiores ſumus. Quia vix eſt, vt non à continenti littore incrementum hoc aluei euripo aliquo, ſiue riuo, *l.7.§ 4 & 5.de A.R.D.* ſiue *vt Paulus vocat in l.37.de ſeru.ruſt.* digito † diſtinguatur. Papinia. *in l.45.de vſucap.* 38
etiam diuerticulum appellat *l 7.de diuerſ.& temp.* vulgo † Bey- 39
ſtrome. *Cothm.conſ.34.in pr.vol 1.* Quibus adde die Altwaſſer in Rheno *ſupr.c.2.nu.53.* Atque hic modus frequentior eſt in mari quam in flumine. Neque enim locum habet, niſi locus ſit vadoſus, qui

Digitized by Google

40 deficiente æſtu maris faciliме † in terram coaleſcit. Cum mul-
tum inſeruiunt æſtuaria, quæ *Plin. lib. 3 c. 26.* dicit vada maris tenui
alueo intercurſare. Quomodo ea in Friſiæ inſulis deſcribit *Em-
mius lib. 2. rer. Friſic.* Quæ cum remanentem aquam è vadis colligāt
41 & riuorum inſtar † in mare deducant, *arg. l. 1. §. 2. de rivu.* non mi-
rum eſt, ſi alueum exſiccatum ambientia inſulæ ſpeciem repræ-
ſentent.

42 Tertium modum † ſubiungit Parmenſis *in d. c. 14. ex Paulo IC. in
l. 65. §. 2. ven. de A. R. D.* cum inſula alueo fluminis non cohæret, ſed
virgultis aut alia leui materia ita ſuſtinetur in flumine, vt ſolum
eius non tangat, atque ita mouetur. Quod tamen genus etiam ad
fortuitas inſulas, vel potius ad miracula inſularum referre poſ-
43 ſes. Reperitur id quidem † in mari ac fluminibus, *teſte IC. in d. l. 65.
§. 2. de A. R. D. Plinio lib. 16. de nat. hiſt. 1.* vbi de Chaucorum inſulis
paluſtribus agit: ſed potiſſimum in lacubus ſtagniſque. *Plin. lib.
2. c. 95.* Quædam inſulæ ſemper fluctuant inquit, ſicut in agro Cæ-
cubo & Reatino, Mutienſi, Statonienſi &c. *Quæ deſumta ſunt ex
Seneca lib. 3. nat. quæſt. 25.* Et ſimiles in lacunis (fortaſſe legendum
lacubus) territorij Patauini extare ſcribit *Capoll. lib. 2. de ſeru. ruſt.
33. num. 7.* Sed & in Vadimonis lacu in Vmbria inſula nemoroſa
extat, quæ numquam diu ac noctu eodem loco viſitur. *Plin. d. c.
95. & lib. 3. c. 12. Meminit euſdem & Plin. iunior in epiſt.* Quin & Ly-
44 diæ illæ, quæ vocantur Calaminę, † item ſaltrices, non ventis ſo-
lum, ſed & contis, quo libeat, impelluntur, *Plin. d. c. 95. Cæl. Rho-
dig. lib. 9. lect. ant. 3. Ex quo Turneb. lib. 1. aduerſ. 6 Varronis locum lib. 3.
de re ruſt. corrigit legens:* cum eodem tempore inſulas Lydorum ibi
concuſſas vidiſſes. *Quam tamen criticam in Catulli carmine lib. 1. non
admittit Ioſeph. Scaliger.* Ita Chemnis inſula lucos ſyluaſque &
Apollinis grande ſuſtinens templum natat, & quocunque ven-
ti agunt, pellitur. *Pompon. Mela lib. 2. de AEgypt. Cuius rei fabulam
ex AEgyptiorum ſermonibus refert Herod. lib. 2.* Ac poteſt huc re-
ferri arundinetum in Gallia, cuius pars abſciſſa proximis, velut
45 inſula natat, pellique ſe & attrahi patitur, ita † vt per ea forami-
na piſcis è terra eruatur, *teſte Mela d. lib. 2. in Gal.* De quo terræ
genere

genere veriſimiliter ſenſit Cæpolla *lib.2.c.39.& 42. in fi. de ſeru.ruſt.* Sub qua piſces omnes in hyeme ſe reducunt. Ideo aperiri prohibita, ne piſcatus deſtruatur. Rationem harum inſularum † 46
in iis quæ leuioris ſunt materiæ, reddit Paulus *in d.l.65. §. 1. de A. R. D.* qualis eſt terra paludinoſa & ſpongioſa, *de qua c.2 dictum.* Eius rei lepidum exemplum referemus *c.19.n.34. Adde Macrob. lib. 1. Saturn 7. Simon. Maiol. lib.1. dier. canicul.14.* In aliis *Ariſtot. 4. de mund. & Seneca d. lib.3.c.25.* Huiuſmodi autem inſulas fluitantes quandoque, non ſolum naturaliter fundo accreſcere, & q. pedē figere: ſed etiam arte † molibus in profundum iactis alueo alliga- 47
ri poſſe docuit experientia, *arg. l.18. de act. emt. l.1 §.8. de vi arm. l. 242. in fi. de V.S.* De inſula † Tyberina ex ſegete cum ſtramento 48
deſecta in ſummo flumine, nata, *vide Liu. lib.2. dic.1.* vbi dicit poſtea additas moles, manuque adiutum, vt tam continens area, firmaque templis quoque ac porticibus ſuſtinendis eſſet. *Adde Halicarn. lib.5. Valer. Max. lib.1.c 8.n.2. Ouid 15. metam. Meminit eius Tacit. hiſt. v etiam ſupr. c.2. n 4.* Addi his alius † modus poſſet, cum 49
plures fluuij coeuntes ſpeciem ſiue formam inſulæ, *vt IC. vocat in l.7. §.4. de A.R.D.* præbent Sed quia proprie inſula non eſt, *vt dictum c.3.* de ea hic nihil addimus. Cætera quæ ad inſulas naturales pertinent, deque alluuione & concretione earundem cap.18. pertractabimus.

CAPVT VII.

De Inſula fortuita.

SVMMARIA.

1 *Deſcriptio fortuitæ inſulæ.*
2 *Fortuita quænam dicantur.*
3 *Fortuitorum cauſſa hominibus incerta.*

4 *Deo omnia ſunt certa.*
5 *Cauſſa per accidens.*
6 *Caſus fortuiti definitio.*
7 *Sors & Fortuna Ethnicorum Dea.*
8 *Caſuum fortuitorum duo genera.*
9 *Naturalia & fortuita oppoſita.*
10 *Inſulæ fortuitæ duplici modo producuntur.*
11 *Ariſtotelis & aliorum teſtimonia.*
12 *Primus modus inſulæ fortuitæ.*
13 *Exempla inſularum terræ motu editarum.*
14 *Theraſia inſula repente nata.*
15 *Delus & Rhodus inſulæ fortuitæ.*
16 *Prochyta inſula Italiæ.*
17 *Secundus modus inſulæ fortuitæ.*
18 *Inſula à continente ſine vi maiore non auellitur.*
19 *Mari vt potentiori pares eſſe non poſſumus.*
20 *Sicilia Italiæ auulſa.*
21 *Sicilia inter continentes prouincias numerata.*
22 *Eubœa Bœotiæ abrepta.*
23 *Ex montibus Africæ inſula facta.*
24 *Poetarum fabula de Gigantibus.*
25 *Inſulæ Hollandia & Friſia à continente abſtractæ.*
26 *Inſulæ Naturalis & fortuitæ differentia.*

1 SEQVVNTVR inſulæ fortuitę † ſiue caſuales, quæ alterius & quidem violentioris cauſſæ impulſu producuntur. Quæ & ipſæ quoque à natura proficiſcuntur, ſed irata & quaſi turbata, *vt hac voce vtitur Iuriſconſultus in l. 15. de inoff. teſtam. Ita Ariſtot. 1. Rhetor. 10.* natura fieri dicit ea, quorum cauſſa in ipſis eſt, aut ordinate. Aut enim ſemper, aut plerumque eodem modo eueniunt. Quæ vero præter naturam ſunt, eorum cauſſa fortuna eſſe videtur. Vnde for-
2 tuita † dicebant Romani, quæ neque cauſſam habent vllam, neque notam cur futura eſſent, *Cic. 2. de diuin. arg. §. 39. Inſt. de rer. diu.*

Quo-

Quorum euenta magis quã cauſſas quæri oporteat. *Cic. 1. de diui.* Quo reſpiciens Tacit. *1 hiſt. in pr.* non modo, inquit, caſus euentuſque rerum, qui plerumque fortuiti ſunt, ſed ratio etiam cauſſæque noſcantur. Quamuis vero in terra nihil fiat ſine cauſſa, *Iobi. 5. v. 6* tamen id ad noſtram † inſcientiam referendum eſt, non 3
ad rerum naturam, in qua omnia ſunt certa, *teſte IC in l. 28. de iudic. Gothof. in l 100. de V. S. Quod ſic exprimit Cicer. 1. d. diuin.* Non reperio cauſſam: latet fortaſſe inuoluta naturæ. Non enim me Deus iſta ſcire, ſed his tantummodo vti voluit. *Clarius Senec. in pr. nat. quæſt. vbi errorem hunc refellit. Vnde Philip. Melanch. lib. 2 phyſ. Ariſt.* Fortuna & caſus, inquit, quantum ad noſtrum agentium iudiciũ attinet, non ſunt ordinata: non vero quantum ad reſpectum Dei † 4
ordinantis. Itaque hæc cauſſa à Philoſophis per † accidens ap- 5
pellatur, *Ariſt. 11. metaph. 10* A Iuriſconſultis caſus fortuitus, *quem ex Gozad. conſ. 62. n. 11 definit Sebaſt. Medices de caſib. fortuit. p. 1. q. 12. nu. 7.* q͂ ſit accidens, quod † per cuſtodiam curã & diligentiam men- 6
tis humanæ non poteſt euitari ab eo, qui patitur, *arg. l 2. §. 7. de admin. rer. ciuit l. 1. §. 4. de O. & A.* Dicitur & ſors, † cui adeo obno- 7
xij ſumus, vt pro Dea ſit, qua Deus probetur incertus, *ut ex vulgi errore impio Plin lib. 2. c. 6.* Dicitur & fortuna. Sed vt hæc in bonam partem accipiatur, *arg. l. 63. §. 1. & 5. de A. R. D.* caſus fortuitus de iis, quæ triſtem & inopinatum plerumque euentum ſortiuntur *arg. l. 15. §. 2. in pr. locat.* Vnde etiam fortuita calamitas dicitur, *in l. 2. §. 8. ſi quis caut. in iud.* Quamuis vero in hunc cenſum aſſumantur † etiam ea, quæ homini præter eius intentionem ab 8
homine eueniunt, *Medices d p. 1 q. 13. arg. l. 13. §. 2. de damn. inf.* Ea tamen proprie huc pertinent, quæ à natura proficiſcuntur. *d. l. 15. §. 2. locat. d l. 24 §. 9 de damn. inf.* ita tamen, vt cauſſæ eorũ ignorentur. Hæ enim forte accidere dicuntur, *Plinio lib. 16. cap. 39.* Atque ita naturalia † & fortuita paſſim opponuntur apud bonos 9
auctores, *vt & in l. 14 depoſ. l. 59. mand.* ſiue natura, ſiue caſu. *Plin. lib. 14. c. 6* quorum illa ἐπὶ τὸ πλεῖστον id eſt vt plurimum: hæc ἐκ παραλόγου id eſt inopinato fieri dicuntur. *l. 3. & ſeqq. ff. de l. g.* Horum caſuum fortuitorum cum multa ſint genera ſiue exempla, de qui-

Digitized by Google

bus *c.29.* prolixius agemus,tum duo ſunt præcipua ,terræ motus
10 & diluuium,ex quibus cum inſulæ fortuitæ † vt plurimum pro-
ueniant: ideo duplicem naſcendi modum iis adſcribere placet.
Idque auctoritate hiſtoricorum naturalium, quorum princeps
11 *Ariſtot.cap 6.ſic ſcribit*: | Terrena longe aliter ac cæleſtia compa-
rata ſunt,vt ipſa ex aliis in alias affectiones tranſeant, fierique i-
dentidem altera ex altera non reſpuant.Conſtat enim contigiſ-
ſe, vt terræ motus violentia terra ipſa multis in locis diſceſſerit,
indeque hiatus extiterint: vt imbres vi maiore ruentes diluuium
in terram intulerint, vt excurſiones vndarum receſſusque tum
continẽtes mari obruerint ſæpiſſime,tum rurſus maris alueos ad-
iecerint continentibus &c. *In eandem ſententiam Plin.li.2.nat.hiſt.
80.quod totum Ariſt. 2. de metor. 3. deſumſit Senec.lib. 6. de natu. quæſt.
2 .& ſeq. Marcell. lib 17.Virgil. vel quiſquis eſt auctor in AEtna &c.*
12 Eſt ergo primus † modus inſularum fortuitarum, cum per terræ
motum inſulæ in lucem prorumpunt.Et quidem illum, quem
ex quatuor generibus βρασματίας id eſt ebullitionem vocat *Mar-
cell. d. l.* Huiuſmodi enim terræ motus dum profundunt ſorbẽt-
que aquas, *Plin lib.31.cap.5.* humumq; intus ſuſcitantes, immaniſ-
ſimas moles propellũt, *Marcell.d l.* naſcũtur inſulæ,& repente in
mari emergunt, velut paria ſecum faciente natura, quæq; hau-
ſerit hiatus alio loco reddente, *Plin.lib.2.nat. hiſt.86. Strab. lib. 1.*
13 *Geogr. Exempla † vide apud Iulium Obſequen. de prodigiis.* Ex quibus
celebre eſt, quod proditur *à Iuſtino lib.* 30. *hiſtor.* de inſula, quæ
inter inſulas Thermanem & Theraſiam in medio vtriuſque ri-
pæ & maris ſpacio per terræ motum cum admiratione nauigan-
tium repente ex profundo cum aquis calidis emerſit. *Quod ta-
men Seneca lib. 6.nat. quæſt.21. de ipſa Theraſia intelligit.Sed Plinius lib.4.
c 2 hanc ex Tera † auulſam, & inter duas enatam Automaten vult.* At-
que hanc eſſe de qua Iuſtinus ſentit,nomen ex re inſulæ impoſi-
tum arguit. Ac videtur eadem eſſe, *de qua Liu. lib.9.dec.4.ſcribit*,
quod prope Siciliam noua inſula è mari edita ſit,cum antea non
14 fuerit. Simile quid de Delo † inſula *recitat Plin.lib.4.c.14.* & quod
prima poſt diluuium Ogygij apparuerit, *Gobilin.in Coſmodrom.æt.
1.cap.*

Digitized by Google

1.cap.6. Cui etiam Rhodum coniungit *Plin lib.2.c.* 87. *Adde Mar-
cell.lib.17.Strabon.lib.6.Reinec.in ſyntagm.hiſt.p.1.fol.227.IuliumBellum
in Hermet.polit.lib.1.fol.(mihi)39.Simon.Maiol lib.1.dier.canicul.10 &
14.* Ita de Ænaria inſula ſcribitur, quod terræ motu quaſſata mõ-
te dirupto ac proſtrato inſulam diuulſam extruſerit, Prochytam
† dictam à προχύομαι, quod veluti profuſa ſit. *Strab.li.5.Geogr.Plin.li.* 16
3.c.6.Virg.9.AEnei.

Tum ſonitu Prochyta alta tremit &c.

Quamuis vero huius modi ICti noſtri in ff. non meminerint, fortaſſe quod rarior eſſet, & miraculi inſtar: hic tamen vbi omnes naturæ partes & cauſſas curioſius ſcrutamur, non omittenda fuit.

Secundus modus eſt, † cum per diluuium, ac vim fluminis ma- 17
riſue partes continenti auulſæ in inſulas ſecedunt. Namque &
hoc modo rerum natura inſulas facit, *inquit Plinius lib.2.c 88.Pom-
pon.in d.l.30 §.2.de A.R.D.ita definit*, cum agrum , qui aluei non
fuit, amnis circumfluit Et Vlpia. *in l.1.§.10.de flumin.* ſi amnis ali-
quid circumeat. Quod non † naturaliter, vt inſulæ naturales, 18
ſed fortuito & per vim maiorem fieri certum eſt. Et ſatis inſinuat
Gaius in l.7.§.4.de A.R.D. dum perrumpendi verbo violentiori v-
titur. Itaque non ſaltem in flumine, ſed potiſſimum in mari, cui
vt potentiori pares † eſſe nullo modo poſſumus, *arg l.3.in pr. de a-* 19
lien.iud.mut. obtinet. Exempla recitant *Plinius lib.2.nat.hiſt.*88. *Et
Ouid.15.metamorph.*

— Zancle quoque iuncta fuiſſe
Dicitur Italiæ, donec confinia Pontus
Abſtulit, & media tellurem reppulit vnda.

Virg.1.AEn.

— venit medio vi pontus, & vndis
Heſperiis Siculum latus abſcidit. &c.

Intelligunt autem Siciliam, † quam Italiæ auulſam eſſe teſtan- 20
tur *Plin.lib 3.c.8.Mela lib 2.Solin.lib.1.c.9.Senec.lib 6.nat.quaeſt 29.&
in conſol. ad Mart.cap.18. Lucan.lib.2.Strabo lib.6 Saluſt. Iſidorus & a-
lij.* Inde Rhegium Italiæ dictum, à dehiſcendi argumento,

quaſi abruptum, *ex Sol'in. Saluſt. Iſidor. lib.* 13 *etym.* 18 *& lib.* 14. *c.* 6. *Go-*
belin. in Coſmod. æt. 1 *cap.* 5. Quam cauſſam reddant Interpretes iu-
21 ris, cur Sicilia † inter continentes & Italiæ coniunctas prouincias
numerata à Rom. fuerit, *in l.* 99. §. 1. *& ibi Alciat. Brecha. Gæd l. &*
22 *Dd. vulgo di V S.* Pari impetu & † Eubœa Bœotiæ auulſa. *Plin. lib.* 4.
c. 12. *Strab. lib.* 9. Sed & ad colūnas Herculis tradunt Oceanum ad
23 occaſum terram humiliorem abſorbuiſſe ac ex montibus † inſu-
las feciſſe. *Natal. Comes li.* 8. *myth.* 10. *Valer. Flaccus li.* 1. *Argonaut.* Libyę
cum romperet aduena Calpen
Oceanus &c.

24 Atque hoc inuoluunt poetarum fabulæ † de gigantibus, id eſt
ventis *vt explicat Natal. Com. lib.* 2. *myth.* 1. qui montes & ſaxa in cœ-
lum iaculati finguntur, ex quibus illa, quæ in mare ceciderunt,
factæ ſint inſulæ &c. *Natal. lib.* 6. *c.* 21. *Plura exempla poſt Plinium re-*
cenſet Alex. ab Alexand. lib. 2. *genial. dier. Quæ tamen in nonnullis* ἔνστασιν
25 *patiuntur.* Apud nos in oculos incurrunt inſulæ Hollandiæ † &
Friſiæ, vt Texela, Fleuolandia, Wiringa, Neſſa, ex aduerſo Emb-
dæ vrbis ſitæ, & aliæ, à continente quondam vi fluctuum a-
uulſæ, longiuſque à littore ſepoſitæ, *v. Vbb. Emmi. lib.* 3. *rer. Friſic. &*
in deſcript. chorogr. Friſiæ. Atq; hi duo modi inſularum fortuitarum
26 ſicuti inter ſe in vſu iuris † differunt: ita à naturalibus diſſimiles
eſſe ex diuerſis cauſſis colligimus. Naturalium enim cauſſa e-
uidens ac certa eſt, ſaltem peritis & ſapientibus: fortuitarum in-
certa & inopinata. Illæ frequenter, hæ raro contingunt. At-
que vtinam raro. Illæ ſenſim ac latenter: hæ repente & mani-
feſte proſiliunt. Illæ ſine vi maiore: hæ impetu quo-
dam naſcuntur. Ex quibus quam diuerſi
iuris effectus reſultent, ſuo loco
audiemus.

CAP.

CAPVT VIII.

De Inſula manufacta.

SVMMARIA.

1 *Naturalia artificialibus opponuntur.*
2 *Natura & manufactum opus oppoſita.*
3 *Naturalia arte humana adiuuantur.*
4 *Fructus induſtriales quinam?*
5 *Naturalia proprie naſcuntur, induſtrialia fiunt.*
6 *Particula Si conditionem importat.*
7 *Impoſſibilis conditio pro non adiecta habetur.*
8 *Ex facto ius oritur.*
9 *Cuiuis licet ædificare vſque ad cœlum.*
10 *Caſus impoſſibilis ſæpe præſupponitur.*
11 *Conditio an ſit poſſibilis in facto conſiſtit.*
12 *Grandiora opera moles dicta.*
13 *Inſularum fundamenta lapidea.*
14 *Mare vnum ab altero arte diſtinctum.*
15 *Romanorum opera marina.*
16 *Sinus Baianus amœnus.*
17 *Sergij Oratæ luxus in ædificando.*
18 *Luculli magnificentia.*
19 *Pauſilypum Augusti Cæſaris villa.*
20 *Neronis Cæſaris domus.*
21 *Romanorum luxus taxatur.*
22 *AEdes Romanæ vrbium inſtar.*
23 *Portus Hoſtienſis à Claudio Cæſare ædificatus.*
24 *Pharus Oſtienſis.*
25 *Rauenna vrbs inſularis.*
26 *Venetiarum vrbs.*
27 *Tyri æmula.*

28 *Venetiarum vrbs an ſit inſula?*
29 *Alueus aqua vacuus eſt inſula.*
30 *Exempla vrbium inſularium.*
31 *Vrbes penſiles.*
32 *Thebæ vrbs AEgypti.*
33 *Alexandria peninſula.*
34 *Magnitudo vrbis.*
35 *Baldi incogitantia notatur.*
36 *Dominium vrbis Venetæ ad Venetos pertinet.*
37 *India vrbs quædam Venetiæ ſimilis.*
38 *Vineta vrbs Vandaliæ.*
39 *Stockholmia metropolis Sueciæ.*
40 *Amſterodanum metropolis Hollandiæ.*
41 *Secundus modus inſulæ manufactæ.*
42 *Iſthmum perfodere prouerbialis locutio.*
43 *Gnidij oraculo deterriti.*
44 *Nili Delta perfodere.*
45 *Mutatio omnis periculoſa.*
46 *Duo flumina coniungere.*
47 *Caroli M. & IV. conatus.*
48 *Rhenus & Danubius Germaniæ termini.*
49 *Xerxis opera marina.*
50 *Natura quandoque in veterem ſtatum relapſa.*
51 *Leuc ſis continenti abſciſſa & reſtituta.*
52 *Naturalia difficulter corriguntur.*

DE Naturalibus & fortuitis inſulis dictum eſt. Quæ licet à ſeinuicem ſubtiliter diſtinguantur, tamen πλάτει vno communi nomine comprehendun-
1 tur,ac † artificialibus opponuntur, *in l. 20. §. 1. de ſeru.ruſt l.28.de ſeru.vrb.l.1.§.10.& 15.de aqua pluu.* Ita natura & ars oppoſita, *Ariſt.in pr. Mechan.quæſt.* natura & cura, *Senec.epiſt.vlt* natura & cultura, *Plin.lib.14.cap.in pr.*
2 induſtria & euentus, *l.pen.C.de ſolut.* Naturæ & manufactum opus:

Digitized by Google

opus, *l.* 2. §. 1. *ad L. Rhod. de iact.* ager naturalis & manufactus, *l.* 2. §. 5. *de aqu. pluu.* foſſa naturalis, id eſt riuus & manufacta, *l.* 1. §. 8. *de flumin. l.* 1. §. 5. *vt in flum. publ. Ita Ariſtot.* 2. *meteor.* 1. flumina χειρόκμητα & χειροποίητα. 1. *meteor.* 14. *vocat.* Quin ipſa naturalia † arte & induſtria humana non parum adiuuantur, mutantur & corriguntur, ex quo laboribus hominum omnia ſuppoſuit Deus. *Gen.* 3. *v.* 17. 3
Quo pertinent fructus induſtriales † quos operis noſtris acquirimus, *l.* 45. *de vſur. l.* 48. *de A. R. D. De qua differentia Plin. lib.* 17. *nat. hiſt.* Natura arborum terra mariq; prouenientium dicta eſt. Reſtat earum quæ arte & humanis ingeniis fiunt verius, quam naſcuntur Quarum iſtas natura vſus mortaliũ ſemper ancilla coacta generat, illas ſponte fundit, *Plin. lib.* 3. *c.* 63. *Adde eundem lib.* 17. *nat. hiſt.* 10. *& li.* 16. 32. Vt hinc intelligas naturalia propriè † naſci, artificialia fieri, *arg. leg.* 43. *de re iudic. leg.* 84. *& paſſ. de V. O.* Quod tamen diſcrimen non obſeruauit Pompon. *in d. l.* 30. §. 2. *de A. R. D.* fortaſſe, quia de omnibus ſpeciebus illic agere conſtitueras. Nam cum de naturalibus & fortuitis inſulis *in d.* §. 2. egiſſet, *ſub fin. in* §. 4. etiam de manufactis aliquid attexit. Quamuis vero conditionaliter loqui videatur Pompon. ICtus, quia particula ſi † conditionem importat, vt modum, *Borch. conſ. .. quæſt.* 1. *a.* 2. *l.* 41. *de pact. l. itaque d. procur. l. à teſtatore, de condit. & demonſt.* quaſi ſimilis ſit hæc conditio illi: ſi digito cœlum tetigeris, §. 10. *Inſt. de inut. ſtipul.* ſi ſuper mare pedibus ambulaueris. *Iob.* 38. *ver.* 16. 2. *Matth.* 5. *v.* 21. quæ vtpote ἀδύνατος merito pro non † ſcripta habetur, *l.* 16. *in fi. de iniuſt. rupt. l.* 104. §. 1. *de leg.* 1. tamen non debet hæc Pomponij locutio eodem loco haberi, cum Iuriſconſulti caſus & facta præſupponant, antequam de iure reſpondeant, *arg. l.* 24. *de teſtam. milit.* quia ex facto ius † oritur, *l.* 52. §. *dino, ad L. Aquil. leg. actionum*, §. *ex facto, de O. & A. l. quidem. de iure codicill.* Et ius in facto poſitum eſt. *d. l.* 52. §. *ex facto, de O. & A.* Itaque præſupponunt ſæpe, quod fieri non poteſt, veluti cum *ex l.* 8. *C. de ſeru. & aqua l.* 24. *de ſeru. vrb. leg.* 12. §. 2. *de ædif. priuat.* colligunt Interpp. licere cuiuis † in ſuo ædificare ad cœlum vſque, *Cæpoll. de ſeru. vrb. cap.* 39. *num.* 1. *Menoch.* 3. *de præſumt.* 89. *nu.*

4 5 6 7 8 9

89.n.3.p.1.Honded.vol.1.conſult.80.n.14.Gail.2 obſ.69.Coreſ. 3. miſcell. *4.*niſi id fiat ad æmulationem, *Maſcard. de probat. concl. 621.* lo-
10 quendo ſcilicet per † impoſſibile demonſtrandæ facultatis ergo, *vt docet VVeſemb.vol.1.conſ.34 n.6.*Cæterum cum in facto conſiſtat
11 vtrum † in poteſtate noſtra ſit conditio vel non, *l.4.§.1.de hered. inſt.*eam non aliunde, quam ex hiſtoriis ac facti euidentia demõſtrare poſſumus. Atque ita hanc conditionem poſſibilem eſſe exempla nobis perſuadent.Interim aſſentiuntur Pomponio *Celſus in l.3.§.1.ne quid in lo.publ.Vlpia.in l.1.§.8.cod.& clarius Scæuola in l. 52 §.fin.de act.emt.vbi dicit,* ante domum mari iunctam molibus iactis ripam fuiſſe. Quam lectionem poſt alios defendit *Gædd. in conſil.de alluu.maris.n.79.*Ex quo non naturalem ſed manufactã inſulam fuiſſe patet. Nam quod Pomponius vocat pilas in mare iactare, Vlpianus moles in mare proiicere dicit. Quia Roma-
12 ni opera marina grandia † ac inſolita moles dicebant à magnitudine, cuius id vocabulum proprium.*Ita de Carthagine Virg.1.AEn.*
13 Miratur molem Æneas &c.*Plin.lib.34.nat.hiſt.7.* audaciæ † innumeræ ſunt exempla.Moles quippe excogitatas videmus ſtatuarum, quas coloſſos vocant, turribus pares.*Et lib.36.c.5. infi.* Inter
14 miracula putat mare Tyrrhenum à Lucrino molibus † ſecluſum. *Curt lib.4.*Ante iacienda moles erat, qua vrbem continenti cõmitteret &c.*Adde Catell.Cottam in memorab.verb.moles.* Cæterum
15 cum ciues potentiores in vrbe Roma † propter anguſtiam huius modi opera marina pro voto exſtruere non poſſent, cœperunt
16 ea in ſinu Baiano † ad mare, in lacubus Lucrino, & Auerno, alibique paſſim in Italia ædificare. Idque propter amœnitatem loci mariſq; *de quo Senec.epiſt.51. & poſt alios Iornand.de regnor.ſucceſſ. fol (mihi)*24.Vnde Auguſtus Cæſar quærens ſeceſſus maritima inſulaſque Campaniæ peragrabat, *Sueton. in ipſius vita.c.72. &*
17 *98.*Initio facto à Sergio Orata † Ciceronis Coætaneo, qui primus ædificiis ſpacioſis deſerta ad id tempus ora Lucrini lacus preſſit,*Valer. Max.lib.9.c.1.De cuius piſcinis vide mirabilia apud Plin. li.*
18 *9.c.54.Macrob lib.5.Saturnal.*Sed & Lucullus † exciſo monte iuxta Neapolim maiore impendio, quam villam ædificauit, eurypum

& maria

&maria immiſit. Ideo Xerxes togatus à Pompeio appellatus,
Plin.lib.9.nat.hiſt.54. Ita celebratur † Pauſilypum villa Campa- 19
niæ, quam Auguſto Cæſari in teſtamento ſuo legauit Pollio Ve-
dius, *Plin.lib.9.c.53.* De cuius piſcina murænarum habes notabilē
hiſtoriam *apud Senec lib.3.de ira.40.Dion.Caſſ.lib.54.hiſt.Iuſt. Lipſ. ad
1.annal.Tacit.Guid.Pancirol.ad 14.regi n.V.R.in verb.porticus Liuij.* I-
tem Villa Vatiæ in littore Cumano, *apud Senec.ep.55.* Tiburtinum
Manlij Vopiſci, *de quo Statius lib.1.ſylu* Præcipuę admirationi fuit
Neronis Cæſaris† domus. In cuius ſpacio fuit ſtagnum maris in- 20
ſtar, circumſeptum ædificiis ad vrbium ſpeciem, *Suet.cap.31. Ta-
cit.14.annal.Martial.in lib.ſpectac epig.2.* Quæ cauſſa fuit, cur eius æ-
ui ſcriptores nimiam hanc Romanorum magnificentiam ſæpe† 21
perſtrinxerint, domos ſcilicet atque villas in vrbium modum æ-
dificatas. Imo ædificia laxitatem vrbium magnarum vincentia,
vt Seneca ait lib.7.de benefic.10. Quid ego memorem (*inquit Saluſt. in
Catilin.*) quæ niſi ab iis, qui videre, nemini credibilia ſunt, à priua-
tis compluribus ſubuerſos montes, maria conſtructa eſſe? *Et Plin.
lib.36.in proœm.* Promontoria aperiuntur mari, & rerum natura a-
gitur in planum &c. *Idem lib 2.c.63* In maria iacitur, ac vt freta ad-
mittamus, eroditur aquis, *Caſſiod.lib.9.* Quantis ibi molibus ter-
mini †decenter inuaſi ſunt? quantis ſpaciis in viſceribus æquoris 22
terra promota eſt? *Senec.epiſt.89.* Hoc quoque parum eſt, niſi lati-
fundiis veſtris maria cinxiſtis, niſi trans Hadrianum, Ionium,
Ægeumque villicus veſter regnet, niſi inſulæ ducum domicilia
magnorum inter viliſſima rerum numerentur. *Auſon. Eidyll.9.*

Quis Chalcedonio conſtratum ab littore pontum
Regis opus magnum miretur &c.

Horat.lib.2.carm.18. Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus, & ſepulcri
Immemor ſtruis domos:
Mariſque Baiis obſtrepentis vrges
Summouere littora &c.

*Adde eundem lib.3.od.1.& 24.lib.2.od.15. Senec.de natur.quæſt. in
pr.& epiſt.114.Tacit 3.annal.Mart.10.epig.74.& paſſ.* Neque ædes

tantum, ſed & vrbes & caſtella inſularum inſtar in mari fundata
23 leguntur. Quo referri poteſt portus † Hoſtienſis à Claudio Imp. ad oſtia Tiberis exſtructus. *De qua ita Dion Caſſ. & eius abbreuiator Xiphilinus:* Claudius Imp. vt annonam vrbis poſteris vilem faceret portum ædificare inſtituit induxitque in animum rem dignam gloria atque magnificentia P. R. Primum quod loco non paruo perfoſſo in continenti, iactisque circum vndique fundamentis, eo mare intromiſit. Deinde in ipſo mari concluſo, inſulam fecit,
24 atque in ea turrim† ædificauit, ex qua lumen nauigantib. nocturno tempore præberetur. Is locus, vt eſt, patria lingua portus appellatur. *Hæc ill. Addunt Sueton. in Claud. c. 20. Plin. lib. 16. cap.* 40. quo ſtabilius fundaretur inſula, nauem plenam Puteolano puluere, intra aggeres ac pilas demerſam. Vt merito hæc Claudij opera inter maxime memoranda numerentur *à Plinio lib. 36. cap. 9. &* 15. quippe quæ etiam porca ingens è mari in ipſo operis calore ingreſſa nobilitauit. *Plin. lib. 9. cap. 6.* Addatur huic Rauen-
25 na † maritima Italiæ vrbs, à Theſſalis primum in mari Hadriatico poſita, ædificiiſque ligneis ita conſtructa, vt aucto mari ciues nonnunquam in ſuperiora tabulata compellerētur, vti de ſua tempeſtate teſtatus eſt *Strabo. Adde ſupr. c. 3. n. 41.* In cuius potentiã poſtea ſucceſſit, inter manufactas inſulas omnium maxime con-
26 ſpicienda † Venetiarum vrbis ſtructura, quæ tota inſulæ in ſinu maris Hadriatici incũbit. *De qua Albert. Abb. Stad. in chron. ad Annum* 175. Venetia ciuitas eſt in mari Adriatico, inſula quidem non natura, ſed arte facta. *Gunther. lib. 2. Ligurin. verſ.* 104.

> Vrbs opulenta nimis, quamuis circumſonet illam
> Pontus, & Adriacis ingeſtus fluctibus agger
> Eliſo modicam conceſſerit æquore ſedem.

Thomas Edvvard: in deſcript: vrb. Ital:

> Cingitur vrbs Venetum pelago, ditiſſima numis &c.

27 Prorſus Tyri vrbis & inſulæ † æmula, cuius muros turresque æque præaltum mare ambiebat, *Q. Curt. lib. 4. hiſtor.* Quamuis vero Baldus *in conſil. 405. vol. 5. quidam emerunt. quem allegat Cardinal. Taſchus*

Tuſchus tom. 4. pract. concl. concl. 261. ſiue vt alij eum allegant in conſ. 429.
vol. 3. quidam conſuluerunt, diſputat Venetias inſulam † non eſſe, 28
nec appellatione inſulæ venire, eo quod non habeat ſphæram
terræ, ſed fundata ſit in alueo maris. Nullus autem alueus appel-
latur inſula, *§. præterea Inſt. de R. D. & qua alia plura adducit, inſula non*
conuenientia, ſua auctoritate etiam Iaſ. in l. ſi inſulam, ff de V. O. poſt ſe tra-
hens: tamen ea aſſertio non ſolum ab euidentia rei, ſed aliis quo-
que modis deſtruitur. Præterquam enim, quod minor ab ipſo
Pomponio *in d. l.* 30. §. 2. *de A. R. D.* vbi alueum † aquæ receſſu nu- 29
datum inſulam facit, refutatur: etiam maior vacillat, quando ter-
ræ nomine in definitione inſulæ quamcunque materiam deno-
tari diximus. Neque enim quod vrbs eſt Venetia, ideo deſinit eſſe
inſula, non minus, quam ædificia Romæ deſinebant eſſe inſulæ.
ſupra c. 1. Multæ enim vrbes † inſulæ fuerunt, vt de Tyro dictum. 30
Ita Phila inſula Nili vrbem totam complectitur. *Senec. lib.* 4. *nat.*
quæſt. 2. Et Pharia in mari Phœniceo ante Ioppen ſita tota op-
pidum fuit, *Plin. lib.* 5. *cap.* 31. Melodunum oppidum Senonum
in inſula Sequanæ poſitum, vt & Lutetia. *Cæſar lib.* 7. *de bell.*
Gall. Strab. lib. 4. Et Æolia inſula Æoli regia, vt muris vndi-
que incluſa deſcribitur *ab Homero Odyſſ. κ. in princ.* Quin pluri-
mæ vrbes reperiuntur, ita conſtructæ, † vt pilis trabibuſque a- 31
quis totæ incumbant, quam minimum terræ in ſe habeant. Qua-
lis olim Thebarum † vrbis Ægypti ſtructura, quam † vrbem pen-
ſilem vocat *Plin. lib.* 36. *cap.* 14. ſolitis regibus exercitus armatos 32
ſubter educere, nullo oppidanorum ſentiente, & quod magis eſt
flumine quoque medium oppidum interfluente. Sed & Ro-
mam vrbem penſilem *diximus cap.* 1. *nu.* 45. *ex Plinio,* propter aquæ
ductus tantæ magnitudinis, vt vehem fœni largiter onuſtam
tranſmitterent. Item Alexandriam † Ægypti, vt inſulam deſcri- 33
bit *Nahum. c.* 3. *v.* 8. quæ habitat in fluminibus, aquæ in circuitu e-
ius, cuius muri mare &c. Certe peninſula fuit, pedeſtri itinere
peruia. *l.* 115. *§.* 1. *de V. O. l.* 46. *§.* 1. *eod.* ac in littore Ægyptij maris ſita
Plin. lib. 5. *c.* 10. *& cap.* 31. *Cæſar de bell. Alex. lib* 4. vbi eam vt totam ſuf-
foſſam ſpecubus ad Nilũ pertinẽtibus deſcribit. Sed neq; magni-

34 tudo inſulæ † obſtaculo vrbi eſſe poteſt, cum poſſit tota Peloponneſus peninſula vnis mœnibus circumdari, *vt Ariſt. ait 3. polit. 3.* Denique Leo Papa in inſtrumento confirmationis regalium Italiæ Imp. Ottoni competentium, *apud Goldeſt. tom. 1. conſtit.* expreſ-
35 ſe inſulam Venetiarum nominat. Mirum ergo, quid Baldo † in mentem venerit, cur Venetiarum vrbem inſulam negauerit. Niſi quia veritus, ne ſic occupanti concederetur, *iuxta §. inſula. Inſt. de R. D.* quam ipſe vt ciuitatem liberam, & paradyſum Venetiarum commendat. Cum tamen illi argumento alia fortiora iura ob-
36 ſtent, dominium inſulę † Venetis addicentia, ne ſit opus in lubrico atque inſtabili fundamenta tantæ vrbis locare, *vt Plinij verba vſurpimus ex lib. 36. c. 25. De quibus plura inferius c. 20. nu. 65.* Sunt & aliæ vrbes, quę inſulari ambitu Venetiæ ſitum referunt. Ita Quin-
37 ſai † Indiæ vrbem deſcribit *Paulus Venetus lib. 2. hiſtor. 64* Habet, inquit, pontes lapideos 12 millia, tam altos, vt naues magnæ erecto malo pertranſire poſſint. Fundus autem ciuitatis eſt in loco paludinoſo vt Venetię. Vnde ſi carerent pontibus, de vico ad vicum perueniri non poſſet *Plura de hac vrbe Simon Maiolus l. b 1 dier. canic.*
38 *23.* Sed & † Winetham (*Chron. Carion. Venetam vocat*) vinulorum vrbem in oſtio Oderæ marisque Balthici olim ſitam, ita deſcribit
36 *Helmold. l. b. 1. Chron. Slau. 2.* Item Stockholmiam † regiam Sueciæ Venetiæ comparat *Petr. Berth. lib. 3. comment.* vtpote mediis in paludibus ex trabibus exſtructam. De Amſterodamo Hollandię
40 metropoli, in peninſula paludinoſa, & † ipſa trabibus paliſq; incumbente cecinit Hadrian. Iun. *in Acroſtich.*

—Circumdor aquis pigraque palude:
Obſita, roboreoque ſolo ſtant culmina nixa.
Depactis alte trabibus, ſurgentia cœlo,
Alternansque ſtatis vicibus maris æſtus aperti
Mœnia ſubiungit &c.

Plures vrbes Venetiarum ſimiles in India orientali vide apud Maiolum lib. 1. dier. canicul. 23. Omnia hæc exempla vrbium & inſularũ ſunt manufactarum, quippe quæ ceſſante arte breui ad priſtinam naturam redirent, ac in aquam reſoluerentur. Ac de huiuſmodi

inſulis

Digitized by Google

inſulis veram eſſe Bartoli definitionem *diximus c.1.n.59.* Quem
primum modum conſtituere poſſumus earum, quæ in mari, vel
flumine, quaſi ex fundamento extruuntur. Alter ſit modus
† cum ex peninſula inciſa ceruice ſiue iſthmo inſula efficitur. 41
Quæ tamen proprie nec naturalis eſt inſula nec manufacta, ſed
ex vtraque aliquid participat. Ac licet is modus multo facilior
priori appareat, tamen & ipſe ſuas habet difficultates, vt ſæpe in
peninſulis grandioribus in neruum eruperit. Inde prouerbi-
um natum † iſthmum perfodere, in eos qui irritu conatu aliquid 42
tentarent; *De quo Eraſm. in adag.* Exempla principum, in quos id
dictum recenſet *Plin. lib. 4. nat. hiſt. 4. Sueton in Iulio. cap. 44. in Nero.
c. 19. in Calig. c. 21. Cælius Rhodig. lib. 25. cap. 19. Tholoſ. lib. 2. de Rep. 9. Rei-
nec. in ſyntagm. hiſt. p. 3. in regno Siriaco. Schonborner. lib. 4. polit. 9.* Cauſ-
ſa non alia, quam quod Deo & naturæ opus ex ambitione & ſu-
perbia ſuſceptum aduerſaretur. Quo alludunt Ethnicorũ ſen-
tentiæ, quod Nero fluxu ſanguinis ex iſthmo erumpentis moni-
tus deſtitit, *Xiphilin. in Nero.* Gnidij oraculo † deterriti *apud Herod.* 43
lib. 1. Pauſan. in Corinth.

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε μηδ᾽ ὀρύσσετε;
Ζεὺς γάρ κ᾽ ἔθηκε νῆσον, εἴ κ᾽ ἐβούλετο.

Id eſt: Iſthmum neque aggerate, neque fodite;
Iupiter namque ipſe, ſi placuiſſet, feciſſet inſulam.

Cui ſimile eſt alterum: Nili † Delta perfodere. A quo inſtitu- 44
to Seſoſtris Rex Ægypti inundationis metu reuocatus eſt, cum
Geometricis rationibus comperiſſet, maris ſummitatem Ægy-
pto altiorem eſſe. *Plin. lib. 6. nat. hiſt. 29. Ariſt. 1. meteor. 14. Cælius
Rhod. d. lo. Reinec. in ſyntagm p. 1. c. 19.* Et ſimile quid Traiano Cæſari
Euphratem Tigridi coniungere volenti, contigit, *Dion Caſſ. in
Traia.* *Facit huc † comparatio Lucani lib. 1.* 45

——Qualiter vndas
Qui ſecat, & geminum gracilis mare ſeparat iſthmos,
Nec patitur conferre fretum, ſi terra recedat
Ionium Ægæo frangeret mare &c.

Referri etiam huc poteſt duorum † fluminum coniunctio, 46

quæ & ipſa quodammodo inſulam efficit. Ita Vetus Galliæ præſes Moſellam atque Ararim facta inter vtrumque foſſa connectere parauit, vt copię ex Italia per mare, dein Rhodano atque Arare ſubuectæ, per eam foſſam mox fluuio Moſella in Rhenum, exin Oceanum decurrerent, *Tacit. 13. annal.* Item Druſi foſſa, *cuius meminit Tacit. 2. annal.* Salam Rheno coniungens, vnde fluuius Iſala dictus, *de quo B r:h. li. 1. comm. 3. infr. c. 13. n. 22.* Nec diſſimile in-
47 ſtitutum Caroli † M. Rhenum Danubio, *Annal. Franc. Auentin. lib. 4. Gobelin. in Coſmodrom. at. 6. c. 38. Alb. Abb. Stad. ad A. 793. Schonbor. d. lo. Philipp. lib. 4. chron.* Item Caroli 4 Multauiam Danubio commiſcere cupientium. *De quo Camerar. lib. 1 ſubſeciu. 81. & lib. 3 c. 13.* Eo enim ipſo dum commoditas nauigandi promouetur plerumque terra incluſa inſularis efficitur. *De Carolo M. poeta Anonymus Reineccij.*

Interea ſuaſere ſibi, qui nota ferebant
Talia, quod fluuios inter, Radantia quorum
Vnus habet nomen, ſed & Almona dicitur alter,
Si fieret tantus foſſa tellure paratus
Alueus, inductis ambos dum tangeret amnes
Gurgitibus, poſſet puppes vt ferre natantes,
In Rhenum de Danubio celer efficeretur
Et facilis curſus ratibus &c.

Quod inſtitutum totam Germaniam vnam inſulam feciſſet
48 cuius termini Rhenus † & Danubius ſtatuuntur. *Bodin. in meth. hiſt. c. 7* olim etiam Imperij Romani limites. *Senec. 6. nat. quæſtion. 7.* Non defuerunt tamen, quorum conatus fortuna adiuuit. Ita
49 Xerxes † montem Athon immiſſo freto continenti abſcidit, ſeptem vrbes ex continentibus facere inſulanas aggreſſus. *Herod. lib 7. Plin. lib. 4. c. 10. Vnde Marcellin. lib. 22.* vocat montem hunc Medicis nauibus vndique peruium. *Et Iuuen. ſat. 10.* Creditur olim velificatus Athos &c. *Lucan. lib. 6.*

Tot potuere manus adiungere Seſton Abydo,
Ingeſtoque ſolo Phryxeum elidere pontum,

Aut

Digitized by Google

Aut Pelopis latis Ephyren abrumpere regnis,
Et ratibus longæ flexus donare Maleæ,
Aut aliquem mundi, quamuis natura negaſſet,
In melius mutare locum &c.

Quandoque etiam opere feliciter abſoluto, natura† ſua ſponte in veterem ſtatum relapſa. De Leucaſia† etſi ſcribat *Ouid.* 15. *metam.* 50 51

Leucada continuam veteres habuere coloni,
Nunc freta circumeunt &c.

tamen teſtatur Strabo *lib.* 10. *Geogr.* quod opere accolarum continenti abſciſſa, eidem reddita ſit, ventorum flatu arenam accumulantium. Neque Ægypto aliud fortaſſe contigiſſet Nili incremento, etiamſi inciſa ceruice à Seſoſtre inſula facta fuiſſet. Vſque adeo verum eſt, quod Pauſanias olim vaticinatus eſt: Rebus diuinitus conſtitutis† manum iniicere non licere. *Cætera quæ huc pertinent cap. 20. explicabimus.* 52

CAPVT IX.

De poſſeßione Inſulæ.

SVMMARIA.

1. *ICti proprium eſt ius noſſe.*
2. *Iuris inre duo ſumma capita dominium & poſſeſſio.*
3. *Addendum tertium, iurisdictio.*
4. *Solida proprietas & poſſeſſio.*
5. *Poſſeſſionis nomine ſæpe proprietas venit.*
6. *Abſolutum dominium quis habeat?*
7. *Dominium hodie reſtrictius.*
8. *Inopia hominum multiplicat dominia.*
9. *Poſſeſſionis materia primum pertractanda.*
10. *Poſſeßionis iura circa inſulas eadem.*

11 *Inſula*

11 *Inſulæ dominium & iuriſdictio quandoque coniuncta.*
12 *Poſſeſsio ſine apprehenſione non acquiritur.*
13 *Poſſeſsio quandoque à proprietate inſeparabilis.*
14 *Acquiſitio iuris gentium titulum non exigit.*
15 *Dominium poſſeſsioni cohærens.*
16 *Probata poſſeſſione quando probetur dominium.*
17 *Pro poſſeſſore titulus iure Gentium ſufficit.*
18 *Proprietas an per alium acquiri poſsit?*
19 *Subtilitas iuris ciuilis hodie exoleuit.*
20 *Poſſeſsio pluribus modis probatur.*
21 *Actus poſſeſſorij noſtro nomine exerceri debent.*
22 *Poſſeſſio rei corporalis & incorporalis differunt.*
23 *Modi probandæ poſſeſſionis.*
24 *Vtilitatis perceptio probat poſſeſſionem.*
25 *Fructuum perceptio finis poſſeſſionis.*
26 *Gaudent poſſidentes.*
27 *Poſſeſsio inſulæ ſterilis quomodo probetur?*
28 *Inſulæ ſteriles & inculta.*
29 *Nulla inſula prorſus indotata.*
30 *Arundinis vtilitas.*
31 *Tributi perceptio ex inſulis ſterilibus.*
32 *Modi probandæ iuriſdictionis.*
33 *Noe Meureri doctrina.*
34 *Ius in bonis naufragorum probat poſſeſſionem.*
35 *Item ius locandi tonnas.*
36 *Item ſpecularum erectio.*
37 *Iuriſdictio maritima Comitis Oldenburgici.*
38 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica quomodo probetur?*
39 *Venatio an probet poſſeſſionem?*
40 *Venatio de conſuetudine principum propria eſt.*
41 *Et ad regalia pertinet.*
42 *Reditus venationum probant poſſeſsionem.*
43 *Captura cuniculorum.*
44 *Piſcatio venationi ſimilis.*
45 *Piſces in terra capti.*

46 *Fiſca-*

Digitized by Google

46 *Piſcatio quando probet poſſeſſionem?*
47 *Reditus piſcationum.*
48 *Præſtatio rerum pretioſarum probat poſſeſſ. regalium.*
49 *Munitio inſulæ probat poſſeſſ.*
50 *Cumulatio plurium actuum ad victoriam proficit.*
51 *Etiam vnus actus poſſeſſorius ſufficit.*
52 *Duplex vinculum fortius vno.*
53 *Quæ per ſe non proſunt, cum aliis proſunt.*

HACTENVS cauſſas & modos inſularum diuerſos, ex
quibus ſpecies naſcuntur, ordine explanauimus. Vi-
dendum nunc de iure tam communi omnium, quã
proprio ſingulorum. Parum enim ICto eſſet † ſpeci- 1
es noſſe, ſi ius in illis conſtitutum ignoraret. *arg.* §.
vlt. Inſt. de I.N.G. & C. Eius vulgo duo ſumma capita † conſtituun- 2
tur, nempe poſſeſſio & dominium *Vulte lib. 1. I.R. 67. in pr. arg. l.*
15. de V.S. Quæ ſunt duo requiſita actionis realis, in qua dominiũ
à parte actoris *in l. in rem. 23. de R.V.* & poſſeſſio à parte rei proban-
da venit. *l. officium. l. is qui, de R.V Papienſ. in pract. tit. 2. gl. 6. n. 1.* Qui-
bus hodie tertium † caput, nempe iuriſdictio addenda. *inf. c. 14.* 3
in princip. Quamuis enim res pleno iure ad me pertineat, cuius
non ſaltem poſſeſſio cum dominio conſolidata eſt, § 3. *Inſt. de v-
ſufr. l. 3. §. fin. de vſufr accreſc. l. 25. de V.S. l. 73. in pr de leg. 3* quæ ſolida
† proprietas dicitur, *in l. 35. de bon. liber.* item plena poſſeſſio *l. 54.* 4
prope fi. C. de epiſc. & cler. l. 1. C. de reuoc. donat. quando idẽ & poſſeſſor
ſum, & dominus rei. *l. 1. §. 2. vti poſſid.* Quo ſenſu poſſeſſionis no-
mine † etiam proprietas venit. *l. 37. de iudic. l. 38. & ibi Dd. de V. S.P.* 5
Greg. Tholoſ. lib. 1. ſyntagm. 13 num. 2. Græci κτήσεις καὶ κτήματα vocant:
ſed cui etiam iuriſdictio cohæret, quippe quod tum † liberrime 6
rei meæ moderator ſim & arbiter, *l. 21. C. mand. l. 2. ſi à parent. quis.*
neque vti tantum illa, ſed & abuti impune queam, *l. 25. §. 1. de pet.
tit. hered.* ſine cuiuſque contradictione:

Excepto ſi quid Maſuri rubrica vetauit,

vt Poeta loquitur, translatus à ICto in l. 4. de ſtat. hom. Quod Baldus ab-

 ſolutum

Digitized by Google

ſolutum dominium vocat, *in l. fœmina, §. illud, C. de ſecund. nupt. Menoch. de recup. poſſeſſ. remed. 13. num* 10. Quomodo primi Patres familiæ ſuæ non dominium tantum, ſed & imperium habuerunt. *Gen. 21 v. 23 & c. 26. v. 13. & paſſ.* Hodie tamen raro contingit, hæc
7 † ita coniuncta eſſe, vt non penes hunc poſſeſſio, penes illum dominium, penes tertium iuriſdictio, imperium & ſuperioritas: & hæc quandoq; in plures perſonas diſperſa reſideant. Quod licet Seneca ſtultæ hominum auaritiæ proprietatem & poſſeſsionem diſcernētium tribuat, *iuxta Cuiac. 7. obſ. 78.* rectius tamen eorum †
8 indigentię imputandū eſt, ex quo multitudine hominum creſcēte, neceſſe fuit in plures diſpertiri, quod antea à paucioribus tenebatur, *arg. l. 5. de iuſt. & iur c. 2. cauſſ 12. q. 2.* Inde nata differentia bonorum allodialium, feudalium, emphyteuticorum, cenſiticorum &c. de qua primi homines nihil ſciuerunt. De poſſeſ-
9 ſione † ergo primum agendum, *§. 4. Inſt. de interd. l. 24. de R. V. l. 3. C. de interd.* quippe ex qua dominia rerum cœperunt. *l. 1. §. 1. de acquir. poſſ.* Eam hic operoſius definire aut diuidere, nimis deuium foret. Sufficiat in inſulis idem ius obtinere, quod in aliis
10 rebus immobilibus, niſi expreſſe aliud circa poſſeſsionem † conſtitutum ſit. *arg l. 12. de iudic. l. 32 C. de appell.* Nempe quo caſu
11 inſulæ ad regalia pertinent. Tunc enim † dominium à iuriſdictione ſeparatum non eſt, ſed ad quem iuriſdictio, ad eundem etiam dominium inſulæ pertinet *cap. vn. quæ ſunt regal. infra. cap. 1.* Neq; tamen huic ſemper adhæret poſſeſsio, cū poſsit alius inſulā de facto occupare, qui dominus non eſt. *leg. 1. §. 2. vti poſſid.* Quod ipſum in fluuialibus quoq; inſulis vſu venit, quæ iure dominij ad vicinos agros pertinent *§. 22. Inſt. de R. D.* Quia ab alio præoccupari poteſt. Vnde recte Bart. *in tract. de inſula, in verb. communis*: docet, quod inſula in flumine nata ſit communis iure dominij, non etiam iure poſſeſsionis. Cum enim ſit ſeparata à fundo principali, cui acceſsit: *l. 9. §. 4. de vſufruct.* non poteſt inſula poſſeſſa videri, niſi apprehendatur, *gl. in leg. 3. in*
12 *pr. verb. qualibet, de acquir. poſſ. arg. leg. pro ſuo.* quia poſſeſsio † nunquam ipſo iure ad nos pertinet. *leg. 23. in pr. de acquir. poſſ. leg. 1. §. 15.*

Digitized by Google

1.§.15. *ſi is qui teſt lib. vide tamen except. infra. cap. 28 num. vlt. & cap. 30. num. 38.* Contra fieri poteſt, vt proprietas à poſſeſſione † ſeparari nequeat, *l. 8. C de acquir. poſſ.* quo caſu poſſeſſorium ſemper habet annexam cauſſam proprietatis, *leg. 3. §. hæc autem, ff. de itin actu, leg. 2. §. quadam. de interd. Zaſ. in repet. l. naturaliter, §. nihil commune, num. 57. de acquir. poſſ. Caſar Contard. de moment. poſſ. §. 7. in limit.* Quod accidit in rebus quidem incorporalibus ſemper, quippe quarum vſus pro dominio & poſſeſsione habetur: *l. 10. ſi ſeru. vind. leg. 20. de ſeru. vrb.* In rebus vero corporalibus toties, quoties acquiſitione † ex iure Gent. vtimur. *leg. 1. §. 1. de A. R. D. §. 12. & ſeq. Inſt. eod.* Simul ac enim earum rerum poſſeſsionem iure Gent. noſtram fecimus, continuo etiam dominium nos ſequitur, quippe quod Nerua filius ex naturali poſſeſsione cœpiſſe dicebat, *d. l. 1. §. 1. de A. P.* Itaque hæc acquiſitio nullum alium titulum, quam pro ſuo, qui in ſolo animo conſiſtit, requirit, *l. 30. §. 1. de acquir. poſſ.* Quod aliud eſt in acquiſitione ex iure ciuili. *leg. 31. de A. R. D. l. 4. §. fin. de furt. leg. 24. C. de R. V. l. 1. pro dote, leg. 1 leg. 7. § 3. de Public. in rem.* Ita quoties inſulæ occupanti cedunt *vt in l 7. §. 3. de A. R. D. §. 22. Inſt. eod.* toties dominium † poſſeſsioni cohæret. *d. l. 8. C. de acquir. poſſ.* Ex quo multa ſingularia oriri oportet. Nempe quod ex probatione † poſſeſsionis reſultat plena probatio dominij. Quod alias aliter ſe habet, *Papienſ. in pract. tit. 7. gl. 6. num. 4.* Vnde ſi quæ eo nomine interdicta intententur, non poſſeſsionis ſaltem, ſed & proprietatis cauſſam continebunt. *l. 2. § 2. de interd.* Quod acquiſitio vacuæ poſſeſsionis in vitium cadere non poteſt, quia ſolus titulus † pro poſſeſſore ſufficit. *l. 1. pro ſuo,* vt pro prædone haberi nequeat occupator. *l. 12. in fi. l. 13. de petit. hæred.* Quod dominium † vna cum poſſeſsione per procuratorem acquiritur. *d. leg. 8. C. de A. P. leg. 14. §. fin. de furt.* cum alias nec obligatio, *l. 126. § 2. de V. O. l. 11. §. 6. de pignor. act.* nec dominium per eum acquiri poſsit *l. 1. C. per quas perſo.* Quę tamen † ſubtilitas hodie ab aula receſsit, *Goth. in l. 38. §. 17. de V. O. Hering. de fideiuſſ. c. 11. num. 9. P. Gregor. Tholoſ lib. 20. ſyntagm. 11. n 9.* Et quę plura alia hinc deduci poſſent. Cũ vero circa probationẽ

13 14 15 16 17 18 19

Digitized by Google

poſſeſſionis in praxi plerumque maximę occurrant difficultates,
20 de ea aliquid attexemus. Et Dd. quidem multos modos † probandæ poſſeſſionis cumulant, ſed illi partim nō magni ſunt momenti, partim etiam cum alijs coincidunt. Omnium optima videtur probatio per actus, qui non ſolent fieri niſi communiter à dominis & poſſeſſoribus rerum ſuarum. *l. 2. C. de acquir. poſſ. l. Titia, 44. de ſolut. Maſcard. de probat concl. 1196. n 3.* Quod verum eſt,
21 ſi animo ſibi habendi † & proprio nomine expediantur, non ſi alieno, *l. quod meo, in pr. l. generaliter, de A. P. Maſcard. ib. n. 6.* Quæ exceptio ſemel regulæ apposita, non opus erat omnibus probandi
22 modis ſubiici. Probe autem diſtinguenda erit, poſſeſſio † rei corporalis, ipſius ſcilicet inſulæ, à quaſi poſſeſſione iuriſdictionis ſeruitutis, aliuſque iuris in inſula. Quæ licet in praxi ſæpe concurrant, vt propterea etiam confundantur à Noe Meurero *in tract.* von Forſtrecht *p. 5. §.* wie ein Wert oder Inſul zu beweiſſen: tamen
23 docendi cauſſa ſeorſim tractanda ſunt. Probatur itaque † poſſeſſio inſulæ per traditionem: *l. 9. §. 3. de A. R. D. §. 4. Inſt. eod.* Vnde traditio feudi poſſeſſio dicitur *in c. vn. 2. F. 33. in pr.* & ſubſecutam apprehenſionem: *l. prædia, 48. de acq. poſſ. c 1. verſ. ſi enim domino. 2 F. 2.* per inſiſtentiam ac detentionem: *gl. & Dd in l. 38. §. 7 de V. O.* modo ne iure familiaritatis fiat, *l. 41. de A. P.* per domicilij conſtitutionem, *Cothman. conſ. 38. n. 96. vol. 1. Polen. in defenſ. cauſſ. Sprinzenſtein. cap. 8. n. 396.* per inhabitationem ac cuſtodum appoſitionem *l. 3 §. Nerua filius, l. pen. de A. P.* per culturam: *gl. in l. 3. verb. finiatur, C.*
24 *fin. reg.* fructuum † perceptionem: *l. litibus, C. de agric. & cenſ. Quæ omnia latiſſime exponunt Maſcard. in concl. 1191. & ſeq. Menoch. de retin. poſſ. rem. 3. & ib. alleg.* De poſteriori modo, qui per partes diduci poteſt, ita ſcribit Noe Meurer, *d. p. 5* § von nutz der Inſulen. Der nutz iſt die weide: item das Holtz: So hat man darauff das groſſe vnd das kleine weidwerck: Deßgleichen das Fiſchwerck &c. Hoc eſt, paſculatio beſtiarū, fœni demeſſio, arborū plātatio & inciſio, quia hi a-
25 ctus † omnino probant poſſeſſionē. *Maſcard. concl. 1196.* Nimirum quia finis eſt, propter quem poſſeſſiones tantopere ambimus, vt ſæpe vitam pro iis paciſcamur, *l. 1. §. 1. de ſuperf. §. 4. Inſt. de interd.* ſiquidem

Digitized by Google

quidem *iuxta auream gl. in c. 1. diſt. 8.* gaudent † poſſidentes. Imo 26
beati poſſidentes, quoniam fructus eorum, *gl. in c. ſi tres, in verb. re-*
quirat, de pac. teñ. in V. F Iaſ. in l. naturaliter, §. nihil cõmune, n. 80. de A. P.
Cæſar Contard. de moment. poſſ. in rat. decid. n. 33. Mouent hic Dd. quę-
ſtionem, quomodo probetur poſſeſſio inſulæ, ſi ſit † tam ſterilis, 27
vt nullus exinde prouentus proueniat? Et reſpondent, quod poſ-
ſeſſio probetur ex ſolo vſu. *Angel. Rom. & Imola in l. Celſus in fi. de v-*
ſucap. prout in paſcuis reſpondet Riminald. ſen. in conſ. 219. quem referunt
Menoch. d. rem. 3. n. 576. Maſcard. in concl. 1518. n. vlt. Sed vix eſt, vt
hæc quæſtio de facto locum inueniat. Licet enim multæ ſint
inſulæ † ſteriles & lapidoſæ: ſicuti Scyrus Cycladum inſula in- 28
ops & deſerta prouerbio locum dedit, vt ἀρχὴ σκυρία diceretur, de
rebus vilibus, quæ nihil emolumenti haberent, *ex Suida Reinec. in*
ſynt. p. 1. fol. 587 Ob quam cauſſam Magellanus duas inſulas in ma-
ri pacifico Infortunatas appellauit, quod nec homines, nec ali-
menta in iis inueniſſet: tamen ecquæ inſula eſt tam prorſus diui-
næ † bonitatis expers, vt nullum plane emolumentum poſſiden- 29
ti præbere poſſit? certe ſi mirabilia inſularum ex merito conſide-
remus, nulli adeo nouercam extitiſſe naturam deprehendemus,
vt non quæſtus aliquis percipi poſſit, ſiue ex venatione, piſcatio-
ne, aucupio, *l. 11 de fund. inſtr.* ſiue ex paſtione pecorum: *l. 32. de v-*
ſufr. ſiue ex harundine, † qua multæ inſulæ præſertim limoſæ op- 30
pletæ, *Plin. lib. 16. nat. hiſt. 36.* vt in Friſia: ſiue ex lapidicinis: *l. 13. §.*
5. de vſufr. l. 7. §. ſi vir. 13 ſolut. matr. Quod ſi nulla plane ſubſit v-
tilitas, tum ſane ſtultiſſimus ſit, qui pro poſſeſſione inſulæ in iudi-
cio contendendum putet. De Gyaro Cycladum inſula viliſſi-
ma ſcripſit Strabo, eius incolas pro ſcopulo † ſaxis & rupibus *150.* 31
denarios in tributum Romanis perſoluiſſe, cum vix ęgre centum
pendere poſſent, *Lipſius lib. 2. admirand. 4.* Si tantum ſcopulus,
quantum aliæ ditiſſimæ inſulæ præſtiterunt? Itaque hic modus
† probandæ poſſeſſionis à fructuum perceptione ampliſſimus, 32
cum probatione quaſi poſſeſſionis iuriſdictionis concurrit. Hæc
enim demonſtratur per exactionem gabellarum & collectarum:
Gilman. lib. 2. deciſ. camer. 35. num. 37. infra cap. 14. num. 64. cuſtodes lo-

corum: *Gilman.d.lo.num.39.* præſtationem onerum & ſeruitiorum,
(*de quibus vide Huſan. in tract. de homin. propr. ca. 6. num. 53. & ſeq.*
Conſtit. Elect. Auguſt p.2.cap.51. & ſeqq.) per inſtrumentum iuratæ
fidelitatis, actus iuriſdictionales, vt ſunt edicta promulgata, cita-
tiones emiſſæ, ſententiæ latæ & executioni demandatæ, per ere-
ctionē furcarū, ſuſpēſionē inſigniū &c. *De quibus Menoch.d.rem.re-*
tinend.3.n.580. & ſeqq. Maſcard. de probat. concl. 947. & 1193. Hieron. de
Monte de fin. regund. c.52. Gilman.d.lo. & alij. Quæ autē proprie ad in
33 ſulas pertinēt, enumerauit † Noe Meurer *d.lo.* §. wie ein Inſul zu be-
weiſen. Sed vt illa potiſsimum ad inſulas Rheni accommodauerit.
Dieſe argumenta werden gemeinlich eine Inſul oder Werth zu beweiſ-
ſen gebraucht: Daß ſie in eines Oberkeit: daß man der Enden den
Untergang: Die Steinſetzung: daß man darauff die Schatzung:
Daß man dieſelbe verleihen. Item daß die Einhäuſer zu derſelben
Oberkeit jhr Pfarrecht/Opffergelt/Brot vnnd anders jährlichen ge-
ben. Deßgleichen beweiſt vnd zeigt ein Gerechtigkeit der Werth an/
ſo man darauff das Weidwerck getrieben/ Holtz abgehawen/das Eiß
daran gebrochen &c. Quæ omnia latius deduci & declarari poſ-
ſent. Ex multis pauca tantum libabimus. Durch den vnter-
gang procul dubio intelligit ius † in bonis naufragorum, *de quo*
34 *infra cap. 31. num. 103.* Lapidum poſitio proprie ad iudicium fini-
um regundorum pertinet. Sed hic poſſeſsionem iuriſdictio-
nis arguit in iudice vel magiſtratu, qui eos poni iuſsit. Eodem
35 etiam referri poteſt, ius locandi † tonnas marinas, & erigendi
contos ſiue bacas, vt nautæ vocant, ad promouenda itinera ma-
ritima nauigantium. *De quibus v. petit articul. Hamburgenſ. pro reſtit.*
in integr. art. 158. & ſeq. Quod tamen non ſemper iuriſdictionem
importat, cum ſæpe à priuatis ac nautis ipſis, ad ſecuritatem ſuā,
36 viæ per vada diſtinguātur. Item, ſpecularum † erectio in inſulis &
portubus ad vſum nauigantium. Quæ & ipſa poſſeſsionem iuriſ-
dictionis probat. Quo argumento erectæ ſpeculæ in inſula Noui
operis, ſiue vt in antiquis litteris vocatur, Nouæ Ochtæ cū iuriſ-
dictionem maritimā ac in Albi flumine defendāt Hamburgēſes:
37 ea Comiti Oldenburgico † quoq; in vicino mari ac Viſurgis Iadæ-
que

que oſtiis ob erectam in inſula Wangeroica ſpeculam aſſeritur.
Das Pfarrecht proprie † probationem iuriſdictionis Eccleſiaſti- 38
cæ inducit, quia oblationes & decimæ pertinent ad Eccleſiã parochialem illius diœceſeos. *cap. 1. cauſſa. 13. q. 1. c. 1. extra de paroch. P. Greg. Tholoſ. lib. 1. partit. iuris Canon. 25. c. 5.* Quæ tamen hodie ad Auguſtanæ confeſſionis Principes, quaſi poſtliminio rediit, & cum ſeculari iuriſdictione cõſolidata eſt. De Venatione † quod dicit Meu- 39
rerus, ea iure ciuili quidẽ non probat poſſeſſionẽ, cum liceat etiã
in alieno venari: *l. 13. de ſeruit.* Verũ cum hodie, de recepta † con- 40
ſuetudine totius fere Germaniæ, venationes ad principes & magiſtratus pertineant, *Pruckm. in §. venatio, c. 4. n. 16. Zoanet. de venat. n. 38. IC. VVitemberg in deciſ. ſuis p. 4. rubr. 8. Eberh. Speckhan. in cent. 1. quaeſt. 97.* De cuius validitate fruſtra in ſcholis contenditur, cũ ſit immemoriali præſcriptione firmata. *l. 13. §. pen. de iniur. l. 3 §. 4. de aqua cott. l. 28. de ſeru. vrb. præd.* poteſt dici, eatenus ad regalia † perti- 41
nere venationem, *cum Pruckman. d. lo. c. 1. Sebaſt. Medices de venat. p. 1. q. 2. Zoanet. d. lo. num. 19.* vel ſaltem fructum eſſe iuriſdictionis, quo quilibet magiſtratus ſuo iure vti poteſt *arg. l. 1 in fi. de offi. eius cui mand. eſt iuriſd. l. 2. de iuriſd. Roſenthal. de feud. c. 5. Vult. 1. feud. 5. num. 7.* Vnde ex venatione exercita firma probatio iuriſdictionis
petitur, præſertim ſi reditus † venationũ pro annua pẽſione elo- 42
cẽtur, *arg. l. 9. §. 5. de vſufr. l. 26 de vſur.* Sicuti in Hollãdia in colli-
bus maritimis cuniculorũ † captura elocatur. Quæ & ipſa in inſu 43
lis Friſiæ & Belgij frequens eſt, *v. infra. c. vlt. n. 117.* Ita etiã poſſeſſionẽ inſulæ probabit venatio, ſi ſit deſerta, ex qua nullũ aliud emolumentũ percipiatur, *arg. l. 11. de inſtr. leg. d. l. 9 §. 5. de vſufr. l. 62. eod.* Tunc enim qui ſolus longo tempore venationem exercuit & cõtra alios defendit, facile eo vſu ſe tueri poteſt, *l. 10. ſi ſeru. vind. l. 7. de diuerſ. & temp. præſcript. l. 45. de vſucap. Gutb. Coſtan. quæſt. 17. n.
36. v. infra. c. 25. n. 74.* Venationi affinis eſt † piſcatio, & cum ea in 44
multis pari paſſu ambulat *d. l. 9. § de vſufr.* Per quam licet quaſi poſſeſsio fluminis ac aquæ probari poſsit: *l. 13. com. præd. Modeſt. Piſtor. vol. 1. conſ. 14. n. 6.* non tamen probabitur poſſeſsio terrę ſub aqua latẽtis: *l. 23. quib. mod. vſufr. Maſcard. concl. 1196. num. 3.* multo

minus

45 minus poſſeſſio vicinæ inſulæ. Niſi forte tales ſunt piſces, qui in terram ſubinde exſpacientur, quos ancipitis vitæ vocat *Strabo lib. 12. Geogr.* Exeunt enim pecori ſimiles in terram, paſtiq; fruticum radices remeant, *Plin. lib. 9 nat. hiſt.* 3. *&* 57. *ex Ariſtot. mirab. auſcult. Simon Maiolus lib.* 1. *dier. canicul.* 9. Quibus piratas comparat *Florus lib.* 3. *c.* 6. Et annumerari illis poſſunt piſces, quos in inſulis natatoriis ex arundinetis extrahi dictum eſt *ex Pompon. Mela lib.* 2 Inte-
46 rim illo quoque caſu poſſeſſio inſulæ ex † piſcatione probabitur, ſi inſula ſit deſerta, & vſui piſcatorum hic retia ſua explicantium & ſiccantium tota dedita, *arg. l.* 2. §. 1. *l.* 4. *de rer. diuiſ.* §. 1. *Inſt. eod. leg.* 27. §. 2. *ad munic.* modo non alij alios fructus & commoditates ex
47 illa percipiant. Quod ſi ſuperior reditus † ex piſcatura participet, exinde eius iuriſdictio probabitur, *Maſcard. concl.* 1196. *vn.* 33. *l.* 17. *in fi. vbi Budæus legit piſcariarum, De V. S. Claud. Malle vill. ad reg. aqua conſt. art.* 89. cum etiam inter regalia numerentur *in d. c. nu. quæ ſunt regal.* Quo referri poſſunt res pretioſiores ad regalia alicubi
48 pertinentes, quarum præſtatio † ſuperioritatem arguit, *infra cap.* 11. Addatur his munitio & exaggeratio inſulæ, præſertim maritimæ. Daß man die Inſul mit Teich vnd Tammen befeſtige: Den Anwurff befürdere: vnd für der gewalt deß waſſers beſchütze &c. *De quo iure*
49 *infra cap.* 28 Neque dubitamus, quin plures probandæ poſſeſſionis modi ex conſuetudine cuiuſque regionis peti poſſint. Qui coniuncti fortius ſtringunt. Quamuis enim ad probandam poſ-
50 ſeſſionem † ſufficiat vnus actus poſſeſſorius, & quidem recens, *Berous conſ.* 20. *n.* 14. *vol.* 1. *Maſcard. de probat. concl.* 190. *n.* 9. quia poſſeſſio generalis iuriſdictionis acquiritur, ſi vnus actus iuriſdictionis †
51 acquiratur, *Specul. in tit. de iuriſd.* §. 3. *n.* 35. modo tamen is clandeſtinus aut violentus non ſit: *l.* 6. *de acquir. poſſ. l.* 73 §. 2. *de R. I. &c.* tamen quo plures actus poſſeſſorios pro ſe allegare & docere quis poteſt, eo fortius obtinebit in poſſeſſorio, *Hieron. de Monte de fin.*
52 *reg c.* 78. *per tot.* quia duplex vinculum † difficilius rumpitur, quam ſimplex. *Roland. à vall. conſ.* 89. *numer.* 43. *vol.* 1. *VVeſemb. conſ.* 13. *num.* 21.

Et melius duo defendunt retinacula nauem

iuxta

iuxta Propert.2.eleg. Vt in hac probatione locum habere poſſit illud vulgatum *gl.in leg.1.in fi.de excuſ.tut.cap.licet cauſſam, extra de probat.*

Et quæ non proſunt † ſingula, iuncta iuuant. 53

CAPVT X.

De dominio Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *Diuerſæ ſpecies diuerſum ius recipiunt.*
2 *Res in bonis nullius quot modis dicatur?*
3 *Res quæ nullius eſſe poſſunt, à nemine acquiruntur.*
4 *Iuris publici nullum commercium priuati habent.*
5 *Res quæ nullius ſunt, & alicuius eſſe poſſunt, fiunt occupantis.*
6 *Quod omnibus naſcitur induſtriæ præmium eſt.*
7 *Res diuini iuris ſunt nullius in bonis.*
8 *Inſulæ Neptuno olim ſacræ.*
9 *Inſulæ certis Diis conſecratæ.*
10 *Inſulæ occultos ſpiritus habentes religioſæ.*
11 *Inſula AEſculapij.*
12 *S. Bartholomæi corpus translatum.*
13 *Romani religionum obſeruantiſſimi.*
14 *Septentrionalium populorum ſuperſtitio.*
15 *Purgatio inſulæ ad religionem pertinet.*
16 *Romanis quæ res ſacræ fuerunt?*
17 *Occupationem violentam religio non impedit.*
18 *Cyprus à Romanis occupata.*
19 *Religio Ethnicorum in opinione conſiſtit.*
20 *Ethnicorum vanitas ſusque deque habenda.*
21 *Inſulæ ſanctis dicatæ.*
22 *Inſulas deſertas Diabolus ſibi vendicat.*

O 23 *Vt &*

Digitized by Google

23 *Vt & theſauros.*
24 *Inſulæ hominibus à Deo aſſignatæ.*
25 *Mare in nullius eſt dominio.*
26 *Argumentum à toto ad partem.*
27 *Contentum ſequitur naturam ſui continentis.*
28 *Mare eſt in ſolius Dei dominio.*
29 *Flumina ſunt iuris publici.*
30 *Inſulæ remotiores raro naſcuntur.*
31 *Inſulæ marinæ proximæ ſunt acceſſiones littorum.*
32 *Littora ſunt iuris publici.*
33 *Connexorum idem iudicium.*
34 *Alueus fluminis fictione continenti iungitur.*
35 *Littoris appellatio quandoque etiam vada maris includit.*
36 *Definitio littoris Aquiliana cur Ciceroni tribuatur?*
37 *Litoris notatio.*
38 *Baldi definitio examinatur.*
39 *Ripæ definitio.*
40 *Litus dubium quodnam?*
41 *Arena maris pro litore.*
42 *In mari etiam alluuio contingit.*
43 *A dominio ad iuriſdictionem recte arguitur.*
44 *Exempla inſularum marinarum iuris publici.*
45 *Genitiuus caſus eſt nota dominij.*
46 *Reſpublica vel princeps poteſt inſulam præoccupare.*
47 *Publica vtilitas præfertur priuatæ.*
48 *Fluuiatiles inſulæ pertinent ad vicinos.*
49 *Ius Saxonicum cum iure ciuili concordat.*
50 *Priuatorum fluminum inſulæ ſunt priuati iuris.*
51 *Dominium inſulæ vicinis ipſo iure acquiritur.*
52 *Quare fluuiatiles inſulæ ad vicinos pertineant?*
53 *Lucrum cum damno compenſatur.*
54 *Inſulæ marinæ quandoque littoribus detractæ.*
55 *Inſulæ ex receſſu fluminis nata vicinis non detrahitur.*
56 *Vicinitas cauſſa dominij inſularis*

57 *Inſulæ*

57 Inſulæ remotiores quaſi pro derelictis habitæ.
58 Labeonis paradoxa.
59 Cuiacij reſponſio reiecta.
60 Iulij Capræ reſponſio proba.
61 Campus Martius iuris publici.
62 Inſula Tyberina iuris publici.
63 Labeo ICtus ſingularis.
64 In dubio contra fiſcum pronunciandum.
65 Marquardi Freheri ſententia.
66 Exempla inſularum iuris publici.
67 Inſula anguſta tota eſt in vſu publico.
68 Ripa & portus inſulæ ſunt iuris publici.
69 Inſula natans eſt iuris publici.
70 Dominium non debet eſſe in pendenti.
71 Inſulæ ſtagnales ſunt iuris publici.
72 Inſulæ fortuitæ cuius ſint?
73 Ratio diuerſitatis primi & ſecundi modi.
74 Dominium amiſſum non reſtituitur.
75 Confuſio & interitus rei æquiparatur.
76 Flumen terræ ſuperſtitis proprietatem non mutat.
77 Etiam fortuitæ inſulæ pars quædam publica eſt.

SEQVITVR de dominio, quod pro váriis inſulæ ſpe-
ciebus diuerſimode ſe habet, quia ex diuerſitate cauſ-
ſarum † oritur etiam diuerſitas iuris. Marinæ inſulæ 1
dominium, quia nullius eſſe creditur, ideo occupan-
ti conceditur, *in l.7.§.3.l.14 de A.R.D.§.22. Inſt.eo.* Di-
citur autem res nullius † in bonis eſſe plurimis modis, *iuxta gl in §.* 2
fera, verb. ſimul atque. Inſt. & in l.1. verb. nullius. ff. de R.D. quā omnes Dd.
ſequuntur. Vno modo res ſunt nullius † cenſura, vt res ſacrę, ſanctæ 3
religioſæ publicæ. Et in his obtinet regula: Quæ nullius ſunt, nec
eſſe poſſunt, ea à nemine acquiri vel poſſideri poſſunt. §. *nullius.*
7. & ibi Mynſ. VVeſemb & Dd. Inſt. de R.D. l.6.§.2. eod. l.135. de R.I. Vn-
de etiam iuris publici † eſſe dicuntur *à Gaio lib. 2. Inſtit. 1. §.1.* quo- 4

rum priuati commercium nullum habent, *l.6.l.34.§.1.de cont.emt.* *§.fin.Inſt.eod.* Quod enim nullius eſt, id vt alicuius fiat, nulla obligatio efficere poteſt. *l.182.de R.I.* Quæ cauſſa eſt, cur earum rerũ æterna auctoritas eſſe dicatur *in LL.12.tabb, Gell.lib.17.N.A.7.l.83.*
5 *§.5 de V.O.* Alio modo res ſunt † nullius, vel natura, vt feræ beſtiæ, *§.feræ, Inſt.de R.D.* Item inſulæ marinæ, *l.7.§.3.l.14.de A.R.D.l.2.pro ſuo.* vel facto, vt res derelictę: *§.pen.Inſt.eod.* vel tempore, vt theſauri, *l.nunquam,31.§.1.de A.R.D.* Et in his obtinet regula contraria: Eæ quæ nullius ſunt, alicuius tamen eſſe poſſunt, naturali ratione occupanti conceduntur. *§.12.Inſt.de R.D.l.3.de A.R.D.* Et quod
6 omnibus † naſcitur induſtriæ præmium eſt, *Quintil.declam.13.Bap. Parmenſ.lib.2.de alluu.21.§.1.num.2.Gad.in conſil.de alluu.maris.n.124.* Vtrique deſeruit regula: Quidquid nullius eſt, id neceſſe eſt vel nunquam fieri cuiuſquam, vel fieri primi occupantis; *Ant. Faber. lib.1.iurispr.2.pr.4 illat.4.* Videtur autem † ex religione Roman. colligendum, quaſi inſulæ marinæ in priori modo nullius eſſe
7 debeant, quia ſint † diuini iuris. *arg.l.1.in pr.l.6.§.2 de R.D.§.7. Inſt.*
8 *eod.* Ita enim Ethnici mare cum inſulis omnibus Neptuno † conſecrarunt; *Natal. Comes lib.2.mythol.8.* Quia quæ ſacris adhærent, ipſæ quoque res ſacræ ſunt *l.43.de R.V.* Quod maxime obtinuit in
9 illis inſulis, quæ certis † Diis dicatæ erant. Ita Delus Neptuno & Latonæ ſacra. *Natal.lib.9.c.6 Virg.3.Aeneid.Sacra mari colitur &c.* Item Apollini, qui exinde Delius dictus eſt; *Natal.lib.4 c.10. Cicer. Verr.3. Alex.ab Alex.lib.6 genial.di.r.2.* Cuius religio eo quoque
10 nomine maior erat, quod occultos ſpiritus † contineret, quibus impulſi fanatici homines futura prædicebant: *Ariſt. 6. de mund. inf c.vlt* Cyprus Veneri exinde Cypria dictæ; *Natal.d.lib.4.c.13.* Item Paphus, de cuius templo *Tacit.1.hiſtor.Virg.10.AEn.*

Eſt Amathos, eſt celſa mihi Paphos atque Cythera.

Samus Iunoni: *Bunting.lib.2.itiner.* Nea Mineruæ: *Plin.lib.4.nat. hiſt.12.* Thieraſia Vulcano, ideo Hiera dicta: *Plin.lib.3.c 9.* Eidem & Lemnus *Natal.lib.2.c.6.Cornel Seuer.in AEtna.*

Inſula durata Vulcani nomine ſacra.

Arna Marti: *Plin.lib 6.c.12.* Aratio Neptuno: *Plin.ib.c.25* Copton in Ægypto

Digitized by Google

in Ægypto Iſidi: *Plin. lib.* 10. *c.* 33. Cos † Æſculapio ſacra & Dei mi- 11
niſtra: *Tacit.* 12. *annal. Plin. lib.* 29. *in pr.* Quæ religio vna cum ſerpen-
te Epidaurio Romam in inſulam Tyberinam translata eſt. *Ouid.*
15. metam. 51. *&* 1. *Fiſtor.* Vbi & templum Æſculapij poſtea exſtru-
ctum, *Liu. dec.* 1. *in fi. Lazius lib.* 3. *de reb. Rom.* 12. *Claud. in paneg. Olyb.*
Vnde etiam inſulam Æſculapij vocat *Sueton. in Claud. c.* 25. Pro
quo poſtea oſſibus S. Bartholomæi † Apoſtoli nobilitata eſt. *Pla-* 12
tin. in Bened. 7. *Gobelin. in Coſmodr. æt.* 6. *cap.* 49. *Simon Maiolus lib.* 1. *di-*
er. canic. 14. Quanti vero has religiones fecerint Romani † cogno- 13
ſcere licet, *ex l.* 43. *de relig. & ſumt. Vlp. in fragm. tit.* 22. §. 5. *Valer. Max.*
lib. 1. *c.* 1. *& paſſ.* Neque apud Germanos aliosque † Septentriona- 14
les populos nulla ſimilis ſuperſtitio fuit. De Rugianorum inſula
v. Helmold. lib. 1. *Chron. Slau.* 2. *&* 6 *vbi eam ſidem idololatriæ eſſe dicit. I-*
dem de Curlandia Adam. Brem. in hiſtor. Eccleſ. cap. 223. *& ſeq. de Eſtlan-*
dia. Neque de Saxonum idololatria, quam expugnauit Caro-
lus M. hic addemus. Ac pertinet huc expiatio inſulæ † qua Pi- 15
ſiſtratus vſus, *apud Herod. lib.* 1. eumque imitatus Iulianus Apoſta-
ta, eo ritu, quo Athenienſes inſulam purgauerant Delum. *Mar-*
cell. li. 22. Qui ne hodie quidem omnino defecit. Si ergo diui-
ni iuris inſulæ, quomodo occupanti conceſſæ? An iam enumera-
tas exceptas dicemus? An ad Diis ſacras iam inhabitatas & non
amplius vacuas occupationem priuatorum non amplius perti-
nere? An quod magis eſt, Romanis ſacræ † non fuerunt; niſi rite 16
per Pontifices in collegio Augurum conſecratæ eſſent? *d. l.* 6. §. 3.
de R. D. §. 8. *Inſt. eod. De quo eleg. Gothof. in l.* 35. *de liber. cauſſ.* Neque
enim omnes peregrinę religiones ab iiſdem receptæ *Vlp. in fragm.*
tit. 22. §. 5. Quidquid ſit, certe occupationem illam, quæ † belli 17
iure fiebat, religio impedire nunquam potuit. Ita Cypri Vene-
ri † dicatæ religio non obſtitit, quo minus à Catone occuparetur 18
auide magis quam iuſte, *ait Marcell. lib.* 14. *Florus lib.* 4 *c.* 9. Fere e-
nim religio † apud Ethnicos in mera hominum opinione conſi- 19
ſtit, *Lactant lib.* 1. *c.* 1. *& lib.* 4. *c.* 28. *in pr. de cond. inſtit. l.* 3. §. *vlt. de d. cur.*
l. 30 *de pæn.* Vnde quæ quilibet populus ſuperſtitioſe ſibi conſti-
tuit, mutaturus eadem, cum ſibi viſum fuerit, *l.* 83 §. 5. *l.* 137. §. 6. *de*

Digitized by Google

poſſeſſionis in praxi plerumque maximę occurrant difficultates,
20 de ea aliquid attexemus. Et Dd. quidem multos modos † probandæ poſſeſſionis cumulant, ſed illi partim nō magni ſunt momenti, partim etiam cum alijs coincidunt. Omnium optima videtur probatio per actus, qui non ſolent fieri niſi communiter à dominis & poſſeſſoribus rerum ſuarum. *l. 2. C. de acquir. poſſ. l. Titia, 44. de ſolut. Maſcard. de probat. concl. 1196. n. 3.* Quod verum eſt,
21 ſi animo ſibi habendi † & proprio nomine expediantur, non ſi alieno, *l. quod meo, in pr. l. generaliter, de A. P. Maſcard. ib. n. 6.* Quæ exceptio ſemel regulæ appoſita, non opus erat omnibus probandi
22 modis ſubiici. Probe autem diſtinguenda erit, poſſeſſio † rei corporalis, ipſius ſcilicet inſulæ, à quaſi poſſeſſione iuriſdictionis ſeruitutis, aliuſque iuris in inſula. Quæ licet in praxi ſæpe concurrant, vt propterea etiam confundantur à Noe Meurero *in tract.* von Forſtrecht *p. 5. §.* wie ein Wert oder Inſul zu beweiſſen: tamen
23 docendi cauſſa ſeorſim tractanda ſunt. Probatur itaque † poſſeſſio inſulæ per traditionem: *l. 9. §. 3. de A. R. D. §. 4. Inſt. eod.* Vnde traditio feudi poſſeſſio dicitur *in c. vn. 2. F. 33. in pr.* & ſubſecutam apprehenſionem: *l. prædia, 48. de acq. poſſ. c. 1. verſ. ſi enim domino. 2. F. 2.* per inſiſtentiam ac detentionem: *gl. & Dd. in l. 38. §. 7. de V. O.* modo ne iure familiaritatis fiat, *l. 41. de A. P.* per domicilij conſtitutionem, *Cothman. conſ. 38. n. 96. vol. 1. Polen. in defenſ. cauſſ. Sprinzenſtein. cap. 8. n. 396.* per inhabitationem ac cuſtodum appoſitionem *l. 3. §. Nerua filius, l. pen. de A. P.* per culturam: *gl. in l. 3. verb. finiatur, C.*
24 *fin. reg.* fructuum † perceptionem: *l. litibus, C. de agric. & cenſ. Quæ omnia latiſſime exponunt Maſcard. in concl. 1191. & ſeq. Menoch. de retin. poſſ. rem. 3. & ib. alleg.* De poſteriori modo, qui per partes diduci poteſt, ita ſcribit Noe Meurer. *d. p. 5.* § von nutz der Inſulen. Der nutz iſt die weide: item das Holtz: So hat man darauff das groſſe vnd das kleine weidwerck: Deßgleichen das Fiſchwerck &c. Hoc eſt, paſculatio beſtiarũ, fœni demeſſio, arborũ plãtatio & inciſio, quia hi a-
25 ctus † omnino probant poſſeſſionẽ. *Maſcard. concl. 1196.* Nimirum quia finis eſt, propter quem poſſeſſiones tantopere ambimus, vt ſæpe vitam pro iis paciſcamur, *l. 1. §. 1. de ſuperf. §. 4. Inſt. de interd.* ſiquidem

Digitized by Google

quidem *iuxta auream gl. in c. 1. diſt. 8.* gaudent † poſſidentes. Imo 26
beati poſſidentes, quoniam fructus eorum, *gl. in c ſi tres, in verb. re-
quirat, de pac. ten. in V. F Iaſ. in l. naturaliter, §. nihil cõmune, n. 80. de A. P.
Cæſar Contard. de moment. poſſ. in rat. decid. n. 33.* Mouent hic Dd. quę-
ſtionem, quomodo probetur poſſeſſio inſulæ, ſi ſit † tam ſterilis, 27
vt nullus exinde prouentus proueniat? Et reſpondent, quod poſ-
ſeſſio probetur ex ſolo vſu. *Angel. Rom. & Imola in l. Celſus in fi. de v-
ſucap. prout in paſcuis reſpondet Riminald. ſen. in conſ. 219. quem referunt
Menoch. d. rem. 3. n. 576. Maſcard. in concl. 1518 9. n. vlt.* Sed vix eſt, vt
hæc quæſtio de facto locum inueniat. Licet enim multæ ſint
inſulæ † ſteriles & lapidoſæ: ſicuti Scyrus Cycladum inſula in- 28
ops & deſerta prouerbio locum dedit, vt ἀρχὴ σκυρία diceretur, de
rebus vilibus, quæ nihil emolumenti haberent, *ex Suida Reinec. in
ſynt. p. 1. fol. 587* Ob quam cauſſam Magellanus duas inſulas in ma-
ri pacifico Infortunatas appellauit, quod nec homines, nec ali-
menta in iis inueniſſet: tamen ecquæ inſula eſt tam prorſus diui-
næ † bonitatis expers, vt nullum plane emolumentum poſſiden- 29
ti præbere poſſit? certe ſi mirabilia inſularum ex merito conſide-
remus, nulli adeo nouercam extitiſſe naturam deprehendemus,
vt non quæſtus aliquis percipi poſſit, ſiue ex venatione, piſcatio-
ne, aucupio, *l. 11 de fund. inſtr.* ſiue ex paſtione pecorum: *l. 32. de v-
ſufr.* ſiue ex harundine, † qua multæ inſulæ præſertim limoſæ op- 30
pletæ, *Plin. lib. 16. nat. hiſt. 36.* vt in Friſia: ſiue ex lapidicinis: *l. 13. §.
5. de vſufr. l. 7. §. ſi vir. 13 ſolut. matr.* Quod ſi nulla plane ſubſit v-
tilitas, tum ſane ſtultiſſimus ſit, qui pro poſſeſſione inſulæ in iudi-
cio contendendum putet: De Gyaro Cycladum inſula viliſſi-
ma ſcripſit Strabo, eius incolas pro ſcopulo † ſaxis & rupibus *150.* 31
denarios in tributum Romanis perſoluiſſe, cum vix ęgre centum
pendere poſſent, *Lipſius lib. 2. admirand. 4.* Si tantum ſcopulus,
quantum aliæ ditiſſimæ inſulæ præſtiterunt? Itaque hic modus
† probandæ poſſeſſionis à fructuum perceptione ampliſſimus, 32
cum probatione quaſi poſſeſſionis iuriſdictionis concurrit. Hæc
enim demonſtratur per exactionem gabellarum & collectarum:
Gilman. lib. 2. deciſ. camer. 35. num. 37. infra cap. 14. num. 64. cuſtodes lo-

corum: *Gilman. d. lo. num. 39.* præſtationem onerum & ſeruitiorum,
(*de quibus vide Huſan. in tract. de homin. propr. ca. 6. num. 53. & ſeq. Conſtit. Elect. Auguſt p. 2. cap. 51. & ſeqq.*) per inſtrumentum iuratæ
fidelitatis, actus iuriſdictionales, vt ſunt edicta promulgata, citationes emiſſæ, ſententiæ latæ & executioni demandatæ, per erectionē furcarū, ſuſpēſionē inſigniū &c. *De quibus Menoch. d. rem. retinend. 3. n. 580. & ſeqq. Maſcard. de probat. concl. 947. & 1193. Hieron. de Monte de fin. regund. c. 52. Gilman. d. lo. & alij.* Quæ autē proprie ad in-
33 ſulas pertinēt, enumerauit † Noe Meurer *d. lo.* §. wie ein Inſul zu beweiſen. Sed vt illa potiſsimum ad inſulas Rheni accommodauerit. Dieſe argumenta werden gemeinlich eine Inſul oder Werth zu beweiſſen gebraucht: Daß ſie in eines Oberkeit: daß man der Enden den Vntergang: Die Steinſetzung: daß man darauff die Schatzung: Daß man dieſelbe verleihen. Item daß die Einhäuſer zu derſelben Oberkeit jhr Pfarrecht / Opffergelt / Brot vnnd anders jährlichen geben. Deßgleichen beweiſt vnd zeigt ein Gerechtigkeit der Werth an / ſo man darauff das Weidwerck getrieben / Holtz abgehawen / das Eiß daran gebrochen &c. Quæ omnia latius deduci & declarari poſſent. Ex multis pauca tantum libabimus. Durch den vntergang procul dubio intelligit ius † in bonis naufragorum, *de quo*
34 *infra cap. 31. num. 103.* Lapidum poſitio proprie ad iudicium finium regundorum pertinet. Sed hic poſſeſsionem iuriſdictionis arguit in iudice vel magiſtratu, qui eos poni iuſsit. Eodem
35 etiam referri poteſt, ius locandi † tonnas marinas, & erigendi contos ſiue bacas, vt nautæ vocant, ad promouenda itinera maritima nauigantium. *De quibus v. petit articul. Hamburgenſ. pro reſtit. in integr. art. 158. & ſeq.* Quod tamen non ſemper iuriſdictionem importat, cum ſæpe à priuatis ac nautis ipſis, ad ſecuritatem ſuā,
36 viæ per vada diſtinguātur. Item, ſpecularum † erectio in inſulis & portubus ad vſum nauigantium. Quæ & ipſa poſſeſsionem iuriſdictionis probat. Quo argumento erectæ ſpeculæ in inſula Noui operis, ſiue vt in antiquis litteris vocatur, Nouæ Ochtæ cū iuriſdictionem maritimā ac in Albi flumine defendāt Hamburgēſes:
37 ea Comiti Oldenburgico † quoq; in vicino mari ac Viſurgis ladæ-

que

Digitized by Google

que oſtiis ob erectam in inſula Wangeroica ſpeculam aſſeritur.
Das Pfarrecht proprie † probationem iuriſdictionis Eccleſiaſti- 38
cæ inducit, quia oblationes & decimæ pertinent ad Eccleſiã parochialem illius diœceſeos. *cap. 1. cauſſa. 13. q. 1. c. 1, extra de paroch. P. Greg. Tholoſ. lib. 1. partit. iuris Canon. 25 c 5.* Quæ tamen hodie ad Auguſtanæ confeſſionis Principes, quaſi poſtliminio rediit, & cum
ſeculari iuriſdictione cõſolidata eſt. De Venatione † q̃ dicit Meu- 39
rerus, ea iure ciuili quidẽ non probat poſſeſsionẽ, cum liceat etiã
in alieno venari: *l. 13. de ſeruit.* Verũ cum hodie, de recepta † con- 40
ſuetudine totius fere Germaniæ, venationes ad principes & magiſtratus pertineant, *Pruckm. in §. venatio, c. 4. n. 16. Zoanet. de venat. n. 38. IC. VVitemberg. in deciſ. ſuis p. 4. rubr.* 8. *Eberh. Speckhan. in cent. 1. quaſt. 97.* De cuius validitate fruſtra in ſcholis contenditur, cũ ſit immemoriali præſcriptione firmata. *l. 13. §. prin. de iniur. l. 3 §. 4. de aqua cott. l. 28. de ſeru. vrb. præd.* poteſt dici, eatenus ad regalia † perti- 41
nere venationem, *cum Pruckman. d. lo c. 1. Sebaſt. Medices de venat. p. 1. q. 2. Zoanet. d. lo. num. 19.* vel ſaltem fructum eſſe iuriſdictionis, quo quilibet magiſtratus ſuo iure vti poteſt *arg. l. 1 in fi. de offi. eius cui mand. eſt iuriſd. l. 2. de iuriſd. Roſenthal. de feud. c. 5. Vult. 1. feud. 5. num. 7.* Vnde ex venatione exercita firma probatio iuriſdictionis
petitur, præſertim ſi reditus † venationũ pro annua pẽſione elo- 42
cẽtur, *arg. l. 9. §. 5. de vſufr. l. 26 de vſur.* Sicuti in Hollãdia in colli-
bus maritimis cuniculorũ † captura elocatur. Quæ & ipſa in inſu 43
lis Friſiæ & Belgij frequens eſt, *v. infra. c. vlt. n. 117.* Ita etiã poſſeſſionẽ inſulæ probabit venatio, ſi ſit deſerta, ex qua nullũ aliud emolumentũ percipiatur, *arg. l. 11. de inſtr. leg. d. l. 9 §. 5. de vſufr. l. 62. eod.* Tunc enim qui ſolus longo tempore venationem exercuit & cõtra alios defendit, facile eo vſu ſe tueri poteſt, *l. 10. ſi ſeru. vind. l. 7. de diuerſ. & temp. præſcript. l. 45. de vſucap. Guib. Coſtan. quaſt. 17. n. 36. v. infra. c. 25. n. 74.* Venationi affinis eſt † piſcatio, & cum ea in 44
multis pari paſſu ambulat *d. l. 9. § de vſufr.* Per quam licet quaſi poſſeſsio fluminis ac aquæ probari poſsit: *l. 13. com. præd. Modeſt. Piſtor. vol. 1. conſ. 14. n. 6.* non tamen probabitur poſſeſsio terrę ſub aqua latẽtis: *l. 23. quib. mod. vſufr. Maſcard. concl. 1196. num. 3.* multo

minus

45 minus poſſeſſio vicinæ inſulæ. Niſi forte tales ſunt piſces , qui in
terram ſubinde exſpacientur,quos ancipitis vitæ vocat *Strabo lib.*
12.Geogr. Exeunt enim pecori ſimiles in terram, paſtiq; fruticum
radices remeant, *Plin.lib.9 nat.hiſt.3.& 57.ex Ariſtot.mirab. auſcult.*
Simon Maiolus lib.1.dier.canicul.9. Quibus piratas comparat *Florus*
lib.3.c.6. Et annumerari illis poſſunt piſces,quos in inſulis nata-
toriis ex arundinetis extrahi dictum eſt *ex Pompon.Mela lib.2.* Inte-
46 rim illo quoque caſu poſſeſſio inſulæ ex † piſcatione probabitur,
ſi inſula ſit deſerta,& vſui piſcatorum hic retia ſua explicantium
& ſiccantium tota dedita, *arg.l.2.§.1.l.4.de rer.diuiſ.§.1.Inſt.eod.leg.*
27.§.2.ad munic. modo non alij alios fructus & commoditates ex
47 illa percipiant. Quod ſi ſuperior reditus † ex piſcatura partici-
pet, exinde eius iuriſdictio probabitur, *Maſcard.concl.1196.vn.33.*
l.17.in fi.vbi Budæus legit piſcariarum, De V.S.Claud.Malla vill.ad reg.a-
qua conſt.art.89. cum etiam inter regalia numerentur *in d.c.nu.quæ*
ſunt regal. Quo referri poſſunt res pretioſiores ad regalia alicubi
48 pertinentes,quarum præſtatio † ſuperioritatem arguit, *infra cap.*
11. Addatur his munitio & exaggeratio inſulæ,præſertim mariti-
mæ. Daß man die Inſul mit Teich vnd Tammen befeſtige: Den An-
wurff befürdere: vnd für der gewalt deß waſſers beſchütze &c. *De quo iure*
49 *infra cap.28* Neque dubitamus, quin plures probandæ poſſeſſio-
nis modi ex conſuetudine cuiuſque regionis peti poſſint. Qui
coniuncti fortius ſtringunt. Quamuis enim ad probandam poſ-
50 ſeſſionem † ſufficiat vnus actus poſſeſſorius,& quidem recens, *Be-*
rous conſ.20.n.14.vol.1. Maſcard.de probat.concl.190.n.9. quia poſſeſ-
ſio generalis iuriſdictionis acquiritur,ſi vnus actus iuriſdictionis †
51 acquiratur, *Specul.in tit.de iuriſd.§.3.n.35.* modo tamen is clande-
ſtinus aut violentus non ſit: *l.6.de acquir.poſſ.l.73 §.2.de R.I.&c.* ta-
men quo plures actus poſſeſſorios pro ſe allegare & docere quis
poteſt,eo fortius obtinebit in poſſeſſorio, *Hieron.de Monte de fin.*
52 *reg c.78.per tot.* quia duplex vinculum † difficilius rumpitur,quam
ſimplex. *Roland. à vall. conſ. 89. numer. 43. vol.1. VVeſemb. conſ. 13.*
num.21.

Et melius duo defendunt retinacula nauem

iuxta

iuxta Propert.2.eleg. Vt in hac probatione locum habere poſſit illud vulgatum *gl.in leg.1.in fi.de excuſ.tut.cap.licet cauſſam, extra de probat.*

Et quæ non proſunt † ſingula, iuncta iuuant. 53

CAPVT X.

De dominio Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *Diuerſæ ſpecies diuerſum ius recipiunt.*
2 *Res in bonis nullius quot modis dicatur?*
3 *Res quæ nullius eſſe poſſunt, à nemine acquiruntur.*
4 *Iuris publici nullum commercium priuati habent.*
5 *Res quæ nullius ſunt, & alicuius eſſe poſſunt, fiunt occupantis.*
6 *Quod omnibus naſcitur induſtriæ præmium eſt.*
7 *Res diuini iuris ſunt nullius in bonis.*
8 *Inſula Neptuno olim ſacra.*
9 *Inſulæ certis Diis conſecratæ.*
10 *Inſulæ occultos ſpiritus habentes religioſæ.*
11 *Inſula AEſculapij.*
12 *S. Bartholomæi corpus translatum.*
13 *Romani religionum obſeruantiſſimi.*
14 *Septentrionalium populorum ſuperſtitio.*
15 *Purgatio inſulæ ad religionem pertinet.*
16 *Romanis quæ res ſacræ fuerunt?*
17 *Occupationem violentam religio non impedit.*
18 *Cyprus à Romanis occupata.*
19 *Religio Ethnicorum in opinione conſiſtit.*
20 *Ethnicorum vanitas ſusque deque habenda.*
21 *Inſulæ ſanctis dicatæ.*
22 *Inſulas deſertas Diabolus ſibi vendicat.*

23 *Vt & theſauros.*
24 *Inſula hominibus à Deo aſſignata.*
25 *Mare in nullius eſt dominio.*
26 *Argumentum à toto ad partem.*
27 *Contentum ſequitur naturam ſui continentis.*
28 *Mare eſt in ſolius Dei dominio.*
29 *Flumina ſunt iuris publici.*
30 *Inſulæ remotiores raro naſcuntur.*
31 *Inſulæ marinæ proximæ ſunt acceſſiones littorum.*
32 *Littora ſunt iuris publici.*
33 *Connexorum idem iudicium.*
34 *Alueus fluminis fictione continenti iungitur.*
35 *Littoris appellatio quandoque etiam vada maris includit.*
36 *Definitio littoris Aquiliana cur Ciceroni tribuatur?*
37 *Litoris notatio.*
38 *Baldi definitio examinatur.*
39 *Ripæ definitio.*
40 *Litus dubium quodnam?*
41 *Arena maris pro litore.*
42 *In mari etiam alluuio contingit.*
43 *A dominio ad iuriſdictionem recte arguitur.*
44 *Exempla inſularum marinarum iuris publici.*
45 *Genitiuus caſus eſt nota dominij.*
46 *Reſpublica vel princeps poteſt inſulam præoccupare.*
47 *Publica vtilitas præfertur priuatæ.*
48 *Fluuiatiles inſulæ pertinent ad vicinos.*
49 *Ius Saxonicum cum iure ciuili concordat.*
50 *Priuatorum fluminum inſulæ ſunt priuati iuris.*
51 *Dominium inſulæ vicinis ipſo iure acquiritur.*
52 *Quare fluuiatiles inſulæ ad vicinos pertineant?*
53 *Lucrum cum damno compenſatur.*
54 *Inſulæ marinæ quandoque littoribus detractæ.*
55 *Inſula ex receſſu fluminis nata vicinis non detrahitur.*
56 *Vicinitas cauſſa dominij inſularis*

57 *Inſula*

57 Inſulæ remotiores quaſi pro derelictis habitæ.
58 Labeonis paradoxa.
59 Cutacij reſponſio reiecta.
60 Iulij Capræ reſponſio proba.
61 Campus Martius iuris publici.
62 Inſula Tyberina iuris publici.
63 Labeo ICtus ſingularis.
64 In dubio contra fiſcum pronunciandum.
65 Marquardi Freheri ſententia.
66 Exempla inſularum iuris publici.
67 Inſula anguſta tota eſt in vſu publico.
68 Ripa & portus inſulæ ſunt iuris publici.
69 Inſula natans eſt iuris publici.
70 Dominium non debet eſſe in pendenti.
71 Inſulæ ſtagnales ſunt iuris publici.
72 Inſulæ fortuitæ cuius ſint?
73 Ratio diuerſitatis primi & ſecundi modi.
74 Dominium amiſſum non reſtituitur.
75 Confuſio & interitus rei æquiparatur.
76 Flumen terræ ſuperſtitis proprietatem non mutat.
77 Etiam fortuitæ inſulæ pars quædam publica eſt.

SEQVITVR de dominio, quod pro variis inſulæ ſpeciebus diuerſimode ſe habet, quia ex diuerſitate cauſ-
ſarum † oritur etiam diuerſitas iuris. Marinæ inſulæ 1
dominium, quia nullius eſſe creditur, ideo occupanti conceditur, *in l.7.§.3.l.14 de A.R.D.§.22. Inſt.eo.* Di-
citur autem res nullius † in bonis eſſe plurimis modis, *iuxta gl in §.* 2
fera, verb. ſimul atque. Inſt. & in l.1. verb. nullius. ff. de R.D. quā omnes Dd.
ſequuntur. Vno modo res ſunt nullius † cenſura, vt res ſacræ, ſanctæ 3
religioſæ publicæ. Et in his obtinet regula: Quæ nullius ſunt, nec eſſe poſſunt, ea à nemine acquiri vel poſſideri poſſunt. §. *nullius.*
7. & ibi Mynſ. VVeſemb & Dd. Inſt. de R.D. l.6.§.2. eod. l.135. de R.I. Vn-
de etiam iuris publici † eſſe dicuntur *à Gaio lib. 2. Inſtit. 1. §.1.* quo- 4

in Ægypto Iſidi; *Plin. lib.* 10. *c.* 33. Cos † Æſculapio ſacra & Dei mi- 11
niſtra: *Tacit.* 12. *annal. Plin. lib.* 29. *in pr.* Quæ religio vna cum ſerpen-
te Epidaurio Romam in inſulam Tyberinam translata eſt. *Ouid.*
15. *metam.* 5. *&* 1. *Faſtor.* Vbi & templum Æſculapij poſtea exſtru-
ctum, *Liu. dec.* 1. *in fi. Lazius lib.* 3. *de reb. Rom.* 12. *Claud. in paneg. Olyb.*
Vnde etiam inſulam Æſculapij vocat *Sueton. in Claud. c.* 25. Pro
quo poſtea oſſibus S. Bartholomæi † Apoſtoli nobilitata eſt. *Pla-* 12
tin. in Bened. 7. *Gobelin. in Coſmodr. æt.* 6. *cap.* 49. *Simon Maiolus lib.* 1. *di-*
er. canic. 14. Quanti vero has religiones fecerint Romani † cogno- 13
ſcere licet, *ex l.* 43. *de relig. & ſumt. Vlp. in fragm. tit.* 22. §. 5. *Valer. Max.*
lib. 1. *c.* 1. *& paſſ.* Neque apud Germanos aliosque † Septentriona- 14
les populos nulla ſimilis ſuperſtitio fuit. De Rugianorum inſula
v. Helmold. lib. 1. *Chron. Slau.* 2. *&* 6 *vbi eam ſidem idololatriæ eſſe dicit. I-*
dem de Curlandia Adam. Brem. in hiſtor. Eccleſ. cap. 223. *& ſeq. de Eſtlan-*
dia. Neque de Saxonum idololatria, quam expugnauit Caro-
lus M. hic addemus. Ac pertinet huc expiatio inſulæ † qua Pi- 15
ſiſtratus vſus, *apud Herod. lib.* 1. eumque imitatus Iulianus Apoſta-
ta, eo ritu, quo Athenienſes inſulam purgauerant Delum. *Mar-*
cell. li. 22. Qui ne hodie quidem omnino defecit. Si ergo diui-
ni iuris inſulæ, quomodo occupanti conceſſæ? An iam enumera-
tas exceptas dicemus? An ad Diis ſacras iam inhabitatas & non
amplius vacuas occupationem priuatorum non amplius perti-
nere? An quod magis eſt, Romanis ſacræ † non fuerunt, niſi rite 16
per Pontifices in collegio Augurum conſecratæ eſſent? *d. l.* 6. §. 3.
de R. D. §. 8. *Inſt. eod. De quo elig. Gothof. in l.* 35. *de liber. cauſſ.* Neque
enim omnes peregrinę religiones ab iiſdem receptæ *Vlp. in fragm.*
tit. 22. §. 5. Quidquid ſit, certe occupationem illam, quæ † belli 17
iure fiebat, religio impedire nunquam potuit. Ita Cypri Vene-
ri † dicatæ religio non obſtitit, quo minus à Catone occuparetur 18
auide magis quam iuſte, *ait Marcell. lib.* 14. *Florus lib.* 4 *c.* 9. Fere e-
nim religio † apud Ethnicos in mera hominum opinione conſi- 19
ſtit, *Lactant lib.* 1. *c.* 1. *& lib.* 4. *c.* 28. *in pr. de cond. inſtit. l.* 3 §. *vlt. de d. cur.*
l. 30 *de pæn.* Vnde quæ quilibet populus ſuperſtitioſe ſibi conſti-
tuit, mutaturus eadem, cum ſibi viſum fuerit, *l* 83 §. 5. *l.* 137. §. 6. *de*

Digitized by Google

V.O. ea alios iure Gent. non obligant. §. 1. *& 2. Inſt. de I. N. G. & C.*
Quia religioſa vel ſacra hoſtiũ nobis eodem loco non ſunt. *l. 36. de*
relig. l. 4. de ſepul. viol. Sed etſi ſimpliciores Ethnici huiuſmodi ſu-
perſtitione infecti fuerint, *arg. l. 14. §. 5. de relig. d. l. 30. de pœn.* tamen
20 ſcitũ eſt Marciani reſponſum *in l. 113. in fi. de leg. 1* ineptas† religio-
nes nõ valere. Quod Dionyſius Siculus ioculari exemplo cõpro-
bauit, *de quo Lactant. lib. 2. c. 4* Et fortean idem dicendum de va-
21 nitate eorum, qui inſulas, terras & vrbes † certis ſanctis vt patro-
nis conſecrant, & ab iis denominant. Quales ſunt inſulæ S. Mat-
thæi, S. Petri, S. Thomæ, S. Helenæ. &c. Quibus plenæ ſunt rela-
tiones & itineraria eorum qui nouum orbem deſcripſerunt. Cu-
iuſmodi nominum mutatio quid profecerit, *dicemus c. 20. in fi.* Ne-
que male quis credat, ex hac cauſſa, quod ſunt nullius inſulas de-
22 ſertas ſibi vẽdicare † Dæmones, qui eas inhabitant, in his tempe-
ſtates nimboſque commouent, multiſq; fallaciis hominibus illu-
dunt, *quod ſcripſit Euſeb. lib. 5. de præparat. Euang. 9. quem refert Simon*
23 *Maiolus, lib. 1. dier canic. 14.* Sicuti iiſdem theſaurorum † recondi-
torum dominium adſcribit *Iacob Ayrer. in proceſſ. hiſtor.* Aliam cauſ-
ſam, quam habet Maiolus quaſi à Chriſto principatu deiecti in
inſulas ſint cõiecti, vt minus hominibus obſint, ſuo loco relinqui-
mus, ſicuti ipſos quoque Dæmones miſſos facimus, quibus in-
fernum Deus attribuit, *Matth. 25. v. 41. Apocal. 20. v. 2.* terram au-
tem dedit filijs† hominum, *pſal. 115. v. 16.* Sunt ergo inſulæ marinæ
24 iure ciuili nullius in poſteriori modo. *l. 7. §. 3. de A. R. D.* Cuius iu-
ris Interp. hanc reddunt rationem, quod mare† in nullius ſit do-
25 minio, ſed iure Gentiũ omnibus pateat. §. 5. *Inſt. de R. D. l. 3. §. 1. ne*
quid in lo. publ. l. 13. §. pen. de iniur. l. 13. in pr. commu. præd. Ergo & inſu-
las maris eiuſdem libertatis participes eſſe conuenit. *arg. § 5. Inſt.*
26 *de R. D.* quia quod iuris † eſt de toto, quo ad totum, idem iuris eſt
de parte, quo ad partem *l. qua de tota, 70 & ibi gl. Bart. & Dd. de R. V. l.*
27 *7 § 6. de pact. Eberhard. in top. in lo. 8. n. 1.* Et contentum † ſequitur ius
& conditionem ſui continentis *l. 2. de pact. l. 59. de leg. 3. l. 1. §. 41. de-*
poſ. Quo argumento Ariſto *referente Pomponio in l. pen de R. D.* re-
ſpondit, id quod mari occupatum ſit, fieri publicum. Et ſuper
poſita

Digitized by Google

poſita inferioribus cedunt. *Gaius lib.2.Inſt.1 §.4.* Sed ſi hæc ra-
tio firmiter concluderet, tum inſula marina nullius eſſet in prio-
ri modo, quia † mare ita nullius eſt, vt nec per naturam redigi in 28
dominium cuiuſquam poſſit. *Quod latiſſime deduxit Hugo Grotius*
in mari libero cap.5. Et celebratur dictum Placentini, *quod refert*
Iohan.Faber in §.littorum,n.2.Inſt.de R.D. mare in nullius eſt domi-
nio vel poſſeſſione, niſi ſolius Dei.*pſal.89.v.9. Ita Iornand.in hiſt.*
Goth.in pr. Oceani vlteriores fines nec transfretatos nec cogni-
tos cuiquam eſſe dicit, niſi ſoli ei, qui eos conſtituit.*Et Plin.lib.*
2.nat.hiſt.68. Improbam & infinitam oportet eſſe tam vaſtæ mo-
lis poſſeſſionem *Adde Iob.38.v.8.* Deinde etiam fluuiales in-
ſulæ ejus iuris eſſent, cuius ſunt flumina, nempe † publica. *§.2.* 29
Inſt.de R.D.l.4.in fi ff.eod. Itaque dicendum in iure ciuili, quoad
dominium huiuſmodi incrementorum non attendi locum infe-
riorem, ſed collateralem: non aquam ſubiectam, ſed terram
vicinam *leg.7.§.c.1.& ſeqq. de A R.D.* Quo præſuppoſito tentari
poſſet ſi diſpoſitio *d.leg.7 §.3.& §.22.Inſt.eod.* ad remotiores † 30
tãtum inſulas marinas pertineat, quia hæ in infeſto profundo ac
longe diſſito mari raro naſcuntur. Atque ideo occupanti re-
linquuntur, quod in illis vicinitatis ratio ceſſet. *arg.d.leg.7.§.5.*
de A.R.D. vbi dicitur, quia vicinum prædium nullum eſt, ideo
non poteſt ratione vicinitatis vllam partem in eo alueo habe-
re. Quæ ratio prohibitiua, cum in terræ proximis inſulis ma-
rinis ceſſet, ideo illę non minus quam fluuiales terræ proxi-
mæ accreſcunt, vt verbo Iuriſconſultorum vtamur *l.g.30.in*
princ.de A R D.leg.1.C.de alluu.leg.33.in fi.de vſufruct. Terra autem
proxima in Inſulis marinis † eſt littus, cuius adceſſiones eas 31
eſſe oportet. *arg.leg.43.de R.V.leg.9.ff.de iudic.* Itaque cum litto-
ra haut dubie ſint publici † iuris:*leg.3.ne quid in lo.publ.iunct.leg.15.* 32
& ſeqq.de V.S. vſu quidem communia, *l.2.§.1.l.4.de R.D.§.1.Inſt.*
eo.l.51.de contr.emt. proprietate tamen publica, *vt recte docet Cuiac.*
ad l 96.de V.S.Donell 4.cõment.2.Alex.conſ.120.li.2. vnde etiam lit-
tus publicum dicitur *in l.112.de V.S.leg.50.de A.R.D.& in l.65.§.1.*
eod. littora mari proxima publica ſunt, *Cicero in Top. ad*
Treba-

Trebatium.'Cium: littora omnia publica eſſe vultis; etiam inſulas
33 proximas marinas publici iuris fuiſſe oportet, quia † connexorũ
idem iudicium. *gl. in c. translato, extra de conſtit. Neuz. lib. 1. ſylu. nupt.*
n.211. Gail. 1. obſ.35. n.10. Idque multo magis propterea (2) quia
34 ſicut alueus † fluminis ſubter aquam fictione quadam inſulam
fluuialem continenti annectit. *arg. d. l. 7. §. 5. eod.* quod maxime ap-
paret alueo exſiccato, quia tunc vicina inſula continenti iuncta,
vt ſiccis pedibus adiri poſſit, & in Friſiæ inſulis nonnullis contin-
git: eiuſdem eſt iuris. *l. 30. §. eod. l. 1. §. 7. de flumin. Bapt. Parmenſ. li. 1. de*
alluu. 13. ita etiam in proxima inſula marina eadem conſideratio
35 obtinet. *arg. l. 65. §. 1. de A. R. D.* quia littoris † appellatio ſæpe pro-
xima maris vada includit, ſi illa ſubinde ꝓpter maris receſſum in
vſu hominũ eſſe poſſit. Cõſtat id ex definitione littoris, cuius in-
uẽtio Ciceroni, forte propter allegationẽ aſſcribitur, *in l. 96. de V.*
S. cum ſit Aquilij Galli, *ipſo Cicerone teſte in topic. M. Peregr. li. 1. de iure*
fiſci tit. 1. n. 8. Formata tamen paulo aliter *in l. 96. l. 112. de V. S. §. 3. Inſt.*
36 *de R. D.* Eſt enim Aquilij ſententia † in fontibus generalior, non
ſaltem ad æſtum, ſed & receſſum maris pertinens. Vt littora ſint,
quæcunque maris fluctus non adit. Conuenit notatio litoris
37 à Græco λιτο., quaſi terra † tenuis. Quod vero Bald. † *in conſ. 463.*
38 *n. 4. lib. 4. quem allegat Cardin. Tuſchus in concl. pract. vol. 4. in verb. flu-*
minum ſpecies: littus definit, quod ſit locus terrenus, quem aqua
fluminis calcauit hyeme vel æſtate, qui remanet ſabuloſus: id ſu-
ſtineri non poteſt, quia litus non ad flumen, ſed ad mare pertinet
39 *d. l. 96. de V. S. l. 2. §. 1. l. 4. de R. D. §. Inſt. eod.* Vnde quod ripa † eſt in
flumine: *l. 3. de flumin.* nempe locus à plano ad aquam vergens, *vt*
idem Bal.ius in d. conſ. 463. n. 2. definit, hoc eſt littus in mari, nempe
totus ille locus vadoſus & ſabuloſus intra aggeres & mare, qui
modo ab æſtu maris occupatur, modo ab eiuſdem receſſu denu-
40 datur. Vnde etiam littus † dubium appellatur *à Luca. lib. 1.*

Quaque iacet littus dubium, quod terra fretumque
Vendicat alternis vicibus &c.

Idem lib. 4. Iamque relabenti creſcebant littora ponto.

Ouid.

Digitized by Google

Ouid.11.metam.8.

Littus habet ſolidum, quòd nec veſtigia ſeruet,
Nec remoretur iter, nec opertum pendeat alga.

Tale eſt littus maris apud Cumas, *qu d deſcribit Senec. epiſt. 55.* quod fluctus frequens & concitatus exæquat, longior tranquillitas ſoluit, cum arenis, quæ humore alligantur, ſuccus abſceſſit. Atque ideo arena † maris littori tribuitur, *Gen 22.v.17.* & pro littore accipitur, *à Gaio lib.2.Inſt.*1.§.1. De eo eſt in LL. Friſicis à Wulmaro latis, *tit 11.§.1.* Sacrilegus ducitur ad mare, & in ſabulo, quod acceſſus maris operire ſolet, finduntur aures eius &c. Et pertinet huc quæſtio *Ariſtot. in problem. ſect. 23.q.29.* cur littora fluctuoſiora ſolida ſæpe efficiantur, cum pars remotior à mari, terræ vero propior, ſoluta ſit admodum & cedens. Sicuti ergo fluuialis inſula ad ripæ dominos vicinitatis iure pertinet, *d.l.7.§.3.de A.R.D.l pen.§.1.eod.* ita & marina proxima ad littorum dominos, vel ea quoque ratione (3) quia in mari etiam alluuionis ius† agnoſcitur, & vicinitatis iure æſtimatur, *infra cap.18.n.77.* Ergo & inſularum marinarum incrementa propiora eodem iure æſtimanda ſunt, quia generali alluuionis nomine continentur, *d. ca. 17.* Vt ſic optime inuerti poſſit *Bapt. Parmenſ.lib.1.de allau.2.n.9.* argumentatio, quando ab vtriuſque paritate ius alluuionis marinæ occupanti vendicat. Quarto: bonum eſt argumentum † à dominio ad iuriſdictionem & contra, *Bart. & Bald. in l. qui furere.ff. de ſtat.hom.& in l.ſi dominium, de furt.* Atqui iuriſdictio continentis extendit ſe ad proximas inſulas in mari, *Rutger. Ruland. de commiſſ.p.2.lib.2.c.12.num.3. vbi allegat Capollam lib.3.de ſeruit. ruſt. c.33. n.5.& 6.inf.cap.14.* Ergo & dominium. Denique propiores inſulas marinas iuris publici fuiſſe, & ad vicinas Reſpubl. pertinuiſſe exempla † euincunt. Ita Capreæ inſula ad Remp. Neapolitanam pertinuit, à qua eas redemit Auguſtus Cæſar data Ænaria. *Suet. in Auguſt.c.92. Plin.lib.3.nat.hiſt.6. Dion Caſſ.lib.52. Strabo lib.5.Geogr. Lipſ. in comment. ad 4.annal. Taciti.* Ita Pontiæ inſula ſita in conſpectu littoris ſui ad Volſcos pertinuit. *Liu.lib.9.dec.1.* Ita Stæchades inſulæ in oſtio Rhodani ſitæ Maſſilienſium dicuntur

Margin: 41 (Atque ideo arena), 42 (alluuionis ius), 43 (Quarto), 44 (exempla)

à Tacit.3.hiſtor.Gobel.in Coſmodr.at.1.c 6.Macria & Olœeſſa Rho-
diorum *Plin. lib.3.cap.* 5.*& lib.*7. *cap.*4. Imbrus & Lemnus A-
thenienſium. *Diodor. lib.* 16. Quibus Antonius etiam plures
conceſſit, *Reinec.in ſyntagm.part.*3.*fol.*359. Demoneſus Cartha-
ginenſium inſula. *Ariſt.in lib.de mirab. auſcult.* Iam autem ge-
45 nitiuus † dominium vulgo denotat, *Menoch.de recup.poſſeſſ.rem.*15.
*num.*3.*Parmenſ.lib.*2.*de alluu.*8.*num.*2. Sed & Oenuſæ, quia vicinæ,
ideo ad Chium pertinuerunt. A cuius incolis, dum eas Pho-
cenſes exules oblato pretio comparare voluerunt, *apud Herod.li.*
1. ſatis indicant, ne iure quidem Gent. inſulas maris proximas oc-
cupantibus patuiſſe. Et cui dubium eſſe poteſt, ſi publica vtili-
46 tas poſtulet, inſulam maris propinquiorem in vſu Reip. † ac iure
publico manere, quia præoccupare eam poſſit Reſp. priuatis ex-
cluſis, *l.pen.§.vlt.de A.R.D.* non ſolum ſi iam ſit nata & perfecta,
ſed & ſi futura ſit & naſci ſperetur, *arg.l.*8.*§.*1.*de contr.emt.leg.*11.*de
hered.vend.* Poteſt enim dominus, ſi præuiderit, prohibere, ne i-
pſius territorium quis ingrediatur occupandi cauſſa. *leg.*3.*§.*1.*leg.*
5.*§.*3.*de A.R.D.* Quod & in inſulis fluuialibus prope agros limita-
tos ita obtinuiſſe veriſimile eſt. *leg.*1.*§.*6.*de flumin.* Quia publica
47 vtilitas † priuatorum commodis ſemper præfertur. *leg* 3.*C.de pri-
mi. leg.*2.*§.*44.*ad SC.Tertull.Paul.*2.*ſent.*19. Non obſtat *l.*7 *§.*3. *de
A.R.D.& qui ex ea deſumtus eſt §.inſula,*22.*Inſt.de R.D.* quia illi textus
de inſulis marinis remotioribus intelligendi ſunt, quippe quæ
in alto mari raro, imo rariſſime naſcuntur, vt dictum. Vt ſic pro-
48 pter paritatem rationis idem ius ſtatuendũ ſit in inſulis † marinis
propioribus, quod in inſulis fluuialibus ſtatutũ, quia hæ iure ci-
uili ſine controuerſia ad vicinos propiores pertinent *d. leg.*7. *§.*
3.*leg.inter eos*, 29.*l.ergo* 30. *de A R. D.§.*22. *Inſt.eod. leg.* 1. *§.*6.
*de flumin. Hieron. de monte. in tract.fin. reg. cap.*22.*num.* 4. *Bapt. Ay-*
49 *mus Parm.lib.*1.*de alluu.*14. Idem iure † Saxonico obtinet. *art.*56.*li.*
2. Landrecht. Priuati vero fluminis inſulæ ad dominum flumi-
nis pertinent, *arg.leg.*1.*§.*4.*& §* 10.*de flumin. leg.* 65. *§.*1.*de A. R. D.*
50 Quod ipſum † quoque de inſulis ſtagnalibus in lacubus ac ſtagnis
priuatis dicendum, *arg.leg.*12.*de A.R.D. leg.* 24. *§. vlt.de aqua pluu.*

Porro

Porro dominium inſularum † vicinis ipſo iure acquiritur, et- 51
iamſi apprehenſio nondum interuenerit, *Parmen. lib. 2. de alluu. §.*
quia quoties ex legis diſpoſitione acquirimus, toties dominium
ipſo iure nanciſcimur, *Bart. in l. traditionibus in fi. C. de pact. infra cap.*
30. n. 44. Neque obeſt, quod ICtus *in l. 2. pro ſuo*, apprehenſionem
requirere videtur: quia non de dominio, ſed de poſſeſſione agit.
Ex hiſce facile colligi poteſt ratio differentiæ, in qua reddenda
nimium ſe torquent Dd. *ad § inſula, Inſt. de R. D.* quare fluuiales † 52
inſulæ ad vicinos pertineant, marinæ ad occupantes? Petrus
Heig. *ib. & lib. 2. quæſt. vlt. num. 62.* hanc reddit, quod flumina pu-
blica plerumque eas partes, ex quibus inſulæ conflantur, vicino-
rum ripis detrahant. *leg. 30. §. flumina, de A. R. D. leg. vn. §. 3. ne quid*
in flum. publ. Æquum ergo eſſe, commodum incommodo, lu-
crum † damno penſari *leg. ſecundum, de R. I. §. 3. Inſt. de emt. & vend.* 53
leg. 7. in pr. de peric. & com. Vnde Boetius 2. de Geometr. quem refert Cu-
iac. 10. obſ. 2. eam inſulam ipſe ſibi vendicabit, inquit, cuius ter-
ram tempeſtatis vis præoccupauit. Sed hac quoque ratione
proximæ † marinæ inſulæ ad vicinos pertinebunt, quia illorum 54
quoque finibus, vt plurimum detrahuntur. Sicuti de Echi-
nadibus dictum *cap. 4. numer. 18.* quas Achelous continenti ab-
raſas, vltra flumen in mare protulit. Deinde fluuius non ſem-
per ex vicina ripa materiem inſulis ſtruendis adducit, ſed ſæpe
ex diſſitis locis, quandoque etiam ex imo fluminis fundo, ſine
vllo vicinorum damno. *Quod Impp. in leg. 1. C. Theod. de alluu. cu-*
ius finis refertur in leg. vlt. C. de alluu. agnoſcunt. Et clariſſime pa-
tet in inſula naturali ſecundi modi, ex receſſu † fluminis or- 55
ta, quæ & ipſa ad vicinos pertinet, cum tamen nihil ad eam
contulerint. Nihil enim intereſt, vtrum de aluei duntaxat ſo-
lo mutato, an de eo quod ſuperfluum ſolo & terræ ſit, quæratur
inſula, *teſte Iuriſconſulto in d. l. 30 §. 2. de A. R. D.* Denique ſunt
flumina, quæ nec abluunt, nec euiſcerant terras, ſed materiam
ſtruendis inſulis aliunde ſecum vehunt, vt Nilus, *Senec lib 4. nat.*
hiſt. 9. infra cap. 18. Itaque ſimplicius eſt ſtatuere ſolam † vici- 56
nitatem cauſſam eſſe, cur inſularum incrementa ad priuatos

pertineant, *vt pluribus cap. 17. demonſtrabimus.* Illa autem ceſſat
57 in inſulis † remotioribus. Ergo illæ occupanti patent. Eo magis
quod has Romani pro derelictis habuiſſe videntur. *arg. l. 1. pro de-
rel.* tum quia intereſt, Romanum Imp. hominum adiectione au-
geri, inſulasque à quibusdam potius inhabitari, quam à nullis,
arg. l. 7. §. 3. de bon. damnat. tum etiam vt deportati haberent, vbi
nouum domicilium contrahere, bonaque acquirere iterum poſ-
58 ſent. *arg. l. 15. de interd. & releg.* Superioribus † obſtat *l pen. §. vlt. de
A. R. D.* vbi inſulam publicam eſſe debere, ideo quod in flumine
publico ſit nata, dicitur, Dd. varie ad hunc textum reſpondēt,
59 *Cuiac.* † *14. obſ. 11. Robert. 1. recept. lect. 11. Pacius 6. enant. 93.* Diſtinguē-
tes, volunt inſulam fluminis publici vſu publicam eſſe iuris Gen-
tium: proprietate vero priuatam eorum qui proximiores inſu-
læ agros poſſident. Sed hanc reſponſionem refellunt *Hotom. 1.
obſ. 23. Donell. 4. comment. 29. & ibi Hilligerus in notis. D. Arumaus com-
pater & amicus, quondam etiam collega exerc. Inſtit. 4. th. 14. Treut. 2. di-
ſput. 20. th. 5. lit. H. Hakelm. illuſt. quaſt. 19. th. 7. & alij.* Cum enim
hoc modo proprietas inſulæ præſertim amplioris, vicinis fere
ſemper inutilis futura eſſet, *arg. l. 3. §. vlt. de vſufr.* non eſt creden-
dum perpetuam ſeruitutem ipſi imponere voluiſſe Labeonem
ICtum, præſertim cum in littoribus contrarium ſtatutū ſit, quip-
pe quæ & in vſu communi, & proprietate totius populi ſunt. *ſupr.
60 n. 32* Itaque *Iulius Capra Vincent. ad d. l. pen. §. vlt. quem ſequitur Heig.
1. quaſt. vlt. num. 134. Aruma. d. exer. 4. th. 14. in fi. Hilliger in Donell. enu.
lib. 4 cap. 29.* hunc textum de eo caſu intelligunt, quo prædia vici-
na ſunt iuris publici. Tunc enim etiam inſulam proximam e-
iuſdem iuris fieri oportet. Nemo enim dixerit inſulam, quæ
in Tyberi nata eſt, in eo alueo, quo Romam vrbem interfluit, pu-
61 blicam non eſſe. Ecce campus Martius † Romæ in Tyberim de-
ſinens haut dubie publicus fuit, *l. 6. in pr. de contr. emt. l. 2. §. 9 ne quid
in lo publ. Strabo lib. 5. Geogr. Guid. Pancirol. de 14 region. vrbis Romæ.*

De eo enim ſcribit Liu. li. 2. dec. 1. Ager Tarquiniorum, qui inter vr-
bem & Tyberim fuit, conſecratus Marti, Martius deinde cam-
pus fuit *De eod. m Ouid. 3 faſt.*

Quem

Quem Tyberis curuis in latus vrget aquis.

Vnde etiam campus Tyberinus dictus eſt, ſicuti contra *Stat. li.*
2. ſylu. in genethliis. Lucan. Martium Tybrim vocat. Huius autem cã-
pi ex aduerſo inſula† Tyberina nata eſt, eo tempore, quo is in pu- 62
blicum redactus. Vt nullum ſit dubium, quin ea publici iuris
fuerit, vtpote Æſculapio conſecrata temploque decorata *arg. l.*
6. §. 2. de A.R.D. l. 9. § 1. eod. §. 7. Inſt. eod. ſupr. c. 6. n. 48. Hæc vt vt ve-
riſſima ſint, videri tamen poteſt Labeo, qui ingenij fiducia† mul- 63
ta innouauit, *l. 2. §. 47. de O. I.* à cæteris Iuriſconſultis, *Gaio in l. 7 §. 3.*
de A.R.D. Pomponio in l. 30. §. 2. eod. Vlpiano in l. 1. § 6. de flumin. diſſen-
ſiſſe, & hæc quaſi paradoxa in libris pithanōn ſiue veriſimilium
diſputandi cauſſa propoſuiſſe. Cuius tamen ſententia à Iuſtin.
Imp. recepta non eſt, *in § inſula, Inſt. de R. D.* fortaſſe quia boni Im-
peratoris eſſe putauit, in dubiis iuris † quæſtionibus contra fiſcũ 64
reſpondere, *l. 10 de iure fiſc.* Quo nomine M. Aurelius Philo-
ſophus commendatur, quod in cauſſis compendij nunquam iu-
dicãs fiſco fauerit, *Capitol. in eius vita.* Aliud videtur ſentire Marq.
†Freher. *in notis ad conſtit. Ad Iphi Imp. de inſulis, in verb. ſpectat ad im-* 65
perium: quaſi fluminis publici inſula olim Labeonis tempore iu-
ris publici fuerit, à Iuſtiniano autem *in § 22. Inſt. de R.D.* in priua-
tum cenſum relata. Sed hoc dicere non poſſumus, cum Iuſtin.
nullum ius nouum circa inſulas conſtituerit, ſed à *Gaio in l. 7. §. 3.*
de A.R D. aliiſque ICtis iam relatum in Inſtitutionibus ſuis repro
duxerit. Quod ſi ne in his quidem acquieſcere volumus, dari
poſſunt † caſus ſpeciales in quibus Labeonis ſententia *in d. l. pen.* 66
§ vlt. obtinuerit. Primus ſi vicina prædia publica eſſent, vt de in-
ſula Tyberina iam dictum. Nam etiam inſulas quaſdam publi-
cas fuiſſe conſtat *ex l. 2. §. 3. ne quid in lo. publ.* Secundus: ſi inſula flu-
uialis à Republ. præoccupata eſſet, eo quod Reip. forte accom-
moda eſſet. Tertius caſus eſt: ſi inſula † ſit adeo parua & angu- 67
ſta, quod tota dici poſſit ripa. Tunc enim tota quoque erit in
vſu publico, *iuxta Bart. de inſul. in verb. communis, quem ſequitur Capoll.*
lib. 2. de ſeru. ruſt. 33. num. 9. Bapt. Parmenſ. lib. 2. de allun. cap. 8. numer. 6.
arg. l. 3. de flumin. l. 65. §. 1. de A.R.D. nam alioquin, ſi inſula ſit gran-

dior,reliqua terra priuatorum,ſolæ tantum ripæ ac littora publi-
68 ca erunt,*l.30.§.1.d.l.65.§.1.de A.R.D.* ſicuti etiam portus † inſulæ e-
iuſdem ſunt iuris.*l.15.de publican.Capoll.lib.2.de ſeru.ruſt.28.numer.*
3.licet idem in cap.33.numer.8. à ſeipſo diſſentire videatur. Quartus
69 eſt, in inſula fluitante, *de qua ſupra.cap.6.* Hæc enim propemodũ †
publica atque ipſius fluminis eſt inſula.*l. pen.§.2.de A.R.D.* tã quo
ad vſum, quam quo ad proprietatem, *Iaſ.in leg.quo minus,num.110.*
de flumin. Et ratio eius non obſcure ex eodem textu colligitur.
Quia ſolum aluei non tangit. Non ergo iure vicinitatis ac co-
hærentiæ ad proximos agros pertinere poteſt, *arg. leg.33.ff.de v-*
70 *ſufruct.* Deinde,quia dominium † in aere ſtare non valet, *Menoch.*
conſ.568.n.13. ſed illud maxime certum eſſe expedit.*l.1.de vſucap.l.*
2.§.3.de O.I. Atque hæc inſula nullibi certam ſedẽ habet, ſed ven-
torum fluctuumque arbitrio hac illac propellitur. Vt neſcias
vtri vicinorum ſit addicenda. Quintus caſus conſtitui poteſt, in
71 inſulis,quæ in † lacubus ac ſtagnis publicis reſident. Nam & hæ
iuri publico adſcribendæ ſunt. *arg.l.2.§.2.ne quid in lo.publ.l.1.§ 7.*
vt in flum publ.l.112.de V.S. & quia in ipſis quoque præſertim am-
plioribus ceſſat vicinitas,*arg.d.l.7.§.5.de A.R.D.* Sextus in inſulis
marinis propioribus vt dictum. Et ſeptimus vbi inſula de con-
ſuetudine ad ius publicum pertinet.*De qua cap.ſeq.* Hæc de do-
72 minio inſularum naturalium. Quod fortuitas † inſulas attinet in
primo modo, nulla eſt differentia circa dominium.*l.30.§.2.eod.*
Hæ enim vel vicinis cedunt,ſi propiores ſint, vel ſi remotiores
marinæ occupanti.*d.leg 7.§.3.eod.* Alia ratio fortuitarum in
ſecundo modo,quia manent eius,cuius antea fuerunt, priuſquã
à continenti auellerentur,*d.l.7.§.4 de A.R.D.§.22.Inſt.eod.l.30.§.*
2.eod.l.1.C.de alluu. ſiue fluuiales ſint ſiue marinæ. Quia vtrobi-
que eadem ratio,*arg.l.32.ff.ad L.Aquil.* Neque obeſt, quod tam
73 in primo † quam ſecundo modo caſus fortuitus non paulatim,
ſed impetu ac cum violentia proceſſit,vt propterea idem quoq;
ius vtrobique ſtatuendum videatur.*arg.l.3.§ 2.de aqua cottid.d.l.*
30.§.2 de A.R.D. Quia magna ſubeſt diuerſitatis ratio. Illic enim
in primo modo, prorſus mutata eſt conditio rei,dum in rerum
per tine-

Digitized by Google

natura eſſe deſiit terra,ex qua poſtea inſula nata eſt. *l.63. §.10.pro ſocio. l.8.§. fin.de ſolut. l.21.quib.mod.vſufr.am.* Quo ipſo quia proprietatis cauſſa mutata eſt, *l.30.§.2.de A.R.D.* ac dominium prioris domini extinctum, *l.10.§.2.quib.mod.vſusfruct.leg.3.§.17.de acq. poſſ.l.10.1.de peric.& com.* non potuit id poſtea reſtitui *arg.d.l.7.§.5. de A.R.D.§.23.Inſt.eod.* Quia res ſemel mutata in priſtinum ſtatum reduci non poteſt. *gl.in l homo liber.de ſtat.hom.* Et quod ſemel alienum factum eſt,etiamſi inde abruptum fuerit, redire ad priorem dominum non poteſt. *l.23.§.5.de R.V. Qua de quaeſtione plura cap.29.numer.81.* Idem quoque obtinet,etiamſi integrae cruſtae forte extent terrae prioris,dum quam portionem hauſit hiatus maris,alio loco reddit, *iuxta Plin.lib.2.cap.86.* quia confuſio † & interitus rei aequiparantur. *leg. 107. de ſolut leg. 21. §. 1. de liber. leg.* perinde vt incrementum alluuione nobis acquiritur ,etiamſi eius origo,& cuius antea fuerit ſciatur, *Parmenſ.lib.1.de alluu. 4.nu. 1. & cap.6.* At poſteriori caſu, in ſecundo modo,quamuis pars aliqua terrae à flumine mariue occupata in alueum eius tranſierit, eiuſque dominium eatenus amiſſum ſit, *d.l.7.§ 5.l.1.§.6. de flumin.* reliqua tamen terrae portio in inſulam ſecedens domino ſuo ſalua manet. Vt non ſit aequum caſum fortuitum amplius ipſi nocere,quam in illa parte,qua nouum alueum fecit *d.l.7.§ 4.d.l.1.§.6. & 10.de flumin.l.1.C.de alluu.* Eſt enim natura fluminis † mariſque haec,vt curſu ſuo mutato aluei caſum mutet *d l.30. §. 2. de A.R.D.* mutet etiam terrae formam, ex continenti inſulam faciens *d.l.7. §.4.ibi in formam inſulae:* nō etiam proprietatem terrae,quam aqua non occupauit, *dd.ll.* Interim de hac quoque inſula dicendum, quod † de naturali,& portus & littora iuris publici eſſe, *arg.d.l.65. §.1.de A.R.D.quem text.de tali caſu accipit D. Arumaeus d.exerc.4.th.14.* quia flumen vel mare terras diuidens , vtrobique ripas ac littora facit: ſicuti de Sicilia auulſa *canit Lucan.lib.3.*

74

75

76

77

Qua mare tellurem ſubitis aut obruit vndis,
Aut ſcidit,& mediis fecit ſibi littora terris.

Non tantum ergo dominus huiuſmodi violēta mutatione alueū ſed

ſed etiam littora de ſuo amittit, quia vtraque publici iuris ſiunt. Circa dominium manufactæ inſulæ quodnam ius obtineat, in materia ædificationis videbimus.

CAPVT XI.

De iure regali Inſula.

SVMMARIA.

1 *Iuri ciuili per conſuetudinem derogatur.*
2 *Vſus feudales communiter recepti.*
3 *Conſuetudo auferens vicinis inſulas an rationabilis?*
4 *Incrementa fluuialia iure poſitiuo vicinis competunt.*
5 *Princeps eſt dominus iuris ciuilis.*
6 *Princeps nemini res ſuas auferre poteſt.*
7 *Niſi ratione publicæ vtilitatis refuſo pretio.*
8 *Incrementa fluuialia ſunt vicinorum.*
9 *Incrementa præterita non pertinent ad regalia.*
10 *Iudicium Cæſaris de inſula.*
11 *Principes priuatorum poſſeſſiones male ſibi appropriant.*
12 *Boni principis officium.*
13 *Non poteſt cuiquam adimi, quod nondum habuit.*
14 *Ruini ſententia à Parmenſi refutata.*
15 *Incrementa fluuialia ſunt incerta & contingentia.*
16 *Spes nondum in bonis noſtris eſt.*
17 *Ius quærendum auferri à principe poteſt.*
18 *Ius præſens præfertur futuro.*
19 *Futura omnia ex euentu ſunt certa.*
20 *A fortunæ iudicio non appellatur.*
21 *Fortuna ſuperiorem non habet.*
22 *Vicini in petendis incrementis certant de lucro captando.*
23 *Ius Reip. vtilius ſemper præferendum eſt.*

24 Bona

24 *Bona publica non debent fieri priuata.*
25 *Vires imperij minuendæ non ſunt.*
26 *Neceſſitas publica adauget regalia.*
27 *Aer & aqua omnibus communis.*
28 *Proprietas aeris reſtricta.*
29 *In flumine publico priuatis agere non licet.*
30 *Aucupium & venatio olim cuiuis conceſſa.*
31 *Alta venatio pertinet ad regalia.*
32 *Metallifodinæ olim priuati iuris.*
33 *Hodie ad regalia pertinent.*
34 *Res pretioſæ ſunt inſtar regalium.*
35 *Lapilli pretioſi principum proprij.*
36 *Cetini dentes ad Regalia Regis Daniæ pertinent.*
37 *Rhombus & mulus Romanis in delicijs habiti.*
38 *Salmo principum proprius.*
39 *Multa olim communia hodie priuata facta.*
40 *Iura fiſcalia principibus adimere eſt mundum reformare.*
41 *Tributi nomine etiam iura fiſcalia continentur.*
42 *Flumina publica pertinent ad regalia.*
43 *Fluminis tres partes, aqua, alueus & ripa.*
44 *Aqua ſequitur naturam aluei.*
45 *Alueus cedit flumini.*
46 *Alueus ad regalia pertinet, ſiue aqua plenus ſiue vacuus.*
47 *Bona vacantia pertinent ad regalia.*
48 *Theſaurus hodie ad regalia pertinet.*
49 *Ius Albinagij Regum Galliæ proprium.*
50 *Loca deſerta & inculta ſunt Principum.*
51 *Heigij reſponſio inſufficiens.*
52 *Hereditas adita non amplius eſt vacans.*
53 *Res dubiæ & incertæ præſumuntur eſſe principis.*
54 *Ripatica quid denotent?*
55 *Incrementa fluuialia iuri aggerum muniendorum cohærent.*
56 *Superuacuus intellectus in omni interpretatione fugiendus.*
57 *Flumina etiam quo ad proprietatem ſunt Cæſaris.*

Digitized by Google

58 *Dominus poteſt futurum incrementum in feudum concedere.*
59 *An omnia regalia in iure feudali enumerentur.*
60 *Conſuetudo circa regalia multum poteſt.*
61 *Inſulæ hodie ad regalia pertinent.*
62 *Præiudicia Cameræ Imperialis.*
63 *Inſulæ Rhodani ſunt Regis Galliarum.*
64 *Eiuſdem eſt Rhodanus fluuius.*
65 *Inſulæ Muldæ fluuij ſunt Electoris Saxoniæ.*
66 *Inſulæ Rheni ſunt Electoris Palatini.*
67 *Eiuſdem eſt ius auriferum in Rheno.*
68 *In Friſia incrementa fluuialia ad ſuperiores tranſierunt.*
69 *Ager Biltanus Friſiæ Occidentalis ampliſſimus.*
70 *Comitis Friſiæ orientalis iura circa inſulas.*
71 *Ioh. Goddai conſilium de alluuione maris contra Comitem F.O.*
72 *Incrementa fluuialia Comitis Oldenburgici propria.*
73 *De Polonorum conſuetudine remiſſiue.*
74 *Iura regalia non niſi inter principes ventilantur.*
75 *Intentio eius qui inſulas regalibus aſſerit fundata.*
76 *Doctori de conſuetudine in ſcriptis atteſtanti ſtandum eſt.*
77 *Hiſtoricis in iis, quæ facti ſunt, creditur.*
78 *Marinæ inſulæ quatenus ad regalia pertineant?*
79 *Item ſtagnales inſulæ.*
80 *Item fluitantes & fortuitæ.*
81 *Fortuitæ per vim abruptæ manent in ſuo ſtatu.*
82 *Priuilegium ciuitatis Spirenſis.*
83 *Fruſtra per priuilegium impetratur, quod iure communi competit.*
84 *Vbi ius commune obtinet, ibi inſulæ ad regalia non pertinent.*

DOMINIVM inſulæ ex iure ciuili enodauimus, reſtat videre quid de conſuetudine obtineat. 2 Per illam enim iuri † ciuili derogari poſſe conſtat, *ex l. 32. & ſeqq. de LL. Domin. à Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 7. art. 2.* Eſt enim conſuetudo omni lege valentior. *Senec. 5. de benef. 21.* Et vnus eſt Legum corrector vſus, *Liu. lib. 5. dec. 5.* vſque adeo vt nulla ſit lex poſitiua, quæ non

Digitized by Google

non poſſit contraria conſuetudine tolli, *iuxta Bald. in cap. Imperialem, §. præterea, de proh. feud. alien. per Frider.* Quam poteſtatem ſibi maxime vendicant mores feudales, *in cap. vn. 2. F.* 1. ab aliis quoque populis extra Imperium Rom. † communiter recepti, *Cuiac. lib. 1. feud. in pr. Vult.* 1. *feud. 1. num. 6. Bodin. lib. 1. de Rep. 9. n.* 113. Eo autem iure inſulas ad regalia Principum pertinere, nos probaturos confidimus. Quamuis vero Alber. Brunus *in conſ. 159. in fi. lib. 2.* ſtatuat conſuetudinem, quæ † vicinis ius alluuionis & glareæ adimit, in foro conſcientiæ non procedere, nec ſatis tutam eſſe. Quod ad inſulas quoque extendit Petrus Heig. *lib. 2. quæſt. vlt. nu. 67. quem ſequitur Philip. Hanon. diſp. 3. de reg. iur. ad l. 10. q. 3.* tamen non eſt temere conſcientiis crux figenda, neque trepidandū timore, vbi non eſt timendum, *iuxta gl. in cap. paſtoralis, 28. §. quia vero, extra de off. deleg.* Certum enim eſt, quod hæc incrementa, † neque diuino neque Canonico iure vicinis tribuantur, *vt notant Canoniſt. in c. cum M. Ferrar. 9 extra de conſtit.* ſed tantum iure poſitiuo *in l. 7. §. 3. de A. R. D. c. quo iure, diſt. 8.* Quod autem iure poſitiuo ipſis conceſſum eſt, id alio iure poſitiuo viciſſim auferri poteſt, *arg. l. 137. §. 6. de V. O. l. vlt. C. de LL. l. 35. de reg. iur.* quia princeps dominus eſt iuris † ciuilis. *l. princeps, 31. de LL. c. innotuit, extra de elect.* Neque obeſt, ſi dicas, non poſſe priuatis dominia rerum ſuarum ſine inſigni † iniuria auferri à Principe, ne quidem ex abſoluta poteſtate, *l. id quod noſtrum, de R. I. l. 9. C. de oper. publ. l. 10 C. de SS. Eccleſ. Mynſ. lib. 5 obſ. 97 Vaſquius lib. 1. contr. 5. & 4. contr. 1. numer. 27. Menoch. lib. 2. arb. iud. quæſt. 48. numer. 17. Couar lib. 3. var. reſol. 6. Hotom. Illuſt. quæſt. 1. Ant. Teſſaur. deciſ. 91 numer. 1. & Dd. paſſim.* niſi forte ex cauſſa † publicæ vtilitatis, *Gail lib. 2. obſ. 56. nu. 2. Pruckm. de regal. c. 4. numer. 4. arg. leg. Lucius 6. de euict. leg. 15. §. 2. de R. V.* ſuccedente tamen rei ablatæ æquiualente pretio, *Pinell. ad rubr. C. de reſcind. vend. Graua. lib. 2. concl. 56.* Iam autem incrementa † fluuialia ſunt in dominio vicinorum ſtatim & ipſo iure, ſimul ac nata ſunt. *leg. 7. §. 2. & 3. de A. R. D. §. præterea. Inſt. eod. vt cap. præced. probatum.* Reſpondetur enim per diſtinctionem: Aut loquimur de † incrementis præteritis, quæ hactenus à priuatis vel vi-

2 3 4 5 6 7 8 9

cinis bona fide pro ſuis poſſeſſa & præſcripta ſunt. Et illorum
dominium princeps auferre non poteſt. Quomodo recte docet
Regn Sixtin. inter conſ. Marp. vol. 2. conſ. 14. n. 120. & Ioh. Gæ dd. in conſ. de
alluu. maris, poſt tractatum Noe Meureri, n. 262. & ſeq. littora maris in
vſu publico eſſe, quatenus ab alio vſus non ſit præoccupatus &
præſcriptus, *arg. l. in tantum, ff de R. D. l. ſi quisquam, ff. de diuerſ. & temp*
præſcr. Atque huc videtur pertinere hiſtoria, *quam de Henrico Imp.*
10 *deſcribit Dithmar. Merſeburg. li. 7. hiſtor.* Cęſar Alſteti † populo ius di-
xit. Inſulam, quam Sweins vocant, ſibi ipſi per iniquos iudi-
ces addicere voluit. Sed Wigmannus Comes ipſi contradixit, te-
ſtatus publice id iniquum eſſe &c. Nimirum quia in priuatorum
dominio hactenus fuerat. Quamquam etiam aliam prætenſionē
ad illam Cæſar habuiſſe videtur, quaſi propter delictum in com-
miſſum cecidiſſet. Et poteſt huc referri, quidquid à Menoch. *lib.*
3. de præſumt. 100. *n. 7. & 8.* adducitur, vbi recte reprehendit Prin-
11 cipes, † quod male agant, qui prędia, ſyluas & inſulas hactenus à
priuatis aut vniuerſitatibus cultas & poſſeſſas Cameræ ſuæ ap-
propiare contendunt *De qua tamen quæſtione quid ſentiat Ioh. Kopp. in*
2. deciſ. 3. ibi videre licet. Sicuti contra Plin. in paneg. Traianum
12 Imp. eo nomine laudans: non exturbatis, † inquit, prioribus do-
minis, omne ſtagnum, omnem lacum, omnem ſaltum poſſeſſio-
ne circumuenis, nec vnius oculis flumina, montes maria deſer-
uiunt. Et ſimili laude Fridericum Imp. ornat *Gunth. in Ligur. lib.*
8. v. 579. Aut loquimur de incrementis futuris vel hodie natis, *de*
quibus d. l. 7. §. 3. de A. R. D. & nos hic agimus, & male dicuntur adimi
priuatis vel vicinis, cum ea nunquam actu in ſuo dominio habu-
13 erint. Quia amiſiſſe non † videtur, qui nunquam habuit. *l. 208.*
de R. I. Et priuatio ſemper requirit habitum. *c. quod vero formatum*
32. q 2. Ebrh. in top. in lo. 26 n. 1. Et quamuis hæc futura incremen-
14 ta cum prioribus eodem loco habeat † Ruinus *in conſ. 95. n. 3. & 4.*
lib. 1 quia conditio, ſi nata fuerit, confertur in id tempus, quo iam
vicinis eſt acquiſitum, *arg. l. 1. in fi. de cond. & dem. iunct. l. in tempus.*
62. de here. inſt. tamen eum recte refutat *Bapt. Parmenſ. lib. 1. de alluu.*
15 *10. n. 6.* Quia vicini circa incrementa † fluuialia futura non habēt
ius

Digitized by Google

ius quæſitum, ſed ius quærendum, quod adhuc incertum eſt, ac in meraſpe poſitũ, *arg.l 11.de hered.vend.* nec magis in bonis † no- 16 ſtris eſſe videtur, *l.12.de V.S.* quam certum eſt, iacto in mare reti piſces me capturum *l.12.de act.emt.l.29.§.3.ad L. Aquil.* Iam autem de futuris contingentibus non eſt ratio habenda à principe. *l.fin. C.ſi contra ius vel vtil.c.quæ in Eccleſiarum, extra de conſtit.* Et facilius aufertur † ius quærendum, quam quæſitum, *ipſo Heig. concedente in* 17 *d.q.vlt.num.15.& Gædd in d.conſ.de alluu.mar.n.339. Gail. 2.obſ142.* Facilius etiam impeditur. *l.quod autem, in pr.quæ in fraud.cred.gl.& Dd.in l.ſeruus creditoris, C.de pact. Decian.reſp.5.n.20.vol.1. Aim.Crauet. conſ.332.n.18.* quia ius † præſens ſemper ſpei præfertur. *l.2.de ſtat.* 18 *h.l.8.§.3.de contr.emt. Quo pertinet prouerb.gl.in l.cum hi, de tranſ.quod refert Alciat.lib.4 de V.S.n.4.*

In præſens oua, cras pulli ſunt meliora.

Atque huic iuri quærendo princeps etiã ſine cauſſa derogare poteſt, *Parmenſ.d.c.10.n 3.arg.l.16.de A.R.D. l.quo minus, & ibi Iaſ.nu.9. de flumin.* Et ridicula eſt Ruini collectio, quia ſic omnia futura † ex 19 euentu non ſolum ſunt certa, *arg.l.28.in fi.de iudic.* ſed & neceſſaria, iuxta regulam Logicorum: omne quod eſt, eo ipſo quod eſt, neceſſario eſt. Et quid: ſi inſula illic nata non fuiſſet, aut ſaltem alio fluminis loco? Ecquid contra fortunam † actionem inten- 20 taſſent vicini? à cuius iudicio ne appellari quidem voluit Bald. *in l.fin.C commu.de legat.* Quia ſuperiorem † in mundo non habet, 21 *Vaſq.lib.2.illuſt.contr.93.a.4.gloſſ ad art.29.lib.3.* Landr. *Daniel Moll. in comment ad Conſtit.Saxo.p 3.cap.15 n 9.* Quid ſi ab initio à iure ciuili Reip. adſcripta fuiſſet? *vt in l.pen.§.vlt.de A. R. D.* Ecquid ſubditi nunc conqueri poſſunt? qui etiam boni conſulere debent, quod acceperunt. *l.12.§ 1.de iure dot* Eo magis quod † ipſi non de dam- 22 no vitando, ſed de lucro captando certant. Quod in iure ciuili non attenditur. *l.33.de R.I.l.21.§.3.de act.emt.l.vlt.de peric. & com.l. 16.de iure dot.* Vnde & lucri intertrimentum dicitur *à Matth. VVeſemb.in conſ.67.n.13.vol.2.& conſ.34.n.21.vol.1. Borch. conſ.6.fol. (mihi)73.* Non obſtat ratio *ex l.10.de R.I.* deſumta, quam tantopere vrget *Pet.Heig.p.2.q.vlt.numer.64.& ex 10 Hanon.d.d.3. de Reg-*

Digitized by Google

iur.q.3. quia ad eam cap. præced. reſponſum eſt. Deinde & hoc conſiderandum eſt, vtrum ius circa inſulas, hodie mutato Reip. ſtatu publice ſit vtilius? An illud ius ciuile ſcriptum *in l. vlt. C. de*
23 *alluu.* an hoc conſuetudinarium? Quod enim † vtilius eſt, ſine dubitatione præferendum. *l.51.§.fin.ad L. Aquil. l.43.de relig. & ſumt. fun.* Alioqui vix eſt, vt non Respubl. damnum ſentiat, ſi vires ex publico in priuatum magis, ſingulisque ciuium quæ-
24 rantur, ac ſacroſancta omnia † profana, publica priuata fiant, *vt conqueritur Plin. lib.16. nat. hiſt. 2. Et prohibit Imp. Zeno in leg. 9. C. de aquaduct. Quod ipſe Heig. d. q. vlt. num.75. pluribus confirmat.* Et vni-
25 cum eſt hodierni Imp. † Romano-Germanici detrimentum, *vt deduxit olim in orat. de ordin. Rep. Rom. nobiliſſ. Iulius Pflugius Epiſcopus*
26 *Numburgenſis.* Iam autem neceſſitas † & indigentia temporum noſtrorum, vt & fiſci inopia ſuadet, huiuſmodi lucra & incremẽta obuenientia regalibus annumerari, *per ea quæ in ſimili tradunt Appian. lib.4. de bell. ciuil. Velle. Paterc. lib. 2. hiſt. Bodin. lib. 6. de Rep. 2.* Quæ olim florente adhuc imperio & abundante ærario, vel nullius dominio, vel priuatorum lucro relicta erant. *arg. l. 1. de A.R.D. l. 1. 2. 3. & ſeq. de A.R.D.* Quod adeo obtinet, vt ne illa quidem, quæ iure naturali cuiuis patebant, hodie à proprietatis nexu ſint libera. Quid communius & magis proprium humanis neceſ-
27 ſitatibus aere, † quippe ſine quo ne viuere quidem poſſumus? *leg. 2. ff. C. de aliment. pupil. leg. 2. de R.D. §. 1. Inſt. eo.* Et tamen nemini licet in ſuo molendinum erigere πνευματικὸν, ſiue ventoſum, niſi aerem à Principe redemerit. Quid itidem communius aqua? De qua Latona *apud Ouid. 6. met. 4.*

Quid prohibetis aquas? vſus communis aquarum eſt,
Nec Solem proprium Natura, nec aera fecit,
Nec tenues vndas: ad publica munera veni.

28 Et tamen aquæ quoque ſeparantur, & ipſa naturæ † elementa vi pecuniæ diſcreta ſunt, *ait P. in lib. 19. nat. hiſt. 4. Et clarius Ambroſ. lib. 5. hexam. 10.* Spacia maris ſibi vendicant iure mancipij, piſciumque iura ſicut vernaculorum conditione ſibi ſeruitij cõmemorant.

morant. Iſte, inquiunt, ſinus maris meus eſt, ille alterius. Diui-
dunt elementa ſibi potentes. De publico Rom. iure priuatis a-
demto conqueruntur Germani, *apud Tacit 4. hiſtor.* ad hunc diem
inquiunt, flumina & terras, & cœlum quodammodo ipſum clau-
ſerunt Romani. Hinc eſt, quod in † flumine publico nec mo-
lendinum cuiquam extruere licet ſine licentia principis, *Bart. &* 29
Angel. in l. fluminum, 24. de damn. inf. Iacob. de feud. in verb. fluminibus
nec nauigare niſi certo vectigali, quod nauigium vocat Gun-
therus. *And. Rauchbar quæſt. Saxon. 23.* nec piſcari ſine piſcatio-
num penſione. *cap. vn. quæ ſunt regal.* Sed & venatio & † aucu- 30
piũ olim cuiuis patebant. *l. 1. l. 3. & ſeqq. de A. R D. l. 12. de inſtr. l g.*
quæ hodie ad principes & regalia tranſierunt, vt ſupra dictum
ſaltem quo ad feras maiores, des hohen Wildprets. *Eckard de feud. p. 3.* 31
cap. 4. numer. 47. Iacob. in verb. & cum venat. Gail. 2. obſ. 66. & ſeqq.
& ibi Graue. concl. 68. P. Frid. Mindanus l.b. 2. de proceſſ. cam. 36. nu.
7. ſicuti etiam maioris aucupij, *de quo Gilman. 1. deciſ. 49.* ne ſcilicet
impediatur paiſſa nobilium. *vt Aluarot. loquitur in §. nemo retia, de*
pac. ten. in V. F. Ita & metallifodinas † omnis generis olim pri- 32
uatorum fuiſſe, ex multis hiſtoriarum & iuris ciuilis locis con-
ſtat, *l. 9. §. 2. de vſufruct. Cuiac. 15. obſ. 21. Heig. 1. quæſt. 13. numer. 17.* Qui-
bus tamen ſenſim ac pedetentim ſubtractæ ſunt initio facto à Ti-
berio Cæſare, qui publicatis bonis S. Marij Hiſpanorum ditiſſi-
mi, aurarias eius ſepoſuit. *Tacit. 6. annal.* Et Hannibalis argen-
taria in Hiſpania 300. pondo indies ſubminiſtrauit. *Plin. lib. 33.*
cap. 6. Sed & æs Saluſtianum in Centronum tractu, & Liuianum
in Gallia, vtrumque à metallorum dominis dictum, illud ab
amico Auguſti, hoc à coniuge. *Plin. lib. 34. c. 2.* Quæ hodie
† omnia inter regalia habentur, *VVeſemb. in conſ. 45. num. 24. Co-* 33
ler. deciſ. 98. Rauchbar. quæſt. 2. Quædam etiam ad Electores tran-
ſierunt ex ſpeciali priuilegio A. B. Caroli 4. *de quo Heig. d. q. 13.*
And. Knith. de iure Saxon. non prouoc. cap. 5. num. 105. Et quæ plu-
ra alia huc referri poſſunt, etiam ex iis rebus, † quas vel rari- 34
tas, vel naturæ præſtantia, nobilitauit. Pretioſos enim

cibos

Digitized by Google

dior, reliqua terra priuatorum, ſolæ tantum ripæ ac littora publi-
68 ca erunt, *l.30.§.1.d.l.65.§.1.de A.R.D.* ſicuti etiam portus † inſulæ eiuſdem ſunt iuris. *l.15.de publican. Capoll. lib.2.de ſ ru.ruſt.28. numer. 3. licet idem in cap.33. numer.8. à ſeipſo diſſentire videatur.* Quartus
69 eſt, in inſula fluitante, *de qua ſupra cap.6.* Hæc enim propemodũ † publica atque ipſius fluminis eſt inſula. *l. pen. §.2. de A.R.D.* tã quo ad vſum, quam quo ad proprietatem, *Iaſ. in leg. quo minus, num. 10. de flumin.* Et ratio eius non obſcure ex eodem textu colligitur. Quia ſolum aluei non tangit. Non ergo iure vicinitatis ac cohærentiæ ad proximos agros pertinere poteſt, *arg. leg.33.ff. de v-*
70 *ſufruct.* Deinde, quia dominium † in aere ſtare non valet, *Menoch. conſ.568.n.13.* ſed illud maxime certum eſſe expedit. *l.1. de vſucap. l. 2. §.3. de O. I.* Atque hæc inſula nullibi certam ſedẽ habet, ſed ventorum fluctuumque arbitrio hac illac propellitur. Vt neſcias vtri vicinorum ſit addicenda. Quintus caſus conſtitui poteſt, in
71 inſulis, quæ in † lacubus ac ſtagnis publicis reſident. Nam & hæ iuri publico adſcribendæ ſunt. *arg. l.2.§.2. ne quid in lo. publ. l.1.§ 7. vt in flum publ. l.112. de V.S.* & quia in ipſis quoque præſertim amplioribus ceſſat vicinitas, *arg. d.l.7.§.5. de A.R.D.* Sextus in inſulis marinis propioribus vt dictum. Et ſeptimus vbi inſula de conſuetudine ad ius publicum pertinet. *De qua cap. ſeq.* Hæc de do-
72 minio inſularum naturalium. Quod fortuitas † inſulas attinet in primo modo, nulla eſt differentia circa dominium. *l.30.§. 2. eod.* Hæ enim vel vicinis cedunt, ſi propiores ſint, vel ſi remotiores marinæ occupanti. *d. leg 7.§. 3. eod.* Alia ratio fortuitarum in ſecundo modo, quia manent eius, cuius antea fuerunt, priuſquã à continenti auellerentur, *d.l.7.§.4 de A.R.D. §.22. Inſt. eod. l.30. §. 2. eod. l.1. C. de alluu.* ſiue fluuiales ſint ſiue marinæ. Quia vtrobique eadem ratio, *arg. l.32. ff. ad L. Aquil.* Neque obeſt, quod tam
73 in primo † quam ſecundo modo caſus fortuitus non paulatim, ſed impetu ac cum violentia proceſſit, vt propterea idem quoq; ius vtrobique ſtatuendum videatur. *arg. l 3. § 2. de aqua cottid. d.l. 30.§.2 de A.R.D.* Quia magna ſubeſt diuerſitatis ratio. Illic enim in primo modo, prorſus mutata eſt conditio rei, dum in rerum

per tine-

natura eſſe deſiit terra, ex qua poſtea inſula nata eſt. *l.63. §.10. pro ſocio. l.8. §. fin. de ſolut. l.21. quib. mod. vſufr. am.* Quo ipſo quia proprietatis cauſſa mutata eſt, *l.30. §.2. de A.R.D.* ac dominium prioris domini extinctum, *l.10. §.2. quib. mod. vſusfruct. leg.3. §.17. de acq. poſſ. l.10.1. de peric. & com.* non potuit id poſtea reſtitui *arg. d.l.7. §.5. de A.R.D. §.23. Inſt. eod.* Quia res ſemel mutata in priſtinum ſtatum reduci non poteſt. *gl. in l homo liber. de ſtat. hom.* Et quod ſemel alienum factum eſt, etiamſi inde abruptum fuerit, redire ad priorem dominum non poteſt. *l.23. §.5. de R.V. Qua de quæſtione plura cap.29. numer.81.* Idem quoque obtinet, etiamſi integræ cruſtæ forte extent terræ prioris, dum quam portionem hauſit hiatus maris, alio loco reddit, *iuxta Plin. lib.2. cap.86.* quia confuſio † & interitus rei æquiparantur. *leg.107. de ſolut leg. 21. §. 1. de liber. leg.* perinde vt incrementum alluuione nobis acquiritur, etiamſi eius origo, & cuius antea fuerit ſciatur, *Parmenſ. lib.1. de alluu. 4. nu: 1. & cap.6.* At poſteriori caſu, in ſecundo modo, quamuis pars aliqua terræ à flumine mariue occupata in alueum eius tranſierit, eiuſque dominium eatenus amiſſum ſit, *d.l.7. §.5. l.1. §.6. de flumin.* reliqua tamen terræ portio in inſulam ſecedens domino ſuo ſalua manet. Vt non ſit æquum caſum fortuitum amplius ipſi nocere, quam in illa parte, qua nouum alueum fecit *d.l.7. §.4. d.l.1. §.6. & 10. de flumin. l.1. C. de alluu.* Eſt enim natura fluminis † mariſque hæc, vt curſu ſuo mutato aluei caſum mutet *d l.30. §. 2. de A.R.D.* mutet etiam terræ formam, ex continenti inſulam faciens *d.l.7. §.4. ibi in formam inſulæ:* nō etiam proprietatem terræ, quam aqua non occupauit, *dd.ll.* Interim de hac quoque inſula dicendum, quod † de naturali, & portus & littora iuris publici eſſe, *arg. d.l.65. §.1. de A.R.D. quem text. de tali caſu accipit D. Arumæus d. exerc. 4. th.14.* quia flumen vel mare terras diuidens, vtrobique ripas ac littora facit: ſicuti de Sicilia auulſa *canit Lucan. lib.3.*

74 75 76 77

Qua mare tellurem ſubitis aut obruit vndis,
Aut ſcidit, & mediis fecit ſibi littora terris.

Non tantum ergo dominus huiuſmodi violēta mutatione alueū

ſed

Digitized by Google

ſed etiam littora de ſuo amittit, quia vtraque publici iuris fiunt. Circa dominium manufactæ inſulæ quodnam ius obtineat, in materia ædificationis videbimus.

Capvt XI.

De iure regali Inſulæ.

Svmmaria.

1 *Iuri ciuili per conſuetudinem derogatur.*
2 *Vſus feudales communiter recepti.*
3 *Conſuetudo auferens vicinis inſulas an rationabilis?*
4 *Incrementa fluuialia iure poſitiuo vicinis competunt.*
5 *Princeps eſt dominus iuris ciuilis.*
6 *Princeps nemini res ſuas auferre poteſt.*
7 *Niſi ratione publicæ vtilitatis refuſo pretio.*
8 *Incrementa fluuialia ſunt vicinorum.*
9 *Incrementa præterita non pertinent ad regalia.*
10 *Iudicium Cæſaris de inſula.*
11 *Principes priuatorum poſſeſſiones male ſibi appropriant.*
12 *Boni principis officium.*
13 *Non poteſt cuiquam adimi, quod nondum habuit.*
14 *Ruini ſententia à Parmenſi refutata.*
15 *Incrementa fluuialia ſunt incerta & contingentia.*
16 *Spes nondum in bonis noſtris eſt.*
17 *Ius quærendum auferri à principe poteſt.*
18 *Ius præſens præfertur futuro.*
19 *Futura omnia ex euentu ſunt certa.*
20 *A fortunæ iudicio non appellatur.*
21 *Fortuna ſuperiorem non habet.*
22 *Vicini in petendis incrementis certant de lucro captando.*
23 *Ius Reip. vetilius ſemper præferendum eſt.*

24 Bona

Digitized by Google

24 *Bona publica non debent fieri priuata.*
25 *Vires imperij minuendæ non ſunt.*
26 *Neceſſitas publica adauget regalia.*
27 *Aer & aqua omnibus communis.*
28 *Proprietas aeris reſtricta.*
29 *In flumine publico priuatis agere non licet.*
30 *Aucupium & venatio olim cuiuis conceſſa.*
31 *Alta venatio pertinet ad regalia.*
32 *Metallifodinæ olim priuati iuris.*
33 *Hodie ad regalia pertinent.*
34 *Res pretioſæ ſunt inſtar regalium.*
35 *Lapilli pretioſi principum proprij.*
36 *Cetini dentes ad Regalia Regis Daniæ pertinent.*
37 *Rhombus & mulus Romanis in delicijs habiti.*
38 *Salmo principum proprius.*
39 *Multa olim communia hodie priuata facta.*
40 *Iura fiſcalia principibus adimere eſt mundum reformare.*
41 *Tributi nomine etiam iura fiſcalia continentur.*
42 *Flumina publica pertinent ad regalia.*
43 *Fluminis tres partes, aqua, alueus & ripa.*
44 *Aqua ſequitur naturam aluei.*
45 *Alueus cedit flumini.*
46 *Alueus ad regalia pertinet, ſiue aqua plenus ſiue vacuus.*
47 *Bona vacantia pertinent ad regalia.*
48 *Theſaurus hodie ad regalia pertinet.*
49 *Ius Albinagij Regum Galliæ proprium.*
50 *Loca deſerta & inculta ſunt Principum.*
51 *Heigij reſponſio inſufficiens.*
52 *Hereditas adita non amplius eſt vacans.*
53 *Res dubiæ & incertæ præſumuntur eſſe principis.*
54 *Ripatica quid denotent?*
55 *Incrementa fluuialia iuri aggerum muniendorum cohærent.*
56 *Superuacuus intellectus in omni interpretatione fugiendus.*
57 *Flumina etiam quo ad proprietatem ſunt Cæſaris.*

Digitized by Google

58 *Dominus poteſt futurum incrementum in feudum concedere.*
59 *An omnia regalia in iure feudali enumerentur.*
60 *Conſuetudo circa regalia multum poteſt.*
61 *Inſulæ hodie ad regalia pertinent.*
62 *Præiudicia Cameræ Imperialis.*
63 *Inſulæ Rhodani ſunt Regis Galliarum.*
64 *Eiuſdem eſt Rhodanus fluuius.*
65 *Inſulæ Muldæ fluuij ſunt Electoris Saxoniæ.*
66 *Inſulæ Rheni ſunt Electoris Palatini.*
67 *Eiuſdem eſt ius auriferum in Rheno.*
68 *In Friſia incrementa fluuialia ad ſuperiores tranſierunt.*
69 *Ager Biltanus Friſiæ Occidentalis ampliſſimus.*
70 *Comitis Friſiæ orientalis iura circa inſulas.*
71 *Ioh. Goddæi conſilium de alluuione maris contra Comitem F.O.*
72 *Incrementa fluuialia Comitis Oldenburgici propria.*
73 *De Polonorum conſuetudine remiſſiue.*
74 *Iura regalia non niſi inter principes ventilantur.*
75 *Intentio eius qui inſulas regalibus aſſerit fundata.*
76 *Doctori de conſuetudine in ſcriptis atteſtanti ſtandum eſt.*
77 *Hiſtoricis in iis, quæ facti ſunt, creditur.*
78 *Marinæ inſulæ quatenus ad regalia pertineant?*
79 *Item ſtagnales inſulæ.*
80 *Item fluitantes & fortuitæ.*
81 *Fortuitæ per vim abruptæ manent in ſuo ſtatu.*
82 *Priuilegium ciuitatis Spirenſis.*
83 *Fruſtra per priuilegium impetratur, quod iure communi competit.*
84 *Vbi ius commune obtinet, ibi inſulæ ad regalia non pertinent.*

DOMINIVM inſulæ ex iure ciuili enodauimus, reſtat videre quid de conſuetudine obtineat.
2 Per illam enim iuri † ciuili derogari poſſe conſtat, *ex l. 32. & ſeqq. de LL. Domin. à Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 7. art.* 2. Eſt enim conſuetudo omni lege valentior. *Senec. 5. de benef. 21.* Et vnus eſt Legum corrector vſus, *Liu. lib. 5. dec. 5.* vſque adeo vt nulla ſit lex poſitiua, quæ non

non poſſit contraria conſuetudine tolli, *iuxta Bald. in cap. Imperia-
lem, §. præterea, de proh. feud. alien. per Frider.* Quam poteſtatem ſibi
maxime vendicant mores feudales, *in cap. vn. 2. F.* 1. ab aliis quo-
que populis extra Imperium Rom. † communiter recepti, *Cuiac.* 2
lib. 1. feud. in pr. Vult. 1. feud. 1. num. 6. Bodin. lib. 1. de Rep. 9. n. 113. Eo au-
tem iure inſulas ad regalia Principum pertinere, nos probaturos
confidimus. Quamuis vero Alber. Brunus *in conſ. 159. in fi. lib. 2.*
ſtatuat conſuetudinem, quæ † vicinis ius alluuionis & glareæ a- 3
dimit, in foro conſcientiæ non procedere, nec ſatis tutam eſſe.
Quod ad inſulas quoque extendit Petrus Heig. *lib. 2. quæſt. vlt. nu.
67. quem ſequitur Philip. Hanon. diſp. 3. de reg. iur. ad l. 10. q. 3.* tamen
non eſt temere conſcientiis crux figenda, neque trepidandũ ti-
more, vbi non eſt timendum, *iuxta gl. in cap. paſtoralis, 28. §. quia ve-
ro, extra de off. deleg.* Certum enim eſt, quod hæc incrementa, † ne- 4
que diuino neque Canonico iure vicinis tribuantur, *vt notant Ca-
noniſt. in c. cum M. Ferrar. 9 extra de conſtit.* ſed tantum iure poſitiuo
in l. 7. §. 3. de A. R. D. c. quo iure, diſt. 8. Quod autem iure poſitiuo i-
pſis conceſſum eſt, id alio iure poſitiuo viciſſim auferri poteſt,
arg. l. 137. §. 6. de V. O. l. vlt. C. de LL. l. 35. de reg. iur. quia princeps do-
minus eſt iuris † ciuilis. *l. princeps, 31. de LL. c. innotuit, extra de elect.* 5
Neque obeſt, ſi dicas, non poſſe priuatis dominia rerum ſuarum
ſine inſigni † iniuria auferri à Principe, ne quidem ex abſoluta 6
poteſtate, *l. id quod noſtrum, de R. I. l. 9. C. de oper. publ. l. 10 C. de SS. Ec-
cleſ. Mynſ. lib. 5 obſ. 97 Vaſquius lib. 1. contr. 5. & 4. contr. 1, numer. 27.
Menoch. lib. 2. arb. iud. quæſt. 48. numer. 17. Couar lib. 3. varia. reſol. 6.
Hotom. Illuſt. quæſt. 1. Ant. Teſſaur. deciſ. 91 numer. 1. & Dd. paſſim.* niſi
forte ex cauſſa † publicæ vtilitatis, *Gail lib. 2. obſ. 56. nu. 2. Pruckm.* 7
de regal. c. 4. numer. 4. arg. leg. Lucius 6. de euict. leg. 15. §. 2. de R. V. ſucce-
dente tamen rei ablatæ æquiualente pretio, *Pinell. ad rubr. C. de re-
ſcind. vend. Graua. lib. 2. concl. 56.* Iam autem incrementa † fluuialia
ſunt in dominio vicinorum ſtatim & ipſo iure, ſimul ac nata ſunt.
*leg. 7. §. 2. & 3. de A. R. D. §. præterea. Inſt. eod. vt cap. præ-
ced. probatum.* Reſpondetur enim per diſtinctionem: Aut loqui-
mur de † incrementis præteritis, quæ hactenus à priuatis vel vi- 9

Digitized by Google

cinis bona fide pro ſuis poſſeſſa & præſcripta ſunt. Et illorum dominium princeps auferre non poteſt. Quomodo recte docet *Regn. Sixtin. inter conſ. Marp. vol. 2. conſ. 14. n. 120. & Ioh. Gadd. in conſ. de alluu. maris, poſt tractatum Noe Meureri, n. 262. & ſeq.* littora maris in vſu publico eſſe, quatenus ab alio vſus non ſit præoccupatus & præſcriptus, *arg. l. in tantum, ff. de R. D. l. ſi quisquam, ff. de diverſ. & temp præſcr.* Atque huc videtur pertinere hiſtoria, *quam de Henrico Imp.*
10 *deſcribit Dithmar. Merſeburg. li. 7. hiſtor.* Cęſar Alſteti † populo ius dixit. Inſulam, quam Sweins vocant, ſibi ipſi per iniquos iudices addicere voluit. Sed Wigmannus Comes ipſi contradixit, teſtatus publice id iniquum eſſe &c. Nimirum quia in priuatorum dominio hactenus fuerat. Quamquam etiam aliam prætenſionē ad illam Cæſar habuiſſe videtur, quaſi propter delictum in commiſſum cecidiſſet. Et poteſt huc referri, quidquid à Menoch. *lib. 3. de præſumt. 100. n. 7. & 8.* adducitur, vbi recte reprehendit Prin-
11 cipes, † quod male agant, qui prędia, ſyluas & inſulas hactenus à priuatis aut vniuerſitatibus cultas & poſſeſſas Cameræ ſuæ appropiare contendunt. *De qua tamen quæſtione quid ſentiat Ioh. Kopp. n. 2. deciſ. 3. ibi videre licet.* Sicuti contra Plin. in paneg. Traianum
12 Imp. eo nomine laudans: non exturbatis, † inquit, prioribus dominis, omne ſtagnum, omnem lacum, omnem ſaltum poſſeſſione circumuenis, nec vnius oculis flumina, montes maria deſeruiunt. Et ſimili laude Fridericum Imp. ornat *Günth. in Ligur. lib. 8. v. 579.* Aut loquimur de incrementis futuris vel hodie natis, *de quibus d. l. 7. §. 3. de A. R. D. & nos hic agimus,* & male dicuntur adimi priuatis vel vicinis, cum ea nunquam actu in ſuo dominio habu-
13 erint. Quia amiſiſſe non † videtur, qui nunquam habuit. *l. 208. de R. I.* Et priuatio ſemper requirit habitum. *c. quod vero formatum 32. q. 2. Ebrh. in top. in lo. 26 n. 1.* Et quamuis hæc futura incremen-
14 ta cum prioribus eodem loco habeat † Ruinus *in conſ. 95. n. 3. & 4. lib. 1* quia conditio, ſi nata fuerit, confertur in id tempus, quo iam vicinis eſt acquiſitum, *arg. l. 1. in fi. de cond. & dem. iunct. l. in tempus. 62. de here. inſt.* tamen eum recte refutat *Bapt. Parmenſ. lib. 1. de alluu.*
15 *10. n. 6.* Quia vicini circa incrementa † fluuialia futura non habēt ius

Digitized by Google

ius quæſitum, ſed ius quærendum, quod adhuc incertum eſt, ac in mera ſpe poſitũ, *arg. l. 11. de hered. vend.* nec magis in bonis † no- 16
ſtris eſſe videtur, *l. 12. de V. S.* quam certum eſt, iacto in mare reti piſces me capturum *l. 12. de act. emt. l. 29. §. 3. ad L. Aquil.* Iam autem de futuris contingentibus non eſt ratio habenda à principe. *l. fin. C. ſi contra ius vel vtil. c. quæ in Eccleſiarum, extra de conſtit.* Et facilius aufertur † ius quærendum, quam quæſitum, *ipſo Heig. concedente in* 17
d. q. vlt. num. 15. & Gædd in d. conſ. de alluu. mar. n. 339. Gail. 2. obſ 142. Facilius etiam impeditur. *l. quod autem, in pr. quæ in fraud. cred. gl. & Dd. in l. ſeruus creditoris, C. de pact. Decian. reſp. 5. n. 20. vol. 1. Aim. Crauet. conſ. 332. n. 18.* quia ius † præſens ſemper ſpei præfertur. *l. 2. de ſtat.* 18
li. l. 8. §. 3. de contr. emt. Quo pertinet prouerb. gl. in l. cum hi, de tranſ. quod refert Alciat. lib. 4. de V. S. n. 4.

In præſens oua, cras pulli ſunt meliora.

Atque huic iuri quærendo princeps etiã ſine cauſſa derogare poteſt, *Parmenſ. d. c. 10 n 3. arg. l. 16. de A. R. D. l. quo minus, & ibi Iaſ. nu. 9. de flumin.* Et ridicula eſt Rumi collectio, quia ſic omnia futura † ex 19
euentu non ſolum ſunt certa, *arg. l. 28. in fi. de iudic.* ſed & neceſſaria, iuxta regulam Logicorum: omne quod eſt, eo ipſo quod eſt, neceſſario eſt. Et quid ſi inſula illic nata non fuiſſet, aut ſaltem alio fluminis loco? Ecquid contra fortunam † actionem inten- 20
taſſent vicini? à cuius iudicio ne appellari quidem voluit Bald. *in l. fin. C. commu. de legat.* Quia ſuperiorem † in mundo non habet, 21
Vaſq. lib. 1. illuſt. contr. 93. a. 4. gloſſ ad art. 29. lib. 3. Landr. *Daniel Moll. in comment. ad Conſtit. Saxo. p. 3. c. p. 15 n 9.* Quid ſi ab initio à iure ciuili Reip. adſcripta fuiſſet? *vt in l. pen. §. vlt. de A. R. D.* Ecquid ſubditi nunc conqueri poſſunt? qui etiam boni conſulere debent, quod acceperunt. *l. 12. § 1. de iure dot* Eo magis quod † ipſi non de dam- 22
no vitando, ſed de lucro captando certant. Quod in iure ciuili non attenditur. *l. 33. de R. I. l. 21. §. 3. de act. emt. l. vlt. de peric. & com. l. 16. de iure dot.* Vnde & lucri intertrimentum dicitur *à Matth. VVeſemb. in conſ. 67. n. 13. vol. 2. & conſ. 34. n. 21. vol. 1. Borch. conſ. 6. fol. (mihi) 73.* Non obſtat ratio *ex l. 10. de R. I.* deſumta, quam tantopere vrget *Pet. Heig. p. 2. q. vlt. numer. 64. & ex eo Hænon. d. d. 3. de Reg.*

morant. Iſte,inquiunt, ſinus maris meus eſt, ille alterius. Diuidunt elementa ſibi potentes. De publico Rom. iure priuatis ademto conqueruntur Germani, *apud Tacit 4. hiſtor.* ad hunc diem inquiunt, flumina & terras, & cœlum quodammodo ipſum clauſerunt Romani. Hinc eſt, quod in † flumine publico nec mo-
lendinum cuiquam extruere licet ſine licentia principis, *Bart. &* 29
Angel. in l. fluminum, 24. de damn. inf. Iacob. de feud. in verb. fluminibus nec nauigare niſi certo vectigali, quod nauigium vocat Guntherus. *And. Rauchbar quæſt. Saxon. 23.* nec piſcari ſine piſcatio-
num penſione. *cap. vn. quæ ſunt regal.* Sed & venatio & † aucu- 30
piũ olim cuiuis patebant. *l. 1. l. 3. & ſeqq. de A. R. D. l. 12. de inſtr. l. g.* quæ hodie ad principes & regalia tranſierunt, vt ſupra dictum ſaltem quoad feras maiores, des hohen Wildprats. *Schard de feud. p. 3.*
cap. 4. numer. 47. Iacob. in verb. & cum venat. Gail. 2. obſ. 66. & ſeqq. 31
& ibi Graua. concl. 68. P. Frid. Mindanus lib. 2. de proceſſ. cam. 36. nu. 7. ſicuti etiam maioris aucupij, *de quo Gilman. 1. deciſ. 49.* ne ſcilicet impediatur paiſſa nobilium. *vt Aluarot. loquitur in §. nemo retia, de*
pac. ten. in V. F. Ita & metallifodinas † omnis generis olim pri- 32
uatorum fuiſſe, ex multis hiſtoriarum & iuris ciuilis locis conſtat, *l. 9. §. 2. de vſufruct. Cuiac. 15. obſ. 21. Heig. 1. quæſt. 13. numer. 17.* Quibus tamen ſenſim ac pedetentim ſubtractæ ſunt initio facto à Tiberio Cæſare, qui publicatis bonis S. Marij Hiſpanorum ditiſſimi, aurarias eius ſepoſuit. *Tacit. 6. annal.* Et Hannibalis argentaria in Hiſpania 300. pondo indies ſubminiſtrauit. *Plin. lib. 33. cap. 6.* Sed & æs Saluſtianum in Centronum tractu, & Liuianum in Gallia, vtrumque à metallorum dominis dictum, illud ab amico Auguſti, hoc à coniuge. *Plin. lib. 34. c. 2.* Quæ hodie
† omnia inter regalia habentur, *VVeſemb. in conſ. 45. num. 24. Co-* 33
ler. deciſ. 98. Rauchbar. quæſt. 2. Quædam etiam ad Electores tranſierunt ex ſpeciali priuilegio A. B. Caroli 4. *de quo Heig. d. q. 13. And. Knith. de iure Saxon. non prouoc. cap. 5. num. 105.* Et quæ plu-
ra alia huc referri poſſunt, etiam ex iis rebus, † quas vel rari- 34
tas, vel naturæ præſtantia, nobilitauit. Pretioſos enim

cibos.

cibos non eximius ſapor,ſed raritas & difficultas fecit, *vt Senec. in*
conſol. ad Helui. c. 9. Ideo enim inſtar regalium habentur. Quale eſt
cinamonum Æthiopiæ,nullibi quam in ſcriniis Imp. conditum,
teſte Galeno. Balſamũ Iudæę in duobus tantũ hortis regiis natũ. *Pli.*
lib. 12. nat. hiſt. 15. Thus Arabię grandi vectigali ſuppoſitum *Plin. d.*
lib. 12. c. 14. Glebæ auri in Pœonia menſæ principali deputatæ,
quarum pondus minam excedat , *Ariſt. in mirab. auſcult. fol. 1088.*
palmæ regibus tantum Perſidis aſſeruatæ. *Plin. lib. 13. c. 4.* Ita in in-
35 ſula Indię Zeilan ex pretioſis † lapillis, quibus abũdat, Rex maio-
rẽ vel meliorẽ Rubinũ accipit, *Haithon. c. 6.* In prouincia Canichu
lacus margaritas abundãs M. Chami ꝓprius eſt, ita vt ſine ipſius
indultu nemo exinde margaritas piſcari ſub pœna capitis audeat
P. Venetus lib. 2. c. 38. Et hodie fere de conſuetudine vbique lapillo-
rum inuentio in littore maris ad regalia pertinet, ſicuti in Boruſ-
ſia Succinum vulgo Barnſtein ſoli Duci reſeruatur *Heig. ad §. item*
lapilli. de R. D infra cap. vlt. n. 165. Pertinent huc elephantorum den-
tes, quos Æthiopes in tributum pendere ſoliti, *Plin. d. lib. 12. c. 4.*
36 Quibus ſimiles ſunt Cetini dentes † in Islandia, ad regalia Regis
Daniæ pertinentes. Item aliæ ſpecies, quia pretioſiores , ideo ad
vectigal Cæſaris relatæ, *in l. 16. §. 7. de publican.* Item vectigal Sire-
num aliarumque belluarum marinarum Regi Luſitaniæ debi-
tum, *vt ex Damiano Goeſio refert Simon Maiol. lib. 1. dier. canic. 9.* Adde
pelles pretioſas in locis Septentrional. *de quibus infra c. vlt n. 91.* itẽ
cuniculorum captura, *d. c vlt. num. 117.* Huc referri debet illa aſ-
ſentatorum ſententia *apud Iuuen. ſat. 4.*

Quidquid conſpicuum pulcrumque eſt æquore toto
Res fiſci eſt vbicunque natat.

quam Dd. paſſim exagitant , *vt Heig. d. q. vlt. n. 37.* cum proprie
37 de piſcibus præſtantioribus loquatur , veluti de † Rhombo. *de*
quo Plin. lib 9. c. 54. Mart. 13. epig. 81. Cælius Rhod lib. 9. lect. antiq. 12. cui
in deliciis par nullus , *Senec. epiſt. 95. Macrob. lib. 3. ſaturn. 26. Simon*
38 *Maiolus lib. 1. dier canic. 9.* Pro quibus in Rheno Salmo † principum
menſis dicatus , *Eleg. Marq. Freher. lib. 2. de orig. Palat. 28. Heig. p. 1. q.*
15. n. 58. cique fundi die Salmen grunde ad Electores Palat. ſpectãt.

Noe

Noe Meurer von Forſtrecht, *p.5.in fi.* Item venatio & aucupatio ceruorum anſerumq; ſyluestrium eſt regia & pignoralis pertinens ad dominum loci, *Boer.deciſ.252.in fi.* Alibi etiam pflegen die Fiſcher dem Junckern den vorhegt zugeben, *de quo Modeſt. Piſtor.conſ.14.vol.1.n.6.* Atque huiuſmodi regale intelligit Ioh. Faber *in §. eſt autem littus n.1.de R.D.* quando dicit aliquem habere ius in his, quæ in mari capiuntur, puta decimam: licet piſcator Plautinus *in Rudēt. A.4.S 3.* id non agnoſcat. Quæ omnia euincunt, plurima quæ communi † hominum vſui natura produxerat, moribus ac inſti- 39
tutis ciuilibus paulatim coarctata, tandē ſolis principibus ac iuribus † fiſcalibus propria ceſſiſſe. Quæ ſi hodie adimere ipſis 40
velis, id nihil aliud eſſet, quam reuangare nundū, *verbo Ba'di ad tit. extra vag.de pac.Conſtant.* Quod ſicuti difficulter obtinueris, quia dicent quod Fridericus Imp. ad ciues Romanos ait *apud Otton. Friſing.* legitimus poſſeſſor ſum, eripiat quis, ſi poteſt, clauam de manu Herculis: ita nec ſine iniuria poſtulaueris, cum cenſus & tributi † annui nomine *Matth.22.v.51.Rom.13.v.7.* etiam iura re- 41
galia & fiſcalia contineantur. An autem ſub his etiam incrementa fluuialia comprehendantur, quæſtionis eſt: Quod dicendum putamus, ſi non explicite, tamen implicite. Quia id quoque in legibus continetur, quod ex neceſſaria conſequentia elicitur. *l.6.de V.S.l.non poſſunt, de LL.l.ſcire oportet. §.ſi aliud, de excuſ. tut.* Primo certum eſt omnia flumina † publica portus & littora ho- 42
die ad regalia pertinere, *c.vn.quæ ſunt regal. & ibi Feudiſt.* ac in dominio & patrimonio principis eſſe, *Angel.in l.flumin.ff.de damn.inf. Berous conſ.140.n.4.lib.3. Hotoman.conſ.93.in pr.Capoll.li.2.de ſeruit.ti. de flum.publ.* Iam autem flumen conſtat non ex quatuor, *vt male* 43
Bald in conſ.463.lib.1.vbi male litus his addit, ſed ex tribus, nempe † ex alueo, aqua & ripis, *Ripa in l.quo minus,n.2.de flumin. Bart.in tract. Tyberiad.p.3.* Ergo & alueus eiuſdem iuris eſt cuius eſt flumen. *l.1. §.7.de flumin l.7.§.5.de A.R.D.de alueo Tyberis v.l.vn.C.de naut.Ty-* 44
berin. Vnde aqua ſequitur † naturam aluei, qui ſi ſit publicus vel priuatus, aqua quoque talis erit iudicanda. *Bald.in conſ.241.in pr.lib.2.* tum quia ſub toto continentur omnes partes, *cap.præced.*

45 *nu. 26.* tum quia † alueus cedit flumini, *Bart. in Tyber. p. 1. verb. cuius & ipſum flumen, Bapt. Aymus Parmen. lib. 1. de alluu. 12. nu. 8. & lib. 2. cap. 9. num. 52.* non ſolum ſi is ſit à flumine occupatus, quod & iure ciuili obtinuit: ſed etiam ſi exſiccatus atque aqua vacuus fuerit. Quod operatur ſpecialis conceſſio *in d. c. vn. quæ ſunt regal.*
46 qua ſemel principis factus alueus, eius † inuiti nunquam eſſe deſinit. *arg. l. 8. de reg. iur. l. 23. §. 5. de R. V. l. 12. C. eod.* conſequenter & inſula alueo cohærens, quia alueus receſſu aquæ nudatus, nihil aliud eſt, quam inſula *d. l. 30. §. 2. de A. R. D.* item alluuionum incrementa, quia non tam prædiis quam ripis iure vicinitatis accedũt,
47 *ſupra cap. prox. & inf. cap. 18* Secundo. Bona † vacantia pertinent ad regalia, *d. c. vn.* & ad fiſcum. *Alber. Brun. d. conſ. 159. lib. 2. Conſentit ius munic. Magdeburg. art. 59.* Quod ius licet ex lege Iulia & Papia caducaria deſcendat, *in l. 96. §. 1. de l. 1. Vlpia, in fragm. tit. 19 §. 16. Forſter lib. 2. hiſt. iur. Rom. 11* quæ non tantum ad hæreditates pertinebat, ſed & ad quæcunque alia bona poſſeſſoribus deſtituta vel ademta, *Lipſ. in comment. ad Tacit. lib. 3. annal.* Hodie tamen propter ſpecialem conceſſionem, *in d. c. vn. quæ ſunt regal.* multo plenius eſt, vtpote per quam omnia illa, quæ iure ciuili nullius fuerunt *in l. 1. de R. D. l. 14. de A. R. D. l. 51. de contr. emt.* principum re-
48 galibus aſcribuntur. Neq; enim aliam ob cauſſam † theſauri ſunt Principũ, quam quia dominio vacant, *l. vn. C. de theſaur. l. 31. §. 1. de A. R. D.* præſertim iure Saxonico, *Zobell. part. 2 diff. 62. Coler. deciſ. 100. n. 2. Schneid. in §. theſauros, n. 9. Inſt. de R. D.* Hoc fundamento ni-
49 titur ius Albinagij, † quod Galliarum Reges ſibi vendicãt, *Bodin. 1 d. Rep. 6. n. 62. P. Tholoſ. lib. 9. de Rep. 1. n. 23.* Et Theodoricus Gothorum Rex olim exercuit, *apud Caſſiod. lib. 6 formul.* poſt Impp. Rom. qui proprium præfectum inquirendis bonis vacantibus ac caducis aluerunt. *l. vlt. C. de bon. vacant.* Qualẽ etiam in Ægypto fuiſſe teſtatur Strabo *referente Tholoſ. d. c. 9. n. 25.* Hinc eſt, quod princeps
50 fundatã habet intentionẽ circa omnia loca † deſerta & nunquã culta, quæ ſunt in regno, extra limites cuiuſq; territorij, *Valaſc. de iure emph. q. 8. n. 37. M. Stephan. li. 2. de iuriſd. p. 2. c. 7. n. 71.* licet ea occupanti concedat, *Aretin. in conſ. 15. in pr. quẽ probat Parmenſ. lib. 2. c. 22.*

§. 1.

§.1.*numer*.7. Ergo & inſulæ,præſertim illæ quæ occupanti patet e
eodem iure ad regalia pertinebunt. Cui argumento licet reſpon-
dere velit † Heig *d.q.vlt.n.*136 tamen is relabitur ad inſulas ha- 51
ctenus à priuatis bona fide poſſeſſas. Illæ enim ad Principem ideo
non pertinent,quia dominio vacuæ non ſunt,perinde vt heredi-
tas † adita vacans eſſe deſinit,*l.ſed ſi plures,§.filio,de vulg & pup.Gail.* 52
*lib.2.de pace publ.19.n.*16. Alia ratio earũ,quæ in dominio priuatorũ
actu nondum fuerunt. *Quo facit doctrina Menochii in d.caſ.*100. *lib.* 3.
præſumt. quando non apparet aliquem eſſe dominum,nec ea poſ
ſidere † vel occupare. Tunc enim præſumuntur eſſe domini ca- 53
ſtri vel oppidi,*Gabriel.lib.*1 *concl.de præſumt.9.n.*11. *Al:iat.de præſumt.*
*reg.2.præſumt.*20 *n* 2. *Maſcard.de probat.concl.*1407.*n.3.Matth. Ste-*
*phan.de iuriſd.p.2.c.7.n.*70.*Valaſcus d.q.8.n.38.Bodin.lib.*6 *de Rep.2.n.*
642. Tertio. Inter regalia † expreſſe nominantur ripatica *in d.c.* 54
vn.quæ ſunt reg. Quo nomine plura contineri & ius publicum de-
ſignari illud,quod habet princeps in ripis fluminum publicorũ
vel reſpectu vectigalium vel aggerum docet recte *M. Anton. Pere-*
gri.lib.1.de iure fiſci.1.n.24.quem allegant & tacite approbant,Vult.de feud.
lib.1.c.5.Ferrar.Montan.li 5.*cap.7.Roſenth.de feud.c.*5 *concl.*32. Quibus
addimus alluuionum inſularumque † incrementa, quippe quæ 55
aggeribus ac ripis cohærent, ac eorum oneribus ſuccurrunt, *arg.*
leg.10.de R. I.c.qui ſentit, eod. in 6. infra cap.28.num.38. Aliter ſi id
vocabulum interpreteris , vix eſt vt non in aliam ſpeciem vecti-
galis tranſeas,& hoc regale ſuperuacuum & inutile Cæſari fa-
cias: quod ſicuti in omni interpretatione † fugiendum, *Menoch.* 56
conſ.539.numer.11.Alex. conſ.110.num.4.lib.4 conſ.Marpurg.9.numer.
*52,vol.*1. ita nec veriſimile eſt, Fridericum Imp. ad conſulta Sapi-
entum Liguriæ,, *quæ vide in conſtit. Melchioris Goldaſti ab Haimsfeld.*
vnum regale bis exprimere voluiſſe,*in d c.vn.quæ ſunt reg.* Quam-
uis vero ſint, qui hac deſcriptione regalium Imperatori tantum
iuriſdictionem , non etiam proprietatem fluminum,† littorum, 57
portuum,omniumque his annexorum tributam velint,*vt Capel-*
la lib.2.de ſeru.ruſt.33.n. 5.*inſi.cui accedere videtur Mindan. lib.* 3. *de*
*proceſſ.Cam.36.nu,*6. tamen ea opinio à paucis recepta , ab vſu

ipſo reiicitur, eo quod ſic nihil noui conceſſum eſſet, vtpote qui non illa tantum, ſed omnia alia priuatorum dominia iuriſdictione & imperio complectitur. *l. 3. C. de quadr. praſcript.* Itaque recte ſentit *Bald. in d. c. vn. qua ſunt reg.* quod flumina & inſulæ ſunt principis, non iuriſdictione ſaltem, ſed & proprietate. Quarto. Facit pro hac ſententia *text. in §. ſi quis de manſo, l. b. 1. feud.* 4. vbi dici-
58 tur, quod dominus ſuper futuro † incremento vaſallum inueſtire poſſit. Quem text. ad priuatos tantum, vel ad Principum proprias, iure vicinitatis acquiſitas inſulas reſtringere, nimis anguſtum foret. Quin potius generale vocabulum omne incrementum, *de quo infra ca. 26. n. 85.* arguit id in feudū dari poſſe, ex eo quod ad regalia pertineat, & in Principis ſit proprietate. Denique ſi hæc omnia non placent: tum tamen concedere neceſſe
59 habes, non omnia ne minora quidem regalia, *in d. c. vn.* enumerari, *cum M. Anton. Pereg. de iure fiſci d. lo. Vult. d. c. 5. n. 6. Paurmeiſt. lib. 1. de iuriſd. Imp. 4. n. 2. Ioh. Niell. diſp. feud. 10. th. 3.* Sicuti nec Guntherus omnia deſcripſit *lib. 8. v. 570. teſte Rittershuſ. quondam præceptore & hoſpite in notis cap. 4.* Exempla non deeſſent, ſi his immorari vel-
60 lemus. Deinde negari nequit, conſuetudinem in au gendis † minuendiſue regalibus plurimum poſſe, *iuxta VVeſemb. conſ. 45. n. 20.* quippe quæ in feudis etiam ad ſimiles cauſas extenditur. *Boſſ. in tit. de regal. n. 35. vt eſt text. expreſſ. in c. ſuper quibuſdam. ext. de V. S.* At-
61 que ita moribus noſtris ac hodierno iure inſulas ad regalia † pertinere teſtatur *Rutger. Ruland. de commiſſ. part. 3. lib. 3. cap. 16.* vbi ita
62 in Camera Imperiali † iudicatum refert in cauſa Balthaſar. Flodorf contra Ruprecht von Grogt appellationis, *Item libr. 2. c. 12. n. 3. Ad qua præiudicia ſe refert Anton. Hering. affinis quondam in MS. conſilio de alluu. in 4. rat. dubit.* Eodem modo inſulas Rhodani †
63 per arreſtum Tholoſanum Galliarum Regi adiudicatas refert *Boer. conſ. 24. num. 6. Hiero. de Monte de fin. reg. cap. 24. num. 9. Bapt. Aym.*
64 *lib. 2. de alluu. 7. num. 7. Heig. d. q. vlt. n. 39.* Quia ipſe Rhodanus † fluuius in ſolidum ad eundem pertinet, *infr. cap. 17. num. 94. v. Renat. Choppin de domin. Franciæ, item de LL. Andium.* Sed & inſulas
65 in † Mulda flumine natas præfecturis Electoralibus Saxoniæ ſem-

per

per aſſertas eſſe euincunt atteſtationes allatæ *ab Heig. d. q. vlt. n. 39.*
Nec minus inſulas † Rheni ex antiquiſſima conſuetudine Palati- 66
natus ad Electores Palatinos pertinere teſtis eſt *Noe Meurer. in d.*
tract. von Waſſerrecht *part. 1. fol. (m hi) 7. item* von Forſtrecht *p. 5. §.* wen
ein Inſul ꝛc. ein Inſul/ ſo viel ich erfahren vnd geſehen/ gehöret der hohē
Oberkeit/ item die Goldgründe im Rhein werden für ein ſonder Re-
gal der hohen Oberkeit zuſtendig gehalten/ De poſteriori *Freher. lib. 2.*
orig. pal. 17. Ius auri fluuialis legendi † non minus, quam fodinarū 67
ſubterranearum inter potiora faſtigii ſui emolumenta, quæ re-
galia vocamus, vſurpat &c. In Friſia quamuis inſularum alluuio-
numque incrementa antiquitus ad vniuerſitatem proximā per-
tinuerit, *infra cap. 17. n. 21.* tamen id ius amiſſa † libertate ſenſim 68
ad principes & dominos eorum tranſiit. Ita in pactis Alberti
Comitis Hollandiæ cum Friſiis initis ann. 1399. cautum: vt agri o-
mnes alluuione impoſterum accreturi, aut qui iam accreuerant,
nondum tamen aggere cincti, ad Albertum pertinerent, quique
eos hactenus pro ſuis tenuerant, retinerent quidem, ſed benefi-
cio Principis, *Ubb. Emm. lib. 16. rer. Friſic.* Et in diplomate Alberto
Duci Saxoniæ à Maximiliano Cæſare anno 1498. Albertus re-
gionem eam vniuerſam occupato, omnesque eius partes, inſu-
las, Comitatus, arces, oppida, fora teneto. *Em. lib. 37. & 38.* Frequēs
etiam fit mentio in rebus Friſicis agri Biltani ampliſſimi, quem
vna † cum inſula alluuio lateribus Weſtergoæ & Oſtergoæ adie- 69
cerat, *de quo Emm. d. lib. 38. vbi id flumen terræ vocat.* Atque is poſt
ceſſionem Friſiæ à Georgio Saxone in Carolum Burgundum fa-
ctam relictus illis, quibus in emphyteuſin datus à principe. *Emm.*
lib. 48. Vnde in pactis Caroli 5. Cæſaris de anno 1512. Biltanus a-
ger Cæſaris proprius dicitur. Item in pactis Ennonis Comitis
Fr. Orient. cum Balthaſaro Eſenſi † vaſallo initis anno 1530. cautū:
vt ius fluminum & inſularum hactenus à Balthaſaro vſurpatum, 70
integrum cum omni commodo atq; fructu Comitibus relinque-
retur. *Emm. lib. 55.* Itaque hac quoque in parte inueſtituræ pa-
cta atque conſuetudines cuiuſque loci inſpiciendæ, *de quibus in-*
fra cap. 24. num. 83. Refertur in Friſia orientali aliquando inter

Digitized by Google

dominum & ſubditos conuentum, vt duas partes alluuionis proprietarij acciperent, tertiam Comes pro aggerum erectione, ſed ita vt illa poſſeſſio priuatis pro annua penſione in emphyteuſin
71 relinqueretur † *Ioh. Gœdd. in d. conſ. de alluu. maris n. 366.* Hodie id ius Comiti in ſolidum competit, quod quo ad inſulas ipſi concedit *Ioh. Gœdd. in d. conſ. à nu. 262. vſque ad num. 341.* ſi modo non à priuatis occupatæ vel præſcriptæ fuerint. Quo ad alluuionem in gratiam nobilium, pro quibus conſuluit, denegans, aliud reſponſu-
72 rus, ſi Hiſtoricos conſuluiſſet. Vtrumque Comiti † Oldenburgico ſine controuerſia cõpetit, *Regner Sixtin. vol. 2. conſ. Marpurg. 14. n. 121. Anton. Hering. in d. MS. conſil. de alluuione quod Henricus Roſenthal. ſubſcripſit.* Idem in omni ora maritima noſtri orbis obſerua-
73 tur. De Polonorum † conſuetudine, quod ex pactis Regis Poloniæ & Ducis Curlandiæ pro ſe allegat *Heig. d. q. vlt. n. 84.* id contra ipſum militat, ſicuti ſuo loco id referemus & explicabimus. Dũ
74 enim de huiuſmodi iure regali principes † tranſigunt, priuati ab eo excluſi intelliguntur. Quod manifeſte conſtat ex Adolphi Cæſaris conſtitutione, de qua ſingulari capite videbimus. Ita *apud Gilman. 2. deciſ. Camer. 33.* controuerſia inter Fuggeros & ciuitatem Vlmenſem de flumine & inſula in eo ſita in Camera agitata, arguit huiuſmodi caſus non niſi inter Principes, ciuitates, nobiles &c. occurrere. Itaque cum hinc conſtet, conſuetudinem quæ optima eſt Legum interpres, *l. 37. de LL.* inſulas ad regalia referre, atque ita ripatica, *in d. c. vn. quæ ſunt reg.* intelligere, pu-
75 taremus domini intentionem, † inſulas regalibus aſſerentis, in iure fundatam eſſe, neque alia probatione onerandum, quia vnde ius commune feudorum aſſiſtit, contrarium contendens de iure ſuo docere debet, *per not. in c. dudum, extra de decim.* Tum
76 etiam, quia Doctoris legentis † ac ſcribentis, de conſuetudine ſuæ regionis aſſerentis teſtimonio ſtandum eſt, *Matth. VVeſemb. conſ. 13. n. 98.* Eo quod is Hiſtorici vices ſuſtineat, ac de facto atte-
77 ſtetur. Chronicis autem & hiſtorialibus † libris eatenus creditur, quatenus contrarium non probatur. *gl. in c. inter dilectos, verſ. magis, de fide inſtrum. Hieron. de Mont. ed fin. reg. cap. 6. num. 6. Eberh. in*

top.

top.in lo.95.num.9.Ioh.Faber in §.item pretium,n.4. Inſt.de emt.& vend.
Guid.Pap.deciſ.93.Gilman.lib.1.deciſ.Camer.7.n 7.Tilem. de Bening. 1.
ſynt.dec.2.vat.1.num. 3. Quod in Doctore practico aliter ſe habet.
Quomodo accipimus *Maſcard.vol.1.de probat.concl.426.Bapt.Par-*
menſ.lib.1.de alluu.9.§.1 n.5. Hieron.Treut.lib.1.ſelect.diſput. 1. th.9.lit.
H.& ib.alleg. Ampliatur iam dicta concluſio, primo quod non ſal-
tem fluuiales inſulæ ad regalia pertineant, ſed etiam † marinæ. 78
Quia vbi lex vel conſuetudo non diſtinguit, nec nos diſtinguere
debemus. *l.quamuis,11.& ibi Bart.& Iaſ. de in ius voca.* Quod verum
eſt, ſi modice ſaltem diſtent à continenti, *Capoll.de ſeru.ruſt.c.33.n.*
5.& ſeq.Rutgerus Rulandus amicus noſter d.c.12.n.3. Nam remotiores
adhuc occupãti cedunt. *c.præced.* Secundo ampliatur, ꝙ etiã † ſta- 79
gnales inſulæ ad regalia pertineãt, modo lacus & ſtagna ſint pu-
blica, *arg.l.1.§ 7. vt in flum.publ.l.24.§.3.de aqua pluu.* Tertio amplia
tur, ꝙ non ſolũ naturales inſulæ huc pertineant, in primo & ſecũ-
do modo, ſed etiã † fluitantes, quia etiam iure ciuili iuris publici 80
fuerunt, *l.65.§ pen.de A.R.D.* quamquam inter ea quæ iuris publi-
ci ſunt, & regalia hodierna ſit differentia quędã. Quarto amplia-
tur & extenditur etiam ad inſulas fortuitas in primo modo, *arg.*
l.30.§.2.de A.R.D. Cum enim hæ vix ſine clade aliqua procedant,
ac principaliter caput timore percellant, merito ad eum perti-
nere debent, ad quem maior pars cladis peruentura erat, nempe
ad principem, *arg.l.7.de peric.& com.rei vend.* Non tamen etiã for-
tuitæ † in ſecundo modo, quia ſuis dominis remanent. *l.7. §.4.de* 81
A.R.D.l.30.§.2.eod.c.proced. Quo videtur referendũ Friderici 3. pri-
uilegiũ an. 1457. ciuitati † Spirẽſi datũ *apud Lehmã.li.7.chron.Spirẽſ.* 82
102. Ob es geſchehe/dz das Waſſer der Rhein zwiſchẽ der benanten Statt
vnd der March derſelben Statt weide einige grunde oder werthe machen
oder ſchůtten / vnd dieſelbe weide dadurch zwiſchen der Statt vnnd der-
ſelben March/als ferne oder als weit die gehet/theilen würde/ wie ſich dañ
das begebe: Daß dañ ſolches den vorgenenten von Speyer vnd jhrẽ nach-
kommen daſelbſt keinen Schaden an derſelben Weide vnnd grunde/ biß
an die vorgemelte jhre March bringen/vnnd ſich der niemants mit gebå-
wen/ oder in einig andere weiſe wider jhren willen vnterziehen / noch ge-
brauchen

brauchẽ ſolle/ſondern dieſelbe Weide/Grunde vnd Werde (alueos & inſulas intelligit) auff beiden vorgemelten theilen der vorgenanten Statt ſeyn vnd bleiben ſollen &c. Sed cur id ſingulari priuilegio impetrant
83 ciues Spirenſes, cum iure † communi competat? An quia Rhenus fluuius illic ad regalia Epiſcopi pertinet? An de alluuionis operatione naturali ſenſit Imp. Ne dicas eos plus ſolito bibiſſe, q̃ de iure communi recordati non fuerint, *ut in ſimili Accurſ. ex Placent. reſpondet ad l. ult. C. ex quib. cauſſ. reſt. quem allegat Marq. Freher. in notis ad Conſtit. Adolphi Cæſaris de inſulis in fi.* Veriſimiliter enim de omni futuro caſu ſibi plenius proſpicere voluerunt ciues. Vlti-
84 mo limitanda erit ſupradicta concluſio, quod vbi † adhuc ius cõmune obtinet, ibi inſulæ ad regalia non pertineant, *Rutg. Ruland. d. lo.* Quæ probatio procul dubio incumbet illi, qui in eo ſe fundat, ac ius ciuile eo in loco ſemper valuiſſe aſſerit *arg. l. 2. de probat. Exempla vide apud Hanon. d. diſp. 3. de regul. iuris q. 3. Quibus tamen non nimis fidendum.*

CAPVT XII.

De præiudiciis Cameræ circa Inſulas.

SVMMARIA.

1 *Auctoritas Dominorum Cameralium.*
2 *Cameræ Imperialis laus.*
3 *Quænam actio intentata ſit, omnium primo inſpiciendum.*
4 *Requiſita rei vindicationis.*
5 *Flumina dant & auferunt rerum dominia.*
6 *Fluminum mariſque adminiſtratio ad regalia pertinet.*
7 *Inſula ad dominum fluminis pertinet, tam quo ad iuriſdict. quam quo ad proprietatem.*
8 *Reditus piſcationum ad regalia pertinent.*
9 *Origo inſulæ in acquiſitione dominij ſpectanda.*
10 *Incrementum poſtea accedens non attenditur.*

11 *Dominij*

Digitized by Google

11 *Dominij acquiſitio difficilis.*
12 *Flumen actoris proprium.*
13 *Ius piſcandi probat regalia.*
14 *Inſula quando perfecta?*
15 *Circumnauigatio probat inſulam.*
16 *Situs inſulæ non curatur, vbi totus fluuius eſt actoris.*
17 *Alueus eſt fluminis continens.*
18 *Exemplum inſulæ naturalis in ſecundo modo.*
19 *Cuius eſt flumen, eius eſt etiam inſula.*
20 *Quod iuris eſt in principali, eſt etiam in augmento.*
21 *Quod ex neceſſaria conſequentia elicitur, pro expreſſo habetur.*
22 *Vbi non eſt expreſſa deciſio iuris feudalis ſtatur iuri communi.*
23 *Cuius eſt principale, eius eſt & acceſſorium.*
24 *Conſuetudo ab allegante probanda.*
25 *Rei exceptio in iure ciuili fundata.*
26 *Quod expreſſe correctum non eſt, durat.*
27 *Vicinitas inſulæ cauſſa dominij.*
28 *Poſſeſſio inſulæ.*
29 *Siccitas fluminis inſulæ contraria.*
30 *Aquilegiorum auctoritas.*
31 *Artifici in ſua arte credendum.*
32 *Contraria præiudicia de dominio inſularum.*
33 *Conſuetudo iuri feudali conſentiens derogat iuri ciuili.*
34 *Alluuio difficilis probationis.*
35 *Iudici prima inſtantia contra appellantem non creditur.*
36 *Aquilegiorum depoſitio non valet parte aduerſa non citata.*
37 *Actus contra abſentem geſtus ipſi non præiudicat.*
38 *Dubia depoſitio contra producentem interpretanda.*
39 *In ſententiis tutior via eligenda.*
40 *Attentata lite pendente an reuocanda?*
41 *Sequeſtratio iudicis valet ſi non appelletur.*
42 *Error in hypotheſi non vitiat ſententiam.*
43 *Per ſequeſtrationem poſſeſſio non amittitur.*
44 *Attentata probanda ſunt.*

S 45 *Atten-*

Digitized by Google

45 *Attentata non reuocantur, niſi poſt a* *pellationem facta.*

46 *Sententia Cameræ Imperialis.*

47 *Sententia voto Referentis contraria.*

CVM de iure regali inſulæ extent præiudicia Cameræ Imperialis, ad quæ paulo ante cum Rutgero Rulando & Antonio Heringio prouocauimus, non abs re fortaſſe fuerit, eorum aliquod verbotenus huc apponere *ex Iohan. Tileman de Bening. in ſyntag. p. 2. art. 2. vst. 7. & Iohan. Forſter. in proceſſ. iudic. cap. 15.* Vt inde appareat, quam hæc noſtra doctrina de iure regali inſulæ, à Dominorum Cameralium votis non diſſentiat. Quanta enim † eorum auctoritas ſit, conſtat *ex Mynſ. ad § reſponſa, Inſt. de I. N. G. & C. Eberh. in top. in lo. 95. n. 10.* eo magis, quod in † hoc ſapientiſſimo nobiliſſimoque orbis terrarum conſiſtorio omnia ad amuſſim æquitatis iuſtitiæ & rationis expenduntur, *teſte Mindan. lib. 2. de proceſſ. 16. numer. 7.* Vt præiudicia eorum deciſionibus Rotæ Romanæ inferiora eſſe nō debeant, *de quibus Vincent Hondedei vol. 2. conſ. 20. numer. 9.* Habet autem votum Dn. Referentis in cauſſa Ludwig von Lautecr appellantis contra N. von Rockenburg appellatum reſectis ſuperfluis ſic: Quænam actio ſit intentata? Actum puto rei vendicatione

3 † vt ex libello totisque actis colligere eſt, ex quo actor prætendit, inſulam litigioſam natam in ſuo flumine ad ſe pertinere, & reum iniuſte illam occupaſſe & poſſidere. Poſſet etiam dici actum cōdictione ex moribus feudorū per ea quæ infra dicentur. An pro-

4 bata? In hac actione duo ſubſtantialia † extrema probāda veniūt: dominium vel quaſi ex parte agentis, *l. in rem. de rei vend. gl. in leg. 1. verb. cum in rem, de alt. n. iud. mut.* Et poſſeſſio ex parte rei, *Ferrar. in form. real. act. verb. tenet & poſſidet.* Et quia ex actis de altero requiſito ex propria actoris confeſſione conſtat, nimirum de poſſeſſione rei, ideo de prætenſo actoris dominio tantum dictu-

5 rus ſum, præmittendo I. Quod flumina † publica (in quibus tantum ius alluuionis agnoſcitur *leg. lacus, de A. R. D. l. 1. de flum.*) iure cenſitorum, id eſt iudicum fungantur. Dant enim & auferunt rerum dominia. Nam ex priuato addicunt in publicum

Digitized by Google

blicum, ex publico in priuatum *l. ergo, §. flumina, de A.R.D.* II. Quã uis de iure communi inſula in flumine nata iure Gent. quoad proprietatẽ pertineat ad dominos vicinorum prædiorum, *ſecundum diſtinctionem, quam facit l. adeo, §. inſula, d. tit. §. inſulæ, Inſt. de R.D.* tamen cum hodie iure feudorum adminiſtratio † & dominium 6
maris, publicorumque fluminum inter regalia vſurpetur, ideoq; omnis vtilitas & quæſtus ex fluminibus proueniens principis ſit, aut eorum qui à Principe, vel per conſuetudinem id tenent, *ca. 1. quæ ſint rega. & ibi FF. Bart. in l. quo minus, n. 4. de flumin. Angel. in leg. fluminum, in pr. de damn. inf. Iacob. de S. Georg. in pr. verb. fluminibus, Ferrar. tract. feud. lib. 5. c. 7.* Conſentaneum erit & inſulam in flumine natam † non ſolum quoad iuriſdictionem, verum etiam pro- 7
prietatem, pertinere ad dominum fluminis, *per iura ſupra alleg.* Et quia acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis *c. acceſſ. de R. I. in 6. Idque infra clarius dicã.* Et hac conſideratione dici poſſet, actũ conditione ex moribus feudorum. III. Quod idem obtineat in iure piſcandi: cum reditus † piſcationum conſtituatur etiam in 8
numero eorum, quæ ſunt regalia, *d. c. 1. ibi: cum piſcationibus, facit l. inter publica, de V.S. Iacob. de S. Georg. verb. & cum piſcat. Ferrar. vbi ſupra, §. tametſi, Afflict. Iſern. Aluarot. d. c. 1.* Qui igitur reditus piſcationum in flumine habet beneficio principis, is regalia fluminis habere cenſetur. IV. Diligenter hic conſiderandam eſſe originẽ † inſulæ, an in flumine nata ſit. Hoc enim potiſſ. tempus, quo 9
ad dominij acquiſitionem ſpectamus. *l. ergo §. tribus de A.R.D. ibi cũ primum extiterit.* Quod tempus perfectionem ſignificat. *Bart. in tract. de inſula, verb. in flumine, Facit l. adeo, § inſula, eod. tit.* Itaque incrementum poſtea † alluuione accedens, tametſi vicino prædio 10
accreſcat & coniungatur, aut contra frontem ſuperioris, aut inferioris agri late procedat, non eſt ſpectandum, quia cum ſemel acquiſita ſit inſula domino fluminis, & ſic priuati iuris facta, quidquid poſtea ex interuallo per alluuionem accedit, priori domino cedit. *leg. inſula, de A.R.D. Bart. lo. cit.* Ergo in materia occupationis non debet cõſiderari, qualis hodie forma ſit inſulę, ſed qualis ab origine fuerit. Nunc ad propoſitum. Licet alias

Digitized by Google

11 dominij probatio difficilima ſit, *vt late trad. Boer. deciſ. 42. p. 1. per*
tot. hoc tamen caſu facilis erit, ſi ex actis probatoriis cõſtare poſ-
ſit de duobus. I. An inſula in flumine nata actoris ſit? II. An pro-
pterea contra ius commune ex conſuetudine, vel conceſſione
principis ipſius eſſe debeat, & non rei vicinum prædium haben-
12 tis? Quoad primum, † ſufficienter vbique probatum eſt, flumen
zu Merß, ex vtraque parte pertinere ad actorem & in ipſius
territorio ſitum eſſe. Hoc enim reus non diffitetur & teſtes vna-
nimiter comprobant, præſertim Scabini Merſenſes *in act. fol.*
12. vbi expreſſis verbis dicunt, flumen cum territorio pertinere
ad actorem. Idem dicunt teſtes *in actis fol.* 8. Ad cuius confir-
mationem facit, quod probatum quoque ſit, actorem habere in
d. flumine ius piſcandi ſiue vectigal piſcatorium, vt deponunt te-
ſtes *in actis fol. 9.* dum dicunt, quod numquam aliter viderint, au-
dierint aut ſciuerint, quam quod flumen cum iure piſcandi ab v-
13 troque latere actoris ſit. Vnde ſatis euincitur actorem † rega-
lia dicti fluminis habere, vti ex præmiſſis colligere eſt. Porro
quod inſula nata ſit in flumine deponunt teſtes quinque actorũ
fol. 8 & Scabini Merſenſes *fol.* 12 Ad eundem modum & effectum
deponunt piſcatores zu Brubach *in act. fol.* 29. Vnde perſpicuum
puto, non alluuione ab initio (quod tempus ſolum conſiderari
debet, *vt in 2 ltimo præmiſſo*) adiectam fuiſſe prædio rei, ſed longo
poſt interuallo per incrementum poſtea acceſſiſſe. Nata autem
14 dicitur *ſecund. Bart. d tit. de inſul. verb. flumine,* quando opinione
circumcolentium incipit pro inſula reputari, veluti ſi locum e-
minentem ſuper alueum fecit, qui per vnam æſtatem ſtetit: *arg.*
opt. text. l. 1. §. ſi autem, ne quid in flum. publ. Quibus adminiculatur
nauigatio actoris, Anno 43. 3. Iunij, *in act. fol.* 60. vndiquaque in-
15 ter † inſulam & rei prędium ſine impedimento peracta. Quod
ad alterum attinet, cum flumina & ius piſcandi inter regalia cõ-
putentur, *vt ſupra dixi,* atque etiam probatum ſit, flumen cum iure
piſcandi ad actorem pertinere, conſequens erit iure feudali inſu-
lam in eo natam, ipſius quoque eſſe. At ego putarem hic ſuf-
16 ficere, natam eſſe in ſulam in flumine † ſine diſtinctione, an me-
dio

dio flumine, an vero prope ripam nata ſit. Si enim iure feudali flumen proprietate eſt actoris, contra diſpoſitionem iuris communis, *l.adeo,§.inſula,de A.R.D.* Ergo alueus quoque erit. Si alueus: & inſula, quæ ſuper alueum in quacunque parte fluminis, etiam extra profluentem prope ripam eminet, ipſius erit. Nam alueus † non tantum eſt continens, ſed vadum fluminis profluẽtis, ſeu fluminis inter vtramque ripam & totius fluminis continens, ſicut ſtomachus vini continens eſt, *vt elegãter tradit Bald. ad rubr.de R.D.n.27.* totusque alueus eiuſdem iuris eſt, etiam de iure communi, cuius eſt flumen, hoc eſt publici, *§.quod ſi naturaliter, Inſt. de R.D.* Hinc eſt, quod dicimus in iure, ſi flumen alueum immutarit, *d.§.quod ſi natural.* Quare non oportet diſtinguere, in 17
qua fluminis parte † nata ſit inſula, dummodo in flumine publico nata ſit. Igitur ſi flumen locum, qui aluei eſſet, ſiccum relinquat, & circumfluere cœpit, vt hoc noſtro caſu (quemadmodum ſupra piſcatores zu Brubach depoſuerunt) ſane locus ille ad dominum fluminis ſpectabit iure ſpeciali feudorum, ſicut de iure communi ad vicina prædia. *d.l.ergo,§.tribus,de A.R D.* Nam ſi flu- 18
men & alueus † proprietate actoris eſt, igitur inſula quoque eiuſdem iuris cenſenda erit: cũ acceſſoriũ ſequatur naturã ſui principalis, *d.c.acceſſorium.* & eadem res diuerſo iure cenſeri non debet *.cum qui ades, de vſuc.l.1.verſ.nec rem patitur. de rer.permut.c.cum in tua.de decim.* Præterea quod iuris eſt † in re principali, idem eſt 19
in eius augmento *l.etiamſi, vbi Bart.& Bald.C.de iur.dot.l. ſi conuenerit,§.ſi nuda,de pignor.act.l.inter ſocium,§.cum inter,de pact. dot. Iaſ. conſ.146.vol.2.* Quemadmodum in ſimili fructus, qui in fundo meo naſcuntur, mei ſunt, & arbor, quæ in fundo meo radices egit, mea eſt. Radix enim non permittit, vt alterius arbor intelligatur, quam cuius in fundo radices egerit *§. ſi Titius, de R. D.l. fructus pendentes, de R. V.* Licet igitur in iure feudali expreſſe non 20
reperiatur, quod inſula ſit domini territorij: tamen † ratio natu- 21
ralis hoc dictat, quæ non patitur eandem rem diuerſo iure cenſeri. Et acceſſorium à ſuo principali diſcrepare non poteſt. Scio in iure feudali regulã eſſe, vbi non habemus † expreſſam de-

ciſionem in vſibus feudorum, ſtandum eſſe deciſioni iuris communis, *text. in c. 1 verſ. ſtrenuus, de feud. cognit. Curt. p. 1. 4 q. prin nu. 7. & p. 2. q. 2. princip. n. 72.* Sed de inſula nata in flumine nihil in iure feudorum ſtatuitur. Ergo ad ius commune redeundum. Dico breuiter pro reſolutione, *quemadmodum ſupra in 2. præmiſſo dixi*, flumina publica de iure feudorum inter regalia computari, *c. 1. quæ ſint regal.* omnemque vtilitatem ex iis profluentem ad dominum fluminis pertinere. Si igitur principale ad dominum feudorum pertinet (contra ius commune, quo flumina omnia publica ſunt, & ius piſcandi omnibus commune eſt, *§. flumina, Inſt. de R. D.*) ac-
23 ceſſorium † quoque ad eundem pertinere debet, ex quo omnis vtilitas ad ipſum pertinet, vt paulo ante rationibus demonſtratũ eſt. Accedit pro confirmatione prædictorum, quod actor in actis
24 allegat conſuetudinem † talem eſſe in ſuo territorio, vt inſulæ in flumine natæ dominis cedant, ad cuius conſuetudinis probationem ſe admitti petit in grauaminibus Cameræ, de qua petitione quid ſentiam infra dicam. Allegat etiam multa præiudicia pro allegata conſuetudine, nimirum vicinis locis vbique receptũ eſſe, vt inſulæ in flumine natæ dominorum ſint. Ita obſeruatum in inſulis zu Nattenhoffen/ zu Berge/ zu Ohrmundt & zu Caſela. Ad quę præiudicia breuitatis cauſſa me refero. Concludo ergo actionem
25 intentatam † iure feudorum probatam eſſe. An eliſa? Attento iure communi non eſt dubium, actionem eliſam eſſe. Licet enim eo iure flumen quo ad iuriſdictionẽ ſit dominorum territorii: *arg. l. inſula, verb. nullius.* tamẽ in inſula in flumine nata proprietas eorum eſt, qui vicina poſſident prædia, *iuxta diſt. l. adeo, §. inſula, de A.
26 R. D. §. inſula, de R. D.* à quo iure non eſt recedẽdum, † niſi de cõtrario conſtet. Nam quod nõ reperitur expreſſum, relinquitur diſpoſitioni iuris communis. *l. ſi extraneus, de cond. cauſ. dat. Alber. in l. Cæſar, n 16. in fi. cum ſeq. de publi. & vectig.* Et legum correctio eſt vitanda. *l. Diuus, C. de teſtam. l. præcipimus, in fi. C. de appell.* vbi dicitur, quidquid hac lege ſpecialiter nõ videtur correctum, id veterum legum Conſtitutionumque regulis omnes relictum intelligant.

Et

Digitized by Google

Et hoc maxime verum eſt in iure feudali, *vt paulo ante dictum per text. d. c. 1. de feud. cognit.* Quoniam vero iuri communi hac in parte moribus feudorum derogatum eſſe ſupra concluſi, videndum de aliis rei exceptionibus & defenſionibus. Inprimis vero illud probatum eſt, reum poſſidere prædium iuxta inſulam per teſtes *in actis fol.* 8. & Scabinos Merſenſes *fol.* 26. Deinde quoque probatũ eſt, inſulã ſitam † contra frontem agri ipſius rei *in actis fol. 26. & fol.* 27
22. fac. 2 vbi Scabini Merſenſes deponunt, quod litigioſa inſula gegen rei Eiſſen angelauffen iſt/quæ duo requiſita in hoc iure occupationis potiſſimũ conſideranda veniunt, *per iura ſupra alleg.* Præterea probatum eſt, reũ per quinquẽnium vel ſexẽniũ ante motam litem quiete & ſine contradictione litigioſam inſulam poſſediſſe, † aliiſque elocaſſe, *vt videre eſt in act. fol.* 18. *cum ſeq.* Et hãc ſuã 28
poſſeſſionem videtur reus fundare magis in iure alluuionis quam occupationis. Flumina enim auferre & dare, vbique in actis repetit, quod proprium eſt alluuionis, ſibique olim deceſſiſſe, & nunc tandem acceſſiſſe, *vt in act. fol. 19. & fol. 27.* Idque diſertis verbis in exceptionibus contra grauamina fatetur, dum dicit, ſe dictum locum bono & alluuionis titulo poſſediſſe & occupaſſe. Quo ſane iure probato, procul dubio actio eliſa eſſet. Cum huic iuri moribus feudorum nihil derogatum ſit, quemadmodum etiam ipſe actor fatetur *in act fol. 21 & 28.* Probatum autem videtur † primo 29
ex depoſitione Scabinorum von Bach *act. fol. 28.* qui viderunt reum ſicco pede de ſuo prædio iuiſſe ad inſulam vnter zu Loch vber Girt, & rediiſſe ſupra ad prædiũ ſuũ ſicco pede. II. Probatum videtur iudicio & † cenſura der Waſſermeiſter, qui in rem præſen- 30
tem adhibiti iudicium interpoſuerunt, nempe ſecundum ius alluuionis aut occupationis (Waſſerrecht vocant) litigioſum Wehr ad appellatum pertinere, quorum auctoritas in hac materia alluuionis & occupationis multum ponderis habet, eo quod ſint magiſtri iurati ciuitatis Leodienſis in controuerſiis fluminum aut alluuionis & occupationis, *vt patet ex inſtrumento in act. fol. 34.* Et vnicuique in ſua † arte credendum, cum quilibet cen- 31
ſeatur idoneus iudex earum rerum, quarum peritiam profitetur.

text.

text.§.quod,auth.de non alien.aut permu.reb.Eccl.gl.§. praterea de R. D. & ibi Angel.Fab.continue fac.l.1.ff. ſi menſ. falſ. dix. III. Probatum videtur per depoſitionem Scabinorum Merſenſium *fol. 56.* IV.
32 Probatum videtur tot præiudiciis,† quæ per reum in fortioribus terminis contra actorem allegantur & producuntur, vt ſunt inſulæ zu Ohrmundt/Eſcla/Streckenwaſſen/Maſſelhouen/quorũ quędam etiam contradictorio iudicio obtenta & confirmata ſunt, vt inſulæ zu Maſſelhouen *fol.act.40.* Et inſula ſupra Eſcla, *de qua in act.fol.54.* Quibus omnibus accurate perpenſis dicendum eſſet actionem eliſam, atque ita pronunciarem ex iure communi, niſi a originem naſcentis aut natæ inſulæ recurrendum eſſet. *d.l. ergo,§.tribus,de A.R.D.l.adeo,§.inſula,eod.tit.* Præterea niſi appellans allegaſſet, tam in grauaminibus, quam replicis pro tuitione grauaminum art.37.immemorialem, vt ſupra quoque memini conſuetudinem in territorio Merſenſi in contrarium fuiſſe & eſſe, petiiſſetque eandem tam ad probandum, quam ad reſpondendum admitti, in euentum concludendo, cum oblatione ſi quid
33 facti. Talis enim conſuetudo,† meo iudicio, cum ius feudale pro ſe habeat, & alias ſola probata releuaret, non video, quomodo in cauſſa appellationis & tanti præiudicij, eius probationem appellanti denegari poſſimus, contra ius commune, *per l. per hanc,C.de temp.appell.c.fraternitatis,extra de teſt.& ordinat.Imp.tit.33. §.im Fall/ cum ſeq. p. 2.* Mouent me etiam proceſſus nullitatis, confuſus vbique ordo, probationes & præiudicia hinc inde allegata ex diametro pugnantia. Nec video etiam rite probatum
34 eſſe ius alluuionis, cum alluuio ſit † latens incrementum, vt non intelligi poſſit, quantum quoquo temporis momento adiectum ſit. *§.praterea,de R.D.d.l.adeo,*& nõ ita patere, vt litigioſa noſtra inſula. Si igitur locus ſupra alluuium patenter emineat, non ius alluuionis, ſed occupationis locum habebit, quia de neceſſitate requiritur, vt ſit latens incrementum. *Iaſon conſ.146. in pr. vol.2.*
35 Non obſtant, quæ ſupra pro † reo adducta ſunt. Et primo teſtimonium Scabinorum von Bach/quod reus ſicco pede inſulam intrauit, tum propter originem inſulæ, quæ tantum conſideranda venit:

Digitized by Google

venit:tum quod iidem primo pro actore depoſuerunt, *in act. fol. 60.* daß actor anno 49. 3. Iunij. & ſic media æſtate, & eodem anno, quo reus eosdem produxit, noch mit 16. Perſonen in inſulam nauigarit. Quod comprobant etiam Scabini Merſenſes *fol. 62.* atq; ita illis fides in præiudicium actoris habenda non eſt. Teſtis enim in vno capitulo falſus, in tota cauſſa falſus eſt, & nihil probat, ſiue prius falſum deponat, ſiue verum, vel contra. Totum enim indiuiſibile vitiatur. *Bald. in l. fin. n. 2. C. de edict. D. Hadr. toll.* Nõ obſtat † ſecundo cenſura & iudicium der Waſſermeiſter, cum 3 6
propter contrariam conſuetudinem ab actore allegatam, tum quia abſente & non citato actore, modo appellante, huiuſmodi viſitatio facta ſit, & ſic nullius momenti. *c. 2. de teſt. l. iudices, de fid. inſtr. c. res inter alios acta tertio nocere non debet*, cum ne iudex quidem hoc facere poſſit *d. l. de vnoquoque, de re iud. c. conquerente, de reſt. ſpol. & ibi Panorm. n. 3. & 6. vbi dicit* mente tenendum, quod contra iudicem iniuſte ſpoliantem poſſit agi poſſeſſorio recuperandæ, ſicut contra priuatum. *Ripal. naturaliter, §. nihil commune, num. 52. cum eq. de acquir. poſſ.* Et ſententia † contra abſentem non contumacẽ 7 3
lata eſt nulla. *l. aut qui aliter quædam, ff. quod vi aut clam. l. cum non eo die, & ibi Bald. C quand. prou. non eſt nec.* Tertio non obſtat depoſitio Scabinorum zu Merß / qui de conſuetudine deponunt, quia magis de alluuione, quam de inſula deponere videntur. Dicunt enim ſo den Eiſſen ablaufft / vnd wider anſetzt / quæ verba ad incremẽtum alluuionis latens pertinent. Et ſic cum dubia † ſit eorum 3 8
depoſitio, contra producentem interpretatio facienda eſt. *c. in præſent. & ibi gl. verb. dubium, de probat.* Vltimo non obſtant allegata præiudicia, tum quod externa ſint, tum etiam quia ex iiſdem locis contraria hinc inde ab actore & reo reſpectiue producuntur, quod ſuſpicione falſitatis non caret. Cum igitur ius alluuionis probatum non ſit, multo minus inſulam auulſam eſſe, *de quo text. d. §. quod ſi aliqua, de R. D.* putarem nos in hac varietate & incertitudine probationum conſultius facturos, ſi tutiorem † vi- 3 9
am iuris & ordinationis ingrediamur, & allegatam conſuetudinem ad probandum admittamus. Et in puncto commiſſariorum

ſuo loco & tempore commiſſarios ad ocularem inſpectioné ex officio,ſi non petantur,deputemus, ad inueſtigandam originem inſulæ,num in flumine nata ſit,nec ne,idque propter diſcrimen alluuionis &occupationis.Pronunciandum itaque interlocutorie, & reſciſſa concluſione allegatam conſuetudinem ad probandum admittendam,vt infra in forma ſententię habetur.
40 De attentatis,actum officio † iudicis. An probata? probatũ quidem eſt,reum fuiſſe in poſſeſſione tempore inchoatæ litis, & lite pendente coram inferioribus iudicibus per pignorationes & incarcerationes attentatum eſſe. Cœterũ illa attẽtata huc nõ per-
41 tinent. I propter ſequeſtrationem,† ad quã citatus fuit reus,quæ licet contra ius facta ſit,eo quod lite pendẽte nemo priuandus ſit ſua poſſeſſione,ſiue iuſte,ſiue iniuſte poſſideat: tamẽ cum ab ea ſequeſtratione,tamquã illato grauamine nõ appellarit,in ſuo vigore vſq; ad finem litis relinqui debet,*per text.l.praeſes,l. cum probatis, de re iud.* Nam de iure valet ſententia,niſi ab ea appelletur,præſertim ſi iuris error non exprimatur, *eleganter Zaſ.in d.l.praeſes, nu.*
42 *2.cum ſeq.vbi dicit*, quod error in hypotheſi † non vitiat ſententiam,licet alias iniuſta ſit,niſi appelletur,*per text.d.l.praeſes, & d.l. cum probatis.* Exemplum ponit,vt ſi iudex dicit in hypotheſi prouinciæ Titium potuiſſe teſtari, & hic Titius pupillus ſit,qui de iure teſtari non poteſt.Hæc ſententia licet iniuſta ſit, valebit tamen,ſi ab ea non appelletur. Secus ſi error ſit in theſi,vt dicat: pronuncio pupillum teſtari potuiſſe. Quo caſu ipſo iure non valet ſententia. At in præſenti non in theſi, ſed in hypotheſi erratũ eſſe poteſt,q; ſcilicet litigioſa inſula apud Scultetũ in ſequeſtro in vſum victoris eſſe debeat,vſq; ad finem litis. Secus eſt,ſi in theſi erratũ foret,q; ſcilicet ſequeſtratio lite pendente fieri poſſit: quia
43 tunc appellatione opus nõ fuiſſet II. Deinde accedit,q; † per illam neceſſariã ſequeſtrationẽ reus ſua poſſeſſione non ſit priuatus,quoad naturã actionis,ſed tamen quoad fructuũ perceptionẽ,quæ inter ſe multum differunt *c.fin.& ib.Panor. de ſequeſtr.* III.
44 Præterea in libello attentatorũ † in Camera exhibito,ſuper quo tantũ lis eſt conteſtata,nulla ſit mentio ſequeſtrationis, ſed in actis

actis ſolummodo ponitur, quod appellans lite pendente per ſuos
deputatos in loco litigioſo ſalices inciderit, atq; ille articulus ne-
gatus eſt, nec probari poteſt per inſtrumentũ lit. B. notatũ Scio,
quod in Camera ſuper articulis attentatorũ nulla ſit commiſſio
decreta. Vnde ſequitur teſtes per Notariũ ſine cõmiſſione rece-
ptos, & cõſequenter nullã fidẽ facere, præſertim cum nec appel-
lans ad videndũ recipi teſtes citatus ſit. Eodem modo reſpondeo
ad art. & inſtrumentũ ſignatum lit. C. Cum igitur iudex appella-
tionis nihil poſſit reuocare, niſi poſt interpoſitam appellationẽ, 45
fundata ſua iuriſdictione attentatum ſit, *per ea qua not. c. ſolum, in
gl. de appell. lib. 6.* & articuli ſextus & octauus probati non ſint: ideo
concludo appellantem in puncto attentatorum abſoluendũ eſ-
ſe, & proceſſus de relaxando denegandos, eo quod ad cauſſam
attentatorũ pertineãt, & appellato non licuerit ſequeſtratis fru-
ctibus ſalices incidere in loco litigioſo, præterea quia relaxatus,
nulloq; iuramẽto obligatus: cõſuetudine ſupra dicta (*de qua in 27.
art. replicat*) nõ probata pronunciandũ ſecundũ ius cõmune pro
appellato. Sentẽtia eſt † in euentũ concepta. In der appellation 46
Sachen Ludwig von Laubeck appellanten, contra Curtzen von Ro-
ckenburg appellatum, ſeyn die replicatorij articuli, den 14. Decemb.
anno 52. einkommen von dem 24. an biß dem 29 einſchließlich hiemit zu
beweiſſen zugelaſſen/ darauff gemelter appellat in Zeit/ vnd wie ſich ver-
möge der Ordnũg gebührt/ antwortẽ ſoll. Vnd dann in puncto ſupplica
tionis iſt gemeltẽ appellanten ſein begerẽ/ alß vnnötig hiemit abgeſchla-
gen. Ferner in puncto attẽtatorũ iſt zu recht erkandt/ dz dẽ appellãten
nicht geziemet oder gebühret habe/ beklagter maſſen zu attẽtirẽ/ ſondern
daran zu viel vnd vnrecht gethan/ darumb von amptswegẽ beſchehene ſe-
queſtration, vñ darauff erfolgte gebott/ obligation vñ Bürgſchafft/
hiemit caſſiret vnd auffgehabẽ/ vnd erkẽt dz gedachter appellat wider in
dẽ Stãd vñ poſſeſſiõ deß ſtreitigẽ wehrs wie es zuuor geweſen/ zu reſtitui-
rẽ/ jhme auch die auffgehabene Nutzen widerumb zu antwortẽ vnd zuzu-
ſtellẽ. Er auch in geruhigẽ Beſitz gedachtes Wehrs/ biß zu außtrag der
Hauptſachen zu laſſen ſey / den appellanten jhm dem appellaten hie-
mit in die Gerichtskoſten diß puncts halben auffgelauffen / nach

Digitized by Google

rechtlicher Ermeſſigung zu entrichten vnd zu bezahlen fällig ertheilende.
28 Atqui hæc ſententia quoad punctum attentatorum videtur† ſupra poſito voto contraria? An fortaſſe ab aliis Dominis Cameralibus in contrariam partem itum? Sic ergo ſententiam eatenus mutatam eſſe oportet. Plura apud alios reperire licebit, quæ huc non tranſſcribimus.

CAPVT XIII.

Explicatio Conſtitutionis Adolphi Cæſaris.

SVMMARIA.

1 *Conſtitutio Adolphi Imperat. de inſulis.*
2 *A Marq. Frehero edita.*
3 *Tenor conſtitutionis Adolphi.*
4 *Adolphi conſtitutio ambiguum intellectum habet.*
5 *Frehe i ſententia examinatur.*
6 *Reinaldo Comiti cum priuatis lis non fuit.*
7 *Differentia magiſtratus & priuati.*
8 *Diſtrictus ſignificatio ambigua.*
9 *Diſtrictus pro territorio.*
10 *Territorium & diſtrictus ſynonyma.*
11 *Item diſtrictus & poteſtas.*
12 *Diſtrictus pro continentia vrbis.*
13 *Territorium abuſiue ſine iurisdictione.*
14 Feldmarck/Landtwehren/*quid?*
15 *Clauſura, cluſa.*
16 *Synonyma quædam.*
17 *Diſtrictus an ciuitatum proprius?*
18 *Diſtrictus eſt terminus generalis.*
19 *Comitatus abuſiue diſtrictus dicitur.*

20 Rhenus

Digitized by Google

20 *Rhenus Geldriam diuidit.*
21 *Cis & trans Rhenani diuerſo reſpectu dicuntur.*
22 *Geldria vbi Rhenum attingat.*
23 *Druſi foſſa vbi ſita.*
24 *Rheni tria hodie oſtia.*
25 *Ripuarij principes vbinam habitarint?*
26 *Rheni curſus ſæpe mutatus.*
27 *Nouiomagum Geldriæ vrbs.*
28 *Ciuitates Geldriæ.*
29 *Geldriæ comitatus ampliſſimus.*
30 *In Ducatum conuerſus.*
31 *Vniuerſitas quandoque vnius inſtar.*
32 *Pertinere eſt verbum dominij.*
33 *Vaſalli Comitis Geldriæ.*
34 *Imperatoris Adolphi reſponſum.*
35 *Inſulæ de conſuetudine Germaniæ ad regalia pertinent.*
36 *Inueſtitus ſuper flumine cenſetur etiam inueſtitus ſuper inſulis.*
37 *Inueſtitura quomodo probetur?*
38 *Immemorialis poſſeſſio eſt inſtar priuilegij.*
39 *Qui diſtrictum habet principe inferior eſt.*
40 *Flumina expreſſe concedi debent.*
41 *Sententia inaudita parte altera lata eſt nulla.*
42 *Iuris definitio expediri ab Imp. ſemper poteſt.*
43 *Priuilegia etiam ſine citatione tertii irrogantur.*
44 *Regalium definitio ad ſolum Imp. pertinet.*
45 *Imper. in propriæ cauſſa iudex eſſe poteſt.*
46 *Fridericus Imp. ad conſulta Sapientum regalia determinauit.*
47 *Modus ferendi leges curiatas.*
48 *Regalia non habens non participat inſulas.*
49 *Conceſſa iuriſdictione non cenſentur conceſſa regalia.*
50 *Flumine in ſolidum inueſtitus, etiam inſulas in ſolidum lucratur.*
51 *Regalia fluminum intra territorium competunt.*
52 *Flumina quomodo regiones diſtinguant.*
53 *Fluminum fontes quandoque ignorantur.*

Digitized by Google

54 *Rhenus limes Imp. Rom.*
55 *Rhenus Comitis Palatini quodammodo proprius.*
56 *Rheni & aliorum fluminum in iure paritas.*
57 *Rhenus & Danubius fluuiorum Germaniæ principes.*
58 *Rhenus Danubio excellentior.*
59 *Rhenus maxime inſuloſus.*
60 *Flumina omnia publica regalibus annumerantur.*
61 *De Comitatu ſtatuta multo magis obtinent in Ducatu.*
62 *Etiam Baro vel ciuitas regalia habere poteſt.*

1 CVM de inſulis extet peculiaris conſtitutio Imper. † Adolphi Naſſouij, in generali Curia apud Nürenberg pro tribunali ſedentis, anno 1293. de communi Principum ſententia, ad requiſitionem Reinoldi Comitis Geldrenſis, eius nominis primi, lata, quam magno Reip. litterariæ bono ex archiuis Hollandicis edidit Marq.
2 Freherus † Iuriſconſultus: eam qua parte de inſulis agit, hic integram ſubiicere, & latius declarare viſum eſt, quod ad ius hodiernum circa inſulas illuſtrandum plurimum conducat. Eo magis quod Freherus notas ſaltem, non commentarium ipſi attexuit.
3 Verba conſtitutionis † Adolphi ſic habent: Quod ſi inſula nata eſt in Rheno vel alio flumine in Comitatu alicuius Comitis, qui in ipſo flumine recipit teolonia & conductus, habetque Comitatum eundem, teolonia & conductum ab Imperio in flumine prædicto, eadem inſula potius ſpectat ad Imperium, & ad ipſum Comitem, quam ad alium dominum, cuius diſtrictus protéditur ad ripam fluminis prælibati. Hactenus Imp. Cuius deciſio vtrum
4 ad dominium, †an ad iuriſdictionem inſulæ, an ad vtrumque pertineat, non immerito dubitatur. Neque enim pars altera, cũ qua
5 Reinaldo Comiti res fuit, exprimitur. Et Freherus quidem † priorem in opinionem inclinare videtur, quaſi cum priuatis de dominio inſularum lis Comiti fuerit, quando in notis ait non placuiſſe Germanis diſtinctionem Iuſtiniani *in §. inſula, Inſt. de R. D.* ſed eos potius iuxta ius vetus Rom *in l. Labeo. § pen. de A. R. D.* inſulas ad imperiũ & ius publicũ retuliſſe. Sed hoc vt verum ſit, non tamen

tamen requirendi cauſſam † Reinaldo præbuit. Illi enim lis fuit, 6
non cũ fundi domino aliquo, inſulas Rheni iure vicinitatis prædio ſuo arrogãte *ex d. §. inſula*, ſed cũ alio domino, cuius diſtrictus ſe extendit ad ripã Rheni fluminis. Magiſtratũ ergo vel aliã perſonam † publicam fuiſſe oportet, qualis deſcribitur *in c. vn. in fi. 1.* 7
F. 5. vbi Aluarot. n 5. ex Bald. docet, q aliud ſit habere iuriſdictionẽ & diſtrictum in loco, & aliud habere dominiũ terrarũ poſitarum in dicto loco. Diuerſimode autẽ diſtrictus † vocabulum, & ab auctoribus vſurpatur, & ab Interpp. definitur. Proprie diſtrictus denotat locum iuriſdictione munitum, intra quẽ homines à magiſtratu coercẽtur, ita dictus à diſtringẽdo, ſicut † territorium à terrendo, *iuxta notat. à Canoniſt. in c. vbi pericu ũ, §. porro, de elect. in 6. Abb. conſ. 20. n. 2. vol. 1. Corne. conſ. 187. n. 4. Hieron. de Monte de fin. reg. c. 7. n. 1 Gilman. 2. deciſ. Camer. 35. n. 12.* Vt ita territoriũ † & diſtrictus idem 10
denotent, *iuxta d. §. porro, & ibi gl. in verb. territorio. c. inter dilectos, in pr. extra de fide inſtr. c. 9. de probat. Zaſ. conſ. 16. n. 47. Gœ ld. in l. 239. §. territoriũ, de V. S.* Hoc ſenſu diſtringẽdi verbum in LL. Lõgobard. paſſim accipitur. Itẽ diſtrictio pro iuriſdictione, *lib. 2 tit. 43.* Vt Lõgobardis hæc acceptio deberi videatur, à quibus in ius feudale trãſiit *in c. vn. de allod. 2. F. 54. & ibi FF.* Eodẽ modo diſtrictus † & poteſtas ſunt idem, *iuxta gl. in §. rurſus, verb. poteſtate, Inſt. de act.* vel 11
potius poteſtas & diſtrictus ſunt relata, ita, vt vbi quis poteſtatem diſtringendi vel terrendi habet, ille locus dicatur eſſe de ipſius diſtrictu vel territorio, *Decius in l. fin. n. 19. de iuriſ. & in conſ. 5:4. n. 7. vol. 4.* Improprie diſtrictus ſumitur, † pro continẽtia alicuius 12
ciuitatis vel vniuerſitatis. *arg. l. 2. l. 99. §. 1. de V. S. l. 30. ad munic. Hieron. de Monte. c. 5. n. 6.* ſicuti improprie territorium etiã ſine † iuriſ- 13
dictione cõſtare poſſe, *tradit Menoch. lib 3. præſumt. 97. n. 6. Matth. Stepha. li. 2. de iuriſd. p. 1. c. 7. n. 10.* Vulgo die Feldmarck † Landtwehre. De 14
priori *Cranz. in Vandal. li. 3. c. 16 Borch. de feud. c. 5. n 33 Ruland. de commiſſ. li. 6. p. 2. c. 3. n. 7.* De poſteriori veterum Germanorum munimẽto frequens ſit mentio etiam in Romanis hiſtoriis. *Spart. in Hadr.* In plurimis locis, in quibus barbari non fluminibus ſed limitibus diuiduntur, ſtipitib. magnis in modũ muralis ſepis funditus iactis

Digitized by Google

iactis atque connexis barbaros ſeparauit. *Marcell. lib. 16.* Diffici-
les vias & ſuapte natura cliuoſas concędibus clauſere ſolerter, ar-
boribus immenſi roboris cæſis. *Vnde Capitol. in Anton. Pio.* murum
ceſpitium, *Marcell. lib. 25.* murum prouinciarum, Imp. clauſuras,
15 *in l. 2. §. 4 C. de off. P. P. Afri.* item cluſas, *Luitprand. lib. 1. hiſt. 2. & lib.*
5. c. 8. Cuiac. 3 obſ. 24. Germani veteres Landtwehren vocarũt, à tuitio
ne. *De vtroque vocabulo Ioh. Sibrand. ad Stat. Lubec. part. 1. ſect. 11. cu-*
ius tamen doctrina non per omnia congruit. Hinc eſt quod Dd. termi-
nis hiſce indifferenter vtuntur, *vt Gilman. 2. deciſ. Camer. 35. num. 10.*
16 Pfleg/ Gebiet/ † diſtrict/ Terminey, pro diſtrictu, territorio & iuriſ-
dictione. *Et Henſch. in theſauro linguæ Germ. in verbo* Bild. Weichbild/
Flur/ Gemercke/ Zwingban/ Kreiß/ Pflege/ Terminey, diœceſis, diſtri-
17 ctus. Alij diſtrictum † ad ſolas ciuitates reſtringunt, *vt Aretin.*
conſ. 77. n. 4. vbi id definit, dominium vel territorium ciuitati in
ſubiectionem accedens, vltra fines ſimul cum ciuitate ſtatutos.
Baldus contra in conſ. 429. ad euident. vol. 1. comitatum proprie ad vr-
bes pertinere vult, diſtrictum vero ad alios dominos, *quos refert*
Hiero. de Monte d. lo. cap. 7. n. 3. & ſeq. Neutra definitio vera, quia di-
18 ſtrictus generalior eſt, † pertinẽs ad omnes qui iuriſdictionẽ ha-
bent, ſiue ſint laici, ſiue clerici. *Felin. in c. Rodolphus, num. 31. extra de*
reſcript. Et non ſolum de terra & mari, ſed etiam de cœlo & ae-
re dicitur, *Hieron. de Monte d. c. 7.* vulgo Gebiet Herſchafft. *Gilman.*
1. deciſ. Camer. 1. n. 40. Quamuis vero ſub maiori dignitate etiam
19 minor contineatur, vt ſic Dux Princeps, Comes &c. quoque di-
ſtrictum habere † dici poſſit: tamen illorum territoria proprie
Ducatus, Principatus Comitatus dicuntur, ac multo ampliores
terminos habent, *per ea quæ annotat Hieron. de Monte d. lo. c. 8.* quia
à potentiori ſemper fit denominatio. *l. quæritur, & ibi Dd. ff. de ſtat.*
hom. Et maius lumen obſcurat minus. Videndum ergo, quis
ille dominus tam potens ad Rhenum fuerit, qui Reinaldo Co-
miti Geldriæ (*de quo quis fuerit enucleauit Freher. ad d. conſtit.*) ſuper in
cremento inſulari controuerſiam mouerit? In ipſo Geldriæ Co-
20 mitatu fuit, quem † Rhenus duplici alueo prope Nouiomagum
medius diuidit ac interſecat, ſiue cis, ſiue vltra Rhenum habita-
uerit.

uerit. Vtraque enim ripa cum intericcto fluuio in comitatu Gel-
driæ fuit. Vbi notabis Romanos cis-Rhenanos † dixiſſe eos in 21
ripa Romana ſiue Gallica, *vt vocat Tacit. 2. annal.* qui nobis in Sa-
xonia & Friſia ſunt TransRhenani. Sicuti vice verſa Friſios trans
Rhenanos dixerunt, *Tacit. 4. annal. 4. hiſtor. & de mor. Germ. Cæſar
lib. 1. de bell. Gall Capitol. in Clodio Albin.* qui noſtro orbi ſunt cis-Rhe
nani. Attingit autem Geldriam † Rhenus, circa tertium ac nouũ 22
eius cornu, quod Iſalam hodie vocant. *Freher. ad d. conſtit.* Quæ eſt
Druſi † foſſa, qua Rhenus Salæ commiſſus, *Tacit. 11. annal. & ibi* 23
Lipſ. in comment. P. Berthius lib. 1. rer. Germ. 3. & 24. Vnde factum pu-
tatur, quod Rhenus † tria oſtia receperit, *Altham in Tacit. Glarean.* 24
ad lib. 4. Cæſar. cum antea bicornis ſaltem fuiſſet, *ſupr. c 3. n. 44. & c.
8. n. 46.* Ea deſcribit *Gobelin. in Coſmod at. 1. cap. 5.* nempe Walin, I-
ſalam, & Rhenum. Et videatur hic habitaſſe principes, quo-
rum Ripuaria † nomine tellus, *apud Gunth. lib 1. & ibi Spigel. De qui-* 25
*bus diuerſimode Freher. lib. 2. orig. Palat. 8. & 9. Nicol. Ciſner. in orat. de Ot-
tone. 3. Adde Forcat. in Necyom. dial. 86 n 1.* Quibus hic non immora-
mur. Id certum Rhenum ſæpe alueum † mutaſſe, ſæpius etiã 26
dominos, vt difficile ſit aliquid certi determinare. An ergo ci
uitates Rheno impoſitæ, vt Arnheimum, Nouiomagum Tiel &c.
incrementum inſulare ſibi aſſerere voluerunt, eo quod ad ipſarũ
diſtrictum pertineret, hoc eſt **zu jhrem Lande / wie es in ſeinem Feld
vnd waſſerſcheiden belegen** / *vt vertit Sibran l. d. ſect. 11. n.* 13. Hoc enim
modo inſulas ad veterum Germanorum vniuerſitates proximas,
& alicubi de conſuetudine etiamnum pertinere *dicemus cap. 17. n.
17.* Et † Nouiomagum ab Imp. Guilhelmo pignoris loco accepe- 27
rat Otto Comes Geldrenſis Reinaldi huius parens anno *1248.
Munſter. lib. 3. Coſmogr.* Sunt & aliæ ad Moſam & Ruram fluuios
poſitæ vrbes † ad hunc Comitatum pertinentes, vt Ruremunda, 28
Venlonum, Keſſelum, Cuia, Graua &c. *quarum quædam recenſentur
à Sleida. lib. 15. comment.* quæ ſimili iure fluuiali vti voluiſſe videri
poſſunt. Fuit enim Comitatus Geldriæ † olim tam amplus quod 29
22. ciuitates comprehenderit. Quæ cauſſa eſt, quare ab hoc
eodem Adolpho Cæſare poſtea in Ducatum † conuerſus, eadem- 30

que dignitas à Ludouico Bauaro, Reinaldo filio anno 1339. con-
firmata fuerit, *Frcher. ad d. conſtit. noſtram. Munſt. d. lib. 3. Merſæ. in*
31 *annal. Epiſcop. Leodienſ. in Richardo Geldro.* Cæterum licet † vniuerſi-
tas quandoque vnius perſonæ vicem ſuſtineat, *l. 22. de fideiuſſ.* ta-
men hic domini appellatio ad ciuitates inconcinne applicare-
tur, eo magis, quod is non dominium tantum inſulæ ſibi aſſerere
32 voluit, quia verbum ſpectare ſeu † pertinere eſt dominij, *Ant. de*
Butr. in c. cum ad ſedem, n. 10. de reſt. ſpol. Pract. Papienſ. in form. lib. in act.
real. verb ſpectat, ſeu pertinet, ſed ſimul etiam iuriſdictionem, *ex l. 9. de*
iudic. Quod ex tota conſtitutione colligere eſt. Itaque veriſi-
mile eſt, aduerſarium Reinaldi Comite inferiorem, vel Baronẽ
33 vel nobilem, iuriſdictione inueſtitum, & fortaſſe ipſius † vaſallum
fuiſſe. Cuiuſmodi plures procul dubio, tam in oppidis, quam a-
gris per Comitatum Geldriæ ad ripas Rheni, Iſalæ, Moſæ, ac Ru-
ræ fluminum habitarunt, qui inſulas proximas ad diſtrictum ſuũ
reſpicientes ſibi arrogare voluerint. De ea ergo quæſtione Rei-
naldus Comes Adolphum † Cæſarem conſuluit. Reſpõdet Imp.
inſulas huiuſmodi potius ad imperiũ, quoad directum, & Comi-
tẽ quoad vtile dominium pertinere, quã ad alios inferiores do-
minos, tacite præſupponens, ꝙ de recepta Germanię conſuetu-
35 dine † ad regalia pertineant. Sic enim cõcludit. Qui in Comitatu
36 ſuo ſuper Rheno vel alio flumine eſt inueſtitus † ille etiã ſuper in-
ſulis fluminis iſtius inueſtitus cenſetur, quia cõtentum ſequitur
37 conditionẽ ſui continentis *ſupr. c. 10. n. 27.* Inueſtitura † autẽ, quã-
uis per breue teſtatum vel per pares curiæ probetur, *c. vn. in pr. &*
§. ſi quis de manſo, 1. Feud. 4. §. 1. 1. F. 2. tamen per actus poſſeſſorios, ſi
telonium & conductum in flumine recipit Comitis intẽtio pro-
bata videtur. Qui enim plures pontes ſuper flumine habet, in il-
loque iuriſdictionem exercet, ripatica, gabellas, & pedagia im-
38 memoriali † tempore exegit, præſumitur titulo priuilegij id feciſ-
ſe, *Hieron. de monte de fin. reg. c. 24. n. 16.* vbi ex Ripa hanc cautelam
ponit, quod is qui flumen publicum per immemoriale tempus
poſſedit, debeat ſe fundare in priuilegio, & non in præſcriptione
ne ſuccũbat, cum ex poſſeſſione immemoriali præſumatur priui-
legium.

legium. Atqui dominus ille inferior (princeps enim non fuit) li-
cet diſtrictum, † iuriſdictionem vel honorẽ habeat, *d. c. vn. in fin.* 39
quib. mod. feud. amitt. non tamen eſt ſuper flumine ipſo inueſtitus,
neque Telonia vel conductũ aliaq; regalia ibi percipit, quia flumi
na niſi † expreſſe cõcedantur nõ includuntur. *Capoll. li. 2. de ſeruit.* 40
tit. de flumin. Gilman. li. 2. deciſ. Camer. 33. n. 7. Ergo ad illũ inſulæ flu-
uiales pertinere nequeunt. Quid autem, inquis, an non nulliter
proceſſit Imp. Adolphus, inaudita † & non citata parte altera, ad 41
ſolius Reinaldi Comitis, cui vtpote cognato ſuo bene voluit, in-
ſtantiã pronuncians. Præſertim cum ad ipſum & Imperiũ cauſſa
quoq; pertingat? Non fuit hic facti, ſed tantũ iuris quæſtio, quę
ad vnius requiſitionẽ † expediri & definiri ab Imp. potuit, quippe 42
ad quẽ iuris ambigui interpretatio & declaratio pertinet. *leg. 1. l.*
vlt. C. de LL. Quomodo omnes Leges Codicis ad vnius requiſiti-
onem emiſſæ. Quæ propria eſt conſtitutionum natura, *de qua Cu-*
iac. 7. obſ. 19. Vult. 1. l. R. 2. Quomodo priuilegia † etiam ſine citatio- 43
ne tertij, cuius intereſt, irrogari poſſunt. *Rutg. Ruland. p. 2. lib. 2 de*
commiſſ. ca. 4. n. 42. Pręſertim regalium † determinatio ad Cæſarẽ 44
ſpectat, *d. c. vn. quæ ſunt reg.* quippe qui ſolus de feudo regali eique
annexis cognoſcit, *Borch. de feud. c. 10. n. 1. & ſeq. Vult. 2. de feud. 2. nu.*
9. Roſenth. de feud. c. 12. concl. 1. n. 30. etiamſi ipſum Imp. lis quodam-
modo † concernat. *Roſenth. d. c. 12. concl. 3. n. 17. arg. l. 41 de hered. inſt.* 45
l. 3. de his quæ in teſta. Suſpicio enim omnis tollitur prudentũ, quos
circum ſe habet, præſentia. *l. 8. C. de LL. Ruland. d. c. 4. n. 22.* Ita ſicut
† Fridericus Imp. ad Conſulta Sapientum Liguriæ declarationẽ 46
regalium edidit *in d. c. vn. quæ ſunt reg. De qua Otto Friſing. & Gunth.*
lib. 8. v. 570. Ita hic Adolphus exquiſitis Principum vtriuſque or-
dinis, qui curiæ interfuerunt, ſententiis, inſulas regalibus adii-
cit. Quæ fuit forma ferendarum † legum curiatarũ ab Imp. Ger- 47
manicis à Carolo M. vſque obſeruata, *de qua Freher. ad hanc conſt.*
Quatuor ergo hinc cõſectaria colligi poſſunt. Primũ. Qui inſu-
las in flumine † affectat, cũ flumine ac regalib. inueſtitũ eſſe opor- 48
tet. Si enim ipſius diſtrictus tãtum protendat vſq; ad ripã flumi-
nis, ne iuriſdictionem quidem in flumine habebit. Tãtum abeſt,

49 quod regalia habere poſſit: Quia conceſſo caſtro cum † iuriſdi-
ctione etiam omnimoda, non cenſentur conceſſa regalia, *Obrech.*
de iuriſd. c. 1. n. 59. quippe quæ ſpecialem conceſſionem deſiderãt
arg. c. qui ad agendum, de procur. in 6. c. per translationem, de off. deleg. Ru-
50 *land. part. 2. lib. 2. cap. 2. n. 20.* Secundum. Qui inſulas † fluminis in-
ter vtramque ripam ſibi ſoli iure regalium arrogare vult: eum et-
iam ſolum flumine illo inueſtitum eſſe oportet. Si enim flumen
diuerſa territoria interfluat, eoque vterque dominus ſit inueſti-
tus: inſulæ pro medietate fluminis ad vtrumque pertinebunt, *inf.*
51 *cap. 17. n. 56. & ſeq.* Tertium. Inueſtitus flumine, † eatenus ſaltem
inueſtitus cenſetur, quatenus flumen intra ipſius territorii fines
fluit. Ita enim dicit Imp. hic: Si inſula nata eſt in Rheno vel alio
flumine in comitatu alicuius comitis. Ergo ſimul ac flumen
territoriũ vnius principis ingreditur, alterius egreditur. Quod
52 enim dicitur flumina terminare † & diſtinguere prouincias, *cap.*
ſeq. id de latitudine ſiue lateribus fluminum intelligendum, non
de longitudine, qua à capite vſque ad oſtium per ſinuoſa volumi-
na in infinitum extenduntur, vt ſæpe nec origo ſciatur, *de qua Hie-*
53 *ron. de Monte de fin reg. c. 24. n. 14.* Sicuti de Nili fontibus † proditũ
eſt *ab Herod. lib. 2. Senec. lib. 6. Nat. quæſt. 8.* Nec Rheni quidem origo
ſatis explorata Romanis, *teſte Glarean. in comm. ad Cæſ. lib. 4.* Quo-
54 rum tamen limes † fuit, *Reinec. in ſyntag. hiſt. p. 3. fol. 444. cap. ſeq. nu.*
101. Quem cum confecto ponte tranſire vellet Iulius Cæſar, Ger-
mani ſuggeſſerunt ipſi: P. R. imperium Rhenum finire: *Cæſar d.*
lib. 4. Is per quas prouincias ac territoria à Gallis & Heluetiis
labatur, *recenſuit Glarean d. lo.* Addidit partes Rheni illas, quæ
55 ad Palatinum † Rheni, ab hoc titulum & dignitatem ſuam mu-
tuantem, quoquomodo reſpiciunt, *Freher. de orig. Palat. lib. 2. c. 7. in*
fi. Qui vbi fere deſinit, illic Geldriæ ducatus incipit, quouſque
Rhenus ad Hollandos & oſtia maris deferatur. Quartum. Quæ
56 in Rheno flumine † obtinent, eadem etiam in aliis fluminibus
publicis & nauigabilibus obtinebunt. Quamuis enim Rhenus
fluuius præ aliis prærogatiuam quandam habeat, quippe qui
57 cum Danubio † fluminum Germaniæ Princeps cenſetur, ſed vt
illum

illum † huic præferat Noe Meurer *in præfat. tract.* von Waſſerrecht. 58
quem Romani ſcriptores & poetæ maxime commendant, *Martial. lib. 10. epig. 7. Claudia. in paneg. Stilic. 3. Auſon. Eidyl. 9. Horat. de art. poet. Berth. lib. 1. comment. 7. cuius decora expoſuit Freher. lib. 2. orig. Palat.* 17. *&* 18. præſertim huic noſtro inſtituto accommodus,
quia † inſuloſus, *Marcell. lib. 16.* Quod maxime obtinet in in- 59
feriore Rheno circa Geldriam, qua in cornua funditur, vbi nihil frequentius, quam inundationes, alluuiones, inſulæ, aluei mutationes, *teſte Freher. ad dict. conſtit.* tamen in iure eiuſdem eſt condi.
tionis cum cæteris fluuiis publicis & nauigabilibus; quia omnes † 60
regalibus accenſentur *d. c. vn. quæ ſunt regal.* conſequenter etiam inſulæ in illis natæ. Niſi conſuetudo, vel alia ratio impe-
diat. Adderemus & hoc, an quæ hic de comitatu † ſtatuta, et- 61
iam in Principatu, Marchionatu, Ducatu, aliisque maioribus poteſtatibus obtineant, niſi ſtultum eſſet de eo dubitare, *per text. & gl. in l. vn. C. qui ætate. Eberh. in lo. 15. à minori.* Illud maioris
dubij eſt, ſi Baro quoque † vel ciuitas eodem iure vtatur. Quod 62
dicendum eſt, ſi territorium habeant, ac regalibus in flumine ſint inueſtiti, *per ea quæ habet And. Gail. lib. 2. obſ. 57. n. 6. & de pac. publ. 6. n. 11. licet Andreas Knichen hanc doctrinam non agnoſcat. Cui reſpondet M. Stephan. lib. 2. de iuriſd. part. 1. cap. 7. n. 14. & ſeq. Quibus hic diutius non inſiſtimus.*

CAPVT XIV.

De iuriſdictione inſula.

SVMMARIA.

1 *Circa iuriſdictionem plurimæ contentiones.*
2 *Iuriſdictio etiam ad res pertinet.*
3 *Iuriſdictio territorio cohæret.*
4 *Iuriſdictio realis differt à perſonali.*

38 *Arabia diſtantia ab AEgypto.*
39 *Hollandia & Anglia diſtantia.*
34 *Quæ ione es facti iudicis arbitrio relinq n da.*
41 *Etiam in mari ſunt fines.*
42 *In infeſto mari diſtantia terræ exacte ſciri nequit.*
43 *Diſcrimen maris concluſi & aperti.*
44 *Venetorum & Genuenſium contentio.*
45 *Sabbatin u & Domitianæ quæſtionis diſcrimen.*
46 *Pacta & conſuetudines maritimæ obſeruandæ.*
47 *Iuriſdictio marina eſt vel vniuerſalis vel particularis.*
48 *Imperator habet iuriſdictionem vniuerſalem.*
49 *Flumina quatenus ſint Imperat.*
50 *Cæſaris iuriſdictio maritima.*
51 *Venetorum iuriſdict o maritima.*
52 *Encomia de poteſtate Cæſaris.*
53 *Iura maieſtatis quæ ſint, remiſſiue?*
54 *An Imperator ſit dominus maris?*
55 *Termini imperij Romani.*
56 *Sub vniuerſalitate orbis etiam mare continetur.*
57 *Imperium marinum Cæſaris.*
58 *Claudius Imp. de mari domito triumphauit.*
59 *Romani maris poſſeſſores.*
60 *Imperium maris per claſſes retinetur.*
61 *Exercitio iuriſdictionis pro poſſeſſione habetur.*
62 *Interpretum error reiicitur.*
63 *Imperator è mari vectigal percipit.*
64 *Iuriſdictio probatur per ſolutionem gabellarum.*
65 *Quomodo Imper. dominus orbis ac maris dicatur?*
66 *Romani non omnes terras & maria obtinuerunt.*
67 *Vniuerſus orbis accipitur pro orbe Romano.*
68 *Sinus maris pro mari accipitur.*
69 *An hodie Imperium Cæſaris in mari duret?*
70 *Imperator per alios poſſidet.*
71 *Inſulæ remotiores ad quem pertineant?*

72 *Inſulæ*

72 *Inſulæ remotiores occupanti patent.*
73 *Caſuales inſulæ primi modi naturalibus in iure pares.*
74 *Fluuiales inſulæ in cuius ſint iuriſdictione?*
75 *An per incrementum inſulare augeatur iuriſdictio?*
76 *Impetus fluminis iuri veteri non derogat.*
77 *Conflictus Dd. circa terminos.*
78 *Intenſiue quomodo augeatur iuriſdictio?*
79 *Formæ nihil addi, neque detrahi poteſt.*
80 *Quomodo extenſiue augeatur iuriſdictio?*
81 *Ius maieſtatis eſt indiuiduum.*
82 *Territorium diuidi poteſt.*
83 *Alluuione augetur iuriſdictio.*
84 *Iuriſdictio quando proprietati cohæreat?*
85 *Incremento inſulari non augetur iuriſdictio, ſed mutatur.*
86 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica an augeatur.*
87 *Flumine mutato an mutetur iuriſdictio.*
88 *Italicorum ICtorum contraria reſponſa.*
89 *Flumina & montes prouinciarum termini.*
90 *Taurus mons Gentium arbiter.*
91 *Sui cuique regioni termini à Deo poſiti.*
92 *Termini naturales immutabiles.*
93 *Montes quandoque loco moti.*
94 *Flumina exſiccata.*
95 *Temporalis fluminis mutatio non attenditur.*
96 *Mutato flumine videntur termini imperij mutati.*
97 *Fluuij quandoque in totum exſiccati.*
98 *Ex mutationibus fluminum præſagia ſumta.*
99 *Flumina quare pro Diis culta?*
100 *Tyberis vates.*
101 *Rhenus terminus Rom. Imp.*
102 *Rheni mutationes frequentes.*
103 *An mutato flumine idem flumen dicatur?*
104 *Mutatio aquæ flumen non mutat.*
105 *Fluminis natura inquies & inſtabilis.*

106 Idem flumen bis non ingredi.
107 Nimis ſubtilitas reijcitur.
108 Particularis rei mutatio nouam formam non inducit.
109 Aluei mutatio vniuerſalis.
110 Aluei mutatio quando fiat?
111 Totalis mutatio per alluuionem non mutat territorium.
112 Flumina cenſitorum vice funguntur.
113 Per alluuionem non mutatur aquaeductus.
114 Flumine per impetum mutato nouus fluuius efficitur.
115 Mutatio per ſaltum non mutat terminos.
116 Flumine mutato quando ſeruitus duret?
117 Veteres termini inquirendi, vel noui collocandi.
118 Alueus facto hominum mutatus pro violento habetur.
119 Quotidiana plenius tractanda.

DICTVM eſt, dominio & poſſeſſioni iuriſdictionem quoque addendam, eo quod tria hæc iuris capita in realibus fere concurrant. Et poſterius magis ſit † controuerſum, vt ſæpe ad arma 1
manuſque litigantes perueniant, *Valaſc. de iure emphyt. q. 9. n. 25.* Quamuis enim poteſtas proprie ad ius perſonarum pertineat: *l. 215. de V. S. Vult. lib. 1. I. R. 10. n. 6.* tamen ex vſibus feudorum ac conſuetudine iuriſdictio etiam † re- 2
bus paſſiue inhæret, vſque adeo, vt cum ipſo territorio tranſeat, & præſcripto territorio, cenſeatur etiam præſcripta iuriſdictio, *Hieron. de Mont. de fin. reg. c. 77. n. 1. Gilman. lib. 2. deciſ. cam. 35. num. 36. Vnde Tiber. Decia. reſp. 123. num. 24. & ſeq. vol. 3. dixit,* iuriſdictionem territorio † tamquam continenti contentum inhærere. *Et Rimi-* 3
nald. conſ. 64. num 5. lib. 1. cohærere territorio materialiter & paſſiue. *Et Berous in quæſt. 111. num. 2.* eſſe in territorio velut animam in corpore, totum in toto, & in qualibet eius parte *l. 239. § 4. de V. S. Bald. in l. 2. §. 2. de off. præſ. & Boer. deciſ. 227. num. 7.* habere ſe in territorio, ſicut nebula ſe habet ſuper palude ſolis calore grauata, *late Gilman. d. deciſ. 35. num. 20.* Quomodo iuriſdictionem perſonalem

Digitized by Google

4 lem iudicum à reali † & territorio inhærente diſtinguit *Parmenſ. lib 1. de alluu. 6. n. 3.* Atque hæc iuriſdictio in dubio rei non perſonæ
5 † cohærere cenſetur, *Bart. in l. inter eos, de A. R. D. Parmenſ. d. lo n. 11. & 45. arg. l. fin. ibi: cui & iuriſdictio adhæret, C. vbi & apud quem, l. 1. §. 4. de*
6 *off. pr. f. vrb.* Sicuti autem poſſeſſionem cũ proprietate † miſceri ac confundi noluit Venulęius IC. *in l. 52. de acq. poſſ.* quia poſſeſſorij cauſſa à petitorio iudicio multũ differt, *§. retinẽdæ, Inſt. de Interd. Cuiac. 7. obſ. 38.* nec proprietas cũ poſſeſſione quidquã commune
7 habet: *l. 12. §. 1. de A. P.* ita & à proprietate differt † iurisdictio, quæ in ipſos proprietatis dominos magiſtratui cõpetit. *Zaſ. conſ. 16. n. 47. Gœdd. ad l. 339. §. 8. n. 2. de V. S.* quia diuerſa ſunt dominiũ & iuriſdictio, *Paul. de Caſtro conſ. 56. n. 2. vol. 2. Bart. ad l. 1. n. 15. de iuriſd. Decian. conſ. 123. n. 1. & conſ. 3. n. 23. vol. 3. Harim. Piſtor. lib 3. q. 42. n. 44.* li-
8 cet ab † vno ad alterum quandoque arguatur *supr. c. 10. n. 43.* Quomodo rectè docet Bald. *in l. quadam, de R. D.* tria hæc diuerſa eſſe in littoribus ac fluminibus nẽpe proprietas, vſus & iuriſdictio. Quæ tamen in regalibus plerumq; concurrunt. Quod ergo reſpondit
9 IC. *in l. 7. §. 3. de A. R. D.* de inſularum dominio, id iure ciuili ad † iuriſdictionem non pertinet, quippe quę cum priuatorũ dominio nihil cõmune habet, *l. 27. l. 45. de R. I. l. 42. de oper. li. l. 5. § 7. de admin. tut. l. vlt. de ſuis & leg.* ſed ad magiſtratus cuiuſq; loci ſpectat. *l. 215.*
10 *l. 239. §. 8. de V. S.* Quod diſcrimen dominij † & imperij eleganter expreſſit *Seneca li. 7. de benef. 4. & 6. & ex eo Hotom. illuſt. quaſt. 1. Heig. p. 2. q. 40. Gothofr. in Nou. 105. c. 2. in fi.* Itaque hanc iuriſdictionẽ inſulæ continẽtis terrę territorio ita cohærere volũt omnes, quod ad vicinos principes vel ciuitates pertineat, *Bart. in l. inſula, ff. de iu-*
11 *dic.* vbi dicit, quod inſulæ † maris ſint ſubditæ magis vicinæ ciuitati. *Sequitur Angel. & D. l. in §. inſula, Inſt. de R. D. P. Fred. Mindan. li. 3. de proceſſ. Came. 20. arg. l. decernimus, C. de SS. Eccleſ.* Cum vero inter
12 fluuiales † & marinas inſulas, & has vel propinquiores vel remotiores magna ſit differentia: priusquam de ſingulis agamus, præmittemus præiudicialem quæſtionem, an etiam in mari ſit iuriſ-
13 dictio aliqua? Dubium facit, quod territoriũ † definitur vniuerſitas agrorũ iuriſdictione munita, *l. 239. §. 8. & ibi Dd. de V. S. Hieron.*

de Monte

de Monte de fin reg.c.6.n.1.VVeſemb.conſ.95.n.24 ſiue, vt alij volunt, terræ ſpacium iuriſdictione armatum, *Boer.deciſ.217. Guid. Pap. deciſ.577.* Hoc autē de mari dici nequit, cuius ſicuti dominiū nullū eſt *l.5.de R.D.ſupra.c.10.n.25.* ita nec iuriſdictio eſſe videtur, quia pedibus ei inſiſti nequit. *arg.l.1.in pr.de A.P.* Sed affirmatiua ſententia, vt verior, ita vſu recepta eſt, nō ſolū terræ, ſed & maris iuriſdictionē eſſe, *per notata à Canoniſt.in c.vbi periculū, in verb. territoriū de elect.in 6.Bart.in l.1.C.de claſſic.Bald.in rubr.de R.D.n.2. Angel.in l.inſula, ff.de iudic.Capoll.lib 2 de ſeru.ruſt.26.n.6.Boſſius tit.de aquis & flum. Hieron.de Monte d.c.6.n.7* Et territorium dicitur, tam † de aqua, 14
quam de terra. *Hieron.de Monte d.lo.c.11.n.vlt. Gilman.lib 2.deciſ.Camer.33.n.3.Alber.Gentil.lib.1.de iure bel.c.17.Boer.deciſ.152.n.4.* Vnde qui habet iuriſdictionem in territorio continenti, habet etiam † 15
in vicino mari, *Bart.in tract. de inſul. Capoll.d.lo.n.12.* quia appellatione territorij comprehenditur etiam mare, *d.c. vbi periculum, & ibi Ioh. And. Bart. Angel & Dd.in l.9.ff.de iudic.Bald. in c.accedens, in fi. extra vt lit.non conteſt.Decius in l.licet cauſſam, de probat. Cacheran. deciſ.155.numer.2.Pet. Greg. Tholoſ.lib.1.ſynt.3.numer.5. Ita Angel. in d. l.9.refert,* quod Piſis fuerit deciſum de conſilio Bartoli, quod delictum commiſſum in mari propinquo portui ciuitatis Piſarum, debeat ibi puniri, quia eſt particula maris, & intelligitur ſubiacere ciuitati Piſarum, *per l.1. C.de claſſic. Capoll.d.c.26.num.12. Gilman. 2.deciſ.48.n.4.* Vt neſciam, ſi caſus fingi poſſit, *cum Fabro in §. eſt autem littus, numer.2.de rer. diu.* quod vnus† habeat iuriſdictio- 16
nem in mari, alius in terra. Niſi forte perſonalem iuriſdictionem diuerſis perſonis à ſuperiore commiſſam intelligat. *de qua eſt in l. 16.& l.ſeq.de iuriſd* Sed & exiſtens in mari, quod regitur per ciuitatē,† non dicitur eſſe vltra diſtrictum. *Bald.in leg.1.C.de ſent.ex breu.* 17
Capoll.d.c.26.n.28. Itaque hęc iuriſdictio marina etiam proximas inſulas† marinas includit, quia quaſi pars & additamētū aliquod 18
terræ continentis eſſe videntur. *arg.l.30 ad munic.l.nulli, 28.§.4.C. de epiſc.& cler.* eiuſque conditionem ſequuntur, *Capoll.d.c.26.n.12. Dd.in d.l.9.C.de iudic.* Vnde fundata eſt intētio† eius qui proximas 19
inſulas ſibi vēdicat, quia in dubio pſumuntur eſſe eius, cui magis

 adia-

adiacent, *Hieron. de Monte de fin. reg. c. 30. in fi. & c. 83. n. 2.* Et viciñitas & aptitudo ſunt argumenta dominij, *Bald. in c. cauſſam, col. 3. extra. de probat.* Niſi forte inſula proprium territorium conſtituat. *De qua cap. ſeq. & c. 26.* Quæ omnia ita accipi volumus iure feu-
20 dali, de iuriſdictione illa, quæ † regalia annexa habet, ac iure regalium exercetur. Quouſque vero hæc vicinitas porrigatur, in fluminibus nota res eſt, nempe vſque ad medietatem, *d. l. 7. §. 3. de A. R. D.* Qui enim iuriſdictionem in terra habet, habet etiam in flumine vſque ad medietatem. *Guid. Pap. deciſ. 577.* niſi flumen ad alterius territorium totum pertineret, *infra. cap. 7. num. 93.* In mari id non æque expeditum eſt, ac imber cum pluit. Conſtat enim
21 vicina loca † eſſe, quæ non multum à ſe inuicem diſtant, *Felin. in c. 7. de præſcript.* ita vt vox clamantis exaudiri poſſit, *iuxta Bart. in l. ſi tertius, 6. in pr. de aq. plu arg. l. 1. §. 27. de SC. Silan.* Pro quo facit, *quod Herod. lib. 7.* de Artimiſii & Sciathi inſulæ anguſtiis ſcribit, ea loca tam vicina eſſe, vt exaudiri apud alteros poſſint, quæ apud alteros geruntur. Idem de Eurypo *Auſon. eidyll. 9.*

—— licet hic commercia linguæ
Iungere, & alterno ſermonem iungere pulſu.

Quod in vtriſque ripis fluminis Viſurgis colloquentibus olim Arminio & Flauio Cheruſcorũ fratribus vſu venit *apud Tacit. 2. annal.* Hodie non item. Cui ſimilis eſt illa diſtantia: *in Nou. Leo. 7.* in quantum arcus telum eiicit. *§. itaque, 4. Inſt. de L. Aquil.* Paulo longior illa, quæ viſu & oculis percipitur. Talis Femern maris Balthici inſula Wagiris oppoſita, vt à continenti videri poſſit. *Helmold. lib. 1. chron. Slau. 2. Adam. Brem. in hiſt. Eccleſ. c. 227.* Sed hæc
22 definitio vicinitatis † cum nimis anguſta ſit in hac materia, quippe quæ nec latioribus fluminibus quadrat: alij eam laxius conſiderant, & centum miliariis includunt. *Quæ fuit doctrina gl. in l. 4. §. pen. de damn. inf.* Quam Dd. communiter approbant, ſtatuentes inſulas intra centum miliaria ſitas ad vicinum continentis imperium pertinere, *Bart. in tract. de inſul. in verb. nullius Paulus de Caſtro in l. 9. de iudic. Bald. in l. 1. C. de ſent. ex breu. Felin. in c. vlt. de reſcript. Corſet. in ſingul. verb. iuriſdictio, Decian. conſ. 23. vol. 3. Conan. in l. 15. de publica.*

publica. Hieron. de Mont. c. 7. n. 13. & cap. 39. n. vlt. Cachera. deciſ. 155. Capoll. d. c. 26. n. 13. Bodin. lib. 1. de Rep. 10. nu 270. vbi vel mendum eſt in numero; vel lapſus memoria, arg. l. 1. in pr. vbi Goth. de off. praf. vrb. Quia territorium ciuitatum in mari extendit ſe vſque ad centum miliaria, *Apoſt. ad Abbat. in c. expoſita, nu. 2. extra de arbit. Congruit text. in c. nonnulli, 28. de reſcript.* vbi dicitur, quod vltra duas diætas † nõ 23
dicatur locus remotus. *Adde c. præſenti, 34. de præbend. in 6. Nou. 69 c. 2.* Vnde colligunt prædicti Dd. quaſi prope dicatur, quod per mare non diſtat vltra duas diætas. *Caſtrenſ. & alij in d. l. 69. de iudic.* Iam autem 50. milliaria † per mare ſpacium eſt vnius diætæ, *Bart.* 24
d. lo. quem allegat Felin. in c. olim, extra de except. Dd. in l. 1. ſi quis caut. in iud. Hieron. de Mont. d. c. 7. num. 13. Alber. Gentil. lib. 2. aduocat. Hiſpa. 7. Ex quibus omnibus colligitur, quod iuriſdictio continentis includat mare & inſulas proximas, vſque ad centum miliaria. Sed hæc concluſio partim falſa eſt, † partim etiam fallax & incerta. 25
Falſa, quia non omnes inſulæ intra hoc ſpacium ſitæ, continẽtis imperium agnoſcunt. Cum contra aliæ etiam remotiores eo teneantur. Ita enim Anglia non lato Eurypo à Calete diſtãs Gallicum tamen imperium non agnoſcit. Contra Iſlandiã ac Gronlandiam ampliſſimo maris tractu à Dania ſeiunctam nautæ norunt. A propiori Norwegia quinque vel ſeptem diætis, *teſte Adam. Bremenſ. in hiſt. Eccleſ. c. 244.* Cui tamen vtraque paret. Et quid ſi latitudo maris centum miliaria non excedat, alicubi etiam contractior inueniatur, vt in oſtio maris Balthici, vbi facili ſaltu per noctem carbaſa traiiciunt, *quod ſcripſit Adam Brem. d. lo. c. 219.* Quomodo hinc æſtimari poteſt, vtri continenti inſulæ interiectæ accenſeri debeant? Quid ſi vice verſa inſula iuriſdictionem & imperium in continentem vſque extendat? *vt poſtea dicemus.* Fallax & incerta eſt, quo ad viarum † menſuram, quæ vbique non vni- 26
uſmodi eſt, ſed pro diuerſitate temporis, hominum ac locorum multiplex & diuerſa. *arg. l. 4. quod cert. lo. c. 7. c. cauſſa. 33. q. 4.* Romani † enim vias ſecundum lapides mille paſſibus, ſiue octo ſtadiis à ſe 27
inuicem diſtantes commenſurabant, *Plutar. in Graccho. Quintil. li. 4 inſtit. vlt. Dion Caſſ. lib. 54. P. Victor. in lib. de region. vrbis Briſſon. lib.*

4.ſelect.8.Gœdd.in leg.3.nu. 7.de V.S.Quod ſpacium etiam miliariũ
28 † vocabant,ducto initio à columna Romæ in capite fori ſtatuta.
Plin.li.3.nat.hiſt.5.l.12.§.6.C.de adiſ.prin. Hodie etiam milliare dicitur. Quod nomen nunc in vernaculo vſurpamus (veteres enim Germani Raſtas ſuas habebant, *de quibus v. Marq.Freher.in lexic.*)
29 ſed vt vnum † miliarium Germanicum quatuor Italica complectatur, *Gœd.in d.l.3.n 9 de V.S.* Imo quinque iuxta menſurã Saxonicam maiorem, *quæ eſt in art.66.lib.3.* Landtr. *Mynſing.conſ.54.n.*
30 8. Galli per leucas, † ſiue leugas, *vt legit Briſſonius,* itinera ab vltima antiquitate metiuntur, *vt conſtat ex Paulo VVarnefrido lib.15.append. ad Eutrop.& c.ex parte,15.de foro comp.* Quarum vna ſeſquimilliaria Italica continet *Marcellino lib.16.& Vrſpergenſi, duo integra Buntingo.* In Hiſpania etiam tria, *Munnoz.de Eſcobar.part. 2. de ration. comput.12.num.8. De omnibus ſic Honter.lib.1.Geogr.*

—— miliare
Octo dabunt ſtadia,& duplatum dat tibi leucam,
Milleque bis decies paſſus nunc iura diurnum
Conſtituere viæ ſpacium, miliaria forte
Quattuor, exiguoue minus noſtratia reddunt.

Cum ergo tanta ſit menſurarum diuerſitas per ſingulas fere
31 regiones, quomodo vnus † computus omnibus conueniet? Vt taceamus, quod illa collectio *ex l.1.§.4.de off.præf.vrb.* neque cum magnitudine prouinciarum, neque cum diſtantia inſularum à continenti, neq; menſura iuriſdictionis marinæ quidquã cõmune habet. Maior incertitudo eſt in diætis, quas canones primum
32 † nouo vocabulo ad diei iter traxerunt *in c.7.extra de except.c.15.de foro comp.c.28.de reſcript.Boer.deciſ.230.num.5.* cum Romanis olim quouis die duæ diætæ abſoluerentur, *vt obſeruauit Ferrand.lib.2.ex-*
33 *poſ.2.* Interpretes magis inuoluerunt,& aliam † legitimam, aliam vulgarẽ & vſitatam in qualibet prouincia fecerunt, *Ioh.Faber in §. qui autem, in fi.Inſt.de excuſ.tut.Henning. Gœd. in conſ.* 12. Hiſpanis †
34 Iornanda dicitur, ac octo Leucas includit, *Munnoz.d.comp.12.nu.* 8. Quibus etiam alia extraordinaria addi poteſt, *de qua Lipſius lib. 3.epiſt.59.* Quamuis vero ſit modus marini atque omnis itineris,

Alber.

Digitized by Google

*Alber.Gent.lib.1.de iure bell 19.*diætarum tamen menſura†ad deter- 35
minationem iuriſdictionis marinæ applicari nequit,tũ quia hæc
exfacto æſtimanda,tũ quia illa ob diuerſitatem & incertitudinem
nauigationum,*de qua infra.c.*31.non vniuſmodi.Pityuſa † inſula 36
Hiſpaniæ 100.millia à continenti diſtat, quam tamen Cartha-
ginenſes poſſidebant.*Liuius lib.8 dec.3* Pharum inſulam † nauiga- 37
tione diei ſecunda ab Ægypto ſeparauit olim Homerus *Odyſſ.* Δ.

Tantum ſemota,quantum tota die caua nauis confecit,
Cui ſtridulus ventus aſpirat à puppi.

Adde Senec. lib. 6. nat. quæſt. 26. poſtea Nili alluuio ita promouit
vt à ciuitate Alexandrina ſaltem nongentis, *vt ſcribit Cæſar lib. 3.*
bell.ciuil. vel vt Marcell. lib. 22. hiſt. mille paſſibus diſparata eſſet.
Quæ vnius eſt lapidis diſtantia.*De eadem Lucan.lib.10.*

— — inſula quondam
In medio ſtetit illa mari,ſub tempore vatis
Protheos,at nunc eſt Pellæis proxima muris.

Eam tamen non ſub iuriſdictione Alexandrinæ vrbis vicinæ, aut
etiam Regum Ægyptiorum, ſed Rhodiorum longe diſſitorum
fuiſſe *ex Marcell.li.27.conſtat. De cuius Imperij mutatione dicemus c.20.*
*n.115.*Sinus Arabicus † in tranſuerſum dimidio die tranſnauiga- 38
tur,*Herod.li.2.*quippe quẽ olim ſiccis pedibus tranſierũt Hebræi
Exod.14. Neq; tamẽ ideo vel Arabia,vel eius inſulæ Ægyptico im-
perio accẽſendę.Hollandiã † ab Anglia vnius aut duorum dierũ 39
facili nauigatione diſtare *ſcribit Alber.Gent.li.2.Aduoc.Hiſpan.* 7. I-
mo Iulius Cæſar cum tertia Vigilia ſoluiſſet à portu Morino,mi-
nus quam medio die ingreſſus eſt inſulam Britanniam. *Florus li.3.*
epit.10. Neque tamen ideo alteram alterius iuriſdictioni recte
ſuppoſueris.Itaque hanc doctrinam merito reiiciunt recẽtiores,
volẽtes hæc omnia iudicis arbitrio ac diſcretioni † relinqui,quæ- 40
nã loca ſint remota vel vicina, *Menoch.li.2.de arbit.iud.quæſt.caſ.122*
*n.27.*Itẽ quantum interuallum miliariis ac diætis ſit tribuendum
*Gail.lib.1.obſ.53.nu.16.Gædd. in d.l.3 nu.10.& ſeq.*item iuxta quam
computationem, iuris ciuilis an Canonici,diætæ ſint æſtimãdæ.
Munnoz.de Eſcobar d.p.2.cap.12.n.5. Multo magis ergo quouſque
iuriſdi-

Digitized by Google

iuriſdictio continentis in vicinum mari porrigi debeat. Quam-
41 uis enim etiam in mari † reperiantur fines, *Canon. in d.c. vbi periculum, Bald. in l. ſi teſtamentum, de inſtit. & ſubſtit. Capoll. d.c. 26. n. 24.* vſque adeo, vt etiam pro confinibus maris actione finium regẽdorum agi poſſit, *Hieron. de Monte d. lo. cap. 39. n. 1.* tamen id intelligendum eſt, de mari vicino, vadoſo vel concluſo, vbi per inſulas, palos & tonnas, in vſum nauigantium collocatas aliaue ſigna ter-
42 mini diſtingui poſſunt: nõ de Oceano infeſto † ac profundo, vbi nihil occurrit, niſi, quod poeta ait, cœlũ vndiq; & vndiq; pontus, ac deficiente terra & locorũ ſignis diſtantia terræ, non niſi virtute pixidis nauticæ, aliiſque inſtrumentis mathematicis à peritis naucleris inueſtigatur: quippe quorum proprium eſt, *iuxta Cornel. Seuer. in AEtna* Scire vias maris & cœli prædicere curſus. Atque ita quod *Ezech. 27. v. 4.* Tyri vrbis & inſulæ termini in medio mari fuiſſe dicuntur, de eiuſdem potentia, commerciis & dominatu maritimo intelligendum. Diſcrimen hoc innuitur à Iulio Cæ-
43 ſare *lib. 3. de bell. Gall.* Longe aliam eſſe nauigandi rationem † in concluſo mari, vbi vada, portus, inſulas, nouiſſe oportet, atq; in vaſtiſſimo & apertiſſimo Oceano. Illic locus eſſe poteſt quæ-
44 ſtioni, quam de facto contigiſſe inter Venetos † & Genuenſes in ipſorum Gulpho *ſcribit Capolla d.c. 26. n. 14. & 20.* de delicto commiſſo in mari inter duas ciuitates æque punctualiter diſtantes, ad vtrius iuriſdictionem cognitio pertineret, *Hieron de Monte de fin. reg. c. 7 n. 10. & c. 25. num. 8.* Cui ſimilis illa, de homine in confinio duorum territoriorum occiſo, *de quo Borch. in c. vn. quæ ſunt regal. n. 26. Hieron. Treut. vol. 1. ſelect. diſp. 19. th. 4. Ioh. Sibrand. ad Statut. Lubec. p. 1. ſect. 1. n. 18. & ib. alleg.* Cuiuſmodi caſus in mari, non inter †
45 ſabbainas, *quas definit Erneſt. Cothman. 1. conſ. 46. num. 45.* ſed inter Domitianas quæſtiones, *de quibus dictum in præfat. num. 46.* referẽdi ſunt. Fere autem de iuriſdictione maritima cuiuſq; prouinciæ
46 aut ciuitatis priuilegia pacta † ſtatuta & conſuetudines maritimæ extant, quæ quatenus rationabiles ſunt, potiſſimũ obſeruandæ, *l. 3. §. 4. de aq. cottid.* Angliæ iuriſdictio marina, quamuis in meridiem, ſeptentrionem & occaſum porrigatur, *Tacit. in Agric.*

Digitized by Google

gric. Caſar lib. 5. de bell. Gall. tamen edicto Iacobi hodierni Regis certis finibus in mari circumſcripta eſt, Alber. Gentil. lib. aduocat. Hiſpan. 8. Atque hanc iuriſdictionẽ † Interpretes in vniuerſalem 47
& particularem diuidunt, atque illam, quæ potius ſuperioritas ſiue ius maieſtaticum dici debebat, Imperatori per vniuerſum orbem tribuunt: hanc vicinis principibus & ciuitatibus. Imperator † enim habet iuriſdictionem generalem totius mundi, nõ ſpe- 48
cialẽ, Bald. in c. ad hoc, in 4. coll. de pac. iura. firm. in V. F. habet dominiũ vniuerſale in omnibus rebus, ſed non particulare, Bart. in extrauag. ad reprimendum. verb totius vrbis. Alex. conſ. 76. vol. 2. Couar. in c. peccatum, cap 9 n. 8. de R. I. Henning. Gæd. conſ. 30 n. 3. Lancellot de Imperat. li. 1. c. 1. §. 1. verbo orbem vniuerſum, Neoll. d c. 26. n. 16. Matt. Stephan. lib. 1. de iuriſd. p. 1. c. 7. n. 52. In eundem ſenſum Bald. in c. vn. quæ ſunt regal. quod in vniuerſali omnia flumina † nauigabilia ſint Impe- 49
ratoris Rom. in particulari ſint eorum principum vel ciuitatum, per quorum territorium tranſeunt flumina, Gilman. lib. 2. deciſ. Cam. 33. n. 15. Addit. ad Guid. Pap. deciſ. 577. lit. A. Nam vnum & idem eſt territorium, & quod eminet ſupra aquas, & quod immergitur aquis. Iaſ. in l. quo minus, n. 39. de flumin. Alex. conſ. 194. col. 2. vol. 2. Hieron. de Monte d. lo. c. 6. num. 6. Gilman. d deciſ. 33. num. 3 Boer. deciſ. 252. num. 4. Idem de mari dicendum, quod licet in nullius ſit dominio † l. riparum, in fi. & ibi Bald. l. in tantum, de R. D. Decian. conſ. 19. nu. 126 lib. 3. ſed commune ſit, quoad vſum omnibus animantibus. Bald. in l. 2. de R. D. tamen reſpectu iuriſdictionis † eſt Cæſaris, vt 50
poſtea pluribus dicemus. Ita Veneti † domini ſunt maris Adriatici 51
ac littorum eius in genere, non in ſpecie, quia littora ſunt ciuitatum adiacentium littori, Bald. in l. pen. C. de cond inſert. Bart. in d. l. quo minus, q 2. & in l. ſane, de iniur. Salicet. in l. 3. C. de naut. fæn. Boer. d. deciſ. 252. num. 5. Quod tamen ipſis non omnino concedunt Genuenſes, ſiue Ianuenſes, de quorum iure conſuluit Angel. in conſ. 290. quem refert Cardinal. Tuſchus in concluſ. pract. lit. V. concl. 70. numer. 23. & ſeq. Referri huc poſſunt aliæ commendationes de ſuprema † Cæſa- 52
ris iuriſdictione, quod ab eo tanquam à fonte fluat omnis iuriſdictio, & ad eundem tamquam ad mare refluat. Bald in cap 1, §. ad

hoc, de pace iura. firm. Tob. Paurmeiſt. lib. 2. de iuriſd. Imp. c. 4. M. Stepan-
53 *lib. 2 de iuriſd. p. 1 c. 1. & ſeqq.* Politici iura maieſtatis † ac ſuperoritati vocant, *de quibus Bodin. lib. 1. de Rep. 8. Henning. Arniſ. de iure maieſt. Ioh. Borch Sixtinus & Dd. ad c. vn. quæ ſunt regal. Et nos alibi in politicis egimus.* Cæterum de maris imperio mouetur quæſtio, an
54 Imperator † id nunquam habuerit, vel etiamnum habeat? *Negant Dd. comm. per l. deprecatio, ad L. Rhod. de iact.* vbi Imp. ſe dominum mundi profitetur, non etiam maris. Quomodo ea verba interpretati ſunt *Bald. ſ. n & Ioh. Igneus. Vaſq. ill. q. cont. 20. numer. 29. Quos ſequi videtur Regner Sixtin. de regal. cap. 5. numer. 20.* Pro quibus
55 facit, quod *Tacit. 1. annal.* ſub Auguſto Cæſare Rom. † Imperium tum florentiſſimum mari Oceani aut amnibus longinquis ſeptũ dicit. Et *Virg. 1. AEnead.*

Imperium Oceano, famam qui temperat aſtris.

Vnde Iuſtin. *in Nou. 7. cap. 1.* omnes quæcunque noſtræ ſunt terræ, inquit, nec non in occidente ab ipſa Seniore Roma vſque ad Oceanum. Quibus aliiſque ex locis cum ſatis manifeſte pateat, mare & Oceanum excluſiue terminos Rom. Imp. conſtitui, non potuit iuriſdictio Cæſaris vltra illos porrigi. *arg. l. fin. de iuriſd.* Sed
56 his (p oni plura & grauiora teſtimonia poſſunt, quæ ſub generalitate orbis, ſiue *πασῆς τῆς οἰκουμένης, vt vocauit D. Lucas cap. 2. in pr.* qui totus Imperatori eſt vnum territorium, *ſi credimus Abbati in*
57 *conſ. 51. vol. 2* etiam † maria complectuntur. Clariſſime id explicat *Dion. Halicarn. lib. 1 antiq. Rom.* Reſpublica Romana, inquit, totius terræ, quæ non eſt deſerta, ſed ab hominibus incolitur, imperium habet, & totius maris eſt domina, non ſolum eius, quod eſt intra columnas Herculis, ſed & Oceani, quacunque enauigari poteſt. Idem de Cæſare Auguſto *Oroſius li. 6. hiſtor. 22. Cuius ſententiam videtur Tribonianus in Nou. 26. c. 2. & Nou. 69. c. 1. fere ad verbum retuliſſe.* Nec diſſimilis illa Ioſephi ad Veſpaſianum Cæſarem: *lib. 3. de bell. Iud. c. 14.* Tu es dominus non mei ſolius, verum etiam ter-
58 ræ, mariſque & generis humani. De Claudio, † qui etiam domiti Oceani inſigne erexit *Sueton. in Claud. cap. 17. Seneca in Octauia Act. 1.*

cuius

—cuius imperio fuit
Subiectus orbis,paruit liber diu
Oceanus,& recepit inuitus rates.

De Theodoſio Claudian. in 4. conſul. Honor.

Sed Genitor laudes longe transgreſſus auitas,
Subdidit Oceanum ſceptris & margine cœli
Clauſit opes &c.

Iuuenal quoque ſat. 4. Criſpum introducit maria & terras, populoſque regentem. Inde illa phraſis *in Nou.* 24. *in pr.* terra marique imperium augere. Id certum Romanos † mare claſſibus in ſua poteſtate tenuiſſe, *ex Tacit.* 1. *& 2 annal.* quod maxime apparuit in bello maritimo à Pompeio cõtra piratas feliciter geſto, *de quo Appian. in Mithrid. Flor. in epit. lib.* 3. *c.* 6. Quas claſſes hinc inde † ad pacandum mare in parato habuerunt, *rubr. & l. vn. C. de claſſib.* Ni enim id fiat, non poſſunt ſub pedibus Cæſaris eſſe, qui maria tenent, *ait de Sext. Pomp. Plin lib.* 9. *nat. hiſt.* 16. multo minus iuriſdictio exerceri, & quaſi poſſeſſio maris retineri. *arg. leg.* 49 *in pr. de R. V.* Eoque pertinet indignatio Galgaci Britannorum Ducis *apud Tacit. in vita Agricolæ*: Nullæ vltra terræ, inquit, ac ne mare quidem ſecurum, imminente nobis claſſe Romana. Raptores orbis, poſtquam cuncta vaſtantibus defuere terræ, & mare ſcrutantur. Quod ius P. R. per legem Regiam in Imper. translatum eſt. *leg.* 1. *de conſtit. princ.* Atque hæc detentio maris per claſſes quaſi pro poſſeſſione habetur, quia is dicitur poſſidere † mare, qui habet iuriſdictionem in mari, *Capoll. lib* 2. *de ſeru. ruſt.* 26. *numer.* 9. Itaque vulgare Interpp. † commentum *ad d. l. deprecatio, ad L. Rhod.* quaſi Imperator maris imperium non habuerit, recte reiiciunt. *Alciatus & alij. Quos ſequitur Ioh. Dauth. in hypotyp. ſect.* 3. Conſtat enim maris vſum priuatis ad † piſcationes elocari ſolitum, *ex l.* 13. §. *fin. de iniur.* item publicanis ad vectigal exigendum *d. leg.* 9. *ad L. Rhod.* ſicuti maris rubri vectigal ipſis permiſſum, *teſte Plin. lib.* 12. *nat. quæſt.* 14. Atque hi reditus, cum regalibus annumerentur *in d. c. vn. quæ ſint regal.* neceſſe eſt Imperatori iuriſdictionem in mari competere, quippe quæ per ſolutionem gabellarum & vecti-

59 60 61 62 63 64

vectigalium probatur, *Menoch. de retin. poſſeſſ. rem. 3. num. 581. ſupra cap. 9. numer. 32. Vnde gl. & Bald. in leg. 2. de R. D. dicunt*, quod mare æque vt flumina publica, quantum ad iuriſdictionem & proprietatem ſunt Cæſaris. *Iacobi. de S. Georg. de feud. in verb. & cum piſcat. n. 1. Giphan. ad leg. 50. de A. R. D. numer. 4. Bodin. lib. 1. de Rep 10. numer. 169.*
65 Quæ omnia tamen non iudaice † intelligenda ſunt, ſed cum ſupradicta diſtinctione ac aliquo temperamento, ciuiliter, *vt dicitur in l. 105. de ſolut.* Vt Imperator dominus maris dicatur, eo modo quo & mundi, *in d. l. 9. ad L. Rhod. l. 3. C. de quadr præſcript. infra ca. 24. numer. 71*, nempe à potiori eius parte. *arg. l. quæritur, & ibi Dd. de ſtat. hom. Vaſq. in præfat. illuſt. controu. numer. 25 & lib. 1. cap. 20.* Nam ſupra adducti poetæ nonnihil ſcenæ ſeruiunt, & magis panegy-
66 riſtas, quam hiſtoricos agunt. Alioqui certum eſt, Romanos † totum orbem terrarum non ita debellaſſe, quin plurimi liberi populi & prouinciæ intactæ remãſerint, *vt recte docent Dion. Goth. in l 1. C. de ſum. Trinit. Bodin. 1. de Rep. 9. numer. 129. Henning. Arniſ. li. 1. de iure maieſt. 2. Herman. Kirchner. diſp. polit. 2. th. 5. arg. l. 7. l. 10. de capt.*
67 *& poſtlim.* Vnde ipſi Impp orbi vniuerſo † taxatiuam particulam ſubiungunt, & ad orbem Romanum reſtringunt. *in l. 5. l. 1. C. de hæret. l. 6. C. de apoſt. l. 1. & ibi. Dd. C. de ſum. Trinit.* Quod multo magis de mari dicendum. Id enim non totum, ſed eius aliqui
68 tantũ ſinus, † qui à vicina terra denominantur, *Plin. li. 14. nat. hiſt. 13.* ſub poteſtate Romanorum fuerunt. Vnde *Gellius lib. 10. N. A. 7.* & ipſe reſtrictionem addit: omnium fluminum, quæ in maria, qua Romanum imperium eſt, fluunt. Alioqui vaſtiſſimum Oceanum infinitum & in nullius dominio vel poſſeſſione eſſe ſæpe
69 iam diximus. Hodie an eadem poteſtas Cæſaris in † mari duret, dubitari poteſt, ex quo claſſis Romana, *de qua eſt in d. l. vn. C. de claſſ. & latius in Notit. Vtriuſque Imp.* defecit. Sed dicendum eſt,
70 Imper. maris † imperium per Principes & ciuitates maritimas adhuc retinere. *arg. l. 10. leg. 18. de acquir. poſſ.* Quamuis illud cum veteri comparari nullo modo poſſit. Atque eatenus etiam inſulæ marinæ propiores Oceani Germanici etiamnum ſub vniuerſali Imperio Cæſaris conſtitutæ ſunt, quamuis intermedios princi-

Digitized by Google

principes ac magiſtratus agnoſcant. Quod vero remotiores † in- 71
ſulas attinet, eas non ad vicinum continentis territorium, ſed ad ſolius Cæſaris imperium pertinere, *volunt Bart. & Paulus de Caſtro ad d. l. 9. de iudic. Contra Angel. in d. l. 9.* etiam ſuper illas principibus ac ciuitatibus maritimis iuriſdictionem concedit, dummodo alij loco terreſtri non ſint magis propinquæ, *Sequitur Cæpoll. d. c. 26. numer. 26.* Neutra opinio placet. Quia cum hæ inſulæ nullius
ſint † ſed occupanti concedantur *l. 7. §. 3 de A. R. D* id non ſolum 72
quo ad proprietatem, ſed etiam quoad iuriſdictionem accipiendum, quia id proprie nullius eſt, cuius nulla pars poteſt alterius dici, *arg. l. 25 de V. S. l. 73. l. 74. de leg. 3. Qui de quæſtione plura cap. 21. nu. 79.*
Neque diſtinguendum inter caſuales † & naturales inſulas, 73
cum Bald. in d. rubr. de rer. diu. Bart. in l. Cæſar. de publican. Quia ſicuti inter illas nulla differentia quoad dominium, *ſupra c. 10. numer. 72.* ita nec quoad iuriſdictionem facienda eſt. *arg. l. 30. §. 2. de A. R. D.*
Quod de propioribus marinis inſulis dictum, idem etiam de † flu- 74
uialibus dicendum. Nam & hæ vt adiunctum ſuum ſubiectum ſequuntur. Et ad eius iuriſdictionem pertinent, cui ipſum flumen ſubiicitur *Heig. part. 2. q. vlt. numer. 2.* Et loca adiacentia præſumuntur de territorio ciuitatis *Menoch. lib. 3. præſumt. 100. num. 11. Matth. Stephan. lib. 2. p. 2 de iuriſd. cap. 7. numer. 62.* Idque maxime iure feudali, quo flumina & omnia in iis contenta, & ſic etiam inſulæ ad regalia pertinent. Vlterius quæritur de † incremento in- 75
ſularum, an per illud iuriſdictio & territorium augeatur? Dd. vulgo inter caſuales & naturales inſulas diſtinguunt, quaſi per illas quidem non augeatur iuriſdictio, ſed bene per iſtas, *Boſſius in tit. de aquis & flum. & in tit. de princ. numer. 277. Alex. conſ. 25. vol. 7.* vbi diſtinguit inter mutationem factam per alluuionem vel aliter
per ſaltum. Quia ſaltus aquæ † nihil detrahit antiquis dominis 76
l. 3. § ſed etſi, ff. de aqu. cottid. Adde Bart. ad tit. de flumin. Fel. in c. vlt. extra de conſtit. Bald. in rubr. de rer. diu. Caſuales intelligunt ſecundi modi, quia primi modi cum naturalibus pari paſſu ambulant. Ita diſtinxit Caſſius Longinus Iuriſconſultus, *quem refert Aggenus Vrbicus in comment. ad Iulium Frontinum*, quidquid aqua lambendo

Y 3 abſtulit,

abſtulit, id poſſeſſor amittat, quoniam ripam ſuam ſine detrimento alterius tueri debuerat. Si vero maiore vi decurrens alueum mutauit, ſuum quiſque modum agnoſcat, quia non poſſeſſoris negligentia, ſed tempeſtatis violentia abreptum apparet. *Refert Hieron. de Monte de fin. reg. c. 24 n. 7.* Hæc quamuis plana & ve-
77 ra ſint, Dd. tamen ſe implicant, † & magis circa terminos, quam rem ipſam diſſentiunt. Hinc illa diſtinctio, vtrum intenſiue an
78 extenſiue augeatur iuriſdictio. Intenſiue augetur, † quo ad formã & eſſentiam ſuam, quod nullo incremento, neque alluuionis, neque aluei, neque inſularum fieri poteſt. Quomodo ſi ſentiunt recte ſentiunt, *Bart. in Tyber. part. 3. verbo: ſtricta ratione, & in verb. noſtro, n. 5. & in verb. acquiritur, n. 6. Item in l. ſi conuenerit, 2. §. ſi modo, de pignor. Bald. in rubr. de rer. diu. verſ. ſed vlterius quæritur, Phil. Corneus. in conſ. 3 2 2. vol. 1. Ioh. Bapt. Parmenſ. lib. 1. de alluu. 2. numer. 8. & ſeq. & lib. 2. cap. 6. num. 6. & 26. Coraſ. in centur. SCti Tholoſ. cap. 95. in fi. Ioh. Gædd. in conſ. de alluu. mar. numer 155. Hieron. Treut. vol. 1. diſp. 3. th. 7. in fi. &*
79 *ib. alleg.* Et ratio eſt, quia forma, † cum det eſſe rei, indiuidua eſt, ita vt nihil ei vel addi vel detrahi poſſit, ſine corruptione ſui. *leg. 14. de V. S. l. 80. §. 1. ad L. Falcid. leg. 9. ad exhib. Gædd. de contrah. ſtipul. c.*
80 *1. nu. 58. & c. 6. nu. 299.* Extenſiue † augetur iuriſdictio quoad ſubiectum ſeu materiam, dum territorium ac vniuerſitas agrorum augetur. *L. 239. § 8 de V. S.* Atque hoc modo etiam res incorporales ac indiuiduæ augeri ac minui poſſunt, licet quo ad formam nõ poſſint, *arg. l. 2. l. 3. l. 4. l. ſtipulationes non diuid. de V. O. l. 5. de ſtip. ſeruo.*
81 *Gædd. ad l. 2. §. 1. num. 21. de V. S.* Ita ius maieſtatis eſt † indiuiduum *Cynus in l. ſi omnia, C. de bon. matern. Bodin lib. 2. de Rep. 1. Arniſ. lib. 2. de iure maieſt. 1.* Quo pertinet Cæſaris Conſtantij vox ad Gallum *apud Marcell. lib. 14.* Rempublicam nec diuidi poſſe, nec debere. Et tamen ſubiectum imperij, ipſæ nimirum prouinciæ, regna, ducatus & territoria, non ſolum minuuntur & augentur, ſed
82 & † diuiduntur, *§. firmiter, & ibi FF. 2. Feud. 55. Boer. deciſ. 204. nu. 29.* Quod ſi ergo per alluuionem protendantur fines imperij, neceſ-
83 ſe eſt eatenus etiam † iuriſdictionem augeri, *arg. l. 3. §. 2. de aqua cott. d.* quippe quæ territorium, vt vmbra corpus ſequitur. *d. l. 239. §. 8. de V. S.*

Digitized by Google

ſ. de V. S. ſupra nu.3. ſicuti deminuto vi fluminis territorio, etiam iuriſdictio imminuitur, *arg. l.7. §.5. l.30. §.3. de A.R.D.* Neque tamẽ ita augetur iuriſdictio, vt proprietas quoque ipſi accedat, ſed ſaltem eatenus quatenus ipſum territorium, cui inhæret † ampli- 84
ficatur & extenditur. *l.1. §. ſi tamen, de flum. n. l. fin. C. de alluu. Parmẽſ. d. lo. Gadd. d. lo. n.346.* Quod verum eſt de iure ciuili, non de iure feudali, quo incrementum omne ad regalia pertinet. Tunc enim iuriſdictio cum dominio cõſolidatur, vt ſupra probatum. Quod ſi inſula in flumine vel vicino mari naſcatur, proprie nec iuriſdi-
ctio † nec territorium augetur, ſed mutatur tantum; ita vt vbi an- 85
tea iuriſdictio competebat in aqua, ibi nunc eadem competat in terra ac inſula. Vt hoc in caſu diſtinctio vniti & ſeparati incre-
menti ſit attendenda *ex l.9. § 4. de vſufr.* Idem dicendum de
iuriſdictione † Eccleſiaſtica, quia illa quoque ad inſulam porri- 86
gitur, ſub illa iuriſdictione natam, accreſcente ſimul parocho & antiſtiti, qui ſacramenta adminiſtrat, exactione decimarum. *c. cũ ad Apoſtolica, c. cum ſint, extra de decim. Coraſ. in d. cent. SCti Tholoſani. cap.95.* Quid autem, ſi fluuius diuerſa † territoria & iuriſdictio- 87
nes alluens, & medietate ſua diſcriminans, curſum ac alueum mutet, & per alium locum decurrat, an eo vſque etiam iuriſdictio ſequetur? Hanc ſponſam illã eſſe putamus, quã tot proci ambiũt, & propter quam Dd. tã infeſtis ſignis concurrant. Quæſtio ex Pa-
di volubilitate orta in Italia † inter Principes Gonzagas, Rudolphũ 88
& Franciſcũ fratres, cauſſam dedit Collegiis Papienſi & Ferrarienſi, vt cõtraria reſpõſa iuris darent, Papienſi affirmatiuã, *& cũ eo Curt. ſen. in conſ.56. & 73. Bologn. in conſ.54.* Ferrarieñſi vero negatiuã, *& cum eo Rimnald. ſen. in conſ.64. lib.1. Iaſon. in conſ.146. lib.2. Corneo in conſ.322. li.1. & conſ.267. vol.3. propugnantibus.* Quorum rationes dubitandi & decidendi examinant *Hieron. de Monte de fin. reg. c. 4. n.6. Ioh. Bapt. Parmenſ. d. li.2 de allu. u.6.* Ex quibus pauca libabimus, quædam altius repetendo. Et quidem prouinciæ fines plerumq; per
ſaltus, montes & flumina † diſtinguuntur. *l.11. & ibi VVeſ. in parat.* 89
ff. fin. reg. l.4 §. fin l.5. cod. gl. in c. cum cauſſam, extra de probat. Mynſ.6. obſ.20. n.3. Petr. de Vbald. de ſociet. part.5. q.128. numer.3. & 6. vbi dicit;

fines.

Digitized by Google

fines epiſcopatuum eſſe montes & flumina. Ita *Plin. lib. 2. nat. hiſt.*
90 25. Taurum † montem Aſiæ innumerarum gentium arbitrum & diſcriminatorem vocat. De Apennino Italiæ *Claud. in 6. conſul. Honor.*

Vtraque perpetuo diſcriminat æquora tractu.

Quod ipſum ita à Geographis obſeruari videmus, *Iul. Bellus in*
91 *Hermet. polit. fol. (mihi)* 51. Atque hi ſunt termini † naturales, quos Deus ipſe ſingulis regionibus ac prouinciis conſtituit, *pſal. 74. v. 17. l. 5. & ibi Dd. ff. de iuſt. & iure.* eoque immutabiles & perpetui. *arg. §. pen. Inſt. de I. N. G. & C.* Vt hanc naturæ legem immerito irrideat *Seneca in pr. lib. 2. de natur. quæſt.* Vltra Iſtrum Dacus non exeat. Strymo Thracas includat. Parthis obſtet Euphrates. Danubius Sarmatica ac Romana diſterminet. Rhenus Germaniæ modum faciat &c. Vnde notabiliter dicit *Bald. in c. cum cauſſam. n.*
92 *3. de probat* quod fines † territoriales, vt montes & flumina ſint inuariabiles, vel ſitu perpetuo, vel immutabili rerum natura. Ideo in iis optime vſurpatur *illud gl. in l. qui bona, §. ſi quis ſtipulatus. ff de damn. inf.* Semel verum, ſemper verum. Et in montibus, quod olim verum & iuſtum fuit, etiam hodie præſumitur eſſe tale, quia montes ſunt æterni, *Alciat. de præſumt. reg. 2. præſ. 13. n. 1. VVeſemb. in conſ. 34. numer. 57.* Et curſus fluuiorum peremnis eſt *l. 1. §. 2. de*
93 *flumin.* Etſi enim & montes † quandoque locomoti, *Plin. lib. 2. c. 83.* Quod noſtro quoque tempore euentus verum fecit, mõte vrbem Pleurenſem in Heluetia opprimente fluminiſque alueum transponente: Et ſimile exemplum habet Thuan. lib. 82. tamen quia rariſſime contingit, miraculi loco habendum eſt *l. 3. & ſeq. de LL. ſupr. c. 9. numer. 12.* ſicuti ipſe Plinius inter terrarum por-
94 tenta id numerat. Sed & flumina † quandoque areſcunt & exſiccantur. *l. 1 §. 2. de flum.* Cuiuſmodi mutatio, ſi rara & tempo-
95 ralis ſit † non perpetua, veterem locorum ſtatum non transformat. *d. l. 1. §. 2.* Simul ac enim aucto imbre fluuius ad priores ripas redierit, quaſi poſtliminio quodam omnia in priſtinum ſtatum reſtituuntur, *arg. l. 5. l. 19. in pr. de capt. & poſt.* Ita Rhenus aliquando ſiccatus, prodigij loco habitus eſt, tamquam Romanos amnes

quoque

quoque vetera imperij munimenta desererent. *Tacit. 4. hiſt.* Quod si perpetua ſit fluminum † mutatio, videtur ipſe Deus imperij & 96
prouinciæ terminos mutatos velle, qui ob hanc cauſſam Moabitis minatur, fluuium ipſorum Nimrim exſiccatum iri. *Ierem. 48. v. 34. pſal. 107. v. 33* &c. Atque hoc experientia confirmat. *De qua Lucian. in Charon* Atque vrbes tamquam homines, & quod magis eſt admirabile, etiam vniuerſi fluuij † euaneſcunt. Inachi enim nul- 97
lum Argis extat veſtigium. *Seneca in Hercul. Oeth. o*

Mutetur orbis, vallibus currat nouis
Iſter, nouaſque Tanais accipiat vias.

Inde factum, cum ex fluminum † inſolitis mutationibus præſagia 98
ſumerentur de mutationibus imperiorũ, vt flumina ipſa ab Ethnicis pro Diis colerentur, *v. Natal. Comit. lib. 1. mythol. 11. & paſſ.* Ita Nilus † in Ægypto pro Deo cultus De cuius præſagiis *Seneca li. 4.* 99
nat. quæſt. 2. De Euphratis incremento diuerſa auguria extant *apud Tacit. 6. annal.* Sed & Tyberis † Italiæ fluuius vates dictus, 100
Plin. lib. 3. nat. hiſt. 5. ob cuius exundatione s libri Sibyllini plerumque inſpecti. *Tacit. 1. annal. & 1. hiſt.* Sed his fabulis miſſis in viam redeamus. Ecce Rhenus † ab antiquo terminus fuit imperij Ro- 101
mani, *ſupr. c. praced. n. 54* Vnde *Plin lib. 12. c. 12.* extremum marginẽ imperij vocat, qua Rhenus alluit. *Claudian.*

——Indoluit Rhenus, qua barbarus ibat,
Quod te non geminis frueretur iudice ripis.

Is autem poſtea alueum mutauit, & cum olim prope Lugdunum Batauorum in mare decurreret, nunc procul inde receſſit. Cuiuſmodi aluei mutationes † frequentes eſſe in Rheno *dictum cap.* 102
praced. num. 59. & atteſtatur de Hollandia & Selandia *Rutger. Ruland. de commiſſ. p. 2. lib. 3. cap. 4. num. 13.* Ergo vbicunque Rhenus eſt, ibi terminus imperij ſtatuendus. Quo argumento potiſſimum vſus eſt Bologninus *in d. conſ 54. quem refert Parmenſ. d. c. 6 nu. 20.* Deciſio quæſtionis in aliam quæſtionem incidit: An mutato flumine † idem vel nouum flumen dicatur? *De qua Capolla lib. 2. de* 103
ſeru. ruſt. 32. num. 5. Cum vero flumen ex tribus conſtet ex aqua, alueo & ripis, *cap. 11. num. 43.* ſingularum partium mu-

104 tatio † conſideranda erit. Nam ſi aqua fluminis tantum mutetur nullum eſt dubium, quin idem ſit fluuius Rheni ac Rhodani, qui fuit ante mille annos *ait eleg. Hotom. illuſt. quæſt. 8.* Cuius rei elegans ſimilitudo proponitur ab Alfeno ICto *in l. 76. de iudic. add. l. 83. §. 5. de V. O.* Neq; enim poteſt flumen non decurrere, cum hæc ſit i-
105 pſius † natura, vt perpetuo & irrequieto motu fluat. *l. 1. §. 2. de flum. Eccl. ſ. 1. v. 7. cauſſam reddit Seneca li. 3. Nat. quæſt. 12. & 27.* Quamuis vero Philoſophi ſubtiliter diſputent, non eſſe eandem aquam numero, *vt Hermolaus Barbarus apud Alex. ab Alex. lib. 3. gen. al. dier. 1.* Quo pertinet Heracliti ſententia, ποταμοῖς γὰρ τοῖς αὐτοῖς δὶς οὐκ ἂν ἐμ-
106 βαίης: in eundem fluuium † bis non ingredieris, *de qua Senec. in epiſt. 58. Cæl. Rhodig. lib. 27. lect. ant. 3. Forcat. in Necyom. dial. 85.* tamen nec
107 † ipſi Philoſophi: *Scalig. exerc. 51. vide Ariſt. 3. pol. 3. & 2. meteor 3.* nec
108 Iuriſconſulti particularem hanc materiæ mutationem, † attendunt, quippe quę nouam ſpeciem non parit, *Hotom. d. q. 8.* Eadem ratio eſt ſi ripæ tantummodo mutentur. Quod pro diuerſo anni tempore contingit. *d. l. 1. §. 2. de flum. l. 1. §. 5. ne quid in flum. publ.* Quo referri debet alluuio, quæ & ipſa, quia ripas ſubinde alterat, pro particulari tantum mutatione habenda eſt. *d. l. 76 de iud. c.* At ſi al-
109 ueus † fluminis quoq; mutetur, hæc totalis ac vniuerſalis eſt mutatio. *l. 7 §. 5. de A. R. D. l. 30. §. 3. eod.* Id quando fiat deſcripſit *Seneca lib. 3. nat. quæſt. 27. & pinguius Capolla lib. 2. de ſeru. ruſt. 4 n. 38.* quando
110 † deſinit eſſe prima forma amiſſa, & aqua ſic diſcurrit per alium locum, quod non currat per primum alueum, *late Parmenſ. lib. 1. de alluu. 13. n. 5.* Hoc autem fit vel ſenſim & pedetentim, per alluuio-
111 nem inquiunt, vel impetu. Atqui illam particularem tantū † mutationem eſſe diximus, quæ cum non ita incurrat in oculos, in vſu iuris non attenditur, ſed, *vt Bald. dicit in rubr. ff. de rer. diu. n. 28.* idem eſt flumen & aqua fluens, etiamſi alueum mutaſſet, ſicut idē eſt vinum licet de dolio in dolium ſit transfuſum. *arg. l. 21. quibus mod. vſufr.* Itaque aucta ab vna parte ripa eatenus cenſebitur cū proprietate quoque aucta iuriſdictio: ſicuti ab altera parte diminuta ripa etiam iuriſdictio diminuitur, *late Parmenſ. lib. 2. de alluu. 6. Petrus de Vbald. de ſociet. part. 5. q. 38. Hieron. de Monte ca. 24.* Flumina enim

na enim † cenſitorum vice funguntur, vt de vnius territorio partem alteri addicant *l.30.§.3.de A.R.D.* Vnde neque aquæ ductus 112
mutatur, † ſed in veteri ſtatu perdurat, quia idẽ eſt flumen. *l.3.§.2.* 113
de aqua cottid.gl.in d.l.30.§.alluuio, de A.R.D.Bart.in Tyber.part.1.col.8. Azo in ſum.Inſt.de R.D. At ſi impetu quodam mutetur alueus, & ex vno loco in alium perrumpat, ſicuti hic caſus in Friſia ſæpe contigit in Fleuo, Dullarto, Amaſi & Iada: tum quia alius fluuius
† cenſetur à priori, iuriſdictio flumen non ſequitur, ſed intra priores terminos manet, æque ac proprietas. *l.7.§.5.l.30.§.5. de A.R.D.l.3.§.2.de aqua cottid.Parmenſ.lib.1.c.11.n.10.& 11.* Quia à dominio ad iuriſdictionem bene arguitur. *per ſupra dicta.* Quo ipſo ad Bolognini contrarium argumentum reſponſum eſt. Itaque mutato 114
alueo non mutatur † iuriſdictio *Boſſ.in tit.de aquis & flum.n.11.* Sed 115
attendendi ſunt fines, qui fuerunt tempore datorum confinium, *Boſſ.in tit.de princ.n.277.Capoll.lib.2 de ſeru.ruſt.4. & c.34.* vbi ita inter modum naturalem & fortuitum diſtinguit. Et cum alius † fluuius à priori fiat, non poterit ſeruitus aquæ perdurare, *d.l.3.§.2.de aqua cottid.Capoll.d.c.4.n.35.& c.36.n.10.adde l.10.§.7.quibus mod.vſufr.amit.& ad eam Hotom.ill.q.8.* Itaque noui † termini ponendi 116
ſunt illic, vbi conſueuerat eſſe flumen diuidens. *Hieron. de Monte d.c.24.n.4.arg.l.11.fin. reg.* perinde vt inundatione confuſi in veterem ſtatum reponẽdi ſunt. *l.8.fin.reg.c.9.extra de præſcript.* Quod in Nilo poſt annuas inundationes crebro fiebat. *Herod.li.2.* Quomodo Imp. gloriatur limites imperij in veterem ſtatum reſtitutos. *in l.2.§.10.C.de off.P.P.Afric.* Idem ſtatuendum putamus, ſi 117
alueus † fluminis opera manuum ſiue facto hominum alio deflectatur. *Hieron.de Monte d.c.24.n.7.* quia hæc quoque mutatio violenta eſt, non naturalis, *ſupra c.8.in pr.* licet Parmenſ. *lib.1.de alluu.c.9.* contrarium ſentire videatur. Qua de re plura inferius. Quæ 118
quia quotidiana † ſunt, & de pane lucrando, *vt loquitur Eberh.in top.in lo.27.in fi.* ideo paulo diutius his immorati ſumus. 119

CAPVT XV.

Explicatio Legis Inſulæ. 9 ff. de iudic.

SVMMARIA.

1 *Veterum Interpretum error.*

2 *Barboſa Hiſpanus hanc legem non attigit.*

3 *Quid Vlpianus in lib. 9. ad edictum tractauerit?*

4 *Extra prouinciam abire nemo cogitur.*

5 *Tutela quatenus extra prouinciam ſuſcipienda?*

6 *Italia aliis prouinciis opponitur.*

7 *Italiæ prærogatiua.*

8 *Explicatio legis 9. de iudic.*

9 *Inſula cuiuſque prouinciæ pars.*

10 *interpretum veterum ἀνιστορία.*

11 *Accurſii Gloſſatoris error.*

12 *Sicilia an pars Italiæ.*

13 *Prouincia vnde dicta?*

14 *Numerus prouinciarum.*

15 *Prouinciæ tripliciter diſtinguuntur.*

16 *Fines ſunt vel iuris vel conuentionis.*

17 *Inſulæ proximis prouinciis annumeratæ.*

18 *Inſulæ Hiſpaniæ.*

19 *Inſulæ Siciliæ.*

20 *Imperium maris & inſularum Neptuno datum.*

21 *Henrici 2. confirmatio Benedicto Papæ facta.*

22 *Ciuilis prouinciarum diſtinctio quænam?*

23 *Ciuiles termini plerumque ſequuntur naturales.*

24 *Fines arbitrio imperantium ſæpe mutantur.*

25 *Italiæ fines diuerſi.*

26 *Termini*

26 *Termini imperij Romani ſæpe mutati.*
27 *Imperium non fluminibus, ſed iuriſdictione circumſcribitur.*
28 *Imperium etiam longe diſſitas inſulas coniungit.*
29 *Inſulæ Italiæ.*
30 *Præfecturæ vrbis termini.*
31 *Iuridica diſtinctio præualet geographicæ.*
32 *Sicilia Italicæ vicina.*
33 *Sicilia propria prouincia.*
34 *Sardinia & Corſica diſtincta prouincia.*
35 *Guidi Panciroli lapſus.*
36 *Continentes prouinciæ non ſunt Italiæ partes.*
37 *Narbonenſis prouinciæ prærogatiua.*
38 *Siciliæ prætores.*
39 *Sardinia an pars Italiæ fuerit?*
40 *Proximæ minores inſulæ maiorum partes.*
41 *Lipara inſula Siciliæ pars.*
42 *Cyprus Romanorum prouincia.*
43 *Cretæ prouinciæ oportunitas.*
44 *Plures inſulæ vni prouinciæ ſubiectæ.*
45 *Inſulæ Aſiæ vicinæ.*
46 *Cyclades Aſiæ inſulæ.*
47 *Rhodus inſularum Aſiæ præcipua.*
48 *Baleares Africæ inſulæ.*
49 *Inſula imperioſa cæterarum caput.*
50 *Italia prouinciarum domina.*
51 *Imperium Romanum ad Germanos translatum.*
52 *Inſulæ maximæ, vt plurimum continentis imperium agnoſcunt.*
53 *Inſula quandoque etiam terræ continentis domina.*
54 *In inſula ſedem Imperij conſtituere.*
55 *Tyri vrbis potentia.*
56 *Dania regnum ex multis inſulis conſtat.*
57 *Temporis diuerſitas attendenda.*
58 *Schoningia Danorum inſula.*
59 *Orcadum inſularum ſitus.*

60 Orcades Angliæ olim ſubditæ.
61 Hodie Norvvegiæ.
62 Numerus Orcadum inſularum.
63 Farria inſula Heiliglandia dicta.
64 Olim Faſtilandia.
65 Radbodi Friſiorum tyranni ſedes.
66 Inſula ſancta olim Friſiæ annumerata.
67 Nunc Ducatus Holſatiæ pars.
68 Inſulæ Romano imperio detractæ.
69 Hodierna imperij facies inſpicienda.
70 Argumentum ab olim ad nunc non procedit.
71 Reuangatio mundi improbatur.
72 Inſulæ quædam liberæ.
73 Liberi populi dupliciter dicti.
74 Fœderati liberi populi.
75 Municipes quodammodo liberi.
76 Batauorum libertas apud Romanos.
77 Liberæ inſulæ publicanos non habebant.
78 Priuilegium immunitatis non tollit ſuperioritatem.
79 Eccleſiaſtica prouinciarum diſtinctio.
80 Prouincia in iure canonico quæ dicatur?
81 Ciuitatis nota an ab Epiſcopo dependeat?
82 Archiepiſcopi Bremenſis iuriſdictio.
83 Adalberti Archiepiſcopi potentia.
84 Eccleſiaſtica diſtinctio prouinciarum imitatur politicam.
85 Eccleſiaſtica iuriſdictio hodie fere expirauit.

1 CVM interpretes veteres in materia iuriſdictionis † marinæ atque inſularis, legem 9. ff. de iudiciis. in diuerſum ſenſum trahant, eoque fragmento ad diuerſas quæſtiones, quæ Vlpiano ICto in mentem non venerunt, abutantur, operæ pretiũ erit, verum eius
2 intellectum enodare. Eo magis, quod Petrus † Barboſa Hiſpanus in commentariis ſuis ampliſſ. ad titulum ff. de iudiciis, hanc legem

legem intactam dimiſerit, ſiue propter breuitatem contemſit, ſi-
ue propter difficultatē refugit. Habet enim ea lex plus in receſſu,
quam prima fronte promittit. Et deſumta eſt ex libro nono Vl-
piani ad Edictum. In quo ICtus † de tutoribus ac procuratorib. 3
egiſſe videtur. De his triplex edictum extat, cuius primum caput
eſt *in l. 8. § 3. ff. de procur.* Alterum *in l. 16. & 17.* tertium *in l. 31. §. 3. eod.*
Hoc ergo in d. libro *9.* perſequitur Vlpianus, quouſq; procura-
tor dominum abſentem defendere teneatur: Reſpondet, debere
eum in eadem prouincia coram competente tribunali id facere.
Cæterum cogi eum Roma in prouinciam abire, vel contra, vel
ex vna in aliam † prouinciam, durum eſt, *inquit in l. 35. § 2. de procur.* 4
Eodem modo conſtat, tutorem datum non teneri tutelam † extra 5
prouinciam vltra centeſimū lapidē ſuſcipere *l. 21. §. 2 de excuſ. l. 1.*
de off. præf. vrb nec ſi in Italia domiciliū habeat, adminiſtrationi re
rum prouincialiū ſe immiſcere. *l. 9 de excuſ. tut. l. 10. §. 4 eod l. 2. C.*
eod. ſed ſi tutela ſit diffuſa & negotioſa, *l. 7. in pr. de excuſ. l. 31. §. 4.*
eod vel per plures prouincias diſperſa, *l. 27. de tut. dat.* poſſunt plu-
res tutores tutelam diuidere, ſiue in partes, ſiue in regiones, *l. 4.*
de adm n tut. quæ eſt ex lib. 9. ad edictum: vt alius ſit rerum Italica-
rū, alius Africanarum adminiſtrator. *d. leg 31. §. 4. de excuſ.*
Oppoſuit ergo Iuriſconſultus in dict. lib. nono Italiam † aliis pro- 6
uinciis. Quod ſæpe fit in iure noſtro, *in l. 2. de ſeru. export. l. 15. in fin.*
de man. vind l. 35. de hered. inſt. l. 3. §. 9. de ſuſp. tut. l. 190 de V. S. ſicuti et-
iam res Italicæ prouincialibus opponuntur *in leg. 16. §. 6. ad SC. Tre*
bell. l. 78. in pr. de here. inſt. Ac Italicis prærogatiuam † aliquam 7
præ prouincialibus conceſſit, *de qua Gœdd. ad l. 27. n. 3. de V. S.* Quod
ipſum quoq; frequens eſt in iure noſtro, *pr. Inſt. de excuſ. tut.* Quale
eſt Claudij Cæſaris lex: vt relegatus ex prouincia aliqua Italia
quoque ſubmotus eſſet *Sueton. in Claud. cap. 23. l. 7. §. 13. de interd. &*
releg. l. vlt. C ſi ſeru. export. ven. late Vertran. de iure li. c. 36. Ea ergo oc-
caſione quæritur de inſulis, quo loco illæ ſint habendæ? Et dicit
Vlp. *in d. lib 9 ad edict.* Inſulæ Italiæ, pars † Italiæ ſunt, & cuiuſque 8
prouinciæ. *d. l. 9 ff. de iudic.* Vnde procurator dominū & in inſula
eius prouinciæ, ſi dies ipſi dicatur, defendere, & tutor tu-
telam

Digitized by Google

telam bonorum inſulæ eius prouinciæ , in qua habitat, ſubire
9 compellitur *d.l. ſupra ll.* Contra quæcunque inſula ad † Italiã vel
ſui præſidis prouinciam non pertinet,ea nec pars Italię vel cuiuſ-
que prouinciæ eſt,ſed ad aliam & ſuam prouinciam referẽda eſt.
d. l.9. de iudic. Quę differentia cum in facto conſiſtat,ex hiſtoriis &
10 Geographis petenda fuerat. Sed interpretes pro familiari ι
ἀνιςορίας vitio , ad alias cogitationes prolapſi, quæſtiones hic for-
mant tales,ad quas ſine captione reſponderi non poſſit. Inter a-
lia quærunt,an d.l. 9. de minoribus ſaltẽ inſulis Italię, vt de Iſchia
& Prochyta in ſinu Puteolano , an etiam de maioribus, vt de Si-
11 cilia,Sardinia , Corſica,intelligenda ſit? Et Accurſ. † quidem *in
d.l.9.* omnes eodem loco haberi voluit,deceptus auctoritate Be-
nedicti *2. Papæ in c. vn. extrau. com. de cenſi.* vbi Siciliam, Sardiniã,
Corſicam partes Italię facere videtur. Et faciunt huc aliorum
quoque teſtimonia.Ita enim *Paulus Diacon. lib.2. de geſt. Longob.* 22.
inſulas has prouincias Italiæ, *Liu. lib.1. dec.3.* Italiæ imminẽtes vo-
12 cat *Vlpianus in l.99. §.1. de V.S. & Pompon. in l.2. § 32. de O.I.* Siciliam †
inter continentes prouincias refert. Sed hæc quam ſint à men-
te Vlpiani ICti aliena,ex ſupradictis conſtat. Et magis conſta-
bit, ſi quis veterem prouinciarum formam ex hiſtoriis conſide-
ret. Eæ quomodo à Romanis conſtitutæ ſint, *docent Interpp. in d.l.*
13 *99. ibi Alciatus dicit*, prouincias † dictas eſſe , quod procul ab I-
talia armis victæ eſſent. *Hieron. de Monte de fin. reg. c.4. in pr.* De va-
riis earum diuiſionibus *vide Strab. lib. 17. Geogr. Sext. Ruf. in epitom.
Notit. Vtriuſque Imp. & ibi Guid. Pancirol. in comment. Alex. ab Alex. lib.*
14 *2. genial. dier. 27. Philip. Berter. 1. pithan. 4.* Numerum † earum de-
ſcripſit *Velleius Patercul. lib.2. hiſt. & latius Iuſtus Lipſius lib.1. de magnit.
Rom.* De diſtinctione prouinciarum continentium & transmari-
narum *dictum ca.4. num.6.* Ad ſingularum partes agnoſcendas
15 obſeruandum eſt , prouincias † tripliciter diſtingui,vel *φυσικῶς*,
vel *ἐθνικῶς* vel *πολιτικῶς*. *Strab. lib.4. Geogr. Reinec. in meth. hiſtor.* Ex
quibus media conſideratio parum ad noſtrum inſtitutum facit.
16 Cætera etiam Iuriſconſulti approbant,dum alios fines † iuris,a-
lios conuentionis conſtituũt, *Menoch. conſ.14.* Item pertinentias
vel

vel ſubſtantiales vel deputatas, *de quibus infra cap. 16. num. 22.* Ad phyſicam pertinet Geographorum diſtinctio, qua inſulæ tā† fluuiales quam marinæ proximis prouinciis annumerantur. *Ita Plin. lib. 18. nat. hiſt. 25.* Legentes meminerint, inquit, breuitatis gratia, cum Attica nominata fuerit, ſimul intelligere Cycladas inſulas, cum Ægyptus Phænicem Cyprum, cum Bœotia Locridem, Phocidem & finitimos ſemper tractus, cum Helleſpontus Cherſoneſum, & continentias vſque ad Athon montem, cum Ionia Aſiam & inſulas &c. De Hiſpania† *idem Plin. lib. 3. c. 3.* Vniuerſa prouincia diuiditur in conuentus ſeptem, quibus etiam inſulæ accedūt. Item Carthaginem conueniunt populi *62.* exceptis inſularum incolis. Ita Illyrico accenſet inſulas eius ſinus. *lib. 3. c. 21. Ita Gobelin. in Coſmod. at. 1. cap. 6.* Æoliæ inſulæ ſunt partes† Siciliæ, eædem etiam Vulcaniæ appellantur, & ſunt nouem. *Ita ex Ennio Lactant. lib. 1. c. 11.* Iupiter imperium † Neptuno dat maris, vt inſulis omnibus & quæ loca ſunt ſecundum mare, imperet. Ita Henricus 2. Imp. Benedicto Papæ confirmat donationem ciuitatis Romanæ cum ducatu ſuo & ſuburbanis & territoriis eius montanis & maritimis, littoribus & portubus. Peruſiam cum tribus inſulis ſuis: ciuitatem Neapolitanam cum caſtellis, territoriis finibus & inſulis ſibi pertinentibus &c. *Extat inter conſtit. Gold aſt. tom. 1. fol. 227.* Ciuilis† ſiue politica diſtinctio prouinciarum eſt, qua territoria pro conſtitutione imperiorum, regnorum, ducatuum &c. diſtinguuntur, *arg. l. 239. §. 8. de V. S. Knich. in velit. apol. n. 107.* At hæc diſtinctio, quamuis naturales † terminos vt plurimum ſequatur: quia ars imitatur naturam, *§. 4. Inſt. de adopt.* ita Auguſtus Cæſar in Europa & adiacentibus inſulis decem præturas conſtituit, *de quibus Strab. lib. 17. Geogr. & ex eo Naucler. vol. 1. generat. vlt.* Ita in fœdere quod Philippus Rex Macedoniæ cum Hannibale icit, ita cautum erat: Quæ ciuitates continentis, quæ inſulæ ad Macedoniam vergunt, eæ Philippi regnique eius eſſent. *Liu. lib. 3. dec. 3.* tamen illud perpetuum non eſt, quia fines † arbitrio imperantium ſæpe mutantur. *l. 11. l. 12. fin. reg. l. 2. C. eod. Vnde Strabo lib. 5.* Commune eſt, omnibusque contingit regionibus, inquit, vt

Aa &totæ

Margin numbers: 17 (line 2), 18 (line 9), 19 (line 14), 20 (line 16), 21 (line 18), 22 (line 23), 23 (line 26), 24 (line 33)

Digitized by Google

& totæ & ſingulæ partes mutentur, pro imperio eius, qui rerum
potitur. Quod de Romano quoque imperio verum eſſe conſtat
25 *ex l.2.§.4.de off.P.P.Afri.* Italiæ finis † olim Rubicon fuit, nunc Ar-
ſia, *ait Plinius l.b.3 c.19.* Et Imperium vrbis Romanæ olim mœni-
bus concluſum, poſtea nec Italia contineri potuit, *Nou. 26. cap* 2.
26 Oruros ductu Pompeij † terminus Imperij. Auguſtus Rhenum,
Traianus Danubium conſtituit: Sed illum quoque transgreſſus
Germanicus, inter Albin & Viſurgin virgas & ſecures intulit. *Ta-
cit.1.annal.& de moribus Germ.* Protulit, inquit, magnitudo P. R.
vltra Rhenum vltraque veteres terminos imperii reuerentiam,
v. Strab.d.lib 17.*Ioſeph li.*17.*antiq. Iud.*2.*&lib* 3.*bell. Iud.*16. *Auguſtin.
l.b.4.de ciu.Dei* 29.*Philip.Berter.1.3ithan.5.* Quo pertinet illa Pom-
27 peij ad Parthorum Regem reſponſum: Romanum † imperium
non fluminibus, ſed iuſtitia terminari. *Bodin.in meth.hiſt.c.*7. Per-
tinet illa ciuium Rom. iactantia ad Frider. Imp. *apud Othon. Friſin.*
Scis quod vrbs Roma, ex ſenatoriæ dignitatis ſapientia & ordi-
nis equeſtris virtute, à mari vſque ad mare palmites extendens,
non ſolum ad terminos orbis dilatauit, ſed etiam inſulas extra
vrbem poſitas rbio obiiciens, principatus eo propagines propa-
28 gauit &c. Hoc enim modo etiam remotiſſimæ inſulæ † imperio
alicuius ciuiliter ſubiici poſſunt. *Quo alludit Horat.2.carm.2.*

> Latius regnes auidum domando
> Spiritum, quam ſi Libyam remotis
> Gadibus iungas, & vterque Pænus
> Seruiat vni.

Itaque *d.l.9 ff.de iudic.* ad hanc poſteriorē ſiue politicam pro-
uinciarum diſtinctionem, ad quam etiam illa præſidis ſententia:
illum prouincia illa, inſuliſque eius relego *in l.7. §.17.de interd.*
non ad priorem naturalem ſiue Geographicam pertinet. Vnde
29 licet inſulæ † Italiæ φυσικῶς ad Italiam pertineant, cui etiā à Geo-
graphis annumerantur: vt Iſichia & Prochyta *à Ptolomæo lib.* 3.
Strab lib.6.Plin.lib.3.Pomp.Mela lib 2.Solin.c. 10. *Et Varro lib.3.de re
ruſtica.* Hoc ita fieri apparet in inſulis propinquis, Pontia, Palma-
ria Pādetaria. De Palmaria cōſentit Gregorius Papa *in c.5. cauſſa
20.q.1.*

20.q.1.de Pontia *Plin.lib.3.c.6.* tamen ſi de imperij ac territorij iure agatur, politica diſtinctio prouinciæ ſemper conſideranda erit, quia prouiſio hominis tollit prouiſionem legis. Ecce p̄fectura vrbis † Romæ prouincia quoq; eſt, cui iuriſdictio criminalis in- 30
tra Italiā conceſſa erat, *l.1.in pr.de off.præf. vrb.* ſed vſq; ad centeſimum lapidē tantū ab vrbe Roma *d.l.1.§.4.eod.* Quod ſi quæ ergo inſula Italiæ vltra centeſimum lapidem ſita fuit, ea reſpectu præfecturæ vrbicæ Italiæ pars dici non potuit. Idem de aliis prouinciis dicendum, quibus proximæ inſulæ ita demum accenſendæ, ſi ad earum quoque Imperium pertinerent. Vt ſic in vſu iuris iuridica hæc † diſtinctio Geographicam ſemper ſupprimat, licet 31
in ſchola Geographica fortaſſe contrarium dicendum *cū Strabone d.lib.4.* De Sicilia † ſtultum fuiſſet ἐπέχειν, niſi Accurſius cæteris 32
viam ſtrauiſſet. Eā licet Cicero & Florus *l.2.c.2.& lib.3.c.19.* Suburbanam prouinciā appellent, p̄pter vicinitatem, cui Vlp. *in d.l. 99.& alij* accedunt, quia fretum Siculum inter Italiā & Siciliam trium tantum miliariorum Italicorum latitudinis eſt. *Gobelin. in Coſmodrom.æt.1.c.5.* non ideo tamen Italiæ † pars, ſed propria pro- 33
uincia fuit, à Marcello Claudio primum conſtituta, *Vellei. Paterc. lib.2.Nou.24.in pr.* & à M. Leuino Pœnis iterum erepta, hac ſanctione, vt eſſet non incolarum modo alimentis frugifera, ſed vrbis Romę quoq; & Italiæ annonam leuaret. *Liu.lib.6.dec.3.* Atque ita Sicilia ſub Pōtifice Rom. māſit prouincia *c.1 diſt.94. infra c.24. n.46.* Eamq; vt & omnes inſulas Italię ab Italia excluſit Antharis Longobardorum Rex qui Regij columna in mari poſita ex equo cuſpide tacta dixit, vſque huc erunt Longobardorum fines. *Paul. Diac.lib.3.de geſtis Long.32.* Eodem modo & Sardinia † & Corſica 34
propriæ p̄uincię fuerunt, illa ductu T. Manlij Conſulis deuicta, *Vellei.d.lib.2.Liu dec.3.lib.3.* ac primo prætoria, *l.2.§.32. de O I.* poſtea conſularis facta *Liu.lib 1.dec.5.* Hæc à C. Cicereio ſubacta *Liu. d. dec.5.lib 2.* Quæ inſulæ cū ambæ primo ab vno regerentur p̄ſide, ſub Cōſtantino M. binos receperunt. *Apparet id ex rubr.l.3.C.Theo. de pœn.l.2 C.Tho.de temp.curſ. Pancirol in Comment.ad Notit.V.I.p.2. c.56.* itaque incaute & inaduertenter idem † Pācirolus, licet an- 35

tiquitatum Rom. diligens obſeruator *in ca. præced. 53. ſecutus erro-*
rem Caſtrenſis & aliorum interpretum ad d. l. 9. de iud. tres haſce pro-
36 uincias Italiæ partes ſtatuit. Nec enim quia continens † prouin-
cia fuit Sicilia, ideo Italiæ pars dici poteſt, non magis, quam Nar
37 bonenſis † Galliæ prouincia Italiæ pars, licet & ipſa continens &
vicina, *Tacit. 1. hiſtor. Paul. Diaconus lib. 2. de geſt. Long. 23. l. 99. §. 1. de*
V. S. l. 2. §. 32. de O. I. l. 35. §. 3. de hered. inſtit. Hæ enim duæ prouinciæ,
quia Italiæ viciniores, ideo præ aliis priuilegiatæ. *Cuiuſmodi eſt illud*
38 *apud Cuiac. 6. obſ. 35.* Et Sicilia vt propria prouincia fuit, ita † pro-
prium prætorem habuit, *d. l. 2. §. 32.* quorum primus fuit C. Fla-
minius, *Solin. lib. 1. c. 12.* & poſt alios Ciceronis anteceſſor C. Ver-
res, ſatis notus ex actionibus Verrinis, *v. Pancirol. d. c. 53. & ſeq.* Pro-
uinciæ autem Italiæ opponitur *in d. l. 9. de iudic.* Ergo inſulæ al-
terius prouinciæ, inſulæ Italiæ non fuerunt. Magis aberrat Bart.
39 *in d. l. 9.* qui ideo Sardiniam † quoque partem Italiæ facit, quod
Corſicæ, quæ modicum ab Italia diſtat (nempe 62. miliariis *Plin.*
lib. 3. c. 6.) ſit propinqua. Sic enim omnes eius maris inſulæ ſe in-
uicem excipientes, Italiæ partes ſtatuendæ eſſent. Quod abſur-
dum. Circa maiores inſulas idem plerumque obſeruatur, quod
in continente, ita vt ipſæ rationem continentis habeant, & mi-
40 nores inſulæ † proximæ maiorum ſint partes & acceſſiones. Quæ
tamen ſæpe mutantur, & pro conditione temporis ac imperij al-
41 teri prouinciæ adiiciuntur. Ita Lipara † inſula 12. tantum mi-
liariis ab Italia diſcreta: *Plin. lib. 2. nat. hiſt. 9.* non tamen Italiæ, ſed
Siciliæ pars fuit, *teſte Plin. lib. 2. cap. 8.* ſub prætoris Siculi imperio
conſtituta, *Cicer. Verrin. 5.* vbi dicit, eam inſulam incultam atque à
Sicilia ſeiunctam à Verre cuidam ſuorum ſodalium condonatã.
Quod ſi illinc diuelleretur ac Italiæ iuriſdictioni coniungeretur,
tum demum Italiæ pars dicenda eſſet, *iuxta d. l. 9. de iudic.* Ita Cy-
42 prus † à Catone prouincia facta *Velleio lib. 2.* ſuum habuit præſidẽ:
Pancirol. ad Not. V. I. p. cap. 109. quæ tamen poſtea quæſtori ſubie-
43 cta eſt, *Nou. 41. & 50.* Ita Creta † a Metello in poteſtatem redacta,
Velle. d. lo. proconſuli ſuo paruit, *l. 14. ad Senatuſconſultum Turp. l. Pan-*
cirol. d. p. 1. c. 136. Quam inſulam Ariſtoteles ita commode ſitam
affir-

affirmat,vt ad Imperium totius Græciæ nata videatur. *2. po'it. 8. & ibi Giphan. Cæ'. Rhodig. l. b. 18. lect. ant. 26.* Vtraque prouincia ſuas habuit coniunctas inſulas proximas. Quæ vt ſuæ prouinciæ ſiue maioris inſulæ partes recte dicuntur: ita neutra prouincia vel pars continentis, vel alterius acceſſio dici poteſt. Quandoque plures inſulę † vnam prouinciam conſtituunt. Quo pertinet 44
phraſis Homero familiaris *Iliad. β. & paſſ.* πολλῇσι νήσοισι ἀνάσσειν multis inſulis imperare. Tales olim inſulæ Aſię, † quorum vnus 45
præſes fuit. *leg. pen. C. vbi cauſſ. ſtat. leg. 6. C. de nauicul. lib. 11. Nou. 163. cap. 2.* Quæ prouincia quandoque abſolute inſulæ, quandoque Aſiæ inſulæ dicitur, Aſiæ coniungitur. *Tacit. 2. hiſtor.* Aſia & cæterę prouinciæ nec virorum inopes, & pecuniæ opulentæ, quantum inſularum mari cingitur, &c. Earum ſeptendecim numerauit Ptolomęus, *plures Plinius. lib. 4. c. 12. ſed Gobelin. in Coſmodr at. 1. cap. 6.* omnes Cyclades † Græciæ inſulas vo- 46
cat numero 53. ſicuti etiam Iuſtinianus *in Nou. 41. & 50. in rubr.* ab iis tamquam potioribus prouinciam hanc denominauit: Nam alioqui Cyclades inſulæ partem tantum huius prouinciæ faciebant, non totam conſtituebant: Et quia maior & celebrior inſula plerumque caput prouinciæ, *l. 7. in pr. de off. procon.* & quaſi metropolis inter ciuitates erat, *l. 4. § 5. eod. l. 6. § 2. de excuſ* in qua præſes vt plurimum reſidere ſolebat, *Pancirol. d. p. 1. ca. 98.* ideo cæteræ inſulæ eius imperio accedebant. Ita Rhodus† caput & vt Go- 47
belinus vocat, metropolis inſularum Aſiæ erat, vna ex quinque ciuitatibus, in quibus ſuccedentibus tempp. Præfecti Prætorio per vices reſidebant. *l. 6. C. de off. rect. prou. Pancirol. d. part. 1. cap. 102.* idem circa Baleares † Africæ inſulas obſeruatum, vt Minorica 48
Maioricæ pars & acceſſio eſſet. *Pancirol. part. 2. cap. 67.* Quo caſu in ſuperioris arbitrio eſt, vtram alterius acceſſionem eſſe velit. *arg. l. 20. in fi. l. 32. § 5. de aur. arg. leg.* Alioqui quæ imperii † ſedes eſt, illi 49
cæteræ quaſi partes accedunt: ita quamuis olim †Italia cætera- 50
rum prouinciarum domina eſſet; *Plin lib. 3. nat. hiſt. 5. gloſ. in auth. qua in prouincia, C. vbi de crim. ag.* tamen imperio ad Germanos †5 1
tranſlato propter ipſorum virtutem, *teſte gl. in c. ego Ludouicus, diſt.*

Petrus de Andlo lib. 1. de Imp. Rom. 13. in fi. ita vt duæ eſſent Romani
imperij partes, *Menoch. in reſponſ. Finar. 1. nu. 13. per c. 1. §. firmiter, de*
prohib. feud. alie. per Frid 2 F. 53. c. vn. de allod. Ioh. Dauth. in hypotyp. & ct.
52 2. Italia † acceſſio Regni Germanici facta eſt, non contra, *Lu-*
dolph à Babenb. de iure regni. c. 5. quia ibi Roma eſt, vbi eſt curia Im-
peratoris. *Heig. p. 1. quæſt. 2. nu. 31.* quidquid de Italię dominatu, ꝙ
mutari non poſſit, glorientur Itali, *Hieron. de Monte de fin. reg. c. 4.*
n. 7. Quamuis ergo plerumque contingat, quod vicinæ inſulæ †
53 continentis imperium agnoſcant: ita de ſeptentrionalibus inſu-
lis ad Regnū Daniæ & Sueciæ ſpectantibus *Adam Bremenſ. in hiſt.*
Eccleſ. 223. Item de Daniæ regno aliquando inter tres fratres diui-
ſo, aſſignatis inſulis pro cuiuſq; oportunitate: *Helmold. lib. 1. chron.*
54 *Slau. 85.* tamē ſæpe vſu venit inſulam etiam † minorē imperiū in
continentes terras proferre, tum diuina prouidentia, tū etiā inſu
lanorum virtute. Quo caſu inſula imperioſa rationem principa-
lis obtinet, cui cœteræ Imperij partes accedunt, contra quā *in d. l.*
9. de iudic. ſancitur. Sæpe etiā propter commoditatē in inſula ſe-
55 des imperii † collocatur, ſicuti Conſtans Imp. in Siciliā ſedē Im-
perii transferre voluit *Cedren. in compend. hiſt. ad A. 66*8. Ita Tyrus
56 vrbs † & inſula, non in mari ſolū, ſed etiā in vicino continēti ante
Alex. M. aduentū longe lateq; dominata eſt, *de qua Ezech. 26. & 27.*
De Rhodo idē *ex Liu. lib. 5. dec. 5.* colligas. De Venetiarum Impe-
57 rio dictū *c. 3. n. 25. & plura dicemus c. 20 n. 65.* Ita Daniæ † regnū ex
pluribus inſulis conſtat, *ſupra c. 3. n. 28.* cui etiam continentes ter-
ræ cohærent, *de quibus Helmold. lib. 2. c. 13. Chytræ. lib. 4. Saxon.* con-
ſtituta ſede regia in Hafnia inſula continenti Selandiæ & Ama-
ciæ interpoſita, quam Chriſtophorus Rex permutatione ac-
quiſiuit, *Chytr. d. lib. 4. ſupra d. c. 3. n. 61.* Neq; tantum vetus imperii
58 ſtatus conſiderandus, ſed ſimul etiam † temporis diuerſitas, qua
plerumque prouinciæ mutantur, aliamq; formam Imperii indu-
59 unt *Dan. 2. v. 12.* Schoningia † inſula, an ad Regnum Daniæ vel
Suecię ptineat, fruſtra poſt tāti tēporis lapſum diſputat *Ioh. Magn.*
li. 8. hiſt. Goth. 25. cum ipſe fateatur, à Scinone Rege Danię Gothis
ademtā, nequicquā repetente Heroto Sueco *Ioh. Magn. lib. 17. ca.*
5. Orca-

5. Orcades inſulæ † inter Norwegiam Angliam & Hiberniam æ- 60
quali fere diſtantia ſitæ, *teſte Adam. Brem. c. 242.* vt vtri illarum an-
numerandę ſint ex doctrina Dd. *in d. l. 9. de iudic.* exitum nullũ in-
uenias. Eas Britannię † olim coniunctas fuiſſe, quas ſub Claudio 61
Imp. Romana claſſis inuenit domuitq; conſtat *ex Tacit. in vita A-
gric. Suet. in Claud. c.* 17 Poſtea † Norwegię acceſſerunt, *Munſter.* 62
li. 4. ita vt proprium Regem nomine Ninam receperint. *Sigebert.
Gembl. ad A.* 1168. Hinc iterum auulſas acceſſiſſe Hibernię *tangit
Ioh. Magn. li. 7. hiſt. Goth. 16* Eoq; nomine Angliæ Reges fiduciari-
os eſſe regni Norwegię *ſcr b tBo 'in. lib. 1. de Rep. 9.* quia alias Nord-
mannorũ ditioni omnes ſubiacent. *teſte Adam. Brem. d. c. 242.* Sunt
autem † Orcades ac Hemodes diſpari numero, de quo inter ſcri- 63
ptores non conuenit, *v. Pomp. Melam lib. 3. c. 3. Plin. li 4. c. 16. Iornãd.
in hiſt. Goth.* ita dictę, q Cycladũ inſtar per Oceanũ ſunt diſperſæ,
Adam. Brem. c. 240. vbi quadraginta numerat, quarũ dimidia tantũ
pars inhabitetur ab hominibus. Inter illas quoque **Faren** nomi-
nat Munſterus *d. lo.* quę fortean eſt Faria † inſula in oſtio Albis 64
longo receſſu in Oceano latens, ab Eilberto Epiſcopo Finnenſi
primũ monaſterio ornata. Vnde nautis & piratis venerabilis facta
nomẽ inſulę Sanctę, ſiue Heilige landię accepit cũ olim **Foſetis-
land** † diceretur. *Ita A. Bre. c. 210.* Intelligim⁹ **Faſtland** ita dictã, à ter- 65
ra firma, quia ſcopulis aſperrimis incluſa, vnico tantũ aditu pa-
tet. Quod magis placet, quã à Veſta Dea hic ab Ethnicis culta eã
denominari. Dicitur hic habitaſſe Radbodus Friſiorum † tyran- 66
nus, *de quo M. Chron Belg. Quod tamen non placet Emmio li. 1. rer. Friſi.
Chytr. l. b. 4.* hanc vnã eſſe ex Saxonum inſulis apud Ptolomęum
opinatur. Ea autem modo Danorũ, modo Friſiorũ † imperio ac- 67
ceſſit, quia in vtriuſq; confinio ſita. *Adam d. c. 210.* Vnde olim terri-
torii Ieuerani pars fuit, *quod Hamelm. in antiquo Chronico ſe legiſſe te-
ſtatur in Chron. Oldenb. fol 454.* Quę nunc Ducatui † Holſatię ac- 68
cenſetur. Quam paucę inſulæ hodie aquila nimium depluma-
ta, Imperii Romano-Germanici † maieſtatem agnoſcunt, quę 69
olim ad vtrumq; imperiũ orientis & occidentis magno numero
pertinuerũt? Quorũ nomenclaturã petere licet *ex N. V. Imp.* Vt

de om-

de omnibus nobis nihil † reſtet, niſi lamentari, & cum Comico *in Rudent. A. 5. Sc. 2.* ingeminare: iſtud quidem verbum habuiſſe & nihil habere, miſerum eſt & peſſimum: *Muretus lib. 19. var. lect. 3.* vbi ἴσως dicit ſimile Catulliano: ſed hæc prius fuere. Falluntur ergo & fallunt Dd. qui ex veteri Romani Imperij, & ſæpe vnius
69 Imperatoris ſtatu, hodierna † tempora æſtimant, cum prouinciæ ac inſulę aliquoties dominos mutarint. Multum autem intereſt, inter illud quod fuit, † & quod nunc eſt, *l. quires, 98. §. aream, de ſolut. Hieron. de Laurent. deciſ. 145. num. 10.* vſque adeo vt argumen-
70 tum ſumere † ab eo quod olim fuit in vſu, ad id quod nunc eſt, nihil aliud ſit, quam laterem lauare. *Alex. Raudenſ. in tract. de anal. cap. 30. num. 10. Knich. in velit. apolog. numer. 108.* Imo id eſſet, to-
71 tum mundum † reuangare, cuiuſmodi argumentatio tamquam abſurda reiicitur. *Knich. de ſublim. & regio territ. iure Bernhard. Ziriz. de prærog. princip.* Quod autem de forma prouinciarum iiſq; annexis inſulis ex hiſtoriis Romanis *ad explicationem d. lg. 9.* dictum
72 eſt, illi obſtare videtur, quod inſ[...]æ quædam liberæ † ac ſui iuris fuiſſe leguntur. Ita Cephalenia & Zacynthus vtræq; liberæ. *Plin. lib. 4. nat. hiſt. 12.* Ægina liberæ conditionis. *Plin. d. lo.* Gnidus libera. *Plin. lib. 5. cap. 29.* Samus libera. Chios cum oppido libera. Libera Mytilene annis 500. potens. *Plin lib. 5. cap. 31.* Ebuſus vtraque ciuitate fæderata *Plin. lib. 3. cap. 5.* Rhodiis libertas ademta ſæpe aut firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi ſeditione deliquerant. *Tacit. 12. annal. &c.* Quod ſi ergo liberæ fuerunt inſulæ quædam, oportet illas vel exceptas eſſe à diſpoſitione *d. l. 9. de iudic.* vel potius [...]am ad inſulas liberas nō pertinere. *arg. eorum quæ habet Knich. in velit. apolog. n. 26. & ſeqq.* Niſi forte φυσικῶς intelligenda eſſet *d. l. 9. quod ſupra negauimus.*
73 Sed reſpondetur, Romanis liberos † populos dupliciter dictos, vel abſolute vel ſecundum quid. Abſolute illos, qui Romanum Imp. vel nullo modo, vel comiter ſaltem agnoſcebant. *l. 7 de capt. & poſtlim. reu.* Ita de Mardis *dicit Plin. lib. 6. cap. 16.* quod ſui iuris fuerint. *Et lib. 7. cap. 27.* Babylonia, quod ſit ſui iuris Macedonum moris ac liberę feritatis. Quomodo & Rhodiis ali-
quando

quando reſponſum, vt nec hoſtes fierent, nec ſocij permanerent.
Liu. lib. 5. dec. 5. Eadem libertate vtebantur fœderati † illi, *de qui-* 74
bus d. l. 7. & plenius Bodin. lib. 1. de Rep. 9. Tholoſ. lib. 1. de Rep. 11. agunt.
Secundum quid & certo reſpectu liberi dicebantur, qui licet ſub-
diti Romanorum eſſent, ſuis tamen legibus & magiſtratibus gu-
bernabantur: veluti † municipes, *l. 1. & H. ad munic. de quibus vide* 75
Arniſæ. lib. 1. polit. 6. Plin. lib. 2. c. 21 vbi de Hiſpaniæ ciuitatibus a-
git. Nihilominus enim huiuſmodi inſulæ liberæ partes erant eius
prouinciæ, cui annumerabantur. *d. l. 9. de iudic.* Ita Tyriorum co-
lonia, in Tyrum ab Alexandro magno interpolatam inſulam de-
ducta, licet iure Italico cenſibus exemta eſſet, prouinciæ tamen
Syriæ pars fuit. *l. 1. in pr. de cenſib.* De † Batauis *Tacit. de morib. Ger-* 76
man. Manet honos & antiquę ſocietatis inſigne. Nam nec tri-
butis conteruntur, nec publicanus atterit. Exemti oneribus &
collationibus, & tantum in vſum præliorum ſepoſiti, velut tela
atque arma bello reſeruantur. Neque enim erant in † inſulis li- 77
beris publicani, vt in Cycladibus *l. 9. a d L. Rhod.* Quia vbi publi-
cani, ibi ius publicum vanum eſt ait Tacit. Quale priuilegium † li- 78
bertatis ac immunitatis, ſicuti paucis & nō niſi benemeritis inſu-
lis oppidiſque dabatur, ita eas nec Romano Imperio nec præſi-
dis iuriſdictioni eximebat. *arg. l. 1 l. 4. in pr. de damn. inf. l. 26 ad mu-*
nic. Quia in omni conceſſione ſuperioritas ſemper excepta in-
telligitur. *Knich. de iure territ. cap 1 n. 316. & c. 3. n. 305 . & lib. 2. de pact.*
inueſt. 5. n. 237. Paulatim deinde de decreſcente imperio Roma-
no, ac inualeſcente Pontificum Rom. potentia, inualuit alia di-
ſtinctio † prouinciarum Eccleſiaſtica, *licet altius eam repetat Philip.* 79
Berter dial. 2. pithan. 6. pertinens ad diœceſes cuiuſque Eccleſiæ.
Et iuxta hanc dicitur † prouincia in iure Canonico, quæ habet 80
decem vel plures ciuitates, vnum Regem & metropolitanum,
& totidem minores poteſtates & Epiſcopos, *c. ſcitote, 6. q. 3.* Quo
ſenſu nulla ciuitas dicetur, niſi † proprium Epiſcopum habeat. 81
Bart. in l. vrbis, in fi. de V. S. quod tamen Legiſtæ non agnoſcunt, Alciat. in
leg. 2. & l. 239. §. 6. de V. S. Guid. Pancir. in comment. ad N. V. I. p. 1. c. 98.
Hoc reſpectu inſulæ etiam remotiores partes illius prouinciæ e-

erunt, cuius metropolitano ſiue Archiepiſcopo ſubſunt *arg. d. l. 9.*
82 *de iud. c.* Ita cum Archiepiſcopus † Hamburgenſis metropolitanus eſſet regnorum Borealium, illa omnia cum cohærentibus & vicinis inſulis Hamburgenſis diœceſeos partes fuerunt, *Ioh. Meſ-*
83 *ſen. in Chron. Epiſc. Suec. & c. 2.* Initium factum ab Adalberto † Archiepiſcopo, qui legationem illuc inſtituens, viam ſuam ita diſpoſuit, vt circuens latitudinem Septentrionis, hoc eſt Daniam, Sueciam & Norwegiam pertranſiens, inde ad Orcades extremãque orbis partem Islandiam poſſet pertingere. *Adam Brem. d. cap.* 201. *&* 206. vbi vide ſedes Epiſcopales, quas illic inſtituerit. Atque
84 hæc Eccleſiaſtica diſtinctio † prouinciarum, plerumque (non ſemper) politicam ſequitur *Philip. Bert. d. c. 6.* Ita Orcades cũ prius ab Anglorum & Scotorum Epiſcopis regerentur, poſtea imperio politico ad Danos translato ad metropolim Hamburgenſem pertinere cœperunt, *Adam d. c. 242.* Quæ diſtinctio Eccleſiaſti-
85 ca † prouinciarum, cum apud nos, collapſa hierarchia Pontificia euanuerit, ac ad principes ſeculares, quaſi poſtliminio redierit, de ea copioſius agere, ſuperuacuum putamus. *Fuit ratio Vaſq. 2. ill. contr.* 51. *n.* 40. Sufficiant hæc ad explicationem *d. l. 9. de iudic.* In qua alius latiſſimus commentandi campus Hiſtorico patet.

CAPVT XVI.

De deportatione in Inſulas.

SVMMARIA.

1 *Deportationis pœna Romanis frequens.*
2 *Deportatio vnde dicta.*
3 *Qualis pœna fuerit.*
4 *Aeterna deportatio.*
5 *Deportatio oſtraciſmo Græcorum ſimilis.*
6 *Oſtraciſmi differentia.*
7 *Deportatio propter noxios inuenta.*

8 *Depor-*

8 *Deportationis abuſus.*
9 *Ciues Romani Lege Portia à morte exemti.*
10 *Poſtea etiam prouinciales.*
11 *Aquæ & ignis interdictio.*
12 Vogelfrey *quinam?*
13 *Interdicti aqua & igni an libertatem retinuerunt?*
14 *Proſcriptio à Sylla inuenta.*
15 *Ab Auguſto Cæſare in deportationem permutata.*
16 *Exilium quomodo pœna facta.*
17 *Auguſti Cæſaris arcanum.*
18 *Seruitus deportatione durior.*
19 *Deportatis vires ſubtractæ.*
20 *Deportatis naues habere prohibitum.*
21 *Reſtitutionis ſpes deportatis relicta.*
22 *Deportationis metus feroces animos fregit.*
23 *Deportati occiſi.*
24 *Fortuna multis in pœnam parcit.*
25 *Deportatio morte miſerior.*
26 *Mors vita ærumnoſa melior.*
27 *Deportati tria amittebant.*
28 *Ciuile caput in vita beata conſiſtit.*
29 *Deportatio morti comparatur.*
30 *Deportatorum priuationes.*
31 *Iuris Gentium vſus deportatis relictus.*
32 *Inſulæ deſertæ morti propiores.*
33 *Loca deſerta inſulis æquiparantur.*
34 *Cyrene Cypri deſertum.*
35 *Relegatio in Oaſin AEgypti.*
36 *Oaſis præfectura AEgypti.*
37 *Inſulæ aſperiores deportationi deſtinatæ.*
38 *Gyarus inſula petroſa.*
39 *Exempla deportatorum.*
40 *Seneca in Corſicum pulſus.*
41 *Iohannes Euangeliſta in Pathmum relegatus.*

Digitized by Google

42. *Boas Dalmatia inſula.*
43 *Pœna metalli inſulis quandoque coniuncta.*
44 *Pœna metalli omnium duriſſima.*
45 *Piſtrini pœna comparatur metallo.*
46 *Deportationi aqua & ignis interdictio quandoque addita.*
47 *Inſula quandoque mutata.*
48 *Inſula diuerſimode deportatis aſſignata.*
49 *Delatorum pœna exaſperata.*
50 *Tiberij Cæſaris ſimulata clementia.*
51 *Inſularum propinquitas pœnam mitigat.*
52 *Inſularum Italiæ commoditas.*
53 *Caprea inſula Tiberij Cæſaris domicilium.*
54 *In inſulas Italiæ Cæſarum filiæ relegatæ.*
55 *Relegatio deportatione leuior.*
56 *Certo loco includere.*
57 *Præſes prouinciæ an deportare in inſulam poſſit.*
58 *Limenarcha magiſtratus maritimi.*
59 *Sub imperio præſidum conſtituti.*
60 *Vicarius portus quiſnam.*
61 *Præſidis officium prouinciam malis hominibus purgare.*
62 *Præſes habuit iuriſdictionem maritimam.*
63 Prætores *Romani deportare potuerunt.*
64 Præ*ſes in metallum damnare potuit.*
65 Præ*ſides quidam inſulas non habentes.*
66 *Deportatio extra prouinciam præſidis non valet.*
67 Pro *qualitate delicti remotiores inſulæ aſſignandæ.*
68 *Ioan. Coraſius ſibi contrarius.*
69 Pro*conſul deportare potuit.*
70 Pra*fectus vrbi an deportare poſſit.*
71 Pra*fectus vrbi in inſulas Italiæ deportare potuit.*
72 *Solita regionis quænam.*
73 Præ*fectus V. in remotiores inſulas deportare non potuit.*
74 Pœ*na deportationis paulatim abrogata.*
75 *Detruſio in monaſterium.*

76 *A clericis*

76 *A clericis ad ſeculares translata.*
77 *Childericus Rex Galliæ in monaſterium detruſus.*
78 *Monaſterium inſulæ comparatur.*
79 *In monaſterium detruſi pro monachis habentur.*
80 *Capite minuuntur.*
81 *Habentur pro mortuis.*
82 *Æquiparantur ſeruis.*
83 *Marchio ab iniuria vindicata.*
84 *Monaſtica vita in inſulis durior.*
85 *Detruſio in monaſterium & inſulam ſimul.*
86 *Taſſilo Dux Bauariæ in monaſterium detruſus.*
87 *Laureacum monaſterium.*
88 *Proſcriptio hodie pro deportatione recepta.*

SVBIVNGAMVS hic aliquid, propter cognatam iuriſdictionis materiam, de deportatione in inſulas. Quæ pœna quia apud Romanos admodum † frequēs 1
erat; *l.5. & ſeq. de interd. & rel. l. 28. §. 13. de pœn.* atque ita quidem, vt quandoque modum excederet, *conquerente Tacito 1. hiſtor.* plenum eſſe exiliis mare, infectoſque cædibus ſcopulos: ideo eius quoque crebra in iure noſtro fit mentio *in l. 42. ſolut. matr. l. 121. §. 2. de V. O. l. 77 § 4. de leg. 2. l. 97. de reg. iur. & paſſ.*
Nomen vnde † ortum ſit, coniectat *Turneb. lib. 20. aduerſ. 16. appro-* 2
bante Vulteio in diſcept. ſchol 12. Quod nobis non placet, cum ſit ex re ipſa natum. Nec enim eo tempore cœpit, quo Turnebus
voluit, ſed diu poſt. Erat autem deportatio genus pœnæ † qua 3
ciues Rom. ob maleficium aliquod, libertate, dignitate ac bonorum maxima parte exuti in certam inſulam transmarinam in perpetuum amandabantur ac proſcribebantur, *arg. l. 1. §. 3. de l. 3. l. 17. §. 1. de pœn §. 2. Inſt. de cap. min. l. 1. C. de his qui ſe def. l. 18. de inter. & rele.* Inde pœna inſularis Marcellino, perpetuitas exilij, *in l. vn. C.*
de monop. æterna † deportatio. *in l. 6. in fi. C. vnde vi.* inſulæ vinculū; 4
in l. 5. de inter. & rel. Senec. in conſol. ad Heluiam c. 6. dicitur. Nimirum quia damnato inſula aſſignata egredi in perpetuum non licebat.

Vſque adeo, vt ne quidem captus à latrunculis & redẽtus ea pœ-
na liberaretur. *lig.6.l.12.§.5 de capt.& poſtlim.reu.quam explicat Al-*
5 *ber.Gentil.lib.1.aduoc.Hiſp.12.* Quod genus pœnæ † vt multa alia, à
Græcorum oſtraciſmo profectum videtur, *d. quo Ariſt 3.polit 9.&*
5.polit.3 Arnold. Clapmar.lib.4.de arcan.Rerump 17.Plut.in Ariſt.&
Themiſt. Buda. in annot:poſt.ad ff.Hadr.Iuni.lib.2 anniuerſ.5.& lib. 5.c.
18.Tholoſ.lib.31.ſyntagm.6.n.6. Niſi quod illi ad æqualitatem de-
6 mocraticam † conſeruandam excellentes viros domo pellerent,
vti Hermodoro Epheſo contigit, ob cuius exilium Heraclitus
Phyſicus vniuerſos Epheſios morte multandos pronunciauit.
Cic. 5. Tuſcul.quaeſt.prope fin. cum contra Romani, non niſi malos †
7 ac facinoroſos Repub. exeſſe vellent, quippe quibus purgari nõ
ſolum vrbem, ſed & prouincias expedit. *l.3. in fi.de off.praeſ.Ita Cic.*
Ver.3. Verrem portentum in vltimas terras exportandum dicit.
Et Catull.lib.1. Vibennio patri & filio imprecatur: Cur non exi-
lium malaſque in oras itis. Interim apud hos quoque ſub hoc
8 prætextu maximæ nonnunquam † virtutes, quaſi grauiſſima de-
licta punita, vt ſunt exempla *apud Valer.Max.lib.5.cap. 3. Cicer. 3.*
Tuſcul. quaeſt. Plin.lib.7 nat.hiſt.43. Datum autem eſt hoc ſingu-
9 lari † prærogatiuæ ciuium, vt ſi peccaſſent, exilio mortis pœnam
redimerent, *Cic.pro Balb.pro Rabir. Verrin.7.& paſſ.Saluſt.in Catil.*
Paul.5.ſent.28. Ex ſalubri lege Portia à Portio Catone lata, *de qual.*
2.§. exactis, & ibi Coraſ.num.14.de O.I. Quam Feſtus Pompeius
pro ſcapulis, *Liuius lib.10.* pro tergo, *Plin.lib.7.d.cap. 23.* ius vir-
garum appellat. Ad quod ſæpe prouocabant ciues Rom. *Clap-*
10 *mar.lib.3.arcan.23.* Extenſum poſtea etiam † ad prouinciales. *Act.*
22.v.25 maxime poſt conſtitutionem Antonini Imp. *in leg. 7. de*
ſtat.hom Primus exterorum, atque etiam in Oceano genitorum
Balbus Cornelius conſul accuſatus, ex ſententia iudicum vſus
illo honore, quem maiores Latio quoque negauerant, *Plin.d.ca.*
11 *43.v Fabr. lib.2.ſemeſt.5 & 6.* Et antea quidem, aqua † & igni
ipſis interdicebatur, quod his duobus elementis vitam huma-
nam maxime conſtare crederent, *e leg. Lactant.lib 2.diuin.Inſtit.10.*
Oui.l.4.faſt.Formula extat in orat.Cicer.pro domo: Vt M. Tullio aqua
& igni

Digitized by Google

& igni interdicatur: πυρὸς καὶ ὕδατος εἰργέσθω. Vnde ſacri dicebantur, quod eorum capita Diti deuota eſſent, *Budæ. in annot. a lff. leg. 2. de pœn.* Quod hodie vocamus † Vogelfrey. *Ard. Gail. lib.* 12
2. de pac. publ. 1. Vt mirum ſi libertatem † retinuerint Quod 13
incaute ſcripſit Tribon. *in §. 2. Inſt. de cap. min.* cum longe aliud ex Calliſtrati reſponſo pareat, *in l. 5. de extra. cognit.* Quidquid hunc ſingularem eſſe velit *Cuiac. 3. obſ. 10. vide Goth. in leg. 1. §. 3. de leg. 3. Borch. in d. §. 2. Inſt. de cap. min. Reuard. lib. 3. varior. 5. quem refutat Vult. diſcept. ſchol. 12.* Vulgo proſcriptio dicebatur, à
Sylla † primum regio more exercita. Quæ pœna cum nimis 14
dura & aſpera videretur, in deportationem permutata eſt. *l. 2. §. 1. de pœn. Goth. in leg. 1. §. 2. de leg. 3. Borch. d. lo leg. 3. ad L. Iul. pecul.* Ex
inſtituto Auguſti † Cæſaris, ſancientis: μηδένα πυρὸς καὶ ὕδατος εἰρχ- 15
θέντας ἐν ἠπείρῳ διατρίβειν *Dion. lib. 56. Cuiac. 6. obſ. quem ſolens refert &*
ſequitur Borcholt. de regul. numer. 82. Ab eo tempore † exilium 16
facta eſt pœna, *leg. 6. in fi. de pœn.* cum antea ſupplicium non eſſet, ſed profugium portuſque ſupplicij, *teſte Cicer. pro Cæcinna.* eo quod ſontes in inſulas profugerent, vt hic ab iniuria hominum tuti latitarent. Vnde Siciliam proſcriptorum profugium vocat *Valer. Max. lib. 7. cap. 3.* Atque hoc inſtituto, licet clemen-
tiæ gloriam affectaſſe videatur Auguſtus † eo quod prior pœna 17
ſeruitutem ac vitæ periculum induceret, quam poſterior relinquebat, *§. 2. Inſt. de capit. min. leg. 17. §. 6. ad Senatuſconſultum Trebell. l. 59. de cond. & demon.* Ex quo diſcrepantia quædam in ius no-
ſtrum irrepſit, vt ſeruitus magis quam deportatio † morti aſſimu- 18
letur, *d. leg. 59. de cond. & demon.* Cuius rationem reddit *Cuiac. ad leg. 121. §. 2. de V. O. & lib. 3. obſ. 10.* tamen eo arcano, ſibi ac ſecuritati ſuæ magis conſulere voluit Cæſar, quam ipſis damnatis, dum factioſos & potentes ciues, Cæſarianis partibus
minus æquos, in inſulas longe diſſitas concludi vellet, libera † 19
vagandi & prouincias turbandi facultate ablata, ac viribus maximam partem detractis, iuxta *conſilium Ariſtot. 5. pol. 11.* Quod Tacitus non diſſimulat, *1. annal. in pr. Et clarius exprimit Dion Caſſ. d. lib. 56. vbi ſcribit*, prohibuiſſe Auguſtum deportatos

in con-

in continenti & in inſulis,quæ 5o.minus ſtadiis à continenti ab-
eſſent,morari. Exceptis Co,Rhodo,Sardinia & Lesbo,in qui-
bus hæc interualli ratio non obſeruata *Cui. c 7. obſ. 39.* Ideo ſcili-
cet,ne res nouas molirentur,bonis certa parte,pro arbitrio prin-
cipis exuti. *l. 1. in pr. ſi pend. appell.* Et naues quidem additæ quan-
20 doque † quæ deportatos in inſulas aſſignatas auehcrent, *Fult. d.*
diſcept. 12. Sicuti Octauia deportanda conqueritur *apud Senecam*
Tragœd. act. vlt.

—— Hæc eſt,cuius vecta carina
Quondam genetrix,nunc & thalamis
Expulſa, ſoror miſeranda vehar.

Sed ipſis deportatis naues onerarias & longas parare non li-
cebat. *Dion. d. lib. 56.* Ne ſcilicet in continentem pateret aditus.
21 Neque eſt,quod nos moueat reſtitutionis † ſpes, quæ deportatis
in clementia principis relicta erat. *l. 59. de cond. & dem. l. 23. fam.*
hercis. quia hanc quoque callidus Imp. ſibi reſeruare voluit, *§. 2.*
Inſt. quib. mod. patr. pot. l. 46. de manu. teſt. l. 2. de ſent. paſſ. l. 3. C. de gener.
22 *abol.* vt deportati , quanto † quis ſeruitio promtior,ad veterem
ſtatum promouerentur , ac nouis ex rebus & venia aucti,tuta &
præſentia,quam vetera & periculoſa mallent. *Tacit. 1. annal.* Cæ-
teroquin quid Sempronio Graccho profuit ab Auguſto Cercinā
in Africi maris inſulam amoueri , niſi vt à Tiberio poſt 14 anno-
23 rum exilium † occiſus,quaſi ſecundo moreretur ? *Tacit. 1. annal.*
Quid M. Fiduſtio Senatori reſtitutio,niſi vt denuo proſcribere-
tur,hac ſola de cauſſa, quod ſemel proſcriptus eſſet? *Plin. d. ca. 43.*
Sed & Sylla & Plautus in exilio trucidati,ne quid ab iis metuere-
24 tur, *Tacit. 14. annal. Senec. in Octau. A. 2.* Nimirum , quia fortuna †
multis parcere in pœnam ſolet , vt habet verſus P. Laberii, pau-
lo aliter relatus *à Plinio d. lo.* Vt male mereatur Princeps de hu-
iuſmodi deportato,dum ei vitam producit ad miſeriā, *verbo Plau-*
ti in Trinum. Itaque cordati facile intellexerunt,deportationem
25 † morte etiam miſeriorem eſſe. *Quod Phil. in libro de Abrahamo*
deduxit, mortem calamitatum finem eſſe,exilium vero malorum
nouorum

Digitized by Google

mouorum initium. *Et Tacit.12 annal.* Inopi quanto longiorem vi-
tam, † tanto plus ſupplicii. Item Pætus Thraſcas *apud Tacit. 14.* 26
annal. Quin inſula, inquit, publicatis bonis, quo longius ſontem
vitam traxiſſet, eo priuatim miſerior, & publicæ clementiæ ex-
emplum futurum. Magnitudo huius pœnæ ex effectu colligitur.
Per eam † enim tria maxima exules amittebant: Ciuitatem Ro 27
manam, quæ magni æſtimabatur. *Act.22.* Vnde ἀπόλιδες dicuntur,
in l.1.§ 2.de leg.3 l.17.de pœn. hoc eſt à ciuilitate extorres: *l.2.§ 1.C.
de ædif.priu* dignitatem & exiſtimationem: *l.5 §.2.& 3. de extra-
ord.cognit.* ac denique bona. *l.14.§ 1.leg 15.leg.vlt.de interd. & releg.
Hering.de fideiuſſ.c.10 §.14.num 29. Tholoſ.lib.3 .ſyntag.6* modica pe-
cuniȩ ſumma ad alimenta relicta, *de qua Lipſius ad lib. 6.annal. Ta-
cit.* Ita Lolliæ exſuli ex immenſis opibus quinquagies ſeſtertium
relictum, *Tacit.12.annal.* vbi Claudius Imp. dicit: materiam ſceleri
detrahendam, *ex Horat.3.carm.24.* In quibus omnibus cum vita
beata conſiſtat, quod ciuile † caput vocant Iuriſconſulti, *in l. vlt.* 28
de cap.min: non mirum, ſi exules ciuiliter mori dicerentur, *in l.63.
§.10.pro ſocio.* atque ipſa deportatio † morti compararetur. *§.1.Inſt.* 29
*quib.mod.pat.pot.d.l.63.§.10 le.65.§.12.pro ſocio.leg.1.§.8.de b p contra
tab.leg 4.§.2.de bon.libert.leg.29.§.5.de lib. & poſth.Vult.lib.1. de I.R.*
Hinc erat, quod deportatus † amittebat, non ciuitatis ſolum, ſed 30
& huic annexa familiæ iura hereditaria, *l.3.ad L.Iul.pecul* cogna-
tionem, *l.4.§.vlt.de grad. & affin.Cuiac.3.obſ.10.* teſtamenti factionē
tam actiuam, quam paſſiuam, *l.8 qui teſt.fac.poſſ.* hereditatis ac le-
gati capionem, *l.15.de int.& releg.* nec in iudicio comparere pote-
rat, *l.2.leg.7.de cap.min.* neque iuris ciuilis beneficio frui, *d l.5.eod.*
Tantum ea, quæ iure † Gentium cuiuis etiam ſeruis competebāt 31
l.32 de R.I. ex miſericordia relinquebantur, *l.7.§.1.de pœn.d.l.15.eo.*
& ſi quæ poſtea acquirebat, non adimebantur, *l.22.§.5.mand.* In
eumque vſum dominium remotiorum inſularum occupantibus
relictum videtur, *in l.7.§.3.de A.R.D* vt haberent exſules, vbi pe-
dem figere, ac nouam quaſi fortunarum ſedē collocare poſſent.
ſupra c.10.n.57. Itaque ipſis mors quaſi ſolatium, vita ſupplici-
um fuiſſe videtur, *ex l.5.C.ad L.Iul.Maieſt.Senec.in Hercul. Oetheo.*

Mortis habet vices, lente cum trahitur vita gementibus. *v. Senec. in conſol. ad Helu. c.* 28. Quod maxime verum erat in inſulis deſer-
32 tis,† ac omni rerum neceſſariarum vſu deſtitutis, in quibus deportatos fame & inedia etiam conſumi oportebat. Vnde in eas portenta & prodigioſi partus expoſiti, ex ſanctione Romuli *apud Halicarn. lib.* 2. *Plin. lib.* 7. *nat. hiſt.* 4. Itaque ſententiam, Sereno dictam vt Gyaro aut Donuſa clauderetur, Tiberius Cæſar mitigauit, egenam aquæ vtrumque inſulam referens, dandosque vitæ vſus, cui vita concederetur, *Tacit.* 4. *annal.* Antoninum quoque Pium commendat Capitol. quod vſque adeo nullus ſub eo percuſſus ſit Senator, vt etiam parricida confeſſus, in inſula deſerta poneretur, quia viuere illi naturæ legibus non licebat. Inde fa-
33 ctum, vt loca deſerta † pro inſulis accipiantur, *l.* 7. §. 9. *de interd. & rel.* quos Romanos loca quoque inſolita dixiſſe, vbi nulla exerceri cultura poterat, *annotat Hieron. de Monte de fin. reg. c.* 14. *num.* 6.
34 Cuiuſmodi Cyrenem † Cypri deſcribit *Plaut. in Rudente Actu.* 1. *Scen.* 3:

Hic ſaxa ſunt, hic mare ſonat, neque quiſquam homo mihi obuiam venit,
Quæ mihi ſpes eſt, qua me nunc viuere velim,
Neque prope vſquam hic quidem cultum agrũ conſpicor,
Neque magis ſolæ terræ ſunt, quam hæc loca atq; hæ regiones.

Idem in Moſtell. act. 4. *Sc.* 3. *Et Ariadne apud Catull. lib.* 1. *de Creta.*

Præterea nullo littus, ſola inſula, tecto,
Omnia ſunt deſerta, oſtentant omnia letum.

35 In horum numero habenda eſt relegatio in† Oaſin Ægypti *in d. l.* 7. §. 5. *de interd. & releg. l.* 1. *lt.* §. 2 *& ibi Goth. C. de pæn.* Quæ non inſula fuit, ſed locus infeſtus culicibus & muſcis grandioribus, ſæpe mortis cauſſam afferentibus, *Cuiac.* 8. *obſ.* 27. Forte ex Moiſis imprecatione reliquis. *Exod.* 8. Vnde etiam Oetæ Herculem Canopicum, ne prouinciam culicibus infeſtaret, venerati ſunt, *Alex. ab Alex. lib.* 1. *genial. dier.* 13. Quamquam & de Africa ſimile quid prodidit *Pomp. Mela. lib.* 1. *Meminit Herod. lib.* 3. vrbis Oaſis in loco arenoſo, quem incolæ μακάρων νῆσον vocent. Forte notatione à contra-

Digitized by Google

à contrario. *Et Plin. lib. 5. c. 9.* inter νόμους ſeu præfecturas Ægypti † 36
etiam duas Oeaſitas refert. *De his Socrat. lib. 2. hiſt. Eccleſ.* 28. Gregorius Arrianus quoſdam catholicos relegauit in magnam Oaſin. *& lib. 1. cap. 7.* Neſtorius edicto Theodoſii in Oaſim, quam & Ibin vocant, relegatus eſt. *Hieron. in vita S. Antonii*: De Bruchio per inuiam ſolitudinem intrauit Oaſan. *v. plura apud Duar. li. 2. anniu.* 39. Proximi his ſunt ſcopuli & petræ, in quibus propter cultus † aſperitatem rari incolæ. Eoque deportationi magis, quam 37
aliæ inſulæ deſtinatæ. Tales apud Romanos fuerunt, Cycladum & Sporadum inſulæ aſperrimæ, vt Gyarus, Scyrus, Sciathus, Seriphus & Coſyra, quarum miſerrimam conditionem deſcribens *Senec. in conſol. ad Helu. c. 6.* dicit, plures illic peregrinos, quam ciues id eſt plures deportatos, quam incolas conſiſtere. De his accipiendi ſunt verſus *Iuuen. ſat. 13. in fi.*

—— nigri patietur carceris vncum,
Aut maris Ægei rupem, ſcopuloſque frequentes
Exſulibus magnis &c.

Item ſat. 10. vbi de Alex. Magno agit.

Æſtuat infelix anguſto limite mundi,
Vt Gyaræ clauſus ſcopulis, paruaque Seripho.

Maxime nobilitata exiliis fuit † Gyarus, in quam etiam Muſo- 38
nius Philoſophus à Nerone proiectus, *Philoſtr. lib. 7.* Vt in prouerbium tranſierit apud *Iuuen. ſat. 1.*

Aude aliquid breuibus Gyaris & carcere dignum,
Si vis eſſe aliquid &c.

Ita Viſtilia propter impudicitiam † in inſulam Seriphon ab- 39
dita eſt. *Tacit. 2. annal.* Vibius Serenus in Amorgum, vnam ex Sporadibus *Tacit. 3. annal.* Suillius in Baleares inſulas *Tacit. 3. annal.* Seneca à Claudio † in Corſicam deportatus, ab Agrippina vero re- 40
ſtitutus. *Tacit. 12. annal. & ibi Lipſ.* Ex qua conſolationem ad Heluiam matrem ſcripſit, *vt ex cap. 6. apparet*, qui eam etiam vt incultam deplorat *cap. 9.* Meminit deportationis huius perſonatus Seneca *in Octau. A. 2.*

Melius latebam procul ab inuidiæ malis
Remotus inter Corſici maris rupes.

41 Ita Iohannes † Euangeliſta in Pathmum vnam ex Cycladibus: relegatus eſt à Domitiano, vbi etiam apocalypſin ſcripſiſſe creditur. *Irenæ.lib.5 c.5.Euſeb.li.3.hiſt.Eccl.ſ.16.arg.Apocal.1.v.9.* De exiliis aliorum Chriſtianorum videantur annales Cęſaris Baronij.

42 In illarum locorum, ſub Græcis Impp. ſucceſſit † Boas Dalmatiæ inſula, *de qua Marcell.lib.22.& ibi Lindenb.in notis fol.*106. Quibuſdam inſulis metalli fodinæ & lapidicinę inerant, in quarum ope-
43 ras † ſerui ac fex plebis duplici quaſi pœna condemnabantur: *arg.l.*8.§.4 *de pœn.l.17.eo.Tholoſ.lib.3.ſynt.*10 *n.17.* Talis erat Procōneſus vna Sporadum. *Nou.22.c.*8. Gypſus Ægypti inſula. *l. vlt. C. de pœn.d Nou.22.c.8.Nou.142.c.1.Cuiac.8.obſ* 27. Cuiuſmodi pœna
44 † metalli, quam fuerit diuturna & luctuoſa collige ex querelis *Tertull.in lib.de cultu fœmi.* Eius varia genera & exempla. *vide apud Plin.lib.23.nat.hiſt.4.Cal.Rhodig.li.10.antiq.lect.5.Lipſ.lib.2.de admiran.5.Pancirol.in comment.ad N. V. Imp.&c.* Vnde Plautus etiam
45 piſtrina † inſulis comparat, quod in iis nequam ſerui circumagēdis molis torquerentur, non minus quam in metallo, *in Aſin. Act. 1.Scen.1.*

Apud fuſtitudinas ferricrepidines inſulas,
Vbi viuos homines mortui incurſant boues.

46 Quamuis vero ex inſtituto Auguſti, deportati † exilio aquæ & ignis priuationem euadere deberent, tamen idà poſterioribus Impp. ſuſque deque habitum eſſe oportet, quando deportatis quibuſdam etiam hæc pœna addita. Ita Antiſtio Veteri ex Macedonia aqua & igni interdictum, appoſitumque, vt teneret inſulas, neque Macedoniæ, neque Thraciæ oportunas, *Tacit.3.ann. & lib.6.* accuſatores quidam in inſulas interdicto aqua & igni dimoti ſunt. Niſi credere velis, huiuſmodi damnatis certam inſulam aſſignatam non fuiſſe, ſed aqua & igni interdictum ob gra-
47 uitatem delicti. Quin ſæpe ex vna inſula in aliam † incommodiorem pellebantur deportati, iteratis delictis. Ita Caſſius Seuerus exſul, in Creta eadem actitando, bonis exutus, interdicto igni & aqua,

& aqua, Saxo Seriphio conſenuit. *Tacit.4.annal.* Sicuti ergo
inſulæ quoad ſitum, cultum & fertilitatem inter † ſe multum dif- 48
ferunt: ita pro qualitate delicti, conditione perſonarum & quæ
cæteris præualebat, gratia Principis, damnatis vel commodio-
res & propiores, vel incommodiores & remotiores aſſignaban-
tur, *arg.l.1.§.3.de leg.3.* Quæ aſſignatio vt & multatio bonorum po-
tiſſimum in arbitrio Principis conſiſtebat. Sicuti in diſtributio-
ne agrorum aſſignatio eorundem penes Principem erat, partitio
penes agrimenſorem, *ex Aggen. Vrb. Parmenſ. lib.1. de alluu.16.* Ita
Veſpaſianus pœnam exaſperans, † delatores partim ſubiici in ſer- 49
uos, partim in aſperrimas inſularũ auehi præcepit. *Sueton. in Veſp.*
c.8. Contra Tiberius † clementiæ laudem affectans, *apud Tacit.3.* 50
annal. ſentẽtiam in Silanũ datam ita mitigarit, inſulam Gyarum
immitem eſſe, & ſine cultu hominum. Darent Iuniæ familiæ, &
viro quondam eiuſdem ordinis Cytheram potius concederent.
Inſularum quoque † propinquitas pœnam mitigat; *iuxta Ouid. in* 51
Ponto id expertum 2. de pont.2.

Mitius exſilium faciunt loca.

Ideo in inſulas Italiæ leue exilium † vocat *Sueton. in Auguſt. c.51.* 52
vt etiam huiuſmodi inſulam habitationi vrbis obſcuriori præfe-
rat *Iuuenal. ſat.3. in pr.*

— ego vel Prochytam præpono Suburræ.

Et conſtat Tiberium Cæſarem † animi gratia in inſulam Ca- 53
preas aliquandiu ſucceſſiſſe, & ſeipſum quaſi deportaſſe. *Plin. lib.*
3. nat. hiſt.6. Delectatum ea maxime, quod vno ſaltem paruo-
que littore adiretur. *Suet. in Tiber. c.40.* Vnde *Iuuen. ſat.10.* princi-
pem appellat, anguſta Caprearum in rupe ſedentem. Quam-
quam veram cauſſam non diſſimulat *Tacitus 4. annal. & 6. in pr.* eũ
ſaxa & ſolitudinem maris repetiiſſe pudore ſcelerum & libidinũ.
Ita Iulia propter adulteria à patre Auguſto † in Pandateriam in- 54
ſulam in ſinu Puteolano clauſa; *Tacit.1. annal.* In quam Tiberius
etiam Agrippinam nurum relegauit; *Suet. cap.53.* Nero Octauiam
vxorem. *De qua Tacit.14. annal.* Non alia vxor viſentium oculos
maiore miſericordia affecit. Meminerunt adhuc quidam Agrip-

pinæ à Tiberio: Iuliæ à Claudio pulſæ &c. *Atque ita Octauiam Seneca corrigit Iuſtus Lipſ. in comment. Tacit.* Ita Iulia neptis Auguſti in inſulam Trimorum haut procul Apulis littoribus proiecta, vbi 20. annis exſilium tolerauit, Auguſtę ope ſuſtētata. *Tacit. 4. annal.* Agrippa in Planaſiam proiectus. *Tacit. 1. annal.* Quod ſi cum ali-
55 quo mitiſſime ageretur, ſaltem relegabatur † in inſulam, ſicuti de ſe gloriatur Ouidius, *vt in l. 8. de pollicit. l. 40. de pœn. & paſſ.* Hæc enim pœna deportatione multo leuior erat. *leg. 14. §. 1. de interd. & rel. leg. 18. eo. §. 2. quib. mod. pat. pot. & ibi Dd.* Sicuti mitis quoque pœna erat relegare 20. vltra lapidem in oram Campaniæ. *Tacit.*
56 *13. annal.* aut † certæ regioni vrbique includere. *l. 9. de pœn. l. 7. §. 8. de inter. & releg.* Quod primus Romæ fecit Claudius Imp. *Suet. ca. 23. Tacit. 13.* eamque ſpeciem ſeruitutis dixit Iuriſconſultus *in l. 2. de hom. liber.* De poteſtate deportandi quæritur à Dd. an ſoli Prin-
57 cipi ius deportandi in † inſulam competat, an etiam præſidibus prouinciarum? Negant poſterius *Treut. li. 1 ſelect. diſp. 31. th. 6. & ib. alleg. arg. l. 2. §. 1. de pœn. l. 6. §. 1. de interd. & releg. l. 1. quād. appell. ex qua deſumtum eſt c. biduum, 2. q. 6. leg. 1. §. 3. de leg. 3. l. 3. §. 6. de iniuſt. rupt.* Quæ opinio iuuatur, eo, quod præſides iuriſdictionem maritimam habuiſſe non videntur, quippe cum eum in vſum proprius
58 magiſtratus conſtitutus fuerit, quem Limenarcham † dixerunt, quaſi portuum maritimorum cuſtodem. *De quo eſt in l. 4. de fugit. l. 18. §. 10. de mun. & hon. l. 38. C. de liber. cauſ.* Quibus etiam ſtationarij milites adiuncti, *d. l. 4. de fugit.* Ab Auguſto Cæſare primum conſtituti, *Suet. in Aug. c. 32. & à Tiberio aucti. Suet. in Tiber c. 37.* Ergo nec in inſulas deportare potuerunt, quia extra territorium iuriſdictio non progreditur. *l. 7. §. 6. de interd. l. fin. de iuriſd.* Sed hoc
59 iuriſdictionem † præſidum maritimam magis adſtruit, quam eneruat, cum illi Limenarchas ſub ſe habuerunt, quouſque hoc officium proprium Comitem ſortiretur, ſub diſpoſitione P. P. conſtitutum, *Pancirol. ad N. V. I. lib. 2. c. 9. & 18. l. 2. §. 2. C. de off. P. P.*
60 *Afric.* Qui poſtea † vicarius, item Centenarius portus. *Caſſiod.*
61 *lib. 7. variar.* Sicut enim præſes † prouinciam malis hominibus per terram purgare debet; *l. congruit, 13. de off. præſ.* ita & per aquam & mare

& mare prouinciæ proximum. *l. vn. C de claſſ lib. 11. Corſet. in ſingul. verb. iuriſdictio per rationem in l. 3. §. 2. d. incend. rui. nauf.* Quo iure præſidem de naufragiis cognouiſſe conſtat *ex l. 7. de incend. rui. l. 2. C. de naufr.* Si ergo præſes iuriſdictionem in mari habet, *de qua Bar. in leg. Caſar. de public. & ibi Alex. de .mo. in addit. Fel. in. inc. Rodolphus, extra de reſcript.* neceſſario † etiã in inſulis habebit, quæ ſunt in dicto mari. *Bart. in tract. de inſul. verb. nullius, Capoll. lib. 2. de ſeru. ruſt. 26. numer. 12. ſupra cap. 14. num. 18.* Vt nulla ſit ratio impeditiua, quare in inſulas ſuæ prouinciæ adiacentes deportare non potuerit præſes *l. 7. §. 17. l. 15. §. 1. de interd. & releg. l. 6. in fin. de pæn.* Niſi in aliquas ſpecialiter deportare vetitum, *vt in l. vlt. C. de pæn.* Quæ exceptio arguit regulam eſſe in contrarium. *d. l. vlt. §. 2. ibi vel ſi iuſſa exceſſerint præſidum miſerunt. C. eo.* Et quare ius deportandi † non habuiſſet præſes in prouincia ſua, cum potuerit in metalla damnare, *leg. 8 § 4. de pæn.* quæ ſæpe in inſulis erant? imo gladij poteſtatem habuerit, quæ pœna multo grauior? *l. 7. & ſeq. de off. proconſ. l. 6. §. 8. de offic. præſ. Forcat. dial. 210. num. 1.* cum etiam iudices ac † prætores Romæ id habuerint? Ita enim Caſſius Seuerus iudicio iurati Senatus in Cretam amotus, *Tacit. 4. annal.* Et prætoribus ſub Tiberio ſpectantium immodeſtiam exſilio multandi poteſtas conceſſa. *Tacit 1. annal. in fi.* Quod de deportatione accipiendum ex ſupradictis conſtat. Reſponſionem vulgatam Dd. ad hoc argumentum à maiori ad minus non recipimus. Quia nulla lex expreſſa repugnat, ſi modo recte intelligatur. *Nam d. l. 2. §. 1. de pæn. & alia* non generaliter de quouis † præſide accipiendæ ſunt, ſed de illo tantum, qui inſulam vel nullam habuit ad ſuæ prouinciæ formam pertinentem, *l. 7. §. 1. de interd.* vel non ſatis iuſto interuallo à continenti diſtantẽ, *de quo ſupra ex Dion. lib. 56. dictum.* Itaque cũ ipſius iuriſdictio ad † alienã prouinciam ſe non extenderet, *l. 1. de off. proconſ. l. 3. de off. præſ.* ideo enim Pompeij in Cypro præfectus tamquã in aliena prouincia irriſus fuit. *Flor. in epit. lib. 3. c. 7.* neceſſe habuit præſes, aſſignationem inſularum Principi in omnes pari iure vtenti reſeruare. *d. l. 2. §. 1. de pæn. l. 6. §. 1. de interd.* Quod fortean etiã tum obtinuit, ſi delicti qualitas remotiores & aſperio-

Margin numbers, in page order: 62, 63, 64, 65, 66, 67

aſperiores inſulas exigeret, vel reus natura turbulentior nõ niſi
in longe diſſitis inſulis quieturus videretur. Nam & tunc queq;
aſſignatio ad principem deferenda fuit. *d.l.6.§.1.eo.* Atq; ita quo-
que hunc nodum ſoluere videtur † *Coraſ.in l.illicitas,6 §.8.in fi. de*
off præſ. qui tamen *in l.1.in pr.n 15.de off.rect.vr.* præſidi ius relegan-
di in inſulas concedit, non vero deportandi. *Aliter Budæ.lib. 5. de*
69 *aſſ.* proconſulem † deportare potuiſſe concedit, non vero præſi-
dem, eo quod maius imperium haberet ille, quam hic, *l.7.§.fin.l.*
8.de off.proconſ.ſequitur Pancirol.in comment.ad lib.1.N.V.I.100.vide plu-
ra apud Dyn in c.cui licet de R.I.in 6.n.4.Hotom.3.obſ.12.Duar. 1. diſp. 8.
Cuiac.in parat.de off.præſ.& in N.18.Muſcorn.de iuriſd.num.99.Vult.1.
I.R.12.n.27.Bronchorſt.1.aſſert.7.& 12. Quamquam tutius fortaſſe
fuerit, dicere, non omnibus præſidibus iure magiſtratus id com-
petiiſſe, ſed quibuſdam lege SCto vel conſtit. principum conceſ-
ſum fuiſſe, *l.1 in pr de off eius cui mand.* ꝙ deportare in inſulas vel
illis interdicere poſſent. *l.7.§.14 de interd. & releg.* De præfecto vr-
70 bi † eadem occurrit dubitatio, an is quoque ius deportandi ha-
buerit. Quod licet expreſſe ipſi tribuatur, *in l.2.§.1.de pœn.l.6. §.1.*
de inter d.& rel.tamen in l.1 §.3. de off.præf.vrb. hoc ita limitatur, vt
non aliter relegare vel deportare poſſit, quã ſi inſulam princeps
aſſignauerit Quod perinde eſt, ac ſi in effectu hoc ius ipſi auferas.
Itaque id ita temperandum putamus vt in præſide: ſi delictũ pro-
71 piores † inſulas requireret, quod tũ P.V. ſine aſſignatione Prin-
cipis reum illuc amandare potuerit, non minus ac in metallum
damnare. *l.8.§.5.de pœn. Quidquid contra ſentiant Gouean.ad l.3.de iu-*
riſd.n.24 Paurmeiſt.lib.1.de iuriſd.11.n.20. Habuit enim inſulas Ita-
liæ intra centeſimum lapidem ſub ſua iuriſdictione *d.l.1.§.4.de*
72 *off.præf.vrb.ſupra c.15.n.10.* Quas ſub nomine † ſolitarum regio-
num comprehendit *Vlp.in d.l.1.§.13.* ſicuti de ſuburbicariis intel-
ligunt *Cuiac.2.obſ.14 Philip.Berter lib.1.pithan.3.* At ſi delictum
73 remotiores inſulas poſtularet, non minus præfecto vrbi † quam
præſidi aſſignatio eius Principi relinquenda fuit, *d.l.1.§.3.eod.* ne
notionem vltra centeſimum lapidem egrederetur. *d. l 1.§.4.eod.*
Interim citius crederemus, minus huic poteſtatis circa deporta-
tionem

Digitized by Google

itionem competiſſe in vrbe Roma & Italia præſente Principe, quam præſidi in prouincia, ex qua Principem de aſſignatione inſulæ ex prouinciis transmarinis conſulere nimis longum foret, *contra rationem l.8.§.9.de pœn* Cæterum hæc deportationis † pœna, vno cum ipſo ſtatu Reip. Rom paulatim abolita vel interpolata eſt. Succeſſit à temporibus Impp. Chriſtianorum detruſio † in monaſterium, qua ob delictum mulieres velatæ, viri vero detonſi in certo clauſtro monaſticam vitam agere condemnabantur, bonis vel confiſcatis, vel certa parte monaſterio aſſignatis. *Tholoſ.lib.31.ſynt.32.* Quæ primo in † clericos vſurpata *c.ſacerdos 7.diſt.81.c de lapſis,16.q 6.c.4 extra de exceſſ.prælat c 6.de pœn.l.14 & ibi auth.ſi quis, C. de epiſc. & cler.* poſtea etiam ad ſeculares tranſiit, *auth.ſed hodie,C.ad L.Iul.de adult* Maxime apud Reges Francorum inualuit hæc pœna in eos, qui regii ſanguinis eſſent. Ita Childericus † 3. Rex Francorum conſilio Zachariæ Papæ depoſitus & in monaſteriũ detruſus eſt. *c alius,15.q.6 Ado Vien æt.6,Paul AEmil.us li.2, Aimon.lib.4. de reb geſt.Franc.61.* Ita ex factione Ebroin Magiſtri equitum Theodoricus minor frater Childerico Auſtraſiæ Regi rebellis ad cœnobium D.Dionyſii comam ponere cogitur, Ebroinus in Burgundiam ad Luxonienſe cœnobium tondendus ablegatur. *Paul.AEmil.li* 1. Ita Erchingerus in monaſterium detruſus *Goldaſt.tom 1.conſtit.fol.*210 Et Carolus M. Pipinum filium naturalem propter inſidias ſibi ſtructas hac pœna affecit,

—— tonſoque monaſteriali
Propoſito purgare ſcelus iuſſit meditatum

*iuxta poetam Anony.lib.*3. Et ſane non eſt hæc pœna deportationi in inſulas abſimilis, quia † clauſtro ita includuntur, damnati, vt exire ſine licentia ſuperioris illinc non liceat. *c.luminoſo, 18.q.2 c.1 extra de vſur.* Vnde licet † monachi non fiant, *gl.in auth.ſed hodie, verb. habitu,C.ad L.Iul.de adult.* tamen vna cum monachis triſtes & ſolitarii viuere coguntur. *c.placuit,16.q.1.c.ſi cupis,eod.* Capitis diminutionem † patiuntur, *per ea quæ tradunt gl.in l.ſi ex cauſſa, §. Pomponius, ff.de minor.Couar.in c.quia nos,extra.de teſtib.Eberh.in top.in lo.24. Gail.2.obſ.131.num,7. & 11.Fachin.lib.6.contr.12.& 14.* Habentur pro

Dd † mortuis,

74
75
76
77
78
79
80

81 mortuis, *d. c. placuit,* 16. *q.* 1. *l.* 56. *in pr. C. de epiſc & cler.* ac ſeruis† æqui-
82 parantur *gl. in l. Pedius, ff. de arbitr. Eberh. in d. lo.* 24. Eoque Monachus quidam in Marchia amico monaſticam vitam diſſuaſurus, eam relegationi in inſulam comparat:

Non venias ad nos, quia nos tenet inſula Pathmos.

83 Quod *Enzel. in chron. vet.* † *March. cap.* 4. male de ipſa regione
84 intelligit. Atque hoc maxime obtinet † in monaſteriis in inſulis ſitis, quia duplici vinculo & legali & naturali mundo ſubtrahuntur. Vt merito dicat Gregorius *in c. quia autem,* 20. *q.* 1. *c.* 6. *extra de regular.* in inſulis duram eſſe congregationem Monacho-
85 rum. Ob quam cauſſam in huiuſmodi † monaſteria detruſi etiam reuera in inſulas deportati ſunt. Ita Conſtantius Leonis filius Romanum vitricum cum duobus filiis tonſos in proximam inſulam, vbi multitudo erat philoſophantiū monachorum miſit, *Luitpr. Ticinenſ. lib.* 3. *de reb. geſt. per Europ.* 9. & 10. Et Carolus M.
86 Taſſilonem † Bauariæ Ducem propter rebellionem hac pœna affecit. *De quo Goldaſt. tom.* 1. *conſtit. fol.* 18. ille ſe in contubernio monachorum omnem ætatem acturum, ſcelera ſua deprecaturum, ſi vita donetur, reſpondet. Carolus igitur ipſum tonderi more religioſorum iubet, in monaſterium D. Nazarij in Bergoſtraſſa,
87 Wormatienſium agro ſitum, † Laureacum vocant, relegat &c. *Otto Friſing. lib.* 5. *Chron.* 25. Id autem ſitum eſt, in inſula **Aldenmunſter** ſuper fl. Wiſgoz, hodie **Lorſch.** *vide chron. Laurish. Freher. lib* 1. *de orig. Palat.* 6. & *ibi in append. Huberti Thomæ Leod. fol.* 8. *Munſter. lib.* 3. *Coſmogr.* Sed hæc quoque pœna hodie minus frequenta-
88 tur, † inualuitque iterum proſcriptio, quam bannum vulgo dicimus, *de quo Gail. lib.* 2. *de pac. publ.* 1. Hæc de ingrata deportationis pœna ad cognitionem iuris ciuilis latius deducere viſum fuit.

CAP.

CAPVT XVII.

De diuiſione Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *De diuiſione inſularum lites frequentes.*
2 *Litis etymologia.*
3 *Iurgium vicinorum proprium.*
4 *Propter terminos duo fratres terra obruti.*
5 *Inſulæ ad regalia pertinentes non omnino tollunt lites.*
6 *Principum controuerſiæ de finibus grauiores.*
7 *Regalibus tam dominium quam iuriſdictio ineſt.*
8 *Communio rerum iure naturali primæuo obtinuit.*
9 *Diſtinctio dominiorum à iure Gent. introducta.*
10 *Communio Platonica improbatur.*
11 *Publicum iuris Gentium & ciuilis.*
12 *Germania in pagos diſtincta.*
13 *Germanorum veterum indiſtincta poſſeſſio.*
14 *Incrementa vniuerſitati agrorum accedentia.*
15 *Latitudo agrorum facilitatem partiendi præbet.*
16 *Ius Saxonicum cum iure ciuili concordat.*
17 *Iuri Saxonico multa ex iure ciuili addita.*
18 *Reliquiæ veteris Germanorum moris.*
19 *Friſiorum veterum conſuetudo.*
20 *Lites vniuerſitatum de finibus inſularum.*
21 *Hiſtoria de controuerſia inſulæ.*
22 *Ernerenſes ſententiam Friſiorum iniquitatis arguunt.*
23 *Communio parit diſcordiam.*
24 *Commune à ſingulis negligitur.*
25 *Proportio Geometrica obſeruanda.*
26 *Harmonica proportio iniquitati occurrit.*
27 *Res communis pro diuiſo quanam?*

28 *Res communis eſt res mea.*
29 *Res communis pro diuiſo quænam?*
30 *Res incorporales indiuiduæ.*
31 *Materia diuiduæ ardua.*
32 *Res indiuiſa quomodo pro diuiſo communis ſit?*
33 *Pars pro diuiſo, quænam.*
34 *Pars diuiſa totius inſtar eſt.*
35 *Locus Ciceronis & Martialis.*
36 *Partes rei pro indiuiſo incertæ.*
37 *Nemo inuitus in communione retinetur.*
38 *Propter lites ad diuiſionem peruenitur.*
39 *Limites agrorum lites dirimunt.*
40 *Fines adhibitis Geometriæ peritis diſtinguendi.*
41 *Tres agrimenſores iurati adhibendi.*
42 *Diuiſio fit quandoque per ruſticos.*
43 *Ruſticorum auctoritas.*
44 *Ruſtici apices iuris non attendunt.*
45 *In rebus grauioribus artifices adhibendi.*
46 *Artifici in ſua arte creditur.*
47 *In caſibus medicorum ſtatur eorum teſtimonio.*
48 *Ignobiles mechanici à teſtimonio repelluntur.*
49 *Geometræ honorabiles.*
50 *Geometria & Geodeſiæ diuerſitas.*
51 *Geodæſia menſuram agrorum inquirit.*
52 *Inſtrumentorum diuerſitas.*
53 *Linea diuiſoria.*
54 *Pertica, decempeda.*
55 *Geometræ primario diuidendis inſulis adhibendi.*
56 *Secundario etiam menſores.*
57 *Diuiſoris partes leuiores quam menſoris.*
58 *Agrimenſorum auctoritas.*
59 *Facti quæſtio ad ICtos non pertinet.*
60 *ICti quandoque Geometræ.*
61 *Bartolus Geometriæ ſtudioſus.*

62 *Geometricorum præceptorum diuerſitas.*
63 *Mathematicorum diſſenſus.*
64 *Baldus quandoque in aere volauit.*
65 *Auctores qui de diuidendis inſulis ſcripſerunt.*
66 *Agrimenſor iuxta formam artis procedens innoxius eſt.*
67 *Iudex ſecundum communem iudicans litem ſuam non facit.*
68 *Falſa menſura non nocet.*
69 *Contra negantem principia diſputandum non eſt.*
70 *Adiudicatio quoque in diuiſione inſulæ obtinet.*
71 *Maior pars trahit ad ſe minorem.*
72 *Quando res ſorti committatur?*
73 *Diuiſio inutilis inſtituenda non eſt.*
74 *Caſus pro amico.*
75 *Gratificationi quando locus?*
76 *Gratia inter ſordes reputatur.*
77 *Ocularis inſpectio neceſſaria.*
78 *Item delineatio inſulæ.*
79 *Varia inſularum figura.*
80 *Inſulæ à figura dictæ.*
81 *Inſulæ triangulares.*
82 *Inſulæ anguloſæ.*
83 *Inſulæ oblongæ.*
84 *Inſulæ rotundæ.*
85 *Inſularum figura quando ſpectentur?*
86 *De diuiſione inſulæ dupliciter agitur.*
87 *Confines quinam?*
88 *Vicini quinam?*
89 *Vicinitas quomodo æſtimanda?*
90 *Maiores fluuii ripas longius disiungunt.*
91 *Vicini reſpectiue dicuntur.*
92 *Prouinciæ vt plurimum fluminibus disiunguntur.*
93 *Totius fluminis dominus, eſt etiam inſularum dominus.*
94 *Rhodanus Regis Galliæ proprius.*
95 *Per extrema probatur medium.*

Digitized by Google

96 *Dominus habet fundatam intentionem de intermediis.*
97 *Flumen duo territoria interfluens eſt vtriuſque.*
98 *Dictio vſque ambigua modo includit modo excludit.*
99 *Termini quando limitato cedant.*
100 *In dubio media ſententia eligenda.*
101 *In omni diuiſione æqualitas ſeruanda.*
102 *Æqualitas eſt mater amicitiæ.*
103 *Flumen omne præſumitur eſſe commune, niſi aliud conſtet.*
104 *Mutatio poſtea contingens non curatur.*
105 *Inſula Albis quare ad Duces Lunenburg. pertineant?*
106 *Ius agendi in Rheno vſque ad medietatem competit.*
107 *Inſulæ ſunt domini fluminis vſque ad medietatem.*
108 *Pacta Regis Poloniæ & Ducis Curlandiæ.*
109 *Viſurgis ab vtraque ripa diuerſos dominos recipit.*
110 *Viſurgis ab vno latere Comitum Oldenburg. proprius.*
111 *Hamelvvardenſium inſula.*
112 *Pacta comitum Oldenburg. & ciuium Bremenſium.*
113 *Medium Geometricum quid?*
114 *Medium quomodo inueſtigandum?*
115 *Menſuratio per lineam rectam.*
116 *Accurſius à Parmenſi reprehenſus.*
117 *Ripæ plerumque agris annumerantur.*
118 *Ripa eſt vel prærupta vel decliuis.*
119 *Quæſtio quouſque ripa extendatur, primum expedienda.*
120 *Ab extremitate ripæ menſura ducenda.*
121 *Inter vicinos propinquitas ripæ ſpectatur.*
122 *Quantum inſulæ eſt intra centrum medietatis, tantum ad citeriorem ripam pertinet.*
123 *Quo anguſtior alueus, eo amplius inſula acquiritur.*
124 *Inſulæ Viſurgis maximam partem ad Comitatum Oldenburgicum pertinent.*
125 *Inter confines quomodo menſura inſtituenda?*
126 *ICti longitudine & latitudine in hac materia indifferenter vtuntur.*
127 *Regio ſiue frons quid ſit?*

Digitized by Google

128 *Latera quot modis dicantur.*
129 *Recta frons agri quænam?*
130 *Obliqua frons quænam?*
131 *Problemata geometrica.*
132 *Confines etiam de maritimis inſulis propioribus contendunt.*
133 *Incrementum inſulæ poſtea accedens quomodo diuidenda?*
134 *Lex 56. de A R.D. explicata.*
135 *Initium cuiuſque rei ſpectandum.*
136 *Ius alluuionis in infinitum competit.*
137 *Aliud exemplum.*
138 *Res ſemel mea facta non deſinit eſſe mea.*
139 *Explicatur l. 65. §. 3. de A.R.D.*
140 *Diſpoſita de agris priuatorum valent etiam in prouinciis.*

CVM inſulæ non fluuiales tantum, ſed etiam mariti-
mæ propiores inter confines fundos, diſtrictus & ter-
ritoria plerumque extendantur: ideo inter corũ do-
minos † de diuiſione inſularum, ſiue de finibus earun- 1
dem ſæpenumero multæ & inextricabiles conten-
tiones naſcuntur *Bapt. Parmenſ. lib. 2. de alluu. 6. in pr.* vſque adeo vt
hinc litis † nomen, à contentione limitis ſit natũ, *ſi credimus Iſid. in* 2
c. forus, 10. extra de V.S. Quamquam Nonius Marcell. inter vicinos
proprie non litem ſed † iurgium dici voluit. Iurgare inter ſe vici- 3
nos lex putat, non iurgare. Beneuolorũ concertatio, non ſis ini-
micorum iurgium dicitur. Atq; hoc inepte iuris garrium vertit *I-
ſid. in c. forus, de V.S.* Ita enim cõparatum eſt inter homines, ruſticos
præſertim, vt quæ ſua putant, à nullo occupari patiantur, & ſi exi-
gua eſt contentio de modo finium, ad lapides ad arma diſcurrãt,
*ait Seneca de breuit. vitæ cap. 3. l. 13. §. æquiſſ. ff. de vſufr. Exempla ex Diodor.
lib. 11. recitat Tholoſ. in præludi. opti. Iuriſconſulti lib. 3. cap. 4.* Cui con-
trouerſiæ tantum detulerunt duo Phileni † fratres, vt ad ampli- 4
andos fines Carthaginenſium terra ſe viuos obrui paſſi ſint,
Pomp. Mela lib. 1. in Afric. min. Parmenſ. d. lo. Quorum
tamen vanitatem ridet *Senec. in princ. Nat. quæſt.* qui de
tota

tota terra ita ait: hoc eſt punctum, quod inter tot gentes ferro & igni diuiditur. *Quam phraſin ex Lucan. explicat Turneb. lib 27. aduerſ. 23* Licet vero Freher. *in not. ad Conſtit. Adolphi Imp. in verb. ad ripam flum.* innuere videatur, quaſi per conſuetudinem Germanorum,
5 qua inſulæ † regalibus annumerantur, ſublata ſit diſtinctio & diuiſio Iuſtin *in §. inſula, Inſt. de R. D.* tam operoſe Bartolo explicata in tract. Tiberiadis, & qui illum ex profeſſo refellit, Iohanni Buteoni Delphinati in libro de inſulis fluuialibus: tamen per eam contentiones de diuidendis inſulis non prorſus ſublatæ, ſed ſaltem à priuatis ad principes & ſuperiores dominos transmiſſæ
6 ſunt, vt ipſi eo † maiore Zelo inter ſe de finibus diſputent; quo maiore ſunt poteſtate prædìti. Interim hoc boni inde ortum, vt vno finium regund. iudicio tam dominij, quam iuriſdictionis
7 quæſtio (vtraque enim regalibus † ineſt) abſolui poſſit, quæ iuri ciuili inter priuatos & magiſtratus duplex iudicium requirebat.
8 Ex quo autem à communione † illa quę iure primæuo naturali inter homines fuit, *c. ius naturale, 7. diſt.* 1. peccatis hominum exigen-
9 tibus iure † Gentium recedendum fuit *l. 5. ff. de iuſt. & iur. Gen. 10.* vt ita, dū alius hoc ſuum diceret, alius illud, fieret diuiſio, *c. 12 12. q 1.* ac duo illa odioſa pronomina meum & tuum mundum ſubintrarent, *diſt. 8. in pr. Vaſq. 1. illuſt. contr. 4. n. 3.* cum antea nullum eſſet dominium, nihil priuatum, omnia publica, *Cic. 1. offic.* eo ſenſu, quo *Senec. epiſt. 88.* publicum eſt hoc, quod tenes, & quidem generis humani, *late Hugo Grotius in mari libero c. 5.* Ad quam primæuam
10 communionem rerum fruſtra aſpirare voluit † Plato *lib. 5. de Rep.* quem merito refutant *Lactant. lib. 3. c. 21. Ariſt. 2. polit. Arniſa. 1. pol. 2. Tholoſ. in prælud. opt. ICti. lib. 3. c. 4. & ſeq. Harprecht ad tit. Inſt. de R. D.* nihilominus multa communia māſiſſe & indiuiſa relicta eſſe certum eſt, quæ vel à toto populo, vel ab vniuerſitate aliqua in commune culta fuerunt, *arg. l. 2. l. 6. §. 1. de R. D. pr. Inſt. eod.* Vt ita licet ſingulorum fines nulli fuerint, fuerint tamen vniuerſorum. Quæ & ipſa quoque publica dicuntur, *l. 4. in fi. de R. D. l. 15. & ſeq. de V. S.*
11 iuris Gentium † quo ad vſum, §. 5. *Inſt. de R. D. l. 14. de A. R. D.* iuris ciuilis vero quoad proprietatem, *l. 3. ne quid in lo. publ. Donell. 4. comment.*

Digitized by Google

ment.1.& 3. Atque hoc modo inſula iuris publici, *in l.penult. §. vlt. de A.R.D.* quæ regalibus addicta à populo ad principem tranſiit. Ita de Scythis *Iuſtin.lib.2.* hominibus inter ſe nulli fines: cum tamē ipſi ſuos habuerint agros. *v. Goth. ad rubr. de term. mot.* Quod clarius exprimit *Horat.lib.3.carm.24.*

Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt.

Idque Germani † ex Scythis progreſſi imitati videntur, totam 12
Germaniam in pagos diſtinctam habentes, *de quibus Freher. lib. 1. orig.Palat. 5.* Illi enim, *teſte Iulio Cæſare lib.6.de bell.Gall.* certum agri
modum aut fines proprios † non poſſederunt, ſed eos in commu- 13
ne coluerunt. *Conſentit Tacit. de morib. Germ.* Agri, inquit, pro numero cultorum, ab vniuerſis per vices occupantur, quos mox inter ſe ſecundum dignationem partiuntur. Facilitatem partiendi camporum ſpacia præſtant. &c. Habuerunt ergo pagi, ſiue ciuitates, vt Cæſar vocat, certos agrorum terminos, ihre Feldmarck
(*ſupra c.12.num.14.*) intra † quos inſulæ ipſis accreuerunt, ita vt in 14
commune eos coluerint, proportione quadam geometrica. Sic
enim latitudo † finium facilitatem partiendi præbuit, quæ in mi- 15
nutiſſimas partes, ſecundum principia Geometrica diuidenda, apud litterarum ſecreta ignorantes Germanos, *vt Tacitus ait*, inextricabiles lites generatura fuerat. Quamuis igitur circa di-
uiſionem inſularum ius † Saxonicum cum iure ciuili conſpirare 16
videatur, *in art.56.li.2.* Landtr. iuxta quem ſatis generaliter reſpōdit *Franc.Pfeil.in conſ.199.* tamen illius text. diſpoſitio, ambigua eſt vt non tantum de priuatis ſed etiam de publicis agris accipi poſſit. Vel ſi id recipere nolis, dicimus articuli huius partem de inſu-
lis, non ex antiqua † Saxonum conſuetudine, ſed ex iure ciuili 17
deſumtam eſſe. Quod multis aliis in locis Compilatorem feciſſe exemplis euinci poteſt. Vnde factum, vt Speculi Saxon. fidem in dubium vocarit *Albert.Cranz.lib.2.Saxon.21. aſtipulante Georg.Fabricio lib.1.Orig.Saxon.fol.61.* Nam alioqui veteres Germanos inſulas in commune coluiſſe veriſimile eſt, cum ipſos quo-
que continentis agros ita coluerint. Quod ex reliquiis † conſue- 18
E tudinum

Digitized by Google

participandos vicini vtuntur, inſula, litigiis caret, diuitibus proportionem Geometricam, pauperibus vero arithmeticam affectantibus, *vt in ſimili docet Ariſt. 5. pol. 1. & Plutar. in Solo.* Vnde vulgo dicitur omnem communionem parere diſcordiam *Gen. 13. v. 7. leg. cum pater, 77 §. 2. de leg. 2. l. in re communi, 26. de ſeru. vrb. Hieron. de Monte de fin. reg. c. 2. num. 6.* Vt taceatur naturale vitium, negligi † quod communiter poſſidetur. *l. 2. C. quan. & à quibus Ariſt. 2. polit. 3. Tholoſ. in prælud. opt. Iuriſconſulti d. lib. 3. c. 6.* Interim 24
durante communione proportio † Geometrica ſeruari debet, 25
arg l. 4. §. 5. fin. reg. l. 8. de pact. l. 16. de reb. auctor. ſiue proportio prædialis, *vt vocat Hieron. de Monte cap. 101. num. vlt.* ita vt qui maiores habet poſſeſſiones, magis vtatur paſcuis, qui minores, minus, *Bertrand. in conſ. 37. num. 15. Hieron. de Monte cap. 72. num. 21.* licet in alio caſu arithmetica approbetur à Leone *in N. 103. vt & in L. 5. §. 5. de dam. inf. &c.* Quod ipſos Germanos, quamuis rudes obſeruaſſe innuit Tacitus, dum dicit, eos campos ſecundum dignationem partitos. Semper tamen vſus in communi † ita 26
contemperandus eſt, ne qua iniquitas inde reſultet, *de qua Bodin. lib. vlt. de Rep. c. vlt.* Atque hoc modo inſula communis eſt pro † 27
indiuiſo, *l. 29. de A. R. D.* ita vt ſingulorum partes ſint per totũ fundum diffuſæ, *l. 1. l. 64. de euict.* dominiumque omnium confuſum, *l. 19 com. diuid.* Neque enim partes corpore, ſed intellectu tantum percipiuntur, *l. 66. §. 3. de leg. 2 l. 5. de ſtipul. ſeru.* De qua dici poteſt: res communis eſt etiam† res mea. *l. 6. §. 4. de neg. geſt. l. ſerui* 28
elect. 5. §. 1. de le. 1. l. in re, 26. de ſeru. vrb. l. 38. §. 2. ad L. Falcid. Quomodo arbor in confinio nata communis eſt vtriuſque partis confinantis, *d. l. arbor, 19 in pr. com. diui. l. adeo, 7. §. fin. l. 8. de A. R. D. l. 83. pro ſocio. leg. 5. in pr. de R. V. Hieron. de Mont. cap. 23. num. vlt.* Alio modo inſula eſt communis † pro diuiſo, & diuiſis regionibus, *iuxta l.* 29
7. §. 3. l. 8. de A. R. D. Quod eleganter declarat *Paulus in d. leg. 29. de A. R. D. Exempla ſunt in leg. 6. quem. ſeru. l. vlt. pro ſocio. leg. 7. in pr. com. diuid. leg. 31. de vſufruct. leg. l. 8 de R. V. leg. 13. §. idem Celſus, de act. emt. l. 64. de euict.* Qui modus neque in rebus incorporalibus,

Digitized by Google

30 neque mobilibus obtinet, qui. † nunquam pro diuiſo poſſideri
poſſunt *d.l.8.de R. V.l.1.ſi pars her.d.* cum ſint natura indiuiduæ.
Gædd.de contra.ſtipul.cap.6.conclus.22. Atque ita recte docet *Bart. in*
tract.de uſu.verb.communis: quod inſula ſit communis non pro in-
diuiſo, ſed pro diuiſo. Quamdiu tamen diuiſio fiat, vſus eſt com-
munis. Quid ergo, inquis, ſi diuiſio inſulæ communis nondum
facta eſt, quomodo inſula communis pro diuiſo dici poteſt? Quo
31 modo hęc doctrina non contradictionem implicat? Nimirum,
32 hæc illa eſt materia † diuidui & indiuidui ardua & profundum
pelagus, *vt vocat Gomez.lib.2.var.reſol.10.in pr.* Quæ dupondiis iu-
uenibus non conuenit, *de quibus eſt in conſtit.omnem,* §. 2. *Cu'ac.* 12.
33 *obſ.vlt.* Breuiter ſic habe. Pro diuiſo † dicitur communis res, quæ
potentia ac lege diuiſa eſt, *Gædd.d.concl.22.n.299.* licet actu non-
dum diuiſa ſit. *l. Meuius, 66.§.ſed ſi pars, 3.de leg.2. vbi Hotom.illuſt.*
quæſt.18. eamque legendum cenſet, l.8.§.1.fin.reg. Itaque hæc pars eſt
certa ob diuiſas per legem regiones, vt ſenſu percipi poſſit. *d.l.* 8.
l.29.de A.R.D. Quod ſi corporalis ſiue actualis diuiſio acceſſerit,
34 pars † illa non amplius partis, ſed totius rationem obtinet. *l.6.§.*
ſi quis partem, & ibi Goth.com prad.l.25.§.1.de V.S.l.1.de euict.Hotom.d.
quæſt.18. Ita enim fundo in duas vel plures partes, etiam minu-
tiſſimas diuiſo, plures fundi fiunt, *l.60.de V.S.* quia fundus non na-
tura, ſed hominum arbitrio definitur & conſtituitur, *l.quod in re-*
rum,24.§.3.de leg.1.d.l.25.§.1.de V.S.l.86.in fi.de leg.2. Quo per-
35 tinet iocus † M. Tullij in Varronem & ICtos:

Fundum Varro vocat, quem poſſim mittere funda,
Ni tamen exciderit, qua caua funda patet &c.

Et Martial. in Lupum lib.11.epig.19.

Donaſti Lupe rus ſub vrbe nobis.
Sed ius eſt mihi maius in feneſtra &c.

Vbi tandem concludit, pro tali prædio malle ſibi prandium à
Lupo dari. *Senec.in pr.natur.hiſt.contemtius:* Etiam formicæ vnam a-
ream in multas prouincias diuident. Alia ratio eſt rei communis
pro indiuiſo, quia illa neque lege neque natura diuiſa eſt. *d.l.* 66.
36 *§.3.de leg.3.* Itaque † partes eius naturaliter indiuiſæ; *l.26 in fi.*
de leg.1.

Digitized by Google

*de leg.*1.incertę & cõfuſæ ſunt, vt non ſenſu corporeo, ſed intelle-
ctu tantum percipiantur. *l.ſi quis,6.§.ſi jus parietem, & ibi Goth.ff.
com.præd.d.l.25 §.1.de V.S. Hotom.d q.18.* Quod ſi ergo vſus commu
nis inſularum † tamquam inter ſocios, non amplius placet, ad a- 37
ctualem diuiſionem procedendum eſt, ad quam tandem propter
naturales contentiones deuenitur, *l.2 fin.reg d.leg.26.de ſeru. vrb.*
Eique fini ſalubriter conſtitutum eſt, ne quiſquam † inuitus in 38
communione retineri, *l vlt.C.com.diuid.l.26.§.4.de cond.in deb.* ſed
ad diuiſorium iudicium prouocare poſſit. *§. 20. Inſt. de act.* In
quo iudici omnino incumbit lites diminuere, *d.l.13 §.æquiſſimum
de vſufr.l.21.de reb.cred.* conſtitutis certis limitibus, † qui regiones 39
cuiuſque etiam actu diſtinguant. *l.8 fin.reg.iuxta illud Virgil.12.AE-
neid.quod refertur in c.forus,extra de V.S.*

Saxum antiquum, ingens, campo quod forte iacebat
Limes agro poſitus, litem vt diſcerneret agris.

Atque hæc diuiſio, quæ facti eſt, per agrimenſores ac † Geome 40
triæ peritos expeditur. *l.8.§ 1 fin.reg c.9.extra de præſcript.* quod fie-
ri in omnibus finalibus quæſtionibus ſolet. *Coler.ad c.qui iudicantis
extra de præſcript. Hieron. Treut.lib.1.ſelect.diſp.29 th.5.* Et quidem per
numero tres † ſi res ſit maioris momẽti, quia tot arbitri olim dati. 41
Cicer.lib.1.de leg.Cuiac.5.obſ.21. modo tot haberi poſſint. *Hotom.conſ.
96.n 16.* Quamuis vero talis diuiſio inſulæ etiam per † ruſticos fi- 42
eri poſſit, *per ea quæ habet Cepoll.lib. 2.de ſeruit.33,n.13.* quorum † au- 43
ctoritatem etiam Proculus ICtus magni facit, *in l.79.§.1 de leg.3.*
quippe qui naturæ ductum ſequuntur, ac ex naturali æquitate † 44
controuerſias determinant, *arg.l.90.de R.I.l.4. quod cert.lo.* vt &
mercatores, *Boer.deciſ.221.n.15.Schurf.conſ.42.num 3.cent.3.* quan-
doque non infeliciter, quia reuelatur ſæpe minori, quod occul-
tatur maiori, *l.1.§.ſed neque, C.de vet.iure enucl.* neque ſubtilitates
aut apices iuris attendunt quod in iudicio ęqui bonique nec fie-
ri debet. *6.ſi fideiuſſor,.§ quadam,ff.mand.l.8.§ 16.quib.mod.pign.l.13
de excuſ.tut l.fin.C.de compenſ.c.dilecti,extra de iudic.Gail.2.obſ.27. nu.
26* ſed ex ſimplicitate procedunt, *l.25.§.1.de probat.l.3.C. de defenſ.
ciuit.* in qua plerumque veritas latet: *6.c.extra de iudic.* tamen id inter

Digitized by Google

ipſos ruſticos & quidem volentes admittere poſſumus, non in a-
liis cauſſis, cum hic non de ruſticorum credulitate aut ſimplici-
tate, *contra quam vid. Hering. de fideiuſſ. c. 8. n. 311. & ib. all.* ſed de facto
agatur, & tali, quod plerumque ipſorum captum ſuperat, vt et-
iam prudentiſſimum quemque fallere poſſit. *l. 2. de iur. & fact.* Ita-
45 que in cauſſis arduis & rebus grauioris † momenti artifices adhi-
46 bendi ſunt. *d. l. 8. §. 1. fin. reg.* Quibus in ſua arte † credendum eſt.
l. 1. & ibi Goth. de reb. cred. Bart. in l. 1. §. 1. de vent. inſp. gl. Faber & Dd. in
§. item pretium, inſt. de emt. vend. gl. in c. quod autem, extra de non alien.
Socin. reg. 362. incip perito. Eberhard. in top. in lo. 95. num. 1. Maranth. in
ſpec. p. 3. Maſcard. de probat. concl. 1041 num. 14. iuxta illud vulga-
tum: experto crede Magiſtro. *Neviz. lib. 1. ſylu. nupt. num. 215.* Ita
47 in caſibus medicis ſtatur † medicorum aſſertioni, *cap. ſignificaſti.*
de homicid. Specul. in tit. de homicid. §. 1. & in tit. de probat. §. vlt. Rut-
ger Ruland. de commiſſ. lib. 4. cap. 16. part. 1. In puerperiis ſtatur ob-
ſtetricibus. *leg. 1. in pr. de ventr. inſpic. c. fin. extra de frig. & malef. Ru-*
48 *land. d. lib. 1. c. 1.* Idem de mechanicis † dicendum, niſi igno-
biles ſint, & viliſſimi à teſtimonio dicendo excluſi, *per Nou 90. c. 1.*
Farina. de oppoſ. contra perſon. teſt. tit. 6. q. 57. numer. 50. Quales Geo-
49 metræ † non ſunt. *leg. 22. de excuſ. tut. l. 2. C. de malef. & math.* Quo
nomine licet etiam mechanici deſignentur: *l. vlt. §. 1. ſi menſ. falſ.*
mod. l. vlt. C. de excuſ. art. l. vlt. de iure immun. c. ſi quis artem, diſt. 37. i-
tem architecti: *l. 2. C. de excuſ. art. Rutger. Rulan. d. lib. 4. c. 20.* tamen
non negligenda eſt differentia diuerſarum artium, præſertim
50 Geometriæ † ac Geodæſiæ, *de qua Ariſt. 2 metaph. 2.* quarum illa
proprie in metiendo circa figuras, hæc in diuidendo circa ſenſi-
bilia occupatur. Illa eſt γῆς μέτρησις, id eſt terræ & areæ artificio-
51 ſa dimenſio, hæc vero † vnius eiuſdem loci diuerſis hominibus
facta diſtributio & terræ partitio. Itaque hic quæritur de mo-
do agri *l. 40. de contr. emt. l. 4. §. vlt. de act. emt. l. 64. de euict.* de men-
ſuris pedum, *l. 13. fin. reg. l. 5. C. eod. l. 9. l. 11. de ædif. priu. l. 96. de contr.*
emt. paſſuum, *d. l. 5. l. 3. de term. mot. l. 153. & ibi Alciat. de V. S.* iuge-
ro, *leg. 13. §. 14. de act. emt. l. 4. § 1. eo. d. l. 64. de euict.* manſo, milia-
rio, *de*

rio, *de quibus Tholoſ. in ſyntax. art. mirab. lib. 13. cap. vlt. Alex. ab Alex. lib. 2 gen. di. r. 20.* quorum conſideratio illic nihil prodeſt, vbi tantum fines à ventis ac cæli regionibus terminantur *de quibus Hieron. de Monte cap. 16.* Sed & diuerſis † inſtrumentis vtuntur. Geometræ enim † normam adhibent, non vnius tamen generis, quã 52 53
Vlp. in d. l. vlt. §. 1. ſi menſ. fal. μηχανὴν, Paul. lineã *in l. 39. de A. R D.* Plin. Gnomonem *lib. 18. nat. hiſt. 38. & ibi Dalecamp. in not. Cæl. Rhod. lib. 12. lect. antiq. 9* perpendiculum, *Zacha. 1. v. 16.* menſuram ſtanneam, *Zach. 4. v. 10.* vocare videntur. *De qua Vitru. lib. 9. archit 9. Parmenſ. lib. 3. de alluu. 1.* Accurſius & Dd. vulgo chordulam appellant *Hieron. de Mont. cap. 18. num. 2.* Argimenſores perticam † ſiue 54
decempedam. *Buda. in annot. prior. ad d. l. vlt. ſi menſ. falſ. Propert. lib. 4.*

Abſtulit excultas pertica triſtis opes.

Senec. epiſt. 88. Quid prodeſt colligere ſubtiliter pedes iugeri & comprehendere etiam ſi quid decempedam effugit. In ſacris etiam calamus dicitur, *Ezech. 40. v. 3. Eſai. 34. v. 11 pſal 77. v. 55.* item funiculus. *Amos. 7. v. vlt.* Quamuis vero principaliter 55
Geometræ † partes circa diuidendas inſulas requiri videantur, qui craſſe ꝓcedendo tracta chordula de vno termino ad aliũ, cui libet vicinorum quod ſuum eſt aſſignat, *Parmenſ. d. lib 3. c. 1. & ſeq.* ſine vlla renunciatione modi, quod eſt agrimenſoris officium *leg. 1. leg. 3. leg. 8. ſi menſ. falſ. mod. Hygen. lib 2. de limit. agr. Caſſiod. lib. 3. varior. & ex eo Parmenſ. lib. 1. c. 16.* Longitudinem quoties egeram, ego ita renunciabam, iugera tot vel verſus tot, ait Hygen. tamen 56
etiam † horum artificium in controuerſiis alluuionum inſularũque multum poteſt, *vt ex Hygen. docet Cuiac. 10. obſ. 2.* quidquid contra ſentiat Iohannes Buteo. Et fere vtraque ars in hac parte concurrit, vt propterea funiculus & calamus coniungantur *ab Ezech. 40. v. 3. Eſai. 34. v. 11.* Imo in diuidendis inſulis Geometrę officiũ quã menſoris leuius † videtur, quippe ꝗ ductu naturæ à ſaga 57
ce homine expediri poteſt, etiãſi mẽſurã agri indagare nõ poſſit, vt docuit

vt docuit exemplum Protagoræ *apud Gell. lib. 5. noct. Att. 3.* Aucto-
58 ritas autem horum † artificum in hac materia ipſis etiam ICtis
præualet, *per ſupra dicta. Senec. epiſt 88.* Cum ventum eſt ad natura-
les quęſtiones, Geometrię teſtimonio ſtatu. . Modo iurato depo
nant, vt fieri debet, *Coler. ad c. quia iudicante, extra de praeſcri. Schneid.
in §. quadam act. tit. de act. ſin. reg. num. 23. Inſt. de act. Rutger. Rul. d. cap.
20. num. 8. Hieron. de monte cap.* 32. & quidem in præſentia partium,
vel ſaltem ad hunc actum legitime citatorum *Ruland. & Hieron. à
59 lo. ſupra c. 2. num. 36.* Quod verum eſt, vbi de † facto quæſtio eſt.
non vbi de iure. Facti enim quæſtio ad Iuriſconſultum non per
tinet, *l. 32. in pr. de vſur. Fichard. conſ. 41 num. 2. vol. 1. Anton. Hering. c.
f. de tuſſ. c. 7. num. 105.* Sed ad alios artifices iuxta illud Horat. tr
ctant fabrilia fabri. Alioqui audient illud, quod Architectus qui
dam ad Hadrianum Cæſarem dixit: abi obſecro, & cucurbitas
depinge: Nihil enim horum recte noſti, *Dion Caſſ. in Hadr.* Qui
imperiti matheſeos, riſui ſunt mathematicis. *c. qui de menſa, diſt. 37
60 Specul. tit de aduocat. §. 1. n. 12.* Niſi ipſi quoque ICti geometriæ †
peritiam habeant. Quam à Commiſſario requirit *Ruland. lib. 1.
c. 17. part. 1* ne ſcilicet opus habeat aliunde emendicare ſuffragia,
61 *arg. N. 52. in pr.* Qualis Bartolus de Saxoferrato † videri voluit.
Tunc enim ipſis creditur, non qua Iuriſconſultis, ſed qua Geo-
62 metris. Quamquam præceptorum Geometricorum † tanta fere
diuerſitas eſt, vt quatuor hominum generibus, inter quos conue
nire nunquam poteſt, (*de quibus extat locus Camerar. in epiſt. Chrono-
63 log. Niceph. praef x a*) ipſi quoque annumerari † poſſint. *Item alius Se-
neca. de morte Claudij*: Facilius inter philoſophos, quam inter ho
rologia conuenit. Ipſe Bartolus, quamuis *in tract. de inſulis* glo
rietur, in concipiendis figuris Geometricis inſularum, præce-
ptoris ſui conſilio ſe vſum: tamen in multis à Baptiſta Aymo Par-
menſi reprehenditur, *in proœm. lib. 3* Et magis Baldus *in iis quae in fi.
64 rubr. de rer. diuiſ. ſcripſit*, vt hic ſicut † auis in aere volaſſe videatur,
iu a M. Anton. de Amatis deciſ. 11. numer. 19. Hotom. conſ 36. numer 9.
Sed nec Hieron. Magius *in miſcellan. lib. 4. c. 12.* reprehendens Bar-
tolum ſatisfacit Parmenſi. Qui fortaſſe ab aliis eandem cenſu-
ram

Digitized by Google

ram ſuſtinet. Præter hos † allegatur à Parmenſi Iohannes Buteo Delphinaticus, à Rutgero Rulan. *p.2.li.2.de commiſſ.15. in pr.* Carolus Caraz Italus, quorum ille inſulas, hic alluuionem diuidendi modos tradidit. Quod ſi ergo alterutrorum horum principia & applicationes, vel iudex vel agrimenſor, † qui *à Boet. in li. de Geometr.* arbiter dicitur, & in iure noſtro arbitro comparatur, *l. 7. l.8. fin. reg. l. inter, de recept. arb. Cuiac. 10. obſ.2. Ruland. d. lib.4 c.20. nu.v't.* in diuidendis inſulis ſequatur, vterque innoxius eſt, neq; ex *tit ff. ſi menſor falſ. mod. dix.* conueniri poteſt. Nō magis quam iudex ſecundum † communem iudicans litem ſuam facit, *l. 2. quod quiſq; iur. gl. in l.1. & ib. Bart. C. de LL. Bart & Iaſ. in l.1. ff. ſi cert. pet. Menoch. de arb. iud. quæſt. lib.1. q.23. nu.5. & 11. Sebaſt. Medic in tract. de LL. p.4 q.26. Ioh. Vaud. lib.1 q.10.* quia eo caſu communis error ius facit *l.3. in fi. de ſupell. leg.* & plus eſt in opinione, quam in veritate. *l. 15. de acquir. hered. l.2. §.15. pro emt.* Vnde quamuis error ſeu falſa menſura † veritati non præiudicet, *arg. l.108. §.10. de leg.1. l.5. C. de iur. & fact. ign. l. vn. C. de err. calc. l.42. ff. de tranſ. Hieron. de Monte, cap.84.* quia ad inſtantiam partis debet menſuratio reiterari, *Bart. in l. 1. ff. ſi menſ. falſ. mod. Hieron. de Monte de fin. reg. c.26. num.10.* tamen id admittendum non eſt, ſi quis principia Geometrica, iuxta quæ menſuratio facta eſt, in dubium vocare velit, quia ea diſputatio exitum non inueniret, *arg. l.6. §.5. ad SC. Treb. l.20. de recept. arb.* Et facit huc illud vulgatum: aduerſus eos, † qui negant principia fruſtra diſputatur. *Quod eleg. explicat doctiſſ. Mornæus in præfat. de verit. relig. Chriſt.* Tribus autem modis controuerſiis finium finis imponitur: nempe per ſententiam, tranſactionem & iuſiurādum, *de quibus Hieron. de Monte cap.101.* Quod ſi diſtinctio regionum in inſula communi tam ſit perplexa & intricata, forte propter anguloſitatem & plurium vicinorum concurrentiam, vt iudex vel Geometra ſe extricare nequeat, exiſtimamus hic quoque adiudicationem † locum habere, vt vni tota inſula aſſignetur, condemnato cæteris pro rata portione pretium exſoluere. *l. 2. §. 1. l.3. l.4. fin. reg. l. 45. fam. herc. §.20. Inſt. de act. § 6. de off. iud. Cuiac. 22. obſ.39.* Qua in re ſemper illius qui maioris † partis dominus eſt,

65

66

67

68

69

70

71

voluntas præferenda, vt ipſi fiat adiudicatio. *arg. leg.* 8. *de pact. l.* 14. *in pr. depoſ. l.* 16. *de reb. aut. iud.* Quia maior pars trahit ad ſe minorẽ, *c.* 1. *de his quæ fiunt à prælat. l.* 3. *quod cuiuſque vniuerſ. VVeſ. conſ.* 4. *numer.* 69. *vol.* 1. vel dignioris, ſi omnium partes ſint æquales, *d. l.* 8 *de*
72 *pact. l. vlt. de fid. inſtr.* vel etiam ſorti † res permittenda. *l.* 5. *fam. herciſc. l. vlt. in pr. C. com. de lega. Mynſ.* 4. *obſ.* 37. Idem obſeruan-
73 dum, ſi forte diuiſio † inſulam ad exiguas portiones ſingulis inutiles redactura eſſet. Neque in eo peruerſitas vnius, *l.* 8. *de R. V.* ſeipſum damno afficere cupientis, dummodo alteri quoque noceatur, *Nou. Leo.* 102. *N.* 63. *vbi Goth.* ſed vtilitas omnium, ſpectãda eſt, *l.* 21. *com. diuid.* Quo ipſo, non eſt hoc diuiſionis arbitri-
74 um inter † caſus pro amico, referendum, quos vocant. Dd. *Iaſ. in l. dotis cauſſa, col.* 1. *num.* 35. *ff. ſolut. matr.* quaſi poſſit iudex ex pluribus eligere ſententiam, cui dicat, tu mihi ſola places. *gl. in c. venerabilem, verb. fauere, extra de elect.* Nam id ſi fiat contra iuris præſcriptum, potius eſt caſus pro diabolo, *vt vocat Theſſaur. deciſ.* 206.
75 *num.* 13. cum gratificationi † numquam ſit locus niſi vbi eam lex expreſſe indulſit. *l.* 31. *vbi Goth locat. l.* 3. *§.* 4 *ad Senatuſconſultum Silan. Moller.* 3. *ſemeſt.* 44. Tunc enim iudex poteſt gratiam facere, cui vult, *gl. in c. cum olim, verſ. miſericordem, de d. l. & contum. differ. Saxon. p.* 4. *diff.* 18. *num.* 3. Quo pertinet prouerb. Die Richter haben Schultheiſſen Ohren. *gl. ad art.* 61. *lib.* 1. Landtr. Alioqui gratia iudicis
76 inter † ſordes reputatur. *l.* 26. 76. *§.* 4. *ex quib. cauſ. mai. l.* 2 *C. de pœn. iud. l.* 12. *C. de tranſact.* Quo tamen nihil in praxi frequentius alij prouerbio cauſſam dedit, vt fauor in iudice plus poſſit, quam lex in Codice. Vt autem diuiſio eo rectius inſtituatur, neceſſe eſt
77 non ſolum oculatem † inſpectionem à iudice adhiberi. *l.* 8. *§.* 1. *fin. regund. de qua luculenter ſuo more Ruland. p.* 2. *li.* 3. *de com. m ſſ. per tot. Hieron. de monte de fin. reg. c.* 30. *&* 101. *num.* 10. ſed etiam inſulam cum
78 ſubiecto flumine & ripis vtrinque adhærentibus examuſſim † depingi, eamque picturam à partibus exhiberi vtile eſt, vt ea adiutus diuiſor citius medium Geometricum attingat, *Ruland. d. lib.* 3. *c.* 0. *num.* 6. *& lib.* 1. *c.* 17 *num.* 4. Variæ enim ſe offerunt inſularum
79 † formę, ſeu figuræ, quas vt cum Bartolo, & Geometris fingamus opus

Digitized by Google

opus non eſt,cum ex hiſtoriis veras haurire poſſimus. Aliæ in
longum porrectæ ſunt,aliæ quadratæ,aliæ rotundę. Pleræque
ita ſuperciliosę ſunt , vt vix certam formam exprimere poſſis.
Vnde nonnullæ etiam nomina participarunt. Planaria† à ſpe- 80
cie ita dicta. *Plin.lib.3.nat.hiſt.6.& lib 6.cap.32.* Planeſia de facie ſu-
pinitatis, *Plin.lib.3.c.5.Solin.c.19.Ptolom.lib.3.cap.1.* Aſteria ab Aſtri
figura, Trinacria à tribus oppidis eminentibus, Corymbia à ſpe-
cie Corimborū dicta *Hadri.Iuni.lib.3.animad.15.* Quamquā de Si-
cilia veteres aliter. Ea Trinacria pluribus aut triquetra† à trian- 81
gula ſpecie dicta *Plin.lib.3.c.8.Solin.c.12.* Quam formam & aliæ ſor-
tiuntur. Ita Patale in faucibus Indi triquetra figura *Plin.lib.6.cap.
21.* Ita Delta Ægypti inſula, à triquetræ litteræ forma, hoc vo-
cabulo ſignatius appellata. *Marcell.lib.22.Iul.Cæſar lib.4.de bell. A-
lex.Plin.lib.5.cap 9* Et ſimilem locum Padus in Italia facit, vt in
Ægypto Nilus, *Plin.lib. 4. cap.4.* Sed & totius terræ arculum
maiores noſtri triquetrum ſtatuere. *Iornand.in pr.de bell.Get. Oroſ.
lib.1.hiſt.2.* Strabo trifolio comparat, recentiores Chlamidi. Bri-
tanniam quoque plurimi triquetram dixere. *Iornand d lo.* quam
tamen Tacitus *in vita Agricol.* oblongæ ſcutulæ vel bipenni aſſi-
mulat. Proconneſus † platani folio ſimilis propter anguloſos re- 82
ceſſus, *Plin. lib. 4.cap.4. Mela lib.2 in Maced. Solin.cap.14.* Quam
tamen inſulam oblongam ſtatuit *Marcell. lib. 22.* Cyprus et
iam Ceraſtia dicta, quod multis promontoriis ſupercilioſa eſſet,
iuxta Xenag. quem tamen non probat Cælius Rhod.lib.30.lect.ant.1. Hi-
bernia ſimilis querno folio, ſi eius cuſpidem & à pediculo ſimili-
ter vnam partem abſcindas, *Iouius in deſcript.Hibern.* Fabaria † à 83
frugis ſimilitudine dicta. *Plin.lib.4.c 13.* Sardinia in Africo mari
ad ſimilitudinem veſtigij humani patet , vnde etiam Iſchos à
Græcis olim appellata. *Plin. lib. 3. cap. 7. Gell. lib. 13. noct.
Attic.28.*

Dromos Achillea peninſula ad formam gladii in tranſuerſum porrecta. *Plin.lib.4.c.12.* A Phalacro Corcyrę promōtorio ſcopulus, in quē mutatā Vlyſſis nauem à ſimili ſpecie fabulati ſunt, *Pli.*

d.c.12. De Iuthlandia *Adam Brem.cap.208.* quod latitudo eius diffuſior ſit ſecus Egdoram fl. inde vero paulatim contrahatur ad formam linguæ in cuneum angulum, qui Wendila dicitur. De
84 Strongyle † *Cornel. Seuerus in AEtna.*

Inſula cui nomen facies dedit ipſa rotunda.

Item Aryton inſularum rotundiſſima. *Plin. d.c.12.* Sunt autem duæ Strongylæ à rotunditate ita dictæ, vna Italiæ ex Æoliis, *de qua Solin. c.13.* altera ex Cycladibus, quæ & Melos aliis dicitur. *Gobelin. in Coſmod. æt. 1 c.6.* Aliæ alias formas repræſentant, non in mari ſolum, ſed etiam in fluminibus, prout alueus vel extendi-
85 tur, vel curuatur. Quamuis vero hæ inſularum figuræ † non ſemper in cõſiderationem veniant, quando de ipſarum diuiſione agitur, quia tunc nõ inueſtigatur medietas inſulæ, ſed medietas fluminis in quo ſita eſt inſula, neque tã conſideratur frons inſulæ quam frontes agrorum ex aduerſo: tamen etiam frons inſulæ potiſſimum conſideratur, ſi ab ipſa inſula menſurandi initium fiat, *vt dicemus ad explicationem l.56. de A.R.D. num. 134.* Quæritur au-
86 tem de † diuiſione inſularum facienda, vel inter eos, qui ab vtraque parte fluminis prædia poſſident: vel inter eos qui ab eadem ripa: *l.7 §.3. de A.R.D.* Quorum hi propriè confines dicuntur, *l.2. l.4. §.10. fin. reg. l.35. §. vlt. de contr. emt. l. 63. in fi. eo.* etiamſi riuus
87 priuatus forte interueniat, *l.6. fin. reg.* qui † confines quomodo probentur, *vide Guid. Pap. deciſ. 193. Valaſc. de iure emphyt. 49. num. 22.*
88 Illi † vicini propriè: *l.56. §.1. de A.R.D. l.1. §.7 de flum. l.3. §. 1. de aqua cottid.* item proximi, *l.30. §.1. eod. de A.R.D.* qui trans flumen prædia poſſident, *l.1. § 4. de ripa mun. Giſan. ad l 29. de A. R. D.* Quamquam hæc verborum differentia perpetua nõ eſt, cum etiã confines vicini dicantur, *in l.56. in pr. de A.R.D. l.6. in pr de aq. pluu. l.1. §.27. ad SC. Silan. Gvil.2. obſ. 69. num. 19.* Vicinos autem eſſe qui cis & trans flumen habitant, indubium eſt, ſi flumen intercedens ſit anguſtum, ita vt ex vna ripa vox clamantis in aduerſa ripa audiri & in-
89 telligi poſſit. Quod ad vicinitatem † requirit *Bart. in l. ſi tertius, 6. in pr. de aq. pluu.* vel etiam ſi ponte ripę ſint coniunctæ. *l. vlt. de flumin.*

flumin Hoc autem de fluuiis maioribus † ac nauigabilibus dici 90
nequit, quippe quibus inſula intercedens, non ſolum auditum, ſed etiam proſpectum ab vna ripa in aliam adimit *ſupra c.14. num. 21.* Ergo eius accolæ ab vtraque ripa ſibi inuicem vicini eſſe non videntur, neque ad illos *d.l.7 §.3. de A.R.D* pertinere. Verum dicendum *cum Menoch. lib.2. de arb. iud. quæſt. caſ. 212.* Bartoli definitionem non eſſe veram, cum vicini reſpectiue † & ſecundum 91
magis & minus dicantur, *d.l.6 in pr fin. reg.* vt & proximi, *l.92. de V.S.* vt flumen publicum intercedens eos non impediat. *d. l 4. §. pen. & vlt. l.5. fin reg.* Ita enim regiones & prouinciç ſibi vicinæ dicuntur. *l.99. §.1. de V.S. auth. qua in prouincia in fi. C. vbi de crimin ag.* quia proximior regio non interiacet, cum tamen ipſæ † flumini- 92
bus, ſyluis, montibus aliiſque terminis diſtinguantur. *Hieron. de mont. c.17. ſupra c.14. num. 89.* Sicuti ipſi populi vicini dicuntur *l. 2. §.18 de orig. iur.* quamuis latiſſimo fluuio ſeiuncti. Ita *Colum. li. 1 de re ruſt 3* ſcribit propter iniurias vicinorum Achæos, Hiberos, Albanos, Siculos ædibus profugiſſe relicto patriæ ſolo. Quod ſi ergo agatur de diuidenda inſula inter vicinos eos, qui ab vtraque parte fluminis ditionem poſſident, vel iuriſdictionem exercent, *vt in l 7. §.3. l.30. §.2. l.56. & l. pen. §.2. de A.R.D.* ante omnia ſpectandum eſt, ad quem flumen ipſum pertineat. Si enim ad vnam ripam eiuſque dominum † flumen totum pertineat, ſiue ex inue- 93
ſtitura ſiue ex præſcriptione, *de qua Capoll. lib.2. de ſeru. ruſt. 31. num. 14.* ad eam etiam inſulæ totius fluminis pertinebunt, quippe quç iure feudali fluminis dominum ſequuntur. *Parmenſ. lib.2. de alluu. c.51. & 52. ſupra cap. 3. num. 50.* Ita Rhodanus † fl. regnum Fran- 94
ciæ & Ducatum Sabaudiæ aliaque territoria interfluens, totus ad Regem Galliæ pertinet; *Hieron. de Monte de fin. reg. c. 24. numer. 9. Claud. Malleuill. ad regias aqua. conſtit. art. 89. ſupra. c.11. num. 64. Guid. Pap. deciſ 577. Cardin. Tuſchus in concl. pract. vol.3. concl. 403. numer. 16. Plura exempla vide apud Hieron. de Monte.* Quod ipſum quoque indubium eſt, ſi flumen in medio vnius territorii ſit, ita vt ripæ vtræque ad illud pertineant. *Ruland. d. cap. 16. num. 5.* Qualis caſus proponitur à *Gilman. 2. deciſ. Camer. 33.* Et exemplum in Ducatu

 Geldriæ

Digitized by Google

Geldriæ dedimus *cap.13.* Tunc enim bonum argumentum ſumi-
95 tur ab extremis † ad media, ita vt probatis extremis includatur medium, *Eberh.in top.in lo.117.n.2.Hieron.de Mont.cap.93.per tot.* Et quidquid eſt intra confines cedit limitato, *Hieron. de Mont.cap.23.num.2.& c.88.num.1.arg.l.73.§.1. de contr. emt.* Vnde quando ſunt certi termini deputati, omnia ſub illis contenta vno iure cẽſeri debent. *Valaſc.de iure emphyt.q.51.num.11.* Quod adeo obtinet
96 vt dominus habeat intentionem † fundatam, de eo, quod in fines eius includitur. *c.cum Epiſcopus,7 de offic.ord.in 6.VVeſemb.conſ 4.nu.71.Valaſc.d.lo.q.8.num.38. Modeſt Piſtor.1.conſ.14.* præſertim reſpectu iuriſdictionis, *Gilman 1.deciſ.Cam.33.num.1.& deciſ.50.num.1.deciſ.51.num.13 & 32. Matth.Steph lib.2.de iuriſd.7.num.70.part.2.* Itaque vtroque hoc caſu, nulla de diuiſione vel inſulæ vel fluminis occurrere poteſt controuerſia, cum vicinis in aduerſa ripa, cum illi ab omni fluminis iure & incremento ſint excluſi. Alia ra-
97 tio eſt, ſi quod plerumq; fit, flumen duo † diuerſa territoria interluat ac diuidat: Tunc enim vtriuſque erit vſque ad medietatem fluminis, *Socin.conſ 79.col.1. Iacob.de feud.in verb.& cum flumin. num.7. Boſſius in tit.d. flumin num.17. Roſenth.de feud.cap 5.concl. 30. Capoll. lib.2.de ſeru.ruſt 31.num.14. Hieron.de Monte cap.24.num.9.& cap.25.num.1 & ſeq. Ruland.d.c.10.num.7.* Et flumina ſunt communia vſque ad dimidium aluei vtrimque vicinantium. *Bart.de alluu. verſ. item videndum eſt, Bald.in c.ex litteris,col.pen.extra de probat. vbi dicit.* quod vſque ad mediam partem pro diuiſo verſus territoriũ ſingulorum præſumantur extendi fines eorum. *arg. l.arbor,de R.D. Ioh.And.in c cum cauſſam,de probat.late Cardin.Tuſchus vol.3.concl.405.* Et facit huc ſtatutum Municipij Gallici, *quod refert Claud. Malleuill. ad regias aq.conſtit.art 89.* Quod neceſſario dicendum, ſi in vtriuſque domini inueſtitura flumen aliquod pro termino expreſſum ſit, Ita: Concedimus tibi regionem illam cum regalibus ac pertinentiis vſque ad fl. Viſurgim, Albim, Amaſin &c. Quam-
98 uis enim dictio † vſque ſit ambigua, vt modo includat, modo excludat terminum, *vt notant Alber. Bart.& Dd. vulgo in l.patronus,35.§.1. de leg.3. Brecho.in l. hac adiectio, de V.S. Rebuff in tract.de ſentent. prouiſio.*

Digitized by Google

ciſio art.2.gl.3. & termini † etiam limitato cedant, *l.63.§.1.de contr. emt.* quando de ſui natura cedere poſſunt, vt flumina: *Archid. in c. Eccleſias, 13.q.1. Hieron. de Mont. cap. 23. numer.* 2. tamen hic vni non plus iuris, quã alteri tribuere poteſt, ne vnũ & idem verbum contrarios effectus operetur, quod abſurdum, *infra.c. 29. numer.* 89. Neque enim ratio aſſignari poteſt, quare magis vni, quam alteri debeatur flumen. *arg.l.5.prope fin de fideiuſſ. Hieron. de Mont. cap.* 24. *num.5.* Relinquitur ergo, vt lis per medium † decidatur, more Tiberij Imperat. *in l. Imp. Tiberi. 9. de hered. inſt.* & vtrique medietas fluminis tribuatur, quod in dubio ſemper fieri debet, iuxta illud: mediũ tenuere beati *c. afferte, de præſumt, l.3. prope fi. ſi pars hered. pet. Hieron. de Mont. cap.* 101, *n.3, Rut. Ruland. p.2. lib.5. de commiſſ.* 17. *num.* 1. Præſertim cum hinc naſcatur æqualitas, quæ † in omni diuiſione ſeruanda eſt *leg. fin. & ibi Bart. C. de fruct. & lit. exp gl. in l. ſi cum dies, §. ſi cum is, ff. de recept. arb. Specul. de dilat. §. 4. verſ. ſed numquid* cum ſit mater † amicitiæ & concordiæ conſeruatrix. *Nou.* 22. *§. fi. l. inter filios, C. fam. herciſ. Vaſqu.* 1. *ill. contr.* 24. *num.6. & ex eo Rickius de vnio. prol. c.3. numer.7. Hartvv. Daſſel. ad Statu. Lunenb. art.6. numer.* 4. Itaque ſententia *Schraderi de feud. part.3. cap.4. numer.36. Iacob. de S. Georg. in verb. & cum flumin. num* 7. vni flumen aſſignantium, de eo caſu intelligenda erit, quando in vnius inueſtitura fluminis expreſſe mentio facta eſt, in alterius non. Tunc enim illi ſoli conceſſum videtur per ſupra dicta. Alioqui prior deciſio in dubio, vt tutior obſeruanda eſt, vt ſcilicet flumen † commune præſumatur vſque ad dimidium aluei. *Hieron. de Mont. cap. 24. numer. 9. Boer. conſ. 24. numer.* 15. Fallit regula, ſi alueus poſtea curſum † mutaſſet. Tunc enim incrementum inſulare eius manet, cui ſemel acquiſitum eſt, quamuis eius ripa, hodie ſit remotior. Hæc cauſſa eſſe videtur cur inſulæ † Albis inter Hamburgũ & Harburgum maximam partem ad Duces Lunenburg. pertineãt, *Chytr. in Saxon. li.2. in f.c. ſeq n.70.* Quia nimirũ Albis, cũ antea à Septẽtrionali latere propius Hamburgo fluxiſſet, poſtea mutato alueo verſus auſtrũ ad ripas Lunenburgicas conceſſit. *Petit. articul. Hãburg. pro reſtit. in integr. art.63.* Vt ex hodierno fluminis curſu nõ ſemper firmum

Margin numbers: 99 (line 1), 100 (line 8), 101 (line 13), 102 (line 16), 103 (line 24), 104 (line 26), 105 (line 29)

firmum argumentum ad medietatem fluminis ducatur, ſed priora quoque tempora inſpicienda ſint. *arg. l. 56. de A. R. D* Iuri flumi-
106 nis etiam alia iura cohærent. Hinc quilibet vicinorum ius † agendi, piſcandi, ædificandi, protegendi, conducendi &c. in flumine habet, vſque ad medietatem. Conſequenter in altero latere id ius non habet. *Hieron. de Monte cap. 24. num. 8. adde Gilman. 2. deciſ. Cam. 33.* Qua de re Noe Meurer *in tract* von Forſtrecht. *part. 5.* § von bawen: Ein jede Obrigkeit mag weiter nicht bawen / im Rhein / dañ ſo weit derſelben gemarcke auff den Rhein gehet. Denn eine jede Obrigkeit / welche den Zolle vnd nutzen hat / iſt billich auch ſchuldig das Geſtad / den Weg vnnd Leinpfad zu erhalten. Item auff was Seiten ſich der Eißbruch anhengt / vnnd derſelbe der Obrigkeit zuſtehet / dieſelbe hat auch den Eißbruch. Vnnd ſo es ein gemeine vnzertheilte Oberkeit iſt
107 der Eißbruch auch gemein. Idem ergo de † inſulis dicendum, quæ vſque ad medietatem fluminis eius dominum ſequuntur, eiuſq; ſuperioritatem agnoſcunt. Atque hoc vſus Germaniæ ita ob-
108 ſeruat. Ita in pactis Sigiſmundi Regis Poloniæ † & Gothardi Ducis Curlandiæ ita cautum: Cum tractus Dunæ fl. ſurſum atque deorſum inter nos & Ducem conſtituat, æquitatis ratio poſtulat vt medietate fluminis in piſcando, aliiſque cōmoditatibus Dux perpetuo gaudeat: quæque inſulæ ſiue mediamnes in Duca fl. alteri parti viciniores ſunt, apud eandem partem maneant, *Chytr. lib. 20. Saxon. Quod exemplum non recte accepit Heig p. 2. q. vlt. num. 84.* cum eo priuati ab incremento inſulari excludantur. Idem ob-
109 ſeruatum in Viſurgi † flumine, cuius dominium (procedendo ab oſtio fluminis verſus caput) à parte orientali ad Marchionatum Stadenſem, & comitatum Lesmonæ, nunc Archiepiſcopatui
110 Bremenſi incorporatos, à parte orientali vero ad comitatum † Ruſtringiæ, Ambriæ & Stedingiæ, (qui nunc eſt Oldenburgicus & Delmenhorſtanus) cum omnibus inſulis vſque ad medietatē ab antiquo pertinuit. Niſi quatenus ditio Wurdena trans Viſurgim comitatum Oldēburgicum extendit, & ad eundem pertinet. Eatenus enim totus fluuius cum interiacentibus inſulis Comitis eſt Oldenburgici, *per ſupradictam conſtit. Adolphi Imper.* In cuius

Digitized by Google

cuius iuris poſſeſſione, quam inſula Hammelwerdenſium † ab 111
Adolpho Comite & fratribus anno 1491. Conſulibus Bremenſibus pro certa pecuniæ ſumma oppignorata, ſed à Dn. Anthonio p.m. (hodierni Comitis Dn. Anthonij Guntheri auo p.m.) iterum redemta. *Chron. Oldenb. lib. 3. c. 3.* & aliæ ripę occidentali adiacentes inſulæ euincunt, confirmati ſunt † Comites Oldenburgi- 112
ci pactis cum ciuitate Bremenſi initis anno 1576. hiſce verbis: **Ob newe Inſulen vnd Sande in der Weſer ſich aufſwerffen würden / die ſollen deß jenigen ſeyn / deß Land ſie zunechſt berühren.** Hæc ergo medietas fluminis terminus eſt cuiuſque prouinciæ, adeoque ipſum medium † Geometricum, *de quo Cœl. Rhod. lib. 22. lect. ant. 16.* 113
quod definit Hieron. de Mont. cap 27. n. 5 punctum inter extremitates ſiue latera. Id medium, ſiue punctus quomodo † inueſtiga- 114
ri poſſit, *docuit Accurſ. in §. inſula, verb. mediam partem. Inſt. de R. D.* rudi quidem Minerua, ſed tamen appoſite, *iuxta l. 29. de A R. D.* ſi chordula ſeu linea ab vna ripa ad aliam trans flumen ducatur, eaque dimidietur, puncto in medio poſito, quod vltra punctum erit ad vlteriores, quod citra, ad citeriores pertinebit. Eamque doctrinam amplectuntur Dd. paſſim, *de quibus Hieron. de Monte ca. 18. n. 1. & 2.* Fit ergo hic menſuratio † per lineam rectam nullo 115
obſtaculo inſulę vel arborum attento, quod aliud eſt in menſura miliarium, quia illa fit per itinera & loca conſueta, & non per lineam rectam eundo per campos, *vt ait Paul. de Caſtro in l. 1. in fi. ff. ſi quis cauti. Hieron. de Mont d. lo. c. 26 in fi.* Quamuis vero Accurſium *in d. §. inſula*, vbi initium menſurandi ab agrorum extremitate fieri voluit, corrigat † *Parmenſ. lib. 3. de alluu. 4.* ita quod à late- 116
ribus fluuii ſeu aluei fieri debeat, vſque ad medietatem fluminis: tamen non videtur ripas excluſiſſe Accurſ. cum illę vt plurimum † agris annumerentur. *l. 51. l. 69. de contr. emt.* Si enim non annu- 117
merentur, ſed ſeorſim ab agro conſiſtant, tum inſula non agro, ſed ripæ, vt propiori obueniret. *l. 38. l. 65. §. 3. de A. R. D.* Quo ſi ergo ager in ripam præruptam † deſinat, ac à plano in aquam ver- 118
gat, *iuxta l. 3. §. 2. ne quid in fl. publ.* perinde erit, ſiue à ripa, ſiue fluminis latere initium menſuræ ducatur, quia nullum interuallum

Digitized by Google

ſubeſt. At ſi decliuis ſit ripa, vt cliuus montis deſcribitur, *in l.52. §.*
2. ad L. Aquil. quæ in limum prius, quam in aquam deſinat, prima
119 & quaſi præiudicialis quęſtio erit, quouſq; † ripa finiatur, *ex l.1. §.*
5. & l.3. ne quid in fl. publ. Parmenſ. lib.1. c.9. §.1. num.7 Per hanc enim
plurimum incrementi inſularis lucrari poterit dominus, ſi à la-
teribus fluminis menſura ducatur. Et quid ſi æſtus & receſſus
maris ripas ac littora variet, vt in Viſurgi, Albi, Amaſi aliiſque flu.
nauigabilibus prope mare contingit? An ab aqua ſub æſtu an ve-
ro ſub receſſu menſuræ initium faciendum? Magis eſt ergo & cer-
120 tius vt ab extremitate ripæ † menſuratio inchoetur, quæ hic qua-
ſi tranſuerſalis eſt, ac latitudinem fluminis inſulæque metitur. In
121 qua propinquitas † ſiue proximitas ſpectatur à centro medieta-
tis vſque ad ripam æſtimanda, *vt in caſu l.30. §.2. l.56. §.1. l.65. §.3. de*
A.R.D. l.1. §.6. de flumin. Itaque quatenus inſula cuique ripæ proxi-
mior eſt, eatenus illi accedit & adiudicabitur, *vt a gl. in d. l. ad-*
eo, § inſula, verb. proximior, de A.R.D. Parmenſ. d. lib.3. cap.2. num. 8.
122 Quod ſi tota inſula intra centrum † medietatis fluminis conſtite-
rit, tota quoque ad viciniorem ripam pertinebit, *d. leg.7. §.3. in fin.*
eod. Si ipſi centro incubuerit, vel pro parte ſaltem ad hanc ri-
pam declinauerit; pro ea quoque parte, quæ eſt intra centrum
ad hanc ripam pertinebit. *l.56. §.1. l.7 in fi. l.8 de A.R.D.* Vnde qua
123 parte alueus fluminis † eſt anguſtior, illi plus incrementi inſula-
ris acquiritur, ſi ab altera parte alueus ſit latior. Illi enim minus
124 accedit. Quæ cauſſa eſt, quod inſulæ † Viſurgis infra Bremam ma-
ximam partem ad Comitatum Oldenburgicum pertinent, quia
illic alueus inter ripam & inſulas anguſtior eſt. Atque hæc de di-
uiſione inſularum inter vicinos ab vtraque parte fluminis habi-
125 tantes. Quoties vero agitur de diuidenda inſula † inter confines,
qui ab eadem parte fluminis prædia poſſident, tum menſura in-
directum facienda, *l.29. de A.R.D.* ſecundum longitudinem flumi
nis procedit. Itaque hic nulla propinquitas inſulæ attenditur,
ſed ſaltem pars anterior cuiuſque prædij cuius frons inſulam re-
ſpicit. Id quod eleganter docet Parmenſ. *d. lib.3. cap.3 §.1. arg. l.*
7. §.3 & 5 leg.29. l.30. de A.R.D. In quibus locis ſcrupulum alicui
iniicere

iniicere poteſt, quod † latitudinis nomine ICti vt plurimum vtãtur, cum poſſit prædium in longitudine inſulam aduerſam reſpicere. Sed ICtos terminis hiſce longitudine, latitudine, regione, fronte, in hac materia indifferenter vti docet *Parmenſ. lib. 3. c. 4. & confirmat l. 56. in pr. de A. R. D.* vbi longitudo dicitur, *quæ à Gaio in l. adeo, 7. §. inſula, 3.* latitudo dicitur *l. vlt. pr. quæ res pign. obl.* Ita regio ſiue frons † prædij dicitur quæ inſulam ex aduerſo reſpicit. *d. leg. inſula.* E regione, *leg. 26. §. vlt de except. rei iud* plaga. *leg. 41. §. 9. de leg. 3.* Non quod inter hos terminos nulla ſit in facto differentia, *de qua leg. 6. quemad. ſeru. conſtit. & ibi Cuiac. 14. obſ. 11.* ſed quia in vſu iuris nihil intereſt. *d. leg. 7. §. 3. & 7.* Sunt enim fines agrorum. *l. 48. de act. emt. d. l. vlt. quæ res p gn.* Alioqui cũ prædii longitudo ſit ſecundum longiora latera, & ſecundum breuiora latitudo: ideo ſi ſecundum ripam ſint longiora latera, frons prædij proprie longitudo, ſi breuiora, latitudo dicitur. *Parmenſ. d. c. 4. n. 9.* Latera au em quot † modis dicantur *vide Bart. in tract. de inſul. verſ. quid ſi ex vno. & ex eo Hieron. de Monte cap. 27. num. 6.* Frontes agrorum aut rectæ ſunt, aut obliquæ. Recta † frons agri in flumine ea dicitur, quæ linea recta contenta eſt, & quæ recta linea ad lineam longitudinis fluminis comparata, ei æquidiſtans ſeu parallela fuerit. Obliqua † frons dicitur, quæ etiamſi linea recta cont nta ſit, ad rectam tamen fluminis longitudinem cõparata, ei æquidiſtans ſeu parallela eſſe non poterit. *Parmenſ. d cap. 4. num. 18.* Data itaque frontium † paritate, frons agri recta maiorem, obliqua vero minorem habebit latitudinem regularem. Vnde eo maior ſemper erit obliquæ frontis latitudo, quo magis ea frons ad rectæ frontis poſitionem accedet. Quin poteſt contingere, vt frons agri obliqua nullam cõſequatur portionem incrementi inſularis, ſi adeo ſit in ſeceſſu & latebris, vt ad illam reſpicere inſula non poſſit. Quæ omnia exemplis latiſſime demonſtrat *Parmenſ. d. c. 4.* Quem, ne hic actum agamus, conſulere poterit quiſquis eius opera indiget. Modo id obſeruetur, vt quæ de prædio vel agro vicino dicit ille, eadem etiã locum habeant, ſiue territorium, diſtrictus, Comitatus, Ducatus &c. in ripam

126 127 128 129 130 131

fluminis deſinat. In his enim omnibus idem ius quod in prædio vel agro. Deinde quæ de diuiſione inſularum inter † confines dicta ſunt; ea non ſaltem in fluuialibus, ſed etiam in maritimis propioribus inſulis locum habere poſſunt, cum ipſæ quoq; littora prætexant, vt de inſulis Friſiæ dictum. Alia ratio eſt diuiſionis inter vicinos. Quia illa ſaltem in fluuialibus inſulis obtinet, non in maritimis, vbi duo littora ſibi è diametro contraria non occurrunt. Niſi forte in Boſphoro aut Helleſponto. *de*

132 dio vel agro. Deinde quæ de diuiſione inſularum inter † confines

133 *quo ſupra c.3.* Quod ſi inſulę iam perfectæ † incrementum aliquod alluuione acceſſerit, illud non iure inſularum, *iuxta §.22. Inſt. de R.D.* ſed iure alluuionis, *iuxta §.20.* in diuiſione æſtimãdum eſt. Inſula enim hoc reſpectu rationem continentis agri obtinet, cui augmentum hoc accedit. *v. ſupra cap.12. num.9. Giſ.in.ad l.56. de A.*

134 *R.D. Donell.4. comment.29.* Eius rei exempla aliquot a Proculo † ICto *in l.56. de A.R.D.* proponuntur, quæ percurremus. Primum quæro: Si inſula enata ex aduerſo agro meo, ita vt eius longitudo regionem prædij mei nihil excederet; poſtea ita aucta ſit paulatim, vt contra frontes vicinorum procederet, cuius iuris ſit, quod accreuit. Dubitandi ratio eſt, quod vicinis incrementum hoc ſit aduerſum. Ergo illis debebitur. *arg. d. §.23. Inſt. de R.D.* Sed ea non obſtante reſpondet Proculus, id meum (conſulentis) fore, ſi flumen alluuionis ius habeat, & inſula ab initio propior fundo meo fuerit. Nam cum ab initio inſula meo prædio ex aduerſo ſita, & vicinior mihi tota debeatur, etiam id quod poſtea acceſ-

135 ſit, mihi debebitur, quia initium † cuiuſque rei ſpectatur. *l.8. in pr. mand. l.1.§ 13. & 30. depoſ. l.1. ad SC. Maced. l.8.§.2. pro ſocio. l.78. de V.O.* non exitus vel progreſſus *l.11.§.2. de minor. l.14. d. ſicar.* Et à primodio tituli poſterior formatur euentus, *l. vn. fin. C. de in pon. lucrat. deſcript. lib.10 Gail. lib.2. obſ.49. num.6. Eberhard. in top. in lo.131. Myn ſ. reſponſ.2. num.1. Zaſ. conſ.14. num.48. & conſ.15. num.45. lib.1. & conſ.16. num.52. lib.2.* Et acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. *Facit ratio in l.26.§. fin. de except. rei iud.* Itaque iure id defendo contra confines, non ſolum inferiorem & ſuperiorem, ſed etiam vicinum, qui trans flumen prædia poſſidet *d. l.56. in pr.* Non

obſtat

Digitized by Google

obſtat dubitandi ratio, quia incrementum illud, non amplius iure inſularum, ſed iure alluuionis cenſetur. Itaque mihi, cuius inſulę accreuit, debetur, tamquam propiori. Neque enim hic dimenſio facienda eſt à meo agro, cui primum inſula acceſſit, ſed ab ipſa inſula, cui incrementũ hoc accreuit. Quod adeo obtinet, vt ſi altera medietas fluminis tota inſulæ meæ per alluuionẽ ſenſim & pedetentim adiiciatur, mihi adimi non poſſit, quia ius alluuionis † non vſque ad centrum medietatis in flumine, ſed in † 136
infinitum competit. *Parmenſ. d. lib. 3. c. 2. §. 1. num. 9.* Secundo quæro: † Si cum propior ripæ meæ enata eſt inſula, & poſtea inter me 137
& inſulam totum flumen fluere cœpit, relicto & exſiccato alueo ab altera parte inſulæ, an & inſula mea maneat, & aliqua pars ſoli exſiccati mihi debeatur? Dubitandi ratio eſt, quod alueo exſiccato inſula hodie propior eſſe videtur vicino trans flumen, quã mihi, cuius ager remotior eſt ab inſula, eo quod totus amnis in brachium meum ſe transfudit. Sed ea non obſtante, ICtus hic quoq; initium attendendum eſſe cenſet, non id quod poſtea cõtigit. Semel enim inſula mea facta eſt. Ergo quamdiu à fluminis violentia ſalua † manet, mei iuris remanet. *arg. l. 23. §. 5. de R. V.* I- 138
taque & alueus exſiccatus pro dimidia parte inſulæ meæ accedet *iuxta §. quod ſi, 23. de R. D.* eo magis, quod à parte ripæ meæ amnis violentior factus, procul dubio agro meo quid detraxit. Et quid ſi totum agrum meum abſorpſiſſet? Adhuc enim inſula mea ſemel facta, id incrementum cum damno compenſare debebit. Eadem ratione decidendi vtitur Paulus ICtus † in tertio exemplo 139
in l. 65. §. 3. de A. R. D. ſi inter meam inſulam & contrariam ripam alia inſula nata fuerit, vt menſura inſtituatur ab extremitate inſulæ meæ in flumen porrecta, non ab agro interiore, propter quẽ ea inſula mea facta fuerit. Nam quid intereſt, inquit, qualis ager ſit, vtrum in continenti, an in inſula ſitus, cuius propter propinquitatem poſterior inſula, cuius ſit, quæratur. Propinquior enim fluminis ripa hic ſpectanda, non remotior. Ea autem eſt in inſula mea. Quæ ſicuti iure † ciuili inter priuatorum agros obti- 140

Digitized by Google

nent,ita etiam in regionibus ac prouinciis publicis obtinere debent,quibus de conſuetudine non ſolum dominia,ſed etiam regalia incrementorum accedunt,vt dictum.

CAPVT XVIII.

De alluuione Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *Continuatio ordinis.*
2 *Modus acquirendi inſulas duplex.*
3 *Tribus generibus inſularum tres modi acquirendi reſpondent.*
4 *Titulus eſt oneroſus vel lucratiuus.*
5 *Alluuio eſt modus acquirendi iuſtiſſimus.*
6 *Alluuio etiam ignorantibus accedit.*
7 *Alluuio comparatur iuri accreſcendi.*
8 *Ius accreſcendi etiam in inuitum operatur.*
9 *Alluuio raro ſine damno alterius procedit.*
10 *Deus alluuionum incrementa moderatur.*
11 *Propria negligentia ſecundaria decrementi cauſſa.*
12 *Decrementum repeti non poteſt.*
13 *Alluuionis incrementum in foro conſcientiæ retineri poteſt.*
14 *Alluuionis nomen tripliciter accipitur.*
15 *Augmentationis definitio etiam alluuioni conuenit.*
16 *Definitio alluuionis ab Imper. tradita an ſit bona?*
17 *A receptis definitionibus non facile recedendum eſt.*
18 *ICti veteres circa definitiones curioſi.*
19 *Parmenſis denfitio inſufficiens.*
20 *Diſputatio de definitionibus in praxi inutilis.*
21 *Cauſſæ externæ eſſentiam rei non ingrediuntur.*
22 *Incrementi vocabulum generale.*
23 *Cauſſa efficiens alluuionis duplex.*
24 *Acceſſus & receſſus aquæ cauſſa alluuionis.*

25 *Alluuio*

Digitized by Google

25 *Alluuio vnde dicta?*
26 *Agri fluuiis propiores, ſunt fertiliores.*
27 *Aluei incrementum ab alluuione differt.*
28 *Appulſus vehementior alluuioni contrarius.*
29 *Motus aquæ generalis alluuionis cauſſa.*
30 *Anima principium motus.*
31 *Flumen & mare an ſit animal?*
32 *Flumen homini comparatur.*
33 *Motus fluminis internus vel externus.*
34 *Aqua fluit ac refluit.*
35 *Flumen quaſi corpus & animam habet.*
36 *Alueus venter fluminis.*
37 *Flumina ſuos ſpiritus habent.*
38 *Ventorum diuerſitas.*
39 *Zephyrus & Fauonius mites venti.*
40 *Auſter Friſiæ ſalutaris.*
41 *Siderum potentia in flumina.*
42 *Fluminum purgatio materiam ſuppeditat.*
43 *Materia alluuionis limus.*
44 *Etiam lapides alluuionem ingrediuntur.*
45 *Flumina aurifera.*
46 *Fluuij turbidi in alluuionem proni.*
47 *Pura aqua alluuionem non producit.*
48 *Moſella inſularum expers.*
49 *Cauſſa formalis alluuionis.*
50 *Alluuio per partes procedit.*
51 *Paulatim quomodo fieri dicatur?*
52 *Inſula fortuita ac manufacta magis in oculos incurrunt.*
53 *Cruſta terrea quatenus alluuionem ingrediantur.*
54 *Triplex inſularum ſubiectum.*
55 *Danubius fluuius turbidus.*
56 *Padi volubilitas.*
57 *Eridanus fluuiorum Rex aurifer.*
58 *Græcorum inſcitia circa Eridanum.*

59 *Nilus*

59 *Nilus Ægypti fluuius.*
60 *Nili aqua genitalem vim habet.*
61 *Ægyptii populorum antiquiſſimi haberi volunt.*
62 *Nilus alluuionis inſularumque ferax.*
63 *De Nilo ſtatutum etiam ad alia flumina pertinet.*
64 *Alij fluuij terrarum productores.*
65 *Euphratis fertilitas.*
66 *Fluuij flexuoſi in alluuionem inclinant.*
67 *Maander flexuoſus.*
68 *Fluuij ſpacioſi inſulas producunt.*
69 *Ganges inſuloſus.*
70 *Albis inſuloſus.*
71 *Viſurgis inſuloſus.*
72 *Hollandia à Rheno aduecta.*
73 *Anguſtia fluminis impedit inſularum productionem.*
74 *Mare vadoſum alluuionis capax.*
75 *Mare rubrum vadoſum.*
76 *Inſula marina tam per alluuionem, quam per receſſum aqua fiunt.*
77 *An alluuio in mari contingat?*
78 *Ariſtotelis teſtimonium.*
79 *Inſula naturales primi modi ſine alluuione non fiunt.*
80 *Diuerſitas maris circa inſulas.*
81 *Poſita cauſſa ponitur effectus.*
82 *Æſtus maris materiam defert.*
83 *Purgatio maris certis temporibus fit.*
84 *Purgamenta maris.*
85 *Arena in mari copioſior quam in flumine.*
86 *Auctoritas Dd. pro hac ſententia.*
87 *Iuris quaſtio circa incrementum marinum.*
88 *Alluuionis ius reale.*
89 *Alluuionis ius aquitate nititur.*
90 *Maria & flumina conſitorum partes ſuſtinent.*
91 *Mare eſt inſtar tyranni.*
92 *Alluuionis marina incrementum ad regalia pertinet.*

93 Comes

93 *Comitis Friſiæ Orientalis iura circa alluuionem*
94 *In Italia alluuiones marinæ infrequentes.*
95 *Statuta de fluminibus etiam ad maria pertinent.*
96 *Niſi alia ratio impediat.*
97 *Flumen pro qualibet congregatione aquarum accipitur.*
98 *Maris appellatio quandoque etiam flumen includit.*
99 *Mare & flumen ſæpe coniunguntur.*
100 *Salſedo materiam incraſſat.*
101 *Alluuio ſalis coctioni aſſimulatur.*
102 *Terra alluuionis marinæ in principio ſalſa.*
103 *Paulatim dulceſcit.*
104 *Alluuio marina an occupanti cedat.*
105 *Lacus an alluuionem recipiant?*
106 *Lacus terminos ſuos retinent.*
107 *Communis Dd. reſponſio.*
108 *Regula ex eo conſtituitur, quod vt plurimum fit.*
109 *Lacus maiores maria vocantur.*
110 *Lacus quoſdam flumina pertranſeunt.*
111 *Lacus pigri & motu carentes.*
112 *Lacus quandoque exſiccantur.*
113 *Lacus exſiccati ad aluei incrementum pertinent.*
114 *Ad alluuionem concurſus cauſſarum requiritur.*
115 *Ignorantia materiæ alluuioni non derogat.*
116 *Inſula naturalis quando perfecta ſit?*
117 *Originarius inſulæ ſtatus inſpiciendus.*
118 *Res perfecta quando dicatur?*
119 *Natura opera ſemper perfecta.*
120 *Perfectum eſt quod in vſu eſſe poteſt.*
121 *Bartoli opinio à Parmenſi reprobata.*
122 *Alueus fluminis æſtate æſtimandus.*
123 *Flumina quædam æſtate creſcunt.*
124 *Inſulæ aquæ æquales.*
125 *Littus quid?*
126 *Arena Viſurgis.*

127 *Nota inſularum Rheni.*
128 *Inſula petroſa graminis expertes.*
129 *Varietas inſularum per ſingulas regiones.*
130 *Ruſticorum opinioni ſtandum.*
131 *Inſulæ naturales per alluuionem fiunt.*
132 *Alluuionis nomine quandoque etiam inſula comprehenditur.*
133 *Statuta de alluuione, obtinent etiam in inſulis.*
134 *Alluuio & inſula quid differant?*
135 *Differentia inter acceſſorium & principale.*
136 *Incrementum latens & patens.*
137 *Differentia alluuionis & inſulæ.*
138 *Alluuionis poſſeſſio ſine noua apprehenſione non acquiritur.*
139 *Alluuionis incrementum difficulter probatur.*
140 *Alluuionis productio facilior eſt quam inſulæ.*
141 *Omne principium graue.*
142 *Arcana circa procurationem incrementorum.*

1 VT inſulæ nobis proſint ac beent, qui fructus † eſt omnium bonorum, *l. 49. de V. S.* neceſſe eſt, vt in patrimonium noſtrum redigantur, *l. 52. de A. R. D. l. 5. de V. S.* ſiue iure dominii ſiue poſſeſſionis, *l. 38. §. habere, de V. O. l. 9. de R. V.* quippe cum hæc nihil aliud ſit, quam vſus rei. *l. 115. de V. S. Vult. 1. I. R. 67. num. 4.* Hoc autem fit per modos ac-
2 quirendi † iuris Gētium vel ciuilis. *§. 11. Inſt. de A. D. I. l. vlt. de vſu & habit. l. 1. de A. R. D.* Quorum illi communes ſunt omnibus hominibus, hi proprii ciuium Roman. *§. 1. & 2. I. de I. N. G. & C.* Quamuis
3 vero tribus † modis inſulæ producātur natura, caſu, & arte, *ſupr. c. 4. in fi.* quibus alluuio, inuentio & ædificatio quodāmodo reſpōdent, quorum prior modus acquirēdi eſt naturalis, ſiue iuris Gēt. primæui, *Bapt. Parm. lib. 1. de alluu. 5. n. 10.* cæteri induſtriales: tamen plures ſunt cauſſæ, quibus in dominiū noſtrū rediguntur, nēpe occupatio, traditio, præſcriptio &c. *l. 1. de Public. in rem act. l. 1. & ſeq.*
4 *de A. R. D.* partim ex titulo † lucratiuo, partim etiam oneroſo, inter quos modos magnum eſſe diſcrimen *patet ex leg. 1. C. de impon. lucrat.*

Digitized by Google

lucrat.deſcript. & *ibi Dd.l.8.3.§ 6.de V.O l.17.l.19.de O.* & *A. Schneid.*
in §.item,6.Inſt.de act. De ſingulis ordine tractabimus, incipiendo
ab † alluuione , qui eſt modus acquirendi iuſtiſſimus ac natura- 5
liſſimus.*l.2.pro ſuo.* Contingit enim domino per operationẽ na-
turæ,non ſolum † ignoranti,ſed etiam inuito,*arg.l.39.de neg.geſt.l.* 6
53.de ſolut.l.20.§.5.de ſeru.vrb l.30.§.fin.ſi ſeruit. Flumen enim pro i-
pſo,ſine vllo ſuo facto laborat.*leg. 30.§.fin.de A.R.D.* Eoque al-
luuio † comparatur iuri accreſcendi , *Petrus Belloius lib.3. varior.3.* 7
in pr. And.Knich.lib.1 de pact.inueſt.1,in fi.arg.leg.ſi Titius,33. §.fin. de
vſufr.leg.13.§. 14.de act.emt. quippe quod coniuncto, non ſolum
latenter ac ipſo iure accedit, *leg. ſi duo,8.de b.p ſecund.tab.* ſine vl-
lo ipſius facto, *leg.qui ex duabus, 53.§.1.de acquir. hered. Iohan. Suer.*
collega quondam lib.1.de iure accreſc.1. in fin. ſed etiam † inuito.*leg. ſi* 8
quis,35.ff.eod.leg. 3.pro derel.Duar.lib.1.de iure accreſc.3. & *lib.2. cap. 1.*
Suerius d.lib.3.cap.2 licet alias ius accreſcendi à iure alluuionis ſe-
paratum ſit,*Bart. de inſul.verb.cui ab vtraque, Parmenſ.lib.2 de alluu.*
2.numer.5. Vaſq. 2.contr.59.numer.6. etiam præſcriptioni alluuio-
nem comparat. Quamuis vero alluuionis † incrementum raro ſi- 9
ne damno agri aduerſi contingat,*iuxta gl.in leg. Martius,de A.R.D.*
vt propterea non ſolum acceſſionem,ſed etiam deceſſionem ter-
ræ cauſſetur, *in leg.id quod, 7.in pr.de peric.rei vend.* tamen id dam-
num diuinæ prouidentię † accepto ferendum eſt, *arg.leg.2.C. de* 10
alluu. quæ propter peccata hominum diuitias vni quandoque
ſubtrahit,*vt ſunt exempla Gen.30.in fi. Dan. 2.v. 21.* & *paſſ* eaſque
alteri , ac amicis ſuis etiam dormientibus largitur. *pſal.127.verſ.*
3. ex parte quoque proprię hominum † incuriæ, ripas & littora 11
contra impetum fluminis non ſatis munientium.*leg.1. C.de alluu.*
Quæ cauſſa eſt, quare apud Romanos,quidquid vis aquæ abſtu-
liſſet, repetitionem † non haberet, vti ea res neceſſitatem ripæ 12
muniendæ iniungeret *teſte Aggeno Vrbico conſentiente Iuriſconſulto*
in leg.1.§.5.verſ. nam cum.de flum. Deinde propter dubium euen-
tum caſus fortuiti non attenditur,qui ſe ad vtroſque vicinos æ-
qualiter habet *arg.l.11.C.de tranſ.l.12.C.de inoff. teſt.* Fieri enim
poteſt, vt fluuius mentem mutet , & cui hodie portionem

addidit, cras cum fœnore detrahat *d.l.38.de A.R.D.* Qua de mutabilitate *Impp. Theod. & Valent. in l.1.C.Theod. de allun. cuius reſiduum eſt in l.3.C.Iuſtin. eod.* Æquo ergo animo pati vicinus debet, ſiue melior ſiue deterior eius conditio facta ſit, fluminis natura immutata. *l.1.§.6.de aqua pluu.* Vt nullum ſit dubium, quin hoc allu-
13 uionis † incrementum agro vel regioni noſtræ etiam cum damno vicini adiectum, bono iure etiam in foro conſcientiæ retineri à nobis poſſit. *arg.c.quo iure, diſt.8.* quia Euangelium non tollit politias. *Philip. Melancht. in epit. moral. philoſ. fol. (mihi)* 122. Porro allu-
14 uionis nomen in iure noſtro † tripliciter accipi *explicauit Parmenſ. lib.1.c.2.* vel pro ipſo actu alluuionis: vel pro incremento alluuio: vel pro iuris effectu, quatenus eſt modus acquirendi. Prior acceptio phyſica eſt, & ad naturę operationem pertinet. Cuius exacta definitio licet difficilis videatur, *iuxta illud Iobi* 38.*v.* 38. po-
15 teſt tamen illi † accommodari augmentationis deſcriptio *ab Ariſtot. lib.1 de gen. et corrupt. text.31. tradita:* αὔξησις ἐςὶ τοῦ ἐνυπάρχοντος μεγέθους ἐπίδοσις, ἡ δὲ φθίσις μείωσις. Quam ſic reddidit *Albert. Brunus in tract. de augment. & diminut.* Quod ſit alicuius exiſtentis ſuperueniens acceſſio: ſicuti etiam Azo *in ſum.C. de allun.* per accretionem eam definit. *arg.§.vlt.2.Feud.*4. Diminutio vero minoratio eſt. Poſterior acceptio ad modum acquirendi pertinet, de quo hic agimus.
16 Ad media ſignificat. pertinet definitio † Imper. *in §. præterea, Inſt. de R.D.* quod ſit incrementum, terræ ab aqua ita latenter adiectum, vt intelligi non poſſit, quantum quoquo temporis momento adiiciatur. Ea an perfecta ſit diſputant Interpretes. Affirmant *Bald. in rubr. de R.D. num.20. Faber & Dd vulgo in §. præterea, Iaſon in conſ.126.lib.4.* Negat *cum Hotom. in d.§. præterea, Bapt. Parmenſ. lib.1. de allun.2.* vbi aliam definitionem ſubſtituit. Sed non facile à re-
17 ceptis † in iure definitionibus recedendum eſt, vt vt non ſemper ſint æque bonæ, *monente Gædd. de contr. ſtipul. c.1. concl.3.n.89.* cum
18 ICtos † veteres in conſtituendis definitionibus admodum ſollicitos fuiſſe per exempla demonſtret *Borch. de pact. c.1.n.3.* Alioqui vix eſt, vt non data inſtantia aliqua ſubuerti poſſit definitio, *l. omnis defin. de R.I. de qua eleg. Paurmeiſter lib.1. de iuriſd. imper. 2.* Id quod

quod in Baptiſtæ † Parmenſis definitione veriſſimum eſt, & ob- 19
ſeruauit etiam *Gœdd. in conſ. de alluuio. maris num. 17. & num. 158* vbi eam ex profeſſo oppugnat. Certe in praxi diſputatio de defi- 20
nitionibus inutilis videtur *Iulio Claro lib. 5. recept. ſentent. §. practica criminalis, q. 12. num. 1. ſupra cap. 2. num. 6.* Quamuis vero plura ad productionem incrementi alluuij requirantur, quam expreſſit Imper. *in d. §. praterea:* tamen non opus eſt, omnes † cauſſas etiam 21
externas ſingulatim in definitionibus exprimi. *Dd. in §. 1. Inſt. de nupt.* quippe quæ rei eſſentiam non ingrediuntur *Ioh. Coraſ. lib. 1. de iuris arte 18.* Et multa quoque tacite & vi ipſa inſunt. *Hieron. Treut. lib. 1. ſelect. diſput. 27. th. 3. lit. E.* Genus eſt incremētum, quod vocabulum ad † omne augmenti genus pertinet, ſiue natura ſiue 22
artificio, ſiue quoquo modo contingat. *arg. auth. qui res, C. de SS. Eccleſ. Bapt. Aymus lib. 1. c. 2. num. 3.* ſequentia formam ſiue differentiā ſpecificam inſinuant. Tria autem requiruntur ad generationem, ſubiectum cauſſæ, & priuatio. *Ariſt. 7. metaph. 7. De priuatione dicemus cap. 29.* Cauſſam efficientem † alluuionis duplicem facit 23
Gœdd. in conſ. de alluu. maris num. 91. Remotam ius Gentium: proximam aquæ receſſum & acceſſum: *per d. §. praterea, Inſt. de R. D. l. 7. §. 1. de A. R. D.* Prius verum eſt, quatenus alluuio in tertio ſignificato pro iuris effectu accipitur. Poſterius verum eſt, de primo ſignificato: Dum enim aqua fluminis maris ue terrā modo alluit 24
modo recedit, arenáq; ſubuectā latenter relinquit, inde cauſſatur alluuionis incrementum. Quæ exinde etiam nomen inuenit, vt † alluuio dicatur, quaſi adlauio. *l. 16. §. 3. fam. herciſc. Parmenſ. lib.* 25
1. de alluu. 1. Ideo flumina, vrbes, agros, ripas metaphorice lauare, lambere, verberare à poetis dicuntur. Itaque hic præſupponendum eſt, agrum in flumen vel mare deſinere, ſi alluuionis capax eſſe debeat. Cuiuſmodi agri † plerumque fertiliores ſunt 26
mediterraneis, aqua terram vicinam humectante. Ita Cicero *pro Roſcio Amer.* commendat bonitatem agrorum, qui Tyberim tangunt. Sicuti ipſa terra alluuia optima eſt, & quaſi noualis, *l. 30. de V. S.* quam etiam Virgil. *lib. 2. Georg.* probat. Quod ſi per receſſum aquæ cum Gœddæo intelligas incrementum aluei, *de quo a-*

*gitur in leg.7.§.5.de A.R.D.Tiber.Decia.reſp.*123.*num.*64.*vol.3.* Quo-
27 modo ab Azon.*in d.ſum.C.de alluu.* alluuio diuiditur † quod ſit
accretio vel decretio latēs:ea diſtincta ſpecies eſt ab hac alluuio-
ne,quia illic aqua recedit tantum, hic etiam adiicit.*ſupra cap.6.*
*numer.*35.Itaque alluuio abſque aquæ appulſu & receſſu coniun-
ctim perfici nequit. Niſi enim retrocederet aqua, limo in mar-
gine ripæ relicto, incrementum alluuionis nunquam appare-
ret. Vt propterea hæc omnia confundi non debeant. Inte-
rim ab acceſſu fluminis & æſtu maris, tamquam à potiori ple-
rumque hic modus denominatur. *Cæſar lib.6.de bell. Galli.* Qui
proximi Oceano fuerunt, ij in inſulis ſe occultarunt, quas æſtus
efficere conſuerunt. *Tacit.in vit. Agric.* Glota & Bodotria di-
uerſi maris æſtu per immenſum reuecti, anguſto terrarum am-
28 bitu dirimuntur. Neque tamen hunc appulſum fluminis † ma-
riſue æſtum vehementiorem eſſe oportet, quia is terram de-
uorando & abſorbendo reſoluit, ſicque decrementum cauſſa-
tur: ſed placidum & tranquillum, qui felicem limum, *vt Virg.*
vocat 2. Georg. deferat, & ſenſim aquam ſubtrahendo in ſicco
29 relinquat. Generaliter cauſſa † efficiens alluuionis conſtitui
poteſt, motus aquæ, quem in mari ac fluminibus numquam de-
ficere videmus. *Senec. lib. 6. Nat. quæſt.* 7. Cuius principium †
30 anima ſtatuitur, *Ariſt.1.de part.anim.1.Senec.6.nat.quæſt.16.* Vt pro-
31 pterea † flumina & mare animalia eſſe ſtatuerit *poſt veteres Hieron.*
Cardan.lib.2 ſubtil.quem irridet Scalig.exer.52. Senec. lib.3. nat. quæſt.
15. & lib. 6. cap. 14. Cælius Rhod. lib.26.antiq. lect. 17. Poetæ etiam
tauris aſſimularint, *Cælius lib.17.cap.33. Natal.Com. lib.7.mythol.*
32 *2.* alij etiam † homini, *vt Senec.d.cap.15.Forcat.in Necyom. dial.85.*
33 Motus eſt † internus vel externus. *Scalig.d.exer.52.* Ille à natu-
rali aquæ curſu prouenit, qui nunquam in ſuo ſtatu perſiſtit, ſed
34 ſemper fluit † ac refluit & ad inferiora decurrit. *leg.1.de aqua pluu.*
Ariſt.2.meteor.2. De quo Ouid.15.metam.fabul.3.

— neque enim conſiſtere flumen

Nec

Nec leuis vnda poteſt,ſed vt vnda impellitur vnda,
Vrgeturque eadem,veniens vrgetque priorem &c.

Et Horat.1.epiſt 2.

—Exſpectas,dum defluat amnis,at ille
Labitur,& labetur in omne volubilis æuum.

Adde Senec. epiſt. 70. Ac velut homo † corpore & anima con- 35
ſtat : ſic flumen alueum quaſi pro corpore habet , quem et-
iam ventrem fluminis vocauit Bart. qui ita aquam continet, 36
ſicut ſtomachus vinum, *vt Bald. loquitur in rubr. Inſtitut. de R. D.*
numer. 27. *quos refert Parmenſ. l b* 1. *cap.* 12. *numer.* 1. *ſupra. cap.* 12.
numer. 17. aquam pro anima , *leg.* 1. §. *in flumine , de flumin. For-*
cat. d. lo. ſed & ſpiritus ſuos † ac occultos meatus habet aqua æ- 37
que vt terra, *de quibus Ariſt.* 4. *de mund. Plin. lib.* 2. *cap.* 93. *Senec.*
lib. 6. *nat. quæſt.* 14. *&* 28. *Cælius Rhodig. lib.* 8. *cap.* 12. *&* 16. *Na-*
tal. Comes lib. 8. *mythol.* 2. quorum impulſu in diuerſas partes a-
guntur flumina, vt inquieta ſint & vagatione gaudeant. *Seneca*
d. lib. 6. *cap.* 16. *&* 21. Externus motus à caſu fortuito incita-
tur, nempe à vento, tempeſtate, terræ motu &c. *leg.* 24. §. 3. *de*
damn. infect. Sed † ventos placidos eſſe oportet, idoneos & vti- 38
les, *vt in leg. vlt. C. de ſeruit.* Alij enim aliis ad promouendam
alluuionem præſtant, pro diuerſitate regionum. Tales ſunt † Fa- 39
uonius : *de quo Plinius lib.* 16. *cap.* 25. Zephyrus: *Ouid.* 2. *faſt.* A
Zephyris mitior aura venit. Noſtræ oræ auſter † ſalutaris eſt, 40
licet ſanitati hominum minus æquus , *Leuin. Lemn. lib.* 3. *de oc-*
cult. nat. mirac. 3. *quem Ariſtot.* 2. *meteor.* 3. *Gell. lib.* 2. *noct. Attic.* 22. cali-
dum & humidum ventum faciunt. Vt in eo falſum oporteat
Tacit. 2. *annal* qui hunc vt Friſiæ noxium deſcripſit, *obſeruante Iu-*
ſto Lipſio in comment. ibid. Ita ex Herod. lib. 4. *refert Gell. lib.* 16.
noct. Att. 11. auſtris in Africa aliquando flantibus aquam om-
nem illis in locis exaruiſſe. De Eteſiis *Herod. lib.* 2. *& Tacit.*
6. *annal.* Flatibus Eteſiarum implentur vada , hibernus au-
ſter reuoluit fluctus , pulſoque introrſus freto , breuia

littorum

41 littorum nudantur. Vt nihil de ſideribus † addamus, quæ & i-
pſa in flumina non parum poſſunt, *Senec.lib.3.nat.quæſt.26.* Ab ae-
re enim & principe rerum omnium cauſſa veniunt fluminum la-
pſus & maris intumeſcentis æſtus &c. *Ariſt.cap 6.de mundo.* Dein-
de ſicut homo alimentis nutritur ac viciſſim excrementa expel-
42 lit: ita flumen & mare † perpetua agitatione aerem ducunt, ter-
ram ſorbent ac excrementa in vicinas ripas & littora egerunt.
Cælius Rhod.lib.26.cap.17. quia mare, vt omnis natura, expellit no-
43 xia & ſuperflua. *Senec.3.nat.quæſt.26.* Hæc eſt materia, † ſine qua
generatio nulla nec à natura nec ab arte perficitur *Ariſt. 7. metaph.7.* Quæ in littus eiecta, accedente ſolis calore, quo humidum cum ſicco condenſatur, tandem in terram coaleſcit. Turbidus enim liquor vim glutini præbet, *ait Plin.lib.13.nat.hiſt.12.* *Quod ſic expreſſit Virgil.4.Georg.*

—caua flumina ſiccis
Faucibus ad limum radij tepefacta coquebant.

Vnde fit, quod non ſolum limus, calx, arena, *l.11.in fi.com.præd.*
44 ſed etiam gemmę & † lapides, quos flumen naturaliter eructat, *l. 3.de A.R.D.§ 18.Inſt.eod* alluuionem ingrediantur. *Parmenſ. lib. 1.*
45 *de alluu.6.* vbi fluuios † auriferos recenſet, Tagum Pactolum &c. I-
46 taque quo turpidior fluuius † ac plus materiæ defert, eo alluuioni ac inſularum productioni magis eſt accommodus. Quod exemplis poſtea demonſtrabimus. Atque hanc materiam videtur inſinuare ICtus *in l.30 §.1.de A.R.D.* verbis colluendi & alluendi.
47 Quia alias pura † & lympida aqua terram non parit, ſed quoduis
48 elementum ſibi ſimile producit. *Ideo Auſon.eidyll.9.* Moſellam †
ex puritate aquæ commendat, quod nec alluuionem nec inſulas recipiat.

Tu placidis prolapſus aquis, nec murmura venti
Vlla, nec occulti pateris luctamina ſaxi,
Non ſuperante vado, rapidos reparare meatus
Cogeris, extantes medio non æquore terras
Interceptus habes, iuſti ne demat honorem

Nominis

Digitized by Google

Nominis, excluſum ſi diuidat inſula flumen.
Tu neque lanigeris ripam prætexeris vluis,
Nec piger immundo perfundis littora cæno,
Sicca ſed in prima adſpergis veſtigia lympha.

Huic materiæ accedit formalis † cauſſa, quam Pompon. exprimit *in d.l.30.§.2.* cum amnis ex imo aluco inſulam paulatim producit. Quod ipſum cum alluuione commune habet, quæ & ipſa non niſi † ſenſim ac pedetentim procedit. *d.l.7.§.1.de A.* 49
R.D.l.38.& ibi gl.eod. hoc eſt minutatim, *c.ex tranſmiſſa, extra de præſcript.* particulatim, *l.65.§.2.de l.2.* per partes, *l.10.§.7.quib.mod. vſufr.amit.* κατὰ μικρὸν, *Ariſt.1.meteor.14.* à momento ad momentum, *l.6.de vſucap.* Ita vt ſi tota die diligentiſſime intuearis, tamen ex imbecillitate viſus tam ſubtilia incrementa perpendere nequeas, *iuxta Azon.& gl.in d.§.præterea*, Sicut in cucurbitis animaduertere licet, quæ quantumuis citiſſime creſcant, non ideo tamen augmentum earum diſcernere quiſquam poteſt, lynceo ipſo licet oculatior, *ait Parmenſ.lib.1 c.3.§.1.num.1.* Et hac differentia naturales inſulæ à fortuitis ac manufactis potiſſimum diſtinguuntur, quarum incrementum † dum eſt in fieri, magis in oculos in- 52
currit. Neque tamen excluduntur cruſtæ ac † cæſpites terræ, 53
quos ſæpe Oceanus ad littora defert, & arena inuoluit, nobis inſpectantibus, modo non integra terræ portio ſine tranſmutatione auferatur. Hæc enim donec in cōſpectu domini manet, vel difficilis eius perſecutio non eſt, domini manet. *l.5.in pr.& §.4. de A.R.D.v.plura cap.ſeq.n.30.* Subiectū † inſularum, in quo generatio 54
perficitur triplex eſſe *diximus cap.4.* Mare, flumina, lacus. De fluuiis nulla dubitatio ſubeſt, cum illi tam alluuionem quam inſulas recipiant, *d.l.7.§.1.& 3 de A.R.D.* Qui tamen inter ſe quoque differunt, vt alij aliis mutationi magis ſint obnoxii. Quales ſunt fluuij maiores turbidi, plurimum limi deferentes, vt Danubius. † 55
de quo Virgil.3.Georg.

Turbidus ac torquens flauentes Iſter arenas.

De Boriſthene *Pompon. Mela lib.2.cap.1.* De Pado † Italiæ flu-

mine *eleganter Lucan.lib.*6. Sed vt naturalem modum cum violen-
to confundere videatur.

> Sic pleno Padus ore tumens, ſuper aggere tutus
> Excutit ripas, & totos concutit agros,
> Succubuit ſi qua tellus, cumulumque furentem
> Vndarum non paſſa ruit, tum flumine toto
> Tranſit, & ignotos aperit ſibi gurgite campos.
> Illos terra fugit dominos, his iura colonis
> Accedunt donante Pado.

57 Hic eſt Eridanus † fluuiorum Rex *vt vocat Virg.*1.*Georg. Turneb.*
*lib.*22.*aduerſ.*1. *Iornand.lib.*1.*de reb.Get.* auriferas arenas voluens, *A-*
*lex.ab Alex.lib.*3.*gen.dier.vlt.in fi.*

> —— quo non alius per pinguia culta
> In mare purpureum violentior influit amnis.

58 *Virg.*4.*Georg.* ſed quem Æſchiles † imperite in Hiſpania collo-
cauit, Euripides Rhodano coniunxit, *Herodotus lib.*3.*vbi* ſit igno-
rat, vti eos coarguit † *Plin.lib.*37.*cap.*2. Hinc nata fabula Phaeton-
tis in Eridanum præcipitati, *apud Ouid.*2.*metam* 3. nempe à calore
ſolis fluuii inundationes exſiccantis. *Natal.Com.lib.*6.*mythol.*1. *Cæ-*
59 *lius Rhod.lib.*24.*cap* 12. De Nilo † *eleg.Ouid.*1.*metam.*2. *& breuiter*
*Virg.*4.*Georg.*

> Et viridem Ægyptum nigra fœcundat arena.

60 Cuius aqua genitalem † vim habet, vt non ſolum percolata in
potum vtilis ſit, ſed etiam fœminas fœcundas reddat. *Senec.lib.*3.
*nat.quæſt.*25. *& lib.*4.*c.*2. Vnde militibus vinum petentibus reſpō-
dit Peſcennius Niger: Nilum habetis & vinum petitis? *Ex Spartia.*
*Scalig.exer.*48. Eius inundatione recedente reperiuntur muſculi
inchoato opere genitalis aquæ terræque iam parte corporis vi-
61 uentes, nouiſſima effigie etiam terrena. *Plin.lib.*9.*cap.*58. Quo ar-
gumento primos homines apud ſe ſuapte ſponte coaluiſſe † ia-
ctabant Ægyptii, *teſte Diod.Sicul.lib.*1. Atque is turbidus defluens,
multumque ſecum limum trahens, & eum ſubinde apponens pri-
oribus terris, Ægyptum ſemper vltra tulit, *Senec.lib.* 6.*c.*26. *ſupra*
*cap.*6.

Digitized by Google

cap.6.num.32. Totum mare Rubrum oblimaturus,ſi in eum alue-
um ſuum dirigeret *Herod.lib.2.* Quam tamen materiam ipſe non
aduerſæ ripæ deradit,ſed ſecum ex ignotis fontibus defert. *Senec.*
lib.4 nat.quæſt.2. Ideo fere nullus fluuiorum plures † aut maiores 62
inſulas producit. *Plin.lib.5.cap.9.* Vt propterea à Nili † alluuio- 63
nibus ad alias alluuiones argumententur,& vbique idem ius va-
lere velint *Imp.Theod.& Arcad.ad Cyrum P.P.in leg. vn. C.Theod. de*
alluu.& paſcuis ex qua deſumta eſt l.fin.C.de alluu. Sed & Nigro † flu- 64
uio eadem natura,quæ & Nilo. *Pl.li.5.c.8.& 9.* Item Euphrati *Pli.* 65
d.lib.5 c.26. De quo Cic.de nat.Deo. Meſopotamiam fertilẽ efficit Eu-
phrates, in quam quotannis quaſi nouos agros inuehit. Cum
tamen Euphrates Tigriſque non inuehant,ſicut in Ægypto Ni-
lus,ſed ripis abradant materiam. *Plin.lib.18.cap.17.* Plures eius ge-
neris recenſet *Herod.lib.2.Cicero d.lo.* Sicuti autem fluuij † fle- 66
xuoſi in alluuionem magis inclinãt: qualis Mæander, *de quo Plin.*
lib.2.cap.85. cui Acheloum coniungit *Herod.lib. 2. De priori Strabo*:
Mæander † flexuoſus eſt , quoniam alueus multas recipit muta- 67
tiones, & multum limum deducens, modo huic,modo illi ripæ
adiicit. *Plin.lib.5.cap.29.* Ab his multitudo limi eſt, qua terras
propagat mediiſque iam campis Syrien inſulam adiicit: Ita ſpa-
cioſi † fluuij inſulas potiſſimum producunt. De Gange *Curt. lib.* 68
8. Ganges † vbi mari rubro accipitur,findens ripas,multas arbo- 69
res cum magna ſoli parte exorbet,ſaxis quoque impeditur, qui-
bus crebro verberatur. Vbi mollius ſolum reperit,ſtagnat, in-
ſulaſque molitur. Id quod potiſſimum circa oſtia fluminum
contingit. Ita Albis † nullibi magis inſulas producit,quam poſt 70
Sueuenæ oſtia,vbi in duo brachia finditur. Ex quibus boreale
Hamburgum , meridionale Harburgum alluit , & circiter 30.
inſulas interiectas complectitur *Chytr.lib.2.Saxon.cap.praced.num.*
105. Idem Viſurgis † infra Bremam facit , vbi latiſſime diffundi- 71
tur. De Rheno inſuloſo *diximus cap. 13. numer.59.* Per eum
totam † Hollandiam aduectam eſſe *ſcribit Scalig. exerc.49.* Quod 72
ſi anguſtus ſit amnis , † ripiſque vtrinque in arctum cogatur, 73

Digitized by Google

atque ſic præcipiti curſu fundum excauet, inſulas moliri nequit. Qualis Iſter alicubi deſcribitur *à Dion. Caſſ. in Traian.* Mare etiam
74 alluuionum † inſularumque capax eſſe diximus, non profundum *de quo eſt in l. 9. de L. Pomp. de parric.* ſed vadoſum, in quo reciproca-
75 tio maris obtinet. Quale mare † rubrum deſcribitur *ab Herod. lib.* 2. quod in eo quotidie reciprocatio aquarum contingat, & vadoſum æſtuarium ſit. Vt Hebræi id ſiccis pedibus pertranſierint, non tamẽ ſine miraculo, *Exod. 14.* De inſulis id indubiũ † eſt, quas
76 etiam in mari generari *conſtat ex l. 7. §. 3. de A. R. D.* non tantum per receſſum aquæ *de quo Ouid. 2. metam.* 2.

Et mare contrahitur, ſiccæque eſt campus arenæ.

Sed etiam per alluuionem, *d. l. 7. §. 3.* Vt ſine cauſſa moueatur
77 de alluuione quæſtio, an illa quoque † in mari obtineat? Quæ vt recte explicetur, factum à iure diſtinguendum erit. Aut quæritur vtrum in mari alluuionis incrementum φυσικῶς, quod de facto vocant Practici, contingat. Et ſane ſtultum eſt de eo dubitare, cum (1) ipſa experientia teſtis omni exceptione maior id confirmet, *de qua Gœdd. in conſ. de alluu. maris num. 160.* Confirmet item
78 (2) Philoſophorum † princeps *Ariſtot. lib. 1. meteor. 14. & in problem. ſect. 23. q. 29. quem poſt Baptiſt. Bernh. in ſummar. philoſoph. citat Gœdd. in d. conſ. num. 85.* cui de re phyſica atteſtanti merito credendum *arg. l. 36. de ſolut.* Confirmet (3) *d. l. 7. §. 3. de A. R. D.* vbi generaliter inſulæ marinæ ponuntur, quæ quatenus ſunt naturales †
79 ſine alluuione coaleſcere non poſſunt. Vt autem ad receſſum alnei reſtringamus, non patitur ſermonis proprietas, quo hic modus à priori diſtinguitur. *l. 30. §. 2. de A. R. D.* Imo (4) cum citius alluuio producatur, quam inſula, ſequitur id non minus in mari quã flumine verum eſſe. Quia in quocunque ſubiecto inſula fieri poteſt, in eo etiam alluuio, ducto argumento à minori ad maius. Ni-
80 ſi alia ratio impediat, de qua ſupra dictum. Præſertim ſi mare † ſit inſuloſum & vadoſum, magis quam aliud. *Ita Plin. lib. 3. cap. 26.* Inſulæ in Auſonio mari, præter iam dictas, memoratu dignæ nullæ, in Ionio paucæ. *Et lib. 5. cap. 7.* Africæ maria non ita multas cõplectuntur inſulas. Nimirum quia profundiſſima. *Ariſt. 2. meteor.*

tor.1. Contra celebratur Ægæum mare, vtpote plurimis inſulis refertum. *De quo Virg. 3. AEn.*

—crebris legimus freta conſita terris.

Quinto: poſita cauſſa † proxima & adæquata, ponitur etiam effectus. Atqui cauſſa proxima alluuionis marinæ eſt æſtus & receſſus maris, *de quo ſupra. c. 2. num. 28.* Æſtus † enim materiam ſecum deferens, eamque littori adiiciens, quam receſſus relinquit, incremento terræ cauſſam præbet. Eam autem materiam non vno ex loco haurit, plerumque vicinis littoribus abradit, aliquãdo etiam procul defert. Quandoque *iuxta Virg. 3. Georg.* 81 82

—ima exæſtuat vnda
Vorticibus, nigramque alte ſubuectat arenam.

Hæc quaſi maris purgatio † & excrementorum reiectio eſt, diuerſimode pro locorum temporumque diuerſitate obtinens. Maris enim hæc natura eſt, vt omne immundum ſtercoſumque littoribus impingat: *Plin. lib. 2. cap. 98. ſupra num. 42.* Quædam partes maris id ſtatis temporibus faciunt; vt circa Meſſanam & Mylas &c. *Senec. lib. 3. nat. quæſt. 26.* Regulariter omnia plenilunio maria purgantur *Plin. d. cap. 98.* Vnde purgamenta † maris vocat *Plin. lib. 31. cap. 4. & li. 32. cap. 11. in fi.* eiectamenta maris *Tacit. de mor. Germ:* Sub quibus etiam arena maris continetur, quæ proprie eſt alluuionis materia *art. 56. lib. 2.* Landtr. *ibi: ſi qua inſula ex arena nata fuerit:* Hæc autem † copioſior eſt in mari vadoſo, quam in flumine: ex quo in littus eiicitur. Vt propterea ſacra ſcriptura à multitudine arenæ maris comparationem plerumque deſumat. *Gen. 22. n. 17. Ierem. 5. v. 22. & cap. 33. v. 22. & paſſ. Homer. Iliad.* ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε. Quantum arenæ puluerisque eſt. *Quod repetit Seneca de morte Claudij.* Vnde arena mari ſubiacere dicitur *in §. 5. Inſt. de R. D ſupra cap. 10. num. 40.* Vt ſic nullum ſit dubium, quin concurrentibus omnibus cauſſis, etiam alluuio à mari abſolui poſſit. Denique (6) hanc ſententiam confirmat auctoritas † Dd. *Schardij & Spigelij quos refert & ſequitur Gœdd. in conſ. de alluu. maris. n. 110. & ad l. 96. de V. S,* qui alluuionem vel maris vel fluminum faci- 83 84 85 86

unt. Et marinam quoq; agnoſcũt *Curtius ſenior conſ.56.in fi. Regner. Sixtin. vol. 2. conſil. Marpurg. conſ.14. numer.153. Barth. Capolla de ſeruit. ruſt.27. Conan. lib.3. comment.2. & 5. Tholoſan. lib.1. ſyntagm.2. nu. 4. & cap.3. numer.2. & lib.20. cap.8. &c.* Alia eſt, & quidem iuris
87 quæſtio, † anne hoc incrementum terris à mari adiectum, eodem iure cenſeri debeat cum illo fluuiali, vt vicinorum fiat, *iuxta d.l.7. §. præterea, de A.R.D. §. præterea, Inſt. eod.* Quod affirmant *Gædd. in d. conſ. numer.98. & ſeq. & in d.l.96. numer.8. VVeſemb. Mynſing. Schneid. & Dd. vulgo ad d. §. præterea, Curt. Senio. d. conſ.56. Tiber. Decian. reſp.123. & 124. vol.2.* Moti hiſce rationibus: 1. Quia allu-
88 uionis † ius eſt reale, prædio cohærenti ipſo iure accedens. *Dd. ad leg. d quod, de peric. rei vend* propter vim & efficaciam conſolidationis cum fundo principali. *leg.9. §. Alphenus, de damn. inf. de qua*
89 *infra cap.26.2.* Quia potiſſima alluuionis ratio in æquitate † conſiſtit, quæ vult, illic eſſe commodum & lucrum, vbi eſt incommodum & damnum. *leg. ſecundum naturam, de R.I.* Iam autem
90 non ſolum flumina cenſitorum † vice funguntur, vt ex priuato in publicum & vice verſa addicant, *leg.30. 8. alluuio, de A.R.D.* ſed etiam, & multo magis mare, quippe quod huius agros minuit, iſtius auget, atque eo modo non tam principis & iudicis vim exercet, *iuxta gl. in rubr. C. de cenſ. & cenſ. gl. in §. inſula, de R.D. Bart. in tract. de alluu. verb. acquiritur. numer. 4. verſ. ſed huic rationi, Curt. d.*
91 *conſ.56. numer.16. Tiber. Decian. d. conſ.123. vol.3.* quam † Tyranni. Quæ argumenta pluribus perſequitur *Gædd. d. lo.* Nos vt iure ciuili illa obtinuiſſe non diffitemur, ita hodie, poſtquam de con-
92 ſuetudine, maritima † incrementa ad regalia tranſierunt, proximo territorio ea accreſcere volumus, vt ſuperius probatum.
93 Atque in eo Comes Friſiæ Orientalis † contra quem conſuluit Gœdd. *in d. conſ. de alluu. maris,* habuiſſet intentionem fundatam, maxime propter pacta, *de quibus ſupra cap.11. num.68. & ſeq.* niſi Aduocatus ipſius alluuionem marinam, quæ facti eſſet negaſſet, atque ſic aliis diſputationibus ſe inuoluiſſet. Nititur ille potiſſimum hoc argumento, quod Iuſtinia. Imp. *in d. §. præterea, inſt. de R.D.*

de R.D. fluminis tantum mentionem faciat, non etiam maris, *ex Parme ſ.d.cap.2.* Ergo quod Imper. non dicit, nec nos dicere, & quod lex non cantat, nec nos cantare debemus, per vulgar. Reſpondet Gœdd.*in d.conſ.num.*139. ideo fluminis tantum mentionem fieri à Iuſtiniano, quod Romæ propter Tyberim, & in Italia propter Padum, Arnum, Parmam, & ſimilia flumina frequentior quęſtio fuerit de alluuionibus fluminum, † rariſſime de 94
alluuione maris, eo quod illis locis fluxus & refluxus maris vix ſentiantur, aut certe non tales, quales ſunt in Oceano, *de quib. Scalig. exerc.* 50. *& ſeq. Caſman in quaſt. marin. p.* 2. *q* 3. 10. *& vlt. Vnde Tiber. Decian. in d. reſpon.* talem alluuionem in Italiæ ſolo non agnoſcit, qualis eſt in his regionibus. *De quo diximus in præfat. numer.* 73. Deinde: Ea qua in iure noſtro de fluminibus ſtatuta † ſunt, et- 95
iam mare includunt, *arg. l.* 3. *§.* 17 *de acquir. poſſ. l. littora, de contr. emt. leg. creditor, § fin. de act. emt. conſil. Marparg. vol.*2. *conſ.*14. *num.* 158. *Gœdd. in d. conſ. numer* 111. niſi ſpecialiter † aliud cautum repe- 96
riatur, *per gl. in cap. vbi periculum, d. el. cl. in o.* vel alia ſubſit diuerſitatis ratio. *Eberh. in top. in lo.* 13. *numer.* 12. *Gœdd. d. lo.* Quia ad amplitudinem rationis, ampliatur ipſa legis diſpoſitio. *leg.* 9. *§. fin. de iur. & fact. Eberh. in lo.* 79. *num.*1. *& ſeqq.* Quæ poſterior ratio veriſſima eſt, eamque eatenus agnoſcit Parmenſ. ipſe *lib.*1. *cap.* 2. *num.* 7. vbi dicit fluminis appellationem † quandoque pro quauis cō- 97
gregatione aquarum accipi: ſicuti viceverſa maris † appellatio- 98
ne quandoque etiam fluuij continentur, *vt in l.* 1. §. 1. *de A.R.D. l.* 1. §. 3 *de iuſt. & iur. pr. Inſt. de I.N.G. & ciuili.* vbi piſces tam fluuiales quam marini intelliguntur. *l.* 4. *l.* 5. *de R.D.* Ita ICtus *in l.* 9. *de L. Cornel. de parric.* parricidam in mare profundum abiici conſtituit *Cicer. pro Roſcio Amer.* in flumen. Quia vtrobique eadem ratio ſubeſt. Et mare quamlibet congregationem aquarum ſignificat. *gl. in d. leg. pœna,* 9. *Bart. in Tiber. de inſul. in pr.* Ita Seruius *explicans* 1. *AEneid. illa verba* : *et mare præruptum*, mare, inquit, id eſt flumen, quod, vt Varro teſtatur, accolæ mare vocant. *Couar. in relect. clem. ſi furioſus, in pr. numer.*12. Hinc eſt quod dubitationis tollendæ cauſſa quandoque mare & flumina coniun-

99 coniunguntur, *vt in l.24.§.4.de damn.inf.l.30.§.3.de A.P.leg.3.§.17. eod.* Idque etiam in pœna parricidij obſeruatum *in l. vn.C.de his qui parent.occid.§.6.Inſt.de publ iud.* Vt intelligamus, in vſu iuris inter vtrumque aliquando nihil intereſſe. Nec ſit dubium, *quin d.l.7.§* 1.etiam alluuionem marinam includat. Quod vero obii-
100 citur, ſalſedinem † maris in cauſſa eſſe, quo minus illa materia in fertilem terram coaleſcere poſſit: illud vſque adeo non obſtat alluuioni, vt etiam promoueat, quia aquam marinam craſſiorem reddit, aqua tenui ac dulci Solis ardore exhauſta *Ariſt.2.meteor.* 3. *Plin l b.2.nat.hiſt.*100.*Cælius Rhod.lib.26.ant.lect.9.* 15. *&* 16. Quæ cauſſa eſt, quare mare glacie non conſtringatur, *Senec.lib.3.cap.25.* tutius nauigetur in mari ſalſo, quam dulci. *Simon Maiolus lib.1.dier.canic.10.* & naues onuſtæ citius ſubmergantur in flumine, quam in mari, *Ariſt.2 meteor.*3. Nimirum, quia mare craſſum eſt, ac multum portionis terrenæ habet, *Ariſt.3.de generat. animal.* 11. Quo craſſior autem eſt aqua, eo ad alluuionem producendam aptior.
101 Vnde ipſa alluuio ſalis coagulationem † imitatur, *de qua Plin.lib.31.cap.7.* Ita etiam Nilus in alluuionem propenſiſſimus ſal defert
102 *Plin.lib.31.cap.8.Cæſar lib.4.de bell. Alex.* Et licet † incrementum alluuionis marinæ in principio ſit ſalſum, quia mare multum malaciæ affert: *De quo Virg.2.Georg.*

Salſa autem tellus & quæ perhibetur amara.

103 tamen illa ſalſedo terræ vtilis † accedente temporis ſpacio pluuiis aliiſque modis eluitur atque excutitur. *Ariſt.2.de hiſtor. animal.2.Scalig. exerc.46.Gædd.in d.conſ. num. 95.& 149.* Vt id fiat ſumen terræ, vt Vbbo Emmius vocat. Quod apud nos experimẽto toties cognitum eſt. Et littora quoque continuo mari irrigata in fundo aquæ dulcis venas habere naturaliter C[illegible]acit *lib.4.de bell. Alex. Rationem reddit Ariſt.lib.2.de plant.* [illegible] Alii m
104 ſententiam de alluuione † marina habent *Capoll.lib.2.de ſeru.* [illegible] 27.*num.*4. *& Parmenſ.d.lib.1.cap.2.num.8.& ſeq.* qui licet eam in facto non negent, tamen occupantis fieri, inſtar inſulæ maritimæ cenſent, *non diſſentiente Gædd.in d.conſ.108.* Sed talis occupatio ſicut

in facto

in facto impoſſibilis eſt & contradictoria, cum id incrementum prædio vicino tamquam pars ipſo iure accedat, vt non poſſit non poſſideri, *Parmenſ. lib. 2. de aliuu. 8. n. 8.* neque alius quouis momēto id quod natum eſt, occupare poſſit, *arg. l. 14. de ſeruit.* ita iuri & conſuetudini contraria eſt *vt cap. 11. probatum.* Circa lacus † eadem 105
occurrit dubitatio: an illi quoque alluuionem recipiant? videntur id negare *Calliſtratus in l. 12. de A. R. D. Alfenus in l. 24. §. fin. de aqua pluu. Proculus in l. 69. de contr. emt. Parmenſ. lib. 1. cap. 5.* Et ratio reddi poteſt, quia lacus † vtpote pigri & motu carentes, ſuos ter- 106
minos retinent, nec vni quid auferunt, vel alteri adiiciunt, *d. l. 2. Plin. lib. 31. nat. hiſt. 3.* Alluuio autem ſine motu non producitur. *Donell. lib. 4. comment. 27.* Quo forte reſpexit *Borch. in d. §. præterea*, quando ripas lacuum limitatorum agrorum inſtar eſſe voluit. Quod alias verum non eſt Dd. † vulgo Iuriſconſultorum verba 107
ad priuatos lacus reſtringunt, quaſi illi alluuionem non recipiant, aliud ſi lacus ſint publici, *vt G. fin. in d. l. 12. de A. R. D. Donell. d. cap. 27. Conan. 2. comment. 5. Capol. lib. 2. de ſeruit. ruſt. 30. Quod non probat Gœdd. in d. conſ. n. 149.* Nos diſtinctionem ex ipſa obiectione petendam eſſe putamus, ad quam reſpicientes Iuriſconſulti regulam propoſuerunt, ex eo quod vt † plurimum fit. Regulari- 108
ter enim lacus & ſtagna alluuionem non recipiunt, conſequenter nec inſulas, quia motu & materia carent, & perpetuam cauſſam non habent. *l. 28. de ſeruit. vrb.* Ceſſante enim cauſſa, ceſſat effectus. Neque tamen excluditur exceptio eorum, qui motui ſunt obnoxij, ita vt fluxum & refluxum ſentiant, *de quibus Scalig. exer. 50. & 51.* Quales ſunt lacus † maiores, qui mari non ſolum 109
comparantur, *l. 112. de V. S.* ſed etiam maria vocantur, *Bart. in tract. de inſul. verb. quæ in mari, Cœlius Rhodig. lib. 26. cap. 14. Capoll lib. 2. cap. 26. Couar. in relect. clement. ſi furioſus, in pr. n. 12. Quos Virgil. lib. 2. celebrat.*

Anne lacus tantos? te Lyri maxime, teque
Fluctibus & fremitu aſſurgens Bennace marino
Commemorem?

Vt non ſit dubitandum, quin in his quoque (cæteris tamen paribus) ius alluuionis agnoſcatur, cum perpetuam cauſſam & motũ habeant. *arg. l. 1. §. 3. 5. & 7. de flumin. l. 1. §. 3. vt in flum. publ. nau. l. 1. §. vlt. de rip. muni. d. l. 112. de V. S.* vt etiam inſulas recipiant, *ſupra. c. 3. n.* 2. 110 Quod maxime obtinet in lacubus † illis, quos flumina pertranſeunt, vt exempla aliquot recitat *Plin. lib. 2. cap.* 103. Quia vix eſt, vt non aliquid ex motu & materia fluminis participent lacus. Alia ratio eſt lacuum & paludum motu carentium, nec perpetuam cauſſam habentium, *d. l. 28. de ſeruit. vrb. d. l. 12. de A. R. D.* Cuiuſ-
111 modi aquæ † pigræ ac ſtantes profluenti opponuntur *à Plin. lib. 31. nat. hiſt. 3. Ariſt. 2. meteor. 1. Cœlio Rhodigin. lib. 26. ant. lect. 14. quem refert Claud. Milleuill. ad regias aqua. conſtit. in pr.* Quod eſt vitium aquarum vt propterea in potum ſalubres non ſint. *Plin. lib. 31. cap. 3.* Illæ enim non ſolum æſtate plerumque deficiunt, *l. 1. § 2. de flumin. l. 1 §. 4. vt in flum. publ. De quibus Virg. 3. Georg.*

Poſtquam exuſta palus, terræque ardore dehiſcunt.

112 Sed quandoque etiam prorſus † exſiccantur & exareſcunt *d. leg. 28. de ſeru. vrb. l. 12. de A. R. D. quem textum male corrigit Cuiac. in not. ad §. 20. Inſt. de R. D. De quibus Ouid. l. 15. metam.*

Eque paludoſa ſiccis humus aret arenis,
Quæque ſitim tulerant, ſtagnata paludibus hument.

113 Quod quando contingit, id non alluuionis † incrementum ſed aluei, ſiue, *vt magis proprie Saxo in art. 56. lib. 2.* Sandtr. *in fi.* paludis exſiccatæ dicendum eſt. Quales ſunt paludes ad frugum fertilitatem redactæ *in l. vlt. C. de alluu.* Hæc ergo coniunctim ad allu-
114 uionis † perfectionem requiruntur, nempe ſubiectum & quidem habile, cauſſarum concurrentia, & priuatio ſiue decrementum præcedens. Quia generatio fieri nequit, niſi corruptio præceſſe-
115 rit. *infra cap. 29.* Neque tamen obeſt, ſi ignoretur † vnde materiam alluuionis accipiat mare, vel flumen, quia non vnde originẽ habeat, ſed an incrementum aliquod accedat, ſpectandum eſt, *vt in ſimili reſcripſerunt Impp. in l. non nude, C. ſi cert. pet. Gædd. in d. conſ. n. 94.* Vnde recte docet *Parmenſ. lib. 1 cap. 4. n. 1. & ſeq.* per alluuionẽ adiectum dici, etiamſi vnde ſit ignoretur. De perfectione inſulana-

læ naturalis quæſtio mouetur *à Bart. de inſul. verb. in flumine nata*, quando inſula ſit † perfecta, vt vero inſulæ nomine appellari poſ- 116
ſit? Quamuis vero indubium ſit, in caſu quem proponit *Heig. lib. 2. quæſt. vlt. n. 9.* † originarium inſulæ ſtatum inſpiciendum eſſe, 117
per d. l. 30. §. 2. verſ. duobus: ibi cum primum extitit. tamen id de origine non inchoata, ſed conſummata intelligendum eſſe verba præteriti temporis, fecit, auxit, extitit à Iuriſconſulto vſurpata arguunt. Et Gaius *in d. l. 7. §. 3.* natam inſulam dicit non naſcentem vel naſcituram. Neque enim poteſt res † perfecta vel ab- 118
ſoluta dici, cui aliquid adhuc deeſt. *l. 1. §. vlt. quod quiſque iuris. l. 1. §. 1. & ibi Gædd. de V. S. l. 139. § 1. eod. l 22 de aur. arg. leg. l. 1. C. de his quib. vt indign.* Et nulla res conſummata eſt dum incipit, *ait Senec. lib. 6. nat. quæſt. 5.* Quod tamen tam rigide accipiendum non eſt, quaſi inſula perfecta negetur, quam iam extantem amnis alluendo augere non ceſſat. Sic enim numquam forte abſolueretur. Vt vt enim naturæ opera ſemper † perfecta ſint, & cum ad ſummum 119
perueneris, non eſt incremento locus; *Senec. epiſt. 79.* & plenitudo non indiget adiectione, *cap. bene quidem diſt. 96* vt propterea ἀποτελέσματα dici debeant, *l. 5. §. 1. de V. S.* tamen perfecto perfectius, & bono melius eſſe poteſt. *l. 75. in pr. de V. O.* Itaque tum perfeciſſe videbitur natura, cum ita conſummatur vt iam † in vſu hominum 120
eſſe, *l. 39. §. 1. de V. S.* & ſic eius finis obtineri poſſit, quæ propria eſt perfectionis nota. *Gædd. de contr ſtipul. c. 1. n. 8.* Quomodo autē id obtinet? inquis. Bartolus tum perfectam cenſeri voluit, ſi priori æſtate ſupra aquam ſteterit. Quia ante dubitari poteſt, an ſit locus propter æſtum exſiccatus, an vero inſula, *arg. leg. 1. §. is autem, ff. ne quid in lo. publ. ſupra cap. 12. numer.* 14. Sed hoc non † probat *Parmenſ. lib. 1. cap. 14.* qui id ex hiberno tempore po- 121
tius æſtimandum cenſet. Cum enim † alueus fluminis magis 122
æſtate, quam hyeme conſideretur, *Gilman. 2. deciſ. 33. numer. vlt.* quia de hyeme creſcit aqua, quæ non eſt manens. *Socin. conſ. 79. ſuper quæſtione, in fi. verſ. ex quibus concluditur. vol. 3. Cauſſam reddit Ariſtot. 1. meteor. 13. & 2 meteor. 3.* tum hic illud tempus ſpectandū eſt, quo flumina altius intumuerunt, & *vt Iuriſconſultus*

Digitized by Google

loquitur, in l. 3. ne quid in flu. publ. pleniſſima ſunt. Tunc enim ſi emineat inſula, perfecta videbitur. Sed hæc quoque nota perpetua
123 non eſt, cū alicubi † flumina æſtate ſint maiora, quā hyeme, vt de Atheſi in agro Veronenſi aucto propter liquefactas niues teſtatur *Capoll. lib. 1. de ſeruit. 34. n. 6* Thraciæ flumina vere & prima æſtate intumeſcunt, deinde hibernis minora ſunt. Idem de Rheno, Rhodano, Iſtro, ac Caiſtro affirmat *Seneca lib. 4. nat. quaeſt. 2.* Et Nilum hyeme tenuem ab ipſo æſtiuo ſolſtitio augeri conſtat *ex Herod. lib. 2. Senec. lib. 3. q. 26.* In quo Danubius ipſi comparatur, *Seneca d. lib. 4. ca. 1.* Simile quid de India æſtatem cum hyeme permutante *Curt. lib. 8.* In huiuſmodi ergo fluminibus non Parmenſis ſed Bartoli doctrina præualebit. Neque à ſupereminentia terræ ſatis firmum iudicium ſumitur: Nam Planaria inſula maris
124 † Liguſtici æqualis eſt mari, eoque nauigiis fallax. *Plin. lib. 3. ca. 6.* Quinimo quædam totæ ſub aquis occultantur, vt Tylos ſtatis temporibus *Plin. lib. 12. cap. 10.* Et in Indico mari æſtus inſularum ſyluas operit, licet platanis populiſque altiores *Plin. lib. 13. in fi.* Idem de Chaucorum inſulis *Plin. lib. 16. cap. 1.* Quod ſi ergo in his
125 altiſſimus fluminis mariſue æſtus conſiderari deberet, littorum † non inſularum loco habendæ eſſent: *arg. l. 96. l. 112. de V. S. §. 3. inſt. de R. D.* Tunc enim *quod Tacitus de Friſiis ait. 1. annal.* opplentur terræ ita vt eadem freto, littori, campis facies. Niſi quatenus æſtus per aggeres excluditur. Si vero receſſus maris, fluminiſque æſtiualis curſus ſpectandus, *iuxta l. 1. §. 8. ne quid in flum. quo alit* tum etiam arenæ ſub aquis latentes ac ſubinde emergentes inſulæ dicendæ eſſent. *Lucan. lib. 4.*

... tum ſe decliuibus vndis.
Æſtus agit, refluoque mari nudantur arenæ.

126 Cuiuſmodi plures Viſurgis † Oceanum intraturus producit, ſub æſtu maris occultatos, receſſu vero apparentes, tanta inconſtantia, vt ſingulis fere annis locum mutent, non ſine nauigantium detrimento. Quas tamen arenas ab inſularum cenſu eximimus *cap. 2.* Aliam notam ſuggerit nobis Noe **Meurer** *in tract.*
127 **von Forſtrecht.** *part. 5.* ſi inſula gramine & vlua obduci † incipiat, vt ad

Digitized by Google

vt ad paſcua pecorum ſit apta, vel etiam ſiccis pedibus permeari poſſit ibi: Kißgrund im Rhein / der mit Graß vnd Holtz nicht bewachſen/iſt von Inſuln vnterſcheiden / &c. *vide ſupra c. 2. n. 26.* Sed hæc quoque licet ſit vtilis & bona, apud nos præſertim, non tamẽ vbique obtinet, cum quædam inſulæ, ita ſint † petroſæ, vt nec gra- 128
mina producant. Sed *vt Virg. 1. eclog. deſcribit*

lapis omnia nudus
Limoſoque palus obducat paſcua iunco.

Quædam ita humidæ & arundinetis obſitæ, vt auibus tantum nidos præbeant, & ſiccis pedibus intrari nequeant. *l. 11. de inſtr. l.*
Cum ergo tanta ſit varietas † circa inſulas, quanta eſt pretiorum 129
diuerſitas per ſingulas fere regiones: *l 3 quod cert. lo. l. 63 ad L. Fal-*
cid. tutius fuerit, opinioni † circumcolentium ac ruſticorum id 130
æſtimandum permittere, *arg. l. 1. in pr. de flum n.* Quo ipſe Bart. tãdem delabitur. *Sequitur Bapt. Aymus. d. lo. & Capoll. li. 2. de ſeru. ruſt. 33. n. 4.* Quippe quorum earum rerum peritia eſt. *gl. in d. §. præterea, ad fi. Inſt. de R. D. e l g. Petr. de Vbald. de ſociet. part. 5. q. 28. n. 3. c. præced. n. 43.* Ita tamen vt ex hac opinione ruſticorum arbitrium iudicis informetur, *de quo Menoch de arb. iud quæſt.* Cum vero per alluuionẽ
inſulæ † naturales primi modi, tam marinæ, quam fluuiales pro- 131
ducantur, *d. l. 7. §. 3. l. 30. §. 2. de A. R. D.* ideo eadem quoque iura vtrobique tam circa inſulas quam circa alluuionem recepta ſunt
in d. l. 7. §. 1. & 3. Nimirum quia generali alluuionis † nomine et- 132
iam inſula comprehenditur, *vt in l. 2. pro ſuo. l. 16. de A. R. D. iunct. l. 1. §. ſi inſula. de flumin. Parmenſ lib. 2. d. al uu. 1.* Vnde iura de alluuione
loquentia etiam ad inſulas trahi † poſſunt, niſi in his diuerſum cõ 133
ſtitutum ſit, vel diuerſa ratio militet. *arg. leg. 16. de leg. 3. Heg part 2. quæſt. vlt. n 70 & ſeq.* At inquis, ICtus in *d. l. 7. §. 1. & 3 & Imp. in §. 20. & 22. Inſt. de R. D.* alluuionem ab inſula diſtinguunt *Et tu ipſe ſupra c. p. 2 n. 26.* Reſpondetur enim alluuionis nomen modo generice, modo ſpecifice, modò latius, modò anguſtius accipi. Generaliter pro omni incremento aquatico Et ſic etiam inſulas cõprehendit. Quæ *Cicer. 1. de orat.* circumluuionum iura appellat.

Kk 3 Specia-

Digitized by Google

Specialiter pro illo incremento quod lateri ſiue margini ripæ apponitur, *de quo eſt in d.l.7.§ 1.& §.præterea, Inſt.eo* Et ſic inſula ex-
134 cludit. Deinde latior eſt alluuionis ſignificatio phyſica, † quam iuridica, *ſupra n.14.* Neque enim inſula naturalis primi modi ab alluuione quoad cauſſas differt, ſed tantum quoad effectum. Alluuio enim fundo exiſtenti accedit, inſula per ſe ſeorſim ſubſiſtit.
135 Vnde illa differentia † naſcitur, quæ eſt inter acceſſoriũ & principale. Interpretes alluuionis incrementum latens & vnitum,
136 inſulæ vero patens † & diſtinctum vocant, *arg. l. fundi, 9. §. 4. & ibi Angel. de vſufr Bart. in l. Iulianus, 135. §. ſi Titius, 14. de act. emt. Specu. de emphyt. §. 1. n. 157. Tholoſ. lib 20. ſynt. 8. n. 8. in fi. Parmenſ. l. b. 2. de alluu. 10. n. 2.* Quam differentiam licet in Emphyteuta non admittant Dd. & recte quidem, *Borch. de feud. cap. 3. n. 13. & ib. all* ipſa tamẽ diſtinctio veriſſima eſt, quippe quam præter *d. l. 9 §. 4.* ipſa rei eui-
137 dentia confirmat. Atque ex hac differentia † aliæ oriuntur diuerſitates, nempe quod alluuionis incrementum eſt vnitum ac continenti agro adhærens, inſulæ vero ſeparatum ac per ſe ſubſiſtens, *d. l. 9. §. 4. de vſufr. & ibi Angel. & Bart. Idem Bart. in l. Iulianus 13. §. ſi Titius, de act. emt. Alex. conſ. 25. lib. 7.* Vnde vnitorum vnita, & ſeparatorum ſeparata ratio eſſe debet, *Bald. & Angel. ad d. leg. 9. §. 4.* Quod alluuio fundo vnito in infinitum accedit, inſula ſaltem vſque ad medietatem fluminis. *d. l. 7. §. 1. & 3.* Quod poſſeſ-
138 ſio alluuionis † ſine noua apprehenſione agri coniuncti domino accedit, non etiam inſulæ *ſupra n. 104. Conſil. Marp. vol. 2 conſ. 14. n.*
139 *2.&8.* Quod alluuionis † incrementum difficile eſt probatu, *Corne. conſ. 191 n. 10. l b. 3.* cum id non niſi per teſtes ruſticos & vicinos, deponentes ſe vidiſſe huius agrum paulatim minui, illius aboleri, probetur, *Parmenſis l b. 1 cap. 4. Maſcard. de probat. concl. 81.* cum inſula in oculos incurrens per ocularem inſpectionem facile probetur, *per ea quæ habet Roſenth. concl. 43. n. 171.* Quod alluuionis incrementum ſeruituti magis obnoxium, quam inſula, *de qua infra. cap. 26* Et quę plura alia colligi poſſunt ex differentia ſpecifica inſulę. *ſupra cap. 2.* Interim circa cauſſas hæc quoque differentia eſt,
140 quod alluuio † facilior eſt, quam inſularum productio, *Parmenſ. li. 1. cap.*

1.*cap.5.n* 9. Nimirum quia omne initium † graue, 1.*Ethic.*7. Et fere potiſſima pars cuiuſque rei. *l.1.& ibi Corſ. de orig. iur.* Imo dimidium operis 5.*polit.* 4. *& in problem. ſect.* 10. *q.* 15. *Eraſm. in prouerb. Ch. l.* 9. *a lag.* 155. *Borch. de feud. cap.* 2. Et ſemper facilius eſt rei iam exiſtenti aliquid addere, quam de nouo inuenire. *N uiz. li.1. ſylu. nupt.* Quod ipſum etiam naturæ vſu venit, quæ arte vel caſu vt plurimum adiuuatur. Pertinent huc arcana phyſica † vt qui inſulam velit, flumen latiſſime diffundi ac euagari ſinat. Qui non velit: fluminis alueum conſtringat & in arctum cogat. Item qui alluuionem velit, fluuium incuruet. Qui non velit: contrariam rationem ineat. De quibus arcanis proprio capite agemus. 141 142

CAPVT XIX.

De inuentione Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *Inuentio caſualis acquirendi modus.*
2 *Theſaurus donum fortunæ.*
3 *Inuentio proprie ad remotiores inſulas pertinet.*
4 *Inuentioni inſeruiunt nauigationes.*
5 *Nauigatio à quibus inuenta?*
6 *Adamus qua in regione creatus?*
7 *Noachi arca nauis inſtar.*
8 *Occaſio inueniendi naues.*
9 *Iaphetus maris ac inſularum dominator.*
10 *Animalia pro ducibus aſſumta.*
11 *Francofurti vrbis etymon.*
12 *Ethnicorum fabulæ.*
13 *Animalia quomodo poſt diluuium in inſulas peruenerint?*
14 *Animus ſibi habendi ad inuentionem requiritur.*
15 *Peregrinatio dominium non tribuit.*

16 *Errores*

16 *Errores Vlyſſis & Æneæ.*
17 *Peregrinationes triplici fine inſtitutæ.*
18 *Studioſi amore ſcientiæ exules fiunt.*
19 *Peregrinationes Philoſophorum.*
20 *Nauigationes pro inueſtigatione nouarum terrarum inſtitutæ.*
21 *America quomodo inuenta?*
22 *Inſulæ à primis inuentoribus denominatæ.*
23 *Corporalis apprehenſio alterum inuentionis requiſitum.*
24 *Occupatio inuentioni cohæret.*
25 *Poſſeſſio an oculis apprehendi poſſit?*
26 *Poſſeſſio præſens è longinquo apprehendi poteſt.*
27 *Gloſſæ opinio reprobatur.*
28 *Inuentio cum effectu accipienda eſt.*
29 *Res inuenta debet eſſe nullius.*
30 *Res à flumine inuectæ cuius ſint?*
31 *Parmenſis ſententia recitatur.*
32 *Res inuenta ſuo domino reſtituenda eſt.*
33 *Res pretioſiores ad regalia pertinent.*
34 *Caſus cruſtæ auulſæ atque alio deportatæ.*
35 *Chaucorum inſulæ natantes.*
36 *Sententia iudicis defenditur.*
37 *Res noſtra nondum alieno ſolo coalita vindicari poteſt.*
38 *Modo id fiat ſine alterius damno.*
39 *Luſitani orientales inſulas ſibi vendicant.*
40 *Inſulæ nondum occupatæ, nondum acquiſitæ.*
41 *Orientales inſulæ Romanis cognitæ.*

1 DICTVM eſt, inuentionem quaſi caſualem † eſſe acquirendi modum, quia tota in caſu ac fortuna poſita eſt. *l. 3. de A.R.D. §. 15. Inſt. eod. Domin. à Soto lib. 5. de iuſt. & iur. q. 3. art. 3.* Ita enim theſaurus per inuentionem dominio noſtro adiicitur, *§. 39. Inſt. eod.* cui licet etiam factum aliquod inſit,
2 præualet tamen caſus, vt merito † fortunæ donum dicatur à ICto *in l. 63. §. 1. de A.R.D.* ſiue vt magis Chriſtiane ab Imp. *in l. vn. C. de theſaur.*

Digitized by Google

thesaur. Dei beneficium. Qui modus proprie † ad remotiores in- 3
ſulas marinas pertinere videtur, quæ ante occupari non poſſunt,
niſi prius inuentæ fuerint. Cui potiſſimum inſeruit † nauiga- 4
tio, abſque qua inſulæ, remotiores pręſertim, inueniri aut adiri
nequeunt. *arg. Nou. 49. in pr. §. 2.* Per eam enim multæ terræ aper-
tæ, quæ antea ignotæ fuerant. *De quibus ita Manil. lib. 1. aſtron.*

Tumque in deſertis habitabant montibus, aurum
Ignotoſque nouus pontus ſubduxerat orbes &c.

Hinc nauigiorum inuentum inſulanis tribuitur, licet non iiſ-
dem ab omnib., vulgo id Tyriis † ac Phœnicibus tributum olim, 5
de quibus Pomp. Mela lib. 1. cap. 6. Plin. lib. 5. nat. hiſt. 12. & lib. 7. cap. 6. Rheinec. part. 1. ſynt. in regn. Phœnicio. Tibull. lib. 7.

Vtque maris vaſtum proſpectat turribus æquor,
Prima ratem ventis credere docta Tyros.

Alij Æginę incolis ex formicis ortis, *de quibus Heſiod.*

Hi ſalſas primum ſulcarunt puppibus vndas.

Natal. Comes lib. 3. mythol. 9. Alij Cretenſibus, *vt Strabo li. 10. Geogra.* Alij aliis, *de quibus Diod. Sicul. lib. 6. Cælius Rhodig. lib. 18. ca. vlt. Natal. Com. lib. 2. cap. 8. Muret. lib. 1. variar. 11. Polyd. Virgil lib. 3. de rer. inuent. 15.* Sed certum eſt, prius è continente in inſulas nauigatum
fuiſſe, quam ex his in illã. Licet obſcurum ſit qua in regione pri-
mus homo, Adamus † creatus à Deo fuerit, quod Veteres Syriæ tri- 6
buunt, & quidem agro Damaſceno, *Tholoſ. lib. 20. de Rep. 1. num. 1. Gobelin. in Coſmodr at. 1. cap. 7. Goropius* etiam Indiæ, *lib. 5. orig. quem tamen refutat Frider. Tilem. in diſc urſ. philol. fol. 121.* tamen apud om-
nes inconfeſſo eſt, non in inſula id factum. Si ergo è continen-
ti primum in inſulas traiectum *Gen. 10.* naues quoq; in continenti
primum inuẽtas & fabricatas eſſe oportet. Quarũ primum inuẽ-
torem Noachum † ſtatuimus *Gen. 6.* cuius arca nihil aliud quam 7
nauis fuit, ſicuti etiam appellatur *Sapient. 14. ex Beroſo Ioſeph. lib. 1. cap. 5.* cuius reliquias ſuo tempore in monte Armeniæ conſpectas
prodidit Ioſeph. d. loco, atteſtante id quoque poſt Hayth on. cap. 9. Paulo Veneto

Digitized by Google

neto lib. 1. cap. 13. Hæc enim poſteris audaciam præbuit fragilem
8 truci † committendi pelago ratem, *vt Horat. canit lib. 1. carmin. 3.* Quo referri poteſt quod *Plin. lib. 7. ſcribit* primum inuentis ratibus in mari rubro inter inſulas ab Erytra Rege nauigari cœptum. Vt ita paulatim longius à terra recedere auſi, tandem va-
9 ſto mari ſe commiſerint. Ita enim Iapheti † poſteri (quos Horat. audax Iapeti genus vocat) primi in inſulas tranſmiſerunt. *Gen. 10. v. 5.* Quam hiſtoriam fabulæ poëtarum inuoluentes, in diuiſione trium fratrum, Iouis, Plutonis ac Neptuni, huic maris dominatum obtigiſſe fingunt, *vide Natal. Com. lib. 2. myth. 1. & 8. Lactant.*
10 *lib. 1. cap. 11.* Sed & brutorum † animantium induſtria quandoque aliquid contulit ad inuentionem inſularum ac terrarum nouarum. Vt etiam pro ducibus aſſumta ſint. Ita Taurus inſulæ Corſicæ fertilitatem prodidit, ſolitus cottidie pabuli cauſſa de partibus Liguriæ ad illam transnatare & redire probe ſaginatus. *Comment. ad Solin. cap. 10.* Idem animal Cadmo Bœotiam monſtrauit *Ouid. 3. metam.* vt ideo anguſtus aquæ tranſitus boui peruius Boſphorus dictus ſit. *Solin. c. 23. ſupra c. 3. n. 52.* Ita cerua Hunnorum ductrix trans paludem Mæotidem fuit. *Iornand. de reb. Get.* Itẽ Carolo M. Mœnum tranſituro, *de quo Dithmar.*
11 *li 7. hiſt. Merſeb. Gobel. in Coſmod. at. 9. c. 38. Vnde* Francofurtum † vrbs denominata putatur. *De qua Gunth. lib. 1.*

Teutonus accola dixit
Franckofurt/ nobis liceat ſermone Latino
Francorum dixiſſe vadum.

Sed & Cygnus Græcis terram demonſtrauit. *Pompon. Mela l. 1.* capra Carano Regi Macedoniæ imperium *Iuſtin. l. 7.* Et quæ alia
12 de Argonautis † fabulantur poëtæ, *de quibus vide Nat. Com. lib. myth. 8. & ſeq.* Quod in Ethnicis mirandum non eſt, cum etiam Chriſtiani aliquando expeditionis in terram ſanctam Duces anſeram & capellam diuino ſpiritu afflatam iactauerint, ſicuti id deteſtatur *Chron. Hieroſolym. libr. 1. cap. vltim. & ibi Rei-*
13 *ner. Reinec. in not.* Pertinet huc quæſtio, quomodo † poſt diluuium ani-

animalia ad inſulas iterum peruenerint,cum cætera omnia deleta ſint? *De qua Auguſtin.lib.16.de ciu.Dei.7.* Poſſunt quidem credi,inquit,ad inſulas natando traxiſſe, ſed proximas.Sunt autem quędam tam longe poſitæ à continentibus terris, vt ad eas nulla videatur natare potuiſſe beſtiarum. Quod ſi homines eas captas ſecum adduxerunt,& eo modo vbi habitabant,earum gratia inſtituerunt,venandi ſtudio fieri potuiſſe,incredibile non eſt, &c. *Refert Simon Maiol.lib.1.dier.canic.14.* Ne autem animalibus quoque hunc titulum acquirendi dominij tribuere videamur, tribus requiſitis inuentionem circumſcribemus. Primum ſit, animus † ſibi habendi,quippe ſine quo nulla inuentio proficit, *l.* 1. 14
de A.P. Hoc eſt affectio & opinio domini.*l.22.de nox.act.* Quæ licet ad poſſeſſionem nihil facit, *vt contra alios probat Iohan. Vaud. q.*3.tamen ad dominij acquiſitionem omnino requiritur.*arg. leg. 55.de O.& A.leg.3.§.8.de cond.cauſſ.dat.leg.9.de A.R.D.leg.60.de V.S.* Itaque ſi qui inter peregrinandum † caſu forte ad ignotas terras 15
iuſulaſue deueniant *vt in leg. 15. de public.* dominium earum non acquirunt, quia non eo fine ducuntur.*leg.non omnis, 21. & ibi Dd. de reb. cred. Frider. Pruckman.de regal. cap. 5.numer.*105. Ita D. Paulus ad inſulam Mylete in mari Hadriatico delatus *Act.27.&28.* Et noti ſunt errores † Vlyſſis eiuſque æmuli Æneæ, quorum il- 16
los Homerus, hos Virgilius carminibus celebrarunt. Remanſit nomen Planeſiæ inſulę ab erroribus Vlyſſis,Ithaceſiæ ab eius ſpecula,*Solin.cap.*10. Triplici autem fine plerumque inſtituuntur † peregrinationes,vel lucri,vel ſcientiæ,vel militiæ cauſſa. Pri- 17
mus mercatores & nautas,imo maiorem hominum multitudinē concernit,quæ aperto quodcunque eſt mari hoſpitalique littorum omnium appulſu nauigat,ſed lucri non ſcientiæ gratia, *dicente Plin. lib. 2.nat. hiſt. 46. Adde Senec. conſol. ad Helu. cap. 6.* Secundus finis ad Philoſophos,Hiſtoricos, Coſmographos, imo ſtudioſos † omnes pertinet,qui amore ſcientiæ exules facti ſemetipſos diuitiis exinaniunt,*vt loquitur Imp.Frider. in auth. habita,* 18
C.ne filius pro patre. Hāc ob cauſſam olim † Solon,Plato,Homerus,
Ll 2 Hero- 19

Herodotus & alij in Ægyptum peregrinati. *Et Diod. Sicul. lib. 1. bibliotb. in pr.* ſcribit ſe multis difficultatibus maiorem Aſiæ & Europæ partẽ peragraſſe, vt inſpectis locis certiora litteris mandaret, quam vel Xenophon, vel Thucydides, qui ignorantia locorum ſæpe aberrarint. De quibus peregrinationibus recte inſtituendis extat libellus, non inelegans Iulij Belli Iuſtinopolitani. Ter-
20 tius finis ad † inueſtigandas nouas terras inſtituitur, qui plerumque animum acquirendi & occupandi coniunctum habet. Ita Iulius Cæſar Orbem terrarum per Geographos deſcribi curauit, *Naucler. gener. 62.* Auguſtus omnem Germaniam circumnauigari, *Plin. lib. 2. cap. 69.* & per Dionyſium Alexandrinum Geographum totum Orientem deſcribi *Plin. lib. 6. cap. 27.* Quæ omnia propter ordinationem Imperij facta. Ita patrum memo-
21 ria † America inuenta eſt à Chriſtophoro Columbo Genuenſi circa Annum 1492. & poſt ab Americo Veſputio repetita, à quo etiam nomen ſortita eſt. *Volaterra. Sabellicus Abbas Vrſpergenſ. Chron. Carion. lib. 3.* Iaponiæ inſulæ ab Antonio Mota aliiſque Ieſuitis in-
22 uentæ. *Thuan. lib. 81.* Plerumque enim à primis † inuentoribus denominantur inſulę, *de quibus Gobel. in Coſmod. at. 1. cap. 5.* Ita Sicilia à Siculo, Corſica à Corſo, Sardinia à Sardo Ducibus appellatæ. *Paul. Diac lib. 2. de geſt. Longob. 22.* Sed & Franciſcus Draco nobilis Anglus totum orbem circumnauigauit, *Meteran. in chron. Belg. Thuan. lib. 84.* quem tamen propitata habet *Munnoz ad Eſcobar de ratiocin. lib. 1. cap. 25. n. 22.* Poſteriores hæ nauigationes etſi inſulas ac nouas terras nobis aperiant, dominium tamen earum non acquirunt, niſi poſſeſſionem animo acquirendi & occupan-
23 di ingrediantur. Alterum requiſitum eſt † corporalis apprehenſio inſulæ. Sola enim inuentio nihil prodeſſet, niſi hæc quoque accederet, quippe ſine qua dominium nullum conſequi poſſumus. *l. 1. de acquir. poſſ. l. 2 pro derel.* Vnde etiam inuen-
24 tioni † plerumque occupatio coniungitur, *in l. 1. §. 1. de A. R. D. l. 1 pro derel. l. 13. C. de fideiuſſ.* & à Grammaticis vtrumque vocabulũ pro eodem ponitur. *Non Marcell. lib. 4.* licet ab inuentione tamquam à priori modus hic denominetur. *d. §. 18. Inſt. de R. D.* Neque

obeſt

obeſt, quod etiam oculis poſſeſſio † rerum in conſpectu noſtro 25
poſitarum apprehendi dicitur, *in l. 1. §. 21. l. 18. § pen. de A.P.* vt ni-
hil interſit oculi an pedes in alienum immittantur, iuxta Xeno-
cratis dictum *apud Plutarch. quod refert Cuiac. 1. obſ. 31.* Quia illic
traditio à volentibus dominis facta præſupponitur abſque qua
vacua & inanis eſſet oculorum immiſſio in † res alienas, cum ne 26
ſolo quidem animo poſſeſſionem adipiſcamur. *l. 3 §. 1 & §. 3. de ac-
quir. poſſ. l. 8 eo. l. 353. de R. I.* Alioquin obſeſſi ab obſidentibus
prius oculis quam manibus occuparentur. Imo non ſolum ſapi-
ens, *iuxta Senec. lib. 7. de benef. 6. in fi.* ſed etiam auarus omnia animo
poſſideret. Decepit hæc ratio † Accurſ. *in §. item lapilli. Inſt. de* 27
R. D. quod putaret, ſolum viſum ad acquirendum theſaurum ſuf-
ficere, etiam tactu non accedente. *Quem Cynus Bald. & Dd. cōmun.
in l. item lapilli, 3. de R. D. reprobant. Aluarot. ad c. vn. quæ ſunt regal. num.
8. Cuiac. 11. obſ. 38. Forner. lib. 2. ſelect. 26. Duar. ad l. 1. de A.P. Conan. li.
3. comm. 3. num. 4.* vbi dicit inuenire eſſe in rem venire, eiuſque
poſſeſſionem nanciſci, ſicuti reperire amiſſum recuperare. Itaq;
inuentio cum effectu accipienda eſt, *l. 5. ne quis eum qui in ius.* de eo 28
quod occupatum eſt, & in dominium noſtrum peruenit. *l. 13. de
fideiuſſ.* Tertium inuentionis † requiſitum eſt, vt res inuenta ſit 29
nullius, quia alias inuentori non acquiritur. *l. 3. de acquir. poſſ.* Ne-
que enim poteſt res fieri mea, niſi deſierit eſſe tua. *l. 1 pro derelict.*
Quia vbi nulla priuatio facta eſt, ibi nec recipi poteſt habitus. *E-
berh. in top. in lo. 26.* Vbi ergo inſulæ vel iure vicinitatis ad vici-
nos, vel iure regalium ad dominos terrarum pertinent, ibi inuen
tio locum non habet; quia ipſo iure illis acquiruntur. Hiſce præ-
ſuppoſitis facile eſt de quibuſcunque quæſtionibus propoſitis
reſpondere. Qualis eſt illa, de rebus à flumine inuectis, † an 30
iure alluuionis agro, in quem deferuntur; an vero iure inuentio-
nis occupanti acquirantur? *Bart. in Tyber part. 1. verb. adiecit,* diſtin-
guit, quod prius verum ſit, ſi ſolo cohæreant eique infixa ſint, po-
ſterius ſi ſolo non cohæreant; *Sequitur Bald. in rubr. ff. de R. D.* Sed
hac reprobata † *Parmenſ. lib. 1. cap. 6.* aliter diſtinguit, vt quæ flu- 31
mina ſecum naturaliter trahere conſueuerunt, vt ſunt arena aurea,

gemmæ, lapilli pretioſi, calx &c. ea iure alluuionis nobis obueni-
ant, quia in nullius dominio adhuc fuerunt. Maris purgamen-
ta autem inuentori relinquantur, §. 18. *Inſt. de R. D.* cætera ſuis do-
32 minis † reſtituantur, quia ſine furti vitio haberi nequeunt *l. fal-
ſus, §. qui alienam, de furt. cap. ſi quid inueniſti, 14. q. 5. cap. multi, eod.*
Poſterius membrum veriſſimum quidem eſt, ſed nihil ad rem
facit. Nam ſi res ſint alterius, vel etiam naufragæ, neque per
alluuionem nobis applicari poſſunt, *vt abuſiue dicitur in art. 29. in
pr. lib. 2.* Landtr. neque per inuentionem acquiri, cum non ſint nul
lius. Quod ſi nullius ſint, tum demum Parmenſis ſententia
33 recipi poteſt, ſed ita vt res pretioſiores, † littori alliſæ, & ad re-
galia pertinentes *ſupra cap. 11.* non inuentori, ſed terrę domino re-
linquantur, non minus ac ipſi theſauri, *in art. 35. lib 1.* Landtr.
Reinhard. lib. p. 6. differ. Saxon. 13 Henning. Gæden. in conſ. 2. & 3. Re-
34 ferri huc poteſt † caſus qui anno 1509. in Friſia Orientali, & anno
1570. in Comitatu Oldenburgico de facto contigit, *prout re-
cenſetur ab Hamel. in Chron. Oldenb. fol. 390. & Vbbone Emmio
lib. 43. rer. Friſicar.* quibuſdam tantum circumſtantiis mutatis.
Quem dum nouam vocat Leo Imp. *in Nou. 95.* videtur nec leges
inſpexiſſe, *in leg. 9. §. 2. & leg. 24. §. 9. de damn. inf.* nec Hiſtoricos
35 conſuluiſſe, Plinio certe *lib. 16. nat. hiſt. 1.* in Chaucorum † terris
inſulæ complexu radicum libratæ atque ita nauigantes, non in-
cognitæ fuerunt. Accidit autem vt cruſta terræ arboretæ (*ita
barbare vocauit gl. in § ſi vis fluminis, Inſt. de R. D.*) ruſtici præ-
dio tēpeſtatis vi auulſa, vltra lapides aliquot Italicos nataret, at-
que ibi aqua dilabente in agro alterius conſideret. Hinc lite
orta, altero cruſtam repetente, altero vt ſuam titulo alluuio-
36 nis & inuentionis defendente, iudex illic † locorum pro-
nunciauit, vt actor cruſtam vel auferret integram, vel relinque-
ret. Idque non tantum ex æquo & bono, ſed etiam iuxta iuris
37 ciuilis apices. Quamuis enim res † mea nondum alieno ſolo
coalita vindicari poſſit, *l. 7. § 2. de A. R. D.* quod quando factum
cenſeatur diſputat *Bart. in Tiber. p. 1. verſ. plane ſi longiore, & ex eo
Bapt. Parmenſ. lib. 1. de alluu. 7. Gædd. in d. conſ. de alluu. mar. numer. 354.*

Noe

Noe Meurer von Forſtrecht *part.5.* §. wie ſich ein Ding. tamen id † 38
locum habet, ſi modo ſine damno alterius auferri poſſit. *leg.9.*§.
3. de damn. inf. leg.8. de incend. rui. naufr. leg.5. §. *4. ad exhib.* Quomodo & Leo Imp. *in d. Nou 95.* intelligendus. Arbitrio enim iudicis non minus incumbit, vt huic de damno tam præterito, quam futuro proſpiciatur, quam vt illi res ſuas auferre liceat *d. l. 9.* §. *1. & ſeq.* ne arbores cædantur, ramenta ceſpites aliaque inutilis materia agrum non ſolum deformans, ſed prorſus infæcundam reddens, relinquatur *l. 38. de R. V. l. 5.* §. *3. ad exhib. l 8.* §. *5. ſi ſeru. vind.* Quod ſi ergo cruſtam totam auferre nequeat dominus prior, vt totam relinquat conſequens eſt. Poteſt etiam ex iam
dictis de Luſitanorum † cauſſa, qui Orientales inſulas inuentio- 39
nis titulo ſibi arrogant, contra Belgas iudicari. Quod iure faciunt, quoad illas inſulas, quæ nullius fuerunt, cum eos primum adirent Luſitani, quarumque naturalem poſſeſſionem apprehẽſione facta conſecuti ſunt. Aliud dicendum de illis inſulis, quæ
iam ante à ſuis poſſeſſoribus † & incolis inhabitatæ, & iure belli 40
non occupatæ, ſed ſaltem lucri & mercaturæ cauſſa primum à Luſitanis aditæ ſunt. Deficiunt enim in his omnia tria legitimæ inuentionis requiſita. Et nemo poteſt ſibi ipſi cauſſam poſſeſſionis mutare, *l. 3.* §. *19 de acquir. poſſ.* præſertim cum quædam in-
ſulæ à Luſitanis primum inueſtigatæ non ſint, ſed veterum † na- 41
uigationibus iam pridem compertæ fuerint. Nunc tota exteri maris ora mercatorum nauibus ſtringitur, dixit de ſuo tempore *Seneca lib. 4 nat. quæſt. 2.* Qua de re vide plura *apud Hugon. Grotium in mari libero cap. 2.* Nauigationes Anglorum ad Moluccas inſulas deſcripſit *Thuan. lib. 132. hiſtor.*

CAP.

CAPVT XX.

De AEdificatione Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *AEdificatio modus acquirendi iuſtiſſimus.*
2 *Opera marina terrenis ſumtuoſiora.*
3 *AEdificationis titulus oneroſus.*
4 *AEdificationis nomen generale.*
5 *Opera marina etiam ædificari dicuntur.*
6 *Melioramenta duplicia.*
7 *Melioramentorum nomen generale.*
8 *Diuerſa cauſſa diuerſum ius parit.*
9 *Contraria cauſſa contrarios effectus producunt.*
10 *Circa fructus naturales & induſtriales diuerſa iura.*
11 *AEdificatum ad ædificantem pertinere debet.*
12 *Lucrum & onus apud eundem eſſe debent.*
13 *Emolumentum finis laborum.*
14 *Induſtria pœnas deſidiæ luere non debet.*
15 *Bartolus contrariæ ſententiæ auctor.*
16 *Parmenſis Bartolum defendit.*
17 *Explicatio l.pen.§.vlt.de A.R.D.*
18 *Correctio textus an admittenda.*
19 *Labeo nouandi cupidus.*
20 *Paulus Labeonis epitomator.*
21 *An ſint antinomiæ in iure ciuili.*
22 *Inſulæ an vſu ſint publicæ?*
23 *AEdificatum in publico quando publicum fiat.*
24 *Gloſſæ opinio ad alium caſum pertinet.*
25 *Soli cui inædificatur conditio attendenda.*
26 *Area potiſſima operis pars.*
27 *Sublato fundamento corruit ædificium.*

28 *AEdi-*

Digitized by Google

28 *AEdificium cedit ſolo.*
29 *Solum in terra & aqua quodnam?*
30 *Alueus ſubiectum fluminis.*
31 *Profundum mare ædificationem non recipit.*
32 *AEdificatio marina de ſubiecto habili accipienda eſt.*
33 *Inſula marina manufacta fit ædificantis.*
34 *Argumentum à minori ad maius fortiſſimum.*
35 *Etiam inchoatum opus fit ædificantis.*
36 *Perfectum quando dicatur?*
37 *Per ædificationem conditio maris mutatur.*
38 *AEdificium trahit ad ſe ſolum.*
39 *Nunciatio noui operis contra opera marina.*
40 *Nauigatio impediri non debet.*
41 *Nauigationis neceſſitas.*
42 *Nauigatio quatenus prohiberi à Principe poſſit?*
43 *In littoribus & mari idem ius ſtatutum.*
44 *In flumine publico ædificata an fiant ædificantis?*
45 *Donelli interpretatio reiecta.*
46 *In publico ſine licentia ſuperioris agere non licet.*
47 *Loca publica in nullius priuati bonis ſunt.*
48 *Loca publica alienari nequeunt.*
49 *Quod iure permiſſum eſt, per reſcriptum non petitur.*
50 *Quando permittatur in publico ædificare?*
51 *Conſenſus quandoque de facto non impetratus.*
52 *Multa fieri prohibita iam facta tenent.*
53 *AEdiles iuris publici cuſtodes.*
54 *Seruius Orata in ius vocatus.*
55 *In littore quatenus ædificare liceat?*
56 *Tugurium quid?*
57 *Portus, littora, flumina ad regalia pertinent.*
58 *In publico ſine conſenſu Principis fieri nihil poteſt.*
59 *AEdificans in alterius territorio eius iuriſdictioni ſubiicitur.*
60 *Inſula à principe ædificata fit ædificantis.*
61 *Priuatus conſenſu Principis ædificans ædificatum ſuum facit.*

Digitized by Google

62 *Non etiam ſi propria auctoritate id faciat*
63 *AEdificans in alieno videtur impenſas donare.*
64 *Flumenſium controuerſia.*
65 *Dominium vrbis Venetæ ad Venetos pertinet.*
66 *Mare Haariaticum eſt Venetorum.*
67 *Venetorum poteſtas in mari.*
68 *Veneti littorum domini.*
69 *Ducis Venetorum inauguratio.*
70 *Venetis controuerſia à Pontifice mota.*
71 *Præſcriptio immemorialis titulum non deſiderat.*
72 *An Reſp. Venetorum ſit libera?*
73 *Conflictus ICtorum Germanorum & Italorum.*
74 *Galli & Hiſpani cum Italis conſpirant.*
75 *Venetorum libertas quinque columnis incumbit.*
76 *Pleraque Venetorum argumenta nihil ſtringunt.*
77 *Priuilegium Cæſareum Venetis datum.*
78 *Priuilegium non importat exemtionem omnimodam.*
79 *Veneti præſcriptione tuti.*
80 *Veneti Pontificem Rom. non agnoſcunt.*
81 *Receſſus aquæ vel à natura, vel ab arte cauſſatur.*
82 *Fluminum mutatio ad principes pertinet.*
83 *An princeps curſum fluminis alio inflectere poſſit?*
84 *Contentio in Senatu Romano ſuper mutatione fluminum.*
85 *Mutatio fluminum Italiæ diuerſis temporibus reaſſumta.*
86 *Rationes vtriuſque partis.*
87 *ICtorum reſponſa contraria.*
88 *Controuerſia Ducis Lunenburg. & ciuitatis Hamburgenſ.*
89 *Princeps poteſt flumen intra ſuum territorium mutare.*
90 *Euphrates regium flumen.*
91 *Imperator fluminum Germaniæ ſupremus dominus.*
92 *Particularis mutatio fluminis citius admittitur.*
93 *Mutatio fluminis ad æmulationem ſuſcepta non probatur.*
94 *Mutandi fluminis & exſiccandi lacus diuerſa ratio.*
95 *Exempla lacuum exſiccatorum.*

96 *Hollandi*

Digitized by Google

96 *Hollandi lacum exſiccant.*
97 *Solennis deriuatio lacus.*
98 *Ius exſiccandi lacus ad principes pertinet.*
99 *Incrementum aluei exſiccati ad principem pertinet.*
100 *Vnius rei plures fines eſſe poſſunt.*
101 *Vicinorum contradictio quando nihil operetur?*
102 *Incrementum aluei exſiccati an ad vicinos pertineat?*
103 *Regulæ generales periculoſæ.*
104 *Pauperis eſt Doctoris hærere in generalibus.*
105 *In hoc puncto non alluuionis, ſed ædificationis iura attendenda.*
106 *Tranſitus in aliud genus.*
107 *Incrementum à priuato inſtitutum in commiſſum cadit.*
108 *Contra illum qui regalia habet peccatur.*
109 *Regula ſumitur ex eo quod vt plurimum, exceptio ex eo quod raro fit.*
110 *Valaſci diſtinctio proba.*
111 *In mari priuatis ædificare non licet.*
112 *Abuſiua ædificatio inſulæ.*
113 *Mutatio violenta dominium non alterat.*
114 *Multa iure belli ſuſtinentur, quæ alias non valent.*
115 *Cleopatra Regina & Rhodiorum contentio de Pharo inſula.*
116 *Rhodij maris domini.*
117 *Appellatione inſulæ an veniat peninſula?*
118 *Forma inſulæ deficere non poteſt.*
119 *Sublata forma res interit.*
120 *Heptoſtadium AEgypti.*
121 *Mutata rei conditione mutatur ius.*
122 *Conditio: ſi res in eodem ſtatu manſerit.*
123 *Cleopatræ reginæ fraus.*
124 *Inter naturalem & violentam mutationem intereſt.*
125 *Cauſſa poſſeſſionis mutari nequit.*
126 *Acceſſio quando cedat principali?*
127 *Exaggeratio ad ædificationem referenda.*

128 *Corriuatio aqua affert arenam.*
129 *Reſtagnatio aquæ arenam cumulat.*
130 *Inſulæ ab arte & natura ſimul fabricatæ.*
131 *Broagij oppidi in Gallia origo.*
132 *Ars ſupplet defectus naturæ.*
133 *Modus acquirendi mixtus.*
134 *Augmentum mixtum.*
135 *A potentiori fit denominatio.*
136 *Cauſſa proxima præualet remotæ.*
137 *Cauſſa proxima plus poteſt quam remota.*
138 *Induſtrialis acquirendi modus quiſnam?*
139 *Naturalia artificialibus potentiora.*
140 *Diſcrimen naturalium & induſtrialium fructuum.*
141 *Induſtrialia augmenta quænam?*

1 AD manufactas inſulas pertinet ædificatio, qui † & ipſe eſt
modus acquirendi ex iure Gentium, iuſtiſſimus quidem
l.7.§.10.de A.R.D.l.8.C.de ſeru. & aq. ſed tamen onerosus,
cum eius molitio in mari vel flumine ſit ardua & difficil[illegible]
2 *l.2.C.de præd.nauic.* magnum deſiderans apparatum † opific[illegible]
mercenariorum, *l.13.§.5.de vſufr* vt ſine corporalis laboris i[illegible]
tione ac ſumtibus patrimonij expediri nequeat. *l.18.§.1. & [illegible]*
mun. & hon.l.pen.C.de omn.agr.deſert. Quod præfecti fabrum [illegible]
entes, cum interrogarentur à Claudio Cæſare, quantos ſumtus
portus Hoſtienſis exſtructio requireret, reſponderunt, tam ma-
gnos, vt nollet eum portum facere. Sperabant enim eum co-
gnita ſumtus magnitudine à propoſito deterreri, *ait Xiphilinus in*
3 *Claud.* Vnde ædificationis † incrementum ex titulo oneroſo
bonis noſtris accedit, quia cauſſa huius acquiſitionis eſt onus,
Decius in l.in eo,33.num.6.de R.I. quod in alluuione ſecus ſe habet §.
præterea, Inſt.de R.D.l.1.§.1.C.de impon.lucrat.deſcript.lib.10. Quam-
uis vero ædificatio ad ædificia & domos tantum referri videatur,
vt in l.7.§. o & ſeq.de A.R.D.l.9.in fi.de rui.incend.l.13.§. .de act.emt.
4 *l.41.§.8.de leg. 1. & paſ.* tamen generalior eſt vox, pertinens ad o-
mnia

Digitized by Google

omnia opera, quæ manu hominum fiunt, non in terra tantum, ſed
etiam † in aqua veluti ad nauem *l. 46 §. 2. de iure fiſc.* molam, *leg. 21.* 5
de inſtr. leg. inſulam, *l. 30. §. fin. de A. R. D. l. 27. §. v't. de R. V. l. 11. §. pen. de*
Publ. in rem. vias publicas, *l. 1. §. 3. de via publ. l. qui via, 4. de nou. oper.*
nunc. ad quem text. vide Coraſ. 5. miſcell. vlt. aquæductus, *l. 2. C. de ſer-*
uit. aggeres, *l. 2. C. de immun. conced.* portus, *l. 7. C de oper. publ.* quia
horum quoque quidam ſunt manufacti, *l. 59. & ibi Brechæ. de V. S.*
Vt ſic ædificatio ad omnia opera marina & fluuialia pertineat, ad
quæ noui operis nunciatio pertinet, *l. 1. §. 18. de nou. oper. nunc.* Feu-
diſtæ melioramenta † vocant, Græci ἐμπονήματα, à πονέειν, quod eſt 6
laborare, quaſi dicas opera magnis impenſis & laboribus acqui-
ſita. *ex l. vlt. C. de iure emphyt.* Ea ſunt vel naturalia, vel induſtrialia,
Roſenthal. de feud. cap. 10. concl. 43. numer. 1. Quamuis vero Dd. non-
nulli ad ſolam agrorum culturam ἐμπονήματα reſtringere velint,
vt Molinæ. ad conſuet. Pariſ. tit. 1. §. 1. gl. 5. numer. 73. Menoch. de recup.
poſſeſſ. remed. 5. num. 505. tamen eos recte refellit *Roſenth. d. concl. 43.*
num. 10. vbi demonſtrat † id nomen generalius eſſe, ac ad quaſcũ- 7
que alias ædificationes pertinere. Itaque cum ſit vtriuſque in-
crementi alluuionis & ædificationis diuerſa † cauſſa, illius natu- 8
ra, huius ars & induſtria humana, non mirum ſi diuerſi iuris effe-
ctus inde reſultare debeant: quia diuerſitas rationis diuerſitatem
iuris inducit. *l. 6. § 2. de iure patr. l. cum pater, 77. §. 20. de leg. 2. Eberh.*
in top. in lo. 34. in fi. Et diuerſitas facti diuerſitatem iuris deſide-
rat. *Ioſeph. Ludou. deciſ. 44. num. 61. Menoch. conſ. 50. num. 2.* Et con-
trariæ cauſſæ † contrarios quoque effectus edunt. *leg. 8. de accuſ.* 9
l. 12. de iudic. Eberh in lo. 19. num. 7. Et vna & eadem cauſſa non po-
teſt circa diuerſos effectus operari *leg. 13. vbi Goth. depoſ. Heig. p. 2.*
quæſt. 40. n. 13. Hering. de fideiuſſ. c. 7. n. 16. Quod diuerſa iura circa † 10
fructus naturales & induſtriales in iure ciuili, circa melioramen-
ta naturalia & induſtrialia in iure feudali conſtituta perſpicue
demonſtrant. Vt qui ab vno ad aliud arguere velit, merito à diuer
ſis male inferre dicatur, *l. 20. de minor.* Sicut ergo alluuio incremẽ-
tum alluuium ac inſulare vicinis addicit, *l. 7. §. 1. & 3. de A. R. D.* ita
ædificatio † inſulas manufactas ædificãti tribuere debet, *l. 7. §. 10.* 11

12 *cod.*quia æquum eſt commoda eum inſequi penes quem ſunt incommoda & impendia.*l.ſecundum,de R.I.i.quæſentis,cod.in 6 l.1.C. de caduc toll.gl.in c.cum ſecundum,16.de præbend.in 6 Conſil.Marpurg. vol.2 conſ.14.numer.170.* Et contra abſurdum, vnum onera & ſumtus ſuſtinere,alterum ædificationis lucrum percipere,*l.15 §.*
13 *fin.de leg.præſt.*eumque qui fundos inopes & egenos magno † labore impenſo & exhauſto patrimonio ad meliorem ſtatum perduxit, fine ſuo fruſtrari. *l pen.C.de omni agr.deſert.* Ipſe Deus voluit vnumquemque laboribus manuum ſuarum frui *pſal.128.v.2.* Quis enim plantat vineam & de fructu eius non comedit &c. *1. Corinth.9.v.7.*niſi forte,cum pœnæ loco id permittit Deus, *v Deut.28.*domum ædificabis,& non habitabis in ea.*Et Iob.31.v.8.* Quod cum ſit,merito lugent homines, ea quę liberalitate fortunæ vel laboribus ſuis ſibi acquiſita ſunt,ad alios transferri aſpicientes. *leg.6.in pr.C.de bon quæ lib.* Obtineat itaque Leonis Imp. ſententia *in Nou 56.in pr.*vt quidquid non iniquo titulo, ſed ſumtibus & laboribus noſtris in dominium noſtrum peruenit,id nobis potius,quam alteri vtilitatem præbeat. Ne vel diligentes
14 doleant,operã ſuã ſibi periiſſe, *l.vlt.C. de alluu.* vel † induſtria pœnas deſidiæ ſoluat,*l.vlt. C. depoſit.* ſed potius inter deſides & vigilantes condigna differentia conſtituatur,*iuxta l.1.§.2 de annal.except l.8.de compenſ.* Et pro hac ſententia ita reſponderunt *Curtius ſenior in conſ.75. in fi. Natta in conſ.55. num.3.Decian.in reſponſ.52.*
15 Alij in contrarium iuerunt,*ſecuti auctoritatem Bart.* † *in Tyber. part. 2.in verb.in flumine nata,in fi.* vbi ſtatuit,ſiue caſu, ſiue diuina poteſtate, ſiue manu hominis facta ſit inſula,eam tamen eodem iure cenſeri oportere, vt proximorum fiat.*per text.in l.pen.§.vlt.d. A.R D.*vbi Labeo Iuriſconſultus id quod in publico innatum vel ædificatum eſt,perinde habet. Sed hanc collectionem merito reiiciunt *Imola,Romanus,Cumanus Caſtrenſis & Ripa,*cõtra quos nullo probabili argumento Bartolum defendere conatur *Bapt. Ai-*
16 *mus Parmenſ.* † *lib.1.de alluu.9.*Qui cum potiſſimum inhæreat *d. l.*
17 *pen.§.vlt.*†quid reſpondendum ſit,videbimus.Primum de vera lectione

ctione legis inter Interpretes non conuenit, dum *Hotom. 1. obſ. vlt.* comparatione à diſſimili inſtituta, ita legit: Non ſi id quod in publico innatum &c. Quem licet reprehendant *Robert. 1. recept. ſent. 11. Cuiac. 14. obſ. 11.* defendit tamen *Donell. 4. comment. 3. Mynſing ad §. flumina, Inſt. de R. D. num. 9.* Ipſe Parmenſis *in d. cap. 9. num.* 3. ex Codice Alberici, in quo ita legatur: ſicut id quod in publico natum aut ædificatum &c. negatiuam interſerit. Neque hic de
correctione † textus, quatenus admittenda ſit, diſputabimus. 18
Quod in praxi nulli bono fieri fatetur *Hotom. in præfat. conſil.* Quæcunque vero lectio recipiatur, niſi commodo quoque interpretatio adhibeatur, illa de inſula aſſertio cum aliis iuris textibus *in l. 7. §. 3. de A. R. D. §. inſula, Inſt. eo.* manifeſte pugnabit. Quod & Cuiacius *in d. obſ. 11.* non diffitetur. Et licet videri poſſit Labeo
Iuriſconſultus, † qui ingenij & doctrinę fiducia, plurima in iure 19
ciuili innouare inſtituit, *teſte Pompon. in l. 2. §. 47. de O. I. in libris πιθανῶν, id eſt veriſimilium ac probabilium*, diſputandi cauſſa hæc quaſi
paradoxa propoſuiſſe, ſed quę Paulus ICtus poſtea epitomarit † 20
& quodammodo emendarit. Vt ſic truncata ſit Labeonis ſententia, cui Pauli cenſura deſit. Quibus accedit illorum opinio, qui Labeonem ex hypotheſi loqui volunt, *vt Donell. lib. 4. comment.* 11.
Interpretes tamen, ad euitandam ἀντινομίαν, quam † nullam in iu- 21
re noſtro relinqui, voluit magis Iuſtin. Imp. *in leg. 2. §. 15. C. de vet. iure enucl.* quam præſtit, *late Bocerus in cent. concluſ. controu. concl. 2.*
Labeonis aſſertionem de vſu inſulæ † accipiunt *in d. l. pen. §. vlt,* 22
Gaij *in d. l. 7. § 3.* de proprietate, *Cuiac. ad leg. 96. de V. S. Donell. 4. comment. 3. & ibi Hilliger. in not. Vult. in princ. Inſtit. de R. D. Parmenſ. d. cap. 9.* Quod vel ante apprehenſionem poſſeſſionis intelligendum eſſet, vel omnem proprietatis vtilitatem dominis penitus adimeret, *Hotom. in § riparum, Inſt. de R. D. Arum. exer. Inſtit. 4. th. 14.* Si ergo in inſula nata diſtinctio aliqua locum habet, *de qua ſupra cap. 10. numer. 60.* habebit etiam in inſula ædificata *in d. leg. pen. §. vlt.* ne comparatio claudicet. Ea deſumi poteſt *ex leg. 15. §. 10. leg. in princ. de damn. infect.* vtrum opus in † publico, publice hoc eſt ſumtibus Reipubl. fiat, an vero priuatim, vt

illo

illo caſu abſque controuerſia obtineat Labeonis ſententia *in d.l. pen.§.vlt.* hoc Vlpiani & aliorum *in d.l.24.in pr.de damn.inf.l.2.§.17. l 3.l.4.ne quid in lo.publ.l.1.de flumin.* Nec iuuat Bartoli ſententiam
24 *gl.*† *in l.idem Pomponius.5.§.3.de R.V.* vbi diſtingui non vult, vtrum vi fluminis, an facto hominum transferatur arbor, *quam ſequuntur Ioh.Faber Angel.& alij in d.§.praeterea, Inſt.de R.D.* quia prorſus de alio caſu agit, *de quo cap.praced.n.34.& ſeq.* Vt propterea ad alluuionis & ædificationis materiam male trahatur *à Regnero Sixtino in cõſil.Marp 14.n 150.vol.1.* Cæterum vt dominium ædificatorum in publico recte inueſtigetur, ante omnia conſiderandum eſt ſo-
25 lum, † in quo ædificatur, cuius ſit iuris, publicum an priuatũ proprium an alienum. Cuiuſcunque enim ſit materia ædificatorum, id quo ad dominium operis non attenditur, *l.7.§.10.de A. R. D.*
26 *l.7.§.2.de except.rei iudic.* ſed tantum ſolum ſiue area, † quaſi fundamentum, à quo fit ædificandi initium, quia

Ponendæ domui quærenda eſt area primum

ait Horat.Forcat.dial.16.in pr. Et cœpiſſe is dicitur, qui fundamenta iecit, locumque ædificio aptauit. *l.1.§.3.de pollicit.* Imo area non tãtum pars eſt ædificii vel inſulæ, *l.20.§.2.de ſeru.vrb.* ſed etiam maxima, cui ſuperficies cedit. *l.98.§.fin.verſ.non ex his.de ſolut.* Iam autem magis dignum trahit ad ſe minus dignum. Et adiunctum
27 ſine ſuo ſubiecto eſſe non poteſt. *l.23.§.3.de R.V.* ſed ſublato † fundamento deſtruitur ædificium, *l.egi, de except.rei iud.c.cum Paulus. 1. q.1.VVeſemb.conſ.15.n.16.iuxta illud Iuuen.ſat.8.*

Et collapſa ruunt ſubductis tecta columnis.

28 Hinc eſt, quod omne ædificium † cedit ſolo. *d.l.7.§.10. de A. R. D.Socin.in reg.151.* Et ius ſoli ſequitur. *l.21.de pign.act.* & ſuperficies ſolo cedit. *l.3.§.7.vti poſſ.l.29.§.2.de pignor ſupra.c.10. n.27.* Et
29 acceſſio cedit principali, *infra cap.26.n.29.* Solum eſt omne id † quod cuique rei ſubiacet, *definiente Seruio ad 5.A Eneid.* Ita hominũ ſolum eſt terra, vt cui pedibus inſiſtimus, *l.1.§.1.de acquir.poſſ.l.7. de vſufr.l.115.de V.S.* aer auium, *pr.Inſt.de I.N.G. & C.* aqua piſcium, *pr.Inſt.*

Digitized by Google

pr.Inſt.eod.vbi gl.in verb.cœlo.Capoll.lib. 2.de ſeru. ruſt.43.in fi. Stella-
rum cœlum, *de quo Ouid.1 metam.2.* Aſtra tenent cœleſte ſolum.
Mare & flumina nauium *l.49.de R.V.* fluminis atque aquę alueus.
d.l.49.& §.5.Inſt.de R.D. Qui † qua parte profundior eſt, fundum, 30
eique quicquid annectitur, fundari dicitur, ſicuti de anchoris
Virg.6.AEn tum dente tenaci Anchora fundabat naues. Hic er-
go alueus fluminis mariſue ſolum eſt cui ædificatio innititur, vſq;
adeo vt quicunque alueus trabibus piliſque attingi nequeat, nec
ædificationem recipiat, ſicut profundum mare, cuius † fundum 31
altiſſimum eſt quindecim ſtadiorum, *ſi credimus Fabiano apud* Pli-
nium lib.2.cap.102. Quis enim in illud pilas iactaret, quod ne an-
choras quidem ſuſtinet? Niſi forte Caligula, cuius dementiam in
eo ridet *Sueton.cap.37.* Vt hæc ædificatio † marina *in l.30.§.4.de A.* 32
R.D.l.3.§.1.ne quid in lo.publ.l.1.§.8.eod.l.52.§ fin.de act.emt. de ſub-
iecto habili ſit accipienda. Hic ergo ſi ædificauerim inſulam,
continuo † mea ſit, quia ſolum, hoc eſt mare nullius eſt, *d.l.30.§.* 33
vlt.de A.R.D.d.l.3.§.1. ſed iure Gentium omnibus patet. *l. 13. in
pr com.præd.l 51.de contr.emt. Capoll lib.2.de ſeruit.n.1.* Si enim inſula
in mari ſua ſponte nata ſit occupantis, *l.7.§.3.de A.R.D.* certe mul-
to magis in mari ædificata fiet ædificantis, eo quod hic ſuis impē-
diis & laboribus frui debet, *l.15.§.fin.de leg.præſt* Quod † argumen- 34
tum à minori ad maius fortiſſimum eſt, & frequens & vtile in iure
adeo vt numquam fallat, *teſte Eberh.in top.in lo.15 n.2.* Ac obtinet
non ſaltem ſi perfectum ſit opus ſed etiam ſi † inchoatum. *d.l.30.* 35
§.vlt.Bart.in l.quominus, col.5.in fi.de flumin.Capoll.d.cap.26.n.3. quia
vſus eius iam aptus eſſe incipit, *Bart.in tract.de allun.verb ſtricta ra-
tione, n.19.l.ſi cui inſula, 53.de vſufr.gl.in l.80.§.1.ad L.Falcid.* Neque
obeſt, quod perfectum † non dicitur, quandiu aliquid ad agendũ 36
ſupereſt, *l.11.C.de his quib.vt ind.VVeſemb.conſ.11.num.35. vol.1.ſupra.
c.18.num.*118. quia hic opere inchoato dominij conditio quaſi prę
uenta eſt, *de quo cap.ſeq.n.27.adde l.137.§ 2.de V.O.* Atque hac æ-
dificatione conditio † ſoli ita mutatur, vt quidquid apprehen- 37
ſum eſt, in priuati dominium tranſeat. *l.24.de iniur.* ſicuti contra,
quod mari occupatum eſt, fit publicum *l.pen.de A.R.D.* Eſtque

38 hic caſus, quo ædificium ad ſe ſolum † trahit. *l.6.de R.D. de quo Capoll. lib.1.cap.25.dicit*, hoc eſſe mirabile, quod licet regulariter, quidquid ſolo ſuperponitur, cedat ſolo, ſecus tamen fit in aqua, quia cedit ſupra impoſitis. *l.7.§.quod ſi toto, de A.R.D.* Vnus eſt
39 caſus, quo noui operis † contra marina opera conceditur, ſi forte damni infecti cauſſa cauendum ſit. *l.1.§.18.de noui oper. nunc.* puta,
40 ſi per ea † nauigatio impediatur, vel deterior reddatur, quod fieri non debet. *l.1.in pr. & §.17.de flumin.* Et ratio eſt manifeſta, quia
41 nauigandi non vtilitas, ſed neceſſitas † tanta eſt, vt eam ad ſummam Remp. (*ita legi vult Cuiac.12.obſ.32.*) pertinere dicat Vlpian. Iuriſconſultus *in leg.1.in pr. & §.20.de exer. act. leg.2. de nund.* Quæ lex tamen cum priuatis tantum lata ſit, non poteſt ad magiſtratus, aliaſque perſonas publicas trahi, maxime iure feudali, quo flumina, littora, ac maria propiora ad regalia pertinent. Inde eſt, quod prætor edicere poterat, ne per lacum foſſam aut ſtagnum publicum nauigaretur, *l.1.vt in flum. publ. nauig.* Ex quo conclu-
42 dunt noſtri, quod princeps poſſit in ſuo flumine † ex cauſſa prohibere, ne per illud nauigetur, *Heig. lib.2 q.vlt.n.19. Matth. Stephan. lib.2. de iuriſd. p.1.cap.7. Ruland. de commiſſ. part.2. lib.2.c.11.nu.3. Rauchbar. in quæſt.23.per tot.* etiamſi flumen ſit nauigabile. *Roſenth. de feud. cap.5.concl.28.* Qui licet in flumine nauigabili ita demum clusam aut aggerem fieri velit, ſi nauigationis vſus non impediatur, tamen expreſſe ſe declarat, in priuatis ſaltem obtinere, nõ in principibus regalia habentibus, quia illi ductis clusis ac aggeribus nauigationem prorſus excludere poſſunt, *d.concl. 28.* De
43 littoribus Dd. idem ius ſtatutum † eſſe volunt in iure ciuili, quod in mari *l.3.§.1.ne quid in lo.publ. d.l.1. §.18.de nou. oper.* De fluminibus publicis controuertunt inter ſe Priuata enim in dominio priuatorum eſſe quiuis nouit. *leg.1. ne quid in fl. publ.* Doctores
44 plerique † fluminibus publicis inædificata, ædificanti cedere volunt, *vt Robert.1.recept. ſent.11.in fi. Hieron. Treut. lib.2. ſelect. diſput. 20.th.1. & ib alleg.* modo ſine incommodo aliorum ſint ædificata *arg. leg.24.in princ. de damn. inf. leg.1.in pr. & §.12.19. & 21. de flumin. l.*

2.§17.

Digitized by Google

2.§.17.*leg*.3.*l*.4.*& vlt.ne quid in lo.publ.* Quamuis † vero *Donell.* 45
4.*comment*.11 *ſecutus Bart.in l.2 de flumin.num.*18.*& in l 24. de damn. inf.num.*1.*arg.l.pen.de A.R.D.* diſtinguat, vt ſi ædificia noceant vſui publico, tollantur, ſin minus maneant quidem priuata, ſed vicinorum fiant, qui prope ripam prædia poſſident, quia alueo cohærent. Quidquid autem alueo cohæret, ſi extra flumen eminet, fit vicinorum, *arg.* §.22.*Inſt.de R.D.* recte tamen Hilligerus in notis hanc interpretationem duram vocat, neque *d.l.*24.*de dam. inf.l.pen.*§.*vlt.de A.R.D.* conuenire. Neque Donelli præſuppoſitum *ex d.*§.*inſula*, colligi poſſe, cum aliam ob cauſſam inſulæ fluuiales vicinis prædiis aſſignentur. Noſtra autem hæc eſt ſententia † ne iure quidem ciuili in littore, mari vicino, vel flumine 46
publico, ſine licentia Principis vel magiſtratus magnum aliquod opus ædificare licuiſſe, *per d.l.*4.*l.*14.*de A.R.D.l.*24 *de dam.inf.&t.* Quia flumina publica, publici quoque iuris ſunt, ex vi coniugatorum. *Eberh.in top.in lo.*101.*n.*1.*l.*3.*ne quid in fl.publ.* Quæ autem † talia ſunt, ea in nullius priuati ſunt bonis, *l.*1.*l.*6.§.1.*de R.D.l.*6.*de* 47
contr.emt. ſed vel ad Rempubl. pertinent ac in patrimonio ſunt principis populique, *l* 15.*& ſeq.de V.S.d.l.*14.*de A.R.D.l.*1.*de conſtit.princ.* vel ad alias vniuerſitates & municipia, *d.l.*1.*de R.D.* ita vt non ſaltem † alienari, ſed & interpolari nequeant. *d.l.*137.§.6.*leg.* 48
83.§.5.*de V.O.* quod arguunt interdicta prohibitoria in eum finem propoſita, *in l.*1.*ne quid in lo.publ.l.*1.*de flumin.& paſſ.* Alioqui quid opus erat petere à Principe facultatem ædificandi in publico, *vt in l.*2.§.6.*ne quid in lo.publ.* ſi ea facultas cuiuis ipſo iure † permiſſa 49
eſſet, cum fruſtra precibus petatur, quod de iure communi conceditur. *l.*1.*C.de petit. bon.ſubl.l.ſi quando, C. de inoff.teſta.leg. vn. C.de theſaur.* Princeps autem, vel magiſtratus ita demum permittebat, † ſi ſine incommodo vel publico, vel priuato, opus fieri poterat. *l.*2.§.10 *&* 17.*l* 3.*l.*4.*ne quid in lo.publ.* Neque obeſt, ſi quãdoq; 50
† conſenſus ſuperioris non impetratus, *l.*24.*in pr.d. damn.inf.* neq; 51
ædificiũ deſtructũ legatur: *d.l.*2.§.17.*ne quid in lo.publ.* quia illud à magiſtratu conniuentibus oculis, *vt dicitur in leg.* 4.§.1. *de*

Digitized by Google

in numiſſ. quodammodo dimiſſum; hoc ſingulari ratione conſtitutum, ne ciuitas ruinis ædificiorum deformaretur *d.l.1.§.17.l.vlt.*
52 *eod.* quia multa fieri † prohibentur, quæ tamen ſi facta fuerint, obtinent firmitatem. *Iaſ. in l. patre furioſo. ff. qui ſui vel alien. gl. in c. vides, diſt.* 10. *l.* 1. *§. biduum, quand. appell.* Imo ſolum publici iuris manſiſſe vel inde apparet, quod pro eo ſolarium, id eſt vectigal annuum pro ſolo exactum. *d.l.2.§.17. ne quid in lo. pub. Capoll. lib.*1. *cap.30. n.12.* Quod ipſum etiam in προθ'ρεις maritimis obtinuiſſe conſtat *ex Nou. Leo. 56.* Idque ex indulgentia & gratia, quamdiu Principi vel Reip. ita viſum aut libitum. Qua ceſſante aliud obtinebat. I-
53 ta enim *apud Liui. lib. 9. dec. 4.* Ædiles aquam publicam omnem in priuatum ædificium aut agrum fluentem ademerunt, & quæ in loca publica ædificata immolitaue priuati erant, intra dies 30. demoliti ſunt. *Quod edictum explicat Turneb. lib. 1. aduerſ. 25.* Sed & Ser-
54 uius Orata † in Lucrino lacu ædificans, cum Conſidio publicano iudicium nactus eſt. *Valer. Max. lib. 8. cap. 1.* Quod ſi cuiuis in publico ædificare licuit, quo iure hic Orata in ius trahi potuit? Idem de littoribus dicēdū, quæ & ipſa ad Remp. pertinebāt; *l.3. ne quid in lo.* Quod vero in iis † ſine incōmodo vſus publici ædificare licuit,
55 *l.4. ne quid in lo. publ. Capoll. lib.2. cap.27. n.3.* videtur tantum de caſa piſcatoria exaudiendum, *in l.5. in fi. de R.D.* quam Bald. *in c. vn. ſi*
56 *duo fratres in ead. cauſſ.* definit † domunculam ſine recto & pariete, vel de alio tuguriolo, *l. tugurij, de V.S.* quod in alieno haberi poteſt *l.6.§.1. de ſeru. ruſt.* ſine vllo domicilij conſtituendi animo. *l. 6 in pr. de R. D.* cum alias maioris impenſæ ædificium ſine permiſſu prætoris in littore collocare non liceret. *l.50. de A.R.D. Quomodo hos textus conciliat Goth. in d.l.* 14. *eod.* Atque hoc vt vt de iure ciuili
57 controuerſum ſit, iure tamen feudali planum eſt, quo † portus, littora & flumina publica cum omnibus annexis locis ad regalia
58 pertinent, *c. vn & ibi FF. quæ ſunt regal.* Hinc eſt quod in publico loco nemini ædificare licet, ſine principis conſenſu, *Aretin. conſ. 30. vol.*3. etiamſi nihil noceat loco publico. *l.2. de flumin.* Neque in flumine publico *Boſſ. in tit. de flum. n.35. Ruland de commiſſ. p. 2. lib. 2. cap. 14. n.7.* neque in via publica, *Capoll. lib.2. tit. de via publ.*

Boſſius

Boſſius d.tit. Guid.Pap deciſ 514.neque ſuper muros caſtri,vel ciuitatis,*Socin.conſ.220.col.1.circ.fi.*Et generaliter nullum opus publicum fieri poteſt,ſine auctoritate Principis.*l.6.C.de oper.publ.l.13. C.eod.Iacob.de S.Georg.de feud.in verb.& cum fluminibus,n.2.* Atque ita rectè docet *Bart.in tract.de alueo in verb.nouus alueus*:Et puto inquit, talia loca eſſe in dominio eius , qui ibi tenet imperium. Quod patet per leges, quæ ſoli Principi permittunt diſponere ſuper his,*vt in l.continuus,137.§.6.de V.O.l.ſed Celſus,de cont.emt. leg. quo minus,ff.de flumin.&c.*Vnde qui ædificat † in ſolo alterius, eius 59
iuriſdictioni ſubiicitur.*Capoll.lib.2.cap.26.n.4* Quod ſi ergo quæratur de dominio † inſulæ in flumine publico ædificatæ, diſpici- 60
endum eſt,vtrum Princeps,vel qui regalia in flumine publico habet,an alius priuatus ædificauerit? Si ille,nulla ratio obſtat, quæ ipſi dominium inſulæ in ſuo fabricatæ auferat,*l.7.§.12.de A.R.D. §.30.Inſt.eod l.5.C.de ædif.priu.Bapt.Parmenſ.lib.1.cap.9.§ 2.n.1.*Idem 61
obtinet,ſi priuatus † conſenſu & auctoritate principis ædificationem inſtituat,quia per ſe feciſſe videtur princeps , qui facienti conſenſit.*l.7.de tutel.c.qui facit,72.c.68.de R.I.in 6.*Et priuatus conſequitur hocius ex perſona principis, quod ex ſua conſequi nequit.*c.auctoritate ſi.de conceſſ.præb.in 6.Gail.2.obſ.68.n.6.Parmenſ.d.§. 2.n.4.pro quo eſt elegans text.in l.pen.C.de omni agr.deſert.* At ſi priua- 62
tus ſine auctoritate principis † tale quid moliatur,facile eſt æſtimare, ædificatum ad ipſum pertinere non poſſe.Quia non cõuenit,vt ille ſuum faciat,quod non iure aut legitime operando conſecutus eſt.*l.fin.C.de reb.cred.* Non enim licentiam à princi- 63
pe impetrauit,vt debuit.*l.1.C.de alluu* etiamſi opera aut † impenſa graui id perfeciſſet,quia ſumtus alienæ rei impendens donaſſe videtur.*l.7.§.12.de A.R.D.l.37.de R.V.Parmenſ.d.§.2.*niſi forte per errorem id fiat.*l.27.§.fin.de R.V.*Idem obtinet,ſi Princeps in alieno flumine ædificaſſet,quod facere non debuit. Qui caſus ex 64
facto incidit inter † Vlmenſes & Antonium F.quando illi in inſula fluminis Veræ opus aliquod exſtruxerant, ad promouendã publicam nauigantium vtilitatem, contradicente Antonio F. Deciſum eſt in Camera,id ipſis in alieno flumine ac dominio nõ

licuiſſe, vt vt vtilitas publica priuatæ præferenda eſſet. *apud Gilman. lib. 2. res iudicat. cam. 33.* Similis ſi non eadem cauſſa Vlmenſiū contra Fuggeros de flumine Zeler, *cuius meminit P. Fred. Mindan. lib. 2. de proceſſ. c. m. 36. n. 5* Decidi hinc poteſt quæſtio, de
65 dominio † Vrbis Venetæ, inſulæ impoſitæ, quod merito Veneti iure ædificationis ſibi vendicant *d. l. 7. §. 10. de A. R. D. 30. §. 4. eod.* Quod enim ex meo fit, omni iure meum efficitur. *l. 12. §. 3. ad exhib. l. 49. in ſi de* R. *D. Angel. Plat. & Dd. in §. cum in ſuo ſolo, Inſtit. de* R. D. maxime cum non tantum iure magiſtratus, vt perſonæ publicæ id fecerint Veneti; *l. 15. & ſeq. de V. S.* ſed etiam,
66 quia ipſius ſoli alueique in quo ſita eſt vrbs, proprietatem † ſibi arrogant, *Iohan. Dauth in hypotyp. ſect. 3.* Vnde Venetorum angulum iam olim vocauit *Liuius libr. 5. dec. 1.* quem hodie Gulphum
67 de Venetijs dicunt. Hinc domina † maris Adriatici appellatur Venetia, ita vt iure ſuo poſſit omnes per Gulphum ſuum nauigantes impedire, *Angel. in conſil. 290. incip. circumſcripta col. 1. & 2.* vbi dicit nullū Italum de eo dubitare. *Cluten. in ſyll. q. rer. quotid. th. 12.* poſſit item nauigantibus gabellas imponere, merceſque contra ſtatuta Venetorum conductas confiſcare, *Bald. in rubric. de rer. diuiſ.* vbi itidem dicit totum mundum hoc iure vti. *Sequitur Cæpoll. libr. 2. de ſeruit. ruſtic. 26. num. 10. Cardin. Tuſchus in concl. pract. tom. 8. lit. V. concl. 70. vbi vide plura.* Sed & litto-
68 rum † maris Hadriatici domina eſt, ſaltem in genere, ſi non in ſpecie, quia ſpeciale dominium eſt ciuitatum adiacentium littori. *Bald. in l. pen. C. de condit. inſert. Bartol. in l. quominus, q. 2. de flumin. & alii alleg. à Card. Tuſch. d. concl. 70.* In huius maritimi im-
69 perii ſignum Dux † Venetorum electus annulo in mare proiecto ſibi illud deſpondet, *Caſ. Contard. libr. 2. de* Republ. *Venet.* ex inſtituto Alex. *4. de quo Philip. Melanch. libr. 4. Chron.* Quamuis vero A-
70 lex. tertius Pont. Rom. Venetis † aliquando controuerſiam ſuper hoc mari mouerit, titulum curioſius flagitans: argute tamen Legatus Venetus eum eluſit, petendo oſtenſionem inſtrumenti ſuper D. Petri patrimonio, cui à tergo ſit deſcripta conceſſio ma-

ris

tis Hadriatici Venetis facta, *referente Camer. lib. 1. ſubſeciu. 61.* Et p…-
terat huic quoque ſuggerere Legatus, quod Paulus 3. quærenti,† 71
quo iure tot prouincias teneret, reſpondit: O te hominem ignarum, qui de iure quæris, quod contra omnium vim tot annos poſſidemus. *Clapmar. lib. 2. de arcan. Rerump. 15.* Sunt enim Veneti in notoria poſſeſſione libertatis. *Iaſ. in l. ex hoc iure, de Iuſt. & iur. n. 26. & ſeqq.* Et de hoc exemplo, ſi vel Bartolus vel Parmenſis cogitaſſet, de dominio inſularum manufactarum longe aliud ſenſiſ-
ſet. Diuerſa ab hac eſt quæſtio, de omnimoda † libertate ab Im- 72
perio Rom an eam quoq; vna cum dominio vrbis conſecuti ſint
Veneti? In qua conflictus † Dd. reperitur. Germani enim, impe- 73
rio noſtro, vt par eſt, fauentes, eiuſque pomœria pro virili extendentes, maximam partem in negatiuã tranſeunt, *vt Tobias Paurm. lib. 2. de iuriſd Imp. 4. n. 38. & c. 15. n. 57. Iohan. Dauth. in hypotyp. ſect. 3. Anton. Hering. de fideiuſſ. cap. 7. n. 585. Bernh. Zirizeus in lib. de proreg. princ. Zoanet, de Imp. Rom. Clutẽ. in Syllog. rer. cottid. d. lo. Ant. Hanſman. de re monet. th. 9. lit. P. & ibid. alleg.* Contra Itali ſuam & amicæ Reip. cauſſam agentes affirmatiuam ſtrenuè propugnant, *vt Bart. in l. hoſtes, de capt. & poſtlim. Bald. in rubr. de R. D. col. 4. Iaſ. in d. l. ex hoc iure n. 26. & in l. cunctos, C. de ſum. Trin. Menoch. in reſp. Finar. 2. art. 1. nu. 63. Robert. Maranth. in ſpecul. p. 6. tit. de appell. num. 243. Conrad. Lancell. lib. 1 cap. 1. §. 1. de Imperat. verſ. orbem vniuerſum.* Quibus ex Gallis
† accedunt *Duar. ad tit. de nou. oper. nunc. ca. 3. Tholoſ. lib. 6. de Rep. 13. n.* 74
37. ex Hiſpanis *Gomez. in §. fuerat, Inſt. de act.* ex German. *Muſcorn. de iuriſd. num. 129. Catell. Cotta in memorab. verb. dignitas, Andr. Knich. in velit. apolog. numer. 38. Angel. Matthaeac. 1. de via iuris, 36. numer. 9. Tangit Goth. in l. 1. §. 1. de acquir. poſſ.* Vt propterea totum mundum ita tenere dicant *Bart. & Angel. in l. iniuriarum. §. fin. de iniur.* At-
que hi prætenſam libertatem quinque modis † potiſſimum de- 75
monſtrant, nempe à natura, conſuetudine, priuilegio, contractu & præſcriptione. A natura probant *ex l. in tantum, in pr. de* R. D. quod in mari nullius iuriſdictioni ſubiecto ædificarint *l. deprecatio, ad L. Rhod. de iact. Bald. in rubr. de rer. diu. & in leg. 1. §. 18. de nou. oper. nunc.* Sed hoc puerile argumen-
tum

Digitized by Google

76 tum irridet Alciatus, cum dominium cum iuriſdictione perperam confundat. *ſupra.c.14.num.7.* Et hanc etiam in mari obtinere ſatis ſuperque demonſtratum, ſicuti hodie ipſi Veneti vſurpant.
77 Quod ſi à natura liberi erant Veneti, quid opus erat † priuilegio Cæſareo exemtionis, quod aurea bulla ſe munitum vidiſſe refert *Alber. de Roſ. in l. cunctos populos, C. de ſum. Trin. n.* 11. Neque
78 priuilegium neque contractum omnigenam † exemtionem inducere oſtendunt *Paurm. lib. 2. de iuriſd. 4. n. 57. Dauth. & Cluten. d.*
79 *lo. ſupra cap. 15 n. 78.* Reſtat ergo vt ſola præſcriptio † & conſuetudo Venetos defendat, in qua etiam ſe fundat *Bald. in conſ. 445. li. 4. Apoſtill. ad Abbat. in c. expoſita, n. 2. de arbit.* Eaque ita gaudent
80 Veneti poſſidentes, vt nec Pontificis † maieſtatem agnoſcant. *Bodin. 1. de Rep. 9. n. 122* niſi in ſpiritualibus tantum, *d. c. expoſita, & ibi Abb. de arbitr. Tuſch. d. concl. 70.* De cuius tituli iuſtitia proprio capite videbimus. Quod de ædificatione inſulæ dictum eſt, id ob-
81 tinet etiam, ſi † receſſus fluminis mariſue arte & induſtria humana prouocetur, & aqua molibus obiectis excludatur. Vnde incrementum aluei cauſſatur. Qui modus ædificandi ſecundo modo inſulæ naturali reſpondet, *de quo cap. 6. n. 34* Non tantum enim maria, flumina lacus & ſtagna à natura exſiccantur. *l. 1 § 1. ne quid in lo. publ. l* 10. § 3. *quib. mod. vſufr.* per calorem ſolis, ſicuti *Homer. Iliad.* φ. introducit Vulcanum Xanthi fluenta exſiccantem. *Exempla dedimus cap. 14. n. 97. Et recenſet quædam Ouid 2. metam.* 2. ſed etiam
82 opere humano. Quas partes non niſi Principes & † qui regalia habent ſibi ſumunt, *vt dictum cap. 8. n. 32.* Priuatis enim huiuſmodi opera non conuenire, vel ex magnitudine palam eſt. Quantum in eo genere ſibi tribuerit Xerxes Rex, notum eſt *ex Herod. lib. 7.* Duplex autem hinc quæſtio iuris reſultat: Prima an Princeps
83 maria † vel lacus exſiccare, fluminum alueos mutare, incuruare, curſumque alio diuertere poſſit, inuitis vicinis, quorum territoria illa attingunt? Altera ad quem incrementum hoc modo exſiccatum pertineat? Prima quæſtio duas partes habet, lacuum exſiccationem, & fluminum mutationem. Poſterior vt in facto, ita in iure quoque difficillima eſt, propter multorum, quorum intereſt

tereſt, contradictionem. Quanto cum feruore hæc res agitata aliquando ſit in † Senatu Romano, apparet ex municipiorum, 84
quorum intererat, orationibus. *De quibus Tacit. 1. annal.* Actum deinde in Senatu, an ob moderandas Tyberis exundationes verterentur flumina & lacus, per quos augeſcit. Auditæque municipiorum & colonorum legationes, orantibus Florentinis, ne Canis ſolito alueo demotus, in amnem Arnum transferatur, idque ipſis perniciem afferat. Congruentia his Interamnes diſſeruere, peſſum ituros fœcundiſſimos Italiæ campos, ſi amnis Nar (id enim parabatur) in riuos diductus ſuperſtagnauiſſet. Nec Rheatini ſilebant, Velinum lacum, qui in Narem effunditur obſtrui recuſantes, quippe in adiacentia erupturum. Optime rebus mortalium conſuluiſſe naturam, quæ ſua ora fluminibus, ſuos curſus, vtque originem, ita fines dederit. Seu preces coloniarum, ſeu difficultas operum, ſiue ſuperſtitio valuit, vt in ſententiam Piſonis concederetur, qui nil mutandum cenſuerat. *Hactenus Tacitus. Ibidem tamen Lipſ. in comment.* annotat conſilium eo tempore amiſſum poſtea ſiue a Nerua ſiue à Traiano † reaſſumtum. 85
Et de lacu Velino exſiccato habet quædam *Cic. lib. 4. epiſt. ad Att. 14.* Pro vtraque parte † extant rationes & argumenta in iure ciui- 86
li. Pro affirmatiua *in l. 1. §. 16 in fi. ne quid in fl. publ. l. 2. §. 9. de aqua pluu. l. 1. de ripa mun. l. 11. com. præd. l. 14. de impenſ. in res dot. Boer. deciſ. 252. n. 4.* Pro negatiua *in l. 1. §. 1. de aqua pluu. l. 1. C. de alluu. l. 1. §. 1. ne quid in flu. publ. l. 7. C. de ſeru. & aqua. Et maxime huc facit text. & gl. art. 57. li. 2. n. 2. Lander.* Wiſſet/daß niemande einerley weiſe ichtes thun mag/ das durch das Waſſer einen newen Weg erkriege/ jemand zu Schaden. Sed & † contraria Iuriſconſultorum reſponſa extant. Pro Duce 87
Florentino concedente facultatem auertendi Clanarum flumẽ Illuſtriſſ. Domui Mediceæ reſponderunt *Auguſtin. Berous in conſ. 140. lib. 3. Socinus Nepos in conſ. 28. lib. 4. Natta conſ. 55. lib. 1. quos allegat Parmenſ. lib. 1. de alluu. 9. 5. n. 5.* Ac pro eo iudicatum in Rota Florentina refert *Gerhard. Mizol. in conſ. 4. n. 133.* Contra pro ciuitate Bononienſi contra Ducem Ferrariæ Santerni fluminis curſum immutare volente conſuluit *idem Berous conſ. 139. lib. 3.* Et nota

Digitized by Google

88 eſt controuerſia Ducis Lunenburgici † & ciuitatis Hamburgẽſis de mutato Albis curſu, quę non ita pridem per ſententiam Cameræ Imper. omnia in priorem ſtatum reducere iuſſit. Contra quã tamen ciuitas ſe in integrum reſtitui petit.

Non noſtrum eſt calamo tantas componere lites.

Quod necdum gladius potuit. Interim affirmatiua co[...] pro-
89 culdubio obtinet, ſi princeps † ſuperior, flumen cuius alueum mutaturus eſt, à capite ad oſtium vna cum adiacentibus regionibus ſuo imperio comprehendat. *Quo pertinet diſtinctio Baldi in conſ. 195. num. 8. lib. 2. quem refert Cardin. Tuſchus vol. 3. concl. 405. num. 20.* ſi princeps velit diuertere flumen de ſuo territorio in ſuum territ. Id enim facere poteſt. *Boer. deciſ. 252. num. 4.* Secus ſi de ſuo vel alieno in alienum velit. Quamuis vero pauci ſint principes, quibus illud *Senec. epiſt. 89.* competat: illuſtrium fluminum per priuatum decurſus & amnes magni magnarumque gentium termini vſque ad oſtium à fonte veſtri ſunt, *ſupra cap. 15. num. 52* ſunt tamen aliqui. Vnde cum Rhodanus fluuius ſit Regis Galliæ in ſolidum *cap. 17. num. 94.* non dubium eſt, quin Rex eum in ſuo regno, mutare, dilatare, coarctare, incuruare alioque deflectere pro arbitrio poſſit. Vt res nullam in iure, ſed in facto dif-
90 ficultatem habitura ſit. Ita Euphrates, † quod regium flumen vocat *Plin. lib. 6. nat. hiſt. 25* Gobari præfecti opere diductus, vbi is finditur, ne præcipiti curſu Babyloniam infeſtaret. *Plin. d. lo.* Ita Nicer fluuius à Valentiniano Imp. abductus *Marcellin. lib. 28. hiſt.*
91 *vbi vide modum abducendi.* Quomodo Imp. Rom. fluminum † omnium Germaniæ ſupremus eſt Dominus. Vt eo iure Carolus M. aliique Impp. eorum mutationes meditati ſint. *ſupr. cap. 8. num. 47.*
92 Quod ſi † particularis ſaltem ſit mutatio fluminum, puta, quia riuus ſaltem vel brachium ex flumine alio deducitur: ea vt minoris periculi, ita & dubij fuerit. *l. vlt. de aqua cottid.* Deinde etiam hoc conſiderandum eſt, vtrum id opus ad vtilitatem publicam,
93 an vero ad æmulationem & incommodum † vicinorum inſtituatur. Hæc enim intentio in iure reprobatur *ſupra. cap. 8. n. 9.* Quomodo Groningenſes anno 1483. inuidia Emdenſium Amaſis al-

ueum

uem per ſinum Dollartum ad ſe traducere tẽtarunt, irrito conatu, *de quo Emmius lib. 28. rer. Friſicar.* Et quæ aliæ circumſtantiæ hic attendendæ, quæ ſemper ius variant. A fluminum mutatione † multum differt maris excluſio, lacuumque exſiccatio. Illa enim aquam, vel adimit illis, qui retinere volunt, vel ſuperfundit illis, qui excipere nolunt. Quod raro damno vacat *l. 1. §. 1. de aqua pluu.* Hæc aquam excludit vel exhaurit tantum, vt plurimum ſine accolarum damno. Et plerumque magno eorum bono. Vt propterea huiuſmodi opera ad vtilitatem Reip. inſtituta laudem & gratiam mereantur *l. fin C. de alluu. l. 1. & 2 C. de frum. vrb. lib. 11. l. 1. C. de annu frum. vrb.* Rom. *Parmenſ. d. cap. 9. §. 2. n. 4.* Ita Theſſalia, quondam † lacus fuiſſe creditur à Neptuno fluminum aliquot deriuatione exſiccata, *Herod. lib. 7. Strab. lib. 9. Reinec. p. 1. ſyntagm. hiſt. cap. 41.* Ita lacus Bruges foſſa emiſſus in mare. *Plin. lib. 4. cap. 12.* Ita Iulius Cæſar cogitauit ſiccare Pontinas paludes, emittere Fucinum lacum *Sueton. in Iulio cap. 44.* Quorum illud à Cornelio Cethego Conſule factum, agrique exinde præparati, *Florus in epit. Liuius dec. 5. lib. 6.* hoc à Claudio Cæſare. *Sueton. cap. 20* cuius arduum opus, quo corriuatio aquarum egerebatur per montẽ machinis commendat *Plin. lib. 36. nat. hiſt. 15.* Quod noſtro tempore Hollandi † in lacu Bimſteriano duorum milliarium inter vrbes Enchuſam Hornamque exſiccando, aquamque molendinis extra aggeres in mare rotando ita imitati, vt vbi antea nauibus, nũc curribus eatur, *petit artic. Hamburg. pro reſtit. in integ. art. 570.* Et notabilis eſt ſolennis † illa deriuatio lacus Alban ex augurio: Romane caue aquam Albanam lacu continere: caue in mare manare ſuo flumine ſinas. Emiſſum per agros rigabis diſſipatumque riuis extingues *Liu. lib. 5. dec. 1.* Ex quibus ſatis conſtat, eas partes Remp. ac principes † ſibi ſemper ſumſiſſe, priuatos numquam, niſi publica auctoritate. Vel niſi à Republica conduxiſſent. In quos ludit *Iuuenal. ſat. 3.*

Queis facile eſt ædes conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem,

Vnde agri emphyteutici nati, *l. pen. C. de omni agr. deſert. l. 1. C. de iure emph.* Ex hiſce iam dictis altera Quæſtio decidi poteſt. Si enim ſoli Principi vel Reipubl. ius exſiccandi aluei vel lacus com-
99 petit, illi ſoli etiam incremêtum † exſiccatum debebitur. Quod aperte euincit *Sueton. locus in Claudio d. c. 20.* Fucinum, inquit, aggreſſus eſt, non minus compendij ſpe, quam gloria, cum quidam priuato ſumtu emiſſuros ſe repromitterent, ſi ſibi agri exſiccati concederentur. Pertinebant ergo ad Principem. Neque diſtinguendum eſt cum Parmenſ. *in 2. §. 2. n. 3.* qua intentione id fa-
100 ciat Princeps, quia † vnius rei plures poſſunt eſſe fines ſubordinati, *proœm. Specul. Saxon. Veſemb. in par. de pact. n. 8.* Quod ex iam adducto Suetonij loco patet. Et alias notum eſt, quemlibet in commodis ſuis facile conſentire. *l. 39 de neg. geſt.* Sed nec illud ſpectandum, vtrum vicini conticuerint, & ædificationem fieri
101 paſſi ſint, an ſecus. *Quod voluit Parmenſ. d. lo.* quia etiam † inuitis ipſis actus expediri potuit, *arg. l. 26. de R. I. l. nec ignorante, de tutel.* niſi forte damni infecti cauſſa intercurrat. *l. 1. §. 17. de nou. oper. nunc.* Quod vero eo caſu, quo priuatus ſine publica auctoritate opus
102 hoc inſtituiſſet, incrementum † vicinis prædiorum dominis addicere conatur *Parmenſ. a. §. 2.* id recipi nullo modo poteſt. Nititur quidem ille *præter auctoritatem Beroi in d. conſ.* 140. *n.* 18. *& ſeq. lib. 3 quem pro ſententia ſua allegat, etiam generalitati textuum in l. 7. §. 3. de A. R. D. l. 30. §. 1. & 2. cod.* ſubdens, non eſſe noſtrum, ex generali legum ſermone caſus quoſdam excipere, ſed eos generaliter intelligi debere in infinitum vſque *l. 1. §. generaliter, de leg. præſt.* Verum cum
103 in toto iure † generi per ſpeciem derogetur, *l. in toto, de R. I.* eoque omnis definitio ex brocardicis deſumta ſit periculoſa, *l. omnis de-*
104 *fin. 202 ff. 104 Ioh. Faber in §. illud, Inſt. de R. D.* & pauperis ſit † Doctoris allegare regulas generales, *vt ibi Angel. in conſ. 14.* imo miſerorum refugium. *v. cum eis Ang. citat Neuiz. in ſylu. lib. 5. n. 72.* anim-
105 aduertere debebat Parmenſ. in hac † materia, non alluuionis ſed ædificationis iura attendenda eſſe. Nec quod de opere naturali ſtatutum eſt, ad opera artificialia indiſtincte trahendum. A-
106 lioqui fit † μετάβασις εἰς ἄλλο γένος. Nam Gaius *in d. l. 7. §. 3.* de inſula in flumi-

Digitized by Google

flumine nata, non facta. Et Pompon. *in d. l.* 30. §. 1. de alueo naturaliter non facto hominum exſiccato. Et *in* §. 2. de amnis, non de hominis operatione agunt. Inter quas cauſſas multum intereſſe, iam ſæpius dictum. Reſtat ergo id † incrementum à priuato 107
non rite affectatum in commiſſum cadere, ac ad eum deuolui, ad quem ſolum ſiue alueus aquæ pertinet, quia pœna commiſſa ſemper ad illum pertinet, in quem delinquitur, ita vt dominium fiſco ipſo iure acquiratur. *l.* 14. *de publica.* Atqui contra Principem † & ſuperiorem, qui regalia habet peccatur, præter vel etiam 108
contra ipſius conſenſum ædificando, *l.* 18. §. 1. *de aqua pluu. l.* 1. §. 42. *de aqua cottid.* quippe qui ſolus iure regalium de flumine vel lacu publico diſponere poteſt *d. c. vn. quæ ſunt reg. Parmenſ. d.* §. 2. *num.* 2. Et impoſſibile eſt, vt alueus aquæ publicæ non ſit publicus *ait IC. in leg.* 1. §. 17. *de flumin.* Vt ſic exceptio Parmenſis in regulam † con- 109
uertenda fuiſſet. Atque ita recte *Valaſcus de iure emphyt. q.* 16. *nu.* 6. inter priuatum † & principem diſtinguit, & huic iure regalium 110
alueum exſiccatum in flumine Tago & Beneuentano adiudicat, *allegans Curt. Senior. in conſ.* 26. *Alciat. reſponſ.* 302. *Crauet. conſ.* 185. *Mādel. conſ.* 82. Licet Rota Romana aliquādo aliud ſuo more rotaſſe dicatur Cuius tamen deciſionem in eo quod habuimus exemplari, reperire non licuit. Idem de maris exſiccati † alueo ho- 111
die dicendum, quando & illud vel illius adminiſtratio ad regalia pertinet, ita vt in eo priuatis agere non liceat, abſque conſenſu eius, qui iuriſdictionem maritimam obtinet. *d. l.* 1. §. 17. *de flumin. adde Hieron. de Monte de fin. regund. cap.* 24. *& paſſ.* Ad ædificationē quoq; pertinet ſi vel ex peninſula † inſula inciſa ceruice, vel vice 112
verſa ex inſula peninſula ducto aggere efficiatur. Id enim nec dominiū nec iuriſdictionē priorib. dominis interuertit. *l. id quod noſtrū, de R. I. l.* 7. §. 4. *de A. R. D. ſupra ca.* 14. *n.* 118. Siue enim Xerxes Rex 113
inciſa ceruice Athon montem inſulā efficiat, ſiue Alex. Magnus ducto aggere Tyrum inſulam continenti iungat, id priuatorum iura conuellere non debebat. *l.* 20. §. 1. *de capt & poſt.* Licet iure belli imperium mutet. Quod enim belli † calamitas introdu- 114
xit, pacis lenitas ſopire debet. *l.* 1. *in pr. C. de caduc. toll.* Notabilis eſt

Oo 3 hiſtoria

115 hiſtoria Cleopatræ † Reginæ Ægypti & Rhodiorum de mutatione Phari inſulæ, quam ſupra promiſimus. Eam ſic deſcribit *Ammia. Marcell. lib. 27.* Inſula Pharos à ciuitatis Alexandrinæ littore mille paſſibus diſparata, Rhodiorum erat obnoxia vectigali. Quod cum inde quidam nimium quantum petituri veniſſent, fœmina calli da ſemper in fraudes, ſollénium ſpecie feriarũ iiſdem publicanis ſecum ad ſuburbana perductis, opus iuſſerat irrequietis laboribus conſummari, & ſeptem diebus totidem ſtadia molibus iactis in mare ſolo propinquanti terrę ſunt vindicata. Quo cum vehiculo ingreſſa, errare ait Rhodios, inſularum non continentis portorium flagitantes. Hæc ille. Nititur au-
116 tem Cleopatra hoc argumento, quod Rhodiis tamquam † maris dominis, *l. 9. ad L. Rhod. de iact.* tributum de inſulis marinis tantum, non etiam de continenti terra debeatur. Conſequenter
117 nec de peninſula, † quia appellatione inſulæ proprie non venit peninſula. Cum enim in circulari aquæ ambitu forma inſulæ conſiſtat, *ſupra cap. 2. num. 26.* illa examuſſim requiritur, ita vt nulla
118 eius pars deficiat. *leg 7. § 5. in fi. de A. R. D.* Quia forma † rei ad vnguem obſeruanda eſt, cum det eſſe rei, *l. 9. § ſi quis, ff. ad exhib. Borch. de vaſſ. cap. 5. & de feudis cap. 3 numer. 9. Hering. de fideiuſſ. cap. 11. numer. 14. & 21. & cap. 10. num. 463. & ib. alleg.* ita vt nihil ipſi addi vel detrahi poſſit ſine corruptione ſui, *Gail. 2. obſ. 19.* Vnde mutata
119 forma † mutatur rei ſubſtantia. *d. l. 9 § ſi quis, ad exhib Parmenſ. lib. de alluu. 13. num. 4.* Iam autem Pharos non amplius erat inſula, ſed peninſula, ducto aggere continenti ac Alexandrinæ ciuitati coniuncta, ita vt ſiccis pedibus adiri poſſet. Qui agger ſiue iſth-
120 mus ex tempore perfectionis heptaſtadium † dictum eſt, *Marcell. lib. 3. Strabo lib. 17. & deſcribit latius Caſar. lib. 4. de bell. Alex.* Ergo
121 mutata terræ conditione † mutatur ius. *leg 137 § 6. de V. O.* Et mutata cauſſa iuris, ipſum quoque ius mutatur. *l. Paulus, & ibi Bart. de acquir. hered. Tiraq. in tract. ceſſante cauſſa. p. 1. numer. 10. Borch. conſ. 20. vol. 2* De mutatione & transformatione rei, quod tollat omne ius, actionem & obligationem late *Sebaſt. Medic. de amitt. poſſ. ſ.*

§ 9

Digitized by Google

gloſ.3.n.275. Et eſt bonus text. in d.l.7.§.5.de A. R. *D.* vbi ager amiſſa
propria forma deſinit eſſe. Quod adeo verum eſt, vt etiam ſti-
pulationi hæc tacita inſit conditio, † ſi res in eadem cauſſa man- 122
ſerit *l.38. in pr. de ſolut.* Atque hoc etiam iure Genti. ita obſerua-
tum apparet *ex Iuſtin. lib.* 1. *hiſtor.* vbi ſcribit ciuitates Medorum
quæ tributariæ fuerant, mutato imperio, etiam conditionem
ſuam mutatam eſſe arbitrantes à Cyro defeciſſe. Hæc quam-
uis ita ſpecioſe † proferantur · tamen recte innuit Marcellinus,
Reginam callide † egiſſe, dum ſuo facto Rhodiorum dominium 123
interuertere ac ſibi poſſeſſionis cauſſam mutare conſtituit. Con-
tra quam de iure fieri poterat. *leg. 8. de R. I. leg. 3. §. 19. de acquir.
poſſ. leg.* 2. § 1. *pro hered.* Nam ſi naturæ operatione contigiſſet † 124
mutatio, ea fortaſſe ſe defendere Regina potuiſſet. *arg. leg. 7. §.
5. inſi. de A. R. D.* Quod nunc ſe aliter habebat facto hominis cauſ-
ſante. Itaque vetuſta potius loci ſpecies inſpicienda erat,
quam cultus hodiernus, qui per induſtriam hominis animoſi
acceſſerat, vt dicitur *in leg. 2. C. de præd. nauic. De quo caſu ele-
ganter Ioh. Faber in §. inſula, numer. 2. Inſt. de R.D.* Et hæc † proce-
dunt, inquit, vbi † naturaliter vel ex cauſſa neceſſaria mutatur 125
opus: Si autem facto hominis & voluntate, eſſet ſecus, quia do-
loſe videtur facere. Pro quo facit *l. nomen, §. filio, de leg. 3. l. inter
quos, §. damni, ff. de damn. inf. leg. 2. §. qui Stichum, quod cert. lo. &c.*
Neque releuat Reginam, quod acceſſio † cedit principali, & 126
pars toto addita cedat toto, *leg. 26. §. 1. de A. R. D. l. 23. §. 1. de R. V.*
quia dolus & mala fides ſpecificatoris efficit, vt neque prior ſpe-
cies poſſideri deſierit, *leg. 22. leg. 27. §. ſed & is, de R. V.* neque res in
aliam formam tranſiiſſe exiſtimetur, cum ad priorem reduci
poſſit *l. 7. §. 2. ad exhib. Gædd. ad l. 14. de V. S. numer.* 11. Denique ad
ædificationem referri poteſt exaggeratio † cum alluuio inſulæ 127
naturalis aggeribus ductis ac cæſpitibus iniectis prouocatur. De
quo Noe Meurer von Forſtrecht/ *p.* 5. §. ob ein Anhang durch den
Rhein/ oder Waſſerfluß ohne weitere Hülff vnnd zuthun zubekom-
men: Der Fluß (inquit) gibt vnd nimbt ohne Menſchliche Hülffe
oder zuthun für ſich ſelber/ ſo er einem Gut was anhengt. Doch

gemei-

Digitized by Google

gemeinem gebrauch nach/wirt es alſo gehalten/daß wann ſich das Sand im Rhein anfeht zu legen/pflegt man Weiden zu ſtecken. Denn alſo der auffgeworffen Sand vnd Schleim zu einẽ beſtendigen Wehrt oder Anhang leichtlich vnd baldt gemacht wird. Quod tamen in mari ma-
128 iori labore ac impenſa conſtat. Ac ſicut corriuatione † aquæ è ſuperiori in inferiorem locum cogitur, *l. 1. §. 22. de aqua pluu. l. 1. de riuis.* vt multum limi ac pinguedinis ſecum deferat, *l. 11. in fi. com. præd. l. 1. §. 7. de riuis.* Quas partes in agris adeo neceſſarias putauit *Virg. 1. Georg.* vt etiam feſtis diebus permiſerit. Riuos deducere nulla Relligio vetuit. In cuius loci explicatione cum Seruio & Marcobio nõ conuenit *Forcat. dial. 86.* ita per reſtagnatio-
129 nem † arenarum cumuli iniectæ ſalictæ vel alii rei agglomerantur. *l. 1. §. 6. l. 2. §. 1. de aqua pluu. l. 2. §. 28. ne quid in lo. publ.* Vt habeat arena, vbi pedem figat. Quomodo videmus in flumine vadoſo prope pontes vel naſſas piſcatorias arenam cumulari. *Ita Lucan. lib. 2.* Ad molem ſtetit vnda ſequens. Et *dictum eſt cap. 6.* de ſtramẽ-
130 tis Tyberi iniectis, ex † quibus inſula nata, limo paulatim & aliis, quæ fert flumen huc ſe aggerentibus. *Liu. lib. 2. dec. 1.* Pertinet huc
131 exemplum Broagij † oppidi in Garumna fluuio ſiti, quod exiguo aggere aditur. De cuius principio *Thuan. lib. 64.* quod à ſaburra, quam in vacuas naues imponebant nautæ, eo loco exonerata tumulus tractu temporis in mari excitatus ſit, qui vallo & palis cinctus, aſſeribus abietinis, & malis nauium introrſum ductis ceſpitibusque & lignorum faſcibus firmatus tandem in vrbem coalue-
132 rit. Didicit enim homo naturam prouocare † *ait Plin. lib. 33. nat. hiſt. in pr.* Imo & ſuperare, in quibus à natura vincitur. *Ariſt. in pr. mechan. quæſt.* Et ars in multis naturam imitatur. *§. 4. Inſt. de adopt. Senec. epiſt. 65. Ariſt. cap. 5. de mundo.* vſque adeo vt fere nihil intentatum relinquat. *Plin. lib. 21. cap. 9.* Itaque cum hic modus acquiren-
133 di † ſit mixtus, partim natura, partim arte conſtans, ſicut augmẽ-
134 tum † miſtum vocant Feudiſtæ partim facto hominis, partim diſpoſitione legis acquiſitum, *Hartm. Piſtor. lib. 3. quæſt. 42. n. 39.* vtri parti aſcribendus ſit, dubitatur. *Ita Ouid. 11. metam 8.*

Eſt ſpe-

Digitized by Google

Eſt ſpecus in medio natura factus an arte
Ambiguum, magis arte tamen.

Et magis eſt, vt illi parti aſſcribatur, quæ præualet, vt à poten-
tiori † fiat denominatio. *l. quæritur, & ibi Dd. de ſtat. hom. Crau. conſ.* 135
638. n. 17. & conſ. 406. n. 5. Quia quotieſcunque in aliquo actu duæ
concurrunt cauſſæ, quarum vna eſt proxima † & immediata, al- 136
tera remota vel mediata, tunc effectus attribuitur propinquæ &
non remotæ cauſſæ, *Barbat. in c. Reinaldus, n. 186. verſ. ſexto extra de*
teſtam. Crauett. conſ. 131. n. 15. & conſ. 144. n. 2. vol. 1. Roland. à Valle conſ.
52. vol. 2. Eſt enim cauſſa immediata ſemper potentior quã cauſ-
ſa mediata, *Curt. iun. conſ. 44. n. 5. Hieron. Magon. decis. Florent. 83. n. 7.*
Conſil. Marpurg. 2. conſ. 14. n. 14. Et cauſſa proxima ſemper atten-
ditur, *Bald. in auth. ex teſtamento, C. de collat. Decius in l. in eo, 35. n. 5. de*
R. I. Et cauſſa proxima magis influit quam † remota. *gl. in l. ſi muli-* 137
er, ff. rer. amot. Et ſemper plus valet cauſſa immediata & proxima,
quam remota, quia hæc dicitur potius occaſio *Neuiz. in ſylu. nupt.*
lib. 1. n. 201. Eberh. in lo. 21. numer. vlt. Quod ſi ergo natura ſine arte
vel prorſus operata non fuiſſet, vel non tam cito, arti principatũ
tribuemus, & hunc † modum acquirendi induſtrialem dicemus, 138
per ea quæ habet Tholoſ. 20. ſynt. 7. 8. & 9. Vult. l. I. R. 70. Gædd. in l. 23. n.
4. de V. S. quale eſt incrementũ marinũ, quod per exaggerationẽ
mariſque excluſionem hic locorum acquiritur. Illud Noe Meu-
reri incrementum *n. 127.* pro naturali habebimus, quia ars natu-
ræ occaſionem magis quam cauſſam prębuiſſe videtur. Neque
obeſt, ſi dicatur, ne ab induſtriali quidem modo acquirendi ex-
cludi naturam, quia Paulus plantat, Apollo rigat, Deus autẽ dat
incrementum, *1. Corint. 3. c. cum non ſit, extra de decim.* Quo reſpectu
† naturalia ſemper ſunt potentiora iis, quæ accidentaliter com- 139
petunt *Bart. & Dd. in l. qui habet. 3. in pr. de tutel. Menoch. 2. de arb. iud.*
quæſt. cent. 3. caſ. 201. n. 69. Schrad. de feud. p. 10. ſect. 3. n. 119. Quo ar
gumento moti diſcrimen † naturalium & induſtrialium fructuũ 140
conuellunt *Conan. lib. 4. comm. 5. n. 8. Coraſ. lib. 5. miſcell. 9.* cum tamen
certum ſit, non ideo minus has eſſe diſtinctas ſpecies, quia labor
& induſtria hominis in hac parte præualet. *Vult. diſcept. ſchol. 19.*

Menoch.d.caſ.201.n 20.& in 15.remed.recup.poſſ.q.40.n.595.arg.l.qui ſcit 141. *25.§.in alieno, de vſur.* Vnde recte induſtrialia † augmenta definit *Schrad.de feud.ſect.2 n.1.* quæ principaliter fiunt impenſa ac induſtria vaſalli, cooperante natura, vel facto naturali, qualia ſunt ædificia exſtructa, arbores plantatæ, aggeres erecti, foſſæ & huiuſmodi ſimilia. Alioquin omnia naturalia eſſent, nullũ opus artificiale, cum in hoc genere ſine naturæ & fortunæ auxilio produci poſſit nihil. In hiſce ergo non alluuionis ſed ędificationis iura attendantur. Cætera huc pertinentia infra de conſeruatione & augmentatione inſularum pertractabimus.

CAPVT XXI.

De apprehenſione Inſulæ.

SVMMARIA

1 *Occupatio modus acquirendi frequentiſſ.*
2 *Sine apprehenſione dominium non acquiritur.*
3 *Occupatio eſt duplex.*
4 *Occupatio pacifica quænam?*
5 *In feras iniuria non committitur.*
6 *Pugna hominum ac beluarum.*
7 *Feræ certis regionibus noxiæ.*
8 *Hatto Archiepiſcopus Moguntinus à muribus deuoratus.*
9 *Inſulæ animalibus ſacræ.*
10 *Apprehenſio vel ad poſſeſſionem, vel ad proprietatem pertinet.*
11 *Poſſeſſio inſulæ apprehendenda eſt.*
12 *Etiamſi ad regalia pertineat.*
13 *Poſſeſſionis vtilitas.*
14 *Poſſeſſionis apprehenſio coram Notario & teſtibus.*
15 *Probatio poſſeſſionis per inſtrumentum.*
16 *Scotatio in Dania.*
17 *Dominium quando cum poſſeſſione acquiratur.*

18 *Poſſeſſio*

Digitized by Google

18 *Poſſeſſio apprehendenda debet eſſe vacans.*
19 *Apprehenſio poſſeſſionis iam occupata vitioſa eſt.*
20 *Heres poſſeſſionem propria auctoritate apprehendere poteſt.*
21 *Modo ſit vacans.*
22 *Vacans poſſeſſio quando dicatur?*
23 *Ius Gentium ſola occupatione contentum eſt.*
24 *Publica iuris ciuilis vel Gentium.*
25 *Occupare quid?*
26 *Occupantis melior conditio.*
27 *Praeuentionis iuſtitia.*
28 *Vigilantis melior conditio.*
29 *In praeuentione etiam momentum temporis ſpectatur.*
30 *Dolus bonus in praeuentione conceſſus.*
31 *Arcanum praeueniendi hoſtes.*
32 *Nemo tenetur primum ictum exſpectare.*
33 *Caſus inſulae praeoccupatae.*
34 *Poſt litem motam occupatio illicita eſt.*
35 *Paena talionis in iure ciuili frequens.*
36 *In dubio b.f. poſſeſſor intelligitur.*
37 *Errans in iure non deſinit eſſe b.f poſſeſſor.*
38 *Bonae fidei poſſeſſor lucratur fructus.*
39 *Ad diſtinguendos fines vicini conuocandi.*
40 *Praeceptum conſilij non neceſſitatis.*
41 *In interdicto retinendae qualem te inuenio, talem te iudico.*
42 *Concurrentia duorum circa apprehenſionem inſulae.*
43 *Duo in ſolidum poſſidere non poſſunt.*
44 *Tantum acquiſitum, quantum apprehenſum*
45 *Occupatio eſt facti & non praeſumitur.*
46 *Apprehenſione partis praeſumitur apprehenſio totius.*
47 *Res hoſtilis quando fiat capientis.*
48 *Ad poſſeſſiones retinendas requiritur multitudo familiae.*
49 *Modus agrorum & ſeruorum definitus.*
50 *Romanorum numeroſa familia.*
51 *Paterfam. locuples inſulam ſolus occupare poteſt.*

52 *Fines poſſeſſionis cuiuſuis deſtinatione conſtituuntur.*
53 *Agri occupatorij qui nam?*
54 *Creſcentibus hominibus decreſcunt ſingulorum dominia.*
55 *Terminorum diſtinctio ex iure Gent.*
56 *Communio bonorum ex iure naturali.*
57 *Diuiſio prouinciarum inter filios Noha.*
58 *Iapheti poſteri inſulas occuparunt.*
59 *Valor rerum quomodo ſucceſſiue creuerit.*
60 *Multa olim indiſtincta hodie ſunt diſtincta.*
61 *Samus inſula olim vacua.*
62 *Noui incolæ prioribus addita.*
63 *Mixtura gentium.*
64 *Coloniarum deductio in inſulas.*
65 *Inſulanorum eruptio in continentem.*
66 *Inſulæ deſertæ poſtea inhabitatæ.*
67 *Inſulæ Oceani Germanici.*
68 *Inſulæ Friſiorum quænam?*
69 *Inſulæ olim piratarum latibula.*
70 *Iuthlandia inſula.*
71 *Ducatus Sleſvvicenſis olim deſertus.*
72 *An hodie inſulæ ſint vacuæ?*
73 *Inſulæ noui orbis.*
74 *Inſulæ pro derelictis habitæ.*
75 *Agri deſerti non ſunt nullius.*
76 *Inſula vacans pro damnata habetur.*
77 *Migrationes gentium olim frequentes.*
78 *Apprehenſio pacifica facile in violentam degenerat.*
79 *An inſulæ ſint nullius quoad iuriſdictionem?*
80 *Territorium eſt dominium.*
81 *Iuriſdictio latius patet quam dominium.*
82 *Res ſacræ ſunt ſub iuriſdictione.*
83 *Inſulæ propiores non apprehenſæ pertinent ad Imperium.*
84 *Iuriſdictio in dubio tacite reſeruatur.*
85 *Remotiores inſulæ in occupantis ſunt arbitrio.*

86 *An iu-*

Digitized by Google

86 *An iuriſdictio apprehenſa cenſeatur?*
87 *Quilibet paterfam. eſt* Rex *in ſua domo.*
88 *Multi ex priuatis domini inſularum facti.*
89 *Inſulæ à primis occupatoribus denominatæ.*
90 *Viriathus Luſitanus pirata.*
91 *Magiſtratus requirit ſubditos.*
92 *Rex ſine regno eſt Rex chartaceus.*
93 *Principes Germaniæ deſenduntur.*
94 *Apprehenſio continentis quando ad inſulam extendatur?*
95 *Apprehenſo caſtro cenſentur apprehenſæ omnes pertinentiæ.*
96 *Singulæ partes fundi apprehendi opus non eſt.*

HACTENVS modus acquirendi ſingulis inſularum ſpeciebus quodammodo proprios vidimus. Nunc de illis agendum, qui omnibus ſunt communes. Inter quos agmen ducit † occupatio, generali nomine ita dicta, vt frequentior, ita vtilior, quo id quod antea noſtrum non fuit, apprehenſione noſtrum facimus. *l.1. de A. R. D. l. 1. de A. P.* Vt non immerito Imper. *in §. feræ, Inſt. de R. D.* hunc primum & præcipuum fecerit, quippe qui etiam ſine alterius tituli acceſſione iure Gentium ſubſiſtit. Ac fere cum omnibus aliis modis concurrit, qui † inanes eſſe videntur, niſi occupatio acce- 2
dat *d. l. 1. d. 1. de A.* P. Ea duplex † eſt, vel pacifica vel violenta. De 3
illa agitur *in §. feræ, & ſeq.* de hac *in §. item ea, Inſt. de R.* D. Pacifica eſt † quæ ſine vi & armis expeditur: Quam apprehenſionem in ſpe- 4
cie vocare lubuit. *arg. l. 1. §. 1. de acquir. poſſ.* Quomodo Rebuffus tractatum ſuum de pacificis poſſeſſionibus inſcripſit. Eam non alterat etiamſi contra feras † & noxias beſtias inſulas obſidentes 5
arma expediantur, *d. §. feræ, Inſt. de R. D.* Quia in illas nec vis, nec iniuria cōmittitur. *l. 1. §. 3. & 10. ſi quad. paup. §. ſi quis ruſticus de pace tene. 2 Feud. 27. Capoll. lib. 2. de ſeru. ruſt. 21. n. 20. Medices lib. 1. de venat 11.* Cum his enim ſæpe non minus, quam cum hominibus † depu- 6
gnatum legimus. *Plin. lib. 6. na* [illegible] *12.* Et non cum hominibus ſolum, ſed & cum monſtris d[illegible]n eſt, *ait Florus* [illegible] *cpit. lib. 2. cap. 2.*

cap.2. Ita Alex. M. contra belluas aciem ſtrinxit, ſicuti eiuſdem claſſis contra thynnos piſces pugnauit. *Plin. lib.9.ca.3.* In Cyrenai-
7 ca † lex eſt ter in anno debellandi locuſtas. *Plin. lib.11.cap.29.* Et Rex Perſarum per triduum venationem Scorpionum indicere ſolitus ſub certo præmio, *Ariſt. in mirab. auſcult. Simon Maiol. lib. 1. canic. 23.* De bello Pigmæorum cum gruibus *vide* Plin. *lib. 7. cap.2. Iuuen. ſat.13.* Scytharum cum Gryphibus. *Plin. d. lo.* Herculis pugna cum auibus Stymphalidibus. *Natal. Com lib. 7. mythol. 1.* Quin ſæpe hominibus præualuerunt feræ. Ita Abderitę ranis ceſſerunt. *Iuſtin lib 15.* Et è Cycladum inſula mures fugarunt incolas *Plin. lib.8. cap.29.* Quæ fortean eſt terra, in qua duos catos tam care vendidit mercator Venetus, *de quo Albert. Abb. Stad. in chron. ad A.1175. Plura vide apud Tholoſ. lib.21. de* Rep. *11. numer.2.* Quibus ad-
8 di poteſt notabile exemplum diuinæ vltionis in Hattone † Archiepiſcopo Moguntino, in turri inſulæ Rheni impoſita à muribus deuorato, *Sigebert. Marian. Scot. Schafnab. Reuſn. in Iſagog. hiſt. Ioh. VVolf. cent. 12. memorab. lect. ad A.* 1120. Turrin, cui à muribus nomen eſt, in hunc vſque diem in Rheno flumine, in memoriam tantæ immanitatis extare *teſtatur P. Merſæ. in annal. Ar-*
9 *chiep. Mogunt.* Neque curanda eſt illa Ethnicorum † ſuperſtitio, qua inſulas quaſdam vt certis animalibus ac auibus ſacras ſuſpexerunt. Quo iure Harpyæ inſulas Strophadum ſibi aſſerebant, *apud Virg.3. A Ene. Et Apollon. lib.2.*

Non eſt fas, Borea nati, depellere regno
Inde canes Iouis Harpyas &c.

Vide Natal. Com. lib.7. myth.6. ſupra cap.10. num.9. & ſeq. Hæc enim vana ſuperſtitio, neque dominij acquiſitionem, neque pacificam
10 apprehenſionem impedit. Adhibetur autem † apprehenſio duplici fine: vel ad poſſeſſionem tantum, vel ad proprietatē ſimul.
11 Illa neceſſaria † eſt, cum dominium vel iam habemus, vel etiam habere volumus. Veluti in inſulis fluuialibus. Vt vt enim harum dominium ipſo iure ad vicinos pertineat: *l. 7. §.3. de A. R.D.* non tamen etiam poſſeſſio, quia hæc apprehendi debet. *l. cum heres, de*

res, de A.P.Bart.de inſul.verb.communis,Capoll.lib.2.de ſeru.ruſt.33.nu. 12.Parmenſ. lib.2.ca.6.n.12.ſupra cap.9.n 12. Idem obtinet,ſi inſula † 12
iure regalium ad dominum fluminis pertineat, quia tunc quoq; apprehendenda eſt poſſeſſio. *Præpoſ.in §.ſi quis de manſo, ſi de inueſt. Schrader.p.art.5.de feu.l.cap.6.n.27.* Et ratio eſt, quia inſulæ incremẽtum ſeparatum eſt à fundo continenti. *l.9.§.3.de vſufr.* ideo nouã apprehenſionem deſiderat. *Parmenſ.d.cap.8.n.12.* Et quia poſſeſſionis magna eſt † vtilitas, *de qua ſupra.cap.9.n.25.* ideo bona caute- 13
la eſt, eam quantocyus apprehendi, etiam dum inſula eſt in fieri, modo id fiat ſine violentia *l.7.C.vnd.vi.l.vlt.C. de edict. D. Hadr.* Quod fieri ſolet coram Notario & teſtibus, confecto deſuper inſtrumento † apprehenſæ poſſeſſionis. Quo pertinet cautela ap- 14
prehendendæ poſſ. *apud Specul.tit.de petit.& poſſeſſ.§.1.n.35. De qua tamen quid ſentiat Gail.de arreſt.c.1.n.22. & cap.11. in fi. Cothman. conſ. 9.n.180. & conſ. 38. n. 155. vide ibid.* Quod tum locum habere vult *M... ..den.in def.nſ.cauſſæ Sprinzenſtein.cap.8.num.374.* quando vnus aliu... ...bire anteuertit. Ac per huiuſmodi inſtrumentum poſſe... ...re † probari dubium non eſt. *l. prædia,* 15
48.de acqu.r.poſſ.c.1... ...omino,2.F.2. licet alias per inſtrumenta obligatoria in ... ...llata probatio vacillet, *Maſcard. vol.3.concl.1191.VVeſemb... ...21... ...64. & ſeq.* quia non ipſe ingreſſus, ſed ſaltem licentia ingredi... ...i poſſeſſionem propria auctoritate probatur, *Specul.in tit.de empt. & vend.in §.ſci.ndum, Aluarot.in d.c.vn.in pr.2.F.2.* Multa autem intercidere poſſunt, vt actualis apprehenſio impediatur *arg.l.5.§.1 de A.R.D.* Alicubi etiam ſingularis ritus in apprehendendo obſeruatur. Qualis erat ſcotatio † in Dania cum aliqua terræ particula effoditur, *c. 2.* 16
extra de conſuet.Tholoſ.li.20.ſyntagm 10.n.10. vbi ſcortationem legit. Quod ſi animus acquirendi dominij † accedat, tum inſulæ, quæ 17
nullius eſt, non ſaltẽ poſſeſſio, ſed & dominiũ ſine vllo alio titulo per occupationem nobis acquiritur. *l.3.de A.R.D.l.1 de A.P.ſupra.c. 9.n.14.* Itaque ſicuti hic requiritur, vt inſula ſit nullius, quia ſi alterius ſit, tum alium quoque titulum occupatio deſiderat. *l.31.de A.R.D.l.14.§.fin.de furt.l.24.C.de R.V.l.1.de publ. in rem.* abſque quo domi-

dominium alteri quæſitum auferri nequit. *l. id quod noſtrum, de R. I.*
18 Ita illic quoque poſſeſſionem vacantem eſſe † oportet, neque ab alio præoccupatam. *l. 68. de contr. emt. l. 3. §. 1. de act. emt.* Alioqui vitium clandeſtinitatis aut violentiæ facillime incurritur, *Ioh. For-*
19 *ſter. in proceſſ. Camer. fol. 560.* Quia ſecunda alterius † occupatio nõ poſſeſſio dicitur, ſed poſſeſſionis turbatio, etiamſi à iudice eſſet obtenta. *d. l. fin. C. de edict. D. Hadr. toll. l. ſi duo, §. 2. vti poſſid.* adeo vt nec auctoritate principalis reſcripti in eam poſſeſſionem immitti quis poſſit, quam alius iam poſſidet. *l. meminerint, C. vnd. vi. Gail. 2. obſ. 76. n. 9. Polen. in defenſ. cauſſ. Sprinzenſt. cap. 9.* Ita quamuis here-
20 di † permittatur, etiam non implorato iudice poſſeſſionem rerũ hereditariarum propria auctoritate apprehendere: *l. cum heredes, 23. in pr. de acquir. poſſ. Bart. in d. l. fin. C. de ed. Diu. Hadr. & ib. Decian. nu. 4. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. rem. 6. n. 4. Tiraq. in tract. le mort ſaiſit le vif. p. 1. declar. vlt. Decian. 3. reſp. 41. n. 36. Ioſeph. Ludou. 1. deciſ. Peruſ. 69. nu. 4. Ioan. de Caſtil. 3 quotid. controu. 24. n. 5.* tamen requiritur [illegible] poſſeſſio
21 ſit vacans † neque ab alio vel prius occupata [illegible] tinuata. *leg. nunquam, 31. §. vacuum, ff. de vſucap. l. vlt.* [illegible] *d. in d. l. fin. C. de ed. D. Hadr. Bero. vol. 2. conſ. 16. num. 3* [illegible] *572. n. 15. lib. 3. Honded. vol. 2. conſ. 86. num. 29. Polen. d.* [illegible] *5.* Quia prima poſſeſſio impedit, ne ſequens inci[illegible] *poſ.* [illegible] *l. 1 §. fin. & ibi Bart. n. 18. ff. vti poſſ. Vaſq. 3. illuſt. contr. 85.* [illegible] *Marant. in ſpecul. p. 4. diſt. 7. n. 19.* Neque enim diu vnam &e[illegible]em rem inſolidum poſſidere poſſunt.
22 *l. 3. ſſ. 5. de acquir. poſſ.* Quando autem dicatur † vacans poſſeſſio explicauit *Menoch. rem. recup. 13. num. 4.* Cum vero inſula nullius eſt tum nullus alius titulus dominij requiritur, vt dictum, quam ap-
23 prehenſio, *l. 1. § 3. l. 3. de A. P. l. 1. de A. R. D.* Quod ita ex iure † Gentium introductum eſt, quo res à natura productæ ſtatim homini apprehendenti ſubiiciuntur. *Gen. 1. v. 28. l. 28. de vſufr. Vnde Cicer. 1. off.* Sunt priuata nulla natura, ſed aut veteri occupatione, qui quondam in vacua venerunt, aut victoria, vt qui bello potiti, aut lege, pactione, condictione, ſorte &c. Et Boiocalus Germanus: *apud Tacit. 13. annal.* Sicut cœlum Diis, ita terras generi mortalium
24 datas, quæque ſunt vacuæ, eas publicas eſſe. Publicas † vocat res non

Digitized by Google

non quæ iure ciuili ad certum aliquem populum, *vt in l. 1. §. 2. de*
I & l. §. 1. & 2. Inſt. eod. l. 15. & ſeq. de V. S. ſupra cap. 17. n. 11. ſed quæ iure
Gent. ad vniuerſam ſocietatem humanam pertinent, *vt in l. 45.*
de vſucap. l. 14. de A. R. D. Conan. 3. comm. 2. Donell. 4. comment. 2 Nam
alioqui publica iuris ciuilis priuata ſunt, quo ad alias gentes, vt
occupari nequeāt, *late Hugo Grotius in mari libero c. 5* Itaq; occupa-
re † ſiue apprehendere hic nihil aliud eſt, quam præuenire, & id 25
quod in medio poſitum erat, ante alios capere. *arg. l. 9. de V. O. l. 10.*
de pecul. l. 29. de pœn. Ita apud Gell. l. 7. noct. Att. 3. Quod illos dici-
mus voluiſſe facere, id nos priores facere occupabimus. *Liu. li. 2.*
dec. 1. Priuſquam tribunus auctor exiſteret, occuparent Patres i-
pſi, ſuum munus facere. *Senec. l. 7. de benef. 12.* Equeſtria omnium
equitum Rom. ſunt, in illis tamen locus meus fit proprius quem
occupaui. *Ouid. 1. faſt. de pugna Herculis & Caci:* occupat Alcides. *Et*
11. met. 8.

Illic te Peleus vt ſomno victa iacebas
Occupat.

Hinc illud vulgare: Occupantis † meliorem eſſe conditionem. *l.* 26
pluribus, 32. de procur. l. ſi quis, 14. de nox. act. l. 9. de V. O. Cuius iuris ra-
tio tota in præuentione poſita eſt, *de qua Maſcard. concl. 233. De*
praeoccupat. Capoll. lib. 1. de ſeru. ruſt. 31. num. 6. Ea autem ex ſolo tem-
pore cauſſatur, quia qui † prior eſt tempore, potior eſt iure. *leg. 11.* 27
qui pot. in pign. l. 12. & ſeq. C. eod. Maſcard. concl. 1235. Ille dicit, vigi-
laui, meam † conditionem meliorem feci. Iura vigilantibus 28
ſcripta ſunt. *l. 24. quæ in fraudem cred.* Huic dicitur: tardi venere bu-
bulci. Poſt feſtum venire miſerum eſt. Negligentibus non ſub-
uenitur. *l. 16. ex quib. cauſſ. maio.* Quod adeo obtinet, vt etiam per
horam vel momentum † prior cæteros excludat. *l. 15. de ſtat. hom.* 29
Innoc. in c. præſentia, extra de probat. Bald. in l. fin. C. de ed. D. Had. Ioſeph.
Ludou. deciſ. Peruſ. 47. Riminald. iun. conſ. 583. n. 36. Vbi enim vis eſt
in prioritate temporis, non modo dies, ſed etiam hora in conſi-
derationem venit. *gl. in l. ſi ex pluribus, verb. ex vſu. de ſolut. Natta conſ.*
538. n. 4. & 5. Eius rei multa in iure noſtro exempla extant, veluti

in iuriſdictione l.7.l.30.de iuriſd.l 9.de V.O.c.propoſuiſti, & ibi Socin.
extra.de off.deleg. Maranth.diſt.6.n.20.Gail.1.obſ.29. Et quæ plura
hic cumulare ſuperuacuum.v.diff.Saxon.p.4 cap.18. Quin ſæpe
hac in parte ſolertia quædam admittitur, quæ aduerſus hoſtem
30 dolus † bonus dicitur.l.1.§.3.de dolo malo. Ita Iacobus Eſauũ fratrẽ
in percipienda benedictione præuenit.Gen.27. Ita Darius equo
ad hinnitum concitato ſocios in regno ſupplantauit.Herod. lib.3.
Et Salius in certamine curſus apud Virgil.5.Æneid.

Ereptumque dolo reddi ſibi poſcit honorem.

31 Ac nititur hoc iure arcanum † præueniendi hoſtes in bello, de
qua Clapmar.li.4.de arcan.Rerump.10. Cum quis alteri nocet, ne ſibi
noceatur.Cic.1.offic. Quia melius eſt præuenire, quam præue-
niri.l.1.C.quan.liceat vnic.l.4.C.ad L.Corn.de ſicar. Inde eſt, quod ne-
32 mo tenetur † primum ictum exſpectare l.4.l.5.in pr.ad L. Aquil.
Nemeſ.Carol.art.140.Clarus in §.homicidium,nu.33.Gomez,tom.3.var.
reſol.3.n.22.VVeſemb.conſ.19 num.15.Maſcard concl.98.& 489.num.3.
&c. Multo minus ergo in apprehenſione inſulę vacantis tene-
tur quis exſpectare, donec ſibi poſſeſſio ab altero præripiatur, ſed
33 poteſt ipſe alterum præuenire.† Ecce inſula communis nata eſt
in flumine d.l.7.§.3 de A.R.D. De cuius diuiſione controuerſia
vicinorum circa inſulam concurrentium metuitur. Vnus illo-
rum cæteros præuenit, & plus etiam quam ſibi debetur occupat.
34 Quæritur quid iuris? Et quidem ſi poſt † motam controuerſiam
vel delatam finium regund. quæſtionem occupatio facta ſit, poſ-
ſeſſor tantum de ſuo amittit, quantum de alieno occupauit. l.4.
35 C.fin.reg. ex æquiſſimo iure † talionis, quo ſæpe Legiſlatores in
iure noſtro vſi.§.10.Inſt.de except.§.1.de vi bon.rapt. licet iure Saxon.
eo caſu mitius procedatur, art.86.lib.3. Landtr. Differ. Saxon. part.4.
diff.11. Sed & alia remedia læſo competunt, de quibus Hieron. de
Monte de fin.regund.cap.34. Quod ſi antea id factum ſit, innoxius eſt
poſſeſſor, l.4.§.1.ibi:ab altero ſolo,ff.fin.reg. ſi modo bona fide occu-
36 pauit, vt rem ad ſe pertinentem l.136. de R.I. Quod in dubio †
præſumitur. Crauet.conſ.901.num.7. Neque enim definit bonæ
fidei

Digitized by Google

fidei poſſeſſor, etiamſi in iure erret. *l.* 32. §. 1. *de vſucap. Vaſq.* 2. *illuſt.* 37
controu. 76. *num.* 16. multo minus ſi in facto & menſura, cuius applicatio etiam prudentiſſimum Geometram fallere poſſet. *l.* 2. *de iur. & fact. igno. ſupra. ca.* 17. *num* 66. Itaque etiam † fructus interim lucrabitur, etiamſi de portione occupata aliquid reſtituere cogatur *l.* 4. §. 2. *fin. reg. l.* 25. §. 1. *de vſur. l.* 48. *de A. R. D.* Sed hiſce iam dictis obſtare videtur iuris Saxonici decretum æquiſſimum: quod qui vult ſepem ponere vel limites diſtinguere, vicinos † à 39
quibus controuerſiam metuit, aduocare debeat. *art.* 50. *lib.* 2. Landtr. *art.* 127. Weichbi. *Schneid. in* §. *quadā actiones, t. t. de act. fin. reg. numer.* 22. *Inſt. de act.* Neque repugnat ius ciuile *iuxta gl. ad d. art.* 50. *leg* 3. *C. fin reg. in fi.* Hoc autem ſi fiat, vicini contradictione impeditur præoccupatio. Reſpondetur id præceptum † con- 40
ſilij magis, quam neceſſitatis videri, *arg. d. leg.* 4. § 1. *fin. reg.* datum ad hoc, vt ſine controuerſia vicinorum ſtabiles quis, & perpetuos limites habeat, neque ipſi noui operis nunciatio impingatur, *l.* 1. §. 5. *de nou. oper. nunc.* Deinde ad dominij quæſtionem tantum pertinet, non etiam ad poſſeſſionis apprehenſionem, quę etiam ignorante altero obtineri poteſt. *l.* 6. *de A. P.* Et quid ſi vicini cōuocati circa limites diſſideant? Adhuc neceſſe eſt, vt interim poſſeſſio penes vnū ſit, iſq; in ea defendatur, quouſq; finium regūd. quæſtio finiatur. *l.* 1. §. *fin. de interd. l.* 3. *C. de interd. l.* 13 *C. de R. V.* iuxta illud: qualem † te inuenio, talem te iudico. § 4. *Inſt. de Interd. & ibi* 41
Dd. Quid autē ſi duo † circa apprehenſionē inſulæ vnius concur- 42
rant, vtri poſſeſſio cedet? Impoſſibile eſt enim vtrumq; ex æquo poſſidere. *l.* 3. §. 5. *de A. P.* Si duo vt ſocij † concurrant, inſula cōmu- 43
nis erit pro indiuiſo. *l.* 17. §. 1. *de poſ. l.* 25. *de V. S.* Si quilibet ſuū negotium agat: tantū cuiq; acquiſitum cenſebitur, quantū † apprehē- 44
ſum. *l.* 1. §. 5. *de itin. actuque.* hoc eſt, *vt explicat Donell.* 4. *cōment.* 10 quā tum poteſtati ſuæ ac ædificio ſubiecit, terminis poſitis incluſit, ac cuſtodia ſepibuſq; muniuit. *l.* 5. *de I. & I. l.* 5. *l.* 6. *de R. D.* Quod cū ſit in † facto poſitū, quia occupatio eſt facti, neq; præſumitur niſi 45
probetur, *l ſiue, C. de probat. Gæd. de alluu. maris. n.* 172. per ocularem inſpectionem facile diſcerni poteſt. *l.* 8. §. 1. *fin. reg.* Et licet ad

occupationem non requiratur, vt omnes glebas inſulæ circum-
46 ambulet poſſeſſor, *l.3.§.1.de A.P.* quia partis apprehenſione † totius rei poſſeſſio apprehenſa videtur. *Maſcard.concl.1190.n.5.* tamē neceſſe eſt, vt ſic occupetur inſula, quod retineri & cuſtodiri poſſit. *l.3.§.2.l.in laqueum,55.de A.R.D.Capoll.lib.2.de ſeru.ruſt.33.num.10.* Alioquin ſublata inſiſtentia ac munitione res occupata in priorem libertatem recidit, fitque eius, qui poſtea rurſus occupat.
47 *Vaſq.in præfat.ill.controu.n.25.* Hinc eſt, quod res hoſtilis † capta non fit capientis, niſi intra prædia & loca tuta deducatur, *vt diſputat Alber.Gentil.lib.1.aduocat.Hiſpa.2.* Quod maxime obtinet ſi inſula ſit amplior, quam vt ab vno homine poſſideri poſſit. *arg. l.27.§.2 ad munic.* Quo maiorem enim familiam quiſque habuerit, eo maiorem quoque partem terræ occupare poterit, quia per
48 filios & ſeruos poſſeſſionem † retinemus. *l.1.§5.l.49.de A.P.l.1 §. 16.& ſeq.de vi armat.* Ita Abrahamus & cæteri Patriarchæ ampliſſimum numerum gregis & ſeruorum alentes, ampliſſimas quoque poſſeſſiones obtinuerunt, *Gen.13. & paſſ.* Apud Romanos li-
49 cet modus † agri in ſingulos ciues lege Stolonis Licinij ad 500. iugera arctatus eſſet: *Plin.lib.18.nat.hiſt.3.Liu.lib.7.dec.1.Valer.Max. lib.6.cap.8.* Et ſeruorum numerus legibus ſumtuariis reſtrictus: *Arniſ.1.polit.4.* neutrum tamen à potentioribus obſeruatum conſtat ex querelis Tiberij Cæſaris ad Senatum, *apud Tacit.13.annal.*
50 Catonis: *apud Gell.lib.7.cap.3.Seneca.epiſt.90.&c.* De Iſidori † copioſiſſima familia *vide Plin.lib.33.cap.1.* de diuite Craſſo *Plin.d.lo. Valer.Max.lib.6.ca.11.Cæl.Rhod lib.10.lect.ant 25.* Ac erat ea neceſſaria ad retinendas & colendas poſſeſſiones, quas ſæpe diuerſis in locis habebant Romani. *d.l.27.§.2.ad mun.l.10 §.4.l.21.§.2. de excuſ.tut.* Quia verum eſt permultis indigere eos, qui permulta poſſident, *ait Boeth.lib.2.de conſol.philoſ.5.* Ita de publicanis *Cic.pro L.Manil* quod maximas familias habeant in agris, in portubus atque cuſtodiis. Et de latifundiis Romanorum per Siciliam
51 *innuit Florus lib.3 cap.19.* Talis ergo paterfam. † qui ſit, facile inſulam etiam mediocris magnitudinis occupare & cuſtodire poterit, dum mente & cogitatione hac ſit, quod totam poſſidere velit. *d.l.*

lit.*d.l.*3.§.*de A.P.*ſin minus in occupatoris eſt arbitrio,quos fines
† poſſeſſionis deſtinatione ſua comprehendere velit.*l.*60.*de V.S.* 52
l.24.§.2.de leg.1.l.86.§.1.de leg.2.l.6.§.3 com.præd. Reliqua pars, vt
vacua,relinquitur illi,qui poſtea acceſſerit,*arg.l.6.l.46.A.P.*Quales
erant agri † occupatorij ſiue artificiales apud Rom. ita dicti, 53
quod quiſque colonorum tantum ſibi terræ occuparet, quantũ
colere,& à vicinis defendere poſſet,*vt ex Siculo Flacco citat Parmẽſ.
lib.*1.*de alluu.*16.*num.*9. Atque hunc proceſſum à prima mundi
origine obſeruatum deprehendimus,ita quod multitudine hominum
† creſcente prioribus ſemper noui domini acceſſerint, 54
occupantes ſubſeciua ab illis relicta. Quamuis enim dominiorum
diſtinctio ac † terminorum poſitio ſtatim cum iure Gẽt. 55
cœperit:*l.5.de I.& I.c.dilectiſſimi.*12.*q.*2.Caino initium faciente.*Ioſeph.lib.*1.*antiq.*4. tamen illa diſtinctio rudis adhuc fuit,ac ἐν πλάτει
inſtituta,cum multi agri,regiones,inſulæ,ac prouinciæ † indi- 56
ſtinctę manſerint,quas poſteri ſucceſſiue occupantes inter ſe diuiſerunt.
*arg.l.*25.*de V.S.* Ita Nohæ filiis † ac nepotibus ſingulę 57
prouinciæ obuenerunt,*Gen.*10.*Ioſeph.*1.*antiq.*8.*& ſeq.Auguſt.lib.* 16.
de ciuit.Dei 10.*& ſeq.*Et quod Iapheti † poſteri inſulas inter ſe par- 58
titi ſint:*Gen.d.cap.*10.*v.*5.*ſupra.cap.*19.*num.*9. id de maioribus tantum
inſulis accipimus,quia minores inſulæ in tanta mundi laxitate,
hominumque penuria nullo tunc in pretio fuerit.Verũ poſtea
creſcente hominum multitudine, fieri neceſſario oportuit,
vt non ſolum ſingulorum poſſeſſiones decreſcerent, dominia,
pondera † & menſuræ diminuerentur,ſed etiam pretia rerũ poſ- 59
ſeſſionumque,ac numorum æſtimatio nimium quantum excreſcerent,
*de quo Plin.lib.*18.*cap.*3. Quo plures enim partiuntur orbem,
eo minus opum ſinguli habent,*ait Lactant.lib.*1.*cap.*3. Atque
ita recte *Alberic.lib.aduoc.Hiſpan.*8.*allegans* Panormit.*q.*7. multa † o- 60
lim indiſtincta fuiſſe docet,quæ hodie ſint diſtincta, etiam in ipſo
mari. Inde factum, vt ſingularum poſſeſſiones in plures
portiones diuidendę,plures lites generarent. Nam olim tanto
moderatius fratres inter ſe regna maxima diuidebant, quanto
nunc exigua patrimonia partiuntur,*ait Iuſtin.lib.*2. Factum quo-

que,vt quas terras maiores contemſerant, poſteri cupidiſſime
61 incolerent.Ita Samus † antiquiſſ.temporibus vacua, *Cælius Rhodig.l.b.21.cap.vlt.* poſtea diuerſos incolas recepit. *Reinec.in ſyntagm. hiſt.p.2.in Tyran.Samia.* Factum item,vt alii aliis aggregarẽtur, cũ qui terræ ſatis haberent,vicinos pati poſſent. Ita Phocenſes ex-
62 ſules † in Sardiniam delati,eam cum prioribus inſulis inhabitarunt. *Herod.lib* 1. Et Pelasgi in Cretam appulſi inſulæ partem tenuerunt *ex Diod.Sicul.Reinec.in ſynt.p.1.fol.233.* Ex qua congre-
63 gatione † diuerſa Gentium mixtura nata, *de qua Senec.in conſol. ad*
64 *Helu.c.6.Bodin.in meth.hiſt.c.9.* Pertinet † huc coloniarum deductio,qua ex cõtinenti in vicinas inſulas incolæ traducti.Ita Phœnices rei maritimæ peritiſſimi multas inſulas colonis nouis auxiſſe celebrantur. *de quibus late Reinec.d.part.1.fol.*141.Ita Slaui in inſulas maris Balthici Wagriæ oppoſitas ſeceſſerunt, *Helmold.lib.1.*
65 *chron.Slau.*2. Quamquam vice verſa etiam ex inſulis † in continentem coloniæ deductæ,veluti à Tyriis, *de quibus idem Reinec. d. lo.* ex Theramene inſula in Africam. *Iuſtin. lib.* 13. *&c.* Factum
66 denique,vt inſulæ olim † deſertæ poſtea inhabitarentur. Quarũ multas ſubinde inculcat *Plin.vt lib.6.cap.*28. Vltra Tylos magnas aſpici inſulas,ad quas non ſit peruentum. Quaſdam etiam de-
67 ſertas eſſe. Sed & in Oceano † Germanico inſulas immenſæ magnitudinis non pridem compertas *ſcribit lib.2.cap.*108. Inter quas etiam Orcades fuerunt,quarum 20. deſerta. *Gobelin.in Coſ-*
68 *modr.at.*1.*c.*6. De naufragio claſſis Germanici ꝓpe Friſiam, *Tacit.2. annal.* Pars nauiũ hauſtæ ſunt. Plures apud inſulas longius ſitas eiectæ. Milesque nullo illic hominum cultu, fame abſumtus &c. Per quas inſulas Friſię ob uerſas non intelligit, quando illæ olim continenti terræ multo propiores,aut etiam contiguæ fuerunt, quam nunc ſunt, *ſi credimus Vbboni Emm.lib.9.rer.Friſic* Licet Saxonum inſulas Ptolomæi Tacitum innuiſſe credi poſsit. Fuerunt
69 autem inſulę deſertæ ferarum piratarumque tantum latibula, † quibus expurgatis inhabitari cœperunt. *Cic.pro L.Manil.* Quam multas exiſtimatis eſſe inſulas deſertas? quam multas aut metu relictas,aut à prædonibus captas vrbes. *Adam.Brem.in hiſt.Eccleſ. cap.*

Digitized by Google

cap.208.Iuthlandia inſula cæteris † horridior, quæ in terra fugi- 70
tur,in mari propter infeſtationem piratarum. *Et Helmold. lib.* 2. *Chron.Slau.*6.Cæperunt inhabitari omnes inſulæ maris, quæ ad regnum pertinent Danorum,eo quod piratę defeciſſent,&confractæ eſſent naues prædonum. Idem de peninſula † Sleswicenſi 71
*Helmold.lib.*1.*cap.*12. Quid ergo,inquis,an hodie quoque vacant inſulæ,an potius inutilis eſt titulus occupationis pacificæ? Eſſe
adhuc † vacuas multas in altero orbe † nauigantium relationes 72
confirmant. Qualis Mauricia *à Thuano deſcribitur lib.*124.*hiſtor*.Sed 73
& *Strabo lib.*2.*teſtatur*, veriſimile eſſe aliam adhuc habitabilem terram vltra columnas Herculis,præter eam de qua à veteribus Geographis explicatum. Quam Luſitanorum & Belgarum nauigationes detexerunt,& cottidie detegunt. Quod ſic præſagiit *Senec.in Meda.*

Venient annis ſecula ſeris,
Quibus Oceanus vincula rerum
Laxet,nouoſque Typhis
Detegat orbes.
Atque ingens pateat tellus,
Nec ſit terris vltima Thyle &c.

Cui augurio qui credere nolit,illo,quo Comicus monet, viſum eat,iuris Gentium titulo libere vſurus. Quod ſi inſulæ ſemel
occupatæ † à prioribus dominis deſerantur,in priſtinam cauſſam 74
recidunt,vt nullius fiant,perinde vt ferę è cuſtodia elapſæ,naturalem libertatem recuperant.*l.*3.§.2.*de A.R.D.* Et agri pro derelictis habiti priorum dominorum eſſe deſinunt,& occupantis fiunt.*l.*1.*l.*3.*pro derelict.l.*8.*C de omn.agr.* A quibus tamen multum
differunt agri † deſerti,quos priuatis propria auctoritate occu- 75
pare non licet,cum ad regalia pertineant,*Goth.in l.*1.*de A.P. Sueton in Veſpaſ.cap.*8.*Tholoſ.lib.*3.*ſyntagm.*2.*n.*8.*Honded. vol.*2. *conſ.* 84. *Heig.p.*2.*q.vlt.num.*29.*& num.*136.*licet Menoch.remed.recup.*13.*num.*76.Contra occupantem remedium recuperandi nullũ cõcedat.
Nihil ergo intereſt,hodie nata ſit inſula † marina, an perpetua 76
cum

cum origine mundi creata, modo hodie cultoribus ſit vacua. Quia cum nullius ſit occupanti cedit. *l.7.§.3.de A.R.D.l.1.§.1. de*
77 *A.P.* Quo pertinent migrationes † gentium relictis ſuis nouas ſedes quærentium, quibus nihil frequentius priori æuo, *vide Reinec. p.1.ſyntagm.fol.13.Bodin.in meth.cap 9.Eleg.Senec.in conſol.ad Helu.d.c. 6.* Videbis gentes populoſque mutaſſe ſedem &c. Intelligimus autem hic pacificas, non violentas. De Batauis ſeditione domeſtica pulſis: *Tacit.4.hiſtor.* quod extrema Galliæ ora vacua cultoribus, ſimulque inſulam inter vada ſitam occupauerint. Quod ſi inſula iam ante ſit occupata, modus hic facillime in violentum
78 degenerat. Quo pertinent illæ † migrationes Gentium indigenas expellentium. Ita Britannia aliquoties incolas mutauit, *de qua poſt Bedam Gobelin.ætat.1.cap.6.* Quod de inſulis nullius domi-
79 nij dictum eſt, *ex d.l.7.§.3.de A.R.D.* an etiam ad iuriſdictionem † pertineat, ita vt eodem modo ſub nullius ſint iuriſdictione? quæ-
80 ritur. Dubitandi ratio eſt, quod territorium † nihil aliud denotat, quam dominium, *iuxta Bart.in l.27.ff.de furt.& in l.10.C.eod. arg.l.239.§.territorium, de V.S.* Ergo vbi nullum dominium, ibi quoque nullum territorium, & conſequenter nec iuriſdictio. Sed
81 certum eſt iuriſdictionem † latius patere, quam dominiũ. Quãtum enim ſinguli in dominio poſſident, tantum princeps imperio complectitur. *Senec.lib.7.de benef.4.& 6 Hotom.ill.quæſt.1.Heig. p.2.quæſt.40.num.97.Goth.in Nou.105.cap.2.in fi.* imo amplius, quia
82 res ſacræ † religioſæ & ſanctæ nullius in bonis ſunt. *l.6.§.2.de A.R.* D.§.7. *Inſt.eod.* Et tamen principis imperio comprehenduntur *l.9.§.1.eod.* Mare & littora in nullius priuati ſunt dominio. *l.51. de contr.emt.l.14.de A.*R.*D.* Et tamen quatenus propinquius eſt ad Cæſaris imperium pertinet. *ſupra cap.*14.*n.63.& ſeq.* Sic ergo &
83 inſulæ † propiores Cæſaris Imperium recipient, etſi nondum apprehenſæ, quia Proconſul prouinciam ingreſſus per omnes eius partes & inſulas iuriſdictionem exercere poteſt, etiamſi eas non-
84 dum intrauerit. *l.4.§.6.de off.proconſ.* Quæ iuriſdictio per apprehenſionem inſulæ à priuatis factam magiſtratui non aufertur, niſi eius animi ſit poſſeſſor, quod magiſtratum excludere velit. *leg.*

46.de

Digitized by Google

46.*de acquir.poſſ.* Quod in dubio non præſumitur. *Knich. de pact. inueſt. cap.* 5. At remotiores † inſulæ marinæ nullius ſunt, tam ratione dominij quam iuriſdictionis. *ſupra.cap.*14 *num.*72. Eas ergo occupans, an iuriſdictionem quoque vna cum † dominio ſibi acqui ſiuiſſe cenſebitur? Ita vult *Bart. in tract. de inſul. verb. nullus*, vbi hũc regem facit iure Gentium, quo regna conſtituuntur. Quod admitti poteſt, ſi ſaltem familiam aliquam habeat, imperio ac dominio inſulæ conuenientem, *arg. l.*215 *de V.S. Qualem deſcr. bit Seneca epiſt.*89. Sit fundus quod aliquando imperium vocabatur. Sic enim quilibet Rex dicitur monarcha in ſuo regno. *Socin. conſ*165. *col.*2. *vol.*2. *Hieron. de Monte de fin. reg. c* 3. *n.*3. Et quilibet † paterfam. rex eſt in ſua domo. *c. duo ſunt*, 23. *q.* 4. *Ludouic. de Molin. de primog. Hiſpan. lib.*1. *cap.*2. *n.* 24. Etiamſi ſit rufticus. Cuius rei facetam hiſtoriam recenſent *Henning. Gæden. conſ.*11. *n.*6. *Tiber. Decia. vol.* 2. *conſ.*67. *num.*13. *Neu'z. in ſylu. nupt. lib.*4. *n.*17. Ita Polycrates Samũ inſulam quindecim armatis hominibus occupauit. *Herod. lib.* 3. Exempla plurima in hiſtoriis occurrunt priuatorum † qui ad inſulas delati, principatum earum in familia ſua firmarunt. Vt nonnulli etiam nomina inſulis † impoſuerint Ita Sardinia à Sardo occupata, Lipara à Liparo, Æolia ab Æolo, Sicilia à Sicano dictæ. *Solin. cap.*11.12. & 13. Et videri poteſt in hac claſſe etiam Publius princeps inſulæ Melitenſis fuiſſe. *Actor.*28. *v.*7. Item inſtitor Luſitanus, qui inſulam S. Helenæ omnis generis feris compleuit. *Thuan. lib.*81. Eadem ratio in piratis quoque obtinet, quorum princeps in milites ſuos poteſtatem habens ſpeciem politiæ præbet. Qualis † Viriathus Luſitanus, *de quo Appian. Florus lib.*2. *de geſt. Rom.*17. *Cicer.*2. *off. n.*40 *Bodin. & alij.* Quod ſi familia vel comitatu iuſto deſtituatur, vt ſit quaſi in vacuo lætus ſeſſor plauſorq; theatro, non poterit princeps vel magiſtratus † dici, cui non ſunt ſubditi. *arg. l.*7. §.3. *de bon. damnat. Vult.*1. *I. R.*15. Rex enim ſine regno & ſubditis, eſt ſicut Rex Schaccorum, *vt ex gl. in c. Venerabilẽ verb. Germanos de elect. dicit Neuiz. in ſylu.* & apud Gallos rex † Chartaceus dicitur, qui titulotenus eſt rex nõ potentia, *Reinec. in meth. hiſtor. fol.*63. *vid. Arniſ.*1. *de iure maieſt.*1. Quod de Epiſcopis illis,

85 86 87 88 89 90 91 92

Rr verum

verum eſſe poteſt, qui ſcribunt ſe de locis in terris Turcarum, *verbo Bald. in leg. vn. C. de nudo iure Quirit. Hering. de fideiuſſ. cap. 8. num.*
93 *64.* de Principibus † Germaniæ, qui vel prouinciam iniuria amiſerunt, vel per ſucceſſionem aliquando ſperant, incongrue dicitur, ſicuti eos immerito vellicat *Tholoſ. lib. 6. de* Rep. *11.* cum de iure etiamnum habere videantur. *l. qui habet, de reg. iur.* Quid au-
94 tem ſi ager continens apprehendatur, an inſula quoque vicina † apprehenſa cenſebitur? De iuriſdictione inſulæ indubium eſt, ſi inſula continentis imperio ſubſit, *arg. l. 9. de iudic.* Illa enim vſ-
95 que ad fines territorij extenditur. Vnde qui poſſeſſionem † caſtri apprehendit, omnia prædia & pertinentias caſtri apprehendiſſe cenſetur. *Innocent. & Canon. in cap. in litteris, de reſtit. ſpol. Dd. in leg. 3. de acquir. poſſ. Schrad. de feud. part. 5. cap. 2. numer. 25. Veſemb. conſ. 1. numer. 51. Gail. 1. pac. publ. 6. numer. 28. Tilem. de Benign. vol. 2. ſyntagm. dec. 3. vot. 9. n. 14.* At corporalis poſſeſſio inſulæ tum quoque apprehenſa cenſebitur, ſi inſula in conſpectu poſita ad
96 dominium agri vicini pertineat, quia nõ eſt neceſſe omnes † fundi glebas circuire, dum hac mente & intentione ſit poſſeſſor, quod fundum vſque ad terminum poſſidere velit. *d. leg. 3. §. 1. de acquir. poſſ. l. ſi ſtillicidium. § 1. leg. ſeq. quemad. ſeru. amit. leg. vna eſt via, de ſeru. vrb. præd.* Quod multo magis obtinet ſi pars principalior rei apprehenſa ſit. *leg. 1. de off. præf. Aug. & ibi Dd. Angel. in §. inſula Inſt. de R. D. Natta conſ. 446. numer. 3. Polen. in defenſ. cauſſ. Sprinzen. ca. 8. numer. 353. & numer. 414.* Aliud eſt, ſi dum quis in poſſeſſione continentis conſtitutus eſt, inſula de nouo agnaſcatur. Hæc enim quia priori fundo nondum vnita eſt, nouam apprehenſionem deſiderat. *ſupra cap. 9. numer. 12.*

CAP.

CAPVT XXII.

De occupatione Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *Occupatio eſt modus acquirendi violentus.*
2 *Manu agere quid ſit?*
3 *Manus iniectio.*
4 *Lex prædatoria iuris Gentium.*
5 *Bellum venatio quadam eſt.*
6 *Priſci Germani rapinis aſſueti.*
7 *Sententiæ pro lege prædatoria.*
8 *Inſulani piratæ ius in vagina gerunt.*
9 *Ius Gentium furta & latrocinia non probat.*
10 *Titulus pro ſuo iure ciuili non ſufficit.*
11 *Venatio hominum illicita eſt.*
12 *Nimrodus hominum venator.*
13 *Alexander M. orbis prædo.*
14 *Venatio oppreſſiua eſt tyrannis.*
15 *Venatio quot modis dicatur?*
16 *Vna hirundo non facit ver.*
17 *Ferarum quarundam peruerſitas ius naturale non corrumpit.*
18 *Homo quandoque brutis nocentior.*
19 *An inſula ſemel occupata fiat occupantis.*
20 *Capta in bello fiunt capientium.*
21 *Diuina & humana iura ad victores tranſeunt.*
22 *Etiam in bello iniuſto.*
23 *Cyprus iniuſte à Romanis occupata.*
24 Rhodus *à Sarracenis occupata.*
25 *Iuſta belli cauſſa quænam?*
26 *Cauſſæ præcipuæ occupandarum inſularum.*
27 *Vtilitas ſummus occupantium finis.*

Digitized by Google

28 *Romani non ſemper æque iuſti fuerunt.*
29 *Tartarorum expeditio in inſulam Ziprangi.*
30 *Euentus bellum iuſtum facit.*
31 *Inſulani an propter barbariem ſubiugandi?*
32 *Caroli M. in Saxones arma iuſta.*
33 *Conuertere barbariem tyrannidis prætextus.*
34 *Fides Chriſtiana non tollit dominia.*
35 *Conſenſus Doctorum contra Hiſpanos.*
36 *Dominici à Soto pia ſententia.*
37 *Indi ab Hiſpanis occupati ingenioſi.*
38 *Belli ſacri infelix euentus.*
39 *Hiſpanorum crudelitas in Inſulanos.*
40 *Sepulueda & Franciſcus Burchardus adulatores.*
41 *Ferdinandus Vaſquius temporizat.*
42 *Iniuria ac rapina iuſtam cauſſam belli præbet.*
43 *Modo clarigatio præcedat.*
44 *Inſulanorum bona ex delicto auferri poſſunt.*
45 *Iure Gentium principes ex æquo vtuntur.*
46 *Princeps eſt animal rationale.*
47 *Nemo ſine cauſſa rebus ſuis priuandus.*
48 *Inſulani piratæ impune debellari poſſunt.*
49 *Rugiani piratæ.*
50 *Saxonum inſula quænam?*
51 *Saxones piratæ.*
52 *Saxonum nauigia.*
53 Piratæ *capite truncati.*
54 *Normanni piratæ.*
55 *Friſiæ incolæ olim piratæ.*
56 *Cilices Iſauri piratæ.*
57 *Piratæ in regno Melibarenſi.*
58 Piratæ *furcis affigendi.*
59 *Receptatores piratarum æque noxij.*
60 *Piratæ integrum exercitum ſæpe contrahunt.*
61 *Piratarum arces deſtructæ.*

6 Piratæ

Digitized by Google

62 *Pirata an iura belli habeant?*
63 *An prædoni fides data ſit ſeruanda?*
64 *Piratæ quando in hoſtium numero ſint?*
65 *Bellum ſeruile.*
66 *An vitium primi acquirentis ad ſucceſſorem tranſeat?*
67 *Vitium rei non attenditur in acquiſitione ex noua cauſſa.*
68 *Præſens rerum ſtatus conſiderandus.*
69 *Res ſemel alienabilis perpetuo eſt alienabilis.*
70 *Recuperatus ab hoſtibus ſit liber.*
71 *Res capta ex æquitate prioribus dominis reſtituenda eſt.*
72 *Sumtus belli refundendi.*
73 *Res latrocinio ablata manent prioris domini.*
74 *An victor ſubiugatis bona adimere poſſit?*
75 *Romanorum clementia in deuictos.*
76 *Prædia ademta veteranis aſſignata.*
77 *Victis an autonomia relinquenda?*
78 *Pars regni accedens iudicatur legibus regni.*
79 *Bartoli diſtinctio.*
80 *In arbitrio victoris eſt inſulam regno ſuo incorporare.*
81 *Menſura pœnæ non debet egredi quantitatem delicti.*
82 *Romanorum iuſtitia.*
83 *Occupatio quando facta ſit?*
84 *Incluſus caſtello non poſſidet.*
85 *Præparatoria belli non inducunt poſſeſſionem.*
86 *Nec excurſio in hoſticum.*
87 *Bellum comparatur iudicio.*
88 *In conflictu occupantium poſſeſſio dubia.*
89 *Terra occupata quomodo diuidenda?*
90 *Belligeratur vel ſocietate inita, vel ſine illa.*
91 *Quilibet ſibi non alteri acquirit.*
92 *Fœdera & pacta ſociorum attendenda.*
93 *Pacta de diuiſione prædæ præmatura ſunt.*
94 *Diuiſio prædæ iuxta proportionem Geometricam inſtituenda.*
95 *Leonina ſocietas damnatur.*

96 Inter æquales æqualia iura ſeruanda.
97 Partitionis nomine dimidium denotatur.
98 A pluribus factum non videtur à ſingulis factum.
99 Ad belli duces pertinet fructus victoriæ.
100 Iuſtinian. Imp. per alios vincit.

1 Alter modus occupandi inſulam † violentus eſt, prope ad beſtialem accedens, cum inſulam, quæ in alterius eſt dominio, noſtri iuris facere conamur, ſine vllo iuris ciuilis titulo, *per l. 5. in fi. l. 7. in pr. de A. R. D.* Quod fieri ſine vi nõ poteſt, ſæpe nec ſine iniuria. Itaq; hæc ꝓprie eſt manucapio
2 cũ inſula de facto occupatur. Quia manu † agere eſt ꝑ vim agere, *l. 4. & ibi Dd. de l. & l* veluti manu militari, *l. 68. de* R. *V.* manu regia,
3 *l. 2. in pr. de O. I.* Inde manus † iniectio, *in l. 10. §. 1. de in ius voca. l. 9. de ſeru. export. l. 1. & 2. C. ſi ſeru. export. l. 54. C. de decur. De qua Coler. in præfat. de proceſſ. execut. n. 7.* Romani vindicias dicebant. *Dd. in d. l. 2. §. 24. de O. I. Cal. Rhod. lib. 17. lect. ant. 29.* Germani das Fauſtrecht, quod hodie ſublatum dixit *Moller. ad Conſtit. Saxon. lib. 1. ca. 10. in fi.* Quã-
4 uis vero iure quodam Gentium huiuſmod[illegible] ex † prædatoria recepta videatur, qua potentiori imperiu[illegible] in im[illegible]cilliorem defertur. *Ariſt. 1. polit. 5. iuxta verſus Ennij.*

Sic piſces ſæpe minutos
Magnu' comeſt, & aues enecat accipiter.

Et Mantuan. eclog. 4.

Cunctis animantibus vna eſt
Conditio, ſemper maiora minoribus obſunt.
Agna lupo, mites Aquilis ſunt præda columbis.

5 Quia bellu[illegible] venatio quædam eſt, *Xenoph. lib. 2. Cyropæd. Alberic.*
6 *Gent. lib.* [illegible]*ocat. Hiſpan. 5.* Quales † priſci Germani *apud Virgil. 7. AEneid.* Quibus pigrum & iners videbatur ſudore acquirere, quod ſanguine parari poſſet. *Tacit. de morib. Germ.* Ita Tencteri *apud eund. lib. 4. hiſt.* inquiunt: Quomodo lucem noctemque omnibus
7 hominibus: ita omnes † terras fortibus viris natura aperuit. Et Gallorum legati, quærentibus quodnam id ius eſſet, agrum à poſſeſ-

Digitized by Google

poſſeſſoribus petere, aut minari arma: reſpondent, ſe ius in armis ferre, & omnia fortiũ virorum eſſe. *Liu. lib. 5. dec. 1. v. Clapmar. lib. 5. cap. 11.* In quem ſenſum miles *in ſomnio Viridarij lib. 1. cap. 36.* abutitur teſtimonio diuinæ legis: *Deut. 13.* quamcunque terram calcauerit pes tuus, hæc tua ſit. Ac pertinet illuc Ariſtidis peroratio ad Rhodios, cuius *meminit Alciat. 2 parad. 21.* Item Ariouiſti: *apud Cæſarem lib. 1 de bell. Gall.* Pertinet Hiſpanorum dicterium.

La guerre eſt ma patrie,
Mon harnois ma maiſon,
Et en toute Saiſon
Combatre c'eſt ma vie.

De la Noue diſcurſ. 9. Quod maxime inſulani † prędones vſurparunt. Qualis Ruthenorum gens in inſula Scythici ponti, *de qua Gunth. lib. 6. in pr.* 8

Venatu tantum, crebriſque alimenta rapinis
Quærit, & aſſiduis pirata ſeneſcit in vndis.

Tamen aliæ ciuiliores & humaniores gentes † hanc immanitatẽ 9
non probarunt, neque cuiquam ſine iuſta cauſſa res ſuas per vim auferri permiſerunt. *arg. l. 1. de furt. l. 42. de V. S. § 2. Inſt. de oblig. ex del. Forcat. in Necyom. dial. 29. inſi. Domin. à Soto lib. 5. de iuſt. & iur. q. 3. art. 5.* Neque enim † titulus pro ſuo ſufficiens eſt ad res alienas 10
l. 2. pro ſuo. quo prædo ille nititur, qui interrogatus, cur poſſideat, nullam aliam cauſſam reddere poteſt, niſi quia poſſidet. *leg 11. & 12. de petit. hered.* Quod Logici vocant principium petere & nihil agere. Neque ſicut ferarum: ita & hominum † venatio iu- 11
re Gentium proba eſt, quam omnium primo Nimrodus exercu- 12
it, vnde etiam robuſtus venator dictus eſt *Gen. 9. & 10.* id eſt latro, *Bodin. lib. 2. de Rep. 2. num. 189.* ſiue *vt iocularitet vertit Dreſſerus* **Nim-brot.** Eiuſque æmulus Viriathus ex Venatore latro, ex latrone princeps *Florus, ſupra cap. praeced. num. 90.* In quam claſſem etiam Alexand. M. refertur † quẽ prædonẽ orbis terrarum *vocat Lu-* 13
can. lib. 10. Seneca lib. 7. de benef. 13. paulo rigidius Latronem Gentiũ que

que vaſtatorem. Quem tamen defendit *Schonborn. li. 2. polit.* 15. Vn-
14 de hæc venatio oppreſſiua † dicta eſt à *Bart. Alber. & Hoſtienſi in rubr.*
extra de cler. venat. quæ nihil aliud eſt, quam tyrannis. *c. non eſt, §. his*
itaque, in fi. diſt. 6. vide Sebaſt. Medices de venat. p. 1. q. 3. numer. 4. & q. 9.
Pruckman in §. venatio, c. 3. numer. 1 Noe Meurer von Forſtrecht, *§. quot*
15 *modis † dicatur venatio. Schurf. conſ. 1. cent. 3. Gail. 2. obſ. 68. numer. 9. Gil-*
man. lib. 2. deciſ. Camer. 20. in pr. Itaque recte reſpondetur ad ſupra
16 allegata exempla, vnius † & alterius gentis corruptos mores ius
Gentium non conſtituere, *Alciat. in d. l 42 de V. S.* perinde vt nec
17 ferarum quarundam † peruerſitas ius naturale inuertit, *l. 1. §. 7. ſi*
quad. paup. quia has quoque ſcelerum ſocias reperit homo, *Scal.*
18 *exer. 240.* vt tamen multo nocentiores † nos, quam feræ ſimus. *Plin.*
lib. 10. nat. hiſt. 36. Quia nec hic lupis mos, nec fuit leonibus, vm-
quam niſi in diſpar genus ſæuire *Horat. epod.* 7. Interim non ha-
bet difficultatem quæſtio, *quam Bart. in tract. de inſul. in verb. nullius*
variis diſtinctionibus implicat magis, quam explicat: An inſula
19 ſemel † occupata, denuo occupanti concedatur? Si enim à priua-
tis id fiat, nota eſt tritiſſima iuris regula, *ex l. id quod noſtrum, de R. I.*
Quia vacua non eſt, *vt cap praeced. dictum.* At ſi iure belli id fiat à
Principe vel illo, qui ius belligerandi habet, aliud dicendum eſt,
20 quia ab hoſtibus capta fiunt † capientis, *l. 5. §. fin. de A. R. D.* non ſo-
lum mobilia, & ſe mouentia *d. §. fin. l. 7. ipn r. l. 51. eod. l. 1. §. 1. de A.* P.
Sed etiam immobilia *l. 21. §. 1. de capt. & poſtlim.* Imo diuina & hu-
21 mana † omnia. Hac enim formula ad demonſtrandam vniuerſa-
litatem iuris vtebantur Rom. Deditis ne vos Pop. Collatinũ, vr-
bem, agros, aquam, terminos, delubra, vtenſilia, diuina humana-
que omnia in meam Pop. Rom ditionem. *apud Liui. lib. 1. dec. 1.*
Thol. ſ. lib. 6. de Rep. 18. *num.* 16 *Schonborn. lib. 2. polit.* 15. Quod non tã-
tum obtinet, ſi bellum ſit iuſtum, *vt videtur velle Goth. in d. l 1. §. 1. de*
22 *A. P.* ſed etiam ſi ſit † iniuſtum *Vaſq. ill. controu. 9. num. 19. & cap.* 10.
23 *n. 2.* Ita enim Cyprus † inſula in dominium Rom. conceſſit Ca-
tonis ſcelere magis quam virtute, *vt fatetur Vell. Paterc. lib. 2.* Ne-
que multo iuſtiori titulo eam Veneti occuparunt. Eodem iu-
24 re Sarraceni Rhodum † & circumiacentes inſulas ſub Conſtan-
tino

ſtino ſui iuris fecerunt: *Sabell. ennead.* 8. *lib.* 8. Vt victor turpiter faciat, quod iniquum bellum gerit, non turpiter belli iure vtatur, cũ eſt victor, *vt in ſimili ICtus ait in l.* 4. §. 3. *de cond. ob turp. cauſſ.* Hæc ergo præiudicialis quæſtio eſt, quando licitum ſit inſulam bello petere? Siue quænam ſit iuſta † belli cauſſa? *de qua Canoniſt. in c. iu-* 25
ſtum, 23. *q.* 2. *Couarruu. in c. peccatum*, §. 9. *n.* 1. *de* R. *I. Lipſ.* 5. *polit* 4. Præcipuæ † ſane cauſſæ, ſed non ſemper iuſtæ ſunt duæ, vtilitas oc- 26
cupantis & facilitas occupandi. Ad illam pertinet † Ariſtago- 27
ræ conſilium Perſarum Regis fratri datum de bello contra inſulanos *apud Herod. lib.* 5. inſulam Naxum eſſe, non ſpacioſam illam quidem, ſed pulcram & bonam, Ioniæque vicinam, multis præterea pecuniis referram. Ex qua occupata in cæteras quoque inſulas imperium pateat. Proin tu, inquit, aduerſus hanc regionem exercitum ducito. Ad iſtam pertinet exprobratio miniſtri Regij ad præfectum, *apud eundem Herod. lib.* 3. Quod inſulam Samum ſuæ prouinciæ adiacentem captuque facillimam regi non acquireret. Neque hac in parte † Romani ipſi iuſti- 28
tiæ gloriam vbique ſeruarunt. De Cypro occupata iam dictum. De Creta *Florus lib.* 3 *cap.* 7. Creticum bellum, ſi vera volumus noſcere, nos fecimus ſola vincendi nobilem inſulam cupiditate De inſula † Ziprangi ſiue Iaua *ſcribit* P*aulus Venetus lib.* 3. *c.* 2. quod auro 29
& margaritis abundet. Ergo cum Magnus Cham audiſſet, hanc inſulam tantis pollere diuitiis, cogitare cæpit, quomodo eam ſuo ſubiugaret dominio &c. Quam autem conatus hic illicitus & ſordidus Deo diſplicueri, infelix exitus declarauit, exercitu illuc miſſo funditus interemto. Nimirum quia euentus † belli, 30
velut æquus iudex, vnde ius ſtat, ei plerumque victoriam dat, *ait Liu lib.* 10. *dec.* 3. *Et Lucan. lib.* 7.

Cauſſa iubet ſuperos melior ſperare ſecundos.

Sed recte plerumque: quia quandoque proſperum ſcelus virtus vocatur, *verbo Seneca*, *v. Lip. l.* 5. *polit.* 3. Interim quoad homines ſemper prætextus aliquis iuris quæritur. Qualis eſt, ſi † incolę ſunt 31
barbari, & veri Dei cultus ignari. Fortaſſe etiam idololatræ, impij,

pij, ſcelerati perfidi. An ſufficiens ſit videamus. Ita volunt Hiſpani, qui Orientales inſulas eo quoque nomine ſibi mancipant. Pro quibus militat Ariſtot. doctrina *1. polit. 5.* vbi quoſdam natura ſeruos facit, quibus expediat ſeruire potius, quam imperare. Certe
32 niſi à Carolo M. † ſubiugati eſſent Saxones, à veteri idololatria Irmenſulæ aliorumque Deaſtrorum fortaſſe non abducti fuiſſent. *Erpold. Lindenb. in chron. Carol. Mag. in pr.* In quam ſententiam extat conſtitutio *Friderici 2. de ſtatu & conſuet. contra libert. Eccleſ. §. ſi vero dominus temporalis. Ex qua deſumta eſt auth. ſi qua dominus, C. de hæret. & Mani. quem text. huic fini inducit Bart. ad l. 2. C. de commer. Ioh. Fab. in §. ius a. Gent. num. 4. Inſt. de I. N. G. & C. Lipſ. 5. polit. 4.* ſed hanc
33 πρόφασιν πλεονεξίας eſſe, ἡμερῶσαι τὰ βαρβαρικά, iam † olim animaduertit Plutarchus. Quæ hodie tanto magis in Chriſtianis ceſſare debet,
34 quanto melius fidem Chriſtianam dominia † iuris Gentium nō tollere nouimus. *arg. leg. 6. C. de pagan. c. diſpar, 23. q. 8. c. Iudæi, extra de Iudæ. Somn. Viridar. lib. 1. cap. 104.* Itaque recte hanc ſententiam
35 vt profanam damnant † *Ferdin. Vaſq. lib. 1. controu. 10. num. 4. & ſeq. & in præfat. nu. 5. Bodin. 1. de Rep. 5. Chaſſan. in catal. de glor. Mund. conſid. 2. part. 1. Couar. in d. c. peccatum, §. 10 num. 1. & 2. Antimachia. lib. 3. polit. theor. 1. Alber. Gentil. lib. 1. de iure bell. 9. Bocer. lib. 1. de iure bell. 5. Bart. Keckerm. lib. 1. ſyſtem. polit. 4. Hugo Grotius in mari libero lib. 2. Setſer. di-*
36 *ſput. Inſtit. 9 corol. 1. Domin. à Soto † de iuſt. & iure lib. 5. q. 3. art. 5. & lib. 4. q. 2. art. 2.* vbi ſuperiori argumēto reſpōdet. Quod ſi quis, inquit, id ſibi prætexere cogitauerit, quod præclare cum illis agitur dum pro ſeruitute beneficium eis Chriſtianiſmi rependimus: iniurium ſe nouerit eſſe in fidem, quæ ſumma eſt in libertate docenda ac perſuadenda: tantum abeſt, vt eorum excuſationem Deus ad-
37 mittat &c. Imo non barbaros eſſe ſed ingenioſos † & ſatis probos Indos illos *oſtendit Hugo Grotius d. lo.* Et quod bella huiuſmo-
38 di Deo accepta non ſint, docuit ſiniſter euentus belli † Romani contra Sarracenos per aliquot ſecula geſti, quod immerito ſacrum appellatur *à Canoniſt. in cap. hac eſt fides 24. q. 1. & cap. excommunicamus, extra de hæret. De quo vide Gulhelm. Tyrij libros.* Quam

bene

bene vero ac pie cum deuictis inſulanis egerint † Hiſpani, *id ex* 39
narrationibus Bartholomai Caſæi Epiſcopi Chiopenſis oculati teſtis referunt
Anton. Benbell. de Godent. ad pragmat. Conſtit. de pace relig. lib. 1. cap.
vlt. Keckerman. d. c. 4. Lipſ. lib. 2. de conſtant. 22. Iac. Auguſt. Thuan. lib.
84. hiſtori. & alij. Et licet Ioannes Geneſius † Sepulueda in li- 40
bro Romæ excuſo, Hiſpanorum iuſti contra Indos belli gerendi
cauſſam defendat, *cuius meminit Thuan. lib. 54. hiſt. in fi.* aſtipulante
ipſi perſonato Franciſco Burchardo : tamen illum *prædictus Epi-*
ſcopus Chiopenſis in d. lib. de tyrann. Hiſpan. ad deputatos Commiſſarios gra-
uiter & neruoſe refutauit. Hunc nomine Andreæ Erſtenber-
geri furti litterarij aliorumque criminum inſimulat *poſt Poſſeuin.*
lib. 1 biblioth. ſelect. 26. Frideric. Tilman. in diſcurſ. philol. fol. 41. De
eadem materia ſcripſit etiam Alphonſus Guerrerius *in ſpecul.*
Princip. cap. 31. num. 5. cuius ſententiam ſe nec probare nec impro-
bare, quia non vacet inueſtigare, *ait Vaſq.* † *lib. 1. illuſt. contr.* 10. *nu.*
11. Imo, quia non tutum erat Hiſpano iura ſui Regis in dubium 42
vocare. Quod ſi inſignis iniuria vel rapina † barbarorum infideli-
umue præceſſerit, iam illo nomine ob delictum bellum ipſis iu-
ſtiſſime infertur. Sicuti id etiam Carolum M. contra Saxones
commouit. *arg. c. noli, 23. q. 1. c. dominus, ead. q. 2. leg. 68. in pr. de R. V.*
Gail. 2. obſ. 57. num. 5. & de pac. publ. 4. Bocer. 1. de iure bell. 6. Paurm. lib. 1.
de iuriſd. 3. numer. 23. Tholoſ. lib. 11. de Rep. 1. Cicer. 1. offic. pręmiſſa ta-
men prius clarigatione † ad ſatisfactionem petendam, vel ad res 43
ablatas repetendas. *Lipſ. 5 polit. 4. Buſius lib. 3. de Rep. 3.* Itaque li-
cet recte concludat *Bart. d. lo.* quod inferiores à principe poſ-
ſint inſulanorum bona † auferre, ſi modo ex eorum delicto ta- 44
lis occupatio facta ſit; tamen in eo fallitur, quod Principes ſu-
periorem non recognoſcentes excipit, quaſi ipſi etiam ſine de-
licto inſulanorum id facere poſſint: cum ius † Gentium, quo 45
bella nituntur, *leg. 5. de I. & I.* omnes ex æquo concernat *§. pen. Inſt.*
de I. N. G. & C. iunct. §. ſingulorum, Inſt. de R. D. Conſtitutiones enim
naturales etiam Principem ſupremum, vt Papam & Imperat.
ligant, *Bald. in c. 1. §. fin. qui feud. dare poſſ.* Nec vlla auctoritas,

vel principis vel Senatus efficere poteſt, quod princeps non ſit
46 animal † rationale, nec poteſt eum abſoluere à dictamine rectæ
rationis, *Bald. in l. 2. C. de ſeru. & aq. l. 2. §. 1. de vſuſr. ear. rer.* Iam autẽ
47 naturalis ratio prohibet quemquam vel rebus ſuis ſine † cauſſa
priuari, *l. id quod noſtrum, de R. I.* vel cum detrimento alterius locu-
pletiorem fieri. *l. 206. de R. I. l. 14. de cond. indeb. leg. 6. in fi. de iure dot.*
Quod Principem ne quidem ex abſoluta poteſtate facere poſſe
48 *dictum cap. 11. num. 6.* Quod ſi autem inſulani † piraticam exer-
centes mare intutum reddant, naueſque tranſeuntes diripiant,
ſatis cauſſæ habent vicini principes, eos in ordinem redigendi, ſi
poſt iteratas admonitiones non reſipiſcant, læſisue ſatisfaciant.
In hoc enim vitium inſulani præ cæteris procliues ſunt. Ita Scyri
incolas latrociniis mare infeſtare ſcribit *Plutar. in Cimon.* De Ru-
49 gianis † aliiſq; inſulis in mari Balthico *ſcribit Helmold. lib. 1. Chron.
Slau. 2.* omne hoc hominum genus vagum ſemper & mobile pira-
ticas exercentes prædas, ex vna parte Danis, ex altera Saxonibus
infeſtum. Quomodo Daniam infeſtarint *vide eundem lib. 2. cap.*
50 13. In hoc numero fuerunt † tres Saxonum inſulæ ad Albis fluuiji
oſtium, iuxta Ptolomæum. Quas *Adamus Bremenſis in hiſt. Eccleſ. c.*
3, male circa Rhenum collocat, vnde in Angliam traiecerint Sa-
xones. Sed nec Friſiorum inſulas eas eſſe *aſſentimur Vbb. Emmio lib.
2. rer. Friſic.* Magis veriſimile Hilligerlandiã & Cimbricam Cher-
ſoneſum, vicinasue inſulas ex illis eſſe, *de quibus Oroſius, Cranzius,*
51 *Emm. d. lo.* De Saxonum horum † piratica meminere ſcriptores
Romani. *Sidon. in paneg. Auiti carm. 7.*

Quin & Aremoricus piratam Saxona tractus
Sperabat, cui pelle ſalum ſulcare Britannum
Ludus, & adſuto glaucum mare ſcindere lembo.

52 Vtebantur enim Saxones † myoparonibus ex vimine factis &
crudo corio tectis. Quod genus dum Iſidorus Germanis pira-
tis in littoribus tribuit, procul dubio Saxones intelligit. *P. Berth.
lib. 1. rer. Germ. 15.* Nam alioqui Germaniæ prædones ſingulis
arboribus cauatis vtebantur, quarum quædam etiam 30. homi-
nes ferrent. *Plin. lib. 16. cap. 40. Vide Reinec. de orig. Saxo. fol. 10.* Apud
has

ſtas quoque† inſulas latitarunt olim archipiratæ Godefridus 53
Michaelius & Nicolaus Storrebekerus anno 1402. Hamburgi capite truncati. *Cranz. in Vandal. lib. 10. cap. 6. Vbb. Emm. lib. 17. rer. Friſic. Petit artic. Hamburg. pro reſtit. in integr. art. 144.* De Normannis† 54
piratis qui ſunt Norwegij *vide Adam. Bremenſ. cap. 228. Epiced. Caroli M.*

—Normannis vaſtantibus inſula quædam
Paruula Freſonum, damna tulit grauia.

Sed & Gronlandi Iſlandis crudeliores ſunt, raptuque piratico remigantibus infeſti, *ſcribit idem Adam. cap. 244.* qui tamen Islandis iniuriam facere videtur, cum ſint homines ſimplices, furta auerſantes. Francos quoque maritimos† inter Albim & Amaſin, (vbi poſtea Saxones ex Cimbrica Cherſoneſo conſedere) 55
ex littore piraticam exercuiſſe *ex Eutropio, Mamertino, Ammiano demonſtrat Vbb. Emm. lib. 1. rer. Friſia.* Fuerunt & Luſitani tales *in leg. 21. in pr. de neg. geſt.* quorum popularis fuit Viriathus, *de quo ſupra.* Item Cilices† piratæ Romanis negotium faceſſentes. *Flor. lib. 3. cap. 6.* Eorumque præcipui Iſauri *l. 10. C. de feriis. & ibi Goth. l. vlt. C. ad L. Iul. de vi publ. De quorum rapinis v. Strab. li. 12. Marcell. lib. 14. De Ponticis Iuſtin. in Con. 8. in pr.* De Regno Melibar† *ſcribit Paul. Venetus lib. 3. cap. 34.* Inueniuntur in hoc regno piratæ multi, qui ſingulis annis cum 100. nauibus vagantur in mari, & capiunt tranſeuntes mercatores, bonaque eorum deprædantur. Ducunt ſecum vxores & filios, & totam æſtatem verſantur in mari, præcludentes mercatoribus ſemitam, vt non facile euadere poſſint laqueos eorum. Nam cum viginti nauibus occupant in tranſuerſum centum miliarium ſpacium, quinque milliar. ſpacio vni naui aſſignato: Et cum vident aduentare nauem aliquam mercatorum bonis onuſtam, ſignum faciunt cum fumo, proximiori id indicantes naui, & hæc rurſus tertiæ ſibi collaterali. Vnde fit, vt fere in momento omnium nauium gubernatores ſciant adeſſe nauem quam diripiant: *Hæc ille. Ad de latronum inſulas, quas deſcribit Thuan. lib. 126. hiſt.* Sicuti ergo ipſi prædones ac piratæ capi ac ſupplicio affici debent, & quidem ad terrorem aliorum† furcis affigi, *l. 28.* 58

*§.10.& pen ff.de pœn. auth.ſed nouo,C.de ſeru fugit.Tholoſ.li.37.ſyntag.9. nu. 8.Senec.epiſt.7.*Latrocinium fecit aliquis. Quid ergo meruit? vt ſuſpendatur.Ita omnes illi,qui opem & auxilium ipſis ferunt eadem pœna digni.*l.52.§.19.l.36.in pr.de furt.l.ſæpe,53.§.vlt.de V.S.*
59 *§ 11.Inſt.de obl.ex delict.*Quales ſunt receptatores † piratarum,plerumque inſulani,aut maritimi. Qui ſi non eſſent,nec piratæ eſſent,vel certe non æque commode prædarentur.*l.13.in pr.de offic. praſ.Tholoſ.lib.37.ſynt.vlt.*Item ſi ſocietatem cum piratis contrahant, vt partem prædæ participent.*l. 53.pro ſocio.* Qualis lembus Plautinus,communis cũ hoſpite & prædonibus,in Bacchid. *Act.2.Sce.3.*De inſula Scoira *Venetus lib.3.c.38.* deferuntur ad hanc inſulam à piratis multa bona,quæ rapta illic vendunt. Illi autem ſcientes Sarracenis ablata libenter emunt.Atque hoc quod de ſupplicio dictum facilius obtinetur, ſi ſinguli ſint,vel prædonum more vagentur. Sæpe autem gens aliqua tota piraticam
60 exercet, vel integro exercitu † conſtant,claſſemque numeroſam habent piratæ,vt aperto bello cũ ipſis ſit decertãdum, *de quibus Cic.2.offic.num.41.*Tale eſt bellum piraticum à Rom. geſtum
61 in quo prædonum vrbes & † arces deſtructę. Inter alias quoque Iſaurum Ciliciæ,&c *Flor.lib.3.cap.6.Strab.lib.14.*Item Balearicum. *de quo Flor.lib.3.cap.8.* Quod ſi iam quæratur,an in nume-
62 ro hoſtium piratæ habendi,in illiſque iura belli † ſeruanda ſint, hac diſtinctione res expedienda erit. Prioris generis ſi ſint,negatiua vera eſt,*arg.l 24.de capt.& poſtlim.reu.l.19.§.2.eod. leg. 13.qui teſt.fac.poſſ.l.1.in pr.de leg.3. Quam late propugnat Bodin.lib.1. de Rep.1.*
63 *& lib.5.cap.6.* Vnde huiuſmodi piratis pactum † pro capite pretium ſoluendum non eſt.*arg.leg.22.quod met.cauſſ.leg.24.de capt. & poſtl.* ne quidem ſi iuratus id feceris,*ait Cicero 3.offic.num.72.* quod tamen non probat *Eberh.Speckhan.cent.2.claſſ.2.q.14.num.34. Paulo aliter Danæ.lib.2.Eth.Chriſt.9.* Quod ſi vero iuſto bello cum piratis publice decertetur, vt etiam belli iura in iiſdem ſeruentur
64 conſequens eſt,quia hoſtium † numero ſunt *d.l.24.de capt.& poſt. l.hoſtes,118.leg.234.de V.S.Hotom.illuſt.q.7.Ita Caſar lib.3.de bell. ciuil. ſcribit* actum à Romanis Ducibus,cum prædonibus de compoſitione

tione, & legatos ad eos miſſos eſſe. Tales Illergetes prædones *apud Liu. lib. 8. dec.* 3 licet Scipio ad alacritatem militum conciliãdam, non tam ad bellum, quam ad expetendas ab hominibus ſceleſtis pœnas ſe ire profiteretur. Talis etiam Spartacus, qui collecta ſeruorum † manu Romanis publice bellum intulit & 65
cum Craſſo depugnauit, *cuius ſit mentio in leg. 3. §. 10. de acquir. poſſ. Cic. 6. ad Attic. 2 Verri. 5. Flor. lib. 3. cap. 20. Velle. Paterc. lib. 2. Horat. 3. carm. 14.* Quod ſi ergo inſulani hoc modo, dum vel ipſi ſunt piratæ, vel piratis opem & receptacula præbent, iuſtum bellum in ſe concitent, ſibi auaritiæ, & audaciæ ſuæ id expenſum ferant. *arg. l. 3. C de naut. fæn.* Dederunt enim operam rei illicitæ *cap. damnum, 86. de R. I. in 6.* Quid autẽ ſi inſula † ſemel iniuſte occupata, poſtea 66
iterum occupetur: veluti ſi iuſulę Orientales ab Hiſpanis nullo iure occupatæ ab Hollandis rurſus intercipiantur, iuxta illud: væ ſpolianti, quia ſpoliaberis: an vitium rei † inhærens ad ſucceſ- 67
ſores propagabitur? *arg. leg. vitia, 11. C. de acquir. poſſ. l. 24. §. 1. de vſucap.* Et dicendum in bello iuſto & legitimo id non conſiderari, quia ſecundi occupatores dominium nouo iure habere videntur, non iure primi acquirentis. Quo caſu id vitium non attenditur. *arg. cap. cura paſtorali, extra de iure patro. Fab. in §. furtiue, n. 3. de vſucap.* Mutata eſt enim conditio inſularum: *l. per procuratorem, 90. §. 2. de acquir. hared. Tiraq. in reg. ceſſant. cauſſ. ca. 1. n. 210.* vt ſecundum eum ſtatũ, in quo nunc ſunt †, non in quo antea fuerunt, iu- 68
dicari debeant, quia qualem te inuenio, talem te iudico, *VViſemb. conſ. 4. n. 87. vol. 1.* Qui enim rem recuperat, non tenet eodẽ iure *l. ſi à me, 29. ad L. Falcid. c. 1. quid iur. ſi poſt alien. & ibi Matth. de Afflict. n. 40.* Et res ſemel † alienari cœpta, impoſterum libere alienari 69
poteſt. *Bart. in leg. pater, §. quindecim, ff. de leg. 3. leg. quoties, 11. & ibi Dd. C. de fideicom. Curt. iun. de feud. in 1. p. princ. q. 4. num. 5. Vaſq. lib. 2. contr. 89. num. 1.* Neque enim nouum eſt, vt qui dominium non habet, alij dominii cauſſam præbeat. *leg. 45. de A. R. D.* præſertim cum inſulanorum conditio ea occupatione non fiat deterior, ſed melior, *leg. 2. & 3. de alien. iud. mut. cauſſ.* Neque obſtat quod

Digitized by Google

70 quod ab hoſtibus virtute militari † recuperatus in priſtinam cauſſam libertatis recidit *l.20.§.1.de capt.& poſtlim.l.10.l.12.C.eod.* vt & redemptus ab hoſtibus, modo pretiũ refundatur *d.l.12.§.1.de capt. & poſtl.Cuiac.19 obſ.7.Niell.diſput.feud.8.th.1.& coroll.2.lit.B.* Quia illud ſtricto iure verum eſt, de ſociis militibus ex eodem populo vel exercitu, non de aliis, qui ius ciuile non agnoſcunt, nec iure poſtliminij obligãtur *l.5.l.19.§.3.de capt.& poſtl.* niſi ex æquitate &
71 caritate Chriſtiana rebus occupatis decedere vltro † velint, *iuxta l.bona fides,31.depoſ.Domin.à Soto lib.4.de iuſt.& iure q.7.art.2.Couarr. in c.peccatum,§.11.num.7.de R.I.* Quomodo Abrahamus ab hoſtibus recuperata prioribus dominis reſtituit.*Gen.14.* Vt tamen eo
72 caſu ſumtus belli † refundatur *d.l.12.§.7.de capt.& poſtl.Rutger. Ruland.lib.2.de commiſſ.de interrog.cap.11.num.25.* Alia ratio eſt re-
73 rum à piratis † ablatarum. Hæ enim priorum dominorum ita manent, vt ſemper vindicari, *d.l.pen.pro ſocio.* vel per condictionẽ furtiuam repeti poſſint *l.47.l.66.§.1.de furt.l.10.de cond.furt.l.7.§.1.eod.* Ex ſupradictis illa quoque decidi quæſtio poteſt, *quam tan-*
74 *git Bart.in d.tract.de inſul.* an victor † bona ſubiugatis adimere, aliiſque ea concedere poſſit? vulgo ita diſtinguitur, vtrum per vim debellati ſint, an per deditionem in fidem accepti. Vt illo caſu victoris arbitrio ſubſint: hoc gratię & clementiæ. *Tholoſ.lib.11.*
75 *de Republ.12.* Sed † Romani ne hoc quidem caſu victis prædia aut poſſeſſiones adimebant, niſi vel à fide defeciſſent, vel alio modo grauiter peccaſſent, *vt in l.21.quib.mod.vſufr.am.* Tunc enim au-
76 diebant illud: Veteres migrate coloni, prædiaque † veteranis militibus relinquite. *Virg.eclog.1.l.11.de euict.* Quo de diſcrimine obſeruando grauiter diſputat *Cic.1.offic.num.8.* Ex iiſdem funda-
77 mentis illa quoque quęſtio decidenda eſt, an gentes † occupatæ legibus Principis populiue victoris, an vero ſuis propriis vti debeant? Illud voluit *Guilhel.de Cuneo quem allegat Bart.* ſi quidem talis ſit principis intentio, quod velit eos ſubditis ſuis vnire, quia victoris regnum bello auctum videtur, perinde vt alluuione incrementum agro adiectum eiuſdem iuris & conditionis efficitur, cu-
78 ius eſt ager principalis. *l.9.§.fin.de admin.tut.* Vnde aucto † regno,

etiam

Digitized by Google

etiam illa pars, quæ per augmentum acceſſit, debet conſtitutionibus ac conſuetudinibus regni cenſeri, *Alex. in leg. ſi ex toto, in 3. notab. de leg. 1. & in conſ. 178. incip. in occurrente caſu, vol. 2. Felin. in cap. translato, de conſtit. Ludou. Roman. conſ. 218. præſens caſus, Schrad. de feud. ca. 6. num. 26. Boer. deciſ. 50. num. 19.* Alibi tamen Bart. † ita diſtinxit: 79
ſi prouincia accedens adiiciatur regno vel caſtro acceſſorie, ita quod vnum regnum fiat: quod tum reguletur ſecundum ſtatuta primi cui acceſſit: aliud ſi acceſſorie non adiiciatur: quia tunc debet regulari ſecundum leges & conſuetudines ſuas, *Gilman. 2. deciſ. Cam. 3. num. 25. & ſeqq.* Et certum eſt illud à voluntate victoris † 80
qui in vnum regnum multa regna coniecit, *vt de Alex. M. ait Seneca epiſt. 94.* dependere, quando velit inſulam vel prouinciam occupatam ſuo regno incorporare, *vt vulgo vocant Dd. Borch. de regal. n. 68. id eſt vnire, de quo Gail. obſ. 61.* Quomodo res allodialis vnitur feudo, *de qua poſt Schrader. & FF. VVeſemb. conſ. 4.* Recte tamē Bart. præſupponit delictum † præcedens, abſque quo populus inno- 81
cens, iure ſuo priuari non debet. Quod ita à Rom. obſeruatum, dum pro diſcrimine delicti cuiuſque alios populos in prouinciæ formam redegerunt, alios ſuis regibus ac legibus reliquerunt. Quo ipſo ſummam iuſtitiæ & clementiæ gloriam conſecuti ſunt Rom. † vt paſſim commendantur *à gl. in §. ex his, 28. q. 1.* 82
1. Macciab. 8. Auguſtin. lib 18. de ciu. Dei. Petr. de Andlo. lib. 1. de Rom. Imp. 10. & ibi Freher. in not. Lipſ. de magnit. Rom. Licet & ipſi homines fuerint, *vt ſupra n. 28.* Quando vero occupatio † facta ſit, ac 83
poſſeſſio inſulę acquiſita, ex iis quæ de apprehenſione dicta ſunt, cognoſcere licebit. *Diſtinguit tamen Bart. in verb. nullius, & ex eo Capoll. lib. 2. de ſeru. 33. num. 10.* ſi plures occupent bellando, eum poſſidere, qui per tres dies in poſſeſſione victor ſtetit, *l. 3. §. cum igitur de vi arm.* Maxime ſi fortalitium erexit, ex quo non facile poſſit expelli: aut alium in caſtello ita incluſit, vt exire nequeat. Quia incaſtellatus † non videtur poſſidere ſed poſſideri. *l. 1. §. pen. de vi* 84
arm. Bald. in rubr. ff. de R. D. Sed hæc omnia in facto conſiſtunt. Si enim præparatoria ſaltem quædam ab vna parte facta ſunt, ea alteri viam occupandi non præcludunt, quia præparatoria † non 85

Tt faciunt

Digitized by Google

faciunt rem deſinere integram. *l. ſi pecunia, in pr. de cond. ind.* Et præ-
paraſſe non videtur, qui prior incipit, ſed qui prior perficit. *leg. ſi*
vero, 10. ff. de pecul. Aliter ac ſupra de ædificatione dictum. Idem
86 dicendum, ſi Dux cum ſuo exercitu excurſionem † aliquam in
hoſticum (caualcatam vocant Itali, Germani Streiff) fecerit. Nã
nec per illam præoccupata cenſetur inſula, *arg. leg. 53. de A. R. D.*
87 quia ſicut in iudicio ac† bello ciuili ante litis conteſtationem ni-
hil acquiſitum: *leg. 12. de V. S.* ita nec in bello hoſtili tali excurſione
quicquam occupatum cenſebitur. *Bart. d. lo.* Quod ſi adhuc in
88 conflictu † verſentur occupantes, dubia eſt poſſeſſio & quaſi mo-
mentanea. *leg. vn. C. ſi de moment. leg. 8. C. vnd. vi.* Itaque hic quo-
que obtinebit edictum prætoris, vti poſſidetis ita poſſideatis *l.*
1. vti poſſid. quouſque euentus belli vt iudex poſſeſſionem ſtabilē
alteri addicat. *arg. leg. 25. in fi. de A. P. l. 3. §. 9. de vi arm.* Cæterum
vbi victoria litem in poſſeſſorio terminauit, contentio eſt de di-
uiſione terræ occupatæ, quomodo inter plures occupantes iudi-
89 cio communi diuidundo † diuidi debeat. Quæ forte Bartoli tē-
poribus vſum habebant, bellis pro recuperanda terra ſancta cō-
tra Sarracenos vigentibus. Diſtinguendum autem fuerat, vtrum
90 plures duces† ſeorſim ſine ſocietate terram hoſtilem occuparint
an vero coniunctim ſocietate inita? Priori caſu tantū cuiq; acqui-
ſitū, quantū occupatū, *vt de apprehenſione dictum.* Singuli enim ſuū
negotium geſſerunt. *l. 4. l. 28. §. 1. de ſtip. ſeruor. l. 8. §. 1. de acceptil.* Et
91 regulariter quilibet ſibi † non alteri acquirere, & ſuo potius quā
alieno nomine agere cenſetur. *Bart. in leg. Titium, 47. §. 6. de admin.*
tut. Menoch. lib. 3. de præſumt. 46. num. 1. Maſcard. concl. 619. Poſteriori
caſu attendenda ſunt pacta & conditiones, quibus ſocietas belli
inita eſt, quia legem dant contractui *leg. 1. depoſit. l. 23. de R. I.* Ple-
92 rumque enim duces † fœdera iungentes paciſcuntur, quas par-
tes prædę quiſque habere debeat. Ita Agathocles Siciliæ Tyran-
nus cum Cyrenarum rege pactus, vt victis Carthaginēſibus, huic
Africæ, illi Siciliæ imperium cederet. *Iuſtin. lib. 22.* Cuiuſmodi
93 tamen † pacta Maximil. Cæſar pulchro apologo, de vrſi pelli nō
venden-

Digitized by Google

vendenda niſi capta prius fera, irridere ſolitus, *teſte Comina. lib. 5.*
comment. Facit l. 2. §. 2. de vulg. & pupil. l. 1. §. 21. de dot. collat. Si nulla
interuenerunt pacta, tum proportione † geometrica, qui prin- 94
ceps eſt belli primas quoque prædæ partes, cæteri aliquas habe-
bunt. *arg. l. 7. de capt. & poſtl. reu. l. 6. l. 80. pro ſocio. §. 2. Inſt. eod.* vt tamẽ
non fiat leonina diuiſio, *l. 29. §. 2. pro ſocio.* Leone † omnia ſibi ar- 95
rogante, ſociis nihil vel parum relinquẽte, *vt habet apologus Æſo-*
picus. Ita licet Romani prouincias deuictas ſibi aſſignarent, ſociis
tamen & amicis, pro cuiuſque merito, aliquam quoque partem
concedebant. Quod ſi omnes potentia, militibus, expenſis ſunt
pares, proportione arithmetica † æquales quoque lucri partes 96
obtinebunt. *leg. 29. pro ſocio. §. 1. Inſt. eod. quia, vt ex Ciceron. in topic. di-*
citur in cap. vn. de allod. æquitas in paribus cauſſis, paria iura deſi-
derat. Et ſimiles fratres ſimilia quoque caputia geſtant. *cap. re-*
colentes, extra de ſtat. monach. Anchara. conſ. 2. num. 3. Quod Ger-
mani ita efferunt: gleiche Brüder tragen gleiche Kappen. Et æqua-
litas mater eſt concordiæ. *ſupra cap. 17. num. 102.* Et regulariter
partitionis nomine † dimidium denotatur. *leg. 164. §. 1. de V. S.* 97
gl. in cap. priuſquam, diſt. 28. Quo pertinet regula à Bart. allegata
ex leg. 51. in fi. ad L. Aquil. leg. vulgaris, §. pen. de furt. à pluribus fa-
ctum † non videtur à ſingulis factum. Quæ ad priorem caſum 98
male aptatur. Imo eodem argumento ad ſingulos milites per-
tineret, cum tamen non his, ſed belli Ducibus, ſicut belli gloria
ita & victoriæ fructus † tribuatur, *arg. l. 5. §. 1. de pact.* Quidquid Ci- 99
cero *in Orat. pro M. Marcello* Cæſari ſubblandiens diſſerat. Et ple-
rumq; tanti exercitus, quanti imperator. *Flor. lib. 2. cap. 18.* Imo hic
pluris. *Lipſ. 5. polit. 14.* Neque alio modo ſuſtineri poſſet locutio † 100
Iuſtiniani Imp. *in l. 3. in pr. C. de vet. iure enucl. proœm. Inſt. §. 1. in pr. C.*
de off. P. P. Afric. & paſſ. vbi victoriæ laudem ſibi tribuit, cum tamen
eos populos per Belliſarium, Narſetem alioſque duces ſubegerit
teſtibus Procop. de bell. Vandal. Paul. Diaco. de geſtis Longob. &c. Hæc
licet ad iura belli in genere pertineant, neque ſolis inſulis
propria, ſed omnibus terris occupatis communia ſint,

Digitized by Google

tamen cum à *Bertolo in d. tract. de inſula.* ita inducta ſint, eius veſtigiis inſiſtere volumus.

Capvt XXIII.

De Arcanis politicis & Stratagematis bellicis circa inſulas.

Svmmaria.

1 *Circa inſulas multa arcana conſilia occurrunt.*
2 *Arcana politica qualia?*
3 *Dolus dolo excluditur.*
4 *Venena quædam bona, quædam mala.*
5 *Dynus propter cautelas ad infernum detruſus.*
6 *Inſulæ conſidere.*
7 *Inſulæ pro locis munitis.*
8 *In inſulis habitare.*
9 *Friſlandia inſula Rheno vicina.*
10 *Dionyſii Siculi [illegible]etus.*
11 *Sedes imperij in inſula.*
12 *Comitia in inſula celebrare.*
13 *In inſula colloquium cum hoſtibus indicere.*
14 *In inſulam ſtudiorum cauſſa ſecedere.*
15 *Tiberij ſeceſſus Rhodum.*
16 *Tychonis de Brahe ſedes.*
17 *In inſula cœnobium condere.*
18 *Exempla monaſteriorum inſularium.*
19 *Augia maior.*
20 *Equites Rhodij poſtea Melitenſes dicti.*
21 *An ſint Clerici, vel laici.*
22 *Tiberij Cæſaris ſeceſſus in Capreas.*
23 *Tiberij probroſa vita.*
24 *Fuga priuatorum in inſulam.*
25 *Fuga exercitus in inſulam.*

26 *Imbelles*

26 *Imbellem ſexum in inſula collocare.*
27 *Athenienſium ſeceſſus in Salaminam inſulam.*
28 *In inſulam deportare.*
29 *Inſulanos domi retinere.*
30 *In inſula occidere.*
31 *Inſula aliquem arcere.*
32 *AEgyptus Senatoribus Rom. interdicta.*
33 *A munimento inſulæ excludere.*
34 *Inſulam commodiorem occupare.*
35 *Inſulam vrbi imminentem occupare.*
36 *Pugna de proprietate Salamina inſulæ.*
37 *Exempla inſularum occupatarum.*
38 *Inſulam vicinam vrbi ponte connectere.*
39 *Propugnaculum vrbis Bremenſis.*
40 *Inſulæ præſidium imponere.*
41 *Inſulæ caſtellum imponere.*
42 *Fleuum caſtellum Roman.*
43 *In confluente fluuiorum caſtellſum condere.*
44 *Inſulæ munimentum deſtruere.*
45 *Controuerſia Treuirenſium cum Comite Luxenburgico.*
46 *Caſtella prædonum licite deiiciuntur.*
47 *Vrbem aqua cingere.*
48 *Inſulam ex continenti facere.*
49 *Hallenſlebij oppidi clades.*
50 *Vrbis Brunſuicenſis oppugnatio.*
51 *Inſulam continenti iungere.*
52 *Peninſulæ iſthmum incidere.*
53 *Peninſulæ iſthmum munire.*
54 *Holſatiæ limes.*
55 *Iſthmo vrbem imponere.*
56 *Corinthus Græciæ vrbs.*
57 *Inſulæ portus occupare.*
58 *Inſulæ portus obſtruere.*
59 *AEſtum & receſſum maris captare.*

60 *Flumine ſecundo inſulam adoriri.*
61 *Inſulam hyberno tempore aggredi.*
62 *Mare Septentrionale glacie ſtringitur.*
63 *Glacies pontis vicem præſtat.*
64 *Glacies facile reſoluitur.*
65 *VVilhelmi Cæſaris calamitas.*
66 *Ioannis Oldenburgici felix expeditio.*
67 *Glaciem prohibere.*
68 *Inſulam nando aſſequi.*
69 *Germani nandi periti.*
70 *Fluminis fundum acutis ſudibus inficere.*
71 *Flumen traiicere.*
72 *Flumen iuxta inſulam tranſire.*
73 *Fluminis curſum obſtruere.*
74 *Eurypum abducere.*
75 *Manheimum Palatinatus vrbs.*
76 *Erici Brunsvicenſis irritus conatus.*
77 *Fluminis alueum diducere.*
78 *Rapiditas fluminis nauigationi noxia.*
79 *Nauigationem prouocare.*
80 *Fluminis alueum incuruare.*
81 *Flumen diuidere.*
82 *Flumen abductum reuocare.*
83 *Inſulam nauibus inuadere.*
84 *Inſulam claſſe defendere.*
85 *Paucis nauibus inſulam occupare.*
86 *Mare nauibus occupare.*
87 *Maria hoſtibus precludere.*
88 *Eurypi anguſtias occupare.*
89 *Inſulanis naues interdicere.*
90 *Inſulanos claſſe priuare.*
91 *Q. Fabij Labeonis dolus.*
92 *Nauis diuiſio inutilis.*
93 *AEginetis pollices præciſi.*

94 *Murci qninam?*
95 *Hoſtibus reditum præcludere.*
96 *Rhodiorum clades.*
97 *Ziprangiorum clades.*
98 *Nauium funes præcidere.*
99 *Scientia ſitus locorum vtilis.*
100 *Inſulanos ad bellum nauale attrahere.*
101 *Inſulani claſſibus valent.*
102 *Roman. ignorantia circa res maritimas.*
103 *Inſulanos in continentem elicere.*
104 *Equi inſulanis inutiles.*
105 *Vrbem maritimam mediterraneam facere.*
106 *Carthaginis excidium.*
107 *Maritimos in mediterranea ſubmouere.*
108 *In inſula ſe recolligere.*
109 *Inſulam amiſſam ſtatim recuperare.*
110 *Naues per terram transportare.*

CVM circa inſulas ſiue occupandas, ſiue defendendas, multa arcana politica † & ſtratagemata bellica in hi- 1
ſtoriis paſſim occurrant, non grauabimur ex iis quædam, in gratiam Studioſorum politices, huc apponere, vt ipſi plura eius generis colligant & obſeruent.
Fieri enim poteſt, quod vſum habeant. Sunt autem arcana † illa 2
(*ita vocat Tacit. 2. annal. Ariſt. 5. polit. 8.* σοφύσματα, item κρύφια Polybius ἐπικρύφια, alij machinamenta, *Clapmar. lib. 1. de arcan. Rerump. 4.* ICti remedia, *l. 66. de iure dot. l. 3. §. 2. de ſtat. lib. Modeſtinus in leg. 65. de procur.* εὑρήματα, qui ſingularem tractatum de iis ſcripſit, Practici cautelas, de quibus vide libros Cornelij Brederodij Bartholomęi Cæpollę & aliorum) plerumque inter ſe contraria, itaque ita cõparata, vt vni hoſtium ſalubria, alteri ſint noxia. Sicut enim in pugna forenſi actio per exceptionem, & hæc per replicationẽ, & ita deinceps eliditur, *pr. Inſt. de except. & replicat.* ita in bello callidis machinamentis callida remedia opponuntur, vt ita fallacia

Digitized by Google

3 lacia alia aliam trudat, & dolus † dolo, vt cuneus cuneo excludatur. *l.1.§.3. de dol. mal. Lipſius.5. polit.17.* De quorum iuſtitia in velitationibus politicis iam olim à nobis diſputatum eſt ſed ita, vt
4 inſtar veneni † ea habenda eſſe monuerimus, *iuxta l.3. §. 2. ad L. Cornel. de ſicar.* Quod eſt vocabulum ἐκ τῶν μέσων, *De quo Homeri ver-*
5 *ſus ex Odyſſ.4. citatur in l 236. de V.S.* Nam Dynum † ICtum propter vſum vnius cautelæ ad inferos damnatum ſcribit ex viſione quadam *Angel. in l. hæc verba, C. de falſ. cauſſ.*

Primum & generale arcanum, ex quo plura ſpecialia oriun-
6 tur, ſit: inſulæ † confidere. Habet enim ab aqua naturale munimentum. Quod Tyrios cōtra Alex. M. animauit, eo quod eorum muros turreſque præaltum mare ambiret. *Curt. lib 4. hiſt. ſupra c. 8. num. 27.* Nec minus & Venetos contra Fridericum Barbaroſ-
7 ſam protexit. *Plati. in Gregor. 6. Philip. lib. 4. chron.* Vnde inſulæ † pro locis munitis accipiuntur in ſacris. *Eſai. 42. v. 4. 10. 13. & paſſ.* quibus incolæ plus iuſto confidunt, *Eſa. 41. in pr. & v. 5.* ideo ſecure in diem viuentes. *Ezech. 39. v. 6.*

8 Secundum. In inſula † habitare. Securitatis cauſſa. Quod & Reges quidam fecerunt, vt Athabalus in inſula Tigridis, *Dion. Caſſ. in Traia.* Radbodus Friſiorum tyrannus in † Faſtilandia ad oſtia Rhe-
9 ni P. *Berth. lib. 3. comment. in Traiecto. Eius crebra fit mentio in hiſtoria S. Ludgeri & Boncfacij apud Marcellin. presbyterum.* Vt hanc diuerſam eſſe oporteat ab Hilligerlandia, *de qua ſupra cap. 15. num. 64. Vbb.*
10 *Emmius lib. 4. rer. Friſic.* Et poteſt huc referri Dionyſii † Siciliæ tyranni metus, qui ædem in qua cubare conſueuerat, alta circūdedit foſſa, eamque ponte ſolutili ſuperſtrauit, cuius diſiectos aſſeres & axiculos ſecum in ſomnum abiens trāſferebat, eoſdemq; compaginabat lucis initio proceſſurus, *Ammian. lib. 16. hiſt. Cicer. 5. Tuſcul. & 2. off. 3. Valer. Max. lib. 9 cap. 13.*

11 Tertium. In inſula † ſedem imperii conſtituere. Quod Conſtans Imper. de Sicilia cogitauit *ſupra. cap. 15. n 54.* Et obtinet hodie in Hafnia regia Daniæ ſede. *ib. n. 56.*

12 Quartum. In inſula Comitia † habere. Quod olim fecerunt Borca-

Borealium regnorum monarchæ, *Iohan. Meſſen. in ſpecul. regni Suecæ.*
cap. 2.

Quintum. In inſula † colloquium cum hoſtibus indicere. Vi- 13
tandi periculi ergo Quod cuiuſmodi ſit in congreſſibus hoſtium
docet *Philip. Comin. lib. 3. comment.* Eoque pertinet pons à Lu-
douico XI. exſtructus, ac cancellis diſtinctus *apud eundem Comin.*
lib. 6. comment.

Sextum. In inſulam † animi vel ſtudiorum cauſſa ſecedere. Ita 14
Tiberius iuuenis † Rhodum ſeceſſit, vbi etiam per ſeptennium 15
egit. *Suet. in Tiber. cap. 10. & ſeq. Clapmar. lib. 4. de arcan. Rer. 11.* Quo
referri poteſt Vraniburgum † Tychonis de Brahe nobilis mathe- 16
matici in inſula Huæna ex aduerſo Cronenburgi in ſinu Coda-
no, *apud P. Berth. lib. 3. comment. fol. 513.* Et Haionis Cammingæ Fri-
ſii Eraſmi Roterodami familiaris domus in inſula Amelandiæ,
cuius dominus erat, *Vbbo Emmius in deſcript. Leovvard.*

Septimum. In inſula † cœnobium condere. Tum propter trã- 17
quillitatem: tum quia hinc non facile egreſſus patet, vt de Pal-
meria dictum *cap. 16. num. 78. De monachis † inſularibus v. Simonem* 18
Maiolum li. 1. dier. canicul. 23. De Rugianorum inſula, in qua Mona-
chi Corbeienſes oratorium conſtruxerunt, *Helmold. lib. 1. hiſtor.*
Slau. 6. De inſula Sancta Holſatię, quæ id nomen à monialibus
accepit *v. cap. 15. num. 63.* De Werdena *cap. 1. num. 16* De Rothumo
Friſiæ inſula, in qua fuit cœnobium S. Benedicti. *Vbb. Emm. lib 1.*
rer. Friſic. Ita in Richauia inſula lacus Podanuri non procul à
Conſtantia monaſterium fuit † Augia maior dicta. Cui Caro 19
lus M. Vlmam villam regalem donauit. *Lindenb. in chron. Carol. fol.*
252. Cuius abbas tam diues fuit, quod Romam petiturus toto
itinere in propriis ſuis poſſeſſionibus pernoctare poſſet, *Munſter.*
lib. 3. Coſmogr. Eſt & cœnobium in inſula caput omnium aliorum
in Tartaria. *de quo Paul. Venet. lib. 2. cap 60.* Ac referri huc quoque
poteſt, Ioannitarum militum ſeceſſus in Inſulam Rhodum, qua
à Turcis occupata, in inſula Malta conſederunt, *Sleid. in. lib. 3.*
comment. Dicti ab eo tempore Equites † Melitenſes ſiue Mal- 20
tenſes, *Tholoſ. lib. 15. ſynt. 34. in fi. Bodin. 1. de Republ. 9. num. 135.* Quam-

Vu quam

quam illi etiam ob aliam cauſſam, militiæ contra Turcas in in-
21 ſula reſident. Vnde an ſint clerici † vel laici diſputant Feudiſtæ, *Vult.1.Feud.9.n.67. Gothof. Anthon. diſp. feua 6.th.9.* Feudi certe capaces cenſentur, *A'uarot. in c. vn. de milit. vaſall. n.9.*

Octauum. In inſula latibulum querere. *arg. l.7. §.4. quib. ex cauſſ.*
22 *in poſſeſſ.* Proprium Tiberij † Cæſaris arcanum in inſula Capreis latitantis. Vnde *Iuuen. ſat.10.* principem vocat anguſta Caprearũ in rupe ſedentem. Quam & Auguſtus Cæſar ἀπραγόπολιν appellauit, à deſidia illuc è comitatu ſuo ſecedentium. *Sueto. in Auguſt. c.* 98. Tiberiani ſeceſſus quamuis aliæ cauſſæ tum prætextæ: tamen
23 hæc vera fuit, vt ſolitudine vitia † & luxuriam tegeret, *Tacit. 4. annal.* Ideo ea inſula maxime delectatus, quod vno eoque paruo littore adiretur, *Sueton. cap.40.* Vnde eam arce nobilitauit, cum antea villam ſaltem haberet. *Plin. lib.3. cap.6.* De Tiberio Auſonius:

Fruſtra dehinc ſolo Caprearum clauſus in antro,
Quæ prodit vitiis, credit operta locis.

Nonum. In inſulam † aufugere. Metu pœnæ vel tyrannidis.
24 Quod primo Romæ à voluntate ſontium profectum, neceſſariũ deportationis exilium peperit. Ita Anna Didonis ſoror in inſulã Meliten profugit *Ouid. 3. Faſtor.* Quo & Cicero profugere conſtituit. *lib.10. epiſt. ad Attic.* Et Perſeus Rex Macedoniæ victus fugit in maria, inſulamque Samothracen fretus celebri religione *Flor. lib.2. cap.12. Liuius lib.5 decad.5.*

25 Decimum. In inſulam † cum exercitu aufugere. Ita ciuilis raptis quæ ferri poterant, cæteris iniecto igni, in inſulam cõceſſit, gnarus deeſſe naues efficiendo ponti, neque exercitum Rom. aliter transmiſſurum. *Tacit. 5 hiſtor.* Sed & Germani occupatis inſulis Rheni Romanos conuitiis inceſſebant. *Marcell. lib.16* Et his quoque obiicit Arminius, apud *Tacit. 2. annal.* ab ipſis claſſem & auia Oceani quæſita, ne quis venientibus occurreret, aut pulſos premeret.

26 Vndecimum. In inſulam † imbellem ſexum transponere. Ita
27 Athenienſes in inſulam Salaminẽ † vxores & liberos contra Xerxis aduentum tranſtulerunt. *Herod. lib.9. Cicer. 1. offic. n.61.* Ita Pompeius

peius

peius in bello ciuili Corneliam vxorem in inſulam Lesbum miſit. *De quo Lucan. lib. 5.*

—— ſeponere tutum
Coniugij decreuit onus, Lesboque remota
Occulere &c.

Duodecimum. In inſulam relegare † vel deportare. Ne turbas in continente mouere poſſit. *De quo arcano dictum c. 16.* Quod adeo obtinuit, vt relegatus in inſulam, ſi eam exiret, deportaretur, ſi deportatus euaderet, capite puniretur *l. 4. l. 28. §. 13. de pœn. Cuiac. 6. obſ. 36.* Eoque iure Craſſum egreſſum inſula, in qua exulabat procurator Cæſaris, etiam eius iniuſſu, quaſi res nouas moliretur, occidit, *Spartia. in Hadr.* 28

Decimumtertium. Inſulanos † in inſula retinere. Quo pertinent Leges Danorum, Anglorum, Scotorum, ne patriciis ſine venia Principis inſula egredi liceat. *Bodin. li. 1. de Rep. 6. n. 58.* Quo iure etiã Neapolitani vtũtur. *Matth. de Afflict. deciſ. 265. Et alij de quibus ciuis & affinis quondã noſter Anton. Hering. in tract. de fideiuſſ. c. 7. n. 23.* 29

Decimumquartum. Sontes in inſula † occidere. Ne ſuppliciũ in oculos hominum incurrat, *Clapmar. lib. 4 de arcan. Rer. 12. & lib. 5. cap. 10.* Ita Dumnorix id eſſe Cæſaris conſilium dicebat, vt quos in conſpectu Galliæ interficere vereretur, hos omnes in Britanniam traductos necaret, *Cæſar lib 5. bell. Gall.* Ita Alphonſus Rex Neapol captiuos in Iſchiam vicinam inſulam deportare ibique interfici iuſſit, *Comina. lib. 2. de bell. Neap.* 30

Decimumquintum. Inſulæ † ingreſſu interdicere. Ita Iudæi ſub pœna capitis Cyprum attingere prohibiti, q eam inſulam mota ſeditione magna clade affeciſſent, *Dion Caſſ. in Traia.* Ita ciuis Carthaginenſis edicto inſulã extra colũnas Herculis ſitã ingredi ſub pœna capitis ꝓhibitus, nè coitione cũ incolis facta inſulæ principatũ arriperet. *Ariſt. in mirab. auſcult. fol. 1093. Bodin. 1. Rep. 6. n. 58.* Et ſpectat huc Auguſti Cæſaris arcanũ, ne Ægyptus peninſula, ſine † permiſſu principis, à Senatorib vel equitib. Rom adiretur, ne ſe fame vrgeret Italiã, quiſquis eã ꝓuinciã, clauſtraq; terræ & maris, quãuis læui pſidio aduerſus ingentes exercitus, inſediſſet. *Tacit. 2.* 31 32

annal. Sueton. in Tiber. ca. 52. Clapmar. lib. 3. arcan. 3. Et qua plura huc pertinentia habet Cuiac. 6. obſeru. 35.

33 Decimumſextum. A munimento † inſulæ excludere. Ne eo quiſquam ad dominatum abutatur, Ita in propugnaculum inſulæ Gypſi vel alia præſidia relegare vetitum. *l. vlt. C. de pœn. Cuiac. d. obſ 35.*

34 Decimumſeptimum. Inſulã † commodiorem & faciliorem captu primum occupare. Ita Antiochus Rex cum Græcis pugnaturus in Eubœa inſula tanquam in loco tuto conſedit, occupato caſtello eurypo impoſito *Flor. lib 2. cap. 8. De quo Liuius lib. 5. dec. 4. in fi.* Cum id quod caput erat Eubœæ teneret Rex, ne cæteræ quidem eius inſulæ vrbes imperium abnuerunt; magnoq; principio ſibi orſus bellum videbatur, quod tanta inſula & tot oportunæ vrbes in ſuam ditionem veniſſent. Ita Nola inſula Britanniç vicina & incolis valida, receptaculum perfugarum à Suetonio occupata, *Tacit. 14. annal.*

35 Decimumoctauum. Inſulam vrbi † vicinam occupare. Id ſi ab ipſa vrbe fiat, ipſi ſalutiferum, noxium ſi ab hoſtibus. Ita Cæſar oppugnaturus Alexandriam Ægypti vrbem omni ratione contendendum ſibi exiſtimauit, vt Pharum inſulam aduerſam, molemque ad eam pertinentem in ſuam redigeret poteſtatem. *Cæſar lib. 3. in fi. & lib. 4. in pr. d. bell. Alexan.* Ita Libo cum claſſe cui præerat Brunduſium venit, inſulamque, quæ contra vrbem eſt, occupauit, quod præſtare vnum locum arbitraretur, qua neceſſarius noſtris erat egreſſus, quam omnium littora ac portus cuſtodia tueri. *Cæſar lib. 3. de bell. ciuil.* Ita Lindauio oppido adiacet parua inſula, qua velut arce ad inuadendos Vindelicos in pugnis naualibus commodiſſime vſus eſt Tiberius Cæſar. *Strabo lib. 7. Geogr. Glarean. ad Cæſar lib. 4 de bell. Gall.*

36 Notæ ſunt † celebres pugnæ Athenienſium & Megarenſium de proprietate Salaminæ inſulæ Athenis admodum oportunæ, *de quibus infra. cap. 30.* Vnde Solon eam velut hoſtilem arcem, ex propinquo ſaluti eorum imminentem recuperauit. *Valer. Max. lib. 5. cap. 3.* Eandem ob cauſſam, Demarathus Cytheram inſulam Lacedæmoni adiacentem occu-

occupari ſuadebat, vt propter periculum Chilon aliquando affirmarit, melius eſſe eam inſulam mari obrui, quam ſupereſſe, *Herod. lib. 7.* Hoc ſtratagemate in bello Belgico † contra Hiſpanos nihil frequentius. Ita inſula Rheniante Noueſium à Duce Parmenſi occupata, parum abfuit, quin cauſſa eſſet occupatæ quoque vrbis. *Meteran. lib. 13.* Idem inſulam Caſand ante Sluſiũ occupat. *Meteran. lib. 14.* Comes Lyceſter inſulam ante Zutphaniam *Meteran. d. lib. 13.* Ita Landerei conſilium erat, non ſolum Retenſem inſulam Rupellæ oppoſitam, ſed etiam Oleronenſem, quæ Aluertenſi proxima eſt, ſui iuris facere, iiſque captis Broagium, quod eſt veluti ſalinarium emporium & arx, in poteſtatem redigere. *Thuan. lib. 60. Et Comin lib. 2. de bell. Neapol.* Quod ſi noſtri in vicinam inſulam maioribus aliquot tormentis adductis, aditus omnes atque loca defendiſſent, Neapolim facile expugnaſſent &c. 37

Decimumnonum. Inſulam vicinam † ponte vrbi coniungere. 38
Ne preoccupata vrbi perniciem afferat. Ideo Ianiculum Romæ vrbi ponte ſublicio additum, ne fieret hoſtium arx. *Liuius lib. 1. dec. 1. Dion. Halicarn. lib. 3.* Tale eſt propugnaculum † vrbis Bre- 39
menſis, cui ſponſæ nomen, inſulę aduerſæ & ponte vrbi connexæ impoſitum, *quod P. Berthius laudat & deſcribit Guilhelm. Dilich. in Chron. Bremenſ.* quod ſicuti vrbi ſubſidio, ita præreptum magno proculdubio detrimento futurum eſſet.

Vigeſimum. Inſulæ † præſidium imponere. Ita Iſſæ inſulæ Dal- 40
matiæ præſidium à Romanis cum duabus nauibus impoſitum, *Liuius lib. 3. dec. 5.*

Vigeſimumprimum. Inſulæ † caſtellum imponere. Non ſo- 41
lum enim munimentum præſtat contra pedeſtem exercitum, ſed etiam flumen ſiue mare vicinum in poteſtate retinet, ne quiſquam ingratiis præternauigare, aut commeatum in hoſticum transportare poſſit. Tale Anathen munimentum in flumine Euphrate, *apud Marcell. lib. 24.* Item caſtrum Tilutha in medio fluminis ſitum, locus immenſo quodam vertice tumeſcens, & poteſtate naturæ velut manu circumſeptus humana. *Marcell. d. lo.* Tale

 fuit.

42 fuit etiam caſtellum Rom. in inſula Fleuo, vbi haut ſpernenda manus littora Oceani præſidebat *Tacit.4.annal.in fi.* Item caſtellum Rene apud *Meteran.* Et quod nuper à Belgis ædificatum eſt in inſula Kremptter Wird. &c.

43 Vigeſimumſecundum. In confluenti† fluminum caſtellũ collocare. Eo enim vtriuſq; fluminis oſtia in poteſtate retinẽtur, & tam ingreſſus quã exitus nauium prohibetur. Tale eſt celebre caſtellum Martini Schenkij in cõfluentia Rheni & Wahalis ad defendendam inſulam Batauiam an.1586.exſtructum: *Meteran. li.13. Thuan.lib.85.hiſtor.* Eodem fine arx Lerortana Friſiæ in confluente Lædę & Amaſis ab Hamburgenſibus olim exſtructum. *Vbbo Emm.li.22.rer.Friſic.* Tale fuit etiam caſtellum Trauemundæ ab Adolpho Comite ſuper littus maris in ipſo introitu Trauennæ fundatũ, vt tanto facilius piratæ intrantes inde obrui poſſent. *Arnold. Lubecenſ.lib.3.Chron.Slau.19.* Adde quę de ciuitatũ cõmoditate diximus *c.3.n.35.* Ita Seleucia in confluente Euphratis foſſa per ducti atq; Tigridis cõdita. *Pli.li.6.c.25.* Quam foſſam Traianus & Seuerus egeſto ſolo renouarunt. *Marcll.li.24. Zoſim.lib.3.*

44 Vigeſimumtertiũ. Inſulæ† munimentum deſtruere. Quaſi libertati ac ſaluti vrbis imminens. Ita Hamburgenſis arcẽ Neſſanã ex aduerſo Embdæ in inſula ſitã deſtruunt, ne quid oppido obeſſet, *Vbb.Emm.li.22 rer.Friſic.* Ita Philippi Burgundi legatus Scellingię inſulæ caſtellũ impoſiturus, ad parandũ aditũ in Friſiã, ab Hu-

45 gone Friſiæ poteſtate auertitur. *Emmius li.40.* Talis eſt † controuerſia ciuitatis Treuirenſis cũ Comite Lutzenburgico, *quã deſcribit Kyriander in ann: l.Treuir.part.vlt.* Comes Lutzenburgenſis ædificare cœpit caſtrũ in quadã inſula fluminis Moſellę iuxta villam dictã Machra, ponens ibi Kelonarios & prædones, qui indifferẽter religioſos & peregrinos mercatores, & alios quoſcunq; p Moſellæ alueũ nauigantes, timore Dei poſtpoſito, ſine miſericordia ſpoliabant. Quã iniuriã ciues Treuirenſes ſuſtinere diutius nõ valentes inchoatũ caſtrũ in manu forti flãma & igne aggreſſi ſunt, nec lapidẽ ſuper lapidẽ, nec lignum ſuper ligno reliquerunt &c. Quæ tamẽ exinde ſecuta ſint incõmoda idẽ auctor deſcribit. Atque

Digitized by Google

que hæc demolitio † iure fit, ſi latrocinia exinde inferantur. *l. adificit. 14 C. de oper. publ.* ſicut hodie plurium caſtellorum rudera ex altis montibus poſteritati declarant, vulgo Raubſchlöſſer. *Clapmar. lib. 3. de arcan. Rerump. 7. & 8.* Adde quæ de piratarum latibulis deſtruendis diximus *cap. præced. n. 91.* 46

Vigeſimumquartum. Vrbem † in modum inſulę aqua cingere. 47
Exempla dedimus *cap. 8. n. 23.* Quod arcanum pleræque vrbes Germaniæ æmulantur, non tantum muris, ſed & foſſis cinctæ.

Vigeſimumquintum. Inſulam † ex continenti facere. *ſupra. c. 8. n.* 48
41. Addemus hic inſigne exemplũ oppidi Hallenslebienſis alio cõtrario ſtratagemate vindicatũ. *Quod ex chron. Lauterberg. recitat Henricus Maibomius amicus noſter ad Gerhardi Præpoſiti Stederburgenſ. Hiſtoriã de Henrico Leone n. 5.* Habet autẽ † ſic: Qui in ciuitate erant 49
adhuc ſi poſſent eã amplius munire cogitabant. Cũ enim fluuius Ora ex vna eã parte præterfluens valde muniret, aliũ tamen fluuiolũ, qui Biuera dicitur, ad alterã eius partẽ deriuãtes, inacceſſibilem penitus reddiderunt. Aquis enim circumquaq; ſtagnantibus quaſi inſula videbatur. Sed hæc res ciuitati perditionẽ procurauit. Deprehenſum enim eſt ex hoc ſitu terræ conſiderato, ꝙ ſi decurſus aquarum aggere iacto prohiberetur, ciuitas aquis surſum creſcentibus mergeretur. Hoc etiam ad obſidionẽ Epiſcopũ (Wichmãnũ Magdeburg.) mox reuocauit. Labore itaq; maximo intra tres menſes & duas hebdomadas aggere conſummato, in tantum aqua excreuit, vt pene ſuper muros ciuitatis influeret. Tum demum Epiſcopus naues armatorum plenas ciuitati iuſſit applicari. Obſeſſi autem & captiuati rebus ſuis & corporibus ſaluis ciuitatem ipſius tradiderunt poteſtati &c. Idem ſtratagema ad vrbem † Brunsvigam aquis expugnandam noſtra ætate 50
Henricus Iulius Dux Brunſuicenſis applicuit.

Vigeſimumſeptimũ. Inſulã ducto † aggere continenti iungere: 51
Quod Alex. M. feciſſe ſæpe dictũ, Tyriis non credentib. imo irridentibus hoc ſcommate: Num maior Neptuno eſſet Alexander. *ſupra. cap. 3. n. 10.* Idem impari euentu Xerxes tentauit ducto aggere Heracleo Salaminem inſulam verſus, in excerpt. Cteſiæ.

Vigeſimum-

52 Vigeſimumſeptimū. Peninſulæ † iſthmum incidere. *De quo dictum cap.8.n.41. Adde Simon. Maiol.lib.1.dier.canicul.23.* Ita Guilhelmus Naſſouius ex aduerſo Embdæ ex peninſula Reide caſtellum & inſulam effecit, *Meteran.lib.15.hiſt.Belg.*

53 Vigeſimumoctauum. Peninſulæ † iſthmum munire. Quod Peloponnenſes contra Perſas tentarunt, *apud Herod.lib.8.* Ita inter Scotos & Britannos olim murus erectus, non lapideus, ſed cęſpitius à Seuero Imp. *Spartia. in eius vita.* Cum eius fundamenta iam ante ieciſſet Hadrianus Imp. *Pancirol. in comment. ad Notit. V. Imp.*
54 *cap.69.* Et ſimilis agger ductus olim à † Sleſwico vſque ad mare contra irruptiones Saxonum, Ottonis Cæſaris opera *Munſter.lib.4.Coſm gr. Helmold.lib.1.cap.12.* Adde hic quæ de munimentis Germanorum diximus *cap.13.n.14.*

55 Vigeſimumnonum. Iſthmo † vrbem imponere. Talis Corin-
56 thus † ex ſumma arce vtraque maria oſtendens. *Liuius lib.5. dec.5.* Vnde Philippus Macedo olim per iocum, compedes Græciæ appellauit. *Reinec.p.3.ſyntagm.hiſt.in Corinth.* Quæ cauſſa eſſe videtur, quare à Rom. deſtrueretur *Flor.lib.2.cap.16.* Vnde id tamquā duriuſculum improbatur *à Cicer.1.offic.n.60.* Talis etiam Sinope vrbs Ponti portus & ſtationes optimas habens. *Strab.lib.12.* Item Alexandria, quam clauſtra Ægypti vocat *Suet.in Veſpaſ.c.7. ſupra cap.8.n.33.* ſicut Forum Iulij clauſtra maris *Tacit.3.hiſtor.*

57 Trigeſimum. Inſulæ † portus occupare. Quia per illos aditus in inſulam patet. Quod Cæſar Britanniam occupaturus obſeruauit, vt eam partem inſulæ caperet, qua optimum eſſe egreſſum cognouerat. *Cæſar lib.5.de bell.Gallic.*

58 Trigeſimumprimum. Inſulæ † portus obſtruere. Quod modo ab inſulanis fit ad defenſionem, vt ab Amſterodamenſibus olim, modo ab hoſtibus. Cum enim inſulæ marinæ plerumque nō niſi per portus adeantur, his intercluſi, etiam inſula ipſa intercluſi videntur, quia vt in ſimili *Florus ait lib.2.de geſt. Rom.12* niſi à cœlo venturis hoſtibus aditus non relictus. Ita Cæſar portum Brunduſinum Pompeio præcludere tentauit *lib.1.de bell.ciuil. Lucan.lib.1.*

Ita

Ita Mago Carthaginenſium Dux portu Balearis inſulæ prohibitus. *Liu. lib. 8. decad. 1.*

Trigeſimum ſecundum. Æſtum & receſſum † maris captare. 59
In occupanda vel defendenda inſula. Sunt enim inſulæ, quæ per
æſtum nauibus, per receſſum pedibus adiri poſſint. Ita Cæſar Bri-
tanniam intraturus æſtus commutationem exſpectauit *lib. 5. de
bell. Gall.* Sub receſſu autem naues in ſicco deprehenſæ diripiun-
tur, vt eidem Cæſari à Phariis contigit *lib. 3. de bell. Alexan. in fi.*

Trigeſimumtertium. Flumine † ſecundo inſulam adoriri. Ad- 60
uerſo enim nihil violentius. Et plerumque ab eius parte ſtat vi-
ctoria, qui ventum & vndam fauentem habet. *Veget. lib. 3. mi it.
Rom. 14.* Exemplum in Lælio prope Gades *vide apud Liu. lib. 8.
dec. 3.*

Trigeſimumquartum. Inſulam hyberno † tempore aggredi. 61
Tunc enim aqua gelu indurata pontis vicem præbet. Quod ma-
xime verum eſt in mari † aquilonari glaciali, *de quo ſcribit Olaus* 62
Magnus lib. 1. & 2. in eo pedibus pugnari, domus ædificari &c. vt
nihil differre à continente videatur. *v. Simon. Maiol. lib. 1. dier. Ca-
nicul. 1.* De ponto *Ouid. lib. 2. eleg. 10.*

Hic freta vel pediti peruia reddit hyems:
Vt qua remus iter pulſis modo fecerat vndis,
Siccus contemta naue viator eat.

Vt Taurus Philoſophus ἀπορίας vitio laboraſſe videatur, *apud Gell.
lib. 17. Noct. Att. 7.* Hac occaſione Saxones Henricum Principem
Obotritorum ad inuadendam Rugianorum inſulam concitant,
apud Helmold. lib. 1. Chron Slau. 39 Perge, vt cæpiſti, tranſi mare, v-
tere † ponte, quem ſtrauit tibi bonus artifex &c. Hoc tamen ar- 63
cano caute vtendum eſt, quia conditio temporis facile mutari
glacieſque † intra paucos dies reſolui poteſt, vt ſunt exempla *a-* 64
pud Vbb. Emmi. lib. 40. & lib. 60. rer. Friſic. De eodem Henrico *Hel-
mold. d. cap. 39.* ſecundam expeditionem in Rugianorum inſulam
parante: vix tribus noctibus illic remanſerant, & cœpit hyems
reſolui, & glacies liqueſcere, contigitque vt imperfectis rebus re-

Digitized by Google

uertentes marina pericula vix euaſerint. *Et Arnol. Lubec. in con-*
tinuat. lib. 6. cap. 10. Marchio Brandenb. Sclauos inuaſit hyeme flu-
uios & paludes durius cōſtringente, & ipſam Rugiam vaſtaſſent
ſi glacies ſtagni, quod terras diuidit, ſoluta non fuiſſet. Quantū
65 in eo periculi ſit, docuit calamitas Cæſaris † Wilhelmi, qui anno
1256. Friſios inuaſurus, fracta glacie & paludibus hærens occu-
buit. *M. Chron. Belgic. Vbbo Emmius lib. 10. rer. Friſic.* Meliore euentu
66 Ioannes Comes Oldenburgicus † Ducum Brunſuic. & Lunen-
burg. auxiliis Friſiæ inſulas Butiadiam Stadlandiamque per gla-
ciem adortus domuit an. *1513. Chytræ. in contin. Cranzij Saxon. Chron.*
Oldenburg. lib. 3. cap. 10. Emmius lib. 44. rerum Friſicar.
67 Trigeſimumquintum. Maris glaciem † impedire. Quod fieri
poteſt ſi ſuperficies aquæ phocæ ſiue vituli marini adipe perfun-
datur. Tunc enim gelu aquas non inuadit, *Olaus Magnus lib. 11.*
cap. 20. & 21. De quo genere liquaminis vide Goth. in l. 1. C. quæ res export.
Cuiac. 9. obſ. 9. Plin. lib. 31. cap. 8. Scalig. exerc. 51.
68 Trigeſimumſextum. Inſulam † nando oppugnare. Quod eo
facilius eſt, quo flumen intercedens magis eſt vadoſum. Ita Iulia-
nus Cæſar exploratorum delatione doctus æſtate torrida Rhe-
num vado tranſire poſſe, auxiliares velites contra inſulanos mi-
ſit, qui incedendo per breuia, aliquoties ſcutis in modum alueo-
rum ſuppoſitis, nando ad inſulam propinquam venere, nacti que
vacuas lintres, per eas licet vacillantes euecti, huiuſmodi loca
plurima perruperunt, & vbi ſatietas cædendi cœpit opimitate
prædarum onuſti rediere incolumes. Hocque comperto reſidui
Germani, vt infido præſidio inſularum relicto, ad vlteriora neceſ-
ſitudines & fruges opeſque barbaricas contulerunt. *Marcell. li. 16.*
Ita cum circa inſulam in medio Pado ſitam Ottoniani è nauibus,
69 Germani † Vitellio addicti nando præliarentur, hi ſuperiores
fuerunt, quippe non perinde nutantes è nauibus, ſed ſtabili gra-
du è ripa vulnera dirigebant. *Tacit. 2. hiſtor.*
70 Trigeſimumſeptimum. Fluminis † fundum acutis ſudibus in-
ficere. Quod eſt arcanum priori contrarium, ne nando tra-
nari

nari flumen poſſit. Quo tamen non deterritus Cæſar Thameſin fluuium perrupit. *lib. 5. de bell. Gallic.*

Trigeſimumoctauum. Flumen † inuitis hoſtibus traiicere. Quomodo Hannibal Rhodanum fluuium traiecit, pluribus ſtratagematis vſus, de quibus *vide Liuium lib. 1. dec. 3.* 71

Trigeſimum nonum. Flumen † illa parte tranſire, qua inſula interiacet. Hæc enim requiem in media via præbet, & ſimul munimentum. Eodem quoque Hannibal vſus *apud Liu. d. lo.* Item Carolus Lotharingus *apud Comine. lib. 1. comment.* Item Germani, vbi ſupra. 72

XL. Flnminis curſum † obſtruere. De Cimbris *Florus lib. 3. cap. 3.* Atheſin fluuium non ponte nec nauibus, ſed quadam ſtoliditate barbarica, primum corporibus aggreſſi, poſtquam retinere amnem manibus & clypeis fruſtra tentarunt, ingeſtu obrutum ſylua tranſiluere. 73

XLI. Eurypum † intercedentem abducere. Ita Iulius Cæſar omnia flumina atque omnes riuos, qui ad mare pertinebant, aut auerterat, aut magnis operibus obſtruxerat, *lib. 3. de bell. ciuil.* Ita Ciuilis diruta mole Druſiana effecit, vt velut abacto amne tenuis alueus inſulam inter Germanoſque continentium terrarum ſpeciem faceret, *Tacit. 5. hiſtor.* Et Valentinianus reputans munimentum præterlabente Nicro flumine paulatim ſubuerti poſſe, vndarum pulſu immani meatum ipſum alior ſum vertere cogitauit. *Marcell. lib. 8.* Quod hodie Manheimum † eſſe putat *Freherus lib. 1. orig. Palat. 4.* Ita Ericus Dux † Brunsvicenſis Viſurgim in alium alueum deducere tentauit. *Dilich. in Chron. Bremenſ. fol. 278.* 74 75 76

XLII. Fluminis † alueum diducere. Sic enim & profunditas minuitur & vires fluminis franguntur. Vt eo melius vadari poſſit. Ita Cæſar, vt flumen Iberum etiam ſine ponte tranſiret, foſſas plures facere inſtituit, quibus partem aliquam Sicoris auerteret, vadumque in eo flumine efficeret, *lib. 1. de bell. ciuil. Lucan. lib. 4.* 77

Acne quid Sicoris repetitis audeat vndis,
Spargitur in ſulcos, & ſciſſo gurgite riuis,
Dat pœnas maioris aquæ &c.

Eodem modo Cyrus Gyndem amnem mulctauit. *Herod. lib. 1.* Ita Hercules creditur per foſſas excluſa antea admiſiſſe maria & rerum naturæ mutaſſe faciem. *Plin. lib. 3. nat. hiſt. in proœm.* Et Euphrates Gobari præfecti opere diductus ne præcipiti curſu Babyloniam infeſtaret *Plin. lib. 6. cap. 25.* Dictus Armalchar id eſt regium flumen. Vbi tamen Nehar Malcha legendum *monet Scalig. lib. 5. de emend. temp. Quod confirmat Ammia. lib. 24. hiſtor.* Pertinet huc, alueum Tyberis laxare contra inundationem: *de quo Sueton. in Auguſt. cap. 30.* Prodeſt id arcanum etiam alij fini, vt ſcilicet na-
78 uigandi facultas † in flumine rapido amplietur. Ita C. Marius in bello Cymbrico factis manu foſſis inuitauit mare; pernitioſamq; ferventis Rhodani nauigationem temperauit. *Solin. lib. 1. c. 9. Pompon. Mela lib. 2. in Galli. Narb.* Foſſam Marianam vocat; *Plin. lib. 3. ca. 4.* inſigne ſtagnum.

79 Quadrageſimumtertium. Nauigationem † prouocare. Eo quoiam dictum arcano. Ita Seſoſtris Rex Ægypti in ora illa quæ à Memphi ad mare ſpectat, frequentes à Nilo foſſas duxit, quo fructibus breuiore itinere facilique inuectis, maior rerum copia eſſet. *Diod. Sicul. lib. 7.* Vnde poſtea ſeptem Nili oſtia nata. *Adde quæ diximus cap. 8. n. 46.*

80 Quadrageſimumquartum. Alueum fluminis † incuruare. Sic enim rapidus eius caſus quoque frangitur. Ita Nitocris Regina Babyloniæ Euphratem rectum ita tortuoſum fecit, vt vicum vnũ Aſſyriæ ter influat &c. Hæc & alia fecit, vt flumen per multos anfractus retentus, ſedatior mearet. *Ita Herod. lib. 1.*

81 Quadrageſimumquintum. Flumen † diuidere. Quo ipſo quoque inſula efficitur. Ita Thales Mileſius vt exercitum in inſula conſtitueret, fluuium Halyn diuiſit *Herod lib. 1.*

82 Quadrageſimumſextum. Alueum † abductum in priorem locũ reducere. Vt interea in fundo fluminis aliquid vel ædificetur vel occultetur. Prioris exemplum eſt *apud Herod. lib. 1.* vbi Nitocris

Regina

Regina Babylon. Euphrati pōtem impoſitura, eum in effoſſum ſtagnum interim abduxit. Eodemque arcano Cyrus poſtea Babylonem vrbem cepit. *Herod. d. lo.* Poſterioris *apud Dion. Caſſ. in vita Traia.* vbi Decebalus Dacorum Rex ſubter vada Sargetiæ amnis alio deriuati theſauros occultauit. Et Gothi in fluminis Barentini alueo Alaricum Regem cum magna auri vi ſepulturæ mandarunt *Iornand. de geſt. Goth. Parmenſ. lib. 1. de alluu. 13. n. 9.*

Quadrageſimumſeptimum. Inſulanos † claſſe inuadere. Nam quæ de eorum ſecuritate dicta ſunt, ea tantum obtinent contra pedeſtrem exercitum, Non contra claſſem. Ab hac enim tutius in mediterraneis viuitur. Ita Alex. M. ad oppugnandam Tyrum claſſem è Cypro & Græcia accerſit. *Curt. lib. 4.* Et Romani primū bellum nauale contra Siculos meditantes tanta celeritate naues præpararunt, vt non arte factæ, ſed munere Deorū conuerſæ in naues arbores viderentur, *Flor. lib. 2. cap. 2. Repetit pleraque Iornand. de regnor. ſucceſſ.* Et Iulianus Cæſar ad inueſtigandos Germanos in inſulis Rheni à Barbatione ſeptem naues petiit, ex his quas velut tranſiturus flumen ad compaginandos parauerat pontes, quas tamen ille, ne quid à ſe impetraretur, omnes incendit, *Ammia. lib. 16.* 83

Quadrageſimumoctauum. Inſulam † claſſe defendere. Hæc enim vtrobique prodeſt. Ita Athenienſes contra Xerxis exercitum ex Oraculo iuſſi ſalutem ſuam ligneis muris, ideſt nauibus tueri, *Iuſtin. lib. 2.* Ita Aſdrubal Carthaginenſ. Imper. contra claſſem Rom. & ipſe inſtrui pararique claſſem iubet, ad inſulas maritimamque oram tutandam. *Liu. lib. 3. dec. 3.* Ita Ferdinandus Rex Neap. contra Carolum Gallorum Regem apud Ænariam inſulam ſalutem ſuam nauibus tuebatur. *Onuph. Panuin. in Alex. 6. Comin. lib. 2. de bell. Neapol.* 84

Quadrageſimumnonum. Inſulam paucis † nauibus opprimere. Singulare ſtratagema quod in occupanda Tiberiade vſurpauit Ioſephus, *deſcribit ipſe lib. 2. bell. Iudai. 27. Bunting. in itinerar. lib. 2.* 85

L. Mare nauibus † occupare. Qui enim eſt dominus maris, 86

eſt etiam dominus inſularum in mari ſitarum *ſupra cap.14.numer.*
60. Ita Rex Hiſpaniæ vocat ſe pelagi pontique dominum. *Vaſq.*
lib.1.controu.20.numer.29. De cuius inſulis quædam diximus *ca.*
4.n 43. Qua tamen in parte vanitas principum quorundam vi-
denda eſt,vt Xerxis,qui tamquam Maris dominus Helleſponto
refractario verbera infligi,& in eum par compedum dimitti præ-
cepit. *Herod.lib.7.* Quam ſtoliditatem pluribus proſequitur Mi-
chael Piccartus amicus noſter dum viueret, *decad.2.obſeruat.hiſt.*
1. Adde Iuuenal.*ſat.10.*

87 LI. Maria vndique † hoſtibus occludere. Ne euadere poſ-
ſint. Quod fecit Pompeius in bello piratico præcluſis omnium
nauium ingreſſibus & exitibus.*Flor.lib.3.cap.6.Plutarch.in Pompe.*
Appian.in Mithrid.Cic pro L. Manil.

88 LII. Eurypi † anguſtias nauibus occupare. Ne circumueni-
antur à multitudine hoſtium. Quod Athenienſibus contra nu-
meroſam Xerxis claſſem ſaluti fuit,*Iuſtin.lib.2.*

89 LIII. Inſulanis † naues interdicere. Vt Deportatis factum à
Romanis,ne in continentem pateret aditus.*ſupra.cap.16* Eratque
in his exceptio *à l.1.C.de nauig.non excuſ.* quia alias cuiuis priuato
nauigia habere licet,*Cuiac.7.obſ.38.*

90 LIV. Inſulanos † claſſe priuare. Eo enim ipſo à continenti
terra ac maris fluminiſque vſu prorſus excluſi ſunt. Vt propterea
Carthaginenſes claſſe ſibi ademta, ad reparandam nouam tecta
domoſque reſcinderent. *Flor.lib.2.cap.15.*Nauibus enim amiſſis,iã
in mari deleta erat Carthago,*ait idem Florus lib.2.c.2.*Pertinet huc
91 dolus,malus magis quam bonus Q. Fabij Labeonis, qui ab An-
tiocho pactus dimidiam nauium partem, vt eum tota claſſe pri-
uaret,medias omnes ſecuit,*Valer.Max.lib.7.cap.3.* Nam alioqui
Caſcellus ICtus mercatori à ſocietate recedenti, & quemadmo-
92 dum † nauem cum ſocio diuideret interroganti,recte reſpondit:
Nauem ſi diuides, nec tu nec ſocius habebitis. *Macrob.lib. 2. ſa-*
turn.6. Quintil.lib.6.cap.3.Facit l.10.§.in nauis,7.quib. mod. vſusfr.a-
mit.Hotom.illuſt.quæſt.8. Pertinet item Athenienſum ſeueritas,
93 quando ſciuerunt,vt Æginetis † qui claſſe valebant,pollices præ
cide-

ciderentur. Nimis enim imminebat propter propinquitatem inſula Ægina Piræo. *Cic.1.offic.n.60.* Latini mureos † dicebant, de 94
quibus eſt iocus in Gallos, *apud Cæl. Rhod. lib.* 18. *cap.* 21. Spectat huc etiam conſilium Themiſtoclis, vt claſſis Lacedæmoniorum, quæ ſubducta ad Gythinum erat, clam incenderetur. Quo facto frangi Lacedæmoniorum opes neceſſe eſſet. Quod tamen vt parum honeſtum ab Athenienſibus receptum non eſt, *Cicer. d. li.* 3. *offic.*

LV. Inſulam ingreſſos hoſtes † reditu præcludere. Quod 95
fit ſubtractis nauibus. Id metuens Cæſar Britanniam ingreſſus naues penes ſe retinuit, *lib.* 5. *de bell. Gall.* Rhodiis † id exitiale 96
fuit, *teſte Vitruuio lib.* 2. *archit.* 10. contra quos duplici ſtratagemate vſa Artemiſia Regina Cariæ, dum primo Rhodios ex nauibus in vrbem elicitos, nec habentes quo ſe reciperent, trucidaret: deinde militibus ſuis Rhodiorum nauibus impoſitis Rhodum vrbem & inſulam occuparet. *Reiner. c. p.* 3. *ſyntagm. in Rep. Rhod.* Et ſimili dolo Piſiſtratus Athenienſium Dux paululum abfuit, quin Megaram caperet. *Iuſtin. lib.* 2. Aliud *narrat Paulus Venetus. lib.* 3. *cap.* 4. de Tartaris quibuſdam in inſulam paruam delatis. Vbi cũ nec naues haberent, quibus diſcederent, neq; alimenti ſatis, ſed mortem ex inopia exſpectarent, Inſulæ † Ziprangi incolę contra eos 97
vt hoſtes multis nauibus venerunt. Quorum aſpectum cum illi retrocedentes vitaſſent, & ſic ad interiora deduxiſſent, deinde per circuitum ad naues prolapſi ita receſſerunt, Ziprangiis in inſula relictis. Et pergentes ad inſulam Ziprangi, expoſitiſque hoſtium vexillis admiſſi, metropolim facile in ſuam poteſtatem redegerunt.

LVI. Nauium † funes præcidere. Exempla *vide apud Simo-* 98
nem Maiolum lib. 3. *dier canicul.* 3.

LVII. Inſulæ ſitum † cognitum habere. Hoc ſicuti ad victo- 99
riam proficit: ita eius ignorantia multum officit. *Lipſ.* 5. *polit.* 16. Vnde Veneti de Romanis *apud Cæſ. lib.* 3. *bell. Gall.* dicebant, Romanos neq; vllam facultatem habere nauium, neque eorum locorum vbi bellum geſturi eſſent, vada portus ac inſulas nouiſſe.

LVIII. Ad

100 LVIII. Ad bellum † nauale inſulas attrahere. Sunt enim maxime commodæ. Exemplum habet *Ouid. 7. metam. 24. & ſeq.* Nec dubiæ vires, quas hæc habet inſula &c. Eadem de cauſſa Fridericus Barbar. inſulam maris peritam ac piraticam ſibi coniungit *Gunther lib. 9. v. 243.*

Hanc Rex ob varios bellorum prouidus vſus,
Conciliare ſuis ſapienter cogitat armis &c.

101 Inſulani enim † plerumque non ſolum claſſe valent, *Simon Maiol. lib. 1. dier. Canic. 23.* ſed etiam rei maritimę gnari ſunt *infra. cap.*
102 *31. n. 62.* Vnde Romani † Siciliam aggreſſi primum irridebantur, quia inſulanis plus nauticæ artis, detorquere remos, & ludificari fuga roſtra. *Florus lib. 2. cap. 2. Iornand. de regn. ſucc.*

103 LIX. Inſulanos † in continentem elicere, vel contra. Quia gallus in ſuo ſterquilinio plurimum poteſt. Quo arcano Pittacus Cræſum à bello inſulanis inferendo deterruit, *apud Herod. lib. 1.* Suggerebat enim Regi famam eſſe inſulanos equos in continenti terra contra Lydos conduxiſſe. Quod cum cupide audiret Rex fiducia certæ victoriæ: ſubiecit Pittacus, eodem modo optare inſulanos, ſi ipſos Rex claſſibus inuaderet. Eo quod Perſæ exiguũ vſum rei maritimæ haberent. Idque infelix eorum pugna prope Salaminem inſulam comprobauit. *Herod. lib. 7.* Alioquin equi
104 inſulanis † parum vtiles, niſi in inſula ſpacioſa. Celebrantur tamen Gaditani equites *ab Alex. ab Alex. lib. 2. genial. dier. 29.* Qui etiam in continentem ad populandam Hiſpaniam traiicere auſi. *Liu. dec. 3. lib. 8.*

105 LX. Vrbem maritimam † à mari remouere. Quod Carthagini euenit decreto Romanorum: vt in alio loco procul à mari
106 decem M.P. nec minus † remoto oppidũ facerent, nauibus traditis. *Appia. in Lybico. Liuius in epit. li. 9 dec. 5. Bodin. 1. Rep. 6. numer. 50.* Nimirum, vt omni vſu maris priuata, minus poſſet. Nihil enim ſpecioſius videbatur, quam eſſe Carthaginem, quæ non timeretur, *ait Florus lib. 2. cap. 15.*

LXI. Inſulanos † maritimos in mediterranea ſubmouere. Quod arcanum eidem fini militat. Et plerumque in deducendis colo-

colonis obſeruatum, vt mediterranei in maritima loca & contra transferrentur. Quo minus metuendi eſſent. Ita Iulius Cæſar aliquot millia ciuiũ in transmarinas colonias deduxit. *Sueton. c. 42.* Contra Pompeius captis piratis agros in mediterraneis aſſignauit, ne ex inopia ad piraticam relaberentur. *Flor. lib. 3. ca. 6. Cic. pro L. Manil.*

LXII. In inſula ſeſe † recolligere. Ita Mago Carthaginenſi- 108
um dux in inſula Gadibus ex fuga ſubſtitit, nauibuſque ex Oceano collectis, aliquantum auxilij coegit. *Liu. lib. 8. dec. 3.* Ita Pſeudo-Nero in Scithino inſula pedem fixit. *Tacit. 2. hiſtor.*

LXIII. Inſulam † occupatam ſtatim recuperare. Priuſquam 109
hoſtes ſe in ea munire poſſint. Exemplum vide in inſula Retenſi *apud Thuanum lib. 60. hiſtor.*

LXIV. Naues † trans iſthmum è mari in mare traducere. 110
Turneb. lib. 27. aduerſ. 24. Exemplum eſt in Chron. Hieroſol. lib. 2. cap. 32. vbi naues per terram transportatæ. Hæc pauca ex magno conſiliorum aceruo, *vt Lipſius loquitur lib. 5. polit. 16* ſeligere viſum fuit, non quod plura non eſſent, *de quibus vide comment. bellic. Henrici Ranzouij nobiliſſimi iuxta ac eruditiſſimi Dani*, ſed ne lectori faſtidium pareret nimia prolixitas. Quorum licet quædam maritimis in continenti quoque communia ſint: tamen ſufficiat inſulis applicari poſſe.

CAPVT XXIV.

De traditione ac inueſtitura Inſulæ.

S V M M A R I A.

1 *Traditio modus transferendi dominij iuſtiſſimus.*
2 *Abuſus rei ſuæ cuiuis conceſſus.*
3 *Res mobiles propriè traduntur.*
4 *Etiam immobiles traduntur.*

5 *Primum traditionis requiſitum voluntas domini.*
6 *Alterum requiſitum titulus.*
7 *Titulus eſt lucratiuus vel oneroſus.*
8 *Titulus oneroſus fauorabilior lucroſo.*
9 *Tertium requiſitum proprietas rei.*
10 *Res aliena obligari poteſt.*
11 *Et nihilominus à domino vindicari.*
12 *Inſula futura an promitti poſſit?*
13 *Caſus aurea menſa extracta.*
14 *Quartum requiſitum rei commercium.*
15 *Commercium quid ſit?*
16 *Res alienari prohibita.*
17 *Inſula poteſt donari.*
18 *Alberti Cranzij lapſus.*
19 *Inſula obligationibus ſuppoſita.*
20 *Inſula Hammelvverdena oppignorata.*
21 *Melita Equitibus Rhodiis conceſſa.*
22 *Statutum vrbis Bremenſis.*
23 *Inſulæ feudales alienari prohibita.*
24 *Etiam pro parte.*
25 *Inſulæ ad regalia pertinentes quatenus alienabiles.*
26 *Regalia Cæſaris propria.*
27 *Hodie Principibus communicata.*
28 *Regalia ſubinfeudari poſſunt.*
29 *Alienationis nomine non continetur ſubinfeudatio.*
30 *Inſulæ ad minora regalia pertinent.*
31 *Inſulæ quandoque ad priuatos pertinent.*
32 *Maiora regalia in ſubditos transferri nequeunt.*
33 *Dominus non poteſt inſulam feudalem alienare.*
34 *Niſi cum vniuerſitate alienetur.*
35 *Princeps non poteſt ſubditos ſuos alienare.*
36 *Maxime in inferiorem.*
37 *Alienatio in caſu neceſſitatis admittitur.*
38 *Neceſſitas non habet legem.*

39 Aliena-

Digitized by Google

39 *Alienatione prohibita non prohibetur alienatio neceſſaria.*
40 *Franciſci Regis Galliæ pacta cum Carolo V. Imp.*
41 *Imperator non poteſt res Imperij alienare.*
42 *Imperator quare Auguſtus dicatur.*
43 *Donatio Conſtantini Magni fabuloſa.*
44 *Legiſtæ diſputantes de facto ridentur ab Hiſtoricis.*
45 *Dantes ad infernum detruſus.*
46 *Donatio Exarchatus Pontifici Rom. facta.*
47 *Semel meum non amplius fit meum.*
48 *D. Petri Patrimonium.*
49 *Sicilia Pontificis Romani propria.*
50 *Reges Arragoniæ vaſalli Pontificis.*
51 *Sardinia & Corſica Siciliæ annexa.*
52 *Regnum Paleſtinæ Siciliæ additum.*
53 *Genuenſes & Piſani inſularum domini.*
54 *Sicilia, Sardinia, Corſica an ſint Cæſaris?*
55 *Sunt feuda Eccleſiæ Romanæ.*
56 *An omnes inſulæ ſint Pontificis Romani.*
57 *Papa eſt vicarius Chriſti.*
58 *Vicarius cum ſuo principali eandem poteſtatem obtinet.*
59 *Alexandri ſexti donatio.*
60 *Eiuſdem diuiſio inter Reges Caſtiliæ & Luſitaniæ.*
61 *Papa eſt iudex inter ſummos Principes.*
62 *Luſitanorum progreſſus in India.*
63 *Vitia donationis Pontificiæ.*
64 *Vacantes inſulæ ſine donatione occupanti acquiruntur.*
65 *Quod iure communi cuiuis patet conceſſione non indiget.*
66 *Titulus dominij duplicari non poteſt.*
67 *Inſulæ alienæ valide donari non poſſunt.*
68 *Donatio rei alienæ furtum ſapit.*
69 *Papa non eſt mundi dominus.*
70 *Chriſtus non habuit temporale dominium mundi.*
71 *Imperator quatenus ſit mundi dominus?*
72 *Imperator poteſt amiſſas inſulas recuperare.*

Digitized by Google

73 *Traditionis actus inueſtitura dicitur.*
74 *Feſtuca actibus legitimis adhibita.*
75 *Feudorum collationi certa inſignia adhibita.*
76 *Traditio & inueſtitura eſt duplex.*
77 *Inueſtitura propria transfert poſſeſſionem.*
78 *Abuſiua inueſtitura quid ſit?*
79 *Oculi ſunt manus inſtar.*
80 *Poſſeſſio niſi vacans tradi nequit.*
81 *Clauium traditio ſignum traditæ poſſeſſionis.*
82 *Modo tradens poſſeſſionem habeat.*
83 *In controuerſiis inſularum contractus & inueſtituræ inſpicienda.*
84 *Expreſſa inſularum conceſſio tollit ambiguitatem.*
85 *In claris ceſſat interpretatio.*
86 *Verba ambigua diſputationem requirunt.*
87 *Taciti & expreſſi eadem vis.*
88 *Inueſtitus in flumine eſt etiam inueſtitus in inſulis.*
89 *Connexorum eadem ratio.*
90 *Conceſſo territorio conceduntur inſulæ.*
91 *Sub territorio mare & flumina continentur.*
92 *Territorium cum pertinentiis quid denotet?*
93 *Abundans cautela non nocet.*
94 *Sophiſtica interpretatio vix excludi poteſt.*
95 *Conceſſa ciuitate tacite conceduntur pertinentiæ.*
96 *Conceſſis regalibus conceduntur inſulæ.*
97 *Inſulæ quandoque exprimuntur, quandoque non.*
98 *Inueſtitura Archiepiſcopi Bremenſis.*
99 *Dotalitium Comitis Holſatiæ.*
100 *Tranſactio Friſiorum cum Comite Hollandiæ.*

1 SVbſequitur traditio, ſiue † alienatio; *vt vertit Vlpia. in fragm. n. tit. 19.* Qui & ipſe eſt modus transferendi dominii iuſtiſſimus, eo quod à voluntate domini initium capit, quæ vt effectum ſortiatur, naturali æquitati cõueniens eſt *L. 9. §. 3 de A. R. D.* Eſt enim quilibet rerum ſuarum

ſuarum liberrimus moderator & arbiter. *l. 21. C. mand.* ita vt non ſolum iis vti, ſed † & abuti ac in mare proiicere impune poſſit, *l.* 2
25. §. 11. de petit. hered. Ayrerus in proceſſ. hiſt. part. 1. cap. 13. obſ. 2. Anton. Hering. de fideiuſſ. cap. 7 n. 192. modo id ne fiat detrimento Reipubl. *§. 2. Inſt. de his qui ſui vel alie.* Illi ſuam rem eſſe æquum eſt in manu, *ait Plaut. in Mercat. Act. 2. Sce. 3. quem allegat Cagnol. in l. ſi qua illuſtris n. 23. C. ad SC. Orficia.* Et contra iniquum eſt, ingenuis hominibus non eſſe liberam rerum ſuarum alienationem, *Gaius in l. 2. ff. ſi quis à parent. man..* Quamuis vero hic modus † proprie ad res mobiles 3
pertineat, quippe quæ de manu in manum tradi poſſunt, *l. 1. in pr. & ibi gl. in verb. datum, ff. depoſ. l. 1. §. 1. commod.* Vnde Theophilus definit ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα μετάθεσιν, *explicante id Cuiac. 11. obſ. 19.* tamen optima ratione etiam ad immobiles † extenſus eſt, quæ pro tra- 4
ditis habentur, ſi in re præſenti contrahentes conſenſerint, *l. 1. §. 2. de acquir. poſſ. l. 18. §. 2. l. 5. eod.* Ita fundus tradi dicitur *in l. 3. de act. emt. l. 28. l. 72. in pr. de V. O.* Item pignori dari, *l. 38. §. 23. eod.* & deponi, *l. 24. depoſ. l. 10. & ſeq. de peric & com. rei vend. Gædd. ad l. 110. de V. S. & ad rubr. extra: de ſequeſt. poſſ. & fruct. num. 10.* licet quoad poſterius communis opinio Dd. contrarium ſentiat. Neque tamen ſola traditio ſufficit, ſed requiritur omnium primo † voluntas do- 5
minium transferendi & acquirendi ab vtraque parte, *d. l. 9. §. 3. de A. R. D. l. 8. de R. I. l. 2. d. precar. l. 70. de R. V.* adeo vt hic nec error ſufficiat, *l. 7. §. 8. de cond. cauſſ. dat. l. 35. de A. R. D. l. 18. de reb. cred. l. 18. C. de R. V. l. 34. de A. P.* Deinde † requiritur cauſſa ad transferendum 6
dominium habilis, *l. 31. de A. R. D. l. 14. §. fin. de furt. l. 24. C. de R. V. l. 22. C. fam. hercisc.* ſicuti vice verſa cauſſa ac obligatio ſola non ſufficit, niſi traditio ſubſequatur; *l. 20. C. de pact. leg. 8. com. prad. l. 50. de R. V.* paucis tātū caſib. exceptis, *de quib. Specul. tit. de actio. §. 2. n. 24.* Cauſſa hæc ſiue titulus eſt † vel lucratiuus, quando res ex liberalitate a- 7
liena gratuito nobis obuenit, *l. 1. de donat. l. 19. de O. & A. l. 1. C. de impon. lucrat. deſcript. l. 1. l. 7. §. 3. de Public. in rem.* vel onerofus, quando cauſſa acquiſitionis eſt onus, *Decius in l. in eo, 33. de R. I.* qualis eſt obligatio & contractus *d. l. 31. de A. R. D.* Ex quibus in iure noſtro cauſſa onerofa ſemper fauorabilior eſt † lucratiua. *Vincent. Honded. vol.* 8

9 *1.conſ.34.num.18.* Tertio requiritur † rem traditam tradentis eſſe propriam, quia dominium transferre non poteſt, qui ipſe dominus non eſt. *l.27.de nox.act. l.167.de* R.I. Et quod quis non habet, male dat, *ait Bart. in l.ſi vniuerſa, C.de legat.* Rol. à Valle. *conſ. 92. nu. 3. vol 2. c.quod autem, extra. de iure patro. Senec. 5. de beneſ.* 12. Et quod quis non habet, ſiue actu ſiue potentia, non poteſt alteri tradere. *Tiber. Decia. conſ.125. num.33. lib.3.* Quid ergo, inquis, an inſula
10 aliena efficaciter promitti nequit? Imo. Poteſt † enim res aliena commodari, *l.15. l.16. commod.* oppignorari, *l.20. de pign. act.* precario dari, *l.21. de acquir. poſſ.* permutari, *l.1. §.3. de rer. permut.* in feudum concedi, *Laudenſ. ad tit. 2. Feud. 27. in fi.* legari, *leg.10. C. de legat.* donari, *leg.13. l.33. de mort. cauſſ. donat.* emi, vendi, *leg.28 de contr. emt. l.11. §.2. de euict.* adhoc vt teneat obligatio ac præſtetur euictio vel intereſſe, *d.l.11. §.1. de act. emt. leg.13. in pr. com. præd. leg. 1. & 11. de e-*
11 *uict.* vero, interim domino facultate † vindicandi rem ſuam minime prærepta. *leg.3. C. de R.V. l.10. §.1. quib. mod. p. gn. l. 6 & 11. C. de*
12 *reb. alien.* Idem dicendum, ſi futura † & nondum nata inſula ſit promiſſa. Nam & hæc obligatio valet. *leg.8. de contr. emt. l. 12. de act. emt.* Et poteſt etiam ſpes cedi vel vendi, *Zobell. in differ. Saxon. p.3. cap 10. numer.17.* ſed actio non ante competit, quam ſi inſula nata fuerit, quia hæc conditio tacite ineſſe videtur, ſi naſca-
13 tur. *l.1. in fi. de co .d. & d. m.* Quo referri poteſt caſus extractæ † menſæ aureæ, *apud Valer. Max. l b. 4. cap.1. Reinec. part.1. ſynt. fol.*497. Neque diſſimilis altercatio ſerui & piſcatoris *apud Plautum in Rudent.*
14 *A.4. S.3.* Denique neceſſe eſt rem eſſe talem, quæ ſit in † commercio contrahentium, *l.34. §.1. de contr. emt.* quod eſt emendi
15 vendendique ius. *Vlpia. in fragm. tit.19. §.4.* Quia quædam † ſpecialiter prohibitæ ſunt alienari, non ſolum lege, 11. *Inſt. quib. alien. licet.* ſed etiam pacto, ſtatuto vel conſuetudine. *l. vlt. C. de reb. alien. non alien. l.24. de pignor. Gail. 2 obſ.19. Hering. de fideiuſſ. cap.1. numer. 88.*
16 *& ib. alleg.* Quales ſunt † res regiæ coronæ, *de quibus Vaſq. lib. 1. controu. 4. numer. 5. &c.* Vbi ergo circa inſulas ius commune obtinet, libere obligari & alienari poterunt, *arg. l.13. qui pot. in pign. l.53. de act. emt. l* 30, *l.58. locat.* præſertim cum exemplis iuris Gentium

id con-

id confirmetur. Ita Philęus Princeps Salaminem † inſulam A- 17
thenienſibus donauit, remuneratus ab iiſdem ciuitate & multis
aliis honoribus *Reinec. in ſyntagm. hiſt part. 1. cap. 37* Haldanus in te-
ſtamento regnum Daniæ Vnguino Gothorum Regi, Norwegiæ
Haſmundo reliquit, *Albert Cranz. lib. 2. Daniæ. 3.* qui licet id tam- 18
quam nouum & incompertum munus admiretur, eius tamen
ἀντιρρησίαν multis exemplis coarguit *Hotom. illuſt. quæſt. 1.* Ita Augu-
ſtus Cæſar Ænariam pro Capreis cum Republ. Neapolitana
permutauit. *Sueton. Auguſt. cap. 92.* Et Samij † ab Hermioneis 19
pecuniæ loco inſulam Thyream Peloponneſo adiacentem in ſo-
lutum acceperunt. *Herod. lib. 3* Et vt ad noſtra veniamus, Adol-
phus Comes Oldenb. cum fratribus † inſulam Viſurgis Senatui 20
Bremenſi aliquando oppignorauit, quam Antonius Comes reſti
tuto pretio luit anno 1534. *Chron. Oldenb. par. 3. cap. 9.* Multo ma-
gis ergo in feudum vel emphyteuſin concedi inſulę poſſunt. *arg.
l. vlt. C. de reb. alie. cap. vn. §. 1. per quos fiat inueſt.* Ita Carolus 5. Imp.
† equitibus Rhodiis Rhodo inſula à Turco exutis Meliten con- 21
ceſſit, hoc pacto, vt liberi ab omnibus oneribus eſſent, ac pro re-
cognitione quod Regem Vtriuſque Siciliæ protectorem agno-
ſcerent annuum Falconem penderent. *Refert Iohan. VVolf. cent. 11.
rer. memor. ad A. 1529.* Quod ita obtinet, niſi ſtatuta, pacta vel
priuilegia ſint in contrarium. Quale eſt illud ciuitatis † Bre- 22
menſis ſtatutum, *part. 2. tit. 1 §. 1.* Ne Senatores vllo modo alie-
nent vel in feudum aut emphyteuſin concedant inſulam è regio-
ne vrbis trans pontem Viſurgis ſitam, item inſulam S. Andreæ.
&c. Quaſi ita ſentiant, caſſa habere, quę neque dari neq; accipi
ſalua Republ. poſſint, *verbo Taciti. 3. hiſtor.* Idem obtinet ſi inſulæ
ſint † feudales, quia vaſallum ſine conſenſu domini feudũ alienare 23
non poſſe, quin pœnã amiſſionis incurrat, tralatitiũ eſt, *apud Feu-
diſt. in c. 1. de inueſt. c. 1 qual. olim feud. alien. c. 5. de prohib. feud. alien. per
Frider. & ibi Dd.* ſiue inſula totum feudum, ſiue † partem eius con- 24
ſtituat. *d. c. vn in pr. ibi. totum vel partem eod. tit.* ita tamen vt inamit-
tendo non amplius puniatur vaſallus, quam in quantum pecca-
uit alienando. *d. ç. 1. 2. Feud. 38. Borch. de feud. cap. 8. n. 32. Zaſ. de feud.*

part.

*part.*10. Qua de materia latiſſime agunt Feudiſtæ quos hic cumu-
25 lare ſuperuacuum. Quod ſicubi ad regalia pertineant † inſulæ, priuatorum commerciis exemtas eſſe conſequens eſt. *arg. l. 6. l. 34. §. 1. de contr. emt. FF. in c. vn. quæ ſunt regal. Matth. Stephan. lib. 2. p 1. c.*
26 *7. n. 24. de iuriſdict. ſupra cap. 11. n. 74.* Regalia enim † Imperatoris ſunt propria, ipſi in ſignum præeminentiæ competentia, *Vult. 1. Feud 5. n. 6. & ib. alleg. late Arniſæ in tract. de iure maieſt.* Itaque ſolius Imperatoris eſt ea concedere, *art. 58. & 60. lib. 3.* Landtr. *Dauth. in diſcurſ. general. & ſpecial. p. 1. fol. 15.* quem tamen ea alienare poſſe nõ vult *Vaſquius lib. 1. controu. 5. n. 23.* Cæterum ex quo de conſuetudi-
27 ne per communicationem Cæſaris regalia etiam † ad inferiores principes tranſierunt, *Vult. d. lo.* illi tantum poſſe dicuntur in ſuo territorio, quantum Imperator in vniuerſo imperio, *cap. ſeq. n. 59.*
28 Vnde etiam principes inferiores regalia † quæ à Cæſare habent, ſubinfeudare poſſunt, cum etiam priuatis concedere poſſint. *Socin. iun. conſ. 80. n. 52. vol. 3. Matth. Stephan. de iuriſd. lib. 2. part. 2. cap. 7.*
29 *n. 28.* quia alienatione † feudi prohibita, non cenſetur prohibita ſubinfeudatio. *c. 1. §. 1. per quos fiat inueſt. c. 1. in pr. qual. olim pot. feud. alien. Vult. 1. Feud. 10. n. 79. Borch. de feud. c. 8. n. 49. Schrad. p. 8 c. 2. & 5.*
30 *Mynſ. 1. obſ. 62.* Hæc in minoribus regalibus † ſiue iuribus fiſcalibus, *vt vocat Cuiac. in d. c. vn. quæ ſunt regal.* ad quæ etiam inſulæ pertinent, ita obtinent. Vbi tamen notandum, deſinere inſulam ad regalia pertinere, ſi proprietas priuatis concedatur. Itaque argumentum, quod inſulæ ad regalia pertineant, nõ ſemper pro-
31 cedit, quia † priuati nõnumquam eas, vel ex ſucceſſione parentũ vel præſcriptione, vel alio iuſto titulo conſecuti ſunt. Ita Menouia inſula Conſtantiæ ſedes olim nobilium à Langenſtein fuit. *Munſter. li. 3. Coſmogr.* Adde duo alia exempla *ex cap. præced. num. 16.* Et apud nos inſula Arngaſtũ ad Hannekeniũ Varlenſem ſpectat. Et quæ plura exempla priuatorum inſulas poſſidentium in Friſia
32 occurrunt. Quod autem maiora † regalia attinet, ea cum ſubditis ne communicari quidem ſine diſſolutione imperij poſſunt. *Bodin. lib. 1. de Rep. 10. n. 49. Lancell. de Imper. §. 4. verſ. tricesimo loco. nu. 4. Herman. Kirchner. diſp. polit. 1. th. 4.* Vnde ſacra ſacrorum *dixit*

Baldus

Baldus in proœm. feud. & in c. intellecto, extra de iureiur. quę non ſunt in marſupio principis. Itē indiuidua *Cynus in l. ſi viui, C. de bon. matern.* quæ oſſibus Imperatoris inhærent, neque ab iis auelli, ac in inferiorem transferri poſſunt. *Knich de iure territ. c. 1. num. 121. Matt. Steph. lib. 2. de iurisd. p. 1. cap. 7. n. 26.* Circa alienationem diuerſum à ſubinfeudatione ius receptum. Quia neque dominus directus † inſulam feudalem vaſallo inuito alienare poteſt, *§ præterea, de* 33 *prohib feud. alien. per Frid. §. ex eadem, de lege Corradi. Roſenthal. de feud. cap. 9 §. 52. Borch. cap. 8 num. 18.* Dominus enim & vaſallus iudicantur ad paria, *c. vn. 2. Feud. 47. c. vn §. domino, 2. F. 26. c. eſto ſubiectus, diſt. 95. Vult. d. lo. cap. 11, num. 52.* niſi forte † cum vniuerſitate fiat a- 34 lienatio, *d. §. ex eadem, verb. totum, Vult. d. cap. 10. num. 71.* quia quædā per ſe non tranſeunt, quę cum vniuerſitate tranſeunt. *l. quædam ff. de A. R. D. Gail 2 p. p. 15. num. 14. licet in hoc paſſu diſſent. Vaſq. d. lib. 1. controu. 5 num. 3. Heig. 1 quæſt. 19 num. 16. & alij quos allegat Gothofr. Anthon. diſp. feud. 9. th. 6. lit. A.* Neque princeps poteſt ſubditos † ſuos 35 ſine ipſorum conſenſu in alium transferre, *c. intellecto, 33. extra de iureiur. §. 1. 2 F 55. Hotom. ll. quæſt. 1. Heig. Vaſq. Gail. d. lo. Iaſ in l. filiusfam. §. Diui, col. 3. de leg. 1. Guid. Pap. deciſ. 239. Trentacinq. lib. 3. de pact. reſol. 1. num. 17. Treutler. lib. 1 ſelect. diſp. 12 theſ. 3. lit. F.* quia æque intereſt ſubditorum non mutare dominum, ac domini non mutare ſubditos, *arg. l. 1. & 2. de alien. iud. mut. Socin. conſ. 40. num. 6. vol. 3. Lancellot. d. lo. num. 13.* præſertim ſi prior dominus ſit potens, bonus ac pacificus, ac ſubditi † inferiori ac rixoſo principi ſubiiciantur, 36 *Abb. in cap. ad audientiam, num 13. extra de præſcript. Innocent. in c. fin. extra de maior & obed.* quia breue regnum non parit ſubditis lætitiam, in lata gente gloria principis. *Quod vt Salomonis dictum commendat Hoſtienſ. in ſum §. cui confitendum num 20. de pœnit. & remiſſ.* Niſi forte neceſſitate cogente, vel pro commodo pacis fiat † 37 alienatio: tunc enim tenet, *Socin. in reg. 139. incip. donare. Duar. ad l. 5. de pact. Bald. in l. vn. in pr. C. de caduc. toll. Vultei. d. cap. 10. num. 71. Goth. Anth. diſp. 9. th 6.* quia neceſſitas † legem non habet, ſed ſibi i- 38 pſi eſt lex, *leg. non ſolum, 10. §. fin. de excuſ. tut. gl. in cap. 1. diſt. 6. c. quāto, 4. extra de conſuet. Ayrer. in proceſſ. hiſtor. cap. 5. obſ 6. num. 5 Hering. de*

Zz *fideiuſſ.*

Digitized by Google

39 *fideiuſſ.cap.1.nu.153* Et alienatione † prohibita, neceſſaria non includitur. *l.13.fam.hercisc.l.1.de fund.dot.l.vlt.§.4.C.de bon.quæ lib.He-*
40 *ring.d.lo.* Vt propterea non ſatis tuto pacta Franciſci Galliarum Regis cum Carolo V. inita Parlamentum irrita pronunciarit, *teſte Bodin.6.de Rep.6.n.595.* ſed iuſtam criminandi cauſſam Cæſari præbuerit. *apud Sleid.lib.6.comment.* Atque hæc, quæ iam dicta ſunt,
41 adeo obtinent, vt ne quidem † Imperator terras imperij, ſine conſenſu Electorum ac Principum rite alienare poſſit *c.non liceat, 12.q.2.cap.intellecto,& ibi Abb.& Canon.extra de iureiur. Lancell. de præſtant.Imper.§.4.verſ.triceſimo loco,M.Stephan.li.2.de iuriſdict.p.1.ca.*
42 *2.num.65.Ioan.Niell diſp.feud.2.th.vlt.in fi.* Ideo enim† Auguſtus dictus eſt, allzeit Mehrer deß Reichs/ab augendo ſcilicet, *Iohan. Faber. & Dd.ad proœm.Inſtit. renitente tamen Coraſ.3.miſcell.22.num.6.* quia quilibet Imperator debet eius eſſe propoſiti, quod imperium augere velit. *gloſ.& Aretin.in proœm.ff.* Quæ gloſſella niſi ſaluaret titulum Imperatoris, nullus fere noſtra ætate ſe denominaret Auguſtum *ait Petrus de Andlo l.b.1.de Imper.Rom.7.* Quibus argumen-
43 tis ſubuerteretur iuſtitia † donationis Conſtantini M. qua is Syluestro Papæ Italiam & totum Occidentis regnum cum omnibus prouinciis, vrbibus ac inſulis donaſſe ſcribitur, *in c. Conſtantinus, diſt.96.* niſi totum capitulum fictum fabuloſum ac ſuppoſititium eſſet. Quod poſt alios accurate demonſtrarunt *Fr.Hotom. in bruto fulmine Sixti V.pag 128.& ſeq.Iohan VVolf.in cent.4.rer.memor. Freher.in notis ad P.de Andlo lib.1.cap.11.Anton.de Roſell. de poteſt. Imp. & Papæ. Alciat.7.parad.19. Albert.Crantz.lib.3.Saxon.3.Henning.Arniſ. 1.polit.13.& ib relat.* Vt propterea operam hanc merito irriſerit
44 Pius quidam † auditor Rotæ Rom. in dialogo ſuo, dicens, ſe mirari miſeros Legiſtas diſputare de validitate eius, quod numquã fuit, *referente Felino in c.ſolitæ,extra de maior.& obed. Eberh.in top in lo. 11.num.15.* Quamuis aliis articulus fidei videatur, cuius contrariũ aſſerere non longe ſit ab hæreſi, *Abb.in conſ.82.vol. 2. Lancell. de*
45 *Imper.§.2.q.2.n.12.* ob quam miſer Dantes † etiam poſt mortem condemnatus ad infernum fuit, eo quod contra Eccleſiam Romanam ſenſiſſet, *ſi credimus Bart.in extrauag.ad reprimendum.* Certe

ſi vel

Digitized by Google

ſivel extitiſſet vel valuiſſet prætenſa donatio Conſtantini, non opus fuiſſet ſpeciali conceſſione Exarchatus† Rauennatis cũ o- 46
mnibus pertinentiis, ſiue à Pipino, *vt eſt apud VVolf. cent. 3. memorab. lect. fol. 199. Sleid. lib. 3. de 4. monarch.* ſiue à Ludouico Pio, cuius diploma extat *apud Volater. li. 3. Geogr.* in quo etiã continentur inſulæ Sicilia, Sardinia & Corſica, quæ tamẽ deſunt *in c. ego Ludouic. diſt. 63.* ſiue etiã ab Ottone M. facta, *in c. ubi domino, & ibi CC. diſt. 63. Bodin. 1. de Rep. 9. n. 35.* niſi omnia hæc diplomata inter ſe cõtraria, ſpuria ac falſa eſſent, ab Anaſtaſio bibliothecario aliiſq; Rom. Eccleſiæ paraſitis conficta, *vti ſentit Molinæus.* Cum alioqui † res ſemel 47
mea facta, non amplius fiat mea. *§. 10. Inſt. de legat. l. 159. de R. I. l. 14. §. 2. de except. rei iud. l. 12. §. 8. de capt. & poſtlim.* Interim hoc ſpeciale D. Petri † patrimonium vocatur *in d. c. tibi domino, diſt. 63. c. ad Apo-* 48
ſtolica, de re iud. in 6. Quod licet ab aliis Italia terminetur, ab aliis tamen illi regnum † Siciliæ additur, *c. mandata, 6. & ibi CC. extra de* 49
præſumt. cl. m paſtor. de ſent. & re indic. clem. Romani, de iureiur. Itẽ Sardinia, *c. ſi diligenti, extra de præſcript. & ibi Abb. Siculus & CC.* Quo prætextu niſi Pontifices Rom. eas inſulas Imperio Rom. detractas ſibi vindicarunt, aliiſque in feudum conceſſerunt, *Hotom. diſput. feud. 8.* De Sicilia teſtis eſt *Andr. de Iſern. in c. 1. § præterea, n. 53 de prohib. feud. alien. Hieron. de Monte de fin. reg. c. 28. n. 3.* Eoq; nomine Platina *in Greg. 9.* Fridericum 2. Imp. Eccleſiæ feudatarium vocat. Inter quos vaſallos poſtremi fuerunt † Arragonum Reges, facti nõ 50
ſolum Siciliæ, ſed etiã Arragoniæ nomine fiduciarij Pont. Rom. *Bodin. d. c. 9. n. 133.* Additũ eſt illis in remuneratione Sardiniæ Corſicæ † & Balearũ inſularũ dominatus, vt ſolent aliena magnifice 51
largiri Pontifices, *ait Bodin. d. lo. n. 119.* Quæ inſulæ omnes tandem hereditario iure ad Carolũ V. Imp. tranſierunt. Siciliæ autẽ etiã† 52
regnũ Hieroſolymitanũ cohæret, *Platin. in Honor. 3.* ꝙ ipſum quoque Papa ſibi vẽdicat, vtpote bello ſacro & Romano occupatũ. *c. igitur, 23 q. 8. c. iuſtum, 23. q. 2.* Poteſt enim regnũ in feudũ conuerti ea lege vt à tyranno bello recuperetur, *Vult. 1. feud. 5. nu. 14. in fi. Roſenth. de feud. c. 4. concl. 21. Vaſq. in præfat. illuſt. controu. & paſſ. ſupr. c. 22. n. 93.* Atq; ita † Piſani Sarracenos ex inſulis Balearib. eiecerunt an. 53

1117. Qui etiam ad Sardiniam manus extendere voluerunt, *in cap.*
17. extra de præſcript. Et Genuenſes Corſicam recuperantes ab
Hiſpanis in feudum acceperunt. Itaque quod *Cæpolla lib. 2. de ſer-*
54 *uit. ruſt. 33. num. 2.* diſputat, omnes inſulas naturales, vt ſunt† Sici-
lia, Sardinia, Corſica, eſſe Cæſaris in dominio, non patrimonia-
li ſed iuriſdictionali, *per d. l. 9. de iudic. l. illicitas, §. qui vniuerſas, ff. de*
offic. præſid. Bald. in rubr. de R. D. id additionator Cæpollæ limitat in
Sardinia, vt quæ ſubiecta ſit Eccleſiæ Romanæ, *d. c. vbi domino,*
diſt. 63 c. ego Ludouicus, diſt. 96. Sed hoc, ſi hodiernum rerum ſtatum
conſideremus, de omnibus tribus inſulis dicendum fuerat, quip-
55 pe quæ eodem iure † Eccleſiæ Romanæ cenſentur. Neque iis
56 contentus Pontifex Rom. omnes † inſulas marinas ac remotas
iure quodam ſuperregali ſibi arrogat, quaſi ipſe ſit dominus mū-
di, ac monarcha ſupremus. *Tholoſ. lib. 6. de Republ. 13. num. 23. & ſeq.*
57 Eſt enim vicarius † Chriſti vniuerſalis, *c. vnam ſanctam, extrauag.*
com. de maior. & obed. Clem. vn. de iureiur. Cardin. Alex. in c. in nouo, diſt.
21. Lancell. lib. 2. de Pont. Rom. c. 1. §. 1. verſ. pallium, & ſeq. Arniſ. 1 polit. 13.
58 Ergo eandem poteſtatem obtinet † cum Chriſto, cuius eſt vica-
rius. *c. 2. vbi C. de offic. vicar. in o. Lancell. d. lo. c. 6. de vicar. epiſ. §. 1. nu.*
15. & ſeqq. De quo ſcriptum eſt, dominabitur à mari vſque ad ma-
59 re, *pſal. 72. v. 8.* Hoc iure Alexand. VI. in † ſolenni bulla 4 Maij an-
no 1493. data motu proprio, de mera liberalitate & ex certa ſci-
entia & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, vt loquitur, Ferdi-
nando Caſtiliæ ſiue Portugaliæ Regi omnes occidentales inſu-
las donauit, *teſte Franciſco Lopez de Gomera in hiſtor. Indica.* Sed & in-
60 ter eundem & Ioannem † Luſitaniæ Regem iudicio finium re-
gundorum contendentes, terminis in mari Athlantico poſitis,
ducto à ſeptentrionali ad auſtralem polum circulo, vtriuſque In-
diæ inſulas diuiſit, orientali parte Luſitaniæ, occidentali Caſti-
liæ Regi aſſignata: ita tamen vt & poſſeſſionem earum gladio ob-
tinerent, & occupatas ab Eccleſia Romana fiduciario iure re-
cognoſcerent. *Oſorius Luſitan. de rebus Hiſpan.* Paris *de Puteo in cap. 1.*
num. 6. de deſ. r. f. ud. Vaſq. 1. controu. 8. num. 31. Hieron. de Monte cap. 7. n.
8. Bernh. Zieritz. de prærog. Princip. lit. E. Pauermeiſt. *lib. 2. de iuriſd.* Imp.
3. num.

Digitized by Google

*3.num.33.Goth.in l.9.de leg.1.Ioachim.Cluten.amicus noſter in ſylloġ. rer. quotid.th.10.lit.C.Philip. Nicol.lib.1.de regno Chriſti.9.Bodin.d. cap. 9. n.20.Hugo Grotius,in mari libero c.3.& 6.*Nimirũ † quia. Papa iudex 61
eſſe debet finalium quęſtionum inter ſummos Principes, ſi regna vel prouinciæ ſint diuidenda.*Hieron.de Monte de fin.regund. c. 1.n.vlt.& c.76.n.7.*Hoc titulo freti Luſitani † maritimæ Indię Re- 62
ges,veluti Calecutium,Malachium, Canorum & Cambarrum partim fœderibus,partim vi & armis ſubiecerunt.Sed & Africæ & Orientalis Indiæ oram ſuæ ditionis fecerunt, propugnaculis hinc inde extructis,& in Inſula Orma,arce munitiſſima collocata vnde vectigal à prætereuntibus exigere poſſint.*Bodin. d. lo.n. 42. & lib.6.n.650.*Sed hæc acquiſitio dominij non vnos † defectus iu- 63
ris incurrit.Si enim donatione Alex.6.vacantes tantum inſulæ † 64
comprehunduntur,eæ ſola occupatione ex iure Gentium Hiſpanis acquiruntur,*vt dictum cap.21.& ſeq.* Vt nulla conceſſione papali ſit opus.Quod enim iure † communi cuiuis patet,id fruſtra 65
& ſtulte precibus poſtulatur.*l 1.C.de petit bon.ſubl.l.ſi quando,C. de inoff.teſt.l.vn.C.de theſaur.*Neque enim duplicari titulus † poſſeſ- 66
ſionis poteſt,ita vt quis ex duplici cauſſa dominium acquirat. *l. 7.C de contr.emt.*Quo referri poſſunt Inſulæ vacuæ à miniſtris Emanuelis Luſitaniæ Regis inuentæ,& nouis colonis auctæ. At ſi occupatæ erant,& ſuis cultoribus inhabitatæ inſulæ, de quibus hic agitur, non † poterat ipſis dominium,imperium ac libertas, 67
aliaque quæ habebant iura,non præcedente læſione aliqua, ſine inſigni iniuria adimi.*l.id quod noſtrum,de Reg.iur.ſupra.cap.22.* quia donatio † de alieno eſſet,*l.12.C.de donat.*quæ furti ſpeciem ſapit. 68
*gl in l.1.C.ſi aduerſ.vend.l.ſi pignori,d. furt.c.1.14.q.5.per tot.*Quod in prouerb.tranſiit,de alieno corio latas corrigias facere,*Nemiz. li. 1.ſylu.nupt.n.128.*von frembdem Leder iſt gut Riemen ſchneiden.Multo minus ex aliena iniuria aliquid dandum eſt.Ne quod detur quidem,gratum eſſe donum poteſt, quod eum qui det,vbi vellet, ablaturum eſſe ſciat,*ait Liu.lib 5 dec.5.in fi.*Qui enim nocent aliis vt in alios liberales ſint,in eadem ſunt iniuſtitia,vt ſi in ſuam rem aliena conuertant.*Cic.1.off.num.9.*Ipſe Papa,*in cap.26.extra de de-*

Digitized by Google

cim. talem conſtituit regulam, quod nulli liceat aliena concedere
præter domini voluntatem. Eadem ergo ipſe quoque vti debue-
rat. *arg. l. 1. quod quiſque iuris.* Et pati legem, quam ipſe tulerat, *iuxta*
diſtichon Catonis approbatum in c. cum omnes, 6. de conſtit. Specul. tit. de
aduocat. §. 4. *n. 5.* Vt taceamus, quod tota concluſio falſo præſup-
69 poſito nititur. quia Pontifex dominium ciuile mundi † nō habet,
nec vnquam habuit, *Paurm. lib. 2. de iuriſd. Imp. 3. Hugo Grotius d. lo. &*
70 *ibid. alleg. Dd. Pontificij.* perinde vt nec † Chriſtus habuit. *Ioh. 12. v.* †
71 36. *Matth. 8. v. 20. &c.* Eadem eſt ratio † Imperatoris Rom. qui li-
cet ſit mundi dominus, quo ad ſupremam iuriſdictionem & pro-
tectionem, *late Lancell. de* I*mper. Rom.* §. 1. *verſ. orbem vniuerſum* : id
tamen de illa tantum mundi parte intelligendum eſt, quæ Rom.
Imp. ſubdita fuit. *l. mercatores, C. de commerc. l. 2. C. de vet. iure enu. Co-*
uar. in c. peccatum, §. *9. n. 5.* Vnde nec inſulas extra Romanum orbē
ſitas concedere aliis poteſt, *ſupra cap. 14. n. 65. &* 71. neque ſub Im-
perio conſtitutas ſuis dominis adimere. *d. l. id quod noſtrum,* Recu-
72 perare † autem amiſſas, aut cogere infideles, vt ſuum imperium
recognoſcant, *quod voluerunt Bart. in tract. de inſul. verb. nullius, Ol-*
dradus de Ponte & alij, quos allegat Lancellot. de imper. §. *4. verſ.* 28 *num.*
5. ita demum poteſt, ſi non per præſcriptionem Imperio Roma-
no ſunt exemti, *vt c. ſequenti dicemus.* Quamquam hic fortaſſe fa-
cile eſſet prætextum aliquem iuris inuenire *cum Knich. in velit. a-*
polog n. 105. ſi modo gladio latis accincti eſſemus, *vt ibidem proſe-*
quemur. Hæc de perſonis inſulas concedentibus & accipientibus.
73 Ipſe actus † cōferendi, qui inter dominū & vaſallū celebratur à FF.
inueſtitura dicitur, ſiue inueſtitio, *c. vn. ſi de inueſt. int. dom.* ab infe-
ſtucando, *iuxta Hotom. in lexico feud. verb. exfeſtucare. Aliter & rectius*
Knich. lib. 1. de pact. inueſt. 1. in pr. eo quod certo & ſolenni ritu ad-
hibitis & quaſi indutis corporalibus ſignis plerumque expedia-
74 tur, *c. vn. quid ſit inueſt.* Cum enim Romani veteres feſtucam † in
miſſionibus in poſſeſſionem, *v. Rauard. ad LL. 12 tab.* manumiſſ.
ſeruorum, *l. 23. de manum. vind. Briſſon. 1. ſelect. 11. Tholoſan. 14. ſyn-*
tagm. 5. n. 5. aliiſq; addictionibus vſurparent, *Cuiac. 2. feud.* 2. remāſit
75 ea ſolemnitas † apud Longobardos, ex vſu Gentiū, marib. feudis
& digni-

& dignitatibus certa quædam inſignia adhibentes, atque ita in-
ueſtientes. Ita per ſceptrum coronam & gladium regna: per ve-
xilla ducatus: per pedum paſtorale Epiſcopatus: &c. traduntur,
*de quibus Hotom. diſp. feudal. cap. 22. & ſeq. FF. in c. vn. quid ſit inueſt. Ad-
de de inſignibus imperij Petr. de Andlo. lib. 2. de Rom. Imp. 6. & ibi Marq.
Freher. in not. Conrad. Lancellot. de iure perſon. Caſſ in a. in catal. de gloriæ
mundi. Bornit. de præmiis Reip. lib. 2. cap 9 &c.* Vnde ſicuti traditio
eſt duplex † naturalis & ciuilis: *l. 107. de ſolut. l. 6. de donat. l. 2. pro ſo-* 76
cio. ita & inueſtitura eſt, vel propria vel abuſiua. *d. c. vn. quid ſit in-
ueſt.* Per illam quin poſſeſſio † vacua in accipientem tranſeat, 77
nullum eſt dubium, cum ipſum etiam dominium vtile tranſeat.
l. 9. §. 3. de A. R. D vnde etiam feudi poſſeſſio dicitur *in c. vn. 2. F. 33.
in pr. Borch. de feud. c. 7. n. 5.* De abuſiua ambigitur, eo quod non in
poſſeſſionis ſubſtantia, ſed tantũ † in ſigno & præambulo quodã 78
ſubſiſtat, *vt deſcripſit Bald. in c. vn. quid ſit inueſt.* Communiter ita di-
ſtinguitur, ꝙ ſi inueſtitura in re præſenti vel viſui expoſita fiat, ſta-
tim poſſeſſio tranſeat, alias nõ, *l. 1. §. 21. l. 18. §. pen. de acq. poſſ.* quia
oculi lõgę † manus inſtar habẽtur. *l. 79. de ſolut. Andr. de Iſernia, Al-* 79
*uarot. Matt. de Afflict. & FF. in c. vn. quid ſit inueſt. Iacobin de S. Georg.
de feud. in verb. inueſtitura, Borch. de feud. cap. 7. n. 7. Ritterſh. lib. 1. partit.
feud. 8. q. 6.* Quod admittimus ſi poſſeſſio ſit † vacua, *l. 2. C. de acquir.* 80
*poſſ. l. 79. de ſolut. l. 3. §. 1. de act. emt. l. 8. C. eo. l. 78. §. 1. de contr. emt. l. 18. de
vi arm. l. 22. C. de probat.* quia ab alio poſſeſſa tradi nequit, *l. 2. §. 1. &
ibi Bart. de act. emt.* niſi ipſo volẽte. *l. 6. de donat.* Atq; ita recte docet
Menoch. de retin. poſſ. rem. 3. n. 569. traditione † clauiũ traditã cẽſeri 81
poſſeſsionẽ rei præſentis, *in l. 74. de contr. emt. §. itẽ ſi quis, Inſt. de R.
D. l. 1. §. 21. de acquir. poſſ. l. 9. §. 6. de A. R. D.* quia per claues intratur ad
poſsidendũ, *Bald. in l. 2. C. de V. S.* ſi is qui claues tradit † ipſe poſside 82
bat, quia alias nemo plus iuris in aliũ trãsferre poteſt, quã ipſe ha-
bet. *l. 54. l. 120. l. 160. l. 175. de R. I. c. 79. eod. in 6. Vnde Bald. in c. 1. de capit.
qui cur. vend.* dicit, ꝙ in generali cõceſsione titulo lucratiuo facta
nõ veniat ius, niſi ꝙ ipſe cõcedens habet. *arg. l. 36. § 1. de cõdit. & de-
mõ.* Quod ſi autẽ cõtrouerſia † ſuper cõceſsione inſularũ oriatur, 83
recurrendum eſt ad pacta, contractus, priuilegia, conſuetudinẽ

& in-

& inueſtituram, *arg. l. 1. §. 1. teſtam. quemad. aper. l. 6. de tranſact.* quia tenor inueſtituræ ante omnia inſpiciendus eſt, *c. vn. de duob. fratri. Cardin. Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 9. num.* 8. Et ad eum tanquam ad cynoſuram ſemper recurrendum eſt, *Roland. à Valle conſ. 67. in pr.* cum deroget omni alii iuri, *cap. 1. de feud. non hab. propr. Borch. de feud. ca. 1. num. 25. Knich. de pact. inueſt. lib. 1 c. 1. VVeſemb.*
84 *conſ. 34 num. 37. & conſ. 41. num. 69. & ib. all.* Quod ſi nominatim & † expreſſe inſularum quarundam mentio fiat, *vt in leg. 7 §. 17. de interd. & releg. extrauag. com. de cenſib.* vix eſt, vt contentio aliqua in-
85 de oriri poſſit, cum in † claris & perſpicuis ceſſet omnis interpretatio, *Pariſ conſ. 6. num. 5. Cephal. conſil. 138. num. 2. & conſ. 222. nu. 28. Rol. à Vall. conſ. 79. num. 55. & conſ. 38. num. 26.* vſque adeo vt nec interpretationes Dd. nec cauillationes aduocatorum admittantur. *Bald. in conſ. 174. l. b. 2. Tiber. Decian. vol. 1. reſp. 17. numer. 19. Borch.*
86 *conſ. 1.* niſi forte verba † ſint obſcura vel ambigua, ſicuti vocabulũ Werder in inueſtitura Comitis Friſiæ Orientalis poſitum, alij aliter, *Gœdd. in conſ. de alluu. maris, num. 345.* de inſulis ad Comitatum pertinentibus interpretatur. Plerumque autem licet expreſſe non concedantur inſulæ: tacite tamen ac vi ipſa conceſſæ cen-
87 ſentur, ducto argumento ab expreſſo † ad tacitum, *de quo Eberhard. in top. in lo. 27. arg. l. 3. de reb. cred. l. 2. de pact.* veluti ſi quis ſuper flu-
88 mine ſit † inueſtitus, etiam ſuper inſulis eius fluminis inueſtitus cenſebitur, quia contentum ſequitur cauſam ſui continentis, *l. 1. §. 7. de flumin. ſupra. c. 10. num. 27.* Et qui concedit continens, videtur etiam concedere contenta, *l. 1. §. 41. depoſ. Eberh. in lo. 93. nu. 2. Schrad. de feud. p. 2. cap. 4 Parmenſ. lib. 1. de alluu. cap. 12. num. 8.* Et de
89 connexis † idem iudicium. *c. translato, de conſtit. Neuizan. lib. 1. ſylu. nupt. num. 211. Facit l. 11. de inſtru. leg.* vbi inſula legata, etiam aues in inſula contentæ legatæ videntur, *Gail. 1. obſ. 35. num. 10. Benekend. ad l. 1. memb. 5. p. 4. num. 15. de reg. iur.* maxime cum inſulæ ſint inſeparabiles. *l. 10. de precar. infra. cap. 26.* Quo argumento de flumine Clanarum eiuſque incrementis pro Duce Florentino reſponderunt Itali ICti, *referente Heig. p. 2. q. vlt. num. 16.* Ita conceſſo
90 caſtro cum † territorio, cenſentur quoque flumina & inſulæ eius terri-

Digitized by Google

territorij conceſſa,*c.1.& ibi Bald.de capit.qui cur.vend.Capoll.lib.2.de*
*ſeru.ruſt.31.num.*12.quia ſub nomine territorij etiam mare& aquæ 91
veniunt.*Innocent.in c.cum ad ſedem,de reſtit.ſpol.Felin.in c.* Radolphus,
*num.2.de reſcript.Tiber.Decia.conſ.*123.*num.26. vol 3.* Quod multo
magis obtinet,ſi territorium † vna cum omnibus pertinentiis ſit 92
conceſſum,*Bald.in §.ſi quis de manſo,num.*16.*de contr.inueſt. Schrad.*
de feud.p.3.cap.4.num.36.Vult.1.feud.5.num 7.in fi.& ib.alleg.Knich.de
*pa&t.inueſt.li.*1 *cap.*4.Mit allen Nutzungen/Ehren vnd Würden.*Heig.*
*d.q.vlt,num.19.*Interim licet hęc clauſula : cum omnibus perti-
nentiis,plerumque maioris cautelę ergo ſcripturæ apponatur,
quia abundans † cautela non nocet:*l. 94.de R.I.l.55.in pr.mand.* 93
quæ hodie numquam tam valide & caute contractibus adhiberi
poteſt,vt ſophiſtica † & calumnioſa interpretatio excludatur, 94
*conquerente Tiber.Decian.conſ.11.num.65.vol.*1.tamen caſtro cũ ter-
ritorio conceſſo vi ipſa ineſt,*arg.l.3.de reb.cred.l.9. §.1. de diſtract.*
*pign.*quia donans † mihi ciuitatem,videtur donare omnes perti- 95
nentias,tam in mari quam in terra.*Innocent.in c.cum ad ſedem,extra*
de reſtit.ſpol.per not.in c.periculũ, de R.I.in 6.& in l 1.C.de claſſic.Bald.in
l.beneficium,in 2.col.in pr.de conſtit.princ.Capoll.lib.2 de ſeruit.26 num.
19.*De quibus plura ca.*26.Eodem modo ſub generali conceſſione † 96
regalium includuntur inſulæ,quia conceſſis regalibus , caſtrum
quoque conceſſum cenſetur.*Iacobin.in verb. caſtro.Boſſius in tit.de*
*regal.num.38.arg.c.ſi ciuitas,de ſent.excom.in 6.l.prædiis,*91.§ 4 *& 5.de*
*leg.3.*Item flumina ,*Boſſ.in tit.de flumin.num.12.Bart. & Capoll.d. lo.*
*Roſenthal.de feud.ca.5.concl.*30.conſequenter &inſulæ iſtorum flu-
minum*l.9.de iudic.*Atque ita in diplomatis inueſtiturarum, in-
ſulæ † quandoque exprimuntur , quandoque ſub generalitate 97
pertinentiarum tacite includuntur. Ita in priuilegio Henrici
4.dato anno 1062.Adelberto Archiepiſcopo † Bremenſi conce- 98
ditur curtis Lesmona cum omnibus pertinentiis,& pagus Wih-
modi cum inſulis Bremenſi & Lechter.*Extat inter diplom. Archie-*
piſc.Hamburg.ab Erpoldo Lindenbrog.collecta. Ita Adolphus Comes
Holſatiæ in diplomate de anno 1307. vxori ſuæ Elenæ concedit
(credo in † dotalitium)medietatem ciuitatis Hamburgenſis, cũ 99

*part.*10. Qua de materia latiſſime agunt Feudiſtæ quos hic cumu-
25 lare ſuperuacuum. Quod ſicubi ad regalia pertineant † inſulæ, priuatorum commerciis exemtas eſſe conſequens eſt. *arg. l. 6. l. 34. §. 1. de contr. emt. FF. in c. vn. quæ ſunt regal. Matth. Stephan. lib. 2. p 1. c.*
26 *7. n. 24. de iuriſdict. ſupra cap. 1. n. 74.* Regalia enim † Imperatoris ſunt propria, ipſi in ſignum præeminentiæ competentia, *Vult. 1. Feud 5. n. 6. & ib. alleg. late Arniſæ. in tract. de iure maieſt.* Itaque ſolius Imperatoris eſt ea concedere, *art. 58. & 60. lib. 3.* Landtr. *Dauth. in diſcurſ. general. & ſpecial. p. 1. fol. 15.* quem tamen ea alienare poſſe nō vult *Vaſquius lib. 1. controu. 5. n. 23.* Cæterum ex quo de conſuetudi-
27 ne per communicationem Cæſaris regalia etiam † ad inferiores principes tranſierunt, *Vult. d. lo.* illi tantum poſſe dicuntur in ſuo territorio, quantum Imperator in vniuerſo imperio, *cap. ſeq. n. 59.*
28 Vnde etiam principes inferiores regalia † quæ à Cæſare habent, ſubinfeudare poſſunt, cum etiam priuatis concedere poſſint. *Socin. iun. conſ. 80. n. 52. vol. 3. Matth. Stephan. de iuriſd. lib. 2. part. 2. cap. 7.*
29 *n. 28.* quia alienatione † feudi prohibita, non cenſetur prohibita ſubinfeudatio. *c. 1. §. 1. per quos fiat inueſt. c. 1. in pr. qual. olim pot. feud. alien. Vult. 1. Feud. 10. n. 79. Borch. de feud. c. 8. n. 49. Schrad. p. 8 c. 2. & 5.*
30 *Myns. 1. obſ. 62.* Hæc in minoribus regalibus † ſiue iuribus fiſcalibus, *vt vocat Cuiac. in d. c. vn. quæ ſunt regal.* ad quæ etiam inſulæ pertinent, ita obtinent. Vbi tamen notandum, deſinere inſulam ad regalia pertinere, ſi proprietas priuatis concedatur. Itaque argumentum, quod inſulæ ad regalia pertineant, nō ſemper pro-
31 cedit, quia † priuati nōnumquam eas, vel ex ſucceſſione parentū vel præſcriptione, vel alio iuſto titulo conſecuti ſunt. Ita Menouia inſula Conſtantiæ ſedes olim nobilium à Langenſtein fuit, *Munſter. li. 3. Coſmogr.* Adde duo alia exempla *ex cap. præced. num. 16.* Et apud nos inſula Arngaſtū ad Hannekeniū Varlenſem ſpectat. Et quæ plura exempla priuatorum inſulas poſſidentium in Friſia
32 occurrunt. Quod autem maiora † regalia attinet, ea cum ſubditis ne communicari quidem ſine diſſolutione imperij poſſunt. *Bodin. lib. 1. de Rep. 10. n. 49. Lancell. de Imper. §. 4. verſ. triceſimo loco. nu. 4. Herman. Kirchner. diſp. polit. 1. th. 4.* Vnde ſacra ſacrorum *dixit*

Baldus

Baldus in proœm. feud. & in c. intellecto, extra de iureiur. quę non ſunt
in marſupio principis. Itē indiuidua *Cynus in l. ſi viui, C. de bon. ma-
tern.* quæ oſſibus Imperatoris inhærent, neque ab iis auelli, ac in
inferiorem transferri poſſunt, *Knich de iure territ. c. 1. num. 121. Matt.
Steph. lib. 2. de iuriſd. p. 1. cap. 7. n. 26.* Circa alienationem diuerſum à
ſubinfeudatione ius receptum. Quia neque dominus directus
† inſulam feudalem vaſallo inuito alienare poteſt, *§ præterea, de* 33
*prohib feud. alien. per Frid. §. ex eadem, de lege Corradi. Roſenthal. de feud.
cap. 9 §. 52. Borch. cap. 8 num. 18.* Dominus enim & vaſallus iudican-
tur ad paria, *c. vn. 2. Feud. 47. c. vn §. domino, 2. F. 26. c. eſto ſubiectus,
diſt. 95. Vult. d. lo. cap. 11, num. 52.* niſi forte † cum vniuerſitate fiat a- 34
lienatio, *d. §. ex eadem, verb. totum, Vult. d. cap. 10. num. 71.* quia quædã
per ſe non tranſeunt, quę cum vniuerſitate tranſeunt. *l. quædam ff.
de A. R. D. Gail 2 p. p. 15. num. 14. licet in hoc paſſu diſſent. Vaſq. d. lib. 1. cõ-
trou. 5 num. 3. Heig. 1. quæſt 19 num 16. & alÿ quos allegat Gothofr. Anthon.
diſp. feud. 9. th. 6. lit. A.* Neque princeps poteſt ſubditos † ſuos 35
ſine ipſorum conſenſu in alium transferre, *c. intellecto, 33. extra de
iureiur. §. 1, 2 F 55. Hotom. ll. quæſt. 1. Heig. Vaſq. Gail. d. lo. Iaſ. in l. filius-
fam. §. Diui, col. 3. de leg. 1. Guid. Pap. deciſ. 239. Trentacinq. lib. 3. de pact.
reſol. 1. num. 17. Treutler. lib. 1 ſelect. diſp. 11 2 theſ. 3. lit. F.* quia æque in-
tereſt ſubditorum non mutare dominum, ac domini non muta-
re ſubditos, *arg. l. 1. & 2. de alien. iud. mut. Socin. conſ. 40. num. 6. vol. 3.
Lancellot. d. lo. num. 13* præſertim ſi prior dominus ſit potens, bo-
nus ac pacificus, ac ſubditi † inferiori ac rixoſo principi ſubiician- 36
tur, *Abb. in cap. ad audientiam, num 13. extra de præſcript. Innocent. in
c. fin. extra de maior & obed.* quia breue regnum non parit ſubditis
lætitiam, in lata gente gloria principis. *Quod vt Salomonis dictum
commendat Hoſtienſ. in ſum §. cui confitendum num. 20. de pœnit. & re-
miſſ.* Niſi forte neceſſitate cogente, vel pro commodo pacis fiat † 37
alienatio: tunc enim tenet, *Socin. in reg. 139. incip. donare. Duar. ad l.
5. de pact. Bald. in l. vn. in pr. C. de caduc. toll. Vultei. d. cap. 10. num. 71. Goth.
Anth. diſp. 9. th 6.* quia neceſſitas † legem non habet, ſed ſibi i- 38
pſi eſt lex, *leg. non ſolum, 10. §. fin. de excuſ. tut. gl. in cap. 1. diſt. 6. c. quã-
to, 4. extra de conſuet. Ayrer. in proceſſ. hiſtor. cap. 5. obſ 6. num. 5 Hering. de*

39 *fideiuſſ.cap.1.nu.153* Et alienatione † prohibita, neceſſaria non includitur. *l.13.fam.hercisc.l.1.de fund.dot.l.vlt.§.4.C.de bon.quæ lib.Hering.d.lo.* Vt propterea non ſatis tuto pacta Franciſci Galliarum
40 Regis cum Carolo V. inita Parlamentum irrita pronunciarit, *teſte Bodin.6.de Rep.6.n.595.* ſed iuſtam criminandi cauſſam Cæſari præbuerit. *apud Sleid.lib.6.comment.* Atque hæc, quæ iam dicta ſunt,
41 adeo obtinent, vt ne quidem † Imperator terras imperij, ſine conſenſu Electorum ac Principum rite alienare poſſit *c.non liceat, 12.q.2.cap.intellecto, & ibi Abb.& Canon.extra de iureiur. Lancell. de præſtant.Imper.§.4.verſ.triceſimo loco, M.Stephan.li.2.de iuriſdict.p.1.ca.*
42 *2.num.65.Ioan.Niell diſp.feud.2.th.vlt.in fi.* Ideo enim† Auguſtus dictus eſt, allzeit Mehrer deß Reichs/ab augendo ſcilicet, *Iohan.Faber. & D.D.ad proœm.Inſtit. renitente tamen Coraſ.3.miſcell.22.num.6.* quia quilibet Imperator debet eius eſſe propoſiti, quod imperium augere velit. *gloſ.& Aretin.in proœm.ff.* Quæ gloſſella niſi ſaluaret titulum Imperatoris, nullus fere noſtra ætate ſe denominaret Auguſtum *ait Petrus de Andlo l b.1.de Imper.Rom.7.* Quibus argumen-
43 tis ſubuerteretur iuſtitia † donationis Conſtantini M. qua is Syluestro Papæ Italiam & totum Occidentis regnum cum omnibus prouinciis, vrbibus ac inſulis donaſſe ſcribitur, *in c. Conſtantinus, diſt.96.* niſi totum capitulum fictum fabuloſum ac ſuppoſititium eſſet. Quod poſt alios accurate demonſtrarunt *Fr.Hotom. in bruto fulmine Sixti V.pag 128.& ſeq.Iohan VVolf.in cent.4.rer.memor. Freher.in notis ad P.de Andlo lib.1.cap.11. Anton.de Roſell. de poteſt. Imp. & Papæ. Alciat.7.parad.19. Albert.Crantz.lib.3.Saxon.3.Henning.Arniſ. 1.polit.13.& ib relat.* Vt propterea operam hanc merito irriſerit
44 Pius quidam † auditor Rotæ Rom. in dialogo ſuo, dicens, ſe mirari miſeros Legiſtas diſputare de validitate eius, quod numquã fuit, *referente Felino in c.ſolitæ, extra de maior.& obed. Eberh.in top in lo. 11.num.15.* Quamuis aliis articulus fidei videatur, cuius contrariũ aſſerere non longe ſit ab hæreſi, *Abb.in conſ.82.vol. 2. Lancell. de*
45 *Imper.§.2.q.2.n.12.* ob quam miſer Dantes † etiam poſt mortem condemnatus ad infernum fuit, eo quod contra Eccleſiam Romanam ſenſiſſet, *ſi credimus Bart.in extrauag.ad reprimendum.* Certe

ſi vel

Digitized by Google

ſivel extitiſſet vel valuiſſet prætenſa donatio Conſtantini, non
opus fuiſſet ſpeciali conceſſione Exarchatus† Rauennatis cũ o- 46
mnibus pertinentiis,ſiue à Pipino, *vt eſt apud VVolf. cent. 3. memorab.
lect. fol. 199. Sleid. lib. 3. de 4. monarch.* ſiue à Ludouico Pio, cuius di-
ploma extat *apud Volater. li. 3. Geogr.* in quo etiã continentur inſulæ
Sicilia, Sardinia & Corſica, quæ tamẽ deſunt *in c. ego Ludouic. diſt.
63.* ſiue etiã ab Ottone M. facta, *in c. tibi domino, & ibi CC. diſt. 63. Bo-
din. 1. de Rep. 9. n. 35.* niſi omnia hæc diplomata inter ſe cõtraria, ſpu
ria ac falſa eſſent, ab Anaſtaſio bibliothecario aliiſq; Rom. Eccle-
ſiæ paraſitis conficta, *vti ſentit Molinaus.* Cum alioqui † res ſemel 47
mea facta, non amplius fiat mea. *§. 10. Inſt. de legat. l. 159. de R. I. l. 14.
§. 2. de except. rei iud. l. 12. §. 8. de capt. & poſtlim.* Interim hoc ſpeciale
D. Petri † patrimonium vocatur *in d. c. tibi domino, diſt. 63. c. ad Apo-* 48
ſtolica, de re iud. in 6. Quod licet ab aliis Italia terminetur, ab aliis ta
men illi regnum † Siciliæ additur, *c. mandata, 6. & ibi CC. extra de* 49
praſumt. cl. m paſtor. de ſent. & re indic. clem. Romani, de iureiur. Itẽ Sar-
dinia, *c. ſi diligenti, extra de praſcript. & ibi Abb. Siculus & CC.* Quo præ-
textu niſi Pontifices Rom. eas inſulas Imperio Rom. detractas
ſibi vindicarunt, aliiſque in feudum conceſſerunt, *Hotom. diſput.
feud. 8.* De Sicilia teſtis eſt *Andr. de Iſern. in c. 1. § praterea, n. 53 de pro-
hib. feud. alien. Hieron. de Monte de fin. reg. c. 28. n. 3.* Eoq; nomine Pla-
tina *in Greg. 9.* Fridericum 2. Imp. Eccleſiæ feudatarium vocat. In-
ter quos vaſallos poſtremi fuerunt † Arragonum Reges, facti nõ 50
ſolum Siciliæ, ſed etiã Arragoniæ nomine fiduciarij Pont. Rom.
Bodin. d. c. 9. n. 133. Additũ eſt illis in remuneratione Sardiniæ Cor-
ſicæ † & Balearũ inſularũ dominatus, vt ſolent aliena magnifice 51
largiri Pontifices, *ait Bodin. d. lo. n. 119.* Quæ inſulæ omnes tandem
hereditario iure ad Carolũ V. Imp. tranſierunt. Siciliæ autẽ etiã† 52
regnũ Hieroſolymitanũ cohæret, *Platin. in Honor. 3.* ꝙ ipſum quo-
que Papa ſibi vẽdicat, vtpote bello ſacro & Romano occupatũ. *c.
igitur, 23 q. 8. c. iuſtum, 23. q. 2.* Poteſt enim regnũ in feudũ conuerti
ea lege vt à tyranno bello recuperetur, *Vult. 1. feud. 5. nu. 14. in fi. Ro-
ſenth. de feud. c. 4. concl. 21. Vaſq. in prafat. illuſt. controu. & paſſ. ſupr. c. 22.
n. 93.* Atq; ita† Piſani Sarracenos ex inſulis Balearib. eiecerunt an. 53

1117. Qui etiam ad Sardiniam manus extendere voluerunt, *in cap.*
17. extra de præſcript. Et Genuenſes Corſicam recuperantes ab
Hiſpanis in feudum acceperunt. Itaque quod *Cæpolla lib. 2. de ſer-*
54 *uit. ruſt. 33. num. 2.* diſputat, omnes inſulas naturales, vt ſunt † Sici-
lia, Sardinia, Corſica, eſſe Cæſaris in dominio, non patrimonia-
li ſed iuriſdictionali, *per d. l. 9. de iudic. l. illicitas, §. qui vniuerſas, ff. de*
offic. præſid. Bald. in rubr. de R. D. id additionator Cæpollæ limitat in
Sardinia, vt quæ ſubiecta ſit Eccleſiæ Romanæ, *d. c. tibi domino,*
diſt. 63 c. ego Ludouicus, diſt. 96. Sed hoc, ſi hodiernum rerum ſtatum
conſideremus, de omnibus tribus inſulis dicendum fuerat, quip-
55 pe quæ eodem iure † Eccleſiæ Romanæ cenſentur. Neque iis
56 contentus Pontifex Rom. omnes † inſulas marinas ac remotas
iure quodam ſuperregali ſibi arrogat, quaſi ipſe ſit dominus mũ-
di, ac monarcha ſupremus. *Tholoſ. lib. 6. de Republ. 13. num. 25. & ſeq.*
57 Eſt enim vicarius † Chriſti vniuerſalis, *c. vnam ſanctam, extrauag.*
com. de maior. & obed. clem. vn. de iureiur. Cardin. Alex. in c. in nouo, diſt.
21. Lancell lib. 2 de Pont. Rom c. 2. §. 1. verſ. pallium, & ſeq. Arniſ. 1 polit. 13.
58 Ergo eandem poteſtatem obtinet † cum Chriſto, cuius eſt vica-
rius. *c. 2. vbi C. de offic. vicar. in 6. Lancell. d. lo c. 6. de vicar. epiſ. §. 1. nu.*
15. & ſeqq. De quo ſcriptum eſt, dominabitur à mari vſque ad ma
59 re, *pſal. 72. v 8.* Hoc iure Alexand. VI. in † ſolenni bulla 4 Maij an-
no 1493. data motu proprio, de mera liberalitate & ex certa ſci-
entia & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, vt loquitur, Ferdi-
nando Caſtiliç ſiue Portugaliæ Regi omnes occidentales inſu-
las donauit, *teſte Franciſco Lopez de Gomera in hiſtor. Indica.* Sed & in-
60 ter eundem & Ioannem † Luſitaniæ Regem iudicio finium re-
gundorum contendentes, terminis in mari Athlantico poſitis,
ducto à ſeptentrionali ad auſtralem polum circulo, vtriuſque In-
diæ inſulas diuiſit, orientali parte Luſitaniæ, occidentali Caſti-
liæ Regi aſſignata: ita tamen vt & poſſeſſionem earum gladio ob-
tinerent, & occupatas ab Eccleſia Romana fiduciario iure re-
cognoſcerent. *Oſorius Luſitan. de rebus Hiſpan. Paris de Puteo in cap. 1.*
num. 6. de deſ. r. feud. Vaſq. 1. controu. 8. num. 31. Hieron. de Monte cap. 7. n.
8. Bernh. Zieritz. de prærog. Princip. lit. E. Paurmeiſt. lib. 2. de iuriſd. Imp.

3. num.

3.*num.33.Goth.in l.9.de leg.1.Ioachim.Cluten.amicus noſter in ſylloz. rer. quotid.th.10.lit.C.Philip. Nicol.lib.1.de regno Chriſti.9.Bodin.d. cap. 9. n.20.Hugo Grotius,in mari libero c.3.&* 6.Nimirũ † quia. Papa iudex 61
eſſe debet finalium quęſtionum inter ſummos Principes, ſi regna vel prouinciæ ſint diuidenda.*Hieron.de Monte de fin.regund.c. 1.n.vlt.& c.76.n.7.*Hoc titulo freti Luſitani† maritimæ Indię Re- 62
ges,veluti Calecutium,Malachium, Canorum & Cambarrum partim fœderibus,partim *vi* & armis ſubiecerunt. Sed & Africæ & Orientalis Indiæ oram ſuæ ditionis fecerunt, propugnaculis hinc inde extructis,& in Inſula Orma,arce munitiſſima collocata vnde vectigal à prætereuntibus exigere poſſint.*Bodin. d.lo.n. 42. & lib.6.n.650.* Sed hæc acquiſitio dominij non vnos † defectus iu- 63
ris incurrit. Si enim donatione Alex.6.vacantes tantum inſulæ † 64
comprehunduntur,eæ ſola occupatione ex iure Gentium Hiſpanis acquiruntur,*vt dictum cap.21.& ſeq.* Vt nulla conceſſione papali ſit opus. Quod enim iure † communi cuiuis patet,id fruſtra 65
& ſtulte precibus poſtulatur.*l 1.C.de petit.bon.ſubl.l.ſi quando,C. de inoff.teſt.l.vn.C.de theſaur.* Neque enim duplicari titulus † poſſeſ- 66
ſionis poteſt,ita vt quis ex duplici cauſſa dominium acquirat. *l. 7.C de contr.emt.* Quo referri poſſunt inſulæ vacuæ à miniſtris Emanuelis Luſitaniæ Regis inuentæ,& nouis colonis auctæ. At ſi occupatæ erant,& ſuis cultoribus inhabitatæ inſulæ, de quibus hic agitur, non † poterat ipſis dominium,imperium ac libertas, 67
aliaque quæ habebant iura,non præcedente læſione aliqua, ſine inſigni iniuria adimi.*l.id quod noſtrum,de Reg.iur.ſupra.cap.22.* quia
donatio † de alieno eſſet,*l.12.C.de donat.* quæ furti ſpeciem ſapit. 68
gl in l.1.C.ſi aduerſ.vend.l.ſi pignori,de furt.c.1.14.q.5.per tot. Quod in prouerb. tranſiit,de alieno corio latas corrigias facere,*Nemiz. li. 1.ſylu.nupt.n.*128 .von frembdem Leder iſt gut Riemen ſchneiden. Multo minus ex aliena iniuria aliquid dandum eſt. Ne quod detur quidem,gratum eſſe donum poteſt, quod eum qui det,vbi vellet, ablaturum eſſe ſciat,*ait Liu.lib 5 dec.5.in fi.* Qui enim nocent aliis vt in alios liberales ſint,in eadem ſunt iniuſtitia,vt ſi in ſuam rem aliena conuertant. *Cic.1,off.num.9.* Ipſe Papa,*in cap.26. extra de de-*

& dignitatibus certa quædam inſignia adhibentes, atque ita inueſtientes. Ita per ſceptrum coronam & gladium regna: per vexilla ducatus: per pedum paſtorale Epiſcopatus: &c. traduntur, *de quibus Hotom. diſp. feudal. cap. 22. & ſeq. FF. in c. vn. quid ſit inueſt. Adde de inſignibus imperij* Petr. *de Andlo. lib. 2. de Rom.* Imp. 6. *& ibi Marq. Freher. in not. Conrad. Lancellot. de iure perſon. Caſſ ina. in catal. de gloriæ mundi. Bornit. de præmiis Reip. lib. 2. cap 9 &c.* Vnde ſicuti traditio eſt duplex † naturalis & ciuilis: *l.* 107. *de ſolut. l.* 6. *de donat. l.* 2. *pro ſocio.* ita & inueſtitura eſt, vel propria vel abuſiua. *d. c. vn. quid ſit inueſt.* Per illam quin poſſeſſio † vacua in accipientem tranſeat, nullum eſt dubium, cum ipſum etiam dominium vtile tranſeat. *l.* 9. §. 3. *de A. R. D* vnde etiam feudi poſſeſſio dicitur *in c. vn.* 2. *F.* 33. *in pr. Borch. de feud. c.* 7. *n.* 5. De abuſiua ambigitur, eo quod non in poſſeſſionis ſubſtantia, ſed tantũ † in ſigno & præambulo quodã ſubſiſtat, *vt deſcripſit Bald. in c. vn. quid ſit inueſt.* Communiter ita diſtinguitur, ꝙ ſi inueſtitura in re præſenti vel viſui expoſita fiat, ſtatim poſſeſſio tranſeat, alias nõ, *l.* 1. §. 21. *l.* 18. *§. pen. de acq. poſſ.* quia oculi lõgę † manus inſtar habẽtur. *l.* 79. *de ſolut. Andr. de Iſernia, Aluarot. Matt. de Afflict. & FF. in c. vn. quid ſit inueſt. Iacobin. de S. Georg. de feud. in verb. inueſtitura, Borch. de feud. cap.* 7. *n.* 7. *Rittersh. lib.* 1. *partit. feud.* 8. *q.* 6. Quod admittimus ſi poſſeſſio ſit † vacua, *l.* 2. *C. de acquir. poſſ. l.* 79. *de ſolut. l.* 3. §. 1. *de act. emt. l.* 8. *C. eo. l.* 78. §. 1. *de contr. emt. l.* 18. *de vi arm. l.* 12. *C. de probat.* quia ab alio poſſeſſa tradi nequit, *l.* 2. §. 1. *& ibi Bart. de act. emt.* niſi ipſo volẽte. *l.* 6. *de donat.* Atq; ita recte docet *Menoch. de retin. poſſ. rem.* 3. *n.* 569. traditione † clauiũ traditã cẽſeri poſſeſsionẽ rei præſentis, *in l.* 74. *de contr. emt.* §. *itẽ ſi quis, Inſt. de R. D. l.* 1. §. 21. *de acquir. poſſ. l.* 9. §. 6. *de A. R. D.* quia per claues intratur ad poſſidendũ, *Bald. in l.* 2. *C. de V. S.* ſi is qui claues tradit † ipſe poſſidebat, quia alias nemo plus iuris in aliũ trãsferre poteſt, quã ipſe habet. *l.* 54. *l.* 120. *l.* 160. *l.* 175. *de R. I. c.* 79. *eod. in* 6. *Vnde Bald. in c.* 1. *de capit. qui cur. vend.* dicit, ꝙ in generali cõceſsione titulo lucratiuo facta nõ veniat ius, niſi ꝙ ipſe cõcedens habet. *arg. l.* 36. § 1. *de cõdit. & demõ.* Quod ſi autẽ cõtrouerſia † ſuper cõceſsione inſularũ oriatur, recurrendum eſt ad pacta, contractus, priuilegia, conſuetudinẽ & in-
76
77
78
79
80
81
82
83

territorij conceſſa,*c.1.& ibi Bald.de capit.qui cur.vend.Cepoll.lib.2.de ſeru.ruſt.31.num.12.*quia ſub nomine territorij etiam mare& aquæ 91 veniunt.*Innocent.in c.cum ad ſedem,de reſtit.ſpol.Felin.in c.* R*adolphus, num. 2.de reſcript.Tiber.Decia.conſ.123.num.26. vol 3.* Quod multo magis obtinet,ſi territorium † vna cum omnibus pertinentiis ſit 92 conceſſum,*Bald.in §.ſi quis de manſo,num.16.de contr.inueſt. Schrad. de feud.p.3.cap.4.num.36.Vult.1.feud.5.num 7.in fi.& ib.alleg.Knich.de pact.inueſt.li.1 cap.4.* Mit allen Nutʒungen/Ehren vnd Würden.*Heig. d.q.vlt.num.19.*Interim licet hęc clauſula: cum omnibus pertinentiis,plerumque maioris cautelę ergo ſcripturæ apponatur, quia abundans † cautela non nocet:*l.94.de R.I.l.55.in pr.mand.* 93 quæ hodie numquam tam valide & caute contractibus adhiberi poteſt,vt ſophiſtica † & calumnioſa interpretatio excludatur, 94 *conquerente Tiber.Decian.conſ.11.num.65.vol.1.* tamen caſtro cũ territorio conceſſo vi ipſa ineſt,*arg.l.3.de reb.cred.l.9.§.1. de diſtract. pign.*quia donans † mihi ciuitatem,videtur donare omnes pertinentias,tam in mari quam in terra.*Innocent.in c.cum ad ſedem,extra de reſtit.ſpol.pernot.in c.periculũ, de R.I.in 6.& in l 1.C.de claſſic.Bald.in l.beneficium,in 2.col.in pr.de conſtit.princ.Capoll.lib.2 de ſeruit.26 num. 19.De quibus plura ca.26.*Eodem modo ſub generali conceſſione † 96 regalium includuntur inſulæ,quia conceſſis regalibus, caſtrum quoque conceſſum cenſetur.*Iacobin.in verb. caſtro.Boſſius in tit.de regal.num.38.arg.c.ſi ciuitas,de ſent.excom.in 6.l.prædiis,91.§ 4 & 5.de leg.3.*Item flumina,*Boſſ.in tit.de flumin.num.12.Bart.& Capoll.d. lo. Roſenthal.de feud.ca.5.concl.30.*conſequenter &inſulæ iſtorum fluminum.*l.9.de iudic.*Atque ita in diplomatis inueſtiturarum, inſulæ † quandoque exprimuntur , quandoque ſub generalitate 97 pertinentiarum tacite includuntur. Ita in priuilegio Henrici 4.dato anno 1062.Adelberto Archiepiſcopo † Bremenſi conceditur curtis Leſmona cum omnibus pertinentiis,& pagus Wihmodi cum inſulis Bremenſi & Lechter.*Extat inter diplom. Archiepiſc.Hamburg.ab Erpoldo Lindenbrog.collecta.* Ita Adolphus Comes Holſatiæ in diplomate de anno 1307. vxori ſuæ Elenæ concedit (credo in † dotalitium)medietatem ciuitatis Hamburgenſis, cũ 99

omni dominio, reditibus, teloniis &c. Item inſulam quæ dicitur **Gorriswerder**, & duas parochias, cum villis ad eas pertinent. 100 *Spangenb. in chron.* **Schawenburg.** Item in tranſactione † nobilium Friſiæ cum Alberto Comite Hollandiæ anno 1398. inita, nobiles cedũt Comiti dominium & ius omne arcium & regionum inter Amaſum & Iadam cum poſitis è regione inſulis, Borcumo, Iuſta, Buſa, Oſterenda (quæ Nordeneia nunc eſt) Balteringa, Langoga Spikeroga &c. illudque viciſſim ab eo in feudum recipiunt. *Vbbo Emm. lib. 16. rer. Friſic.* vbi tamen ἐπιφωνηματικῶς ſubiungit: quis non miretur data principi, quæ non erant dantium? reddita iiſdem ab eo cuius fuerunt numquam? *Adde quæ diximus cap. 11. n. 68. & quæ plura dicemus. ca. 26.*

CAPVT XXV.

De præſcriptione Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *Præſcriptionis titulus vtilis & frequens.*
2 *Et in conſcientia excuſabilis.*
3 *Tempus omnia mutat.*
4 *Quæſtiones de præſcriptionibus non vniuſmodi.*
5 *Vſucapio & præſcriptio quomodo differant?*
6 *Dominium [illegible] quoto tempore præſcribatur?*
7 *[illegible] annis præſcribitur.*
8 *[illegible] actio quando præſcribatur?*
9 *[illegible] Eccleſiaſtici an præſcribantur?*
10 *Termini prouinciarum an præſcribantur?*
11 *Regalia præſcribi poſſunt.*
12 *Superioritas tacite excipitur.*
13 *Immemorialis præſcriptionis vires.*
14 *Pro qualitate perſonarum tempus æſtimandum.*
15 *Par in parem imperium non habet.*
16 *Priuatus regalia præſcribere nequit.*

17 *Domi-*

Digitized by Google

17 *Dominium inſulæ ſine iuriſdictione præſcribi poteſt.*
18 *Iuriſdictio conſideratur vel actiue, vel paſſiue.*
19 *Iure ciuili publica non præſcribuntur.*
20 *Iure feudali poſſunt.*
21 *Alienabile eſt etiam præſcriptibile.*
22 *Priuatus per præſcriptionem fit magiſtratus.*
23 *Iuriſdictio vel cum territorio, vel ſine illo præſcribitur.*
24 *Libertas ſubditorum an præſcribi poſſit?*
25 *Iuriſdictio perſonas vt vmbra corpus ſequitur.*
26 *Obedientia præſcribi non poteſt.*
27 *Seruus libertatem non præſcribit.*
28 *Barbarius ex prætore ſeruus.*
29 *Subditi an ſint ſerui?*
30 *Romana Reip. arcana.*
31 *Præſcriptio prouinciarum iure Gentium recepta.*
32 *Ignoſcitur illi qui ſalutem ſuam quærit.*
33 *Vnumquodque facile reuertitur ad primogeniam naturam.*
34 *Libertas vſucapi poteſt.*
35 *Libertatis cauſſa fauorabilis.*
36 *Subditi & ſerui comparatio an ſit bona?*
37 *Mutationes regnorum per vim & iniuriam.*
38 *Æternitas in iure noſtro pro ſeculo accipitur.*
39 *Tempus immemoriale eſt centum annorum.*
40 *Immemorialis præſcriptio validiſſima.*
41 *Regna calamo non vindicantur.*
42 *Inpotentes actio non competit.*
43 *Gladius prouinciarum iudex.*
44 *Gaudent poſſidentes.*
45 *Galli & Veneti quatenus iure ciuili vtantur.*
46 *Claſſicum canere à viro bono alienum.*
47 *Vera aliorum ſententia.*
48 *Omnis præſcriptio à facto incipit.*
49 *Controuerſia Hiſpanorum & Belgarum.*
50 *Maris imperium præſcribi poteſt.*

51 *Iuriſdictio marina præſcribi poteſt.*
52 *Præſcriptio immemorialis titulum non requirit.*
53 *Oceanus poſſideri non poteſt.*
54 *Princeps poteſt nauigationem prohibere.*
55 *Vectigal nauigantibus imponere.*
56 *Piſcationes prohibere.*
57 *Aliis elocare.*
58 *Iura principis in flumine publico.*
59 Princeps *tantum poteſt in ſuo ducatu, quantum Imp. in imperio.*
60 *Alienis littoribus anchoras iniicere non licet.*
61 *Nauigationes Oceani cuiuis patent.*
62 *Nauigationum neceſſitas.*
63 *Fertilitas regionum quarundam.*
64 *Commerciorum origo.*
65 *Mercatorum neceſſitas.*
66 *Nauium priuilegia.*
67 *Nauigandi facultas ampliata.*
68 *Res meræ facultatis nunquam præſcribitur.*
69 *Inter inſulas ſubditas & non ſubditas diſtinctio facienda.*
70 *Lucrum ceſſans non attenditur.*
71 *Intereſt iure facultatis quid fiat, an iure ſeruitutis.*
72 *Seruitus nauigandi conſtitui non poteſt.*
73 *Res meræ facultatis ſine prohibitione non præſcribuntur.*
74 *In flumine, in quo vnus piſcari ſolitus, alter quoque piſcari poteſt.*
75 *Molendini exercitium alios non excludit.*
76 *Molendini ædificatio licita.*
77 *Nauigatio marina non præſcribitur.*
78 *Princeps poteſt mercaturam in ſuis finibus reſtringere.*
79 *Luſitanorum priuilegia in inſulis Molucarum.*
80 *Venetorum detrimentum.*
81 *Mercatura Iſlandica elocata.*
82 *Berga Norvvegiæ emporium.*
83 *Ius ſtapulæ.*
84 *Mercatura eſt iuris Gentium.*

85 *Merca-*

85 *Mercatura in quibuſdam caſibus prohibita.*
86 *Merces illicitæ confiſcantur.*
87 *Merces quædam inutiles.*
88 *Scriptorum teſtimonia contra peregrinas merces.*
89 *Defenſio mercaturæ.*
90 *Abuſus rei non tollit ſubſtantiam.*
91 *Mercatura in ſacris litteris commendatur.*
92 *Nauigationes regum Iudaicorum in Indiam.*
93 *Ophir vulgo Peruuia.*
94 *Nauigationum multiplex vtilitas.*
95 *Maritimarum vrbium incrementa ex nauigationibus dependent.*

SVccedit alius titulus,non omnino quidem iuſtus,ratione originis,cum impium † præſidium dicatur *à Iuſtin in Nou.9.in pr.* ſed tamen frequens & vtilis , Reipubl. præſertim, vt tandem ſit litium finis. *l. vlt. pro ſuo Cic.2.offic.*& dominiorum certitudo. *l.1. de vſucap. Couarr. in c. poſſeſſor,§.19 in fi. de R.I.* Vnde vnicam ſpem & probationẽ & theſaurum dominiorum ac iuriũ generis humani vocat *Vaſq. 1.illuſt.contro.51.num.*1. Et ſi adſint requiſita, quæ huic titulo ſatis multa appoſuerunt leges, etiam in † conſcientia excuſabilis. *Domin. à Soto lib.4.de iuſt.& iur.q.4.art.*4. Tempus enim † omnia mutat. *Vaſq. in præfat. num.37.& lib. . cap. 56. num.3.& ſeqq.* ac velut iudex de albo nigrum, & de nigro album facit. *Iaſ. in l. Iulianus, 60. ff. de cond. & demon. col.2.* Quæſtiones autem † quæ circa inſulas præſcribendas occurrunt, non vnius ſunt generis. Aut enim agitur de præſcribendo dominio inſulæ, aut de eius iuriſdictione, aliaue aliqua ſeruitute, aut de finibus inſularibus. Hoc eſt: de præſcriptione rei, vel corporalis, vel incorporalis, quarum † illa proprie vſucapio, hæc in ſpecie præſcriptio dicitur. *Domin. à Soto d. q. 4. Vult.1.I.R.71.* De vſucapione dominij † inſulæ minor eſt cõtẽtio & breuius ſpacium *p.2. Inſt. de vſucap.* Neque in eo inſula ab aliis rebus immobilibus vſucapiendis quidquã ſingulare habet. Alia ratio eſt, ſi de actione † inſulæ præſcribenda agatur? quia illa nonniſi 30. annorum ſpacio completur, *l. omnes, C. de præſcript. 30.*

Margin numbers: 1 2 3 4 5 6 7

anno. Atque ita recte *Hieron.de Monte de fin.reg c.74.n.2.* docet, diſtinguendum eſſe, vtrum præſcribatur dominium terræ, q decẽnio fieri poteſt, an vero actio, quæ 30. annos requirit. Eodem tẽ-
8 poris interuallo pręſcribitur actio † finium regundorum, ſicuti prędia finalia decẽnio, *iuxta gl. in l.fin. C.fin.reg. Parmenſ.li.2.de alluu. 22.n.19.* Quamquã in his idẽ ſpacium 30. annorum requirat à tempore factæ turbationis, *Hieron.de Mont.d.c.74.n.2.* Eccleſiaſtici
9 autem fines ad pręſcriptionem 40 annos † deſiderant *Hieron.de Monte c.75.n.1.Coltr.in c.quia iudicantis, extra de præſcript.* Quod fortean de rebus temporalib. ad Eccleſias pertinentibus intelligendũ: non vero de finib. Epiſcopatuũ ac diœceſium, quia illi num-
10 quã præſcribuntur, ne confundantur † termini iuriſdictionis Eccleſiaſticæ *c.ſuper eodẽ, extra de paroch. Hieron.de Monte d.c.75.n.3. & c.76. Alciat. ad l.quinq. pedũ, n.23. C.fin.regund.* Idẽ alij ſtatuunt in finibus ducatuũ ac prouinciarũ, *de quibus Hieron.de Monte d.c.76.* De qua tota doctrina aliorũ iudicium eſto. Quid autẽ ſi inſulæ ad re-
11 galia pertineant? Adhuc † præſcribi poſſunt. *arg.c.ſuper quibuſdam, §.præterea, de V.S. Borch. ad c. vn. quæ ſunt regal. n.15. & ibi FF. commun. Mynſ.5.obſ.29. Rutger. Ruland. lib.2. de commiſſ. de interrog.c.2.n.27* ſal-
12 ua tamen ſuperioritate † quæ pręſcriptis regalibus, præſcripta nõ cenſetur. *Salicet. in l.competit, C.de præſcript.30.anno. Lancell. de Impεr. §.1.verſ.orbem vniuerſum, n.9. & §.4.verſ.trigeſimo loco, in fi.* Hic tamen in tempore diuerſitas obſeruetur. Si enim inſula, quatenus regale eſt, ac de reſeruatis Principis, contra eundem præſcriba-
13 tur, Dd. tempus immemoriale † requirunt. *Borch. & Mynſing. d. lo. Ant. Gabriel. li.5. concluſ.1.n.3 VVeſemb. conſ.46.n.22. Iacob. in. de feud. in verb. mero & mixto*, quia immemorialis præſcriptio eſt inſtar priuilegij. *Mynſ.1.obſ.30. Hartm. Piſtor. quæſt.46.n.22.* Quo argumento iura alluuionũ nobilibus quibuſdã Friſiæ aſſerit *Gædd. in conſil. de*
14 *alluu. maris n.83.* Sed hoc tempus tum demum † requirimus, ſi cõtra Imperatorẽ vel alium ſuperiorẽ regalia ab inferiore præſcribantur: non ſi contra æqualẽ vel inferiorẽ, quo caſu tricennalem vel quadragenariã præſcriptionẽ ſufficere arbitramur, *cũ Pruckm. de regal.c.5.nu.95. Rutger Ruland. d.c.2.n.27.* quia per hanc mnes omnino

mnino actiones tolluntur,*d.l.omnes,C.de præſcript.30.anno.Parmenſ.*
lib.2.de alluu.21.n.1. Par enim in parem † poteſtatem vel præroga- 15
tiuam non habet,*l.4.de recept.arb.*& priuilegiatus contra priuile-
giatū priuileg o ſuo non vtitur.*l.11 §.fin.de minor.* Interim & hoc 16
vulgo requirunt in præſcriptione regaliū,vt præſcribens ſit per-
ſona publica & in dignitate conſtituta.*Hakel.illuſt.quæſt.1.coroll.1.*
Faciunt notata à Iacobin.de feud.in verb.& dicti vaſalli,n.10. Quod ſi
priuatus † dominiū tantū inſulæ præſcribere velit,iuriſdictione ac 17
ſuperioritate principis ſalua,duo vel quatuor luſtra ſufficient,*iu-*
*xta diſtinct.Imper.in d.pr.Inſt.de vſuc.*vel ea quoq; ratione, ꝙ prin-
ceps vtēdo iuriſdictione ſua ſine dominio hoc tacite remittere &
priuato cōfirmare videatur.*arg.l.13.in pr.de vſur.l.5.C.eod.* Circa iu
riſdictionē inſulæ, quæritur de præſcribēda iuriſdictione,vel † a- 18
ctiue vel paſſiue quarū illa magiſtratus reſpicit,hęc ſubditos.*Vult.*
r.l.R.11.12.& 15. Quāuis vero iure ciuili,nec iuriſdictio † nec impe- 19
riū præſcribi poſſet,*l.9.l.45.de vſuc.l.6.de oper.publ.c.cū non liceat ex-*
tra de præſcript.Hikelm.d.corol.1. Quo pertinet Themiſtoclis & Ca-
tonis ſentētia,*r.lata à Bodin.1.de Rep.vlt.in fi.* Nec mortales aduerſus
Deū immortalē,nec priuatos aduerſus Rempubl. præſcribere
poſſe.*Itē Seneca ep.19.& epiſt.88.relata à Goth.in l.9.de vſuc.* Negāt IC.
quidquā vſucapi, ꝙ publicum eſt:tamen ab eo iure ſenſim diuor-
tium factū eſt,*in l.4.C.de præſcript.30.ann.l.vlt.C.de fund.patrim. li.*
11.morib.præſertim † feudalib. quibus iuriſdictio hereditaria ac 20
alienabilis facta eſt.*c.vn.1.Feud.1.d.c ſuper quibuſdā,§.præterea,de V.*
S.Bodin.5.de Rep.5.n.303. Quod autē alienabile,† etiā præſcriptibile 21
eſt.*d.l.9.l.24.de iuriſdict.* Et quāuis *Obrechtus de iuriſdict.c.4.n.27* hic
quoque requirat, quod præſcribens ſit perſona habilis, publica
ſc.non priuata,*arg.l.3 in fi.ad L.Iul.maieſt.l.1.C.de cohort.l.1.C.de cu-*
rioſ.& ſtation. tamen hæc † adiectio ſuperflua videtur,cū priuatus 22
gerendo ſe pro magiſtratu,fiat perſona publica,vt Barberius ſer-
uus,*in l.3.de off.prætor.Hotom.illuſt.q.17.* eamq; iuriſdictionē conti-
nuando tandem præſcribat. Quod ipſum etiam de regaliū præ-
ſcriptione dici poteſt,quorū vſurpatione priuatus ſit princeps,
vel alia perſona publica. In tempore placet diſtinctio, vt ſi iuriſ- 23

dictio

dictio vna cum territorio præſcribatur, 10. vel 20. anni ſufficiant ſine territorio 30. vel 40 anni requirantur *iuxta Balb. in tract. de præſcript. p 2. princ. q. 1. 2. & 3. & alij alleg. à Treutler. vol. 1. diſp. 3. th. 7.* Quod ſi vero agatur de iuriſdictione paſſiua ſiue de libertate præ
24 ſcribenda, eam Dd. † communiter ſubditis adimunt, non concedentes, quod quiſquam ab imperio principis vel populi ſe eximere poſſit, ne quidem tempore immemoriali, *ita volunt Gail. 1. obſ. 21. num. 6. Couar. q. 4. num. 1. & alij relati à Vaſq. 1. illuſt. contro. 2. num. 14. & lib. 2. ca. 78. nu. 4. item à Treutlero d. th. 7. & ex eo ab Hakelm. diſp. 1. corol. 2. Frider. Tilem vol. 1. diſput. 2. th. 16. Quibus adde Zoanet. de Rom. Imp. Giſken. ad auth. quas actiones, num. 9. C. de SS. Eccleſ. Lancell. de Imperat. §. 1. verſ. orbem vniuerſum, num. 9. Muſcorn. de iuriſd. num. 1527. Borch. de regal. num. 20. Modeſt. Piſtor. conſ. 4. num. 24. & ſeq. vol. 1. Bodin. 1. de Rep. 10. & lib. 3. c. 6.* Quia iuriſdictio eſt tam magnum pon-
25 dus, ita vt non poſſit auelli à ſubdito, ſine iuuamine alterius, *Guid. Pap. deciſ. 631. num. 43. ſupra. cap. 14. num. 4. Et facit pro hac ſententia text. expreſſ. in c. cum non liceat. 12. de præſcript. & ibi Coler.* vbi dicitur,
26 quod obedientia † preſcribi non poſſit, *Henricus de Bottis de ſtatut.*
27 *Epiſcop p 2. fol. 18. num. 40.* Item quod ſeruus fugitiuus † libertatem nullo tempore præſcribit, quia ſui furtum facit, *l. 1. C. de ſeru. fugit. ex LL. 12. tabb.* q; ſurreptũ erit, eius rei æterna auctoritas eſto. *Gell. lib. 17. noct. Att. 7.* Item patrono aduerſus libertum æterna auctori-
28 tas eſto. *Bodin. d. lo.* Quo iure Barberius † ſeruus, quantumuis prætoria dignitate fulgens, de ſolio detractus, & a domino in priſtinam ſeruitutem raptus eſt. *d. l. 3. de off. prætor. Suidas in verb. Barbarius. Bodin. d. lib. 1. c. 6. num. 64.* Iam autem ſubditi ſunt ſerui: *VVe-*
29 *ſemb. conſ. 57. num. 10.* aut ſaltem † ſeruis æquiparantur, *Crauet. conſ. 6. num. 10* præſertim vaſalli, quippe quos feudi obligatio ad certa ſeruitia & obſequia aſtringit. *VVeſemb. conſ. 4. n. 1.* Vnde etiam à ſeruo ad ſubditum vel vaſallum recte nos argumentari vult *Eberh. in top. in lo. 24 num. 11.* Et quæ plura alia pro hac ſententia afferri
30 poſſent. Cæterum licet Romani, hęc † & ſimilia κρύφια ſeu munimenta Reip. ad ſecuritatem ſtatus ſui conſtituerint, quæ poſtea cupide acceptarunt Pontifices Rom, tamen alij populi id
ius

ſius numquam receperunt, neque eo teneri voluerunt. Itaque contrario & q. Gentium iure † ſe defendit Iephta contra Regem 31
Ammonitarum *Iudic. 11. v. 26.* quod Iſraelitæ terram ſuam per 300. annos poſſederunt. Quare, inquit, tanto tempore nihil ſuper repetitione eius tentaſtis? Ipſe Cato in Senatu Rhodios ad defectionem inclinantes defendit, *apud Gell. lib. 7. N. A. 3.* quia ignoſcendum † eſt ipſis, qui ſanguinem ſuum qualiter qualiter re- 32
demtum voluerunt, *l. 1. de pœn. eor. qui ant. ſent.* & ſe in libertatem quacunque ratione aſſeruerunt. *l. 26. de capt. & poſtlim.* præeunte naturali ratione, qua vnumquodq; facillime reuertitur † ad pri- 33
mogeniam ſuam naturam, *l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. Eberh. in top. in lo. 79. n. 29.* & ad priorem cauſſam. *Angel. conſ. 110. col. 2. Exempla ſunt in l. 5. in fi. l. 7. in pr. l. 51. de A. R. D. & paſſ.* Vnde licet iure ciuili veteri ſeruitus vſucapi non poſſet: *l. 14. de ſeruit. l. 4. §. vlt. de vſucap.* poterat † tamen libertas. *l. 32. §. 1. de ſeru. vrb. d. §. vlt.* 34
de vſucap. Et ſicuti contra libertatem perſonarum ſeruitus nullo tempore præſcribi poterat: *l. vlt. C. de long. temp. præſcript. quæ pro li.* Ita libertas contra ſeruitutem bene poterat. *l. 1. & 2. C. eod.* Quorum omnium nulla alia ratio dari poteſt, quam quod libertatis cauſſa † maxime fauorabilis eſt. *l. 122. l. 106. l. 176. de R. I. VVeſemb. in* 35
π. de ſeruit. num. 5. Cur ergo ſubditi per præſcriptionem à ſubiectionis iugo ſe liberare non poſſent, cum per eandem redigi in ſeruitutem moribus noſtris poſſint? *arg. l. 35. de R. I.* Deinde incongrua eſt comparatio ſerui & ſubditi, † *quod & Gailus agnoſcit de pignor. c.* 36
15. n. 10. nec latius progredi debet, quam vt ſubditus liberto aſſimiletur. *Eberh. in lo. 25.* Et ſi maxime quadraret, non tamen ad integras prouincias extendenda eſſet, ne viciſſitudo imperiorum tolleretur contra ſcitum diuinum. *Dan. 2. v. 21. Eccleſ. 10. v. 8.* quæ vt plurimum per vim † & iniuriam contingunt. *Tholoſ. lib. 6. de Rep.* 37
13. num. 23. Bodin. 2. de Rep. 2. & paſſ. Denique æterna † auctoritas 38
apud Romanos vltra ſeculum non extendebatur, *l. 56. in fi. de vſufr.* quippe quo omnes actiones ciuiles & perpetuæ olim terminabantur. *rubr. Inſt. de perp. & temp. act.* Atque ita recte ſentiunt Cy-

39 *nus & Bald. in l. 2. C. de ſeru & aq.* tempus † immemoriale eſſe certum annorum. *Farinac. de indic. & tortur. q. 47. num. 112. & ſ q. licet aliud velit M. Stephan. de iuriſd. lib. 2. p. 1. ca. 7. n. 149.* Itaque bona eſt
40 regula Dd. quod immemoriali † præſcriptione acquirantur etiam ea, quæ alias de ſui natura ſunt impræſcriptibila. *Schurf. conſ. 70. n. 43 cent. 1. Coler. in c. quanta, n. 63. de præſcript.* Qui ergo Gallos, Italos, Hiſpanos, Anglos, Venetos alioſque liberos populos hodie Imperio noſtro Germanico adhuc ſubeſſe clamitant, incaſſum laborant, *verbo Knich. in vetit. apolog. n. 100.* quando regna Dd.
41 ſententiis, † nec dari, nec adimi poſſunt. *Bernhard. Zirizæ. de prærog. princ. lit. C.* & inanis eſt actio quæ effectum ſortiri nequit, *l. 15. §. 12. de damn. infect.* quam potentia aduerſarij, *l. 3. in pr. de alien. iud.*
42 *mut.* fortius quam inopia excludit, *l. 6. de dol. mal.* In potentes † nul
43 la lex eſt, *ait Ariſtot.* Qui gladio armatus † eſt, is optime de finibus diſputat. *Plutarch. in Pompei. Lipſ. 4. pol t. vlt.* Quod Bartolus ſic expreſſit: qui haſtam tenet, is occupat viam, *in l. 7. in pr. & ibi Gothofr. de ſeru. ruſt.* nec ius vel poſſibile dicunt, ſed deridendos ſe extraneis in quieta libertatis poſſeſſione pluſquam immemorialis cõmorantibus propinant. *Tholoſ. 6. de Rep. 13. n. 14. & ſeq.* Benedi-
44 ctus Deus (*inquit Miles Gallicus in ſomnio viridar. lib. 1. c. 36.*) q; nos † gaudemus quodãmodo poſſeſſorio & libertate, tanto tempore, cuius memoria hominũ in contrariũ non exiſtit, & ad defenſionem noſtrã poſſumus plures exceptiones opponere &c Eiuſque
45 libertatis ſignũ eſt, q; nec Galli ex † neceſſitate, niſi quatenus bona ratione nititur, *Iohan. Faber in proœm. Inſt. in verb. Franciscus. Guid. Pap. deciſ. 219. & vtrobiq; in addit.* nec Veneti vtuntur iure ciuili, ſed iuſtitia naturali, & propriis legibus viuunt. *Cuman. in conſ. 14. Vnde dicit Bolognet. in addit. ad conſ. Iohan. de Anan. 53 in fi.* quod tanta ſit ſuperbia Venetorum, quod non dignentur viuere ſecundum leges. Interim ſuadet quidem *Fel. in d. c. cum non liceat, extra. de præſcript.* vt quoquo modo inducantur ad recognoſcendum Imperatorem peregrini. Atqui id fruſtra eſt, & precarium imperium?
46 *vt vocat Alex. apud Curt. lib. 10.* Sic ergo claſſicum canemus, † & bellis litigiiſq; omnia alias ſatis tumultuoſa implicabimus? Quod

Baldus

Digitized by Google

Baldus vocabulo mirabili vocat reuangare mundum. *ſupra ca. 15.*
n.71. Imo dicere contrariũ eſſet percutere caput ad montẽ mu-
rellũ, *ait idem Bald. ad tit. qui feud. dar. poſſ.* Itaque tutior † eſt ſenten- 47
tia quod iuriſdictio etiam ſuprema præſcribi poſſit. *Pruckman. de*
regal. c. 3. n 106. Balb. de præſcript. p. 2 q. 5. in pr. verſ. quarta quæſtio. Arniſ.
1. de iure maieſt. 2. Eamq; cõmunem atteſtatur *Vaſq. li. 1. ill. contron. 2.*
n. 14. & lib. 2. ca. 82. n. 7. & c. 78. n. 4. Knich in velit. apolog. n. 90. qui vult
idẽ obtinere in bellica actione, quod obtinet in ciuili *ex Alber. Gẽ-*
til. li. 1. de iure bell. 22. Neq; obeſt, quod ab initio de facto † ſe ſub- 48
traxerunt illi, quia omnis conſuetudo & præſcriptio à facto inci-
pit, ꝙ poſtea accedente temporis diuturnitate, & purgato vitio
in ius tranſit. *l. 32. de legib. Knich. d. lo. n. 97.* Alioqui ſi iure fieret ſub-
ditorum ſubtractio, præſcriptionis titulo non indigeret. *Coler. ad*
rubr. extra de præſcript. n. 7. Ad hanc materiam pertinet † contro- 49
uerſia Hiſpanorũ & Belgarũ, an Hiſpani nauigationẽ & merca-
turã ad Indos & inſulanos remotiores ita præſcripſerint, ꝙ alios
eo nauigantes ꝓhibere poſſint? Et quidẽ cum ſit aliquod impe-
riũ & † iuriſdictio maris, *vt probatum ſupra cap. 14. n. 12.* nulla eſt ratio 50
impeditiua, quo minus præſcribi poſſit. *Capoll. li. 2. de ſeru. 26. n 9.*
gl. in l. vſum aquæ, C. de aquæd. l. 8. C. de diuerſ. offic. Sicuti Veneti in
Gulpho ſuo fecerũt, *Bart. & Angel. in l. ſane ſi maris, ff. de iniur. Bald.*
in rubr. de rer. diuiſ. vti & Ianuenſes ſiue Genuenſes. *Capoll. d. lo. n. 7.*
Qui tamen eo caſu cũ tempore † immemoriali titulũ vel priuile- 51
giũ Imperatoris fruſtra requirit, cum præſcriptio immemorialis 52
neutrũ deſideret, *c ſuper quibuſdã, de V. S. c. 1. de præſcript. in 6. Mynſ. 1.*
obſ. 30 Gail. 1. obſ. 21. ſed ipſa ſit inſtar priuilegij ac tituli legitimi ac-
quiſiti, *VVeſemb. conſ. 45. n. 34. Borch. de regal. c. 1. n. 17.* Cęterũ hoc de
mari vicino tantum intelligendũ eſt, non de remotiori Oceani
ac infeſto pelago, vltra orbis Soliſque vias, vt poeta loquitur, poſi-
to, quippe † ꝙ nec poſſeſſionẽ nec dominiũ, nec imperiũ huma- 53
num agnoſcit. *arg. l. 45. de vſuc. l. 2. §. 1. de* R. *D. Hugo Grotius in mari*
libero c. 7. ſupra. c. 10. n. 28. Et pro hac diſtinctione etiã de nauigatio-
ne ſtatuendum eſt. Quamuis enim princeps † poſſit ex cauſſa pro 54
hibere, ne per ipſius flumen nauigetur, *Petr. Heig. lib. 2. q. vlt. num.*

19.*M.Stephan.lib.2.de iuriſd.p.1.ca.7.Andr.Rauchb.:r q.23.per tot. Ruger.Ruland.lib.2.de interrog.*11.*num.*3.etiamſi flumen ſit nauigabile,
55 *Roſenth.de feud.c.5.concl.*28.aut etiam nauigantibus† certum vectigal imponere, *Angel.in conſ.*299.ſicuti Veneti in ſuo ſinu faciũt, *Bald.in l.3.col.3.C.de naut.fæn.Beſſ.in tit.de flumin.num.*36.Et Rex Daniæ in Eurypo maris Balthici. *de quo ſupra.ca.3.num.*53. Poſſit item
56 prohibere,ne quis † in flumine ſuo piſcetur,vel aliud quid faciat *Alex.in l.3.§.Nerua,de acquir.poſſ.* ne aquam inde extrahat aut ab-
57 ducat.*Boſſius d.lo.*poſſit denique † ius piſcandi pro certo vectigali elocare.*l.1.§.7.vt in flum.publ.l.1.de lo.publ.*vel gratis concedere & confirmare.Ita in pactis à Groningenſibus Alberto Saxoni propoſitis anno 1499.Groningenſibus ſalua ſit piſcatio in inſulis more ſolito. Et in pactis Georgio Duci propoſitis anno 1505. piſcationes ciuium in inſulis agro obiectis non impediantur.*Emm.*
58 *lib.*42.*rer.Friſic.* Et quæ alia iura princeps in † flumine publico obtinet,non ſolum ſuperior,vt Imperator,*iuxta Roſenthal. d.ca.*5. *concl.*24.ſed etiam inferior,modo regalia habeat, *Zoanet.in tract. de emt.& vend.ſub pacto retro.n.*162.*Bal.b.de præſcript.*4.*p.*5.*princip. q.*
59 6.*num.*4. *Peregri.de iure fiſci rubr.*1.*&c.* quia quilibet † Princeps, Dux,Comes,Baro tantum poteſt in ſuo territorio,quantum Imperator in vniuerſo imperio.*Borch.in c.vn.quæ ſunt regal.num.* 8. *& de feud.c.*5.*num.*37.*Gail.*2.*d.p.p.*6.*num.*10.*& de arreſt.Imp.ca.*9. *Knichr. de iure Saxon.non prouoc.c.*1.*M.Stephan.lib.*2.*de iuriſd.p.*2.*ca.*7.*num.*30. *& ſeqq ſupra.ca.præc.num.*27.*Vnde dicit Cardin.Zabarell.in conſ.*38. *n.* 3.*&* 5. omnem regalia habentem poſſe nauigatione interdicere: tamen,vt vt hæc ad vicina maria,oſtia & portus maritimos , ex quibus portatica ſoluuntur,*d.c.vn.quæ ſunt regal.& ibi FF. Edict.*
60 *Iuſtin.*13.*ca.*8.*in pr.*& quibus anchoras iniiceret ſine conceſſu principis non liceat,*Alex.conſ.*13.*lib.*6.*col.*4.*Iacob.in verb.inueſtitura, Bodin.*1.*de Rep.vlt.num.*171.accommodari poſſint:ad liberas nauigationes per vaſtum Oceanum eadem firmitate † protenduntur, qua à minori ad maius affirmatiue cõcluditur,quod fieri nequit. *Schneid.Inſt.de le.Fuſ.Canin.toll.num.*6. Has enim prætor Rom.cuiuis patere voluit, *in l.1.§.17.d.flumin.* quippe cum earum tanta

necceſ-

neceſſitas ſit,† vt ad ſummam Rempubl. pertineant *l.1.in pr.& §.* 62
20.de exerc.act. Commune bonum erat patere commercium maris, & regnum humani generis relaxari, *ait Senec.lib.4.de benef.* 28. Paucæ regiones ſimiles ſunt Armeniæ minori, *de qua ſcribit Paul. Venet.lib.1.cap* 11. quod ſit fæcundiſſima,† & nullius neceſſariæ rei 63
indiga. Plures ſimiles Scyro inſulæ, de cuius inopia dictum *ca. 9.n.28.* Cum ergo non omnis ferat † omnia tellus, & prudens na- 64
tura, quod vni prouinciæ denegauit, alteri plerumque conceſſerit: inuenta eſt nauigatio, quæ facilitate commeatus & ſuperflua eueheret, & deficientia inueheret, *teſte Paulo ICto in l.1.de contr. emt. ex Ariſtot.1.pol.*10. *Grotius in ma. l lib.ca.8.infra c.vlt.numer.*169.
Ob quam cauſſam Plato in bene conſtituta ciuitate † negotia- 65
tores imprimis neceſſarios duxit. *l.2.ff.de nundi. Et Ariſtot.d.lo.* nauigationem & vecturam partes mercaturæ facit. Quo pertinet lex Catonis, quam agro emendo dixit: vt nauigiorum euectus ſit vel itinerum. *Plin.lib.18.nat.hiſt.5.* Ex quibus quo commodior eſt nauigatio, † eo pluribus priuilegiis in iure noſtro honorata 66
eſt, *in l.10.l.18 de priui.cred.l.6.qui pot.in pign. Tholoſ.lib.29.ſyntag.*10. Sed & nauiculariis immunitates & priuilegia plurima indulta, *in l.5.§.3.de vacat.mun.l.9.§.1.de dec. l.1.C.de hered.decur.eleg. Vertran. in lib.ſyng.de iure liber.ca.*28. Ita ſub Nerone, ne cenſibus negotiatorum naues adſcriberentur, tributumue pro illis penderent, cõſtitutum. *Tacit.13.annal.* Quia plurimi principes nauigandi † fa- 67
cultatem ampliandam putarunt. Ita C. Marius Rhodani nauigationem temperauit. *Plin.lib.1.ca.9.in fi.* Et Nero foſſam à Baiano lacu Oſtiam vſque nauigabilem inchoauit. *Suet.in Nero. ca. 31. Plin.lib.14.c.6.* Claudius portu auxit. *ſupra.ca.8.num.* 23. vt & Auguſtus Rauennam, *Iornand.de reb.Gotic.* Adde Aureliani Cæſaris opera *apud Vopiſcum. Et quæ plura adduximus d.c.8.* Itaque catenus conſentimus Hugoni Grotio libertatem nauigandi in aperto Oceano propugnanti, *in d.c.7.* Eſt enim actus meræ † facultatis, vt 68
propterea nullo vnquam tempore præſcribi queat, *c.11. extra de præſcript.l.2.de via publ.& ibi Bart.& gl. Bart. Salic.& Dd in l. qui luminibus, de ſeruit. vrb. VVeſemb. conſ.2.nu.45. Roſenth.de feud.d.concl.*25.

Borch.de regal.n.37. etiamſi tempus mille annorum interueniret *Vaſq.ill.contr.29.n.38.* Quod vero mercaturas attinet, quas Hiſpani in orientales & occidentales inſulas ſibi vendicant, diſcrimen
69 faciendum eſt, inter † inſulas & prouincias, quas ſub ſuo imperio continent, & cæteras non ſubditas. In his enim cum nullum ius poſſideant (niſi forte priuilegium aliquod ab illarum dominis impetrauerint) nullum etiam præſcribere potuerunt, *arg.l.25. de vſucap.* Neque ipſos iuuat, quod diu ſoli huiuſmodi mercaturas exercuerunt, non ſine euidenti quæſtu: quia id commodum boni conſulere potius debent, *l.12.§.1.de iure dot.* quam id ſibi adem-
70 tum queri, cum id ſit, non damnum emergens, ſed † lucrum ceſſans, quod in iure non attenditur, *l.21.§.3.de act.emt.l.vlt. de peric. & com.ſupra.ca.11.num.22.* Itaque recte monet *Capoll.lib.2.de ſeru.*
71 *ruſt.4.n.46.* attendendum eſſe, vtrum quis † iure facultatis quid faciat, an vero iure ſeruitutis. Quia hæc alterius facto nobis interuerti, minui vel reſtringi non poteſt, *l.1.§.3.de remiſſ.l.1.§.19. de*
72 *nou.oper.nunc.* veluti ſi nauigationis ſeruitus nobis † conſtituta ſit, quod fieri poteſt, *l.23.§.1.de ſeru.ruſt.Capoll.de lib.2.c.29.num.2.* illa non minus aliis quam nobis patet, quia vſus, qui alteri magis ex occaſione, quam ex iure contingit, ſeruitus non eſt, *l.2.de riuis.* Neque in eo diuturnitas temporis quidquam prodeſt, niſi acceſ-
73 ſerit, tum prohibitio † præſcribentis, tum patientia eius, contra quem præſcribitur, *gl.& Dd.in l.qui luminibus,ff.de ſeru.& aq. Panorm.& CC.in c.cum in Eccleſia, extra de cauſſ.propriet.& poſſ. Iacobin.in verb.& cum molendinis, num.5.Roſenth.d.c.5.concl.25.num.1.* P. *Freder. Mindan.lib.2 de proceſſ.Camer.37.num.1.* Ita ſi quis ſolus in flumine
74 publico † piſcatus fuerit, tamen alius in eodem quoque piſcari poteſt, *l.præſcriptio, & ibi Dd.de præſcript.Borch.de regal.num.37.* niſi accedente prohibitione & patientia. *Capoll.d.lib.2.tit.de præſcript. Balb.de præſcript p.4.part.5.princ.q.6.num.2.ſupra c.9.num.43.* Ita ſi
75 quis longo tempore in pago aliquo molam † aut furnum habuerit, ad quæ ſubditi longo tempore ad molendum & coquendum panem venerint, tamen alius non prohibetur ibidem molam aut furnum conſtituere, niſi prohibitio per diuturnitatem temporis
inter-

interueniſſet. *Iacob in, Caeoll. Bald. dd. lo. VVeſemb. conſ. 67. n. 29. Roſet h. d. concl. 25.* Eodem modo poteſt quis † molendinum in ſuo 76
flumine exſtruere, etiamſi per id alterius quæſtus coanguſtetur. *Bart. in l. quo minus, de flum. n. Iacob. in verb. Et cum moiend. VVeſemb. d. conſ. 67. & conſ. 34. Tholoſ. lib. 1. ſyntagm. 4. 5. & 6.* Sexcenta huiuſmodi proferri exempla poſſunt, quibus demonſtratur, id quod iure facultatis cuiuis competit, non præſcribi ab vno, niſi à tempore prohibitionis factæ. *Eleg Vaſq. in præfat. illuſtr. contr. n. 25.* Abſurdum eſſet, inquit, ſi ſedem † quam in littore vel mari ſemel cæpiſſem, 77
vellem poſtea quaſi rem meam vſurpare, arrogare, aut vetare, ne quis nauigaret per æquora, in quibus ego ſemel nauigauerã, aut iis portubus maris ſe reciperet, in quibus ego ſemel naui euectus receptus eſſem. In omnibus enim ſpeciebus iſtis, quod artinet iſtas res cõmunes & publicas, præoccupatio nihil omnino iuris in poſſeſsione vel proprietate tribuit. &c. Atq; hactenus recte ſenſit Hugo Grotius *d. lo.* Atque inſulæ ac prouinciæ Hiſpanorũ ꝓpriæ ſunt, in iis mercaturas ac negotiationes certis legibus † circum- 78
ſcribere, aut etiam datis priuilegiis ad vnã aliquam ciuitatem vel populum reſtringere poteſt Princeps, *arg. l. 2. l. 4. C. de commerc.* Ita cum Luſitani Carolo 5. Cæſari pro negotiatione in inſulis † Molu 79
carum (vnde pretioſiſsimæ ſpecies apportantur) 300. aureorum millia numeraſſent, Genuenſes & Florentini non modo pecuniã numeratam Luſitanis reſtituere, ſed amplius 500. millia Imperatori dependere voluerunt, vt ſibi ad eas inſulas pateret aditus. Neque Venetis † vlla calamitas, quas ſub Ludouico Francorum 80
Rege pertulerant, grauior viſa, quam quod Luſitani Reges mercaturæ orientalis quæſtum illis eripuiſſent. *Hæc ſunt verba Bodini 6. de Rep. 2 n. 651.* Eodem modo Rex Daniæ mercaturam † Islandicam 81
pro certa penſione vrbibus quibuſdam Danicis contulit. A quo etiam ciuitates Anſeaticæ ampla priuilegia in Berga † Nor- 82
wegiæ emporio conſecutæ ſunt, *P. Berth. lib. 3. comment. in Berga.* Et nititur hoc fundamento ius † ſtapulæ, quo multæ ciuitates mari- 83
timæ gaudẽt. De quo vt hic prolixius agamus occaſio nõ fert, cũ ea materia propriũ tractatũ deſideret. Quãuis vero † mercatura & 84
con-

contractus iuris Gentium ſit, *l.5.de I.& I.l.1.de contr.emt.* communi omnium bono inuentus, *Senec.4.de benef.28.* & ab ipſo iure diuino approbatus, *Luc.19.v.13.Sapient.14.in pr. Eccleſ.11.in pr. Prouerb.31.n.13.* eoque omnibus hominibus, ſiue ciues ſint ſiue peregrini, com munis, *l. 5.de interd.& releg.* vt hunc contractum intercipere ne-
85 fas ſit: *l.2.C.de præd.nauic.* tamen ea facultas multis † cancellis incluſa eſt, pro cuiuſque Reip. bono. *l.dudum, pen.C.de contr.emt. leg.34.§.1.ff.eod.l.vn.C.de monop.* Ita mercatura cum barbaris prohibita, *l.1.& 2.C.quæ res export.l.24. de pignor.* magiſtratui cum prouincialibus, *l.46.l.62.de contr.emt.Mozz.de contract.tit. de perſon.* certarum mercium. *d.l.2.l.2.& 3.C.quæ res venir.l.vn. C.de litt.& itin. cuſtod.l.11.in pr.& §.3.vbi Goth.de publican.Briſſon 4.antiq.4.* Cuiuſ-
86 modi merces † illicitæ propterea in commiſſum cadunt. *leg.3.C. de naut.fæn.late Alber.Gent.de aduocat.Hiſpan.* Quin imo certos terminos præſcripſerunt Impp. vltra quos mercatoribus peregrinari non liceret, *l.4.C.de commerc.d.l.24 de pign.* Non addemus hic
87 quæ ſcriptores nonnulli, contra peregrinarum † mercium inuectationem, vtpote inutilem, ſuperfluam & damnoſam generi hu-
88 mano afferre ſolent, *vt Plin.* † *lib.19.nat.hiſt.4.& lib.22. ca.2. lib.25. ca.24.lib.24.ca.1.lib.26.ca.8.* præſertim margaritarum. *Plin.lib.9.ca.35.& lib.12.in pr.& c.8.Senec.epiſt.115.& in conſol.ad Helu.ca.9.* Item contra pellium mercaturam. *Iorn.de reb.Geticis fol.(mihi) 82.Adam. Brem.in hiſto.Eccleſ.ca.227.& 229.* Eo quod luxuriam ſuperbiam & alia vitia in Remp. inuehat, cum plus proſit agricultura. *Plin.lib.14.ca.4.* Ob quam cauſſam Lycurgus Spartanorum Legislator non ſolum ciues ſuos peregrinari, ſed etiam peregrinos in vrbe negotiari vetuit *Plutar.in Lycurg.Et Tacitus de morib. Germ.* proximos, ait, ob vſum commerciorum aurum & argentum in pretio habere, interiores ſimplicius & antiquius permutatione mercium vti. Quod pluribus exemplis comprobat *Piccartus decad.2. obſ.hiſtor.3.* Nam hæc omnia intelligenda ſunt de vitiis hominum
89 † mercibus peragrinis, ad irritamenta gulæ, *vt apud Gell. lib.7. N. A.16.* aliaque luxuriæ inſtrumenta abutentium. Neque tamen idcirco hoc tam inſigne generis humani bonum culpandum,
multo

multo minus tollendum eſt. Quod meram inuidentiam ſaperet, *teſte Leone in Nou* 80. Atque in hunc ſenſum recte reſpondet
Heig. li. 1. queſt. 13. n. 2. & ſeqq. quia abuſus non tollit rei ſubſtantiã, 90
Gail. 1. p. p. 8. num. 15. Ariſt. 1. polit. 3. Et propter malos piſces non
rumpimus retia, *c. quiſque, 24 q. 1.* & propter vnum ictum non cadit arbor. *Neuiz. lib. 4. ſylu. nupt. num. 37.* Atque ita quoque contra Lycurgi inſtitutum, quod tempus poſtea antiquauit, *diſputat*
Iulius Bellus in Hermet. polit. lib. 1. in pr. ipſa ſacra ſcriptura ſicuti † 91
mercaturam commendat, *vt ſupra & pſ. 107. v. 23.* ita nobis prodidit nauigationes regum † Iudaicorum, vt Salomonis, 3. *Reg.* 3. 92
2. *paral.* 8. Ioſaphati, 3 *Reg. 22. v. 49.* Arabum, *Iobi. 28.* in Ophir, † 93
quæ putatur eſſe Peruuia Caroli V. auſpiciis detecta. Vnde aurũ dictũ eſt Ophirizum, *Iob. 28. v. 15.* & contracte obrizum. *Reiner. in*
meth. hiſtor. fol. 3. Goth. ad edict. Iuſtin. 11. in pr. Cuiuſmodi † nauiga- 94
tiones non ſaltem quæſtum proferunt, ſed etiam locorum notitiam nobis aperiunt. Gallis, *inquit Cæſar. lib. 6.* propinquitas & transmarinarum rerum notitia multa ad copiam atque vſus lar-
gitur. Atque hac ſola nauigatione maritimæ † ciuitates ad ſum- 95
mam potentiam & diuitias aſpirant. Quam ſi hodie Anſeaticis ciuitatibus adimas, ad caſas & egeſtatem ipſis redeundum eſſet, *verbo Ciceron. lib. 3. de Repub.* Hæc de præſcriptionis materia dicta ſufficiant. In qua ſi alicui extra oleas vagatus videbor, id commerciorum neceſſitati iuxta ac vtilitati condonabit.

CAPVT XXVI.

De acceſſione Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *Acceſſionis nomen ambiguum.*
2 *Alluuio eſt acceſſio.*
3 *Specialis acceſſio.*

4 *Diſtinctio dominij directi & vtilis hodie proba.*
5 *Acceſſiones in genere quid ſint.*
6 *Acceſſoria quænam dicantur?*
7 *Augmenta & incrementa.*
8 *Pertinentiæ, appertinentiæ.*
9 *Acceſſorium requirit principale.*
10 *Sublato principali tollitur acceſſorium.*
11 *Totum eſt vniuerſale vel integrale.*
12 *Nomina vniuerſalia quot ſint?*
13 *Vniuerſalia augmentum & deminutionem recipiunt.*
14 *Membra totius vniuerſalis æqualia.*
15 *Vniuerſalia etiam futura includunt.*
16 *Iuriſdictio extenditur ad augmentum.*
17 *Acceſſio acceſſionis eſſe non poteſt.*
18 *Principale id eſt, quod maius eſt.*
19 *Acceſſorium principali potentius non eſt.*
20 *Magis dignum trahit ad ſe minus dignum.*
21 *Æque principale acceſſionis loco non eſt.*
22 *Pertinentiæ ſubſtantiales vel deputatæ.*
23 *Alluuionum incrementa ſunt de pertinentiis.*
24 *Ciuiles pertinentiæ quænam?*
25 *Inſulæ ſunt pertinentiæ ciuiles.*
26 *Inſula fictione quadam continenti iungitur.*
27 *Fictionis efficacia.*
28 *Regulam pro ſe habens tutus eſt.*
29 *Conceſſo principali conceduntur pertinentiæ.*
30 *Acceſſorium ſequitur ſuum principale.*
31 *Augmentum accedit principali.*
32 *Vnio rerum reducit eas ad eandem eſſentiam.*
33 *Acceſſorium etiam pretioſius cedit ſuo principali.*
34 *Augmentum hereditatis eſt pars hereditatis.*
35 *Appertinentiæ regulantur iure totius.*
36 *Ex augmento rei acquiritur dominium.*
37 *Acceſſorium à ſuo principali inſeparabile.*

Digitized by Google

38 *Eadem res diuerſo iure non cenſetur.*
39 *Vendita prouincia inſula vendita cenſetur.*
40 *Pertinentiarum nomine veniunt flumina & inſulæ.*
41 *Item iuriſdictio omnimoda.*
42 *Pertinentia à lege, ſtatuto vel conſuetudine ordinantur.*
43 *Conceſſis regalibus conceduntur flumina & inſulæ.*
44 *Inſulæ prouinciarum acceſſiones.*
45 *Inſula quandoque rationem principalis obtinet.*
46 *Britannia Angliæ acceſſio.*
47 *Venetia multarum regionum domina.*
48 *Venetorum potentia.*
49 *Inſula natura à continenti ſeparata.*
50 *Mutata conditione principalis mutatur etiam acceſſorij.*
51 *Conditio rebus ſic ſtantibus, tacite ineſt.*
52 *Acceſſio eſt perſonalis vel realis.*
53 *Inſularum incrementum an ſit reale.*
54 *Quælibet res tranſit cum ſua cauſſa.*
55 *Cauſſæ nomine veniunt acceſſiones.*
56 *Occupatio eſt acceſſio perſonalis.*
57 *Augmentum quando non ſequatur principale.*
58 *Acceſſio eſt naturalis, vel artificialis.*
59 *Augmentum vel naturale vel artificiale.*
60 *Naturale ad dominum, induſtriale ad vaſallum pertinet.*
61 *Modo hoc ſit ſeparabile à feudo.*
62 *Augmenta quando hereditatem augeant.*
63 *Alluuio auget hereditatem.*
64 *Factum non eſt ad alios transmiſſibile.*
65 *Allodialia feudo coniuncto quando feudalia fiant.*
66 *Inſula manufacta an ſit allodialis vel feudalis?*
67 *Quilibet ſibi acquirit.*
68 *Naturalis amor ſui ipſius.*
69 *Ordinata caritas à ſeipſo incipit.*
70 *Materia ædificationis in dominio non attenditur.*
71 *Mutata forma ſpecificationem parit.*

72 *Mutata forma res noua efficitur.*
73 *Res mutatio interrumpit præſcriptionem.*
74 *Solum inſulæ manufactæ inſpiciendum.*
75 *Non eſt plus in cauſſato quam in cauſſa.*
76 *In flumine feudali inſula quoque feudalis eſt.*
77 *Dominus impenſas refundere tenetur.*
78 *Propter impenſas retentio competit.*
79 *Intereſt noſtra retinere potius, quam repetere.*
80 *Principale & acceſſorium eodem iure ad nos pertinet.*
81 *In augmento non eſt plus noſtrum, quam in acceſſorio.*
82 *Incrementum inſulæ ad quem pertineat?*
83 *Feudiſtarum diſcrepantia.*
84 *De intellectu §. ſi quis de manſo.*
85 *Dictio omne generalitatem denotat.*
86 *Parmenſis opinio approbatur.*
87 *Alluuionis incrementum ſemper poſſidetur.*
88 *Vaſallus plenius ius habet vſufructuario.*
89 *Locutio generalis ſæpe reſtringitur.*
90 *Diſtinctio incrementi latentis & patentis.*
91 *Vera Dd. ſententia de vtroque incremento.*
92 *Pacta inueſtituræ circa incrementa ſpectanda.*
93 *Lex contractus ſeruanda.*
94 *Quibuſdam reſeruatis cætera tranſeunt.*
95 *Probatio reſeruationis ad quem pertineat.*
96 *Vaſallus quando teneatur inueſtituram probare.*
97 *Incrementum quando totum ad vaſallum pertineat.*
98 *Vaſallus quale dominium in incremento habeat.*
99 *Inſula eodem iure tenetur, quo principale feudum.*
100 *Parmenſis opinio incerta.*
101 *Nemo ſuum iactare præſumitur.*
102 *Contrahentes plerumque ad ius commune reſpiciunt.*
103 *An vaſallus domino viam ad inſulam concedere teneatur?*
104 *Via quandoque ex neceſſitate debetur.*
105 *Via non ſolum per terram, ſed & per aquam præſtanda eſt.*

107 *Super-*

106 *An noua inueſtitura incrementi nomine requiratur?*
107 *Superuacua non requiruntur.*
108 *An vaſallus ad maius ſeruitium teneatur?*
109 *Emphyteutæ penſio an augeatur?*
110 *Schraderi opinio.*
111 *Modicum incrementum non attenditur.*
112 *Ex magno incremento augentur ſeruitia.*
113 *Seruitia nominatim non expreſſa non debentur.*
114 *Pro decremento terræ decreſcunt ſeruitia.*
115 *Abundans cautela non nocet.*
116 *Emphyteuta habet vtile dominium.*
117 *Vaſallus & emphyteuta ſunt fratres.*
118 *Argumentum à feudo ad emphyteuſin bonum.*
119 *Veterum opinio reprobatur.*
120 *Superuacuæ diſtinctiones adhibendæ non ſunt.*
121 *Emphyteuta plenius ius habet quam vſufructuarius.*
122 *Sicut & vaſallus plenius ius habet.*
123 *Theſaurus inuentus an ad emphyteutam pertineat?*
124 *Theſaurus pro dimidia parte inuentoris eſt.*
125 *An emphyteutæ penſio augeatur?*
126 *Baptiſtæ Parmenſis opinio.*
127 *Ex emphyteuſi non ſoluitur penſio æquiualens.*
128 *Differentia emphyteuſeos & locationis.*
129 *Ex ſex contractibus transfertur vtile dominium.*
130 *Reſoluto iure dantis reſoluitur ius accipientis.*
131 *Cenſuarius rei cenſiticæ plenum dominium habet.*
132 *Cenſuarius ab emphyteuta differt.*
133 *Cenſus ex re propria, penſio ex aliena præſtatur.*
134 *Coloni à cenſuariis differunt.*
135 P*rabendario an accedat inſula?*
136 *Canonicus eſt quaſi fructuarius.*
137 *Baptiſtæ Parmenſis contradictio.*
138 *Quo iure principale tenetur, eodem & augmentum.*
139 *Res reſtitutioni obnoxia reſtituitur cum augmento.*
140 *Augmenta dotis augent dotem.*

141 *Augmentum dotis eodem iure gaudet, quo dos.*
142 *Statutum de lucro dotis pertinet ad eiuſdem augmentum.*
143 *Legatum & fideicommiſſum reſtituitur cum augmento.*
144 *Maioratui incrementa cedunt.*
145 *Conditionale dominium eſt in pendenti.*
146 *Dominium in aere ſtare non poteſt.*
147 *Conditionale dominium potentia noſtrum eſt.*
148 *Quælibet res tranſit cum ſuo augmento.*
149 *Dominium noſtrum eſt, quod ſub conditione reſoluitur.*
150 *In iudiciis realibus augmentum reſtituitur.*
151 *Fundus retrouenditioni obnoxius an augmentum ſecum trahat?*
152 *Contrariæ Dd. opiniones.*
153 *Præiudicia vtriuſque opinionis.*
154 *An ob augmentum accedens pretium retrouenditionis creſcat?*
155 *Emtor non poteſt rem emtam venditori obtrudere.*
156 *Contrahenti licet pactum pro ſe appoſitum contemnere.*
157 *Theſſauri opinio æquitati conſentanea.*
158 *An augmento inſula augeatur pignus?*
159 *Acceſſio auget pignus.*
160 *Creditorem pignoratitium interitus pignoris afficit.*
161 *Partus ancillæ auget pignus.*
162 *Licet in fructu non ſit.*
163 *Inſula manufacta non auget pignus.*
164 *Pignoris cuſtodia eſt apud creditorem.*
165 *Venditor in augmento rei venditæ hypothecam non habet.*
166 *Alluuionis incremento augentur ſeruitutes.*
167 *Perſonarum prior ratio habenda.*
168 *Vſusfructus inſulæ non pertinet ad vſufructuarium.*
169 *De vſu idem quod de vſufructu ſtatuendum.*
170 *Vſuarius in multis vſufructuario comparatur.*
171 *Pauli ſententia explicatur.*
172 *Vſusfructus eſt ſeruitus perſonalis.*
173 *Alluuionis proprietas non pertinet ad vſufructuarium.*
174 *Ratio differentiæ inter alluuionem & inſulam.*

Ratio

Digitized by Google

175 *Ratio rationis reddenda eſt.*
176 *Parmenſis ratio examinatur.*
177 *Aquæductus ſeruitus non tranſponitur.*
178 *In ruſticis prædiis locus intermedius ſeruitutem impedit.*
179 *Ratio generalis eſſe debet.*
180 *Seruitus omnis odioſa.*
181 *Qualibet res præſumitur libera.*
182 *Item allodialis.*
183 *Item poſſideri ex cauſſa minus oneroſa.*
184 *Qualibet res à natura libera naſcitur.*
185 *Indefinita locutio in odioſis futura non includit.*
186 *Odioſa non porriguntur ad augmenta.*
187 *Seruitus paſcendi an ad inſulam porrigatur?*
188 *Regalia ſeruitutem non admittunt.*
189 *In locis incultis cuiuis paſcere licet.*
190 *Littora Friſiæ paſcuis vicinorum expoſita.*
191 *Ius paſcendi certis terminis incluſum.*
192 *Seruitus non extenditur.*
193 *Aucto ouium numero non augetur ſeruitus.*
194 *In locis incultis quatenus paſcere liceat?*
195 *Per munimenta vſus promiſcuus tollitur.*
196 *Saltus bannales.*
197 *Flumina bannalia.*

ACceſſionis † vocabulum, vt pleraque alia, in iure noſtro ambiguum eſt, & modo generaliter, modo ſpecialiter accipitur. Generaliter pro omni augmento vel additamento quod vel perſonæ vel rei accedit. *l. 44. §. 4. de O. & A. l. 50. ad SC. Trebell. l. 5. in pr. ff. de fideiuſſ. l. 2. de in diem add. rubr. ff. de vſur. & ibi Cuiac.* Quo ſenſu etiã alluuio † acceſſio dicatur, *in l. 7. §. 1. de peric. & com. l. 9. §. 4. de vſufr. l. 15. in pr. leg. 64. de euict. Petr. Peck. ad c. 42. de R. I.* Specialiter pro eo acquirẽdi modo, quo aliena materia † ſpeciei noſtræ intexitur. *§. 26. Inſt. de R. D.* De poſteriori ſignificatu hic nõ agimus, neque de priori quatenus acceſſio eſt modus acquirendi dominij, *de quo Vult. 1. I. R. 70. numer. 36. De iis enim modis in præcedent cap. actum.* Sed quatenus 1 2 3
acceſ-

acceſſio relatiue ſe habet, vt adiunctum ad ſuum principale. Quæ doctrina vtilis eſt, in materia iuriſdictionum præſertim, quia multa propria iura recipit. Maxime propter magiſtralem
4 diſtinctionem † dominij vtilis & directi, quæ licet apud veteres ICtos nuſquam legatur, ſed à Dd. conficta, *Borch. de feud. c.* 1. *num.* 15. magnoque errore introducta ſit, *ſi Cuiacio credimus*; hodie tamē vt neceſſaria, ita vſu paſſim recepta eſt. *Papienſ. in pract. tit. 2. gl. 9. n. 4.* Vt hic quoque locum habeat *Fachina. 8. contr. 15.* admonitio ad Studioſos, vt de vocabulis à Dd confictis, ſi modo res intelligatur, nec à iuris rationibus aliena ſit, non ſint adeo ſolliciti: Dicū-
5 tur autem acceſſiones † generaliter, quæ ſubiecti ſubſtantiam nō ingrediuntur, ſed vt adiuncta cohærent, *arg. l. 23. §. 5. de R. V. Gœdd. in l. 14. num. 11. de V. S.* & licet res ſint, reſpectum tamen habent ad
6 res alias, *Vult. 1. I. R. 64.* Vnde diuerſo reſpectu acceſſoria † dicuntur, *c. acceſſorium, & ibi Dd. de R. I. in 6.* quæ adhærent alteri, & ab eo dependent, aut eius contemplatione in modum acceſsionis fiūt, *vt definit Cagnol. in l. cum principalis, ff. de R. I. Dd. in rubr. ff. de leg. 1.*
7 Augmenta † & incrementa, *l. 9. §. 8. de admin. tut. De quibus tractatū ſcripſit Albertus Brunus.* Pertinentiæ, *P. Frid. Mindanus li. 3. de proceſſ. Cam. 20. Menoch. lib. 3. de præſumt. præſ. 99. Knich. de pact. inueſt. lib.*
8 *2. c. 4.* Appertinentiæ, † *VVeſemb. conſ. 4. & paſſ.* Additamenta, *l. 26. §. 2. de pact. dot. l. C. de iure dot.* portiones, *d. l. 26. §. 2. l. 33. in fi. de vſufr.* partes &c. Itaque omnino requiritur totum ſiue principale
9 cui † acceſſorium accedat, quippe quod hæc, vt relata ſe inuicem
10 reſpiciunt. *Eb. rh. in top. in lo.* 20. *num.* 1. vſque adeo, vt ſublato † principali tollatur acceſſorium *pr. Inſt. de vſufr. l. 2. de vulg. & pup. l. 2 de pecul. Neuizan. lib. 1. ſylu. nupt. num.* 230. & redhibita re vendita, redhibetur eius quoque acceſsio. *l. 33. in fi. de ædil. edict.* Totum il-
11 lud † multiplex eſt, *docente Eberh. in lo. 8. num.* 18. nos hic vniuerſale ſtatuimus, vel integrale, *cum Hotom. ill. q. 21. & Ariſt. 4. metaph.* Vni-
12 uerſalia † licet à Dd. quinque tantum numerentur, vt hereditas, bonorum poſſeſsio, patrimonium, dos & peculium *Coraſ. in l. frater à fratre, num. 42. de cond. indeb.* quæ iterum ſubdiſtinguit *Guib. Coſtan. de dotib. ca. 2. num. 5.* tamen multo plura in eum cenſum re-

ferri

Digitized by Google

ferri poſſunt, vt familia, *l. 195. de V.S.* collegium *l. Neratius, ff. eod.* territorium, *l. 239. §. 8. eod.* vniuerſitas *l. 1. quod cuiuſque vniu.* ciuitas Reſp. *l. 8. quod cuiuſq; vniuerſ. l. 22. de fideiuſſ. l. fin. C. de SS. Eccleſ. Eberh. in lo. 69.* Atque hæc vniuerſalia † cū ſui natura acceſſionem & de- 13
ceſſionem patiantur, *l. 178. §. 1. de V. S. l. 2. de hered. vend. l. 50. de V. O. Cuiac. 2. obſ. 30.* & augmentum & diminutionem recipiant, *l. 40. de pecul. l. 20. §. 3. de petit. hered.* id quod poſtea acceſſit, acceſſio quidē totius, non vero ſingularum partium dici poteſt, *l 5. & ſeq. de R. V.* quia partes quodammodo † ſunt æquales. *l. 44. de adil. ed. Hotom.* 14
conſ. 106. n. 4. Nam cum ſingulæ partes ſuam propriam ſpeciem habeant: *l. 23. §. 5. de R. V. l. 30. in pr de vſucap.* non poterit iis per acceſſionem aliorum quidquam adiici. *l. 36. de ad. ed.* Itaque huiuſmodi vniuerſalia † etiam futura includunt, *l. 4. l. 18. l. pen. l. 41. de pe-* 15
tit. hered. Ita grege legato, etiam quæ poſtea accedunt, ad legatarium pertinent. *l. 21. de leg. 1. §. 18. inſt. eod. l. 3. de inſtru. leg.* Et hereditate vendita, etiam id præſtandum eſt, quod poſtea acceſsit, *l. 2. §. 3. de hered. vend. Cuiac. 2. obſ. 30.* Et familiæ nomine etiam famuli poſtea accedentes veniunt. *l. 19. de inſtru leg. Alex. conſ. 178. vol. 2. Iacobin. de S. Georg. in verb. Et cum molendinis, num. 6.* Et iuriſdictio ca-
ſtri † cōceſſa extenditur etiam ad augmentum. *l. cum fundus, de leg.* 16
2. l. 8. de leg. 1. Couar 2. pract. quaſt. vol. 2 Et aucta potentia exemti, augetur etiam ipſa exemtio. *Brunus de augm. 9. concl. num. 3. Gilman. 2. deciſ. 54. num. 56.* Quod in vniuerſalibus minus dubij recipit. In aliis non ſemper obtinet. *Eberh. in d. lo. 8. num. 13. in fi. infra. num. 193.* Deinde ſæpe controuerſum eſt, vtra pars alterius acceſsio dici debeat. *ſupr. ca. 15. n. 43. & ſeq.* Itaque cum † acceſsio acceſsionis eſ- 17
ſe non poſsit: *l. 51. §. 1. de petit. hered. l. 15. l. 19. de vſur. And. Kohl. in exerc. legal. 16. num. 22.* principale aliquod requiritur, quod † maius ſit 18
ac totius inſtar obtineat, *arg. l. 3. in pr. de ſepar. l. 11. teſta. quemad. aper.* vel ratione quantitatis, vel qualitatis, vel dignitatis, vel etiam tēporis. *Eberh. in lo. 116, num. 2. & ſeq.* Vnde principalis cauſſa, vtpote
† potentior, magis quam acceſſoria attenditur, *l. 5. de fideiuſſ.* quia 19
acceſſorium non poteſt quid maius ſuo principali continere, *Honded. vol. 1. conſ. 91. num. 5.* Neque eo potentius eſſe. *Gail. 1. p. p. 5. num. 19.*

Digitized by Google

contractus iuris Gentium ſit, *l. 5. de I. & I. l. 1. de contr. emt.* communi omnium bono inuentus, *Senec. 4. de benef. 18.* & ab ipſo iure diuino approbatus, *Luc. 19. v. 13. Sapient. 14. in pr. Eccleſ. 11. in pr. Prouerb. 31. n. 13.* eoque omnibus hominibus, ſiue ciues ſint ſiue peregrini, communis, *l. 5. de interd. & releg.* vt hunc contractum intercipere ne-
85 fas ſit: *l. 2. C. de præd. nauic.* tamen ea facultas multis † cancellis incluſa eſt, pro cuiuſque Reip. bono. *l. dudum, pen. C. de contr. emt. leg. 34. §. 1. ff. eod. l. vn. C. de monop.* Ita mercatura cum barbaris prohibita, *l. 1. & 2. C. quæ res export. l. 24. de pignor.* magiſtratui cum prouincialibus, *l. 46. l. 62. de contr. emt. Mozz. de contract. tit. de perſon.* certarum mercium. *d. l. 2. l. 2. & 3. C. quæ res venir. l. vn. C. de litt. & itin. cuſtod. l. 11. in pr. & §. 3. vbi Goth. de publican. Briſſon 4. antiq. 4.* Cuiuſ-
86 modi merces † illicitæ propterea in commiſſum cadunt. *leg. 3. C. de naut. fœn. late Alber. Gent. de aduocat. Hiſpan.* Quin imo certos terminos præſcripſerunt Impp. vltra quos mercatoribus peregrinari non liceret, *l. 4. C. de commerc. d. l. 24 de pign.* Non addemus hic
87 quæ ſcriptores nonnulli, contra peregrinarum † mercium inuectationem, vtpote inutilem, ſuperfluam & damnoſam generi hu-
88 mano afferre ſolent, *vt Plin. † lib. 19. nat. hiſt. 4. & lib. 22. ca. 2. lib. 25. ca. 24. lib. 24. ca. 1. lib. 26. ca. 8.* præſertim margaritarum. *Plin. lib. 9. ca. 35. & lib. 12. in pr. & c. 8. Senec. epiſt. 115. & in conſol. ad Helu. ca. 9.* Item contra pellium mercaturam. *Iorn. de reb. Geticis fol.* (*mihi*) 82. *Adam. Brem. in hiſto. Eccleſ. ca. 227. & 229.* Eo quod luxuriam ſuperbiam & alia vitia in Remp. inueheat, cum plus proſit agricultura. *Plin. lib. 14. ca. 4.* Ob quam cauſſam Lycurgus Spartanorum Legislator non ſolum ciues ſuos peregrinari, ſed etiam peregrinos in vrbe negotiari vetuit *Plutar. in Lycurg. Et Tacitus de morib. Germ.* proximos, ait, ob vſum commerciorum aurum & argentum in pretio habere, interiores ſimplicius & antiquius permutatione mercium vti. Quod pluribus exemplis comprobat *Peccartus decad. 2. obſ. hiſtor. 3.* Nam hæc omnia intelligenda ſunt de vitiis hominum
89 † mercibus peragrinis, ad irritamenta gulæ, *vt apud Gell. lib. 7. N. A. 16.* aliaque luxuriæ inſtrumenta abutentium. Neque tamen idcirco hoc tam inſigne generis humani bonum culpandum,

multo,

multo minus tollendum eſt. Quod meram inuidentiam ſaperet, *teſte Leone in Nou* 80. Atque in hunc ſenſum recte reſpondet
Heig. li. 1. queſt. 13. n. 2. & ſeqq. quia abuſus non tollit rei ſubſtantiã, 90
Gail. 1. p. p. 8. num. 15. Ariſt. 1. polit. 3. Et propter malos piſces non rumpimus retia, *c. quiſque, 24 q. 1.* & propter vnum ictum non cadit arbor. *Neuiz. lib. 4. ſylu. nupt. num. 37.* Atque ita quoque contra Lycurgi inſtitutum, quod tempus poſtea antiquauit, *diſputat*
Iulius Bellus in Hermet. polit. lib. 1. in pr. ipſa ſacra ſcriptura ſicuti † 91
mercaturam commendat, *vt ſupra & pſ. 107. v. 23.* ita nobis prodidit
nauigationes regum † Iudaicorum, vt Salomonis, 3. *Reg.* 3. 92
2. *paral.* 8. Ioſaphati, 3 *Reg. 22. v. 49.* Arabum, I*obi. 28.* in Ophir, † 93
quæ putatur eſſe Peruuia Caroli V. auſpiciis detecta. Vnde aurũ dictũ eſt Ophirizum, *Iob. 28. v. 15.* & contracte obrizum. *Reiner. in*
meth. hiſtor. fol. 3. Goth. ad edict. Iuſtin. 11. in pr. Cuiuſmodi † nauiga- 94
tiones non ſaltem quæſtum proferunt, ſed etiam locorum notitiam nobis aperiunt. Gallis, *inquit Cæſar. lib. 6.* propinquitas & transmarinarum rerum notitia multa ad copiam atque vſus lar- 95
gitur. Atque hac ſola nauigatione maritimæ † ciuitates ad ſummam potentiam & diuitias aſpirant. Quam ſi hodie Anſeaticis ciuitatibus adimas, ad caſas & egeſtatem ipſis redeundum eſſet, *verbo Ciceron. lib. 3. de Repub.* Hæc de præſcriptionis materia dicta ſufficiant. In qua ſi alicui extra oleas vagatus videbor, id commerciorum neceſſitati iuxta ac vtilitati condonabit.

CAPVT XXVI.

De acceſſione Inſulæ.

SVMMARIA.

1 *Acceſſionis nomen ambiguum.*
2 *Alluuio eſt acceſſio.*
3 *Specialis acceſſio.*

4 *Diſtinctio dominij directi & vtilis hodie proba.*
5 *Acceſſiones in genere quid ſint.*
6 *Acceſſoria quænam dicantur?*
7 *Augmenta & incrementa.*
8 *Pertinentiæ, appertinentiæ.*
9 *Acceſſorium requirit principale.*
10 *Sublato principali tollitur acceſſorium.*
11 *Totum eſt vniuerſale vel integrale.*
12 *Nomina vniuerſalia quot ſint?*
13 *Vniuerſalia augmentum & deminutionem recipiunt.*
14 *Membra totius vniuerſalis æqualia.*
15 *Vniuerſalia etiam futura includunt.*
16 *Iuriſdictio extenditur ad augmentum.*
17 *Acceſſio acceſſionis eſſe non poteſt.*
18 *Principale id eſt, quod maius eſt.*
19 *Acceſſorium principali potentius non eſt.*
20 *Magis dignum trahit ad ſe minus dignum.*
21 *Æque principale acceſſionis loco non eſt.*
22 *Pertinentiæ ſubſtantiales vel deputatæ.*
23 *Alluuionum incrementa ſunt de pertinentiis.*
24 *Ciuiles pertinentiæ quænam?*
25 *Inſulæ ſunt pertinentiæ ciuiles.*
26 *Inſula fictione quadam continenti iungitur.*
27 *Fictionis efficacia.*
28 *Regulam pro ſe habens tutus eſt.*
29 *Conceſſo principali conceduntur pertinentiæ.*
30 *Acceſſorium ſequitur ſuum principale.*
31 *Augmentum accedit principali.*
32 *Vnio rerum reducit eas ad eandem eſſentiam.*
33 *Acceſſorium etiam pretioſius cedit ſuo principali.*
34 *Augmentum hereditatis eſt pars hereditatis.*
35 *Appertinentiæ regulantur iure totius.*
36 *Ex augmento rei acquiritur dominium.*
37 *Acceſſorium à ſuo principali inſeparabile.*

38 Eadem

Digitized by Google

38 *Eadem res diuerſo iure non cenſetur.*
39 *Vendita prouincia inſula vendita cenſetur.*
40 *Pertinentiarum nomine veniunt flumina & inſulæ.*
41 *Item iuriſdictio omnimoda.*
42 *Pertinentia à lege, ſtatuto vel conſuetudine ordinantur.*
43 *Conceſſis regalibus conceduntur flumina & inſulæ.*
44 *Inſulæ prouinciarum acceſſiones.*
45 *Inſula quandoque rationem principalis obtinet.*
46 *Britannia Angliæ acceſſio.*
47 *Venetia multarum regionum domina.*
48 *Venetorum potentia.*
49 *Inſula natura à continenti ſeparata.*
50 *Mutata conditione principalis mutatur etiam acceſſorij.*
51 *Conditio rebus ſic ſtantibus, tacite ineſt.*
52 *Acceſſio eſt perſonalis vel realis.*
53 *Inſularum incrementum an ſit reale.*
54 *Qualibet res tranſit cum ſua cauſſa.*
55 *Cauſſæ nomine veniunt acceſſiones.*
56 *Occupatio eſt acceſſio perſonalis.*
57 *Augmentum quando non ſequatur principale.*
58 *Acceſſio eſt naturalis, vel artificialis.*
59 *Augmentum vel naturale vel artificiale.*
60 *Naturale ad dominum, induſtriale ad vaſallum pertinet.*
61 *Modo hoc ſit ſeparabile à feudo.*
62 *Augmenta quando hereditatem augeant.*
63 *Alluuio auget hereditatem.*
64 *Factum non eſt ad alios tranſmiſſibile.*
65 *Allodialia feudo coniuncto quando feudalia fiant.*
66 *Inſula manufacta an ſit allodialis vel feudalis?*
67 *Quilibet ſibi acquirit.*
68 *Naturalis amor ſui ipſius.*
69 *Ordinata caritas à ſeipſo incipit.*
70 *Materia ædificationis in dominio non attenditur.*
71 *Mutata forma ſpecificationem parit.*

 72 *Mutata*

72 *Mutata forma res noua efficitur.*
73 *Rei mutatio interrumpit præſcriptionem.*
74 *Solum inſulæ manufactæ inſpiciendum.*
75 *Non eſt plus in cauſſato quam in cauſſa.*
76 *In flumine feudali inſula quoque feudalis eſt.*
77 *Dominus impenſas refundere tenetur.*
78 *Propter impenſas retentio competit.*
79 *Intereſt noſtra retinere potius, quam repetere.*
80 *Principale & acceſſorium eodem iure ad nos pertinet.*
81 *In augmento non eſt plus noſtrum, quam in acceſſorio.*
82 *Incrementum inſulæ ad quem pertineat?*
83 *Feudiſtarum diſcrepantia.*
84 *De intellectu §. ſi quis de manſo.*
85 *Dictio omne generalitatem denotat.*
86 *Parmenſis opinio approbatur.*
87 *Alluuionis incrementum ſemper poſſidetur.*
88 *Vaſallus plenius ius habet uſufructuario.*
89 *Locutio generalis ſæpe reſtringitur.*
90 *Diſtinctio incrementi latentis & patentis.*
91 *Vera Dd. ſententia de vtroque incremento.*
92 *Pacta inueſtituræ circa incrementa ſpectanda.*
93 *Lex contractus ſeruanda.*
94 *Quibuſdam reſeruatis cætera tranſeunt.*
95 *Probatio reſeruationis ad quem pertineat.*
96 *Vaſallus quando teneatur inueſtituram probare.*
97 *Incrementum quando totum ad vaſallum pertineat.*
98 *Vaſallus quale dominium in incremento habeat.*
99 *Inſula eodem iure tenetur, quo principale feudum.*
100 *Parmenſis opinio incerta.*
101 *Nemo ſuum iactare præſumitur.*
102 *Contrahentes plerumque ad ius commune reſpiciunt.*
103 *An vaſallus domino viam ad inſulam concedere teneatur?*
104 *Via quandoque ex neceſſitate debetur.*
105 *Via non ſolum per terram, ſed & per aquam præſtanda eſt.*

107 *Super-*

106 An noua inueſtitura incrementi nomine requiratur?
107 Superuacua non requiruntur.
108 An vaſallus ad maius ſeruitium teneatur?
109 Emphyteutæ penſio an augeatur?
110 Schraderi opinio.
111 Modicum incrementum non attenditur.
112 Ex magno incremento augentur ſeruitia.
113 Seruitia nominatim non expreſſa non debentur.
114 Pro decremento terræ decreſcunt ſeruitia.
115 Abundans cautela non nocet.
116 Emphyteuta habet vtile dominium.
117 Vaſallus & emphyteuta ſunt fratres.
118 Argumentum à feudo ad emphyteuſin bonum.
119 Veterum opinio reprobatur.
120 Superuacuæ diſtinctiones adhibendæ non ſunt.
121 Emphyteuta plenius ius habet quam vſufructuarius.
122 Sicut & vaſallus plenius ius habet.
123 Theſaurus inuentus an ad emphyteutam pertineat?
124 Theſaurus pro dimidia parte inuentoris eſt.
125 An emphyteutæ penſio augeatur?
126 Baptiſtæ Parmenſis opinio.
127 Ex emphyteuſi non ſoluitur penſio æquiualens.
128 Differentia emphyteuſeos & locationis.
129 Ex ſex contractibus transfertur vtile dominium.
130 Reſoluto iure dantis reſoluitur ius accipientis.
131 Cenſuarius rei cenſiticæ plenum dominium habet.
132 Cenſuarius ab emphyteuta differt.
133 Cenſus ex re propria, penſio ex aliena præſtatur.
134 Coloni à cenſuariis differunt.
135 Præbendario an accedat inſula?
136 Canonicus eſt quaſi fructuarius.
137 Baptiſtæ Parmenſis contradictio.
138 Quo iure principale tenetur, eodem & augmentum.
139 Res reſtitutioni obnoxia reſtituitur cum augmento.
140 Augmenta dotis augent dotem.

141 *Augmentum dotis eodem iure gaudet, quo dos.*
142 *Statutum de lucro dotis pertinet ad eiuſdem augmentum.*
143 *Legatum & fideicommiſſum reſtituitur cum augmento.*
144 *Maioratui incrementa cedunt.*
145 *Conditionale dominium eſt in pendenti.*
146 *Dominium in aere ſtare non poteſt.*
147 *Conditionale dominium potentia noſtrum eſt.*
148 *Quælibet res tranſit cum ſuo augmento.*
149 *Dominium noſtrum eſt, quod ſub conditione reſoluitur.*
150 *In iudiciis realibus augmentum reſtituitur.*
151 *Fundus retrouenditioni obnoxius an augmentum ſecum trahat?*
152 *Contrariæ Dd. opiniones.*
153 *Præiudicia vtriuſque opinionis.*
154 *An ob augmentum accedens pretium retrouenditionis creſcat?*
155 *Emtor non poteſt rem emtam venditori obtrudere.*
156 *Contrahenti licet pactum pro ſe appoſitum contemnere.*
157 *Theſſauri opinio æquitati conſentanea.*
158 *An augmento inſulæ augeatur pignus?*
159 *Acceſſio auget pignus.*
160 *Creditorem pignoratitium interitus pignoris afficit.*
161 *Partus ancillæ auget pignus.*
162 *Licet in fructu non ſit.*
163 *Inſula manufacta non auget pignus.*
164 *Pignoris cuſtodia eſt apud creditorem.*
165 *Venditor in augmento rei venditæ hypothecam non habet.*
166 *Alluuionis incremento augentur ſeruitutes.*
167 *Perſonarum prior ratio habenda.*
168 *Vſusfructus inſulæ non pertinet ad vſufructuarium.*
169 *De vſu idem quod de vſufructu ſtatuendum.*
170 *Vſuarius in multis vſufructuario comparatur.*
171 *Pauli ſententia explicatur.*
172 *Vſusfructus eſt ſeruitus perſonalis.*
173 *Alluuionis proprietas non pertinet ad vſufructuarium.*
174 *Ratio differentiæ inter alluuionem & inſulam.*

Ratio

Digitized by Google

175 *Ratio rationis reddenda eſt.*
176 *Parmenſis ratio examinatur.*
177 *Aquæductus ſeruitus non tranſponitur.*
178 *In ruſticis prædiis locus intermedius ſeruitutem impedit.*
179 *Ratio generalis eſſe debet.*
180 *Seruitus omnis odioſa.*
181 *Qualibet res præſumitur libera.*
182 *Item allodialis.*
183 *Item poſſideri ex cauſſa minus oneroſa.*
184 *Qualibet res à natura libera naſcitur.*
185 *Indefinita locutio in odioſis futura non includit.*
186 *Odioſa non porriguntur ad augmenta.*
187 *Seruitus paſcendi an ad inſulam porrigatur?*
188 *Regalia ſeruitutem non admittunt.*
189 *In locis incultis cuiuis paſcere licet.*
190 *Littora Friſiæ paſcuis vicinorum expoſita.*
191 *Ius paſcendi certis terminis incluſum.*
192 *Seruitus non extenditur.*
193 *Aucto ouium numero non augetur ſeruitus.*
194 *In locis incultis quatenus paſcere liceat?*
195 *Per munimenta vſus promiſcuus tollitur.*
196 *Saltus bannales.*
197 *Flumina bannalia.*

ACceſſionis † vocabulum, vt pleraque alia, in iure no- 1
ſtro ambiguum eſt, & modo generaliter, modo ſpecialiter accipitur. Generaliter pro omni augmento vel additamento quod vel perſonæ vel rei accedit, *l. 44. §. 4. de O. & A. l. 50. ad SC. Trebell. l. 5. in pr. ff. de fideiuſſ. l. 2. de in diem add. rubr. ff. de vſur. & ibi Cuiac.* Quo ſenſu etiã alluuio † ac- 2
ceſſio dicatur, *in l. 7. §. 1. de peric. & com. l. 9. §. 4. de vſufr. l. 15. in pr. leg. 64. de euict.* Petr. Peck. *ad c. 42. de R. I.* Specialiter pro eo acquirẽdi modo, quo aliena materia † ſpeciei noſtræ intexitur. §. 26. *Inſt. de R. D.* 3
De poſteriori ſignificatu hic nõ agimus, neque de priori quatenus acceſſio eſt modus acquirendi dominij, *de quo Vult.* 1. *I. R.* 70. *numer. 36, De iis enim modis in præcedent. cap. actum.* Sed quatenus

acceſ-

ferri poſſunt,vt familia,*l.195.de V.S.*collegium *l. Neratius,ff. eod.*
territorium,*l.239.*§.8.*eod.* vniuerſitas *l.1.quod cuiuſque vniu.* ciuitas
Reſp.*l.8.quod cuiuſq; vniuerſ.l.22.de fideiuſſ l.fin.C.de SS Eccleſ.Eberh.*
*in lo.69.*Atque hæc vniuerſalia † cũ ſui natura acceſſionem & de- 13
ceſſionem patiantur,*l.178.§.1.de V.S.l.2.de hered.vend.l.50.de V. O.*
*Cuiac.2.obſ.*30.&augmentum & diminutionem recipiant,*l.40.de*
*pecul.l.20.§.3.de petit.hered.*id quod poſtea acceſſit, acceſſio quidẽ
totius,non vero ſingularum partium dici poteſt,*l 5.& ſeq.de R.V.*
quia partes quodammodo † ſunt æquales.*l.44.de ædil.ed.Hotom.* 14
*conſ.106.n.*4. Nam cum ſingulæ partes ſuam propriam ſpeciem
habeant:*l.23.§.5.de R.V.l 30.in pr de vſucap.*non poterit iis per ac-
ceſſionem aliorum quidquam adiici.*l.36.de æd.ed.* Itaque huiuſ-
modi vniuerſalia † etiam futura includunt,*l.4.l.18.l.pen.l.*41.*de pe-* 15
*tit.hered.*Ita grege legato,etiam quæ poſtea accedunt,ad legata-
rium pertinent.*l.21.de leg.1.§.18.inſt.eod.l.3.de inſtru.leg.* Et heredi-
tate vendita,etiam id præſtandum eſt,quod poſtea acceſsit,*l.*2.§.
3.*de hered.vend.Cuiac.2.obſ.*30. Et familiæ nomine etiam famuli
poſtea accedentes veniunt.*l.19.de inſtru leg.Alex.conſ.178. vol. 2.*
*Iacobin.de S.Georg.in verb.Et cum molendinis,num.6.*Et iuriſdictio ca-
ſtri † cõceſſa extenditur etiam ad augmentum.*l.cum fundus,de leg.* 16
2.l.8.de leg.1.Couar 2.pract.quæſt.vol.2 Et aucta potentia exemti,au-
getur etiam ipſa exemtio.*Brunus de augm.9.concl.num.3.Gilman. 2.*
*deciſ.54.num.*56.Quod in vniuerſalibus minus dubij recipit. In
aliis non ſemper obtinet.*Eberh.in d.lo.8.num.13.in fi.infra.num.193.*
Deinde ſæpe controuerſum eſt, vtra pars alterius acceſsio dici
debeat.*ſupr.ca.15.n.43.& ſeq.*Itaque cum † acceſsio acceſsionis eſ- 17
ſe non poſsit:*l.51.§.1.de petit.hered.l.15.l.19.de vſur. And.Kohl.in ex-*
*erc.legal.16.num.*22.principale aliquod requiritur,quod † maius ſit 18
ac totius inſtar obtineat,*arg.l.3.in pr.de ſepar.l.11.teſta.quemad.aper.*
vel ratione quantitatis,vel qualitatis,vel dignitatis,vel etiam tẽ-
poris.*Eberh.in lo.116,num.2.& ſeq.* Vnde principalis cauſſa,vtpote
† potentior,magis quam acceſſoria attenditur,*l.5.de fideiuſſ.* quia 19
acceſſorium non poteſt quid maius ſuo principali continere,
*Honded.vol.1.conſ.91.num.5.*Neque eo potentius eſſe.*Gail.1.p.p.5.*

20 *num.19.* Et magis † dignum trahit ad ſe minus dignum, *c. quod in dubiis, de con e rit. Eccleſ. Tiraq. de retract. §.1. gl 7. num. 81. & §.30 gl. 2. n. Ioh. Frider. Sol. de dote q. 18. n. 6. VVeſemb. conſ. 4. n. 69.* Et abſurdum eſſet hominem digniorem ei rei quæ minoris eſt accedere.
21 *l. 44. de ædil. edict.* Niſi vtrumque † æque principaliter veniat, *d. l. 5. de fideiuſſ.* Tunc enim neutrum vt alterius acceſſio conſideratur. *Gail. d. cap. 5. n. 21.* Hinc iam alia diſtinctio naſcitur, qua pertinen-
22 tiæ † dicuntur, aliæ ſubſtantiales, aliæ deputatæ: *Pet. Mindan. d. ca. 20. ſupra cap. 15. n. 16.* Sicuti diuiduum & indiuiduum natura vel iure dicitur. *Gædd. de contr. ſtipul. ca. 6. concl. 22.* Illæ natura rei accedunt, vt incrementa alluuionum, quę fundo principali ita vniuntur, vt vno Spiritu cum eodem contineantur. *d. l. 30. in pr. de v-*
23 *ſucap. l. 23. §. 5. de R. V.* Atque ita alluuionum † incrementa eſſe de pertinentiis territorij reſpondit *Tiber. Decia. conſ. 123. n. 27. & ſeq.* eſſe partem prædij ſiue territorij *Riminald. conſ. 223. per tot.* Eoque reſpiciens *Ioh. Sibrand. ad Statut. Lubec. p. 1. ſect. 11. num. 17.* inter fructus iuris territorialis refert, quidquid terra marique per alluuionẽ adiicitur. Iſtæ deſtinatione hominũ conſtituuntur, *Gail. 1. d. p. 6. n. 29.* Lege enim ſtatuto, conſuetudine, teſtamento, vel
24 pacto adhoc deputantur, quod pertinentiæ † eſſe debeant, *Alex. conſ. 14. n. 5. vol. 7. Papienſ. in pract. tit. 34. gl. 5. Mindan. & Knich. dd. lo. Tileman. de Bening. p. 1. ſynt. dec. 5. vot. 5. n. 3.* Hinc dicitur, quod vſus & deſtinatio magis facit pertinentias, quam iuriſdictio vel homagium. *Tiraq. de retract. §. 36. gl. 3. num. 4. VVeſemb. conſ. 4. num. 70. 88.*
25 *& 106.* Huius generis ſunt inſularum † incrementa, natura quidẽ à fundo continente diſcreta, *d. l. 9. §. 4. de vſufr.* à lege tamen addita, *l. 9. de iudic.* Tametſi enim inſula ponte forte continenti con-
26 iungi † nequeat, poteſt tamen imperio ac bello, etiam in remotiſſimo mari ſita, vt de Romanis Africam affectantibus loquitur Florus, *lib. 2. de geſt. Rom. 2.* Atque hæ pertinentiæ ciuiles, quamuis in multis iuris articulis eodem loco cum naturalibus habeantur,
27 *l. 29. §. 2. de leg. 1.* quia fictio tantum operatur in caſibus fictis, † quãtum veritas in caſibus veris, *l. 1. de adopt. Gail. 2. obſ. 127. num. 6.* tamẽ magis incertum eſt, quando ex voluntate contrahentium con-

ceſſæ

Digitized by Google

ceſſæ cenſeantur. Itaque ſępe grauiſſimas diſſenſiones cauſſantur. Interim regulam † qui habet pro ſe, habet intentionem 28
ſuam fundatam. *gl in l. omnis definitio, de R. I. Decius in l 1. ff eo. numer. 8.* eique ſtatur, quo vſque probetur exceptio. *l. 5 de probat. Eberh. in top. in lo. 9. n. 12.* Regula autem eſt, quod † conceſſo principali, 29
concedantur omnes pertinentiæ, *Matth. Stepha. lib 2. de iuriſd. p. 2. lib 7. n. 53. & ſeq.* quia acceſſio cedit principali. *l. 19 §. 13. de aur. arg. leg.* Et acceſſorium † ſequitur naturam ſui principalis. *c. acceſſorium, & ibi Dyn de R. I. in 6. Socin. in reg. 4. Eberh. in lo. Benekend. ad l. 1. memb. 5. 4. part. n. 15 de R. I.* quia eſt quid indiuiduum à ſuo principali, ratione dependentiæ. *l. tunc inutile, ff. de pecul. leg. Bart. in l. Græce, 8. §. 7. de fideiuſſ. Menoch. in 5. remed. retin. poſſ num. 129.* Et augmẽtum † ſequitur naturam eius, cui accedit *l ſi ex toto, l. quod in re, §. ſi* 31
quis poteſt. de leg. 1. l. etiam, vbi Dd. C. de iure dot. leg. 11. §. 7. de Public. in rem. Decian. reſp. 60. num. 11. vol. 3. & reſp. 52 num 51. cum ſeqq. vol. 1. Sixtin. de regal. c. 8. num. 22 Conſil. Marpurg. lib. 2 conſ. 14. num. 91. cenſeturque eiuſdem eſſe naturæ, cuius eſt principale. *c. fin. §. 1. de conceſſ. præb. l 8. C. de iure dot. Hotom. Conſ. 106. numer. 6.* & portio accreſcens ſapit naturam portionis cui accreſcit *de leg. ſi ex toto, de leg. 1.* Et ſecundum eius naturam regulatur. *Honded. vol. 2. conſ. 84. num. 67.* Quoties enim res alteri † vnitur, efficitur eius natu- 32
ræ, cuius eſt res cui vnitur, *gl. in c. p. 1. ne ſed. vac. lib. 6 Dd. in cap. ſuper eo. de præbend. in 6. Moller 4. ſemeſt. 46. Zobell. p. 2. different. 46.* Et vnionis ea natura eſt, vt vnita reducat ad eandem eſſentiam. *Conſil. Marp. 14. num 103.* Et quod acceſſorie venit ad alterum, vnum atque idem exiſtimatur cum ſuo principali. *Bald. & Dd. in leg. cum dotem, in fi. C. de iure dot. Crauet. conſ. 478. num. 5.* in tantum, vt acceſſorium † principali cedat, licet ipſo principali ſit maius, dignius 33
& pretioſius. *l. 19. §. perueniamus, de aur. arg. leg. l. cum annum, §. fin. eod. Ludou. Roman. ſing. 622 Crauet. conſ. 808 numer. 7. d conſil. Marpurg. 14. num. 93.* Et augmentum † rei hereditariæ, cum efficia- 34
tur pars eius fundi, cui acceſſit, fingitur etiam eiuſdem defuncti fuiſſe. *Decian. reſpon. 52. numer. 63. volumin. 1. Regner. Sixtin.*
 vol. 2.

35 *vol.2.conſ.14.num.34.* Et appertinentiæ † reguntur iure totius. *l. Caius, §. Titius, de leg. 2. l. prædiis, 6. §. Titio, de leg. 3. Iaſ. & alij in l. 3. in pr. de A. P.* Et pars accedens præſumitur eſſe eius naturæ, cuius eſt principale. *VVeſemb. conſ. 4. nu. 70.* Hinc Sebaſt. Medices hanc ge-
36 neralem regulā ponit, quod † dominiū rei acquiratur ex augmēto ipſius, quando ſcilicet eſt præexiſtentis rei ſuperueniens acceſsio vt ſit pars eius, tam in quantitate, quā in qualitate: *eamque multis exemplis confirmat in tract. de acq. poſſ. à n. 168. vſque ad n.* 183. Imo etiam effectus ſententię, per quam mihi aliquid adiudicatur, trahitur ad augmentum, & vice verſa obſtat exceptio rei iudicatæ ratione augmenti. *Tib. Decia. d. reſp. 52. num. 53. vol. 1.* Eodem modo
37 acceſſorij † ſeparatio à principali damnatur, quoties connexa ſeparationem neſciunt, *Crauet. conſ. 592. num. 11. & conſ. 858. numer. 4.* quia connexorum eadem ratio ac idem iudicium, *ſupra ca. 24. nu.*
38 89. Et vna & † eadem res diuerſo iure cenſeri non debet. *Menoch. 2. arb. iud. quaſt. caſ. 37. num. 8. d. conſ. Marp. 14. num. 99.* Vnde
39 vendita † prouincia, inſula adhærens prouinciæ quoque vendita cēſetur. *l. 13. §. fin. & l. ſeq. de act. emt. l. 41. §. 6. de l. 3. l. 27. de inſtru. leg. l. 9. de iudic. Gomez. lib. 2. varia. reſol. 2. num. 13. Gail. 1. p. o. 6. num. 27.* & pręſcripta prouincia cenſetur quoque præſcripta inſula, *Gail. 2. obſ. 68. num. 5.* ſicuti pręſcripto toto cenſentur omnes eius partes præſcriptæ, *Abb. in c. dilecti num. 4. de arbit.* niſi poſtea acceſsiſſent *l. ege, 16. in fi. de except. rei iud. Coler. in c. aud tis, num. 26. & ſeq. de præſcript.* Quod multo magis obtinet, ſi caſtrum vel territorium cum pertinentiis ſit conceſſum: *ſupra. cap. 26. num. 92.* Quia pertinen-
40 tiarum † nomine veniunt inſulæ, *d. l. 9. de iudic. Tiber. Decia. d. conſ. 123. num. 27.* Item flumina publica, ſiquidem de conſuetudine ſit pertinentia, *Roſenthal. de feud. ca. 5. concl. 30.* Item molendina flu minibus impoſita, *Iacobin. de feud. in verb. de caſtro, numer. 7. & in*
41 *verb. & cum molend. in fi.* Item iuriſdictio † cum mero & mixto Imperio, *Couar. pract. queſt. 1. num. 10. VVeſemb. conſ. 95. num. 20. Scipio Gētil. lib. 3. de iuriſd. num. 23.* Item piſcationum reditus. *Iacob. in verb.*
42 *& cum piſcat.* Denique omnia illa, quæ vel lege, † vel ſtatuto, vel conſuetudine deſignata receptaque ſunt, vt rei alicui accedant, *vt ſupra*

vt ſupra dictum, & confirmatur per c.1.extra de cenſib.cũ c. contingat, extra de decim. Innocent. in c.cum ad ſedem, de reſtit. ſpol. Bald. in conſ. 245. vol.3. Socin. conſ.47. num.4. vol.1. Decius conſ.516. num.27. Vult.1. Feud.5. num.7. in fi. Boſſius in tit. de regal. num.39. Idem operatur generalis conceſsio † regalium, quia conceſsis regalibus cenſetur quoque 43
caſtrum conceſſum, *Iacob. de feud. in d. verb. & cum caſtro, Boſſ. d. tit. de regal. num. 38. arg. c. ſi ciuitas, de ſent. excom. in 6. l. prædiis, 91. §.4. & 5. de leg.3.* Item flumina *Boſſ. tit. de flumin. num.12. Capoll. lib.2. de ſeruit. 26. num.19. Roſenth. d. concl.30.* Conſequenter etiam inſulæ † quæ ſunt 44
in fluminibus *ſupra. ca.24. num.96.* Ideo recte reſponderunt Tiluthæ inſulæ Euphratis incolæ, cum ad deditionem à Iuliano Cæſare ſollicitarentur; cum interiora occupauerint Romani, ſe quoque vt regnorum ſequelas victoribus acceſſuros. *Marcell. lib. 24. ſupra ca.15. num.17.* Hæc ita obtinent, ſi quod vt plurimum contingit inſula ſit continentis acceſsio. *l.9. de iudic.* Alia ratio eſt, ſi inſula rationem † principalis habeat. Tunc enim continens ter- 45
ra eſt acceſsio inſulæ, & id quod minus videtur, in veritate eſt maius, *Eberh. in lo.116. num.17.* Ita Angliæ † regnum aliquando in 46
Britanniam Galliç prouinçiam imperium promouit. *Sigebert. Gemblac. in chron.* Et hodie Venetorum † Reip. multæ partes Italię 47
adhærent. Vt propterea plurale nomen meruerit vrbs. De qua ita *Gobelin. in Coſmodr. ætat.1. ca.5.* Venetia non tantum conſiſtit in ciuitate, ſed in pluribus. Vnde Liguria & Æmilia, licet ſint diſtinctæ prouinciç Italiæ, tamen pars Venetiarum ſiue Venetiæ aliquando nominantur. *ſupra. ca.3. num. 25.* Vrbes Italiæ quæ ad ſtatum † Venetorum pertinent, vna cum titulo acquirendi enu- 48
merat *Thuſc. vol.8. conc. pract. lit. V. concl.70.* Quam potentiam quo aſtu conſecuti ſint Veneti prodidit *Comina lib.2. de bell. Neap.* Eos Hunnorum aduentu in proximas maris Adriatici inſulas fugiẽtes ex ruina Scaligerorum Principum Italiæ creuiſſe *innuit Ioſeph. Scal. Caſtigat. in Catul. fol.42.* Neque enim inſula eſt † pertinentia 49
natura cohærens continenti, vt eſt incrementum alluuionum, *l.9. §.4. de vſufr.* ſed talis quæ continenti adhærens ſui natura ſeparari poteſt, *Minda. lib.2. de proceſſ. Cam. 20. num.9.* Fieri enim poteſt,

quod inſula prouinciæ vni adhærens, alteri adiiciatur, vel ex ac-
50 ceſſorio principale fiat. Quod ſi ergo † mutetur conditio fundi
principalis, mutabitur etiã inſulæ *l. 63. §. 19 pro ſoc'o.* quia augmẽ-
tum regulatur ſecundum naturam ſui principalis, *Honded. vol. 2.
conſ. 84. n. 67.* Vnde ſi principalis fundus non amplius ad me per-
tinet, non pertinebit etiã inſula poſtea nata. *l. egi, 26. in fi. de except.
rei iud.* Eoque pertinent regulæ: mutata conditione rei, mutatur
ius, *l. 137. §. 6 de V. O* & conditionis ſtatus. *gl. in c. ne quis, 22. q. 2.* Vn
51 de omnis diſpoſitio in ſe tacitam † conditionem habet: rebus ſic
ſtantibus: *l. quod Seruius, 8. & ibi gl. & Dd. de cond. ob cauſſ. Benekend. ad
l. 1. part. 4. memb. 4 limit. 4. de R. I.* ſi res in eadem cauſſa maneat: *l.
38. in pr. de ſolut. gl. in c. quemadmodum, extra de iureiu.* Deinde etiam
52 hæc diſtinctio obſeruanda eſt, qua acceſſio alia † perſonalis eſt,
quæ perſonæ accedit, *l. 10. de precar.* alia realis quæ rei. *l. 44. §. 3. de
O. & A. Vult.* 1. I. *R. 64. in pr. Mindan. d. cap. 20. num. 11. Iuxta quam gl. in
l. ſerui electione, 5. §. vlt. de leg. 1 recte docet*, ſi augmentum perſonæ cõ-
tingat, tum illud non cedere legatario, cedere autem ſi rei lega-
tæ accedat, *approbante Couar. d. c. 2. pract. quæſt. num. 6.* Vt multum
53 differat, ad quam partem alluuionis ac inſulæ incrementum †
pertineat. Et quidem *Bapt. Parmenſ. lib. 1. de alluu. 2. num. 4. & ca.
5. num. 7.* vtrumque ius reale ſtatuit non perſonale, *arg. l. 33. in fi. de
vſufr. l. 26. in fi. de except. rei iud. Gædd. in l. 25. num. vlt. de V. S. & ib. al-
leg.* Quod veriſſimum eſt, quatenus incrementum illud fundo
vel prouinciæ ratione pertinentiarum accedit, quia realis eſt ac-
ceſſio *l. 7. §. 1. de A. R. D. §. 20. Inſt. eo. l. 34. de R. V. d. l. 33. de vſufr. l. 1. C.
de alluu.* vbi pars fundo accedere & accreſcere dicitur. *Hotom. d.
conſ. 106. num. 7.* Ex quo & illud ſequitur, quod fundus ſemper
54 cum ſua cauſſa † ad poſſeſſorem tranſeat, *l. 67. de contr. emt.* et-
iam iniuſtum & prædonem, *l. 12. quem. ſeru. am. l. 12. comm. pr. d.* quia
quælibet res ambulat cum ſua cauſſa, *l. 23. §. 2. de ſeru. ruſt. l. 12. §. 2.
fam. herciſc. l. 18. §. 2. de pign. act.* hoc eſt cum omni commodo & o-
nere, *l. ſi ſeruitus, de S. R. P. l. 1. C. de impon. lucrat. deſcript lib. 10. l. 8. §. fin.
de nou. oper. nunc. Hartm. Hartm. lib. 2. cap. 1. miſcell. obſ. 20.* tranſeat et-
iam

ſam cum alluuionis inſularumque incremento, quia cauſſæ † no- 55
mine etiam acceſſiones veniunt, *rubr. ff. de vſur. Et quæplura alia
paulo ante adduximus.* Cæterum quando per occupationem † ac- 56
quiritur inſula, ibi hæc conſideratio ceſſat, quia acceſſio perſo-
nalis eſt, ſine vllo reſpectu fundi principalis acquiſita. Itaq; per-
ſonam non egreditur, *arg. l. 68. l. 196 de R. I. c. 7. eod. in 6. l. 25. de pact.*
ſed inſula occupata propriam ac ſeparatam conditionem à con-
tinenti habet. *l. 7. §. 1. pro emt. ſupra ca. 22. num. 79.* Eoq; referri poſ-
ſunt exceptiones ſupra poſitæ regulæ, quod augmentum † non 57
reguletur ſecundũ naturam ſui præexiſtentis, quando inter v-
trumq; diuerſitatis ratio militat. *l. ſi finita, 15. §. 14. de dam. inf. Bart. in
l. damni infecti, 18. § ſi is qui, 5. ff. eod. Albert. Brun. in d. tract. de augm.
concl. 5. n. 23. Schrader. de feud. part. 10. ſect. 6. n. 182. Sebaſt. Med. de acquir.
poſſ. n. 183. & ſeqq. Cravet conſ. 389. n. 5. & conſ. 506. n. 6 & conſ. 817. nu.
2. Sixtin. lib. 2. conſil. Marpurg. 14. num. 165. Gail. 1. p. p. 5. n. 26.* vel ſi ſit
caſus ſpecialis. *Cravet. conſ. 972. num. 72.* Præterea acceſſio alia na-
turalis † eſt, vt alluuionis inſulæque incrementum, (hoc enim di- 58
uerſo reſpectu & naturale & ciuile dici poteſt) alia artificialis, vt
inædificatio, implantatio, exaggeratio: *Vult. 1. I. R. 70. Gædd. ad leg.
23 n. 4. de V. S.* quarum hæc acceſſio perſonalis eſt, illa realis. Quæ
doctrina in feudis magnum vſum habet, vbi Dd. duplex incre-
mentum ſtatuunt, aliud † naturale, quod ſine vllo hominis facto 59
contingit, quale eſt alluuionis ac inſulæ: aliud induſtriale, quod
vaſalli opera ac induſtria acceſſit, quorum illud ad dominum † 60
feudi, hoc ad vaſallum pertinere volunt, *Bald. in cap. 1. §. ſi quis de
manſo, II. ſi de inveſt. feud. 1. F. 4. arg. c. 1. §. è contrario de inveſt. de re alien.
2 F. 8. leg. fin. C. de alluu. Schrad. de feud p. 5. cap. 6 num. 26. d. conſ. Mar-
purg. 14. num 128. & ib. all. Vult. d. cap. 70 Hartm. Piſtor. lib. 3 quæſt. 42.*
ſi ſcilicet incrementa ſint extrinſeca, † quæ à ſolo ſeparari ac per 61
ſe ſubſiſtere poſſint. Tũc enim allodialia ſunt, ac feudo finito nõ
ad dominũ, ſed ad heredes vaſalli pertinent, *d. c. 1. §. è contrario, &
ibi Iacob de Beluiſ. Aluarot. Andr. de Iſern. Prapoſ. Matt. de Afflict.
& alij, quos allegat Schrad. de feud. p. 2. p. 9. princ. ſect. 2. num. 8.*

Roſenth.

62 *Roſenth.de feud.ca* 10.*concl.*43.*num.*7.Ita augmenta † hereditaria,
quæ poſtea accedunt,augent hereditatem,ſed illa tantum , quæ
ſunt naturalia,*l.*20.§.3.*de petit.hered.* quia ſine vllo hominis facto
aut onere rebus hereditariis accreſcunt,vt fætura pecoris,*d.l.*20.
63 §.3.*de petit.hered.l.*25.*in fi.eod.l.*8.*l.*11.*fam.herciſc.l.*9.*C.eod.*item † al-
luuio:*l.*16 §.3.*fam.herciſc.Parmenſ.lib.de alluu.*16.*in fi.Hartm.Piſtor.li.*
3.*q.*42.*num.*47.non vero etiam augmenta induſtrialia , quia ex-
trinſecus perſonæ hæredis accedunt.*d.l* 20 §.3.*de petit.hered.l.*5.*de*
64 *ſeparat.*Factum † autem vel induſtria,quæ perſonæ cohæret, non
eſt ad alios tranſmiſſibilis. *Menoch.*3.*de præſumt.præſ.*47.*num.*15. *arg.*
*l.*51.*de ſolut.*Et quãdo augmenta poſſeſſoris opera ſumtibus & in-
duſtria accedunt,tunc ſeparatam naturam & conditionem ha-
bent.*Garſ.in tract.de expenſ.ca.*22.*num.*4.*& ſeq.d.conſil.Marpurg.*14.
65 *num.*161.Neque obeſt , ſi huiuſmodi augmenta † allodialia deſti-
natione vaſalli feudo aliquandiu coniuncta fuerint, quia non i-
deo feudalia efficiuntur. *Menoch.*3.*præſ.*99.*num.*6.Zobell *p.* 2. *dif-*
*ferent.Sax.*26.*d.l.*3.§.1.*pro emt.*niſi actu quodam ſufficiente natura
eorum alterata & transmutata fuerit.*Iacobin.de feud.verb. dictique*
*vaſalli,num.*6.*Hartm.Piſtor.d.q.*42.*num.*40 *& ſeq.* Roſenth. *de feud.d.*
*lo.concl.*43.*num* 28.*Schrad.p.*2.*part.*9.*princ.ſect.*9.*num.*8. Hinc er-
66 go de inſula à vaſallo manu † facta quæritur , ſi illa quoque æque,
vt occupata allodialis fieri,& vaſallo accedere debeat ? Certum
enim eſt id incrementum feudo vnitum non eſſe,*l.*9.§.4.*de vſufr.*
ſed vaſalli opera ſumtibus & induſtria productum,*d.*§.*è contrario,*
67 2.*feud.*8.quod quilibet ſibi † non alij acquiſiuiſſe præſumitur.*Bart.*
in l.Titium & Maeuium,ff.de admin.tut.Bald. in tract. de duob.fratrib.
*cohabit.num.*7.*Menoch.*3.*præſumt.*46.*num.*1.*Maſcard.concl.*619. Et ra-
68 tio in naturali affectione fundatur,quæ ſemper † maior eſt erga
nos ipſos,quam erga alios. *Ariſt.*2.*polit.*5. Imo quilibet ſeipſum
magis diligit in vngue pedis quam alterum in vertice capitis, *vt*
*dixit Bald.in conſ.*312.*lib.*4.*repetit Borch.de feud.ca.*7.*num.*41.Ordina-
69 ta enim † caritas incipit à ſeipſo.*l.præſes.*6.*C.de ſeruit & aqua ca. qui*
*vult,*19.*diſt.*3.Roland.à Vall.*conſ.*86.*num.*69.*vol.*1.Et licet ex terra &
70 aqua feudali conflata forſitan ſit inſula manufacta, tamen † ma-
teriam

Digitized by Google

teriam in ædificando ad acquirendum dominium non ſufficere *dictum eſt cap. 20. n. 25. Ioh. Gæd. d. ad l. 14. de V. S.* Forma autem † quæ 71
dat eſſe rei, hic ſubſtantialiter ita mutata eſt, quod ex terra facta ſit aqua. Vt ſpecificatio quædam dici poſſit. *§. cum ex aliena, 25. Inſt de R. D.* Quo ipſo non eadem † res, ſed noua & alia à priori eſſe 72
videtur, *iuxta doctrinam Bart. in tract. de alu. & verb. ſtricta ratione, n. 1. Hotom. illuſt. quæſt. 8. arg. l. 7. §. 5. de A. R. D.* quia qui faciem mutat, nouum quid facere dicitur. *l. 6. & ibi Iaſ. de l. & l. 3. §. fin. de term. mot. Schrad. de feud. p. 6. cap. 6. numer. 115. VVeſemb. in parat. de nou. oper. nunc. num. 6. Vnde dicit Cepolla lib. 2. de ſeru. ruſt. 4. num. 97.* ſi è terra factus ſit lacus vel ſtagnum, ſiue impetu aquarum, ſiue induſtria mea, quod † interrumpatur præſcriptio, quaſi alia res ſit facta, 73
quia primo erat terra, nunc facta eſt aqua mutato elemẽto. *Bald. in l. vn. in vlt. chart. in pr. C. de confeſſ.* Cæterum vt vt hæc ita ſeſe habeant, † tamen attendendum eſt, ad quem ſolum ſiue fundum 74
inſulæ manufactæ pertineat, *d. c. 20. num. 25.* Si enim illud à domino directo feudi non dependet, non poterit quoque inſula manufacta feudalis eſſe, ne plus † ſit in cauſſato, quam eſt in cauſſa, 75
contrac. cum dil. &a, extra de confirm. vt. & inut. Et vbi cauſſa non eſt efficax, ibi nec poteſt eſſe cauſſatum efficax. *l. cum quis decedens de leg. 3. Gail. 2. obſ. 1. num. 8 Hering. de fide iuſſ. cap. 10. n. 109.* Quod ſi fundum † inſulæ manufactæ, ſiue flumen ſit, ſiue mare, fiduciario 76
iure à domino recognoſcat vaſallus, æquum erit, vt ipſam quoque inſulam recognoſcat. *§. ſi quis de manſo, & ibi FF. ſi de inueſt feud.* quia ædificando domini conditionem deteriorem facere non potuit. *l. 13. alias, æquiſſimum, §. fructuarius, de vſufr. d. §. è contrario, 2. F. 8.* Interim impenſas & meliorationes † refundere tenetur do- 77
minus, caſu quo ad ipſum feudum, ſine culpa vaſalli reuertitur, *arg. l. 8. l. 11. C. de om. agro deſert. c. 1. extra de reſtit. in int. & ibi Dd. Roſenth. cap. 10. concl. 43. Schrad. p. princ. 9. ſect. 2. n. 35. Vult. de feud cap. 11. num. 113.* modo neceſſariæ ſint, vel ſaltem vtiles. *l. 38. de R. V. l. 5. C. eod. l. 36. §. fin. de petit. hered. Roſenth. d. concl. 43. num. 105. Menoch. rem. 15. recup. poſſ. num. 522.* Quod quouſque fiat, vaſallo eiuſque heredibus ius retentionis † competit *l. 5. de impenſ. in res dot. l. 18. §. fin.* 78

79 *commod.* quia intereſt † impenſas per exceptionem retinere potius, quam per actionẽ repetere *l.59.de furt.l.15.de fideiuſſ.Hartm. Piſtor.d.q.42.n 30.lib.3. Qua de re vide elegant. Goth. Anth.diſp.feud.12.th. vlt.& ib.all.* Ex ſupradictis ſatis intelligitur regula, quo iure præ-
80 dium principale † ad nos pertinet, eodem etiam incrementum accedens ad nos pertinere. *Brun.de augm.concl.17.in pr.Sebaſt.Med. de acquir.poſſ.gl.1 p.1.numer.168.Conſil.Marp.vol.2.conſ.14.numer.200. Hartm.Piſtor.d.lib.3 q.42.nu 50.* ſiue latens illud ſit, ſiue patẽs *Bart. in Tyber.p.1.verb.noſtro, Parmenſ.2.de alluu.9.in fi.& cap.16.per tot.* hoc eſt, ſi principale pleno iure ad nos pertinet, pertinebit etiam augmentum *l.id quod,7.in pr.de peric.& com.§.cum autem, verſ.ſed etſi, de emt.vend.* Si iure minus pleni dominij vel directi, vel vtilis ad
81 nos pertinet, non poterit plus noſtrum eſſe in † augmento, quam eſt in principali. *l.quod iugera,§.1.de leg.1.l.ſi ergo, 11.§.pen.de public. l. item ſi,9.§ 4.de vſufr.Coraſ.in cent. SC.Tholoſ.cap.95.* Ex quibus facile
82 reſolui poteſt, quæſtio ſpinoſiſsima ad quem incremẽtum, † tam alluuionis, quam inſularum pertineat, ad dominum ne, an ad vaſallum? *Quam tractant FF.in c.1.§.ſi quis de manſo,ſi de inueſt.contro.fuerit.1.F.4.* ſed ita varie † & ambigue, vt vix habeant, vbi pedẽ figãt
83 *v.Schrad de feud.p.5.cap.6.* Itaq; cum longa ſit materia & longę ambages, *vt ait Zaſ.in tract.feud.p.6.num.47.* aſſumemus ſaltem illa, quæ principaliter ad inſulam pertinent. Quod Dd. patens & ſeparatum incrementum vocant. Pro fundamento, præmitten-
84 da eſt quæſtio, de quonam incremento agatur *in d.§.ſi † quis de manſo*, an de latenti vel patenti, an vero de vtroque? *Andr.de Iſern. in d. §. ſi quis de manſo, numer.* 13. de vtroque agi putat, quia verba indiſtincte prolata, indiſtincte etiam ſunt accipienda. *l.de pretio,8.de Public in rem.* præſertim cum ſint genera-
85 lia. Qualis eſt dictio † omne Nam omne qui dicit, nihil exclu-
86 dit. *l.à procuratore,C.mand.l.Iulianus,de leg.* 3. Sed *Bapt. † Parmenſ. lib.2 de alluu.11.n.8.* textum de ſolo inſularum incremento accipiendum eſſe docet quia hoc ſolum & poſsideri & non poſsideri
87 poteſt, quod in alluuionis incremento † propter vnitatis naturã

vſu

vſu non venit. Id enim cum indiſtincte ac ſemper ad vaſallum
iure vtilis dominij pertineat, *arg. l. 9. §. 4 de vſufr. iunct. c. 1. in fin. in
quib. cauſſ. feud. amit.* Obertus de Orto diſpoſitioni iuris communis
relinquere *arg. vnc. 2. F. 1.* ac tantum circa inſulæ incrementum
plenius ius vaſallo † conſtituere voluit, quam iure ciuili fructua- 88
rius habebat, eo quod vaſallus illo fortius ac potentius ius, imo
vtile dominium habet, *Bald. in c. vn. 8. 1. de inueſt. in re alie.* quod etiã
ad heredes tranſmittit. *§ hoc quoque, de his qui feud. dar. Parmenſ. d. c.
11. num.* 10. Neque obeſt generalis locutio † omne incrementum 89
quia contrahitur & limitationem recipit à lege, *Laudenſ. in d. §.
ſi quis de manſo. n. 10. per gl. in fi. C. ſine cenſ.* quaſi dicat Obertus, omne
incrementum ſeparatum. Præſertim cum ipſa reſtrictio gene-
ralis ſit, plures ſub ſe comprehendens ſpecies inſularum, natura-
lium, fortuitarum, manufactarum, *arg. l. 27. §. 15. ad L. Aquil.* Hoc
preſuppoſito videndum eſt, quid ſentiendum ſit de diſtinctione
FF. inter † incrementum latens ſiue vnitum, & apparens ſiue 90
ſeparatum, quorum illud vulgo vaſallo, hoc domino tribuunt.
Aluarot. in d. §. ſi quis de manſo, 1. F. 4. Ruin. conſ. 7. numer. 12. lib. 12.
cum de vnito incremento *in d. §. ſi quis*, nihil diſponatur. Ita-
que recte ſtatuitur, vtriuſque incrementi dominium † directum 91
ad dominum pertinere, vtile vero ad vaſallum. *Baro Schenck. in
d. § ſi quis, numer. 5. & ibi Matth. de Afflict. item in deciſ. Neapol. 267.
Iul. Clarus lib. 4. ſent. quæſt. 88.* niſi dominus aliquod ius in ipſa curte
ſiue caſtro pro ſe retinuerit, vel alia pacta † de futuris incremen- 92
tis cum vaſallo inierit. *Roſenth. d. cap. 10. concl. 44. numer. 22. & a-
lij all. à Goth. Anth. de feud. 8. th. vlt. Parmenſ. lib. 2. de alluu. 9. in fi. &
cap. 16.* Cum enim quilibet legem rei ſuæ dicere, & in obli-
gatione quædam excipere poſſit, *l. 13. §. vlt. de act. emt. leg. 80. in pr.
de contr. emt.* æquum eſt, vt lex † contractus & inueſtituræ ſerue- 93
tur. *leg. 1. depoſ. leg. 23. de R. I. cap. 1. §. fin. quid ſit inueſt. Aluarot. in d. §.
ſi quis de manſo, numer. 5.* Alioqui ius commune & feudale at-
tenditur, *de quo ſupra, cap. 24. numer.* 88. Et quibuſdam reſer-
uatis † cætera conceſſa videntur, *Knich. de pact. inueſt. cap.* 94

 1. nu.

1.*num.114.* *Qua de reſeruatione vide Parmenſ.d.c.11.§.1.* Cur ergo, inquis, vaſallus oneratur probatione *in d.§.ſi quis de manſo,* cum do-
95 mino potius incūbat probatio † reſeruationis factæ, quippe quæ
non præſumitur, niſi probetur, cum ſit facti? Reſpondetur, vaſal-
lum ideo hic onerari probatione, quia dicit, omne incrementū
96 ad ſe pertinere † per inueſtituram. *arg.l.2.de probat.* Et tunc vel
non eſt in poſſeſſione incrementi, & tenetur inueſtituram pro-
bare, vel per breue teſtatum, vel per pares curiæ: vel eſt in poſ-
ſeſſione incrementi, & liberatur ſolo iuramento. *Ita docet Parmenſ.*
d.cap.11.ſecutus Ardizonem qui verſ.vlt.cum princ.ſi quis de manſo,con-
iungendum cenſet. Et hoc poſterius, fortaſſe propter dignitatem
domini, cui ius magis fidei habet, quam vaſallo. Si vero domi-
97 nus nihil ſibi reſeruauerit, in ipſa curte tunc omne † incrementū
inſularum ad vaſallum pertinebit, ſiue vaſallus id poſſideat, ſiue
non. *Parmenſ.d.lc.* quia dominus per ipſius fundi, caſtri vel territo
rii inueſtituram omne incrementum, tam præſens, quam futu-
rum, conceſſiſſe videtur *Bald.in d.§.ſi quis de manſo,num 3.per l.inter*
ſocerum,§.cum inter,de pact.dotal. Cum vero *in d.§.ſi quis de manſo,*
expreſſe dicatur, quod fidelis incrementum hoc iure feudi obti-
nere debeat, conſequens eſt, id feudo ita vniri, vt manente eo, v-
98 ſusfructus ac vtile dominium † ad vaſallum pertineat, eo vero
ſublato, vna cum reliquo feudo ad dominum reuertatur, vt ſupra-
99 dictum in *Schrad. de feud.p.5.cap.6.num.26.* quia eodem iure † acqui-
ritur & poſſidetur, quo ager, cui adiecta eſt. *Hartm.Piſtor.d.q.42.n.*
100 *49.* Quamuis vero *Bapt.Parmenſ. lib.2.de alluu.12.§.2.* dubitanter
eo tranſeat, ſi vaſallus inueſtituram cum omni incremento ex-
preſſe acceperit, tum incrementi futuri plenum dominium va-
ſallo conceſſum cenſeri, *arg.§.rurſus,ſi de inueſt.controu.* ne verba in-
ueſtituræ ſint ſuperuacua, ſed aliquid operentur, *l.ſi quando, in pr.*
de leg.1. tamen illi accedere non audemus, quia non eſt præſumē-
101 dus dominus † totum ius ſuum iactare, & directum dominium à
ſe abdicare voluiſſe. *l.25.in pr.de prob.at.l.50.de ſolut.l.97.eod. Marſil.*
in ſingul.57 Aluarot.in d.§.ſi quis,nu.2. ſed potius in inueſtitura ad
102 ius † commune reſpexiſſe. *Menoch.lib.6.de præſumt.10. Franc. Ma-*
tic.de

ti c. de coniect. vlt. vol tit. 6. n. 1. Vt taceamus, quod ſic incrementa non amplius iure pertinentiarum venirent, ſed à ſuo principali auellerentur, contra quā ſuperius dictū. Quid ſi vero incrementū iure reſeruationis ad dominum pertineat, & inſula nata fuerit, ad quam † dominus, non niſi per loca feudi peruenire poſsit, an vaſallus domino ſeruitutem viæ gratis concedere tenebitur? 103 *Affirmat And. de Iſern. & cum eo Aluarot. in d. §. ſi quis de manſo, num. 6. arg. l. 2. §. recte, ſi ſeru. vind.* Quia ſicut domino prouidetur de incremento, ita eidem etiam prouiſum cenſetur de omnibus, ſine quibus illud incrementum ſibi eſſet inutile, *arg. l. 1. de iuriſd. l. 1. §. 1. ſi vſufr. pet. l. 10. de ſeru. vrb.* Et quoties quis ad prędium ſuum peruenire non poteſt, neceſſario † ipſi via à vicinis præſtanda eſt, 104 *Dd. in l. 11. C. de ſeru. & aqua. l. 14. §. 1. quemad. ſeru. am.* ne ei prædium ſuum ſit inutile. *l. ſi quis, de relig. & ſumt. Tholoſ. 4. ſyntagm. 14. num. 4. Boer. deciſ. 322. num. 9. Capoll. de ſeruit. ruſt. 1. num. 21. Frid. Mindan. lib. 2. de proceſſ 38 num. vlt.* Neque enim transuolare aliena prędia vt auis poteſt. Præſtabit igitur vaſallus domino ſeruitutem † 105 viæ itineris & actus ad inſulam, non ſolum in terra, ſed etiam in flumine, *l. 3. §. 2. de aqua cottid.* Quo caſu vero incrementum hoc ad vaſallum pertinet, quæritur an is eo nomine † nouam inueſtituram à domino petere teneatur? 106 Quod negat *Aluarot. in d. §. ſi quis, n. 7. Parmenſ. d. cap. 10 n. 6. Decian. reſp. 123. num. 71. vol. 3. Conſil. Marp. vol. 2. conſ. 14. n. 108. per c. ſed & res, per quos fiat inueſt.* Quia cum prima inueſtitura etiam inſulas futuras vi ipſa comprehendat, nō opus erit nouam & ſecundam inueſtituram huic ſuperaddere, quia actu † ſuperuacuo nemo onerandus eſt, *l. 6. C. de emanc.* & in 107 Legibus ſemper ſuperfluitas vitatur, *l. vn. C. de nud. iure Quirit.* præſertim cum accedens incrementum reliquo feudo iure accreſcēdi vniatur, *arg. l. 26. §. 2. de pact. dot. leg. 8. C de iure dot. l. 59. §. 3. de hered. inſt.* Huic cognata eſt quæſtio, an eius incrementi ratione vaſallus † ad maius ſeruitium obligetur? Negat *And. de Iſern in d. §. ſi quis, quem probat Parmenſ. lib 2. de alluu. 19. n. 3.* Pro quo facit, quod ſicuti penſio emphyteutæ † non augetur, ſi rem ſterilem in emphyteuſin acceptam, fæcundiorem reddiderit, 108 *Boer. deciſ Burdeg.*

*50.num.8.Conſil.Marpurg.14.vol.2.num.*182.*arg.l.2.C.de præd. nauic.*
ita etiam penſio coloni propter immodicam vbertatem non au
getur.*l.25.§.6.& ibi Salicet.Fulgoſ.Caſtrenſ.ff.locat.l.14.de leg.3.* Con-
110 trarium ſtatuit † *Schrad.de feud p.5.cap.6.num.26.* quia cum vaſal-
lus ex inſula poſtea nata vſumfructum percipiat, æquum quo-
que videtur, eatenus ipſi ſeruitia accreſcere, vt æqualitas ſerue-
tur *v. Schrad.p.2.q 9.princ.ſect.9.num.2.& ſeqq.c.cum M. Ferrar.& ibi
CC.extra de conſtit.* Putamus, diſtinguendum, vtrum magnum
111 vel paruum ſit † incrementum. Hoc enim ſi ſit, inciuile fuerit va-
ſallum ad nouam obligationem maiuſque ſeruitium obſtringi,
arg.l.1.C.de iure emphyt. quia modica non iurantur.*l.4.de reſt.in int.*
Et modicum damnum quilibet æquo animo ſuſtinere debet.*ca.
terrulas,12.q.2. Rofred.in ſum.p.6.verſ.vtrum cenſes,num.3.* Vnde in
rebus Eccleſiaſticis modicis alienatis non requiritur ſolemnitas,
in rebus maioris momenti alioqui neceſſaria *Guid.Papæ.deciſ.156.*
112 *Trentacinq.lib.3.reſol.1.de rerum alien.num.32.* Quod ſi † magnum
ſit inſulæ incrementum, vnde plurimum prouentus percipere
poſſit vaſallus, æquum erit, eius quoque partem dominum par-
ticipare, ac eatenus ſeruitia augeri.*arg.l.2 C.de alluu.* vbi pro allu-
uionis incremento tributum augetur. *Quomodo & Aluarot.ſen-
tire videtur in d.§.ſi quis, num.7.* Quia in conceſſione feudi et-
113 iam nullis ſeruitiis expreſſis, tamen ſeruitia vſitata † debentur,
arg.c.vn.in fi.in quibus cauſſ.feud.amit.2.F.23 Borch.de feud.cap.1. num.
114 *29.* Et ſane ſicut pro decremento † terræ releuantur onera ac
ſeruitia,*d.l.2.C.de alluu.l.4.§.1.de cenſib.l.15.§.2.& 3.l.25.§.6.locat.* ita
etiam pro incremento augeri debent, vt lucrum cum damno cõ-
penſetur,*l.19 fam.herc.l.23.pro ſocio. Parmenſ.d.cap.19.num.* 8. At-
que in hunc finem tutius fortaſſe fuerit, eius incrementi inueſti-
turam, vel ſaltem renouationem inueſtituræ à domino obtinere,
vt in ſimili docet Roſenth.cap 6.q.33.num.4.& ſeq.Vult.de feud.cap.7.n.
115 *97.* quia abundans † cautela non nocet.*l.81.l.94.de R.I.* In em-
phyteuta idem fere ius receptum eſt, quod in vaſallo, quia & i-
116 pſe † vtile dominium rei emphyteuticæ habet,*l.1.& 2.ſi ager vect.*
l.poſſeſſo-

l.poſſeſſores, vbi Bart. C. de fund. patrim. illudque ad heredes träſmit-
tit. Iul. Clar. in §. emphyteuſis, q. 28. Borch. de feud. cap. 3. nu. 14. Vnde va-
ſallus & emphyteuta ſunt † fratres eiuſdem naturæ : Specul. in tit. 117
de feud. §. quoniam. verſ. 40. Similes autem fratres ſimilia quoq; ca-
putia geſtant. ſupra. cap. 22. n. 96. Et argumentum à feudo ad em-
phyteuſin † bonum eſt, & facit ad multa, ait Eberhard. in top. in lo. 29. 118
num. 3. & ſeq. & vice verſa ab emphyteuſi ad feudum, Iaſ. in l. 1. Col.
12. C. de iure emphyt. Borch. conſ. 1. q. 1. Quamuis vero Dd. veteres† hic 119
quoque diſtinguant inter latens & patens incrementum, quaſi
hoc ad dominum, illud ad emphyteutam pertineat, gl. in l. 1. C. de
iure emphyt. & ibi Bald. Salic. & Dd. comm. Specul. tit. de emphyt. §. 1. num.
157. tamen non debet hic diuerſitas iuris conſtitui, neque ſuper-
uacuę † diſtinctiones induci, contra l. 23. C. ad SC. Vell. l. vlt. in pr. C. 120
depoſ. ſed vtriuſque incrementi dominium directum domino, v-
tile emphyteutæ relinqui. Borch. d. c. 3. Parmenſ. lib. 1. de alluu. 22. du-
cto argumento, non ab vſufructuario, ex l. 9. §. 4. de vſufr. ſed poti-
us à vaſallo, ex d. §. ſi quis de manſo, quia emphyteuta † plenius ius 121
habet, quam vſufructuarius Parmenſ. d. c. 12. n. 4. licet diuerſum ſtatuat
Alex. Trentacinq. lib. 1. reſol. de conſuet. n. 9. ſicuti etiam vaſallus † ple- 122
nius ius habet fructuario. Hartm. Piſtor. lib. 3. quæſt. 42. numer. 48.
Cum enim emphyteutam periculum diminutionis rei emphy-
teuticæ, ſaltem quo ad vtile dominium, damno afficiat, l. 1. C. de iu-
re emphyt. eundem etiam augmenti commodum locupletabit. l. e.
2. C. de alluu. l. ſecundum naturam, de R. I. Atque hæc ratio ex æquita-
te naturali deſumta vel ſola ſufficit. Cui Parmenſ. in d. cap. 12. num.
4. aliam addit, quod theſauri † inuentio in ſolo emphyteutico 123
ad emphyteutam pertineat. Specul. tit. de locat. §. fin. q. 152. qui ta-
men ad vſufructuarium non pertinet. l. 63. §. 3. de A. R. D. Sed
hoc argumentum nihil ſtringit, cum æque pro dimidia tantum
parte theſaurus emphyteutæ acquiratur, §. theſauros, Inſt. de R.
D. l. vn. C. de theſaur. Gothofr. in l. 2. C. de iure emphyt. ac vſufructuario
leg. 7. §. 12. ſolut. matr. VVeſemb. de feud. cap. 12. numer. 4. & vaſallo, Ha-
kelman. illuſt. diſp. 7. th. 6. idque propter inuentionis præmium
d. §. theſauros. Hinc eſt, quod theſaurus † repertus à vidua 124
in fundo

Digitized by Google

in fundo dotalitio,inter ipſam, & heredes defuncti mariti diui-
ditur. *Mell.adConſtit.Saxon.p.2.conſt.53* Saluo tamen iure regali.*de*
*quo diximus cap.*11.*n 48.* Itaque cum vera differentiæ ratio, qua-
re inſulæ ad fructuarium non pertineant,*de qua paulo poſt*,ceſſet in
emphyteuta,ceſſare etiam debebit diſpoſitio. *d.l.9.§.4.de vſufr.*
125 An igitur in emphyteuta quoque eius incrementi † nomine au-
gebitur penſio? *gl.in d.l.1.C.de iure emphyt.* priori diſtinctioni ſuæ
innititur, vt reſpectu latentis incrementi non augeatur, ſed bene
reſpectu apparentis, id eſt inſulæ. A qua ita recedit *Cynus in d.*
l.1. vt penſionem numquam augeri velit. *vid. Valaſc.de iure emphyt.*
126 *q.17.num.7. Aliter Parmenſ.* † *lib.2 de alluu 19. nodum ſoluit*, vt ſi mo-
dicus tantum canon præſtetur in recognitionem dominij, ille
per incrementum inſulæ accedens non magis augeatur, quam
per inundationem diminuatur. *Parmenſ.d.lo.cap.*18. *Donell lib.9.cō-*
*ment.iur.ciuil.*14. Si vero æquiualens penſio pręſtetur, tum ſicut
illa per inundationem deminui poteſt. *c.3.extra de locat.* ita & per
incrementum accedens augeri debet. *Parm.d.lo.*19. Sed cum prę-
ſuppoſita Parmenſis pleraque ſint controuerſa, & per illa em-
phyteuta fere ſemper tutus eſſe poſſit, quia ex emphyteuſi num-
127 quam † vel rariſsime ſoluitur penſio æquiualens, ſed tantum mo-
dicus canon in recognitionem dominij, *iuxta Bart.in l.1.n.4. & ibi*
128 *Sichard.n.27.C.de iure emph.Valaſc.q.1.n.9.&* 10. quo ipſo † a locatio-
ne & conductione differt: *Borch.de feud.c.3.num.11.* tutius erit em-
phyteutam vaſallo coniungere, & in vtroque eandem diſtinctio-
nem, quam ſupra dedimus admittere. *v. Iaſ.in l.1. C. de iure emphyt.*
gl.ad art.29.lib.2. Landtr. *n 2.* Quæ de vaſallo & emphyteuta di-
129 cta ſunt, eadem etiam obtinebunt in † contractu ſuperficiarij, lo-
cationis ad longum tempus, libellarij & precariæ, ſiquidem hi
ſunt ſex contractus, per quos vtile dominium in accipientē trāſ-
fertur, directo penes dantem remanente, *vt docet gl.in l.1.§.1.ff. de*
*ſuperfic. Aluarot.in proœm.feud.n.vlt. Eberh.in top.in lo.29.n.*88. Nam
& incrementi dominium vtile apud accipientes erit, durante cō-
tractu, eoque reſoluto ad dantem reuertetur. *Parmenſ.d.cap.12.nu.*
130 *vlt.* quia † reſoluto iure dantis extinguitur ius accipientis. *l. Sta-*
tius

Digitized by Google

ſtius Flor u, ff. d. iure fiſci l. peto, § prædium, de leg. 2 Bor. h. d. cap. 3. nu. 43. & ib. alleg. Et vice verſa, aucto iure datoris, augetur etiam ius accipientis, Alb. Brun. de augment. concl. 15. & 16. Conſil. Marpurg. 4. nu. 79. vol. 1. tam in contractibus quam in teſtamentis. Moll. ſ. ſemeſt. 51. Atque hoc de conductore ad longum tempus nominatim tradit Parmenſ. d. c. 12. c. 16 num. 12 à quo tamen cæteri fratres ſeparandi non ſunt. Quid autem de † cenſuario ſtatuendum? Et cum 131
hic ſuæ rei, ex qua cenſum præſtat, plenum dominium tam directum, quam vtile habeat, Dd. in l. 1. C. de iure emphyt. Frider. Martin de iure cenſ. c. 1. num. 80. Eberh. in top. in lo. 31. num. 2. Valaſc. de iure emphy. q. 13. n. 1. & q. 32. n. 27. eoque multum differat † ab emphyteuta: Dan. 132
Moll. ad Conſtit. Auguſti Elect. p. 2. cap. 29. ſequitur incrementum accedens, ſiue latens ſiue apparens, ipſi pleno iure accreſcere, neque propterea cenſum (qui ex re propria † præſtatur, penſio ex 133
aliena, gl. in c. conſtitutus, verb iuxta ratam, de relig. domib.) nullatenus augeri poſſe, cum cenſus plerumque ſit modicus, veluti capus Moll. d. lo. Falco. ſupra cap. 24 num. 21. A quibus tamen multis modis differunt † coloni, de quorum varijs generibus v. gl. ad art. 54. 134
lib. 1. Landtr. Aluarot. in pr. feud. n. 44. Ita de incremento inſulæ præbendæ additæ, an cedere debeat præbendæ formatæ, an vero 135
capitulo, & ſic Eccleſiæ acquiratur, diſputat Parmenſ. lib. 2. ca. 15. vbi pro Eccleſia concludit, eo quod præbendarius ſiue † canoni- 136
cus æquiparetur fructuario, iuxta gl. in c. 2. de pecul. cler. ſeu potius vſuario, iuxta Parmenſ. d. lo. in. vlt. vt merito eodem iure vti debeat ex l. 9. §. 4. de vſufr. v. Canoniſt. in c. cum M. Ferrar. extra. de conſtit. Sed hic merito à Parmenſi † quæras, quomodo incrementum inſula- 137
re Eccleſiæ acquiri poſſit, cum res ſacræ & religioſæ vtpote nullius in bonis, ius alluuionis & inſularum non habeant? ex ſententia eiuſdem Parmenſ. lib. 2. c. 1. Aut ergo prior deciſio claudicabit, aut ſaltem hoc poſterius præſuppoſitum. De quo cap. ſeq. videbimus. Quod ſi iure quaſi † dominij ad aliquem pertineat prædiũ prin- 138
cipale, puta à non domino emtum, etiam inſula accedens eodẽ iure habebitur. l. 11. §. 6. de Public. in rem act. l. 7. §. 1. & ibi. l. ... Eadem ratio eſt, ſi dominium reſtitutioni † ſit obnoxium, vt con- 139

tingit in fundo dotali cuius maritus quidem dominus eſt conſtã-
140 te matrimonio, *l. dotale, 13. §. 2. de fund. dot.* ſicuti etiam augmenti †
eius, *l. 48. §. 1. de iure dot.* quod ampliari dotem vocat Iuriſconſul-
tus *in l. 47. eod.* at finito matrimonio eam vna cum augmento re-
ſtituere tenetur. *l. 7. §. 12. ſolut. matr. l. 4. de iure dot.* Quibus omni-
141 bus caſibus augmentum dotis † eodem iure ac priuilegiis gaude-
bit, quibus ipſa dos. *l. 26. §. 2. de pact. dot. l. 8. C. eod. Rol. à Vall. in tract.
de lucro dot. cap. 100.* quia priuilegium competens principali, locum
habet in eius augmento. *Hond vol. 2. conſ. 84. n. 68.* Et pactum vel
142 ſtatutum † de lucranda dote, locum etiam habet in eius augmen-
to. *d. l. 20. Cynus & Bald. in l. ſi conſtante, 19. C. de don. ant. nupt. Ioh. Fri-
143 d r. Sol. de lucro dot. q. 7.* Idem obtinet in fundo legato † vel ex fi-
deicommiſſo reſtituendo. *l. ſæpe, 16. d. leg. 3. l. 24. §. 2. de leg. 1.* Quia
re per fideicommiſſum relicta vel legata aucta, augetur ipſum le-
gatum vel fideicommiſſum *l. ſeruum filij, §. ſi area, de leg. 1. Brun. d.
concl. 15. Conſil. Marp. 14. numer. 80.* Vnde medii temporis augmẽ-
ta legatario ac fideicommiſſario reſtituenda ſunt. *l. 3. de fund. in-
ſtru. l. 19. in pr. eod. l. 21. de leg. 1 Gomez. li. 1. variar. reſol. 12. num. 16. Deci-
144 an. reſp. 123. in 3. dub. d. conſ. Marp. 14 num. 81.* Idem de † maioratu
(vt Hiſpani vocant) dicendum eſt, quia eius bona tranſeunt ad
ſucceſſorem cum omni augmento. *Mo in lib. 1. de primoge. 26. nu.
145 17. Teſſaur. deciſ. 140. num 3.* In conditionali † dominio intereſt, v-
trum illud ſub conditione ad nos pertineat, an ſub conditione à
146 nobis abſcedat. Priori caſu, quamuis dominium in † aere ſtare
non valent, *vt reſpondit Menoch. conſ. 568. numer. 13.* tamen quo ad
nos, ad quos aliquando peruenturum ſperatur, eſt in pendenti, *l.
147 12. in fi. de vſufr. l. 19. §. 5 de caſtr. pecul* adeoque potentia † ac ſpe tan-
tum noſtrum eſt, *l. 10. & ſeq. de V. S* non actu. *l. 54. l. 55. de V. S.* Qua-
lis eſt caſus *in l. 11. de lib. & poſt. de quo Ludouic. à Saa de primogen. nu.*
24 Vnde etiam qualecunque dominium vocat Iuriſconſultus *in
l. 11. §. 5. de except. rei iud.* Hoc ergo qui habet in fundo principali,
148 habebit etiam in eius augmento, quia exiſtente conditione res †
tranſit cum ſua cauſſa & augmento. *l. 12. §. 2. leg. 23. §. 2. fam. herciſc.*
149 Poſteriori caſu dominium † plenius ad nos pertinet, adeoque a-
ctu eſt

Digitized by Google

ctu eſt noſtrum,licet exiſtente conditione reſoluatur. *l. 66. de R. V.l.205.de R.I.*Tuum eſt,quod ſub certa lege tuum eſt, *ait Senec.7. de benef.12.*Itaque non poteſt ab eo ſeparari augmentum,quod interim acceſſit,quia non homini, ſed rei accreuit.*l.31. in fi. de vſufr.*Ita pendente iudicio † rei vindicationis ac familiæ herciſcũ- 150
dę,ſi quod incrementum prædio acceſſerit, finito iudicio reſtituendum eſt.*l.idem eſt,de R.V.*&euicto prædio euincitur ſimul incrementum accedens.*l.ex mille,64.§.quod ſi modo,1. de euict. Parmenſ.d.cap.16.num.24.& ſeqq.*Huc pertinet celebris & contrariis Dd.opinionibus inuoluta quæſtio, de fundo † retrouenditioni 151
obnoxio, *de quo eſt in l.13.de pign.act.l.2.C.de pact.int.emt.* Nam is quãuis interim fiat ementis,*arg.l.ſi ex duobus,4.§.ſed & Marcell. de in diem addict.* eiuſque lucro fructus cedant, *d.l.2. C.de pact. int. emt.*tamen retrouenditione facta reſtituendus eſt , cum omni cauſſa & incremento,& ſic etiam cum inſula interim accedente,*arg d l.64 § 1.de euict.l.10.§.1.quib.mod.pign.vel hypot.*Hanc ſententiam late tuẽtur † *Tiraq.de retract. conuent.§.fin.q.14.Frider. Mar-* 152
*tin.de iure cenſ.cap.6.num.59.Bapt.Parmenſ.lib.2.de alluu.10.Phil.Hanon diſp.3.de diuerſis reg.iur.ad l.10.q.3.& ib.alleg.*Contrariam ſententiam tenent *Menoch.conſ.26.vol.1.quem ſequitur Fachin.2. controu. 6. Cagnol.in repet.poſt l.2.C.de pact.int.emt.q.59. num.189.* ac iuxta eam in Senatu Pedemontano in † prima inſtantia pronunciatum 153
teſtatur *Ant.Theſſaur.deciſ.140.* licet in reuiſorio iudicio prior obtinuerit.*vide Zoanet.de emt.& vend.cap.11.num. 139.* Cæterum quoad reſtitutionem incrementi inſularis cum principali fundo Dd.fere conueniunt , ob neceſſitatem augmenti vniti cum ſuo principali.Sed de æſtimatione augmenti † manet controuerſia, 154
anne illud emtor reuendens lucrifacere debeat,eo quod is damnum deminutionis ac deteriorationis,ſi quod interea contigiſſet,ſibi habere coactus fuiſſet,*l.pen.C.de ſolut.* Neque enim is rem emtam & deteriorem † factam venditori inuito pro eodem pre- 155
tio obtrudere potuiſſet,*d.l.pen.C.de ſolut.l.2.C.de reſcind.vend.*quippe in cuius gratiam pactum reluitionis appoſitum fuerat. *l.6. C. de pign.act.l.1.§.45.depoſ.l.30.de reb.cred.*Id autẽ cuiuis † negligere 156

licet.*l.pen.C.de pact.Bart.in l.51.ff. ccat.* Itaque augmenti pretium emtoris commodo addicit,eamque opinionem ſic veram credit
157 ſicut eſt Euangelium, *Teſſaur.* † *d.deciſ.140.in fi.arg.l.id quod,13.§.14. l.53.de actio.emt.l.1.C.eod.*certe æquitati cõſentanea videtur,*leg.ſecundum naturam,de R.I.Fachin.d.cap.6.*Sequitur de pignore, an il-
158 lud quoque augeatur, † ſi fundo oppignorato inſula acceſſerit. De alluuionis incremento res clara eſt,*ex l.18 §.1. de pignor.act. l.26.in pr.de pignor.* De inſula diuerſum ſentit *Parmenſ. 2. de alluu. 5.num.vlt.& cap.16.num.14.* Quaſi illius incremento pignus non
159 augeatur. Sed cum generaliter omnis † acceſſio augeat pignus,*d.l.18.§.1.& 2.de pign.act.l.21.eod.l.29.§.1.& 2.de pign. act.* tam futura quam præſens,*l.fin.C.in quib.cauſſ.pign.* Et alluuionis nomine vt plurimum inſula comprehendatur,*ſupra.cap.18.n.132.*non eſt,cur hic inſulam à fundo principali ſeparemus,eiuſque commodum
160 creditori † pignoratitio inuideamus, *arg.l.12.§.fin.de furt.* præſertim cum ad eundem quoque interitus pignoris ac deminutionis damnum redundet.*l.6.de pignor.l.25.§.1.eod.* Neque obeſt,quod inſula ſeparatam eſſentiam à fundo ſeparato habet;quia etiã par-
161 tus † ancillæ ſeparatus eſt à matre,*l.1.§.1.de vent.inſp.l.fin.de A.R.D.l.42.de euict.*& tamen auget pignus.*l.26.§.fin.de pign.leg.29.§.1.eod.l.1.C.de part.pign.l.1.ff.de Sal.interd.* Ex quo ita firmiter cõ-
162 cludi poteſt:ſi partus ancillæ licet † in fructu non ſit,*l.28.§.1.de vſur.§.in pecudum,*l.*de R.D.*pignus tamen auget:eadem ratione etiam inſula accedens,licet in fructu non ſit,*l.4.§.4.de vſufr.*pignus tamen augebit,*d.l.18.§.1.& 2.de pign.act.* quia æque ac alluuio vel fætura fundo oppignorato,ſine vllo hominis facto,iure Gentium accedit *§ inſulæ,Inſt.de R.D.* Quod non ita eſſet,ſi ex alia cauſſa, forte induſtriali fundo accederet *arg.l.29.in pr.de pignor.* Vt pro-
163 inde hinc facile intelligatur,inſulam † manufactam pignus non augere. Deinde locum tantum † habet prædicta concluſio, ſi
164 pignus ſit,vti eſſe debet,† apud creditorem.*§.7.Inſt.de act.l.9.§.2.de pign.act.* Nam ſi naturalis poſſeſſio fundi apud debitorem remaneat,hypotheca ſaltem creditori conſtituta,*d. §. 7. & ib.Dd.* tum idem de incremento inſulari quod de partu ancillæ dicendum

Digitized by Google

dum, creditori nullum ius in eo competere. *d. leg. 29. §. 1. de pignor.* Ac poteſt de hiſce duobus caſibus intelligi Parmenſ. ſententia *in d. cap. 5.* Ac confirmatur poſterior exceptio expreſſe à Dd. quādo venditorem in re vendita † cæteris creditoribus potiorem, *Gail. 2. obſ. 15.* in eius tamen augmento hypothecam non habere volunt, 165
Vincent. de Franchis deciſ. 506. Grau. 2. pract. concluſ. 15. in pr. numer. 18. Quam ſententiam etiam probare videtur Hartm. Piſtor. lib. 3. q. 42. num. 59. De ſeruitutum acceſſionibus æque perplexæ ſunt diſputationes. Et quidem communis eſt opinio Dd. alluuionis † incremento augeri ſeruitutes, tam prædiorum, *ex l. hoc iure, 3. §. 2. de aqua cottid.* quam perſonarum, qualis eſt vſusfr. & vſus, *leg. 9. §. 4. de vſufr.* Quam materiam particulatim non excutimus. De inſularum incremento aliud ſtatutum, *in dd. ll.* Et quia perſonarum † potior ratio habenda eſt, *§. vlt. Inſt. de I. N. G. & C. l. 2. de ſtat. hom.* propter earum dignitatem, *l. 44. de ædil. edict.* ideo de vſufructu, vtpote ſeruitute perſonali prius agemus. Vſumfructum † inſulæ ad fructuarium non pertinere, ſed proprietati accedere ſcribit Pegaſus Iuriſconſultus, cuius ſententiam non eſſe ſine ratione ait Vlpian. *in l. 9. §. 4. de vſufr.* Eſt enim inſula veluti proprius fundus. Nam vbi latitat incrementum, vſusfructus augetur vbi autem apparet ſeparatum, fructuario non accedit. Hoc eſt, *vt ſummauit Bald. in d. §. 4.* vnitorum vnita, & ſeparatorum ſeparata debet eſſe diſpoſitio. Idem de vſu † dicendum, quod is in alluuionis quidem incremento, non vero in inſula accedente accreſcat vſuario, † quia licet is minus iuris habeat vſufructuario, *§. 1. Inſt. de vſu & hab. l. 11. ff. eod.* eidem tamen in multis aſſimilatur. *pr. Inſt. & l. 1. eod.* Quamuis vero quo ad al uuionem in alia ſenten tia fuiſſe videatur Paulus † *lib. 3. ſent. 6. . 2* quando omne incrementum, & ſic etiam alluuionis fructuario detrahit, ex hac ratione quod alluuio fructus fundi non ſit, *ſiue vt Papinia. in l. 33. §. fin. de vſufr.* quod alluuionis portio fundo accreſcat, perſonæ vero fructus. Iam autem vſusfructus † eſt perſonalis & homini accreſcit, *l. 14. §. 1. de except. rei iud. l. 10. de vſufr. accreſc.* eſt ius perſonæ, non prædij. *l. 32. de vſufr. l. 26. de ſtipul. ſeru.* vt propterea in explicatione

166 167 168 169 170 171 172

 ſenten-

ſententiæ Paulinæ nimium ſe torqueant Dd. *Ritterſhuſ. partit. feud.lib.2.cap.2.q.3. Goth.in l.9.§.4.de vſufr.Donell.10.comment.7.& ibi eius enucleator Hillig.in not.lit.G. Hakelm.illuſt.quæſt.7. th 6.* tamen
173 ea de proprietate † alluuionis intelligenda eſt, quæ ideo ad fructuarium pertinere non poteſt, quia cum fundo principali vnitur. Quomodo & Iulianus ſentit *in l.34.de R.V.* quod per alluuionem pars fundo id eſt proprietati accedat. Fundus autem eſt omne quod ſolo tenetur, *l.115.de V.S.* vt tamen interim vſusfructus eius incrementi fructuario cedat. *d.l.9.§.4.l.66.de iure dot.* Atque hanc veram eſſe mentem Pauli arguit ſubiecta ſententia, qui bus caſibus proprietatem non auget alluuio, iiſdem nec vſum, quia non poteſt plus eſſe in acceſſione quam in principali. Sed
174 iam in rationem † diuerſitatis inquirendum, quare vſusfructus alluuionis vſufructuario accedat, non etiam inſulæ? Quia non ſufficit caſus diuerſificare, niſi quoque reddatur ratio diuerſitatis. *gl.in l.ſed.etſi,§.item.de petit.hered.* Ea quidem à diuerſitate incrementi vniti & ſeparati vulgo deſumitur, ſed eius quoque ra-
175 tionis † ratio exigitur. Quam Philoſophi ætiologiam vocant. *Senec.epiſt.95.* Quare in vſufructu id obtineat, in aliis non, vbi inſulæ vtilitas fundo principali accedit, vt per exempla deductū
176 *Bapt.† Parmenſ.lib.2.de alluu.5.num.4.* rationem aliquam à ſeruitute reali petit, quoniam, inquit, ſi ſeruitus realis non porrigitur ad incrementum euidens inſulæ, multo minus ſeruitus perſonalis extendetur, cum illa & facilius prorogetur, & difficilius amittatur, quam hæc, *arg.l.20.§.2.de ſeru.vrb. Eadem ratione nititur lib.2.ca. 23. §.1.num.vlt* Sed ne ſic quidem appetitus ſatiatur. Et Parmenſis præſuppoſitum non vno latere claudicat. Nam præterquam quod *d.l.3.§.2.de aqua cott.* non de qualibet ſeruitute, ſed tantum
177 de † aquæductu agit, etiam ſpecialem rationem habet, cur iſta ſeruitus ad flumen per ſaltum tranſpoſitum porrigi non poſſit,
178 quia in † ruſticis prædiis intermedius locus ſeruitutem impedit. *l.3.§.1.de ſeru.ruſt.l.14.§.2.de ſeruit.l.14.in fi.de adim.leg.* Quod licet in prædiis vrbanis ita ſe non habeat, *l.8.pr.de non.oper. nunc.l.4. §.vlt.l.5.ſi ſeru.vind,* tamen vix eſt, vt caſus aliquis fingi poſſit, quo ſeruitus

Digitized by Google

ſeruitus ex continente dominante ad inſulam ſeruientem porrigi poſſit. Niſi inſulam improprie pro ædibus accipias, *vt in leg. 19. de vſufr.* Itaque vt vt inſula ſeruitutem realem non facile recipiat, tamen nō ideo quoq; ſeruitutis perſonalis eſt incapax. Ratio † tū generalis eſſe debet, vt ad omnes ſeruitutes referri poſſit, 179
cur hę ad incrementa vnita tantum pertineant, non etiam ad ſeparata, licet per rerum naturam pertinere poſſint. Eam non aliam dare poſſumus, quam quod ſeruitus † omnis odioſa eſt, *l. 122. de R. I.* vnde quęlibet res libera potius quam ſerua præſumitur, *l.* 181
20. de R. I. c. ſciendum, quib. mod. feud. conſtit. allodialis † potius quam 182
feudalis, *Clar. lib. 4. ſent. §. emphyt. Bald. conſ. 159. vol. 3. different. Saxon. p. 2. diff. 46. num. 16* cenſitica potius quam emphyteutica, *Moll. ad conſtit. Saxon. lib. 2. cap. 40.* ex titulo minus oneroſo † poſſideri *Moller. ibid. cap. 41. n. vlt.* Et quæ huiuſmodi plura ſunt. Itaque cum inſula in flumine vel mari nata, nec lege, nec pacto, nec præſcriptio ne, aliiſue modis ſeruituti ſuppoſita ſit, non eſt naturæ † conueniens, vt à primis ſtatim incunabulis ſeruitutis iugo innodetur, *contra cap. 7. diſt. 1.* licet in alluuio incremento id fiat propter indiuiduitatem, *d. l. 9. §. 4. de vſufr.* iuxta illud: aliquid mali propter vicinum malum. Hinc eſt, quod indefinita † locutio in fauorabi- 185
libus tantum ad futura extenditur, non etiam in odioſis. *Socin. in reg. 34. Alciat. in l. 125. de V. S. Anchara lib. 1. famil. quæſt. 2. per cap. odia, de R. I. in 6. l. 4. C. de iure fiſc.* Et quod de principali ſtatutum ad acceſſoria non pertinet, in materia † odioſa & exorbitanti. *l.* 186
fin. §. fin de cond. in-te. Crauet. conſ. 345. num. 4. vol. 3. Ex quibus facile eſt, ad illam quæſtionem reſpondere, an ſi cui ſeruitus † paſcendi pecoris in continenti debeatur, ea etiam ad inſulam poſtea natam porrigatur? Si ad regalia pertineat inſula, quæſtio locum non habet, quia tum ſeruitutis † prorſus eſt incapax. *arg.* 188
leg. 1. comm. præd. §. ideo, Inſt. de ſeruit. Si iure communi prę lio accedat, videtur etiam ſeruitus ſeruituti accreſcere, *leg. 33. in fi. de vſufr.* eo magis, quod cuilibet licet paſcere pecora in locis incultis † & ſaltuoſis, & ſic etiam in inſulis nuper natis & ad culturā 189
nondum

mondum redactis, *ſecundum Ioh. Andr. Hoſtienſ. & Abb. in c. dilecti extr. de arbitr. arg. l. 2. §. 30. ne quid in loc. publ. text. art 47 li. 2.* Landr. *D. ſſ. Iuris Saxon. p. 2. differ. 35. in pr.* Verum ſi quidem id bona dominorum gratia fiat, eſt quod vtentes, ipſorum illiberalitati acceptum
190 ferant, *Nou. Leon. 56. in fi.* Quod in Fri[illegible] littoribus ac inſulis incultis fere contingit. Si iure ſeruitu[illegible] id poſtulent, audiendi nō ſunt, tum ex generali ratione, qua ſeruitus ad augmentum ſeparatum non extenditur, *l. 9. §. 4. de vſufr. l. 3. §. 2. de aqua cottid.* tum
191 etiam quia † ius paſcendi certos terminos habet, vltra quos non porrigitur, *gl. lat. in d. art. 47.* vt eo reſpectu agri ſeruientes, quaſi pro limitatis haberi poſſint, quibus inſulæ non accedunt. *l. 1. §. 6. de flumin.* Atque ita reſponderunt *Impp. in l. 12. C. de ſeru. & aqua. vti*
192 *eam optime explicat Dion. Goth.* Neque enim extendenda eſt † ſeruitus ad aliam partem, quam in quam acquiſita eſt, *l. 14. de ſeru. ruſt.* neque ampliore modo ea vtendum eſt, *l. 1. §. 15. eod.* neque pluribus pecoribus, *d. l. 1. §. 17. eod.* quia obligatio reſpectu certæ rei cōtracta, re creſcente, non creſcit obligatio, *l. 69. de cont. emt. l. 22. §. 15. cuius, mand. l. 4. C. de iure fiſci lib.* 10. Vnde ſeruitus paſcendi cen-
193 tū oues præſcripta nō extenditur ad augmentum † ouium. *l. 1. §. Iulianus, & ibi gl. Bart. & Dd. de itin. act. Schneid. Inſt. de ſeru. ruſt. n.* 31.
194 Quod vero in locis incultis † paſcere licet, id ideo fit, quia vſus eorum cuiuis facile permiſſus videtur, *arg. l. 8. C. de omni agro deſ.* à dominis eorum, *de quibus cap.* 11. *n. 50.* quamdiu vel ſepibus & ag-
195 geribus incluſa, vel etiam banno & interdicto munita † non ſunt. Id enim ſi fiat, ingreſſus prohibitus cenſetur, *d. differ. 33.* ſicuti nec venari licet in banno ſylueſtri id eſt loco munito, vulgo Gehāg/ *l. 6. de ſeru. ruſt. § 5. Inſt. de leg. Falcid. Gail. 2. obſ. 7. Moll. ad conſtit. Saxo.*
196 *lib. 2. cap. 28.* Quales olim tres ſaltus † in Saxonia fuerunt, *art. 61. li. 2.* Landrecht. *Heig. 1 q 15. n. 23. late* Noe Meurer von Forſtrecht/ *p. 7. §.*
197 Wie ein Gehäg der wilden Thier &c. Item flumina † bannalia, in quibus piſcari non licet, *Claud. Malleuille. ad regias aqua. conſtit. art. 59.* atq; hæc generalia de generali acceſſionis titulo etiam copioſiſſimo ſufficient.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT XXVII.

De agris limitatis publicis & Eccleſiaſticis.

SVMMARIA.

1 *Agri limitati acceſſiones non recipiunt.*
2 *Incrementa agri limitati occupantis fiunt.*
3 *Limitati agri etiam in mare deſierunt.*
4 *Explicatio l.16.de acquir.rer.dom.*
5 *Parmenſis opinio approbata.*
6 *Agri veteranis aſſignati.*
7 *Limitati agri vnde dicti?*
8 *A limitaneis differunt.*
9 *Omnium ratio reddi non poteſt.*
10 *Cuiacij opinio reiicitur.*
11 *Mos limitandi apud Romanos.*
12 *Ager decumanus.*
13 *Parmenſis dubitatio.*
14 *Cenſitores quinam?*
15 *Limitati agri decrementum non habebant.*
16 *Vera ratio redditur.*
17 *Subſeciua & extracluſa quaenam?*
18 *Ager occupatorius occupanti relictus.*
19 *Habet ius alluuionis.*
20 *Differentia agri occupatorij & limitati.*
21 *Ager ciuitati conceſſus.*
22 *Pro limitato non habetur.*
23 *Limitatis agris via addita.*
24 *Limites agrorum peruij.*
25 *Via in modum agri non cedebat.*
26 *Via admit incrementum vicinis.*
27 *Quare acceſſio occupanti conceſſa.*

28 *Loca publica an augmenta recipiant?*
29 *Omnia loca augmentum recipiunt, quibus id non eſt vetitum.*
30 *Campus Martius recipit augmenta.*
31 *Flumina cenſitorum vices ſuſtinent.*
32 *Flumina etiam ex publico in publicum addicunt.*
33 *Loca publica ſunt Reipubl.*
34 *Quod commune eſt, quodammodo meum eſt.*
35 *Curtij ſenioris ſententia proba.*
36 *Via publica an augmenta recipiant.*
37 *Explicatio l.38. de A.R.D.*
38 *Parmenſis explicatio reiicitur.*
39 *Via publica non vnius generis.*
40 *Itinera publica quænam?*
41 *Superficies terræ à flumine ablata.*
42 *Via ambeſa vicinis non accedit.*
43 *Via publica impedit alluuionem aliis.*
44 *Non ſibi ipſ.*
45 *Exceptio confirmat regulam.*
46 *Cuiaciana correctio textus.*
47 *Inutilis quæſtio non excutienda.*
48 *Vrbana prædia incrementa recipiunt.*
49 *Item loca Eccleſiaſtica.*
50 *Res Eccleſiaſtica ſeruitutem non admittunt.*
51 *Alluuio plerumque fauorabilis.*
52 *Limitati agri hodie non ſunt.*
53 *Agri ad menſuram conceſſi an ſint limitati.*
54 *Mille manſi in feudum conceſſi.*
55 *Fundus ad menſuram venditus augmenta non recipit.*
56 *Menſura taxationis vicem obtinet.*
57 *Menſura vel taxatiue vel demonſtratiue adhibetur.*
58 *Agri metati & immetati oppoſiti.*
59 *Limites quid faciat?*
60 *Contraria ſententia verior.*
61 *In dubio venditio fit ad menſuram.*

62 *Ven-*

Digitized by Google

62 Venditio ad menſuram quatenus ſit conditionalis?
63 Littora aggeres, & via publica adimunt incrementa priuatis.

QVÆ de acceſſione incrementi latentis & patentis
dicta ſunt, ea locum non habent in agris limitatis, † 1
quia hi nec alluuionis ius, *l. 16. de A. R. D.* nec inſula-
rum incrementa recipiunt, *l. 1. §. ſi inſula, 6. de flumin.*
hoc eſt acceſſiones nullas admittunt, ſed ex † occu- 2
panti relinquuntur, perinde vt res aliæ, quæ nullius in bonis ſunt
§. feræ, Inſt. de R. D. Quod an in flumine tantum, an etiam in mari
obtinuerit, dubitari poteſt, eo quod *Vlpia. in d. l. 1. §. 6* fluminis tan-
tum mentionem faciat. Sed cum certum ſit, limitatos agros etiã
† in mare deſiiſſe, *arg. l. 3. §. 1. de locis & itin. publ.* conſequens eſt hic 3
quoque fluminis appellatione mare includi, *ſupra cap. 18. num. 95.*
præſertim cum iure ciuili inſulæ marinæ occupanti pateant, et-
iamſi agri limitati non ſint, *l. 7. §. 3. de A. R. D.* Duo autem hic
potiſſimum in quæſtionem veniunt, primum quinam ſint agri
limitati, deinde cur illi augmenta non recipiant? De primo tot
ſunt Dd. ſententię, quot fere capita, dum ſinguli *leg. 16.* † *de A.* 4
R. D. pro ſuo arbitrio vel explicant, vel emendant. *v. Donell. 4.
comment 27. Conan. lib 3. comment. 5. Cuiac. 2. obſ. 9. & li. 10. obſ. 2. Gifan.
& Goth. in d. leg. 16. Idem Gothof. in leg. 20. §. 1. de capt. & poſt. P. Faber. 2.
ſemeſt. 4. Forcat. in Necyom. dial. 18. Alciat. 1. prætermiſſ. & lib. 1. parerg.*
38. *Valaſc. de iure emphyt. 16. numer. 10.* Placet Bapt. Aymi
Parmenſ. † ſententia *lib. 1. de alluu. 17. quam etiam probat Gædd. in* 5
*conſ. de alluu. maris numer. 382. Hakelm. illuſt. quæſt. diſput. 19. th. 7. in
fi.* Is autem ex Sigonio de antiquo iure Italiæ deducit, quo-
modo à Romanis coloniæ deductæ ac Veteranis † agri hoſtiles 6
in præmia aſsignati ſint, *de quibus eſt in leg. 11. de euict. leg. 15.
§. 2. de R. V.* Et quidem ſub certo modo menſura & forma
in æs inciſa ac in tabulam publicam relata *leg. 8. ad L. Iul. pe-
cul. Cuiac. 10. obſeru. 2. Briſſon. 4. ſelect. 5.* Vnde limitati di-
cti † ſunt, *quod ex Siculo Flacco, Iulio Frontino, Ag-* 7
geno Vrbico, Hygeno & aliis latiſſime deducit Parmenſ. d. 11. loc.

Digitized by Google

Quæ huc non tranſcribimus. A quibus tamen multum differunt
8 agri † limitanei, *de quibus eſt in l.1.l.3.C.de fundis limitroph.Cuiac.in ru-*
br.eo leg.13.C.de fund.patrim. Vt in eo fallatur Forcat. in Necyom. dial.
18. De ſecundo, quare limitati iſti agri acceſſionem non reci-
piant, putauit *Bart.in Tyberia.p.1.verb.acquiritur*, non eſſe quæren-
dam rationem, poſtquam habemus expreſſam legis determina-
9 tionem, cum conſtet, non omnium, † quæ à Romanis conſtituta
fuerunt, rationem reddi à nobis poſſe, *l.non omnium, ff.de legib. Cu-*
10 *iac.8.obſ.12.* Idem Cuiac. † ideo id factum dicit, quod agri ſint
limitibus diuiſi & circumſcripti, certam terræ menſuram conti-
nentes, *lib.2.obſ.9.& ad tit.Inſt.de R.D.* Atqui ſic nulli vel pauci
11 agri Rom. acceſſiones reciperent, cum fere † omnes limitati eſ-
ſent. *tot tit.fin.reg.ſi menſ.falſ.mod.& de term.mot. De quibus* Plin.li.18.
nat.hiſt.33.& ſeq. Stantibus ortus à ſiniſtro humero, contra me-
diam faciem meridies, à vertice ſeptentriò erat. Is limes cardo
dicitur. Per hunc vmbelicum currens transuerſa linea ab ex-
ortu æquinoctiali ad occaſum æquinoctialem, hic limes decuma-
nus dicebatur &c. *Cuiac.d.lib.10.cap.2.& lib.2 cap.9.Parmenſ.d. cap.*
12 *17.* Ita agri † decumani ſæpe meminit Cicero in Verrin. & paſſ. I-
taque ſicut Parmenſis Cuiacii rationem non probat, ita nec ipſe
13 certiorem afferre poteſt, niſi quod dubitanti † calamo hanc in-
terim ſuggerit, conſtitutum id fortaſſis à Romanis ideo fuiſſe, ne
formarum ſeu tabularum exacta deſcriptio alluuionis mutatione
alteraretur. Atqui id à Romanis prohiberi non magis potuit,
quam decrementi quotidiani damna auerti, quo non hominum
14 ſed fluuiorum & maris, vtpote ſupremorum cenſitorum † in po-
teſtate erant. *d.l.30.§.pen.de A.*R.*D.* Nam licet decrementum a-
15 gri † limitati dominos & poſſeſſores non percelleret, quia repe-
titionem è publico habebant, ex quo formis per centurias cuiq;
adſcriptus erat modus, *vt ait Aggenus Vrbicus*: tamen ſi ipſas for-
mas agri irrumperet fluuius, neceſſe fuit ipſas in libro cenſuum
mutari atque aliunde ſuppleri, *l.pen.C.de alluu.l.*4.*§.1. de cenſib.* I-
16 taque hæc videtur & mens † & ratio Cuiacij fuiſſe limitatos iſtos

agros

agros nunquam in flumen vel mare ita deſiiſſe, quin ſemper remanſerit ſpacium aliquod, quod ſubſeciuum † & extraclusum 17
vocabatur, à ſubſecante linea, *Cæl. Rhod. lib. 4. antiq. lect. 3. in fi. ex Aggeno Vrbico rectius, quam Iſidor. lib. 15. etymol. 13. De quibus Sueton. in Domit. cap. 9.* Subſeciua, quę diuiſis per veteranos agris carptim ſuperfuerunt, veteribus poſſeſſoribus, vt vſucapta conceſſit. Neque enim ſubſeciua tantum in mediis aſſignationibus, ſed etiam in extremis finibus centuriæ, quæ expleri non poterant, *teſte Aggeno Vrbico.* Itaque inſtar erant agri occupatorij † & arcifinij 18
cuius nullum erat æs, nulla forma, quæ poſſeſſori publicæ fidei teſtimonium redderet. Sed neque limitibus diuiſus, nec certa menſura actus erat, ſed tantum diſcernebatur fluminibus, arboribus, aliiſque terminis, vt agri priuati, *ex Siculo Flacio Cuiac. d. c. 2. & Parmenſ. d. cap. 17. num. 9.* Itaque acceſſiones non minus quam deceſſiones † recipiebat. Quod clariſſime conſtat *ex Aggeni* 19
Vrbici loco citato. De alluuione obſeruatio hæc eſt, inquit, ſi hæc in occupatoriis agitur agris, quidquid vis aquæ abſtulerit, repetitionem non habet. Quæ res neceſsitatem ripæ muniendę iniungit: ita tamen vt ſine alterius damno fiat. Si vero in diuiſa & aſsignata † regione tractabitur, nihil amittet poſſeſſor, quoni- 20
am formis per centurias cuique aſſcriptus eſt modus &c. opponit hic Vrbicus occupatorium aliis limitatis agris, atque illum dicit repetitionem non habere, ſi decreſcat, hoſce habere, quia poſſeſſori forma aſsignata complenda eſt è publico. Conſequenter & hi incrementa non recipient, ille recipiet, ex natura relationis, *l. ſecundum naturam, de R. I.* Quæ cauſſa eſt, quare de occupatorio agro non agatur, *in d. l. 16.* ſed tantum de aliis ſpeciebus agrorum acceſsiones non recipientium. *Parmenſ. d. cap. 17. numer. 8.* Neque obeſt, quod illic quoque agitur de agro menſura per extremitates comprehenſo, qui totus municipio † alicui conce- 21
debatur, ea conditione, vt in ciuitatem veniret, & ad Remp. pertineret *d. l. 16. Parmenſ. d. lo. numer. 10.* Quia is ideo pro limitato † 22
non habetur, quod vna cum limitibus, terminis, viis, ac ripis, vniuerſim ciuitati venum exponeretur. Itaque cum in flumen

vel mare deſineret, oportebat eum etiam ius acceſſionis habere.
23 Vt hæc ſit quaſi exceptio exceptionis, *in d.l.16* Quod ſi limitatis † agris ſubſeciua nulla ſupererant verſus aquam, relinquebatur tamen ad minimum tantum ſpacij in ripa vel littore, quod viā præbere poſſet, *arg.l.2.§.21.ne quid in lo.publ.leg.3.de locis & itin.publ.l.vlt.de ſeru.ruſt.* Ita enim Siculus Flaccus teſtatur limites in a-
24 gris diuiſis & aſſignatis † peruios ſemper eſſe oportuiſſe, tam itineribus, quam menſuris agendis, *Parmenſ.d.cap.17.numer.35.* At-
25 que hoc ſpacium, ſicuti in modum agri † hoc eſt menſuram ſingulis aſſignatam non cedebat, *l.7.§.fin.de peric.& com.rei vend. Cuiac.d.obſ.2.* ita alluuionem & acceſſionem omnem limitatis agris
26 trans viam poſitis † adimebat. *l. Attius,38.de A.R.D.* Imo ne præſcriptionem quidem admittebat. *l. quinque pedum, C.fin.reg.& ib. Alciat.in repet.eius legis.Parmenſ.d.c.17.num.15.* Sed cur, inquis,
27 hoc † incrementum occupanti potius concesſerunt Romani, quam iuri publico, cum viæ id adiaceret? Procul dubio ideo, vt à neceſsitate ripæ muniendæ liberarentur, atque id onus incrementum vindicanti imponeretur, vt ex modo allegato Vrbici loco colligi poteſt. Alioquin ipſa Respubl. id incrementum etiam futurum præripere occupanti poterat. *ſupra cap.10. nu. 46.*
28 Hinc Dd. generalem regulam colligunt: loca publica † ſacra & religioſa alluuionum inſularumque incrementa non recipere. *Bart.Bald.& Dd. vulgo, quos refert & ſequitur Parmen.de alluu.lib.1.cap.2.num.6.& lib.2.cap.1.num.5.& ſeq.* Quia ſcilicet nullius in bonis ſunt *l.1.in pr.de R.D.l.83.§.5.de V.O.* Augmenta autem iſta non niſi rebus noſtris accedunt. *§.præterea, & ibi gl.in verb.noſtro, Inſt. de R.D.* Atqui ipſe Parmenſ. *lib.2.cap.4.num.3.* hanc regulam ge-
29 neralem conſtituit, omnia loca ius † alluuionis habere, quibus id expreſſe ademtum non eſt, *arg.l.12.de iudic.* Id autem nullibi in iure noſtro locis publicis, ſacris, vel religioſis denegatur. Imo expreſſe tribuitur *in d.l.16.de A.R.D.* vbi ager vniuerſitati conceſſus à limitatis excipitur. Qui haut dubie publicus fuit, *l.15. & ſeq.de V.S.* Quod ſi prædia publica augmenta recipiunt, *vt concedit Bart.in Tyber.p.1.verb.noſtro,* quid cauſſæ eſt, quare alia loca publica

blica non recipiant? Qualis erat † campus Martius in Tyberim 30
deſinens? *ſupra.cap.* 10.*num.*61. An veriſimile, Romanos incre-
menta ſibi ipſis inuidiſſe, cum decrementa auertere nõ poſſent?
Teſtatur id clariſsime Iuriſconſultus *in leg.*30.§.3.*de A.R.D.* dũ
dicit, flumina † cenſitorum vice fungi, vt ex priuato in publicum 31
addicant, & ex publico in priuatum. Quamuis vero hoc offi-
cium aliter interpretetur *Parmenſ.lib.1.c.16.* & textum corrigens
pro cenſitoribus conditores ſubſtituat, *contradicente Giſanio in d.*
l.30.§.3.numer.19.adde Forcatul.dial.184.num.2. tamen nihil vetat,
quo minus flumen † etiam ex publico in publicum addicat, idq; 32
longe facilius, quia in habentibus diſsimilem naturam difficilis
eſt tranſitus. *l.mutuis, pro ſocio, Parmenſ.lib 2.cap.6.* Neque obeſt,
quod † loca publica in dominio ſingulorum non eſſent, quia e- 33
rant tamen in dominio populi, *leg.14.de A.R.D.* Et noſtrum
quoque † quodammodo dicitur, quod commune eſt. *Zaſ. Aret.* 34
Alex. & Dd.in l.5.§.2.de leg.1. Alber. Gentil.lib.1.aduocat.Hiſpan.1. Et
poteſt idem eſſe meum & tuum *Senec.7.de beneſ.*4. Recte ergo
ſenſit *Curtius Senior* † *in conſ.56.* alluuionem operari etiam circa ea, 35
quæ ſunt iuris publici : ita tamen vt ipſum incrementum iuri
quoque publico adiiciatur. In eoque male reprehenditur à
Parmenſi *lib.2.de alluu.1.numer.4.ſecuto doctrinam Bart. in Tyberi. p.*
1.verb.noſtro, & in verb.flumen. Non obſtat etiam *lex Attius, 38.*
de A.R.D. ex quo colligunt, vias publicas † alluuionem non reci- 36
pere. Quia quodammodo limitatam menſuram continent,
quam egredi non debent. *l. via latitudo, de ſeru. ruſt. Vt hanc ratio-*
nem reddit Parmenſ.lib.2.cap.6.numer.33. Sed hæc concluſio fal-
ſæ interpretationi *d. leg.* 38. † *innititur.* In qua præſuppoſito vi- 37
am non in flumen deſiiſſe, *vt in leg.vlt.de ſeru.ruſt.* ſed ad latus flu-
minis in longum porrectam, *vt in l.30. §. 3. de A.R.D.* rectiſsime
tres vici conſtituuntur *à Parmenſi d. lib. 2.cap. 23. §. 1. numer.1.*
Primus eſt Attius ſiue Martius, cuius ager ſecundum ſiue in-
tra viam publicam ſitus, ab initio flumen non attigit. Secun-
dus Lucius Titius intra viam & flumen conſtitutus. Et
tertius ἀνώνυμος, puta Sempronius, qui trans flumen prædia
poſſedit.

Digitized by Google

poſſedit. Primo omnium flumen Lucij Titij intermedium agrũ,
vna cum via publica ſuſtulit, & per eum alueum ſuum direxit,
Attij proximo agro idem periculum minitãs. Quo ipſo Sempro-
nio trans flumen prædia habenti, Titij ager per alluuionem ad-
iectus. Poſtea mentem mutauit flumen, & in priorem alueum re-
diit, incremento transuerſo vicino Sempronio rurſus ablato.
Hoc ergo incremẽtũ primũ Titij, deinde Sempronij agro detra
ctũ, nunc Attii agro adiicitur, quia eius fundus hodie flumini ꝓ-
ximus eſt. Sublatũ eſt enim obſtaculũ & Titii ager & via publica,
quæ antea intercedebant. Hactenus recte. De via quæritur, an il-
la quoque æque vt Titii ager in partem incrementi cedat? Et vi-
detur reſpondere Alphenus, id quod publicum fuiſſet, nemini
acceſsiſſe, neque vicino trans flumen, neque Attio ſed publicum
38 manſiſſe. Ita eius reſponſum accipit † Parmenſis *d. cap. 6. numer. 19.
numer.* 30. A quo merito quæras, quomodo via publica man-
ſiſſe dici poſsit, quæ non amplius in rerum natura erat? Nam ſi ea
Iuriſconſulti mens fuiſſet, viam partem fundi non dixiſſet. Præ-
39 ſupponendum eſt ergo, non fuiſſe eam † viam publicam regiam,
cuius & ſolum publicum eſt, *de qua eſt in l.* 2. §. 21. *ne quid in loc. publ.*
ſed viã vicinalẽ, quæ & ipſa publica dicitur. *d. l.* 2 §. 22. *l.* 3. *de locis &
itin. publ. Senec.* 5. *de benef.* 24. *in fi.* Et in ſeruitute per alienum fundũ
cõſiſtere poteſt. *d. l.* 2. § 23. *ne quid in loc. publ. l.* 3. *de via publ. & itin. l.* 1.
40 §. 3. *de via publ. & ſi quia.* Quæ propterea proprie itinera † publica
dici videntur, ac viis publicis coniunguntur, *rubr. & leg.* 1. *de locis
& itin publ. rubr. de via publ. l.* 2. § 20. §. 31. *& ſſ. vlt ne quid in lo. publ.
& paſſ.* Et de tali via publica, determinata tamen per certam
partem fundi, *iuxta l.* 13. §. 1. *de ſeru. ruſt.* agi *in d. l.* 38 conſtat ex ver-
bis Alfeni, quibus dicitur flumen Lucii Titii agrum ambediſſe,
41 id eſt ſuperficiem † terrę, quæ alibi ſumma terra dicitur, *in l.* 24.
§. 2. *quib. mod. vſusfr. am.* abraſiſſe, & viã quæ prope Attii fundum
ſuſtuliſſe ac inutilem feciſſe. Quippe quæ ſublato fundo iam non
amplius exiſtebat *l.* 1. *comm. præd.* §. *ideo. Inſt. de ſeru. præd. ruſt.* Sed ne
que impedimento fuit, quo minus ager Lucii Titii primum Sem-
pronio &

Digitized by Google

pronio & poſtea Attio acceſſerit, quod ipſa quoque via pars & ſeruitus eſſet. *d.l.38.l.4.de vſufr.* Quod aliter ſe haberet, ſi via regia fuiſſet, cuius ipſum quoque ſolum publicum erat. *d.l.2.§.2.ne quid in lo.publ.* Neque tamen ipſa via vel Sempronio vel Attio acceſſit, ſed in incremento † adiecto perdurauit, ſaltem vtilitatis publicæ ergo, qua receptum eſt, vt vel reſtituatur ſeruitus viæ, *leg.14.de ſeru.quemad.amit.l.24.quib.mod.vſusfr.amit.l.30.§.3.de A.R.D.* vel à vicinis proximis alia præſtetur. *d.l.14.§.vlt.* Quamuis ergo via publica † intercedens impediat acceſsionem agro trans viã poſito, *d.l.38.* perinde vt & ſeruitutem impedit, *l.14.§.2.de ſeruit. leg.1.de ſeru.vrb.l.7.in fi.de ſeru.ruſt.quo argumento Accurſ. vtitur in d.l.38.* non tamen impedit acceſſionem † ſibi ipſi, hoc eſt, iuri publico. Quod inde quoque confirmatur, quod ex quo incrementa viis ac terminis agrorum limitatorum accedentia occupanti conceſſa ſunt, quia quodammodo pro derelictis habita videntur vt dictum, aliis viis publicis tacite reſeruata cenſentur, quia vnius incluſio eſt alterius excluſio. *l.maritus,21.C.de procur.l.12. & ibi gl.verb.videtur,de iudic.VVeſemb.conſ.23.num.5.* Et exceptio † confirmat regulam in caſibus non exceptis, *l.nam quod,4.§ fin. l.quæſitum,12.§.denique & ibi gl Bart.& Dd.de fund.inſtr.late Benekend. ad l.1.memb.5.part.4.numer.23.de R.I.* Eoque referri poteſt reſponſum Pauli *in l.3.§.fin.de flumin.* ſecundum ripas fluminum loca nõ omnia publica eſſe, quaſi limitati agri excipiantur. Licet *Cuiac.14 obſeru.11 in fi* nulla adiecta ratione † textum corrigẽs negatiuam expungat. Sic ergo hoc falſo præſuppoſito deſtructo inutilis † eſt beliſsima quæſtio, *vt vocat Parmenſ.lib.2.de alluu.2.in pr.* vti hoc incrementum viæ publicæ acquiratur, an transuerſo vicino iure accreſcẽdi accedat, an vero occupanti pateat. In qua Bart. *in verb. qui ab vtraque,* vicinis æquior eſt, quam Parmenſ. in occupantem propenſus, qui in eo quoque ridiculus eſt, quod locis viiſque publicis incrementa denegat, plateis ac foro concedit, item vrbano † prædio, vt ædificio, *lib.2.cap.4.numer.4.* Recte iure ciuili, cũ ædificium in littore maris, vel ripa fluminis poſitum eſt, *vt in leg. vlt.de flum.l.52.de contr.emt.l.51.§ fin.de act.emt.* Aliud iure feudali,

42 43 44 45 46 47 48

quo incrementa hæc ad regalia pertinere ſæpius diximus. Con-
49 ſequenter etiam loca Eccleſiaſtica,† vt prædia, templa, cænobia
cœmiteria &c. incrementa recipient, quia his nullibi vel in iure
Canonico vel ciuili adimuntur, ſed potius tacite relinquuntur. *c.
cum M. Ferrartenſis, 9. & ibi CC. extra de conſtit.* Neque hic pro-
cedit argumentatio Accurſii *in d. l. 38. de A. R. D. qua & Parmenſis*
50 *abutitur lib. 2. cap. 1. num 5.* à ſeruitute, quam res † ſacræ non reci-
piunt, *l. ſi prius, §. ſed de loco, de aqua plu.* ad alluuionem, cum illa ſit
51 odioſa, hæc plerumque† fauorabilis & lucroſa. Quam legisla-
tores Eccleſiis inuidiſſe credibile non eſt, *l. 42. de relig. & ſumt.* Et
alias ab odioſo ad fauorabile non bene arguitur. *Eberhard. in loc.*
52 *79. num. 44. & ſeqq.* Cæterum cum hodie limitati † agri, qui a-
pud Romanos fuerunt, ab aula receſſerint, *deciſio d. l. 16. de A. R. D.*
non amplius locum habet. Tantum quæritur, ſi propter iden-
53 titatem ad alia loca menſurata † applicari debeat? Quod puta-
runt veterum nonnulli, *arg. l. Rutilia, 69. de contr. emt. l. 13. §. 14. de act.
emt. Sicuti & FF. vt Bald. Iaſon. Iacob. de Ardizo, Andreas de Iſern. Matth.
de Afflictis, Præpoſitus, Aluarot. & alij in d. §. ſi quis de manſo, 2. F. 4* i-
deo dominum incrementum futurum tacite ſibi reſeruaſſe vo-
lunt, quia prædium ſub certa menſura in feudum conceſſit, puta
mille iugerorum, *vt in l. 64. de euict.* Quomodo Adalbert. Archie-
piſc. Bremenſ. Magno Duci Saxoniæ obtulit beneficium de bo-
54 nis Eccleſiæ, mille † manſos & amplius. *Albert. Abbas Stad. in chron.
fol.* 130. Et pertinet huc diſtinctio quorundam, de augmento rei
55 retrouenditioni obnoxiæ, vtrum venditio facta † ſit ad corpus
vel ad menſuram, quaſi hoc caſu emtor nihil lucrari debeat, *Zoa-
net. de retrouend. num. 128. Fachin. 2. contro. 6. verſ. ſecunda eſt opinio. cap.*
56 *præced. num 151.* Certa enim menſura,† quaſi pro conditione & ta-
xatione eſt *l. cum certus, 5. de tritic. vino oleo. Bald. in l. 25. §. 5. de contr.
emt. l. 10. §. 1. de peric. & comm. Et maxime huc facit l. 13. §. 14. de act. emt.*
Taxatio autem pro negatione. *Eberh. lo. 79. num. 25.* Qua ta-
57 men in parte intereſt, vtrum † menſura taxatiue adiiciatur, an de
monſtratiue, illud fit, cum ab ipſa menſu a contractus initium
ſumit, hoc cum à corpore *Pinell. in l. 2. part. 3. cap. 2. num. 2. & ſeq. C.*

de re-

Digitized by Google

de reſcind.vend. Alber.Gentil.lib.2 aduoc.Hiſpan.19.Couar.tom.2.pract.
quæſt 3.vbi d.l.13.§.24.de act.emt.de agro ad corpus,non ad menſuram vē-
dito accipit. Facit quod agris limitatis & † metatis opponūtur im- 58
metati ac ſine menſura culti. Horat.lib.3.carm. 24. Immetata qui-
bus iugera liberas fruges & Cererem vehunt. Virg.1.Georg.

Nec ſignare quidem aut partiri limite campum
Fas erat.

Limites vel per vias publicas † vel per lucos deſignātur, l.7.§.fin. 59
de peric.& com. quales ſunt arbores terminales, Paul 5.ſent.22.§. 2.
vel etiam per lapides, l.11.l.12.fin.reg. Vt propterea ad menſuram
venditi, cum limitatis non abſimiles ſint, eandem quoque iuris
conditionem ſubire debeant, in l.16.de A.R.D. Sed hanc doctrinā
† merito reiiciunt Girſ.in tract. de expenſ.cap.22.nu.43.Albert.Brun. 60
de augment.concl. 6.num.1.Parmenſ.lib.2.cap.11. Conſil. Marpurg.vol.
2.conſ.14.num 5.Gædd.in conſ.de alluu.maris.num.382. quia ſic nulli
vel pauci agri acceſſiones reciperent, cum vt plurimum ad men-
ſuram veneant. Vnde etiam in dubio † venditio ad menſuram 61
facta cenſetur, quaſi contrahentibus minus præiudicialis. Decius
conſ.500.Alberic.Gentil.d.cap.29. Cuiuſmodi fundus, licet ante 62
menſuram † ſub cōditione venditus cenſeatur, l.quod ſæpe,§.in iis,
de contr.emt. ea tamē impleta cōditio exſpirat, Parmenſ.d.lo. Quod
vero Gædd.d.lo.& ad l.96.num.5.de V.S. littora, aggeres † & vias pu- 63
blicas priuatorum agris augmenta non adimere putat, id d.l.38.de
A.R.D. & in Friſia quotidiana obſeruantia ſatis refellit, de qua ſupra
cap.11. Vt ſic agri priuatorum intra aggeres pro limitatis ha-
beri poſſint. De quibus vt hic pluribus agamus, operę
pretium non eſt.

CAPVT XXVIII.

De conſeruatione & augmentatione Inſulæ.

S. V. M. M. A. R. I. A.

1 *Amiſſio acquiſitioni contraria.*
2 *Amiſſio acquiſitione facilior.*
3 *Conſeruatio an ſit difficilior acquiſitione?*
4 *Ratio quare conſeruatio difficilior?*
5 *Retentio acquiſitione facilior.*
6 *Defenſio etiam diabolo datur.*
7 *Rei partes ſemper fauorabiles.*
8 *Conſeruatio rerum difficilis.*
9 *Conſeruatio à Deo dependet.*
10 *Munitio inſulæ dupliciter fit.*
11 *Moles lapidea.*
12 *Pilæ columnis appoſitæ.*
13 *Romani ligneis operibus rarius vſi.*
14 *Obſtructio portus Brunduſini.*
15 *Capreæ munitæ.*
16 *Portus Iulius.*
17 *Cronenburgum vrbs & arx Daniæ.*
18 *Munimenta terra contra fluxus.*
19 Weſren, *VVirrha, Viſurgis.*
20 Damme *aggeres.*
21 *Epocha marina.*
22 *Aggeres inundationi oppoſiti.*
23 *Aggerum inuentio cui tribuenda.*
24 *Ægypti munitio.*
25 *Aues aggerum ſtruendorum magiſtra.*
26 *Aggeſta Coptica quænam?*
27 *Aggeres Tyberini.*

28 *Germania*

28 *Germania olim aggerum expers.*
29 *Tumuli contra aſtum exſtructi.*
30 *Aggeres Rheno impoſiti.*
31 *Aggeres Friſiæ quando cœpti.*
32 *Aggeres Oceani.*
33 Kayen / Teichen / Tammen.
34 *Vrbes Hollandiæ ab aggere denominatæ.*
35 *Aggeres viarum vſum præſtant.*
36 *Ægypti incrementa.*
37 *Aggerum adminiſtratio ad regalia pertinet.*
38 *Iuri aggerum etiam incrementa maritima cohærent.*
39 *Curator riparum Tyberis.*
40 *Munera Principum hereditaria.*
41 *Comites Oldenburgici S. R. Imperij architecti.*
42 *Curatores aggerum in Friſia.*
43 Teichrecht / Spatenrecht.
44 *Lex Friſica de reparandis aggeribus.*
45 *Publica vtilitas legem duram ſuſtinet.*
46 *Aggerum neceſſitas in Friſia.*
47 *Aggerum ſumtus neceſſarij.*
48 *Aggerum ruptorum pœna.*
49 *Clades aggerum ruptorum.*
50 *Clauſtrorum ruptura exitialis.*
51 *Prouocatione maris terram tueri.*
52 *Munitio an cum damno vicini fieri poſſit?*
53 *Damnum vel ex propoſito, vel ex euentu cauſſatur.*
54 *Modicum damnum non attenditur.*
55 *Clauſtra aquam exhaurientia.*
56 *Catarracta Danubij & Nili.*
57 *Clauſtrorum neceſſitas.*
58 *Clauſtrorum curatores.*
59 *Aquileges artifices aquaductuum.*
60 *Controuerſia de ſitu clauſtrorum.*
61 *Leges de clauſtris.*

62 *Conſeruatio augmentationi conducit.*
63 *Inſulæ ex corriuatione nata.*
64 *Irrigatio pinguedini potiſſimum inſeruit.*
65 *Nili duplex operatio.*
66 *Superluuio in locis depreſſis obtinet.*
67 *Alluuies, eluuies pro aqua limoſa.*
68 *Alluuio etiam ſuperluuionem includit.*
69 *Obſtructio aquæ inſularum productioni vtilis.*
70 *Inſtrumenta hydraulica ſiccationi inſeruiunt.*
71 *Agri exſiccati roſci.*
72 *Sirmienſis palus exſiccata.*
73 *Agri exſiccati in emphyteuſin conceſſi.*
74 *Biltanus ager emphyteuticus.*

HACTENVS modos acquirendi ſatis prolixe enodauimus, per quos in dominium noſtrum redigantur inſulæ. Quibus ex aduerſo reſpondent modi amittē-
1 di, † per quos rurſus è dominio noſtro euadunt. *l. fin. de legib.* Quod plerumque contingit iiſdem modis in contrarium actis. *l.35. l.153 de R. I. c. 1. extra eod.* Et quidem longe fa-
2 cilius † amittuntur, quam acquiruntur inſulæ, quia ſolo animo poſſeſſionem amittimus, ſed non acquirimus. *l. 3. §. 6. de acquir. poſſ.* Itaque conſeruatione & retentione opus eſt, quia fruſtra acqui-rimus niſi & conſeruemus. *l. 1. §. 1. ne vis fiat ei. l. 2. §. 13. de orig. iur.* De
3 hac ambigitur vtrum acquiſitione facilior vel † difficilior ſit. Poſterius Politici ſtatuunt, quia difficilius conſeruamus, quam acquirimus, *vt per exempla demonſtrat Camerar. lib. 2. ſubſeciu. 50. Claudia.* plus eſt ſeruaſſe repertum, quam quæſiſſe nouum. *Florus lib. 2. ca.* 17. plus eſt prouinciam facere, quam retinere. Mimus, Fortunam citius reperias quam retineas. *Curt. lib.* 4. Facilius eſt quādā vincere quam tueri, quæ hercle expeditius manus noſtræ capiunt, quam continent. Eoque Martinus Schenkius Capitaneus obiicienti quod vrbes capere poſſet, retinere non poſſet, reſpōdit, capere eſſe Ducis, retinere Regis. *Meteran. in hiſt. Belg. lib.* 20.
Ratio-

Digitized by Google

Rationem † reddit *Aretin. lib. 3. de bell. Goth.* Quia in acquirendo 4
ignauia poſſidentis ſæpe plus confert quam virtus. Tueri autem
quæſita ſine propria virtute nemo poteſt. *Aliam Iornand. in pr. de*
regn ſucceſſ. Breuiter Florus d. lo. Prouinciæ viribus parantur, iure cō-
ſeruantur *plura Hering. de fideiuſſ. cap. 7. num. 213.* Prius ICti ample-
ctuntur, quia facilius datur retentio, quam de nouo acquiſitio, 5
gl. & Dd. in l. 1. de pignor. Gilman. 1. deciſ. Camer. 50. num. 38. Et meli-
us eſt non ſoluere quam ſolutum repetere, *ſupra. cap. 26. numer. 79.*
Quo pertinet Accurſii dicterium: melius eſt vnum tene, quam
decem cape. Ad conſeruationem dominij pertinent exceptio-
nes, *l. 52. de A. R. D.* poſſeſſionis: interdicta retinendæ, *l. 1. § fin. de in-*
terd. §. 4. Inſt. eod. l. 1. vti poſſid. Menoch. de acquir. vel amit. poſſeſſ. Et ge-
neraliter quidquid ad defenſionem facit, quæ adeo fauorabilis
eſt in iure, vt ne Diabolo † quidem denegetur, *Rota Rom. deciſ. 16. a-* 6
lias. 364. incip. cum iura clamitent. num. 3. de dol. & contum. & deciſ. 15. a-
lias 201. de procur. in nouis. Chilian. Regul. in pract. cap. 8. numer. 1. Hinc
tam rei, † quam poſſeſſoris (qui in realibus in eadem perſona cō- 7
currunt, *l. 1. §. 6. vti poſſid. l. 14. de precar.*) partes ſemper ſunt fauora-
biles, *l. 125. de R. I.* illius conditio melior, *l. 42. de R. I.* illi magis fa-
uetur, *c. 11. eod.* citius abſoluitur quam condemnatur, *l. 4. C. de e-*
dend. præſumptionibus iuuatur, *c. vn. de ſcrutin. in ord. faci.* & in du-
bio pro illo pronunciatur, *c. in pari. 65. de R. I. in 6. l. 124. leg. 126. leg.*
128. ff. eod. Et quæ alia principia iuris huc reſpiciunt. Itaque Iu-
riſconſulti de iure loquuntur, Politici de facto, cuius conſeruatio
† difficilior, quam acquiſitio, propter varias rerum viciſſitudines. 8
Citius enim inſulam in iure contra actorem defenderis, quam
de facto cōtra potentem, vel etiam in mari, fluuioue contra Ne-
ptunum. *arg. l. 33. §. fin. l. 34. locat.* Itaque hęc conſeruatio magis
à fauore diuino † dependet, quam à noſtra virtute. *VVarem. de fæ-* 9
der. lib. 1. cap. 1. num. 25. Vt propterea multum huc faciant pre-
ces ac pietas incolarum, per quam omnia proſpere eueniunt co-
lentibus Deum, *dicente Ethnico ſcriptore Liuio. lib. 5. De*
qua doctrina poſt Theologos tractant Politici Lipſ. 1. polit. 3. P.
Greg. Tholoſ. lib. 8. de Rep. 2. &c. Quæ autem proprie huc perti-
net,

Digitized by Google

net,eſt munitio inſularum contra impetum aquarum , *leg.12.de*
10 *mun.& honor.l.31 de damn.infect.*Ea fit † dupliciter,vel pone à late-
re,vel deſuper. A latere muniuntur inſulæ contra aquarum irru-
ptionem,vel lapidibus,vel lignis trabibuſque immiſſis,*vt in l.52.*
11 *§.fin.de act.emt.*Illę ſunt† moles,ſiue columnæ lapideæ fundo ma-
ris immiſſæ,quibus pilæ quaſi pro fulcris appoſitæ.*Plin.lib.6.epiſt.*
12 Saxis deinde † pilæ adiiciuntur.*De quibus Vitru. lib.5.architect.*Cu-
iuſmodi pilas ex ponte Traiani in Danubio ſuperſtites refert *Di-
on Caſſ.in ipſius vita.*Et ſimiles ex ponte Rheno prope Moguntiam
à Carolo M.impoſito *poeta Anonym.in epiced.Caroli M.*

Congeſtæ ſaxis etenim tellureque moles
Extant elatis flumine verticibus.

Manſit inde Germanicum Pfeiler, ſicuti à palis Pfal, ſed quæ Sa-
xo magis latine pronunciat. Atque his molibus in operibus ma-
13 rinis vt plurimum vtebantur Romani † in caſtris & bellica admi-
niſtratione cæſpitibus trabibuſque *Plin.lib.35.cap.* 4. Cæſpitum
natura caſtrorum vallis accommodata , contra fluminum impe-
tus aggeribus. Quandoque etiam coniungebantur. Cuiuſmodi
molem atque aggerem ab vtraque parte littoris iecit Iulius Cæ-
14 ſar portum † Brunduſinum obſtructurus. *Cæſar lib.1.de bell.ciuil.
Lucan.lib.2.*

—— nec rurſus aperto
Vult hoſtes errare freto,ſed molibus vndas
Obſtruit,& latum deiectis rupibus æquor &c.

15 Tales Capreę † inſula ex aduerſo portus Puteolani ſita. *Senec.e-
piſt.vlt.*ab Auguſto molibus munita,*Tacit.4.annal.& ib.Lipſ.in cō-
ment.ſupra.cap.23 num.22.* Talia etiam fuerunt clauſtra lacuum
Lucrini atque Auerni in Italia,quibus portum immiſſum muniit
16 Iulius Cæſar. Vnde portus † Iulius ductus.*Suet.in Auguſt.c.16. In
cuius laudes Virg.2.Georg.*

An memorem portus,Lucrinoque addita clauſtra,
Atque indignatum magnis ſtridoribus æquor,
Iulia qua ponto longe ſonat vnda refuſo,

Tyrr-

Digitized by Google

Tyrrhenuſque fretis immittitur æſtus Auernis.
Item lib.9. AEneid. vbi modum immittendi tradit.
Qualis in Euboico Baiarum littore quondam
Saxea pila cadit, magnis quam molibus ante
Conſtructam iaciunt ponto &c.
Meminit pilarum harum Senec. epiſt. 77. & deſcribit eas Strabo lib. 5. Tacit. 14. annal. molium obiectus vocat. Talis hodie arx Regis Daniæ
Cronenburgum † in Zelandia, quam ab Oceano ingentes pali 17
fiſtucato opere ac tranſuerſis lignis firmati, immanibus ſaxis ad
frangendos fluctus interiectis tutam reddunt. *Berth. li. 3. comment.*
in Cronenb. In fluminibus munimenta † dicuntur, *l. 37. §. 1. de relig.* 18
& ſumt. fun. item ſepta, *tt. de rip. mun. l. 1. de riuis. Nou. Leo.* 104. ſepta
remoratoria *Nou. Leo. 102.* Qualia etiam Romæ fuiſſe *tangit Spartia. in Hadrian* Incilia, *Bart. in l. quo minus, q. 12. ff. de flumin.* formulæ,
Boer. deciſ. 252. num 5. Clauſtra, *l. 17. in pr. de act. emt. l. 52. §. vlt. de leg. 3.*
Cæl. Rhodig. lib. 21. lect. ant. 18. Cluſæ, *Bart. in d. tit. de flumin.* Hæ enim
non ſolum in terra ſunt, *ſupra cap. 13. numer. 15.* ſed etiam in aqua,
fine quidem diuerſo, eodem tamen nomine. Germanis † Wehren dictæ à tuendo. Vnde Viſurgis fluuius dictus Weſere, ſiue 19
vt legit Adamus Bremenſ. Werrha/ Wirraha. Cum tamen hic
proprius ſit fluuius in Epiſcopatu Wirceburgenſi, *Vrſpergenſ. in*
chron. fol. (mihi) 266. In iure Saxonico hi quoq; aggeres diciuntur † 20
Tamme. *art. 56. lib. 2.* Landtr. Cuiuſmodi multæ ſunt in Sala Thuringiæ flumine aquam in molendina coarctantes. Quibus addi
poſſunt epochæ marinæ † apud Conſtantinopolim, *de quibus Leo* 21
Imp. in No. 56. 102. & ſeq. Quæ erant retia in mare extenſa confixis palis. *Cuiac. 14 obſ. 1.* Imper. πρότυρα vocat, q. veſtibula ædium. *leg.*
19 §. 1. com. diuid. leg. 13. §. fin. de iniur. Huiuſmodi ergo opera muniunt ripas ac littora, ne ab aqua cottidie abluente damnum patiantur. Deſuper imponuntur † moles terreæ oris maritimis 22
ad excludendum æſtum maris fluminumue. *arg. leg. 10. de extraord. crim.* Qui & ipſi ſunt aggeres, ſiue valla fluminum, *vt definit Capoll. 2. de ſeru. ruſt. 37. arg. l. 1. C. de Nili agger.* Quod inuentum † 23
Semiramidi Reginæ Babyloniæ vulgo tribuitur. Illa enim per

planiciem aggeres exſtruxit, cum antea Euphrates eam regionẽ reſtagnare ſoleret. *Herod. lib* 1. Quos cum admiratione inſpexit
24 Traianus Imp. *teſte Suida. Reinecc. p. 1. in reg. Aſſyr.* Ægyptum † primũ aggeribus cinxit Seſoſtris Rex, eo fine vt homines & pecora ab inundatione Nili tuta eſſent. *Diod. Sicul. lib.* 2. Auxere deinde ſucceſſores, *vt Iuſtin. lib. 2. ſcribat,* Ægyptum tot Regum, tot ſeculorũ cura impenſaque munitam, & aduerſus vim decurrentium aquarum tantis inſtructam molibus, vt coli niſi expulſo Nilo non potuerit. Et videntur illi aggerum ſtruendorum rationem ab a-
25 uibus † didiciſſe, de quarum ſolertia extat hiſtoria, *apud Plin. li. 10. cap. 33.* quo modo hirundines inſulam Copton , ne laceret eam Nilus, muniant continuatione nidorum, vt multas in opere eemo-
26 ri conſtet. Hæc ſunt quæ aggeſta Coptica † (ſic enim legendum) vocat, ac inter mirabilia Ægypti collocat Sacerdos ille *apud Apulei. lib. 2. de aſin. aure.* De inſula Tigridis *Dion. Caſſ. in Traian.* agger erat & vallum, quod Spaſini incolæ vocant, &c. In Italia quo-
27 que aggeres † Tyberi euaganti olim oppoſiti. Eoque nulli fluuiorum minus licet, incluſis vtrimque lateribus. *Plin. l. b. 3 cap. 5.*
28 Quos Romanorum temporibus in maritimis † Germaniæ non fuiſſe *recte colligit Lipſius ex loco Taciti. 1. annal.* vbi de æſtu maris agitur: opplebantur terræ, eadem freto, littori, campis facies. Ex his pluribuſque locis clarum (*inquit Lipſius*) non fuiſſe loco littoris olim arenarias illas moles, verius quam aggeres, quę Oceanum
29 hodie arcent. Ita maris accolæ † tumulos altos ad experimenta altiſſimi æſtus erigebant, quod de Chaucis ſcripſit *Plin. lib. 16. nat. hiſt.* 1. Ita Friſones aggeſta terra colles exaltarunt propter Lidonis & Malinæ (ita vocarunt æſtum & receſſum maris, *ſupra cap. 2. num.* 30.) quotidianas eruptiones. *Refert ex martyrologo quodam Bormer. in perorat. aduerſ. Vbbo. Emm.* Extant etiamnum eius rei indicia in Friſię collibus altiſſ. *de quibus Hamelm. in chron. Oldenb. in*
30 *proœm. lit. E.* Cæterum Romani primi omnium aggeres † Rheno imponere cœperunt. Initium fecit Druſus, à quo inchoatum aggerem coercendo Rheno abſoluit Paulinus Pompeius. *Tac. l. 3. annal.* Diruit iterum Ciuilis Germanorum Dux, *Tacit. 5. hiſtor.* Sed

& Valen-

& Valentinianus Imp. Rhenum omnem à Rhætiarum exordio
ad vſque fretalem Oceanum magnis molibus communiuit. *Mar
cellin. lib.* 28 De reliqua Friſia † non ſatis compertum habemus 31
Sed Citra Iadanum Otto, 1. Comes Oldenburgicus *circa A. Chriſti*
980. aggeribus muniuit, iiſque cataracta ſubiecit. *Chron. Oldenb.
lib. 1. cap.* 10. Vnde verſus:

Ampliat hic terrę pomœria, condit hic arces,
Doctus & aggeribus vim cohibere maris.

Talis agger inter Amiſiam & Rhenum in † littore Oceani, *de* 32
quo Tacit. 1. annal. Anguſtus is trames, vaſtas inter paludes, & quõ-
dam à L. Domitio agge atus. Cætera limoſa, tenacia graui cæno
aut riuis incerta erant. *Ad quem locum Lipſius in comment.* vides ex
his ſimilibuſque in Tacito locis, inquit, quam vetus in paluſtri-
bus adgerundæ terræ mos. Quod genus aggeres, † limite Kaij. 33
Quæ vox etiam hodie Batauis familiaris. Explicant gloſſæ, Kaij,
cancelli, & caiare comprimere. Hæc ibi. Alibi Teichen appellatur
neſcio an à Græco τεῖχος. Ita enim Homer. Iliad υ. Τεῖχος ἐς ἀμφίχυτον.
ad murum aggere cinctum. Vulgo Tammen. *d. art. 56. lib. 2.* Landtr.
Eſai. 19. v. 6. in verſ. Germ. Inde ſicuti Friſiæ à Werden, id eſt ab allu-
uione: *ſupra ca. 1. num. 15.* ita pleræque vrbes † Hollandiæ ab aggere 34
denominatæ, vt Amſterodamum, Roterodamum &c. *Berth. lib. 3.
comment.* ſiquidem paluſtris hęc regio non niſi per aggeres peruia
eſt. Qui propterea alicubi etiam † viarum vſum præſtant. Et 35
apud Romanos viæ aggeres publici dicti. *Ammian. lib. 18. & ibi Lin-
denb. in not.* Eſt enim agger non ſolum media ſtratæ eminẽtia coa-
ceruatis lapidibus ſtructa, *vt definit Iſidor. lib. 15. origi. l vlt. §. 15. de
mun. & hon.* ſed etiam ex terra aliaq; materia ita aggeratus, vt im-
ber defluat. *Turneb. li. 11. aduerſ. 6. vbi illud Maronis explicat. 5. AEne d.*

Qualis ſæpe viæ deprenſus in aggere ſerpens.

Atque per hunc exaggerationis modum non minus quam Nili
alluuione † Ægyptum creuiſſe *fatetur Iuſtin. lib. 2. Vnde Ariſtot 1. me* 36
tor. 14. partem Ægypti χειροποίητον, id eſt, manufactum, partem
ποταμοῦ ἔργον fluuij opus agnoſcit *ſupra ca. 6. num. 33.* Sicuti autem
aggeres iuris publici dicuntur, *in leg. 2. C. de immun. nem. conced. &*

37 *ibi Bart.* ita eorum locandorum ius ac inſpectio † ad regalia pertinet, *vt recte docet M. Peregri. li. 1. de iure fiſc. 1. numer. 24. arg. l. 1. §. 42. de aqua cottid. l. 12. in fi. de aqua plu.* ſicuti etiam ius retar[illegible] di flumina, ripas muniendi, alueumque purgandi eodem loco habent. *Hotom. in c. quæ ſunt regal. Gœdd. in conſ. de alluu. mar. num.* 173. Quod
38 cum ſit onus, † merito annexum habet commodum acceſſionis extra aggeres, *de quo dictum cap. 11 numer. 55.* Ita in pactis Alberti Comitis Hollandiæ cum Friſiis initis anno 1399. cautum; vt Comes riuorum, aquæductuum, emiſſariorum, & cum his cohærentium piſcationum atque incrementorum ſummus haberetur dominus. *Emm. lib. 16. rer. Friſic.* Hinc ſemper poteſtas ſtatuendi de a[illegible]eribus ad ſuperiores pertinuit. Ita Romæ remedium co[illegible] er[illegible] Tyberi ex Senatuſconſulto Ateio Capitoni & L. Arun[illegible] [illegible] *Tacit. 1. anal.* Et conſtitutus eſt in eum vſum certus
39 [illegible]us ab Auguſto Cæſare, *Sueton cap. 7.* Nempe curator † rip[illegible] & aluei Tyberis, *vt inſcriptiones veteres habent. Lipſ. in comment. ad 1. annal. Tacit.* Tiberius etiam Quinqueuiros conſtituit *Dio. Caſſ. l. b. 57.* Quos titulos vſurpare ne principes quidem pu-
40 duit. Eoque deſcendit diſtinctio munerum † inter principes & ciuitates cum titulo dignitatis hereditario, *apud P. de Andlo. li.*
41 *1. de Rom. Imp. vlt. & ibi Freher. in not. ad lib. 2. cap. 15.* Ita Comites † Oldenburgici S. R. Imperij architecti maritimi olim conſtituti, des Heiligen Reichs Bauwmeiſter an der Seekante. *Hamel. in chron. Oldenb. p. 1. ca. 13.* Quod ad ſupremam dignitatem regalium pertinet. A qua inferior magiſtratus dependet, *in l. 12. de mun. & hon.*
42 *l. 1. §. 17. ne quid in lo. publ.* Quales ſunt in Friſia † & maritimis locis curatores aggerum & clauſtrorum, *de quibus vide Emm. in reb. Friſic. paſſ. & in Groning. fol. 12.* Qui an notionem tantum, an etiam iuriſdictionem cum mixto imperio habeant, cum poſſint multare & pignora capere *arg. l. 9. de re iud. l. 99 de V. S. l. 3. de iuriſd. l. 26. ad munic.* x cuiuſque loci conſuetudine petendum eſt. Et habent
43 illi ſuas proprias leges, ſecundum quas iudicant. Vulgo † Teichrecht: *cuius meminit chron. Oldenb. p. 3. fol. 414.* Item: Spatenrecht, *de* quo

quo chron Oldenb. d. p. 3. fol. 389. quaſi dicas ius ligonum, quia ligone aggeri infixo dominium terrę tranſit. Quo fortean alludit ſcotatio in Dania *in c. 2. extra de conſuet. ſupra. c. 21. n. 16.* Ex hoc iure aggeres reparare non valens, agros quoque reparanti † aggeres 44 cedere cogitur. Non repugnante iure Saxon *d. art. 56. li. 2.* **Landtr.** Hoc enim onus, vtpote reale, *l. 2. l. 1. §. 3. de via publ. & ne quid.* ſingulos pro quantitate agrorum reſpicit *d. l. 2. C. de immun. nem. conced.* Cuius iuris beneficio monaſteria in Friſia ſæpe magnum agri numerum acquiſiuerunt, dum multitudine otioſorum hominum abundantes aggeres repararunt. *Emm. lib. 9. rer. Friſic.* Atque eo quoque niti poterat Comes Friſiæ orient. *apud Gœdd. in conſ. de alluu. maris num. 267. & ſeq.* Cuius iuris rigor non niſi ex publica † vtilitate ſuſtinetur. *l. 51. in fi. ad L. Aquil. l. 3. C. de primipil.* 45 Habet omne magnum exemplum aliquid ex iniquo, quod contra ſingulos vtilitate publica rependitur. *ait Caßius ICtus apud Tacit. 14. annal.* Quanta enim neceſſitas † ſit aggerum *docet idem* 46 *Emmius de Rep. Friſic. inter Lauicam & Fleuum:* anniuerſarius vniuerſæ Friſiæ hoſtis eſt Oceanus, inquit, ventis commotus, contra quem inſtituti ſunt aggeres terrei vaſtæ molis, velut fluctuum obiices. Vnde prouerb. vulgare: **Mit Teich vnnd Dammen muß man Frießlandt erhalten.** &c. Sed & ciuili iure munitiones & exaggerationes inter opera & impenſas † neceſſarias reputātur, quia 47 neceſſitatem impendendi habent, vtpote ad perpetuam vtilitatem ac incrementum agri, inſulæ, prouinciæ pertinentes, *leg. 1. §. 7. ne quid in flum publ. l. 1. §. 1. de rip. mun. l. 3. l. 14. de impenſ. dotal. Maſcard. de probat. concl. 1041. num. 2. Menoch. de recup. poſſeſſ. rem. 15. num. 500. Schrad. de feud. p. 2. part. 9. princ. ſect. 2.* Quæritur ergo de pœna † 48 aggerum ruptorum, an in hos eadem obtineat, quæ in aggeres Nili conſtituta eſt, *in l. vn. C. de Nili aggerib. De qua diſputat Capoll. de ſeru. ruſt. c. 37. concordat ius Saxon. in gl. art. 16. lib. 2.* **Landtr.** *num. 9.* **wer Teiche abgrābt oder abſticht / den ſoll man brennen / wer Rath da zu gibt / ſoll ewiglich verweiſet werden.** Quantum in eo ſit † periculi 49 *deſcribit Helmold. lib. 2. chron. Slauo. 13.* Amoti ſunt vectes & oſtia,

quibus iampridem concluſum erat mare , & erumpebat
inundans & intentans exitium multis Danorum inſulis
& regionibus maritimis &c. Neque minus exitialis eſt clau-
50 ſtrorum † perforatio , ſicuti cataractis à limo ita nomen
habentibus ruptis maxima pars Ruſtringiæ periit, anno 1218.
Chron. Oldenb. lib. 2. cap. 4. Vbb. Emm. in reb. Friſic. Vt pari pœ-
na horum quoque violatores digni ſint. Interim metu hoſtili ſæ-
51 pe ab ipſis incolis perforati † leguntur aggeres, vt ſc. mare ſuper-
funderent aduerſus terrarum eruptores. *Tacit. lib. 13. annal.* Quod
ad ſtratagemata bellica referendum *Cuius exempla vide in hiſtoria*
Friſica & Belgica apud Emmium & Meteranum. De munitione ri-
parum aduerſus vim fluminum (nam in mari locũ non habet) an-
52 ceps eſt controuerſia, ſi ea etiam cum incommodo † vicini ex ad-
uerſo fieri poſſit? Quod communiter negatur, *l. 1. §. 11. de aqua pluu.*
l. 2. eod. l. 1. §. 3. de rip. mun. Gilman. lib. 2. deciſ. Camer. 33. Et facit lo-
cus Aggeni Vrbici: Quæ res neceſſitatem ripæ muniendæ iniũ-
git, ita tamen, vt ſine alterius damno fiat. Contra Vlpia. Iuriſcon-
ſultus *in l. 1. §. 4. ne quid in lo. publ.* alio iure nos vti docet. Vix e-
nim eſt vt non tranſuerſo vicino noceatur, quando alluuione ex
hac ripa promota ex altera decrementum cauſſatur. Si damnum
53 † ex euentu contingat, id non attenditur: *d. l. 2. §. 9. de aqua pluu.* a-
liud ſi ex propoſito. *l. 79. de R. I. l. 3. §. 2. de iure fiſc.* Quid ſi modi-
cum ſaltem ſit damnum huius, alterius euidens vtilitas? Hæc
præualere videtur, *leg. 1. §. 4. ne quid in lo. publ. leg. 2. §. 5. de aqua pluu.*
54 Quia modicum † damnum non attenditur. *l. 25. §. 6. locat.* Ita ſen-
tire videtur P. *Fred. Mindan. li. 2. de proceſſ. Camer.* 38. *num.* 5. Quid ſi
plane fluminis curſus immutetur. *ſupra ca. 20. num.* 84. *& ſeq.* Ea-
55 dem ratio eſt † clauſtrorum, per quæ aqua ſuperflua ex terra in
mare ſubter aggeres eiicitur. Vnde etiam emiſſaria, & elices a-
quarum dicuntur, *Feſtus in voce Elices, & ibi Ioſeph. Scal. l. 1. §. 9. de a-*
qua pluu. aquæductus, *l. 11. com. præd. 11. C. de aquaduct.* paragogia, *leg.*
10. & ibi Alciat. C. de aquad. formæ, *l. 27. §. 3 de vſufr. l. 1. & ibi Dd. C. de*
56 *aquaduct.* Item † cataracta, *Gen. 7. v. 12.* non qualia in Danubio ſunt
d: quibus Strab. lib. 7. Suidas & latius Lazius lib. 12. de Rep. Rom. 6. &
ibi Ste-

Digitized by Google

ibi Stephan. Zamoſc. in analect. ca. 8. vbi tria eſſe dicunt, Strudent/werſpel/ſteßgang/vulgo Scheren item pericula Danubij, *Arnold. Lubecenſ. lib. 2. chron. Slau. 4 & 6.* ſed qualia in Nilo olim, quibus aqua modo arcebatur, modo admittebatur. *Diod. Sicul. lib. 1. Iuſtin. lib. 2. Plin. lib. 5. nat. hiſt. 9.* Iuriſconſultus κόμματα item διακόπτους vocat. *leg. 10. de extraord. crim. Cæl. Rhod. lib. 27. lect. ant. 6.* Galli des Escluſes, Belgæ corrupte Sluſſen. Noſtri Siel dicunt. Atque horum quoque vſus æque † neceſſarius in in- 57
ſulis ac terris depreſſis humidiſque. De Friſia *Vbb. Emm. de Rep. Friſ. inter Lauicam & Fleuum*: Fortuna regionis in duobus poſita eſt, in aggeribus & clauſtris &c. Itaque his quoque certi † cu- 58
ratores præpoſiti, ſicuti apud Rom. fuerunt, qui repurgium formarum curabant, *vt Imp. loquitur in leg. 1. C. de aquæd. Zeno in leg. 10. C. de aquæd.* hydrophylacas vocat. *v. Caſſiod. lib. 5. varior.* A quibus tamen differunt † aquileges, *in leg. vlt. de iure immun. Alciat. 2.* 59
præterm. & 1. para. 24. Anton. Auguſt. 4. emend. 16. qui aquarum ductus & inuentos modos docili libratione oſtendunt. *leg. vlt. C. de excuſ. art.* Vnde aquælibratores, *in leg. 2. C. Theo. de excuſ. artif.* artifices periti rei aquariæ dicuntur à *Marcell. lib. 28.* vt architectonicæ peritos eſſe oporteat *Plin. lib. 31. ca. 3.* De clauſtris † hiſce 60
collocandis magnæ ſæpe contentiones oriuntur inter vicinos, dum quiſque pro ſua vtilitate ea collocari poſtulat. Qualis vicinorum cum Groninganis, *apud Emm. lib. 13.* Item inter Reiderianos, *apud eund. lib. 15.* Et latæ de his † leges plurimæ, veluti; 61
Aquæductuum inſtituendorum ex vſu ſuo, modo non in detrimentum alterius, cuique libera facultas eſto. Hæc, quæ dicta ſunt, non tantum ad † conſeruationem, ſed etiam ad augmenta- 62
tionem inſulæ faciunt. Latere enim terræ infixis palis & lapidibus cęſpitibuſque impletis munito, alluuio plerumque prouocatur. Siue eam vocare malis colluuionem.

Lucan. lib. 4.

—nigro ſi turbida limo
Colluuies immota manet

Ad exal-

63 Ad exaltationem terræ etiam facit † irrigatio aquæ. *l.1.§.13. de aqua cottid. l.17. de ſeru. ruſt. l.1. de aqua pluu.* quippe quæ non ſolū pin-
64 guedinem † ſecum defert, *ſupra. ca.20. num.* 128. ſed etiam arenam, quam diſcedens in terra relinquit. Quæ proprie eſt corriuatio, vel ſi grauior ſit inundatio *l.2.C. de alluu.* Ita *Euagr. lib.2. cap.* 14. *ſcribit*, in Bythinia tam ingentes pluuias extitiſſe, vt non longe à Nicomedia in Boano lacu ob crebram ſordium cuiuſque generis materiam in eum congeſtam inſulæ quædam naſcerentur. *Repetit Niceph. lib.15. ca.20.* Dicitur etiam illuuio *l.16.§.3. fam. herciſc. l.12.§ fin. de ædil. edict. Iuſtin. lib.2.* illuuies aquarum principio ter-
65 ras obrutas tenuit. Item ſuperluuio. Quomodo Nilus † & alluendo & ſuperluendo terram auget. *leg.2.C. de alluu. Cic.2. de nat. Deo. Senec.4. nat. quæſt.2.* iuuat agros duabus ex cauſſis, & quod inundat, & quod oblimat. Vnde Ægyptus tamquam altiſſima regio, vt ab aliis diluuiis immunis celebratur, *apud Plat. in Timæ. Ariſt.1. meteor.*14. *Vt hinc Herod. lib 2. & cum eo Scalig. ex.*47. *in fi.* coniiciant, ſi Nilus proportione præteriti temporis augeſcat, fore, vt terram non amplius attingere poſſit. plures fluuios recenſet Ci-
66 cero *d. lib.2. de nat. Deo.* Atque hic modus maxime in vallibus & † depreſſis locis vtilis eſt. *arg. l.1.§ vlt. de aq. pluu. de quib. Columell.8. de re ruſt.2.* vbi valles, quæ fluminum alluuie & inundationibus concreuerunt, vineis aptas eſſe docet. Item in Friſia, vbi fundo paluſtri pinguis gleba ſuperfuſa fertiliſſimos agros efficit. Ipſa aqua
67 ſordida & lutoſa, quæ nondum in terram coaluit, etiam alluuies † dicitur, *teſte Valla. Liu lib.1. dec.* 1. in proxima Tyberis alluuie pueros exponunt. Quæ poſtea in terram coaluit, *de qua Ouid.2. Faſt.*

Hic vbi nunc fora ſunt, lintres errare videres &c.

Item eluuies *Plin. lib.2. nat. hiſt.82. Cicero pro domo ſua.* Quę vocabula licet diſtincta ſint, ac diſtinctas naturæ operationes innuant, vulgo tamen promiſcue accipiuntur. *arg. l.30.§.2. de A.R.D.* Vn-
68 de etiam alluuionis † nomine, ſuperluuio, & circumluuio, quæ inſularum propria eſt, denotantur. *Parmenſ. lib.1. de alluu.3.§.1. nu.*
69 5. Pertinet huc obſtructio † aquę inſularum ac alluuionis produ-

ctioni

ctioni vtilis, *l. 13. §. æquiſſimum, in fi. de vſufr.* Vt huic contraria ſit ratio retandi flumina, id eſt purgandi à virgultis arboribuſque in alueo natis, ne impedimento ſint nauibus. *Gell. lib. 11. N. A.* 17. Et ſimili verbo returandi vſus eſt Nonius, quod eſt obturando contrarium. *Turneb. lib. 28. aduerſ. 12.* Pertinet item exſiccatio lacuum aliorumque locorum paluſtrium, de *qua ſupra. ca. 20.* In quem vſum inſtrumenta † hydraulica deducendis hauriendiſque a- 70
quis inuenta, *de quibus Vitruuius lib. 10. quem explicat Turneb. lib. 2. aduerſ. 22. Gothof. in l. 4. C. de excuſ. mun. lib. 10. Dalecamp. ad Plin. lib. 7. ca.* 37. Quibus in Hollandia ſimiles ſunt molę pneumaticæ aquam eiaculantes hydromylæ dictæ *Turneb. lib. 3 aduerſ. 7.* Cuiuſmodi terra exſiccata fertiliſſima efficitur. *ſupra ca. 18. numer. 103. Lucan. lib. 6.*

Vt primum emiſſis patuerunt amnibus arua,
Pinguis barbarico diſceſſit vomere ſulcus.

Vt propterea Tullius *ad Attic. lib. 4. epiſt. 14.* Lacum Velinum exſiccatum Reatinorum τέμπη dixerit. Ex quo eſt illa, inquit, ſiccata & humida tamen modice † Roſia. Credo perinde vt Vopi- 71
ſcus Imp. Italiæ quoſdam campos Roſiæ dixit, *Cæl. Rhod. lib. 5. lect. antiq. 1.* ita Probus Imp. *Vopiſco teſte*, cum † Sirmium ſolum effæ- 72
cundari cuperet, ad ſiccandam quandam paludem multa ſimul millia poſuit, ingentem parans foſſam qua deiectis in altum nauibus loca Sirmienſibus profutura ſiccaret. Peperit id agros emphyteuticos † dum principes huius modi loca excolenda priua- 73
tis ſub certa annua penſione concedunt. *l. 1. & 2. C. de iure emph. leg. vlt. C. de alluu. l. pen. C. de omn. agr. deſ.* Qualis Biltanus † ager in Friſia 74
occidentali ab Alberto Duce Saxonię Hollandis locatus, vt pro certa pecunia eum aggeribus clauſtriſque munirent, & pro iugere cottannis aureum ſcutatum ſoluerent. *Vb. Emm. li. 40. rer. Friſic. De quo ſupra. c. 11 c. 69.* Neque plura hic addemus, cum ad finem properemus etiam inuiti.

CAPVT XXIX.

De amiſſione & interitu Inſulæ.

Svmmaria.

1 *Amiſſio dominij ingrata.*
2 *Priuatio præſupponit habitum.*
3 *Augmentum & diminutio à pari procedunt.*
4 *Amiſſio eſt vel iuris vel facti.*
5 *Donare eſt perdere.*
6 *Inconſulta donatio profuſio eſt.*
7 *Inſula pro derelicta habita.*
8 *Res præſcripta amiſſa dicitur.*
9 *Poſſeſſionis amiſſio.*
10 *Amiſſio facti grauiſſima.*
11 *Interitus rei eſt vel naturalis vel ciuilis.*
12 *Mutatio & conuerſio Reip. ab interitu differt.*
13 *Fatales imperiorum periodi.*
14 *Viciſſitudo rebus creatis communis.*
15 *In locis maritimis crebrior.*
16 *Teſtimonia de mutabilitate mundana.*
17 *Mare in terram conuerſum iri.*
18 *Tempus per ſe nihil poteſt.*
19 *Ratio mutabilitatis humanæ.*
20 *Elementa ſunt mutabilia.*
21 *Elementa quandoque homini in pœnam cedunt.*
22 *Peccata hominum cauſſa interitus rerum.*
23 *Caſus fortuiti à nemine præſtantur.*
24 *Caſui fortuito nemo reſiſtere poteſt.*
25 *Principum quorundam vanitas.*
26 *Oceanus terriuorus.*
27 *Mare caſibus fortuitis obnoxium.*

28 Multi-

28 *Multitudo caſuum fortuitorum.*
29 *Chaſma cœli ac terra.*
30 *Inundatio.*
31 *Terra motus.*
32 *Terramotus an in inſulis fiant?*
33 *Inſula terra motu concuſſa.*
34 *Locus paluſtris terramotus expers.*
35 *Quinque diluuia generalia.*
36 *Diluuia etiam à fluminibus proficiſcuntur.*
37 *Flumina tauris aſsimulantur.*
38 *Gigantes inſulas ad cœlum contorquent.*
39 *AEſtus hybernus aſtiuo violentior.*
40 *Maxime in plenilunio æquinoctiali.*
41 *Accurſius rerum naturalium imperitus.*
42 *Fluminum augmenta.*
43 *Nilus æſtum marinum imitatur.*
44 *Tempeſtas inundationem auget.*
45 *Ventorum alij aliis magis noxij.*
46 *Euri violentia.*
47 *Aquilonis potentia.*
48 *Cori rabies in locis Septentrionalibus.*
49 *Diluuia à Septentrione ad Auſtrum tendunt.*
50 *Concurſus caſuum fortuitorum.*
51 *Amiſsio eſt vel vniuerſalis vel particularis.*
52 *Amiſsio fit vel impetu vel paulatim.*
53 *Generatio ex contrariis exiſtit.*
54 *Duo modi interitus terreni, terramotus & diluuium.*
55 *Lactantij ſententia.*
56 *Atlantis inſula abſorpta.*
57 *Atlantis an ſit America?*
58 *AEdeſſa vrbs à Scirto flumine ſubuerſa.*
59 *Inſula vndis ſuffocata.*
60 *Inſulæ Zelandiæ ſubmerſa.*
61 *Particularis inſularum interitus.*

Digitized by Google

62. *Inſula Seilan deminuta.*
63 *Mellumaa arx Friſiæ mari occultata.*
64 *Inſula Sancta dimidiata.*
65 *Inſula Gyrea truncata.*
66 *Inundatio raro ſine damno eſt.*
67 *Inſulæ Friſiæ olim continenti propiores.*
68 *Exemplum Inundationis.*
69 *An per inundationem poſſeſſio amittatur.*
70 *Diſtinctio Dd.*
71 *Inundatio duplex.*
72 *Inundatio à ſubverſione fluminis differt.*
73 *Simplex inundatio iura dominorum non mutat.*
74 *Fluminis & hoſtilis vis comparatur.*
75 *Inundatio eſt vel naturalis vel violenta.*
76 *Inundatio diuturna qualitatem fundi alterat.*
77 *Ambedere quid?*
78 *Iuriſdictio terræ inundatæ retinetur.*
79 *Inundatio an præſcriptionem interrumpat.*
80 *Agro deteriorato an penſio debeatur?*
81 *An poſt receſſum fluminis cuiuis ſuum reſtituatur.*
82 *ICti ſubtilitates Philoſophicas non attendunt.*
83 *Irrigatio ab inundatione differt.*
84 *Eluuio alluuioni contraria.*
85 *Alluuio quaſi adluuio.*
86 *Res diverſæ diverſis vocibus exprimendæ.*
87 *Iobi dictum reſtitutum.*
88 *Parmenſis ſententia refutata.*
89 *Vnum vocabulum contrarios intellectus non recipit.*
90 *Alluuio non eſt modus amittendi dominij.*
91 *Diverſus reſpectus tollit contrarietatem.*
92 *L. 7. de peric. & com. rei vend. e licata.*
93 *Alluuionis ius regulariter fauorabile.*
94 *Batauia olim inſula.*
95 *Alluuio ciuitatibus maritimis noxia.*

96 *Mariti-*

Digitized by Google

96 *Maritimarum ciuitatum fortuna in commerciis poſita.*
97 *Rauenna mediterranea facta.*
98 *Anchora in montibus inuenta.*
99 *Aldenburgum olim ciuitas maritima.*
100 *Vltraiectum à flumine remotum.*
101 *Leovver dia & Bolsvverdia alteratio.*
102 *Norda portum amiſit.*
103 *Albis ab Hamburgo recedit.*
104 *Emda contra Amaſis receſſum munitio.*
105 *Stauera portus obſtructio.*
106 *Mors ciuilis Reipubl.*
107 *Bannum morti comparatur.*
108 *Tyrus vrbs & inſula mortua.*
109 *Carthago & Corinthus eodem anno euerſæ.*
110 *Exempla vrbium deſtructarum.*
111 *Inſulæ interitus an ab homine procurari poſſit?*
112 *Excommunicatio comparatur banno.*
113 *Anglia & Venetia excommunicatæ.*
114 *Vrbes deſtructæ quandoque reparantur.*
115 *Ciuitas reſtituta an ius priſtinum recuperet?*
116 *Ciuitas reſtituta alia eſt à priori.*
117 *Lazarus reſuſcitatus nouus homo factus.*
118 *Forma Reip. mutata noua Reſp. inducitur.*
119 *Mutatio nominum erroris mater.*

AMISSIO inſulæ quamuis ingrata † ſit, ſæpe etiam luctuoſa: *l. 22. verſ. nec vero domum, C. de admin. tut.* tamen quia circa illam quoque ius occupatur, *l. vlt. de legib.* non omittenda erit tractatio eius, vel ea quoque ratione; quia nulla dominii translatio fieri poteſt, niſi præcedat amiſſio, quæ eſt priuatio, ac † habitum præſupponit, *Decius in l. non videtur, 83. in pr. de R. I. Eberh in top. in lo. 26.* Neque enim poteſt inſula fieri mea, niſi deſierit eſſe tua. *l. 1. pro derelict.* Hinc eſt quod augmentum † & diminutio paribus paſſibus ambulant. 3

Alb. Brun. de augment. concl. 13. n. 2. & concl 23. n. 1. Et idem operatur
augmentum, quoad additionem, quod diminutio quoad de-
tractionem *Dd. in l. ſi ex toto, de leg. 1.* Ita vt ſi cui augmentum proſit,
illi etiam diminutio noceat, *l. ſocium in eo, pro ſocio. Conſil. Marpurg.*
4 *14. vol. 2. n.* 88. Eſt autē amiſſionis nomen generale, vel in iure † vel
in facto conſiſtens. *Vaſq. in præfat. ill. controu. n.* 3. In iure amitti pro-
prie dicitur inſula, cuius nulla ad recuperandum actio, vel ad re-
tinendum exceptio nobis ſupereſt. *l. 14. de V. S. & ibi Gædd. nu. 25.*
non ſolum ſi ex contractu aliquo pretium pro ea conſecuti ſimus
d. l. 14. ſed etiam ſi ſine vlla recompenſa dominium à nobis abſceſ-
5 ſit, puta per donationem, quia donare † eſt perdere, *l. 7. in pr. ff. de*
6 *donat.* Quod tamen non concedunt Ethici, niſi ſit inconſulta † do-
natio. *Senec. 4. de benef.* 10. Vt ſunt exempla *in l. 12. §. 11. mand leg. 8.*
pro emtor. c. donare & ſeq. diſt. 86. Iſta enim perierunt cum darentur,
ait Seneca lib. 1. de benef. 1. neque vlla ſupereſt repetitio. *l. 53. de R. I. &*
7 *ib. Decius, l.* 4. *§. 3. de cond ob turp. cauſſ.* Item amittitur inſula ſi pro †
derelicta habeatur, *l. 1. & tt. pro derel.* quod ex longo ſilentio decē
vel 20. annorum præſumitur. *l. 15. §. 21. de damn. inf. Parmenſ. lib. 2. de*
8 *alluu. 21. num. 4.* Item ſi inſula ſit † prę ſcripta per negligentiam
9 domini. *l. 37. §. 1. de vſucap. ſupra cap. 25.* Abuſiue amittitur † inſula
cuius poſſeſſio aut commodum aliquod nobis abeſt, *leg. 9 de R. V.*
Gædd. in d. l. 14. *num.* 15. Nam & illa perdita dicitur, *in l. 17. §. vlt.*
10 *commod.* In facto amittitur inſula † quæ in rerum natura eſſe deſi-
nit, *arg. l. pen. de ſolut. l. 15. §. 2. ibi vt nuſquam ſit, ff. locat. Gail. 2. obſ. 23. n.*
24. Atque hæc amiſſio omnium grauiſſima eſt, quia tunc in ſuper
latiuo gradu abeſt inſula, cum in rebus humanis non amplius eſt
l. 13. in fi. de V. S. l. 5. ſi cert. petat. c. ſi delegatus, 7. & ibi gl. in verb. abeſſe, de
11 *offic. deleg. in 6.* Hic eſt interitus rei † vel naturalis, quæ à natura i-
pſa, *l. 14. §. 1. depoſ.* vel ciuilis, quæ à iure facto hominum cauſſatur,
l. intercidit, 59. in fi. de cond. & dem. l. cum hic ſtatus, §. ſi donat, de donat.
int. vir & vx. l. ſeruitus, de R. I. Duob. enim hiſce modis non homi-
nes ſaltē intereunt, *l. 63. §. 10. pro ſocio.* ſed ipſæ etiā Reſpubl. prouin-
ciæ, ac inſulæ. *l. 21. quib. mod. vſusfr. am. t.* Quamquam in his quan-
doque

Digitized by Google

doque mutatio † ac conuerſio ſtatus tantum eſt,non interitus, 12
cum imperium ac Reſpubl.conuertitur, ac aliam regiminis formam induit,*Vaſq.in d.præfat.num* 34. *De qua conuerſione late Politici. Bodin.4.de Republ.*1.*& in meth.c.6.Tholoſan.lib.21.de Rep.*1. *& ſeq. Arniſ.lib.2.polit.1.Iohan.Gerhard.quæſt.polit.dec.vlt.*Sunt enim & oppidis, vt hominibus ſua fata, † ſunt ſtata tempora,quibus euolutis, 13
paulatim decidunt.*Cranz.lib.*1.*Vandal.*1.*Thuan lib.*1.*hiſtor.* Et territoria ac ditiones ſæpe mutantur,ſecundum viciſſitudinem ſtatuum mundanorum.*Brunus conſ.*109.*num.*8. Et imperia omnia ſuas habent periodos,initia & finem,vt creſcant,decreſcant,donec tandem moriantur, perinde vt homines.*VVarem.ab Erenb. de fœder. lib.*1.*ca.*1.*Vaſq.in d.præfat, num.*35.*arg.l.*40.*de pecul.Ezech.* 31. *v.* 14.Cuiuſmodi interitus licet † omnibus rebus creatis communis 14
ſit:in maritimis tamen † locis dominatum obtinet, vbi recipro- 15
cans æſtus ſurſum ac deorſum omnia voluit, *dicente Leone Imp. in proœm.Nouel.*Quod præter cottidianam experientiam ſcriptorũ grauiſſima † teſtimonia confirmant.*Senec.lib.6.nat.quæſt.4.* Terra 16
mille miracula mouet,faciemque mutat locis , defert montes, ſubrigit plana , valles extuberat, nouas in profundo inſulas erigit.*Idem epiſt.*91.non tantum manufacta labuntur:Iuga montium diffluunt,totę deſedere regiones. Operta ſunt fluctibus, quæ procul è conſpectu maris ſtabant. Ipſius naturæ opera vexantur,& ideo æquo animo ferre debemus vrbium excidia. *Curt. lib.* 5. Vetuſtas non ſolum opera manufacta,ſed etiam ipſam naturam paulatim exedendo perimit. *Agathias lib.*2. Nihil eſt,ne minimum quidem in hac mortali vita,quod eodem ſemper ſtatu permaneat. *Et Iuſtinia.in l* 2.§.18.*C.de vet.iur.enucl.*multas nouas formas edere natura deproperat,omniſque noſter ſtatus in perpetuo motu conſiſtit.*Nouel.*7.*c.*2. *Manil.lib.* 2.*aſtron.*

Omnia mortali mutantur lege creata,
Nec ſe cognoſcunt terræ vertentibus annis,
Exutæ variant faciem per ſecula gentes.

Ouid.

Ouid.15.metam.

Omnia mutantur, nihil eſt quod perſtet in orbe &c.
Vidi ego, quod fuerat quondam ſolidiſſima tellus
Eſſe fretum: vidi factas ex æquore terras.

Agnoſcit id *Iobus ca.14.v.18.* mons cadens defluit, & ſaxum tranſfertur de loco ſuo. Lapides excauant aquæ, & eluuie paulatim terra conſumitur. *Exempla ſunt Eſaia 35.v.5.& 41.v.15.&c.* Eoque pertinet Anaximenis apophthegma de Theſſaliæ montibus: eos quandoque mare futuros, niſi tempus defecerit, *Iulius Bellus in Herme*: *polit.fol.*40. Sicuti contra Democritus putauit, fore vt a-
17 liquando totum mare † inareſcat, eo quod olim tota terra aquis operta fuerit. *Cœlius Rhodig.lib.1.lect.antiq.*14. Sed vt hic opus ſit prouerbio veterum: *de quo idem Rhodig.lib.2.ca.12.* milleſimum annum exſpectare. Itaque merito Æſopi fabulis id annumerat *Ariſtot.2.meteor.3.& 4.adde Senec.lib.3.nat.quæſt.11.& 15.* Atque hæc
18 naturalis rerum mutatio cum in † tempore fiat, ideo illi adſcribitur, vt tempus omnia mutare dicatur, *ſupra ca.25.num.3.* licet alias quantitas per ſe nullum efficaciam habeat. *Arniſæ.2.polit.1.& vt Dd.colligunt ex l.44.§.1.de obl.& act.* tempus non eſt modus indu-
19 cendæ aut tollendæ obligationis. Ratio † huius mutabilitatis ſatis expedita eſt, quia qualia ſunt principia, talia ſunt etiam principiata. *Bald.in l.1.in fi.C.ſi quis omiſſ.cauſſ.teſtam.* Sed principium
20 hoc eſt 4 elementa, † ex quibus omnia gignuntur, ſunt conuertibilia. Nam terra in aquam, aqua in aerem, aer in ignem & viciſſim conuertuntur. Ergo neceſſe eſt corpora inde naſcentia ſimiliter eſſe conuertibilia. *Vaſq.in d.præfat.num.*12. Quæ elementa
21 licet † humani generis bono creata ſint, *Geneſ.1. & 2.* illi tamen quandoque in pœnam cedunt. *Eccleſ.40.v.31.& ſeq.pſal.148.v.6.*
22 Idque propter peccata † hominum. *Gen.6.Exod.14.pſal.106. v. 12. Iona.1.& paſſ.Nouell.77.c.1.§.1.verſ.propter talia enim delicta & fames & terræ motus fiunt, Simon Maiol.li.1.dier.canic.1.Niceph.li.15.c.20.* Quod ipſi Ethnici agnouerunt. Eoque reſpicit fabula *Ouid. 11. metam.7.*

Non impune feres Rector maris inquit, & omnes
Inclinauit aquas ad auaræ littora terræ,

Inque

Digitized by Google

Inque freti formam terram conuertit, opeſque
Abſtulit agricolis.

Hinc proueniunt caſus fortuiti † *de quibus diximus cap. 7. nu. 6.* qui 23
iure ciuili à nemine præſtantur, *l. 23. de R. I. l. 50. de admin. tut. leg. 22.*
C. de neg geſt. niſi eos pacto in ſe ſuſceperit, *Decius ind. l. 23. num. vlt.*
l. 1. C. depoſit. l. negotium, C. de neg. geſt. vel ſua culpa procreauerit. *leg.*
9. §. 3. locat. l. 28. §. 12. de pœn. Quæ enim tam firma terra eſt, vt flu-
minis mariſue impetum, tempeſtatis ac terræmotus vim ſuſtine-
re poſſit. *l. 24. §. 4. de damn. inf.* quippe quæ vis diuina eſt, † ac ma- 24
ior, quam vt illi infirmitas humana reſiſtere poſſit. *l. 25. §. 6. locat.*
l. 15. eo. l. 1. §. 4. de O & A. And. Vaſq. 2. controu. 93. num. 4. *vbi pulcre de*
fortuna vi. ne ab ipſa quidem regali potentia, quidquid ambitioſi
quidam Reges non ſine vanitate † affectauerint, vt Xerxes, *de* 25
quo cap. 23. num. 86. Item illa increpatio Regis Anglorum ad ma-
re: impero tibi ne in terram meam aſcendas, *Cambden. in Britan.*
fol. 191. Maxime omnium maris natura ſemper terriuora eſt. Vt
propterea ἐννοσίγαιος dicatur † ab Homero, *Gell. lib. 2. N. A. 28. Iuuen.* 26
ſat. 10. Item bellua quædam immaniſsima, hoſtis humani gene-
ris, *Gæd. in c. nſ. de alluu. maris num.* 173. Tyrannus *ſupra cap. 18. numer.*
91. P*linius lib. 31. cap. 1. ſic deſcribit*: Hoc elementum cæteris omni-
bus imperat, terras deuorant aquæ, flammas necant, ſcandunt
in ſublime & cœlum quoque ſibi vendicant. *Et Senec. li. 3. nat. quæſt.*
vlt. Nihil eſt tam violentum & incontinens ſui, tam contumax
infeſtumque retinentibus quam magna vis vndæ. Vnde etiam
Nero dicebat, *apud Tacit. 14. annal. in pr.* Nihil tam capax fortui-
torum eſſe † quam mare, neque quemquam adeo iniquum, vt 27
ſceleri aſsignet, quod venti & fluctus deliquerint. Interim vix
eſt, vt non culpa aliqua caſus huiuſmodi præcedat, quamuis no-
bis circa eius æſtimationem laborantibus ignota. *Eoque Tacit.* 4.
annal. vulgi mos eſt fortuita ad culpam trahere. Horum cum † 28
multa ſint exempla, vt nec dici nec numerari omnia poſsint, *leg.*
vlt. C. de præſcript. Nou. 28. & N. 84. cap. 1. late Sebaſt. Medices tract. de
caſib. fort. enumerare omnes fatorum vias longum eſt, *ait Seneca e-*

epiſt.91.hic tamen potiſſimum Neptuni atque Æoli filiæ domi-
29 nantur,vt chaſma † id eſt hiatus,vel terræ,*l* 11.§.5.*de neg.geſt. l.* 4.
§.1.*de cenſib.l.*47.§.1.*de leg.*1.*Plin.lib.*2.*natur.hiſt.*82.vel cæli, *Plin.li.*2.
30 *cap.*26.aquarum magnitudo,*l.*23.*de R.I.*inundatio,† *l.*20.§.1.*de ſeru.
ruſt.*fluminis mariſue impetus *l.*15.§.2.*locat.* vis tempeſtatis cala-
31 mitoſæ,*l.*2 §.6.*& ſeq.ſi quis caut.*Qui ſi grauior eſt fit † terræmotus
*l.*24.§.3.*de damn.inf.*P*lin.lib.*2.*cap.*79.*Gell.lib.*2.*N.A.*28. Atque ita
deſcribitur *Matth.*8.*v.*23.σεισμὸς μέγας ἐν τῇ θαλάσσῃ.*Matth.* 24.*v.* 7.
*Luc.*21.*v.*11.σεισμὸς κατὰ τόπους. *Adde Matth.*27.*v.*52.*& ſeq.* De quo-
rum cauſſis & differentiis *Marcell. lib.*17.*Gell d.c.*28.*& lib.* 19.*c.*1. *A-
riſt.*2.*meteor.*7.*& c.*3.*de mund.Simon Maiol.l.b.*1.*dier.canic.*1. Sed hic
32 controuertitur,an etiam in inſulis terræmotus † fiant. Fuerunt
enim qui id negarent.Quos refutat *Senec.lib.*6.*quæſt.*26 Per terræ
33 motum enim inſulas productas,*diximus cap.*7.illoque inſulas † cō-
cuſſas,*teſtatur Apocal.*6.*v* 14.Imo quædam inſulæ magis quam aliæ
terræ σεισμῷ ſubſunt,*vt Sicilia,Eubœa, Ariſt.*2.*meteor.*8.*ita Cic.*1.*de di-
uin.ſcribit* bello Punico ſecundo tantos terræmotus in inſulis cō-
pluribus factos,vt multa oppida corruerint,multis labes facta ſit
terræque deſederint,fluminaque in contrarias partes fluxerint.
*Adde Niceph.li.*15.*c.*20.Interim diſtinguendū videtur inter inſulas
34 ſolidas,& paluſtres † quia in loco paluſtri non cōtingit terræmo-
tus P*lin.lib.*36.*c.*14.Inundatio autem ſi grauior ſit,diluuium dici-
tur,Græcis κατακλυσμὸς.*Matth* 24.*v.*38.*Luc.*17.*v.*27. Quod deſcri-
bit *Senec.*3.*nat quæſt.*27. *vbi Ouidij verſus aliquot reprehendit* 1. *metam.*
35 9.Cuiuſmodi quinque † præcipua & καθολικὰ numerantur,*Oroſ.*1.
*hiſtor.*3.*& 9.Simon Maiol.d.ca.*1.*&* 10. ſed vt cætera minime com-
paranda ſint,cum illo Noachi.*Gen.*7.Diluuia autem licet à mari
potiſſimum contingant,quippe quod inexhauſtum eſt,*Ecclſ.* 1.
36 *v.*7.tamen etiā flumina † vaſta & tempeſtatibus rapta alueos ſuos
relinquunt,& in terram ſe exonerant.*Senec.d.c.*27.Qualis caſus de
Erota fiumine Lacedæmonis magnis tempeſtatibus commoto
37 recenſetur *à Cicer.*2.*de inuent.* Vnde poetæ fluminibus † tauro-
rum ſimulacra affingunt, quaſi terram cornibus proſcindant,*Cæ-
lius*

lius Rhodig lib.17 lect.ant.31. Neque aliud inuoluunt fabulæ de Gi-
gantibus,† qui viribus ſuis freti inſulas è mari raptas, non modo 38
in cælum,ſed etiam contra ſe inuicem contorſerint. Maris enim
ventorumque potentiam adumbrant. *Natal.Comes lib.6.mythol.21*
Maris autem æſtus,vt præcipua inundationis cauſſa,ſemper gra-
uior & diuturnior eſt † hyberno quam æſtiuo tempore, *Gæl.in l.* 39
*96.n.2.de V.S.ſupra cap.18.num.*122.præſertim in plenilunio , quo
maria excurrunt, *Plin.lib 2.cap.97.* omnium † maxime æquino- 40
ctiali. *Senec.3.Nat.quæſt.*28.ſolet æſtus æquinoctialis ſub ipſum Lu-
næ Soliſque coitum omnibus aliis maior vndare. *Tacit.1.annal. &*
ibi Lipſ. impulſu Aquilonis, ſimul ſidere æquinoctij maxime tu-
meſcit Oceanus. Cauſſam reddit *Ariſt.in problem.ſect.14 num.13.*
Eoque Iohan.Faber in §.& quidem,nu.2.Inſt.de R.D. Accurſii † gloſſat. 41
imperitiam perſtringit,naturam maris occidentalis exploratam
non habentis,quod in plenilunio æquinoctiorum in tãtum cre-
ſcit,quod quandoque cooperit prata & ripas *Idem in §. eſt autem*
littus,n.1.col.1. Ita ſunt quoque flumina † quæ etiam ſine tempeſta- 42
te augentur, *l.2 §.7.ſi quis cautio.* vel imbribus , *vt apud Virg.* 1.
Georg.

Sępe etiam immenſum cælo venit agmen aquarum &c.

Vel naturaliter vt † Nilus, *l.1.§.5.de flumin.* Vnde Nili aquam ma- 43
ri ſimilem dixit *Plin.lib.35 cap.13.* Cæterum quando fortiter ven-
to † percutitur fluctus, *vt Iohann.Fab loquitur*, quaſi iratus altius in 44
terram ſe exonerat. Adeoque tum vſuuenit *quod Virgil.in Diris im-*
precatur.

—migret Neptunus in arua
Fluctibus,& ſpiſſa campos perfundat arena,
Dicantur mea rura ferum mare &c.

Sicuti autem ventos placidos ac lenes ad alluuionem promo-
uendam magis accommodos eſſe *diximus cap. 18. n. 30.* ita vio-
lenti magis † ſæuiunt ac terram abſorbent. Et quidem pro di- 45
uerſa cæli ac regionum plaga. In ſacris Eurus † naufragia 46

concitare dicitur, *pſal.* 48. *v.* 7. niſi id de Cilicio mari & nauibus Tharſis intelligere malis. *Virgil.* 2. *Georg.*

Aſt vbi nauigiis violentior incidit Eurus.

Horat. 1. *carm.* 28. quodcunque minabitur Eurus.

Fluctibus Heſperiis.

Propert. lib. 2.

—ſæuus licet vrgeat eurus:

Velaque in aduerſum frigidus auſter agat.

47 Eandem poteſtatem † Aquiloni tribuit *Syrac.* 43. *v.* 18. *Et Ouid.* 6. *metam. vbi ſic loquentem introducit.*

Apta mihi vis eſt, hac triſtia nubila pello,

Hac freta concutio, nodoſaque robora verto.

De Borea Propert. lib. 2.

Hic Deus & terras, & maria alta domat.

Homer. Iliad. 1. Duo venti pontum commouent, Boreas & Zephy-
48 rus, &c. Circius † & Iapix natura vertiginoſus *Gell. lib.* 2. *N. A.* 22. De cuius rabie in ſeptentrionalibus *vide Simon. Maiol. lib.* 1. *dier. canic.* 1. Atque hic eſt Corus ſiue Caurus, *vt Virgil. vocat.* 3. *Georg.* Friſię maxime infeſtus. *De quo etiam Horat.* 3. *carm.* 28. Et poteſt huc re-
49 ferri, quod diluuia † plerumque à ſeptentrione verſus auſtrum
50 feruntur, *Bodin. in meth. cap.* 6. Horum caſuum † fortuitorum ſpecies, quo plures concurrunt, eo maiores ſtrages edunt, deiiciunt arbores, *l.* 12. *in pr. l.* 19. §. 1. *de vſufr.* concitant naufragia, *l.* 15. *l.* 16. § 8. *de publican.* promouent incendia, *l.* 30. §. 3. *ad L. Aquil.* naues terræ impingunt, *l.* 8. *de ruin. naufrag. incend. l.* 29. §. 3. *ad L. Aquil.* terram deuorant, *l.* 7. *de peri. & com. l.* 64. *in pr. de euict.* & in lacum redigunt. *l.* 10. §. 2. *quib. mod. vſusfr amit.* Vnde fluminum & ventorum vis coniungitur, *in l.* 24. §. 4. *de damn. inf. d. l.* 2. §. 7. *ſi quis caut.* Eſt autem in-
51 teritus inſulæ, vel vniuerſalis † vel particularis, *l.* 15. §. 2. *locat.* Et hæc ita vt quandoque pars terræ detrahatur, quandoque alteretur tantum. *l.* 1. § 15. *de flumin.* Quæ proprie eſt deterioratio ac diminutio quædam, *leg.* 3. §. 1. *l.* 10. *leg.* 18. §. 1. *commod. leg.* 9 §. 3. *ad exhib. Gœdd. ad d. leg.* 14. *numer.* 10. *de V. S.* Et fit vel impetu quodam, *l.* 30.
52 §. 3. *de A. R. D.* vel ſenſim † ac pedetetim. Sicuti enim his modis inſulas

ſulas produci *diximus cap.4.in fi.* ita per eoſdem iterum eſſe deſi-
nunt, quia vnumquodque eodem genere diſſoluitur, quo ab ini-
tio conſtitutum eſt. *c.1.extra de reg.iur.l.nihil tam naturale,ff.eod.* Et
generatio † ex contrariis exiſtit. *Ariſt.5.polit.10.* Et contrariis æter- 53
nitas rerum conſtat. *Senec.ep.106.* Vnde etiam contraria contra-
riorum ſunt remedia. *Arniſæ.2.pol.5.in princ.* Et contrariorum ea-
dem ſcientia. *Ariſt.in problem.ſect.30. Decius in l.ſecundum naturam,
n.10.de reg.iur. VVeſemb. in π. de iuſt.& iur.& pro ſocio,n.6.* Impetu
duobus † modis produci inſulas *diximus cap.7.num.10.* nempe per 54
terræmotum & diluuium. Per eoſdem ergo etiam pereunt. *Lu-
cret.lib.5.*

Aut cecidiſſe vrbes magno vexamine mundi,
Aut ex imbribus aſſiduis exiſſe rapaces
Per terras amnes, atque oppida cooperuiſſe &c.

Lactant † *lib.7.cap.3.* poſſum enumerare, inquit, quoties repenti- 55
nis quaſſatæ hiatibus, vel hiauerint terræ, vel deſcenderint in ab-
ruptum. Quoties demerſa fluctibus & vrbes & inſulæ abierint in
profundum, frugiferos campos paludes inundauerint, flumina
& ſtagna ſiccauerint &c. *Adde Tertull.in apolog.cap.39.* Ita in totũ
abſtulit mare magnam illam inſulam Atlantidem † Europæo or- 56
be potiorem, *Plin.lib.2.cap.90. Marcellin.lib.17. Tertull.d.lo. Iul. Bellus
in Hermet.polit.fol.40. Simon Maiol.lib.1.dier.canic.1.& 14. De qua pro-
prium dialogum ſcripſit Plato, quem vide in Timæo.* Neque enim meo
animo fabula eſt, *inquit Iuſt.Lipſ.1.de conſtant.16.* Vt errare oporte-
at illos, qui hanc eſſe † Americam patrum memoria inuentam 57
opinantur. *ſupra.cap.4.n.25.* Eſt enim illa in mare Atlanticum cõ-
uerſa, cœnoſum tamen & minus nauigabile. *Herod.lib.1.* Niſi ex
eo renatam Americam credere malis. Ita Ædiſſa † Meſopota- 58
miæ vrbs ad Euphratem, *de qua eſt in l.5.C.de cohortal.lib.12.* non ita
Hiera ſiue ſacra fuit, *vt vocauit Strab.lib.5.* eo quod inter aquarum
impetus immobilis maneret, quin Iuſtino imperante ab interflu-
ente flumine Scirto tota ſubuerteretur, *ex Zonara Panцirol. ad not.
vtriuſque Imp.1.capp.66.* Pyrrham † & Antiſſam circa Mæotin pon- 59
tus abſtulit, *Plin.lib.2.cap.92.* Et Agamede obiit & Hiera. *Plin.*

lib.5.cap.31. plurium interitus *vide apud eundem lib.5.cap.29.* Et ne ad vetera aut remota abeamus, *ait Lipſ.d.cap.16.* apud Belgas pa-
60 trum † æuo in partibus Zelandiæ duas inſulas cum oppidis viriſ-
61 que diluuies abſorpſit. Ad particularem † interitum pertinent *exempla Plinij lib.2.cap.92.* Ex inſula Cea amplius 30. M.P. abrupta ſubita vis cum plurimis mortalium rapuit. Et in Sicilia dimidiam Tindarida vrbem, & quidquid ab Italia deeſt. Eoque alludit *Lucan.lib.2.deſcribens,* quod fuerit

Longior Italia, donec confinia pontus
Solueret incumbens, terraſque reſolueret æquor.

62 Ipſa inſula Seilan, † quæ putatur eſſe vna de melioribus mundi huius cladis expers non fuit. *Paulus Venetus lib.3.cap.22.* Ita Mellu-
63 mæa † a1x Friſiæ cum vicina regione vndis ſuffocata. *Chron. Ol-*
64 *denb.lib.1, c.13.* Ita † Hilligerlandia inſula propter impuram monialium vitam maiore ſui parte ita vaſtata & conuulſa eſt, vt pars reliqua adhuc ruinam minetur, non ſine prodigioſa metamorphoſi, *de qua Vbb.Emm.lib.14.rer.Friſic.* Et ſimile quid habet *Homer.*
65 *Odyſſ.d.* Neptunus percuſſit Gyream † petram, abſciditque ipſam & vnum quidem illic manſit, alterum fruſtum incidit mari. Catalogum damnorum, quæ ab inundationibus diuerſis temporibus Friſia ac vicinæ maritimæ regiones ſenſerint, huc apponere
66 non vacat. Raro enim † impune abierunt. Quæ hodie eo ſunt frequentiores, quo nos nequiores parentibus ſumus. Et per has inſulæ littoribus noſtris obiectę ac arenarum collibus mare ſub-
67 mouentes, nunc † multo longius à continente ſummotæ ſunt quam fuerunt olim, cum quædam etiam continenti iũctæ eſſent,
68 *Vbb.Emm.lib.9.rer.Friſic.* Vnum tantum exemplum † apponemus *ex Helmold.lib.2.hiſtor. Slau. 1.* vt mediterranei etiam noſtrorum periculorum admoneantur. Anno Hartwici Archiepiſc. Bremẽſis primo, tãta maris inũdatio oborta eſt quãta nõ eſt audita à diebus antiquis, quæ inuoluit omnẽ maritimã terrã Friſię, Hadeloę, & omnem terram paluſtrem Albiæ & Wirrhæ (Albis & Viſurgis) & omnium fluminum, quæ deſcendunt in Oceanum, & ſubmerſa ſunt

ſa ſunt multa millia hominum & iumentorum &c. Sed mitta-
mus hiſtorica, vt ICtis quoque parentemus. De inundatione † 69
quæritur, an per illam poſſeſſio vel dominium terræ inundatæ a-
mittatur? De poſſeſſione id affirmant Paulus ICtus *in l. 12. §. fin.*
de bon. auct. iud. l. 23. quib. mod. vſusfr. amit. & in l. 3. §. 17. de acquir. poſſ.
Vlpia. in l. 10. § 1. de peric. & com. rei vend. Negant idem Paulus *in leg.*
30. §. 3. de acquir. poſſ. & in l 3. §. 17. eod. Pompon. in l. 30. §. 3. de A. R. D.
Dd. vulgo † diſtinguunt inter momentaneam ſeu breuem, & 70
inter longam ac diuturnam inundationem, quaſi per illam poſ-
ſeſſio non amittatur, ſed per hanc bene. *Duar. in d. l. 3. §. 17. & ibi Go-*
thof. Donell. lib. 5. comment. 12. Bapt. Parmenſ. lib. 2. de alluu. vio. 22. §. 2.
Cęterum ab his diſſentit *Giſanius in d. §. 17. n. 93. & ſeq.* vbi vult poſ-
ſeſſionem ſemper & indiſtincte amitti, etiamſi inundatio ſit exi-
gui temporis. *Quem refutat Oſvvald. Hilliger. collega quondam in Do-*
nell. Enuclea. d. c. 12. lit. C. Recte autē *Parmenſ. d. lo.* duplicē † inundatio 71
nem ſtatuit, aliā ſimplicē quę ſpeciē fundi non mutat: aliam quæ
fundi formam abolere ſolet. Illam fluminis extra ripas euaga-
tionem, hanc alueum fluminis prolatum vocat. Multum enim
intereſt, vtrum † flumen terram aliquam inundauerit, an vero 72
alueum ſibi fecerit, quaſi manſurum. Priori caſu, non fit publi-
cum, quod aqua opertum eſt, *l. 1. § 9. de flumin.* Neque enim huiuſ-
modi inundatio fundi ſpeciem mutat, *l. 7. §. 6. de A. R. D. §. 24. Inſt.*
eo. nec dominium † interuertit, *l. 30. §. 3 eod.* nec vſumfructum adi- 73
mit *l. 10. §. 2. quib. mod. vſufr. am.* nec ſeruitutis ius exſtinguit, *leg. 14.*
in pr. quemad ſeruit. Capoll. lib. 2. de ſeruit. 4. numer. 96. vel ſaltem reſti-
tuit, ſi inundatio ſit longior, *leg. 23. quib. mod vſusfr. leg. 1. §. 9. de itin.*
actuque priu. Donell. 10. comment. 38. Parmenſ. d. lo. cap. 23. §. 1. conſe-
quenter nec poſſeſſionem tollit, *leg. 30. §. 3. de acquir. poſſ.* adeoque
nec noua apprehenſione opus erit, *Parmenſ. d. c. 22. n. 8.* Itaq; aqua
irrumpens † inſtar hoſtis eſt, *l. 12 § fin. de bon. auct. iudic.* qui quādiu 74
terrā occupauit, dominiū in ſuſpenſo habet, ꝑpter *l. 5. §. fin. l. 7. in*
pr. de A. R D. at expulſo eo, omnia in priorē ſtatū dominij recidūt,
l. 20. §. 1. de capt. & poſtlim. l. 26. quib. mod. vſusfr. am. Donell. 4. cōment. 29.
Treut. vol. 1. diſput. 29. th. 7. lit. F. Iure quodā poſtliminii, *l. ius poſtlim.*
C. de

Digitized by Google

C. de capt. & poſtlim. reu. cui ius alluuionis comparatur. P*armenſ. lib. 2. cap. 23. §. 1. numer. 5.* Atque hoc ita obtinet, non ſolum ſi inunda-
75 tio ſit † naturalis, qualis eſt Nili, *in l. 1. §. 5. de flumin. Pompon. Mela lib. 1. Solin. cap. 45. Parmenſ. lib. 2. cap. 22. §. 2. num. 11.* Et ſi qui ſunt ſimiles, *vt Eccleſ. 24. v. 35.* Item inundatio marina, ſingulis diebus naturalibus bis æſtu littora complens, *vt ſupra dictum*, ſed etiam ſi ſit violenta, *de qua potiſſimum agitur in d. l. 30. §. 3. de A. P. l. 3. §. 17. eod.* vnde etiam vi & impetu fluminis fieri dicitur, *in l. 14. ſeru.*
76 *qu: mad. am.* Poſteriori caſu, † ſi inundatio longiorem moram trahat, adeo vt ipſam fundi ſpeciem, quod fieri neceſſe eſt, corrumpat ac ambedat, non ſolum poſſeſſio, *d. l. 12. §. fin. de bon. auct. iudic. l. 23. quib. mod. vſusfr. amit.* ſed etiam dominium amittitur, *l. 10. §. 1. de peric. rei vend.* Et de tali inundatione ſentire ICtos contrarios palam eſt ex deſcriptione *Vlpia. in d. l. 10. §. 2. quib. mod. vſusfr.* ſi ſcilicet terra ſit facta palus vel ſtagnum, ſiue impetu, ſiue ſenſim & pedetentim, *l. 30. §. 3. de A. R. D. Alfenus in l. 38. de A. R. D.* elegãti ver-
77 bo ambederet † vtitur. Quod alij *Seneca loco 4. nat. quæſt. 2.* inſerunt, locumq; ſic corrigunt, cum cæteri amnes ambedant terras & euiſcerent: Nilus tanto cæteris maior, adeo nihil exedit aut abradit, vt cõtra adiiciat vires. *Cauſſam correctionis reddit Henric. Stephan. ad tragæd. Senec. lib. 2. c. 10.* Interim quãuis poſſeſſio ac dominium
78 terræ inundatæ hoc caſu amittatur, non tamen amittitur † iuriſdictio in aqua, quia hæc tantum interpolatur vt ex terreſtri maritima fiat, *ſupra c. 14. n. 85.* ac piſcatione conſeruatur, licet vſusfructus non retineatur. *l. 23. quib. mod. vſusfr. Parmenſ. d. c. 22. §. 1. num. 8.*
79 De præſcriptione quoq; quæritur † an ea per inundationẽ interrumpatur. Quod affirmat P*armenſ. d. c. 22. §. 1. cum Alex. conſ. 77. n. 10. li. 6.* quia difficile ſit prædia prope flumina ſita vſucapi, ꝓpter crebras inũdationes, *iuxta doctrinam Bart. in l. 3. §. Labeo, de A. P.* Sed hoc intelligendum eſſe de longiore inundatione fundum interpolante ipſe Parmenſ. declarat *in d. c. 22. §. 2. n. 5.* Alioquin qua inundatione poſſeſſio nõ amittitur, ea nec præſcriptio interrũpitur
80 *arg. l. 2. l. 5. de vſucap.* Huic vicina eſt quæſtio an agro eluione deteriorato † nihilominus integra penſio ab emphyteuta vel condu-

ctore

ctore debeatur? Negat Imp. Zeno *in l. 1. C. de iure emph. l. 15. §. 4. locat. l. forma. §. 1. ff. de cenſ. Gai. l. 2. obſeru. 23.* Eoque pertinet Seſoſtris Regis Ægypti æquitas, *quam commendat Herod. lib. 2.* Quod ſi cuius portionem flumen eluuione decurtaſſet, is adiens Regẽ, rei quæ contigerat certiorem faciebat Rexque ad prædium inſpiciendum mittebat, qui metiretur, quanto deterius factum eſſet, vt ex reſiduo proportione taxatum vectigal penderetur. Aliud obtinet in ſimplici inundatione, per quam fructus quidẽ auferuntur, non tamen terræ ſubſtantia penitus læditur. Itaque tum nihilominus integer canon ſoluendus eſt ab emphyteuta, *d. l. 1. C. de iure emph. Borch. de feud. cap. 3. num.* 11. & 12. non vero integra penſio à conductore, *l. licet, 8. C. locat. Borch. d. cap. 3. nu.* 11. niſi hic cum ſeminare agrum iterato potuiſſet, id neglexiſſet, tunc enim ex culpa tenetur. *Hieron. Treut. vol. 1. ſelect. diſput. 29. th. 7. lit. F.*
Quid autem ſi flumen ad priorem alueum redierit, an cuilibet
† ius ſuum reſtituetur? Negat *Borch. ad §. inſula, Inſt. de rer. diu. &* 81
ante eum Coneus conſ. 191. *num.* 15. *lib.* 3. Affirmat *Bapt. Parmenſ. d. cap. 23. §. 1. & 2.* ſaltem ex æquitate, *atq; ſic verba l. 7. §. 5. de A. R. D. vix eſt vt id obtineat, interpretatur,* licet de rigore iuris aliud dicendum eſſet. Nobis videtur Gaium ICtum à ratione Philoſophica ad iuridicam arguere, quaſi ager alluuione reſtitutus non ſit idem numero cum illo, qui per eluuionem periit, ſit tamen idem ciuiliter ac fictione iuris. Philoſophus enim non eundem agrum diceret, qui ſemel periit, *propter rationem cap. 14. n. 105. allatam.* Sed vix
eſt, vt hæc ſubtilitas à ICto attendatur. † *d. l. 7. §. 5. de A. R. D. arg. l.* 82
77. de iudic. ſupr. cap. 10. nu. 74. Quia nimia ſubtilitas in legibus ſuſque deque habetur, *l. 29. §. 4. mandat. l. 14. in pr. C. de legit. hære. l. 7. C. ad SC. Treb. c. 6. extr. de iudic.* Ab inundatione excludenda eſt irri-
gatio † fluminis, quam ad augmentationem terræ facere *diximus* 83
cap. præced. Eam enim homines ſæpe ſua induſtria prouocant, vt in Gallia Ciſalpina frequenter accidit, *Parmenſ. d. cap. 22. §. 2. n. 12.* Fatuus enim eſſet legis ſenſus *dicente Baldo in l. 1. nu. 38. C. de confeſſ.* quod per vberiorem culturam ſibi ipſi interuerteret quis poſſeſſionem in toto vel in parte. Paulatim amittuntur inſulæ vel elu-

Digitized by Google

84 uione† vel alluuione. Qui modi quãuis ſibi ipſis aduerſentur, ita vt corruptio vnius ſit generatio alterius, omnium enim elementorum alterni recurſus ſunt, *inquit Seneca lib. 3. nat. quæſt.* 10. quicquid alteri perit, in alterum tranſit. Vnde vbi diminutio non minuit, ibi nec augmentum auget, *Eberh. in top. in lo.* 19. *in pr.* tamen circa inſularum alterationem conſpirant. Sicuti enim per alluuionem terra ſenſim augetur, ac continenti adiicitur, vnde dicta
85 eſt † alluuio quaſi ad lauio, *l. 6. §. 3. fam. hercisc.* ita per eluuionem eadem ſenſim ac pedetentim abſumitur, ac in aquam reſoluitur, quando *iuxta Lucret. lib. 5.*

Pars etiam glebarum ad diluuiem reuocatur.
Imbribus, & ripas radentia flumina rodunt.

Quæ naturæ operationes cum diuerſæ † ſint, merito diuer-
86 ſis quoque appellationibus exprimi debent. §. 5. *Inſt. quibus mod. teſtam.* Atque ita boni auctores proprie loquentes accipiunt. *Ouid.* 15. *metam.*

— eluuie mons eſt deductus in æquor.

Cic. in ſomn. Scipio. propter eluuiones exuſtionesque terrarum illas æternas non eſſe. *Plaut. in Rudent. Act. 2. Sc. vlt.* an te pœnitet in mari quod elaui, niſi hic in terra iterum eluam? vbi *Turneb. libr.* 21. *aduerſ.* 12. eluere pro amittere pergere interpretatur. Vnde ſicut *idem Turneb. lib. 5. cap. 23. Feſtum corrigit* & aquatum eluuiones legit, non fluxiones, quod vox Græca κατακλυσμὸς innuit: ita in
87 verſione Bibliorum vulgari *in dicto* † *Iobi. 14. v. 18.* pro alluuione eluuio reponi debet. Non enim augmentum illic ſed decremē-
88 tum deſcribitur. Itaque † Parmenſis doctrina *lib. 1. de alluu. 1. n. 3. & cap. 3.* ſubſiſtere non poteſt, quando alluuionis nomen in iure noſtro tam deceſſionem quam acceſſionem denotare conten-
89 dit; quia impoſſibile eſt vnum & idem vocabulum † vno tempore duplicem eumque contrarium intellectum recipere. *Hering. de fide uſſ. cap. 27. part. 1. n. 88.* Et inductum ad augmentum, non debet operari diminutionem. *Moller. 3. ſemeſt. 26.* Iam autem allu-
90 uio † eſt modus acquirẽdi non amittendi dominij *§. præterea, Inſt. de R. D.* Et ab eluuione tantum diſtat, quantum augmentum à decre-

decremento, acceſſio à deceſſione, *l. 24. §. vlt. de aqua pluu.* Neque obeſt quod alluuione quoque inſulam amitti diximus. Hæc inquam contraria non ſunt, *arg. l. 13. §. 3. de reb. dub.* quia deſinit eſſe inſula, *eo † modo de quo ſupr. c. 6. num. 36.* non deſinit eſſe terra. Imo 91
ſemper per alluuionem ex aqua fit terra. Quod quamuis raro ſine damno agri aduerſi contingat, *ſupr. cap. 18. n. 9.* tamen nō ideo vtrumq; contrarium vno alluuionis vocabulo exprimitur. Neque leges à Parmenſi adductæ id probant, cum ſemper alluuioni verbum augmentum denotans ſubiiciatur. Proferenda autē erant loca, in quibus alluuio etiam decrementum denotet. *l. id quod, 7. in pr. de peric. & † com. rei vend.* quamuis prima fronte ad rem 92
facere videatur, tamen oculatius iuſpicienti eam opinionem etiam deſtituit. Nam IC tus alluuionem verbo acceſſit ſubiungit, ab eoq; decrementum pereundi verbo manifeſte ſegregat. Cuius verba tranſponere non eſt interpretis boni. Ita etiam *in l. 64. §. 1. de euict.* alluuionis periculum non ad incrementum, ſed ad euictionem referendum eſt, quia in caſu illius legis fundo vendito ducenta iugera per alluuionem acceſſerint. Quamuis vero regulariter ius † alluuionis vtile ac fauorabile ſit, vtpote à iure 93
Gentium introductum: *Parmenſ libr. 1. c. 5. nu.* 10. tamen nonnunquam etiam ipſi cui acquiritur inutile & detrimentoſum eſſe poteſt, puta ſi ipſi expediat maris fluminiſue vſum potius, retinere. Ita multæ inſulæ per alluuionem continenti adiectæ leguntur, *de quibus Strab. lib. 1. Plin. lib. 2. cap. 89. Simon Maiol. lib. 1. dier. canic. 14. ſup. cap. 6. nu. 36.* Ita Batauia † olim inſula ſatis magna fuit, à ſcri- 94
ptoribus Romanis celebrata *ſup. cap. 4. num. 21. Sueto. in Calig. cap. 44.* Quæ nunc talis eſſe deſiit, *Munſter. libr. 3. coſmog. fol. (mihi) 628.* Præſertim ciuitatibus maritimis noxię ſunt alluuiones † portuū, 95
quippe per quas mediterraneæ factæ nauigationum & commerciorum emolumenta amittunt. Quales ſunt ciuitates Anſeaticæ, id eſt marinæ, *ſupr. cap. 1. numer. 20.* licet hodie id nomen κατ' ἐξοχὴν illis tantum tribuatur, quæ ſunt in fœdere Anſeatico. Harum enim felicitatem † in emporii ac nauigationum commodi-

Mmm 2 tate 96

Digitized by Google

tate conſiſtere *diximus cap. 24. in fi.* Quomodo Auſonius Narbonem Galliæ commendat.

> Te maris Eoi merces & Iberica ditant
> Æquora, te claſſes Libyci Siculique profundi,
> Et quidquid vario per flumina, per freta curſu
> Aduehitur, toto tibi nauigat orbe Cataplus.

97 Ita Rauenna † Italiæ vrbs ab Auguſto Cæſare portu manufacto
aucta, nunc pro flumine ſpacioſiſſimos hortos oſtendit, malis
plena, ſed de quibus non pendeant vela, ſed poma, *ait Iornand. de*
rebus Geticis fol. (*mihi*) 109. Ita Patauij, Aquileiæ & alibi latiſſima
nunc iugera eſſe, vbi olim claſſium ſtationes fuerint, *docet Iuſtinus*
98 *Bellus in Hermet. polit. fol. 39.* qui etiam in Heluetia nauem † inuen-
tam eſſe ſcribit, *iuxta deſcript. Ouidij 15. metam.*

> Et procul à pelago conchæ iacuere marinæ,
> Et vetus inuenta eſt in montibus anchora ſummis.

99 Aldenburgum † ciuitas Wagirenſis prouinciæ quondam ma-
ritima, *Helmold. lib. 1. Chron. Slav. 2.* Quæ nunc mediterranea fa-
cta eſt. *Tholoſ. 2. de Rep. 9. n. 3.* Traiectum vrbs ita dicta à crebro
mercatorum tranſitu per Rheni veterum alueum, qui nunc lon-
100 gius ab eo remotus Vltraiectum † interpolauit. *Petr. Merſ. in an-*
nal. Epiſcol. Vltraiect. in pr. Ita Leowerdia † Bolſwerdia aliæque
101 Friſiæ vrbes olim maritimæ, nunc integro miliario à mari receſ-
102 ſerunt, *Vbb. Emm. in deſcript. harum ciuit.* De Norda † *idem auctor in*
deſcriptione chorogr. Friſiæ. Hoc ipſi ad reliquam fortunam deeſt,
quod portus eius, qui aliquando optimus fuit, dum creſcunt v-
trimque in ora agri, limusque aſſiduo inuehitur, in annos defi-
ciat. Quamquam id quoque malum pulcherrimorum agrorum
adiectione ipſi reponere velle videtur &c. Et videtur ad hunc a-
grum pertinuiſſe incrementum ſuper quo conſultus reſpondit
Iohan. Gadd. ICtus in conſ. de alluu. maris poſt tract. Noe Meureri. Sed &
103 Hamburgenſes † conqueruntur Albim olim vrbem ſuam propi-
us alluiſſe. poſtea alueum ſuum diuiſiſſe, *in petit. artic. pro reſtit. in*
104 *integr. art. 63. & paſſ.* Embda † vrbs cum idem incommodum ſen-
tiat, verita ne portus commoditate deſtituatur, noſtro tempore
trabibus ab inſulæ Neſſæ ex aduerſo ſitæ angulo continuis atque

Digitized by Google

inter ſe deuinctis in profundum iactis, Amaſis flumen à Dullarto excluſum in priſtino alueo propius ad mœnia cogit. Quod opus ſumtuoſiſſimum non immerito commendat *Vbb. Emm. libr. 2. rer. Friſ. & in d. deſcript. chorogr.* Atque hoc quoque incommodum non minus ac inundatio in pœnam, à Deo immitti, *frater Syracid. c. 40. v. 28.* teſtatur arena in portu prope Staueram † ex 105
tritici effuſione inſolentis fœminæ in Fleuum, nata, perquam os portus obturatum, *Emm. in deſcript. Stauera.* Atq; hic eſt interitus 106
naturalis terræ vel inſulæ. Cui in iure mors ciuilis † æquiparatur, qua Reſpublicæ, regna ac prouinciæ è libertate in ſeruitutem rediguntur, ac priuilegiis, honoribus, atque omni iure exutæ, verbo ICtorum, capite minuuntur, *l. 21. quib. mod. vſusfr. amit.* vbi tamen Modeſtinum principiis politicis abuſum ciuitatem pro vrbe poſuiſſe *annot. Bodin. 1. de Rep. 6.* Hoc autem quoties contingit Reſpublica pro mortua † habetur, *gl. in c. fin. in verb. expreſſi, ext.* 107
de procurat. veluti ſi in bannum incidat, *Gail. 2. de pace pub. 1. & 9. ſup. cap. 16. in tr.* *Vnde dicit Bald. in extravag. de pace Conſtant.* Ciuitatem mori, ſi vel eluuione pereat, vel ſit in banno Imperatoris. Quarum illa mors eſt naturalis, hæc ciuilis. Ciuilem hanc 108
capitis diminutionem Alexan. M. Tyro † vrbi & inſulæ inflixit, quæ diu mare non vicinum modo, ſed quocunque claſſes eius adierunt ditionis ſuæ fecerat, *ait Curt. lib. 4.* Quam cladem ipſi prædixerant Prophetæ. *Eſai. 23. & Ezech. cap. 26. & 27.* Nequid de 109
aliis vrbibus à Romanis euerſis hic addamus, vt fuerunt † Carthago *d. l. 21. d. l. 21. quib. mod. vſuſf. Goth. in l. 1. §. 1. C. de off. P. P. Afric. Liu. in epitom. lib. 6. c. 1. Florus lib. 2. cap. 15. Appian. in Lybico Plutar. in Caton. Plin. lib. 15. cap. 18. Vellei. Paterc. lib. 1. Horat. 4 carm. 7. Eutrop. lib. 4.* Et Corinthus eodem anno *Flor. ib. & cap. 16. Pauſan. in Acha. Cicer. 1. offic. Eutrop. lib. 5. cap. 3. Reinec. in ſyntagm. p. 3. fol. 980. ſup. cap. 23. n. 56. Plura exempla recenſet Seruius Sulpitius in epiſt. ad Ciceron. lib. 4. ep.* 110
47. Ex Aſia rediens † cum ab Ægina Megaram verſus nauigarem, cæpi regiones circumcirca proſpicere: poſt me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræus, ſiniſtra Corinthus, quæ oppida quodam tempore florentiſſima fuerunt, nunc proſtrata & diruta

ante oculos iacent. *Adde Oui.15.metam.39. in fin.Senec.epiſt.71.& 91.Lactant.lib.7.cap.15.Munſter.lib.1.coſmogr.2.Goth.in l.1.C.de ſum.*
111 *Trinit.Gail.2.p.p.9.n.28.* An autem naturalem interitum † vis humana inſulis infligere poſſit, in facto cōſiſtit. Extat quidem comminatio Artaxerxis Regis Perſarum, qui propter Hippocratis Medici tergiuerſationem ſic Cois reſcripſit: Veſtram vrbē ferro & igni deuaſtatam, & inſulam demolitam pelagus efficiam, vt ne impoſterum dignoſcatur, an eo in loco inſula aut vrbs Cos fuerit. *Extat inter epiſt. Hippocrat.ſect.8.* Sed euentum voto reſpondiſſe non legitur. Licet maris impetu peſſum iuiſſe legatur *apud Tertull.in apol.cap.39.* Vt hunc modum natura ſibi reſeruaſſe vi-
112 deatur. Banno æquiparatur excommunicatio † in delictis Eccleſiaſticis, *Gail.2.p.p.1.n.26.& c 6.n.21.* Qua pœna Pontifex Ro.
113 vſus legitur, non ſolum in regno Angliæ † proſcripto, ac Regi Hiſpaniarum in prædam conceſſo, ſed etiam in Venetis excommunicatis. Quorum illa libertatem fortiter defenſa hactenus perſtitit, hi cum Pontifice in gratiam reuerſi, non ſine macula nominis ſui, *de qua Paurmeiſt.lib.2.de iuriſd.imper.3.in fi.* Cæterum cum per ciuilem hanc pœnam ſolum ſiue area inſulæ vel vrbis proſcriptæ ac dirutæ nihilominus maneat, *arg.d.l.21.quib.mod.vſusfr.*
114 contingit ſæpe vrbes † deſtructas renaſci, vt de Tyro ſcribit *Curtius d.lo. Et conſtit ex l.1.in pr.l.8.§.4.de cenſib.iuxta prædictionem Eſa. cap.23.v.15.* Sed & Carthago rurſus colonia eſſe cæpit. *d.l.8.§.vlt.* Quo pertinet dictum Timagenis *apud Senec.ep.91.* Quandoque
115 etiam † reſtituūtur. Quo caſu an priuilegia omnia que iura amiſſa recuperent *diſputat Gail.2.obſ.61.& 2.p.p.vlt.* Neque enim dubium eſt, ſi bello ſe in priſtinam libertatem vindicet vrbs, quin omnia amiſſa recuperet, iure poſtliminij. *l.26.quib.mod.vſusf.am. l.20.§.1.de capt.& poſtl.Gail.d.obſe.61.n.5.Hotom.illuſtr.quæſt.5* Alio-
116 qui forma Reipub. mutata, † eadem Reſpublica dici non poteſt. *Ariſt.3.Polit.3.* Et Reſp. priores opes recuperans, alia & noua à priori eſſe videtur, *l.ſi ſeruus legatus,§.fi.de adim.leg.* Et res ſemel extincta reſuſcitari non poteſt, *l.inter ſtipulantem.§.ſacram,de V.O.*
117 adeo vt etiam Lazarus † miraculoſe reſuſcitatus, non idem homo

eſſe

eſſe videatur, ſicque nec vxorem nec bona recuperaſſet, *gl. & Dd. in l. nam ad ea, de LL. Vaſq. in præfat. ill. controu. nu. 64*. licet quæſtio inutilis dicatur *Hering. de fideiuſſ. cap. 10. nu. 102.* niſi Plinii præſuppoſita admittas *lib. 7. nat. hiſt. 53.* Ad illam conſiderationem pertinet diſputatio † *Knich. in velit. apolog. n. 84. Et quæ plura adduximus cap. 20. nu. 121.* Corolarii loco huc referri poteſt mutatio † tam 118 119
locorum quam nominum, quæ ex rerum viciſſitudine nata, magnas difficultates tam Geographis quam Hiſtoricis obiicit. Qua de re *Plin. lib. 3. nat. hiſt. 1.* Hæc cauſa magnos errores computatione menſuræ ſæpius parit, alibi mutato prouinciarum modo, alibi itinerum auctis aut diminutis paſſibus. Incubuere maria tam longo æuo alibi, proceſſere littora, torſere ſe fluminum aut correxere flexus. Præterea aliunde aliis exordium menſuræ eſt, & alia meatus. Inde fit, vt nulli duo concinant. &c. *Senec. in conſo. ad Helu. cap. 6.* Noua gentium nomina extinctis prioribus, aut in acceſſionem validioris conuerſis oriuntur. *Honter. lib. 2.*

Sic olim indigenis bello, fame, peſte fugatis,
Nomina ſæpe ſuis ſunt commutata colonis.
Et libr. 3. Quorum pars ſupereſt priſco ſub nomine, pars eſt
Excidiis deleta, lociſq; manentibus iisdem
Per totidem linguas, & ſecula temporis acti
Nomina diuerſis cauſis mutata feruntur.

Vnde illud: Latium in Latio requiri. *Goth. in l. 1. C. de ſum. Trin.* Exempla quædam habet *Gell. lib. 14. N. A. c. 6.* Quibus plura non addimus.

CAPVT XXX.

De Actionibus Inſularum nomine competentibus.

SVMMARIA.

1. *Actionum neceſſitas.*
2. *Duplex modus conſequendi noſtrum.*

3 *Via iuris tutior via facti.*
4 *Potentes viam facti eligunt.*
5 *Manus iniectio priuatorum odioſa.*
6 *Niſi per iudicem ius obtineri nequeat.*
7 *Ad litigandum tardi eſſe debemus.*
8 *A vi abſtinendum.*
9 *Bellum Græcorum de proprietate Salaminæ inſulæ.*
10 *Solonis ſimulata inſania.*
11 *Athenienſes verſiculo Homeri victores.*
12 *Poetarum auctoritates in magnis controuerſiis proſunt.*
13 *Contentio Friſiorum de inſula.*
14 *Rei partes faciliores.*
15 *Interrogatoria circa inſulas.*
16 *Sine actione actor à limine iudicij remouetur.*
17 *Actio apta eligenda eſt.*
18 *Actiones ſunt perſonales vel reales.*
19 *Obligatio eſt mater actionum.*
20 *Actiones ex contractu circa inſulas.*
21 *Pactum an hodie actionem pariat?*
22 *Actio ad contractum inueſtitura implendum.*
23 *Condictio ex moribus quando competat?*
24 *An dominus inſulam promiſſam præciſe tradere teneatur.*
25 *Inſula promiſſa quando à tertio vindicari poſſit?*
26 *Reales actiones pertinent ad poſſeſſorium vel ad petitorium.*
27 *Poſſeſſorium eſt ordinarium vel ſummarium.*
28 *Prius in poſſeſſorio quam petitorio agendum.*
29 *Interdicta ſunt triplicia.*
30 *Noui operis nunciatio quando competat?*
31 *De remediis poſſeſſoris Menochius conſulendus.*
32 *An ad poſſeſſionem inſulæ obtinendam remediũ poſſeſſoriũ competat?*
33 *Interdicta adipiſcendæ poſſeſſionis quot ſint?*
34 *Sine lege loquendum non eſt.*
35 *Quod quis non habuit, recuperare nequit.*
36 *Remedium c. reintegrandæ pleniſſimum.*

Inter-

Digitized by Google

37 Interdictum recuperãdæ datur etiã illis, qui poſſeſſionẽ non habuerũt.
38 Poſſeſſio quandoq; ſine apprehenſione tranſit.
39 Heredi datur interdictum recuperandæ.
40 Aliquando quis perdit, quod non habuit.
41 Exempla non reſtringunt regulam.
42 Petitorium cum poſſeſſorio quando cumulari poſſit?
43 Rei vendicatio cui competat.
44 Dominium quandoq; ex legis diſpoſitione acquiritur.
45 Vaſallus dominium ex inueſtitura conſequitur.
46 Vaſallus & emphyteuta vtilem rei vindicationem habent.
47 Diſtinctio dominij vtilis & directi defenditur.
48 Contentiones vocum ſuperfluæ.
49 Apud Romanos dominium diſtinctum fuit.
50 Vindicatio eſt vel totius vel partis.
51 Vindicata prouincia vindicatur inſula.
52 Inſula adhærens eſt pars fundi.
53 Totum includit omnes partes.
54 Inſula an ſit proprius fundus?
55 Inſula fictione iuris pro connexa habetur.
56 Inſula quando rationem principalis habeat.
57 Iudicium diuiſorium communi diui. ac finium regund.
58 Actio finium regund. an ſit natiua an datiua.
59 Actionis finium regund. diuerſi fines.
60 Actio finium regun. cum rei vendicat. cumulatur.
61 Publiciana eſt vtilis rei vindicatio.
62 Iuriſdictio inſulæ qua actione petatur?
63 Inſula ad regalia pertinens qua actione petatur?
64 An etiam per rei vindicationem?

CVM nihil proſit inſulas iure nobis acquiri, niſi ius in effectum † deducatur *l.2.§.13. de orig. iur.* ita vt id, quod nobis debetur, reipſa conſequamur, *pr. Inſtitut. de act. l. non eſt ſingulis, de R.I. Coler. de proceſſ. exſecutiu. in præfat. in pr.* etiam ab inuitis, *l.83.§. de V.O.* vt propterea *Iaſ. ad* 1

tit. Inſt. de act. in pr. dicat nos Legiſtæ neceſſe habemus infirmitatem negotiorum actionum remediis curare: non erit hæc tam
2 neceſſaria tractatio omittenda. Duobus autem † modis id quod noſtrum eſt conſequimur, per diſceptationem & vim. *Cicer. 1. offic. n. 8.* Lege & manu *l. 2 §. de O. I.* Illam viam iuris, hanc facti vocant Practici. *l. pen. de vi priu. Cole. in d. præfat. n.* 40. Atq; illa qui-
3 dem licet ordine naturæ ſit prior † ac tutior, *arg. c. dominus noſter, 23. q. 2. vt meritò exclamet & Comicus in Rudent. A. 3. Sc. 2.*

Facile hic lege potius liceat, quam vi victo viuere.

4 Tamen homines, potentiores † præſertim, viam facti ſibi potiſſimum eligunt, exiſtimantes, *iuxta conſilium Imp. in §. 4. Inſt. de interd.* longe commodius eſſe poſſidere, quam petitoris partes ſuſtinere, & ſe ad difficultatem probationis aſtringere, *§. 5. Inſt. quod cum eo qui in al.* Itaque

Non ex iure volunt conſertum, ſed mage ferro,
Pellitur è medio ſapientia, vi geritur res.

Vt conqueritur Ennius apud Cicer. pro Muran. Alber. Gentil. libr. 1.
5 *de iure bell. 2.* Hæc illa eſt manus † iniectio, *de qua cap. 22. in pr. dictum* in iure noſtro admodum odioſa, *l. vn. C. de prohib. ſeq. pecun.* nec priuatis conceſſa, *rubr. C. quand. liceat vnicuique ſine iud. l. 7. vn. vi. Gail.*
6 *cap. 1. de pignorat. & arreſt. c. 2. Coler. in d. præfat. n. 27.* niſi alio † modo per iudicem ius conſequi nequeat. *gl. in c. ius gentium. diſt. 1. c. 1. & 2. c. 23. q. 2.* Vnde contra ciuitates ſuperiorem non recognoſcẽtes, qualis eſt Venetia, Florentia &c. licere ſibi ipſi ius dicere concedit *Bart. in l. ſi filius, §. belliſſime, quod vi & clam. Capol. 1. de ſeru. 30 n. 12.* Ita vt lis cedat victricibus armis *Bald. in l. executore, col. fin. C. de re iud.* Vbi enim deficit ius, ſupplet enſis, *ait idem Bald. in c. 1. de treug. & pac. in vſib. feud.* Quod ſi in ciuilibus non minus prompti
7 ad litigandum † eſſe debemus, *monente Specul. tit. de aduocat.* ob quam cauſam Cato forum acutis ſilicibus olim ſternendum cẽ-
8 ſuit. *Tholoſ. 2 de Rep. 6. nu. 9.* multo certe minus ad vim † procliues eſſe expedit, niſi omnis ſpes recuperandi deficiat, *Gail. de pignor. c. 2. Mynſ. 6. obſ. 1. Heig. p. 1. q. 12. n. 41. Alber. Gentil. lib. 1 de iure bell. 3. 3. Schonborn. lib. 6. polit. 3.* ne magni Imperatoris increpationem incurra-

curramus, *in d.l.pen. de vi priuat.* aut Archidemi, *apud Thucid. libr. 1.* in eum qui iure agere & ſatisfacere velit, nefas eſſe bellum ſumere. Exemplo debent eſſe potentibus contentiones Athenienſium † & Megarenſium de proprietate Salaminæ inſulæ, 9
pro qua vſque ad interitum armis dimicatum fuit, vſque adeo, vt apud Atheniẽſes capitale eſſe inciperet, ſi quis legem de vindicanda inſula tuliſſet. Quam tamen Solon ſimulata † dementia 10
ſoluit, eoque arcano inſulam Athenienſibus vindicauit, primum iure, deinde armis. *Plutar. in Solon. Iuſtin. lib. 2. Friſchlin. in comment. ſuper Ariſtoph. Reinec. in ſyntag. hiſt. p. 1. in regno Athenienſ. & pr. in Tyran. Megarenſ. Idque* Pauſ*an. in Eliac. innuit*, Athenienſes Solonis elegis excitatos de inſula prius diſceptaſſe, deinde eam bello recepiſſe. Atque in iure quidem vnico verſu † Homeri *Iliad. B.* 11
victores extiterunt, *teſte Quintil. libr. 5 inſtit. orat. 11. in fin.* qui ſic habet:

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας.

Dum enim illic Aiax princeps inſulæ naues ſuas Athenienſibus coniunxit, concluſerunt Athenienſes, inſulam eo tempore ſui iuris fuiſſe. Vt hinc Poetarum † auctoritates etiam in arduis 12
controuerſiis magni faciat *Frideric. Tilem. in diſcurſ. Philo. fol. 211.* Poſſeſſionem inſulæ Philæus ex Aiacis poſteritate poſtea Athenienſibus ceſſit. *ſup. cap. 24. nu. 17.* Meminit clararum pugnarum ad Salaminem editarum *Cicer. 1 offic. nu. 13.* Aliam contentionem † Friſiorum de proprietate inſulæ, non minus funeſtam vtrique 13
parti *pete ex cap. 17. n. 21.* Neque tamen prohibitum eſt inſulam propria auctoritate occupare, ſi quis ius ad eam ſe habere putet, modo id fiat iis legibus, *de quibus diximus ca. 21. & ſeq.* Sin minus, ad iudicium deuenitur, in † quo rei partes, vt fauorabiliores, ita & 14
faciliores ſunt. *ſup. cap. 28. nu. 7.* Ad eundem pertinent interrogatoria † circa inſulas, quæ ad infringendam actoris probationem, 15
eiusque teſtes auertendos faciunt. Quorum aliquot collegit R*utger. Ruland. amicus noſter de commiſſ. libr. 2. ca. 12. part. 2.* Actori ad conſequendam inſulam actio neceſſaria eſt, quippe ſine qua † 16
nemo in iudicio experiri poteſt, *l. 6. §. fin. de negot. geſt.* quin à limi-

ne iudicii repellatur. *Menoch. lib. 4. de arbitr. iud. quæſt. 16. n. 3. Gaill.*
17 *2. obſ. 17 n. 3.* Et quidem † apta & commoda, *l. quod in hæredem, §. eligere, de trib. act. l. cum filius, §. varius, de leg.* 1. quia ſi ineptam proponat, ſuccumbit, *l. 1. ſi menſ. falſ. mod. dix. l. 1. & 2. C. de form. c. examinata extr. de iudic. Specul. tit. de action. §. 2.* reusque abſoluitur cum refuſione expenſarum *d. c. examinata, vbi Felin. & Panorm. VVeſembec. eo ſ. 6. n. 55. vol. 1.* Magnæ itaque prudentiæ eſt, ex pluribus actionibus vnius rei nomine competentibus, *l. 43. de R. I. l. 34. §. 3. de O. & A. l. vlt. C. de condict.* eligere commodiorem, *l. 30. § 2. locat.* vberiorem, *l. 1. §. 2. de in rem verſ.* meliorem, *Specul. d. lo. §. 2. n. 7.* In ge-
18 nere actiones ſunt, † vel perſonales vel reales, *l. 25. de O. & A. §. 1. Inſt. eo.* ex quibus licet illæ ſint digniores, hæ tamen pleniores & ſi miores cenſentur, *Dd. in rubr. ff. ſi cert. pet. & ibi Coraſ. nu. 6. Decius in l. plus cautionis, de R. I. Gomez. Inſt. de act. nu. 15.* Perſonales naſcuntur ex contractu vel quaſi *d. l. 25. §. 1. Inſt. eod.* Vt de his vera ſit Dd.
19 theorica, quod obligatio ſit † mater actionum ſc. perſonalium, *l. 10. de O. & A. l. 42. § 1. de procur. & ibi Dd.* Itaque ex natura conuentionis ac negotii qualitate æſtimandum eſt, quænam actio inſu-
20 læ nomine ſit intentanda. †. Si nudo pacto inſula ſit promiſſa, quamquam iure ciuili actio nulla competit, *l. 7. §. 5. & ibi Dd. de pact.* hodie tamen condictio ex moribus locum habere poteſt, eo
21 magis, quod iure Canon. pactum † actionem producere putatur: *Couar. ad c. quamuis, p. 2. §. 4. n. 24. v. Treutl. vol. 1. ſelect. diſputa. 6. theſ. 6. & ibi all. q. Quomodo Roſenthalij ſententiam in epit. feud. cap. 6. §. 3. admittit Ioh. Nicll. diſp. feud. 4. th. 1. lit. E. diſp. 9. theſ. 1. lit. B.* Si ſtipulatione promiſſa inſula, actio ex ſtipulatu vel certi condictio locum habet. *Vult. 1. Feud. 10. nu. 9.* Si emtione venditione, donatione, vel alio contractu: iſtæ quoque actiones ex Iure ciuili ſunt notæ. Idē dicendum, ſi vaſallus ſuper inſula inueſtitus ſit. Ad implendum
22 enim † inueſtituræ contractum contra dominum agere poteſt, non actione præſcriptis verbis, *vt vult Cuiac. in prælud. feud. & 2. Feud. 8.* ſed condictione ex lege. *l. vn. de condict. ex lege. Duar. de feud. cap. 18. n. 2. Vigel. in method. iuris feud. c. 3. in pr.* vel potius condictio-
23 ne † ex moribus, *Rutg. Ruland. libr. 3. de commiſſ. 19. nume. 19. part. 3.*

ſiue:

Digitized by Google

ſiue dominus poſſideat,ſiue non. Vtroque enim caſu tenetur præſtare id quod intereſt,*arg.l.1.in pr.de act.emt.l.4.C.eod.Ioh.Nie. d.diſput.4.th.1.lit.F.* Et quamuis ſint qui exiſtiment,dominum † præciſe tradere teneri,qui facultatem rei tradendæ habet,exẽplo venditoris,*l.11.§.2.de act.emt.l.25.ff.de contra.emt.l.35.§ 5.de donat.Myns.1.obſ.53.Couarr.2.var.reſol.19.nu.1.Vaud.* 1.*var.quæſt.*9. tamen neutrum probat *Niellius d.lo. Cui & nos ſubſcribimus.* Quod ſi tertius poſſideat † inſulam promiſſam poterit ab illo vindicare vaſallus *§.rei autem,2.F.8.c.vn.2.F.43.in fi.* ſi modo ipſi poſſeſſio ſemel tradita fuerit.*Vult.2.Feud.1.n.13.*non ſi abuſiue tantum ſit inueſtitus,niſi forte ipſi actio à domino cedatur.*Vult.d.cap.1.nu.12.* Neutro autem caſu actionem perſonalem contra tertium intẽtare poteſt,quippe cũ quo nihil cõtraxit.*Vult.d.lo.Niell.diſp.feud. 9.theſ.1.* Reales † actiones proponuntur in iudicio,vel petitorio vel poſſeſſorio,*gl.in l.momentaneæ,C.qui legit.perſ.ſtand.* Poſſeſſoriũ eſt † vel plenarium ſiue ordinarium,vel ſummarium. Quod & momentaneum dicitur,*Menoch.de recup.poſſ.in præl ud.nu.7.l.vn. C.ſi de moment.poſſ. Ad quam eleganter commentatus eſt Cæſar Contardus.* In quibus gradatim à minimo ad maius iudicium procedere præſtat,*l.24.de R.V.l.13.C.eod.l.3.C.de interd.Specul.tit.de aduocat. §. 7.n.8.* quia initio facto † à petitorio remedia poſſeſſoria tolluntur *l.18.§.fi.ſi de vi armat.c.5.extr.de cauſſ.& propr.* Non contra *d.l.3.C. de inter.* Poſſeſſorio inſeruiunt interdicta,eaque non vnius generis,vel † prohibitoria,vel reſtitutoria vel exhibitoria *l.1.§.interdict.ff.de interd.§.1.Inſt.eod.* Ad priora referri poteſt noui † operis nunciatio *Zaſ.ad l.1.de nou.oper.nunc.n.10.* contra ædificantem inſulam vel aliud opus in flumine publico: In mari non niſi ex vna cauſa damni infecti,*d.l.1.§.18.de nou.oper.* quia ædificatio ſine damno alterius fieri debet.*l.50.de A.R.D.l.2.§.8.ne quid in lo.publ.l. vlt.in fi.de ſeru.vrb.* Cuius tamen edicti poteſtas hodie latius patet,cum etiam in mari iuriſdictio competat.*ſup.cap.20.* Talis eſt noui operis nunciatio contra den Wertham in Albi flumine,*cuius meminit Gæd.in conſ.de alluu.maris nu.* Adde his mandata pro libertate fluminum contra ædificantes,item agere vel nauigare

24 25 26 27 28 29 30

impedientes, *apud Mindan. lib. 2. de proceſſ. cam. 36. & ſeq.* Præter hæc ſunt interdicta vel adipiſcendæ, vel retinendæ vel recupe-
31 randæ poſſeſſionis. *De quibus latiſſime Iacob. Menochius † vbi ſingulorum remedia & exempla proponit.* Neque ex immenſo illo oceano quidquam in riuulos noſtros deducemus, niſi vnam hanc quæſtionem conſideratione dignam. Cum fundi continentis domino proprietas inſulæ intra medietatem fluminis natæ ipſo iure
32 adnaſcatur, *l. 7. §. 3. de A. R. D.* numne aliquod remedium † poſſeſſorium ipſi competat, quo poſſeſſionem ab alio præreptam recipere poſſit? Dubium facit, quod hoc caſu interdictum adipiſcēdæ requiri videtur, quippe quod illi competit, qui poſſeſſionem inſulæ nunquam nactus eſt. *l. 2. §. vlt. de inter. §. 2. Inſt. eod.* Atqui
33 tria tantum ſunt adipiſcendæ † poſſeſſionis interdicta *Schneid. in §. ſequens, n. 5. I. de inter.* Ex quibus nullum hic locum habet. Et vt
34 plura iis affingamus, non patitur lex, quæ nos ſine † lege loqui vetat. *Nou. 18. c. 13.* Et quod in lege non cauetur, in practica non habetur, *ait Bal. in c. nihil, c. vlt. ext. de elect.* Et qui ſine lege loquuntur nimis alte volant ſine pennis, ideo non mirum, ſi cum Icaro cadant, *ait Cagnol. in l. frater à fratre, n. 250. de cond. indeb. Ita in ſimili diſputat Niell. d. diſp. feud. 9. th. 1. lit. F.* Sed nec interdictum recuperādæ locum inuenit, quia hic dominus poſſeſſionem nondum ha-
35 buit, *ſup. cap. 9. n. 12.* Non poteſt autem recuperari, niſi † quod ante amiſſum fuerit, *arg. l. 208. de R. I.* priuatio enim præſupponit habitum, *ſup. ca. 11. n. 13.* Hæc vt vt ita ſe habeant, putamus tamen
36 hoc caſu domino ſuccurri poſſe, *ex c. † redintegrandæ 3. q. 1.* quippe quod eſt remedium generaliſſimum & pleniſſimum, & cuicunque ſpoliato competit, *Menoch. de recup. poſſeſſ. rem. 15. VVeſem. conſ. 6. n. 37. vol. 1. Gail. 2. obſ. 75. n. 10. Maſcar. conc. 1328.* atque etiam
37 ex æquitate datur illi, qui poſſeſſionem † actu nondum habuit, veluti filiis ad res parentum recuperandas. *Socin. in l. rem quæ nobis num. 13. de acq. poſſeſſ.* item prælatis ad recuperandam penſionem, quam numquam perceperunt. *Guid Pap. deciſ. 629.* Quo pertinet diſputatio *Oldendorp. claſſ. 5. de act. benef. §. quid de heredibus ſit,* vbi vult poſſeſſionem quo ad habitum & potentiam ipſo iure in fi-

lios

Digitized by Google

ſios continuari, *gl. in l. in ſuis de lib. & poſth. l. 2. § filius, pro here. Cora. 6. miſcell. 12. Schrad. de feud. p 2. cap. 5. n. 27.* Neq; nouum eſt, vt quandoque poſſeſſio ad alium ipſo iure etiam ſine † apprehenſione 38
tranſeat, quam ciuiliſſimam vocant Dd. *Schneid. in §. poſſidere, nu. 89. inſt. de inter.* Quod ſtatuto & conſuetudine fieri poſſe Dd. cōcedunt, *Menoch. de recup. poſſ. rem. 1. n. 393. & ſeq.* Eoque heredi † da- 39
tur iudicium reſtitutorium, qui poſſeſſionem numquam habuit, *gl. in §. ſumma, I. de inter. Guid. Pap. deciſ. 552.* Item retinendæ contra turbantem ſe in poſſeſſione ſua ciuiliſſima *Ioh. Fab. in §. retinendæ num. 7. Inſt. eo. Menoch. remed. retin. 3. num. 58. Hondeda. vol. 2. conſ. 18. n. 15. Franc. Milan. 1. deciſ. 3. n. 185. & 203.* Vt ſic dicatur perdidiſſe † 40
quod numquam habuit *gl. in c. concilia, diſt. 17. & in c. quorundam, diſt. 13. Decius in l. non videtur, de R. I.* Neque tam præciſe inhærendum eſt exemplis *in tit. de interdictis* traditis, quia exempla † non 41
reſtringunt regulam ſiue diſpoſitionem, *l. 1. §. quod vulgo, ff. de vi armat. Eber. in loc. 79. nu. 38.* Sunt enim plura remedia adipiſcendæ, quorum ſex recenſet *Rut. Rulan. de commiſſ. p. 1. lib. 4. cap. 1. num. 4. plura Menochius & alij.* Interim tutius fortaſſe fuerit eo caſu poſſeſſorium cum petitorio † cumulare. Quod fieri poteſt, ſiue in- 42
terdictum adipiſcendæ, ſiue recuperandæ vna cum rei vindicatione inſtituatur, *arg l 18. §. fi. de vi arm. Cuiac. 6. obſ. 38. Hotoman. ill. quæſt. 31. Fachin. lib. 8. contr. 6. late ſuo more. Rulan. d. lib. 4. c. 1. & ſeqq.*
Atque hæc rei † vindicatio in petitorio primas obtinet, daturq; 43
domino ad vindicandam inſulam, quam alius de facto forte occupauit. *Rulan. d. p 2. lib. 3. cap. 16. & 17.* ſiue dominus poſſeſſionem antea habuit, ſiue non, quia dominium ipſo iure conſecutus eſt- *ſup. cap. 10. num. 51.* Neque nouum eſt, dominium quandoque † ex 44
legis diſpoſitione ad nos pertinere, etiāſi corporalem poſſeſſionem nondum nacti ſimus, vt contingit in legatario, *l. 80. de leg. 2. l. 64. in fi. de furt. l. 19. §. 1. quemad ſeru. Treut. vol. 1. ſelect. diſp. 15. the. 3.* etiam ante apprehenſionem, *l. 23. de A. P. l. 16. §. qui teſtam. fac.* item in vaſallo qui vtile dominium feudi † ex inueſtitura conſe- 45
quitur, etiam ante traditionem, & corporalem rei apprehenſionē, *Niell. d. diſp. 9. th. 1. lit. D. & diſp. 4. th. 1. lit. vlt. licet in eo diſſentiat*

Roſen. th.

Roſenth c.12.§.2.*Vult*.2.*Feud*.1.*nume*.12. Quod neceſſario hoc caſu dicendum eſt, quia alioqui dominus ad vindicandam inſulam præoccupatam, nec actionem haberet deficiente dominio, nec interdictum, poſſeſſione nōdum apprehenſa. Quod abſurdum.
46 Sed & vaſallo & † emphyteutæ vtilis rei vindicatio competit, ad vindicandum vtile dominium inſulæ, *c.vn.§.rei autē, de inueſt. de re alie*.2.*F*.8.*l*.1.§.1.*ſi ager vect*. Quam tamen actionem *Vult*.2. *Feud*.1.*num*.13. rectius quaſi vindicationem dici contendit. Qui
47 etiam receptam in ſcholis & foro diſtinctionem † dominii directi & vtilis impugnat, *in diſcept. ſchol*. 19. atque illud dominium proprietatis, hoc iuris dici vult, *adde Gædd.in l*.49.*numer*. 8.*de V.S.*
48 Sed lis eſt de nomine † tantum. *ſupra cap*.26.*num*.4. Nam res ipſa ne Romanis quidem prorſus ignota fuit, apud quos agrorum ve
49 ctigalium & emphyteuticorum dominium † inter diuerſas perſonas quodammodo diuiſum fuiſſe colligitur *ex l*.1.*ſi ager vect.leg*. 15.*in pr.qui ſatisd.cog.&paſſ*. Non ſolum autem rei vindicatio com-
50 petit, ſi quis totam inſulam † ſuam eſſe dicat, ſed etiam ſi partem *l*.6.*l*.8.*l*.56.*de* R.*V*.*c.vn*.2.*F*.41. Qua tamen in parte intereſt, an inſula ſeorſim & per ſe petatur, an vero coniunctim, cum conti-
51 nente, vt pars & acceſſio. Si enim prouincia † vel fundus continens vindicetur, etiam inſula cohærens includitur. *arg.l*.76. *de* R.*V*.*Vult*.1.*feud*.5.*num*.4. Quod multo magis obtinet, ſi, quod cauti aduocati facient, fundus cum omnibus pertinentiis peta-
52 tur *ſupra.cap*.24.*num*.88.*& cap*.26.*num*.29.*& ſeqq*. Eſt enim inſula † pars prouinciæ vel fundi continentis, *l*. 9. *de iudic*. non minus ac villa pars fundi, *l*.15.*in fi.de inſtr.leg*. ſolum pars ædium, *l* 49.*de* R.*V*.
53 area pars inſulæ. *l.qui res*, §.*aream, de ſolut*. Totum autem † quamlibet partem de neceſſitate includit, ſiue illud ſit integrale, ſiue vniuerſale. *l.ſi quis cum*,7.*in pr.de except.rei iud Eberh.in lo*.8.*n* 9. Neq; obeſt, quod inſula ſeparata eſt à continenti, *l*.9.§.4.*de vſufr*.&
54 quaſi proprius † fundus, *l*.44.*de eui*ct. vt ideo ſeparatim petenda eſſe videatur, inſtar ſcaphæ *in l*.3.§.1.*de* R.*V*. Vnde caſtrum cuius eſt ſeparata iuriſdictio, ſub iuriſdictione ciuitatis non continetur, *Bald.in d.l*.44. Reſpondetur enim, id non obtinere, quando

inſula

inſula eſt de pertinentiis fundi vel prouinciæ continentis, *vt in d.*
l. 9. de iudic. ſup. cap. 26. tunc enim † fictione iuris pro connexa ha- 55
betur, *arg. l. 99. §. 1. de V. S.* ſaltem quoad hunc effectum, *arg. l. 23. §.*
5. de R. *V. l. 19. de aur. arg. leg. l. 30. §. fin. de vſucap.* Alia ratio eſt, ſi in-
ſula ſeorſim petatur, ſine continentis reſpectu, quia tunc † pro- 56
prius fundus cenſetur, *d. l. 44. de euict.* Atque eius quoque pars, a-
liqua, vel pro diuiſo, vel pro indiuiſo peti poteſt, *l.* 8. *de* R. *V.*
Quod ſi inſula diuiſa nondum ſit, ad diuiſorium † iudicium vel 57
communi diuidundo vel finium regundorum deſcendendum
eſt, *l. 10 fin. reg. l. 2. §. 1. comm. diui.* Illud tunc obtinet, ſi duo vel plu-
res inſulam communem habeant, ſiue cum ſocietate, ſiue ſine ea,
l. 2. com. diu. l. 38. § 1. pro ſocio. §. 3. Inſt. de oblig. ex q. contr. Hoc inter
confines de limitibus inſulæ diſtinguendis, *l. 4. §. 10. fin. reg.* veluti
ſi plures vicini circa inſulam eorum agros attingentem concur-
rant, *vt in l. 7. §. 3. de A.* R. *D.* Hac autem actione quæ an natiua † ſit 58
an datiua diſputat *Hieronym. de Monte de fin. reg. cap.* 38. *c.* 40. *& ſeq.*
multipliciter agitur. Quæ vt contrahamus, dicimus actio-
nem hanc duplici fine intentari, vel vt noui fines fiant † & po- 59
nantur, quando non ſunt poſiti, *eo modo, quo dictum cap. 17. l. 2. §. fin.*
l. 3. l. 13. fin. reg. vel vt poſiti & eiecti reponantur, *d. l. 13.* ſiue vi flumi-
nis turbati ſint *l. 8. eod.* vt in Ægypto propter annuas Nili exunda-
tiones frequentiſſime accidit. *Strab. lib.* 17. ſiue facto hominum
veteres terminos amouentium, *§. fin. Inſt. de off. iud. l. 1. &* 11. *de ter.*
mot. Hieron. de Monte d. cap. 40. Ob quod factum non ſolum crimi-
naliter agi poterit, ſi dolus interuenerit, *Hieron. Treutl. vol. 1 diſpu.*
19. *th.* 7. Sed etiam tantum agri modum, quantum ſubtraxit, re-
ſtituere tenetur ereptor, *l. 4. C. fin. reg. ſup. cap. 21. n. 35.* Quæ actio
finium regundorum † etiam cum rei vindicatione cumulari po- 60
teſt, *arg. l. 11. in fi. de iuriſd. VVeſem. conſ. 6. n. 42. vol. 1.* licet ipſa vindi-
catio finium à vindicatione dominii ſeparetur *in l. 10. C. de euict.*
Nou. 69. c. 1. & ib. Goth. Eadem fere ratio eſt † Publicianæ actionis 61
cum rei vindicatione, *l. 7. §. 8. de Publici.* vt propterea vtilis dicatur
in l. 3. §. 1. de iureiur. Bona fides enim tantum præſtat poſſidenti,
quantum veritas domino. *l. 136. de* R. *I.* Quam actionem ab illa,

quæ vaſallo aut emphyteutæ competit diuerſam eſſe *conſtat ex l.*
62 *66.in pr.de eu ct.* Quod ſi † iurisdictio inſulę petatur, rei vindicatio
locum non habet, quia illa non pertinet ad res incorporales, *l.1.*
§.1.l.56.& ibi Goth.de R.*V.* ſed requiritur actio negatoria vel con-
feſſoria *Schneid.ad §.æque, Inſt.de act.* R*ulan.lib.3.cap.18.n.9.p.5.* qua
etiam al æ res incorporales vendicantur, *d.l.56.de R.V.d.§.æque.*
63 Quid autem ſi inſula iure † regalium petatur, qua actione id fieri
debebit? *De poſſeſſoriis remediis v.Rutg.* R*ul.d.lib.3.ca.5.* In petitorio,
quamuis condictio ex moribus prædominetur, R*ulan.d.lib.3.cap.*
26. exiſtimaremus tamen etiam rei † vindicationem concurrere
64 poſſe, quia regalium nomine, nõ iurisdictio tantum in abſtracto,
ſed ipſa etiam proprietas inſulæ in concreto petitur, *ſup.cap.11.n.*
57. Cætera quæ in conſiderationem veniunt, ex aliis actionum
formulis facile ſuppleri poterunt.

CAPVT XXXI.

De iure ſingulari Inſularum.

SVMMARIA.

1 *Inſulani partim iure communi, partim iure proprio vtuntur.*
2 *Inſulani ſunt homines eiusdem originis.*
3 *Athenienſes* αὐτόχθονες *crediti.*
4 *Itali Aborigines.*
5 *Germani indigenæ.*
6 *Spurÿ terræ filÿ.*
7 *Terræ nomine veniunt inſulæ.*
8 *Inſulæ à terra quandoq; ſeparantur.*
9 *Prouinciales eodem iure vtuntur.*
10 *Inſula cum continenti terra eodem prouinciæ.*
11 *In inſula conſtitutus an ſit abſens?*
12 *Extra prouinciam nemo comparere tenetur.*
14 *Inſulani an ius reuocandi domum habeant?*

14 *Inſu-*

Digitized by Google

14 *Inſularum priuilegia circa forum.*
15 *Vltra duas diatas nemo extra diœceſin ſuam trahendus.*
16 *Magiſtratus continentis eſt etiam inſulæ.*
17 *Inſulani è continenti ius petunt.*
18 *Siculi in Italiam trahendi non ſunt.*
19 *Inſulanis proprius magiſtratus conſtituendus.*
20 *Litigantes inutili ſumtu onerandi non ſunt.*
21 *Præſes prouinciæ iudicia diuerſis in locis celebrare ſolitus.*
22 *Quinque ciuitates Palatinæ in Saxonia.*
23 *Diuerſitas loci & temporis parit diuerſitatem iuris.*
24 *Inſulanis aditus in continentem non niſi nauigiis patet.*
25 *Sponſio ſi inſulam pedibus adieris an valeat.*
26 *Aſia prouincia nauibus adeunda.*
27 *Aſia prouincia maritima.*
28 *Cataplus nauigij genus.*
29 *Nauigationum impedimenta varia.*
30 *Eurypi vis acrior.*
31 *Freti Siculi rabies.*
32 *Nauigatio omnis periculoſa.*
33 *Cato inuitus nauigabat.*
34 *Hyeme nauigatio difficilior.*
35 *Orionis ſidus nauigantibus infeſtum.*
36 *Item Arcturi.*
37 *Vegetij ſententia.*
38 *Ianuario menſe mare plerumque congelatum.*
39 *Hyeme inſulani in continentem euocari nequeunt.*
40 *Exceptio loci non tuti.*
41 *Propriæ ſalutis ratio habenda.*
42 *Culpa eſt hyeme mari ſe committere.*
43 *Culpa eſt vento facili in portu remanere.*
44 *Nautæ aſtrologi eſſe debent.*
45 *Nauigatio pro diuerſitate circumſtantiarum variat.*
46 *Pro diuerſo climate diuerſimode nauigatur.*

47 *Æſtus maris nauigationes adiuuat vel impedit.*
48 *In flumine tardius quam in mari nauigatur.*
49 *Naues aliæ aliis velociores.*
50 *Neceſſitatis telum inſuperabile.*
51 *Liberat à contumacia.*
52 *Reſtitutionem in integrum promittit.*
53 *Longiorem terminum concedit.*
54 *Nauigaturi breuitate temporis arctandi non ſunt.*
55 *Meticuloſi an ad tranſnauigandum cogi poſſint.*
56 *In tempeſtate etiam conſtantiſſimi quiq; pallent.*
57 *Nauſea marina ex timore colligitur.*
58 *Meticuloſus per alium comparere poteſt.*
59 *In inſula maiori alij maritimi alij mediterranei ſunt.*
60 *Ripenſes Ripuarij quinam?*
61 *Maritimi quouſque extendantur.*
62 *Maritimi plerunq; maris periti.*
63 *Vt Rhodij.*
64 *Salaminij.*
65 *Phœnices.*
66 *Tyrij.*
67 *Cretenſes.*
68 *Veneti.*
69 *Dani, Angli, Belgæ.*
70 *Anſeatici.*
71 *Friſij.*
72 *Nauigationi imperium maris plerumq; coniunctum.*
73 *Minos primus maris dominator.*
74 *Neptunus Minoe antiquior.*
75 *Neptunus pro Iapheto ab Ethnicis cultus.*
76 *Phœnices & Tirij potentes in mari.*
77 *Rhodij maris Domini.*
78 *Venetorum Imperium maritimum.*
79 *Genuenſes & Piſani maris domini.*
80 *Gothlandia Danorum inſula.*

Digitized by Google

81 *Wiſbia vrbs antiquiſſima.*
82 *Winetha vrbs deſolata.*
83 *Ius nauticum Wisbienſe.*
84 *Lubeca Hanſeaticarum vrbium primaria.*
85 *Statuta Lubecenſia commendantur.*
86 *Ciuitates iure Lubecano vſa.*
87 *Leges Schipuariæ ficta.*
88 *Ius nauticum à iure ciuili differt.*
89 *Conſuetudo maritima obſeruanda.*
90 *Conſuetudo quatenus iuri ſcripto repugnet.*
91 *Conſuetudo contra ius naturale vel diuinum eſt irrationabilis.*
92 *Non etiam contra ius ciuile.*
93 *Leges Rhodiæ.*
94 *Vi tempeſtatis aliquo delatus innoxius eſt.*
95 *Neq; vectigal ſoluit.*
96 *Antonini Cæſaris æquitas.*
97 *Iudæus propter caſum fortuitum punitur.*
98 *Naufragia circa inſulas frequentia.*
99 *Promontoria nauigantibus periculoſa.*
100 *Conſuetudo de bonis naufragorum.*
101 Die Grundtrohr *quid?*
102 *Ius naufragij in flumine Moſella.*
103 Der Vntergang *in Rheno.*
104 *Ius nauale Regis Galliæ.*
105 *Eiecta ad littus iure Gentium ſunt domini littoris.*
106 *Conſuetudo de ſpoliis naufragorum antiquiſſima.*
107 *Etiam Saxonibus vſurpata.*
108 *Et ab his in Italiam delata.*
109 *Inter naues naufragas & deſtitutas differentia eſt.*
110 *Ius publicum ſenſim regale factum.*
111 *Etiam perſonæ naufragæ in commiſſum cadunt.*
112 *Regum Daniæ, Ducum Holſatiæ, & Comitum vicinorum iura.*
113 *Friſiorum inſularium ius.*
114 *Conſuetudinis rigor paulatim mitigatus.*

Digitized by Google

115 *Ex naufragiis certa pars magiſtratui addicta.*
116 *Hæc quoq; tandem remiſſa.*
117 *Merces inuentoribus debetur.*
118 *Conſuetudo barbara à Dd. reprobata.*
119 *Præiudicia Cameræ.*
120 *Naufragi inuiti ad littus alliduntur.*
121 *Afflictis afflictio addenda non eſt.*
122 *Naufragorum ſumma miſeria.*
123 *Præda ex naufragiis ſordida.*
124 *Pœna in direptores naufragorum.*
125 *Lucrum ex aliena calamitate inciuile.*
126 *Dieterici Oldenburgici laudabilis ſententia.*
127 *Pacta Archiepiſcopi & ciuitatis Bremenſis.*
128 *Exceptiones à regula.*
129 *Barbari eodem iure non vtuntur.*
130 *Pœna talionis iuſtiſſima.*
131 *Seruitus inter extraneos valet.*
132 *Bona piratica in commiſſum cadunt.*
133 *Prioribus dominis tamen reſtituenda.*
134 *Res naufragæ requiri debent.*
135 *Tutius tamen eſt res inuentas, publice proclamari.*
136 *Propter inuentionis præmia retentio datur.*
137 *Publice vtile eſt inuentoribus præmia conſtitui.*
138 *Vrinatores naufragiis opitulantur.*
139 *Piratarum perſecutio maritimis competit.*
140 *Piratæ vnde dicti.*
141 *Piratarum deteſtatio.*
142 *Piratæ omnium hoſtes.*
143 *Bellum piraticum.*
144 *Pompeius piratas perſecutus.*
145 *Inſulani piratis expoſiti.*
146 *Mithridates pirata.*
147 *Inſulæ Baleares vaſtatæ.*
148 *Inſula à piratis occupata.*

149 *Piratas*

Digitized by Google

149 *Piratas perſequi cuiuis licet.*
150 *Non tamen in portu alieno.*
151 *Societas ad perſequendum piratas valet.*
152 *Perſecutio piratarum in priuatis iurisdict. non importat.*
153 *Executio piratarum ad quem pertineat?*
154 *Priuilegia de perſequendis piratis.*
155 *Specularum erectio pars iurisdictionis maritimæ.*
156 *Pharus inſula & turris Ægypti.*
157 *Pharus vnde dicta.*
158 *Turris S. Marci Venetiis.*
159 *Nocturna lumina in flumine prohibita.*
160 *Nauis prætoria lucernam cæteris præfert.*
161 *Rauennæ ſpecula.*
162 *Specula Hoſtienſis.*
163 *Turris Embdenſium.*
164 *Oldenburgenſium.*
165 *Hamburgenſium.*
166 *Res oneroſa recompenſam exigit.*
167 *Vectigal Regis Daniæ.*
168 *Vectigal Hamburgenſium.*
169 *Portorium vnde dictum?*
170 *Portus duplicis generis.*
171 *Oſtia fluminum portus præbent.*
172 *Portus Hoſtienſis.*
173 *Eurypi inſularum portum præbent.*
174 *Inſulæ portuoſæ.*
175 *Mare importuoſum.*
176 *Portus nauigantibus patere debent.*
177 *Hoſpitalitas commendatur.*
178 *Portu nauigantes prohibere eſt contra ius Gent.*
179 *Ligarius à Tuberone ICto accuſatus.*
180 *Delus hoſpitalis.*
181 *Septentrionales populi hoſpitales.*
182 *Vt Sueci.*

183 Bo-

183 *Boruſſi.*
184 *Vandali.*
185 *Naufragis ſuccurrere.*
186 *Itinera maritima promouere.*
187 *Inſulanorum quorundam malitia.*
188 P*ræcepta Ethica ſuadentur non imperantur.*
189 *Titulus de officiis latiſſime patet.*
190 *Priuilegia inſulanis conceſſa.*
191 *Priuilegia ad ſuperſtitionem pertinentia.*
192 P*riuilegium inſulæ nouis operis.*
193 *Priuilegia non præſumuntur niſi probentur.*
194 *Infinitorum nulla ſcientia.*

1 INſulani partim† communi iure cum aliis continentis accolis, partim etiam iure quodam proprio vtuntur. Vnde contingit, vt in quibusdã melioris, in quibuſdã etiam deterioris ſint conditionis, *arg. l. 9. de ſtat. hom.* Communi iure vtuntur, tam naturali, & diuino, quam Gentiũ,
2 quia ſunt† homines, communi cognationis vinculo colligati, *l. 3. de iuſt. & iur.* vnam eandemq; originem agnoſcentes, *l. 13. de cont.*
3 *ſtip. c. omnibus 29 q. 2.* Quamuis enim populi quidam ſe † αὐτόχθονας προσελήνους γηγενεῖς gloriati ſint, vt Athenienſes, in eius rei fidem cicadam in pileis geſtantes, *Iſocr. in pr. paneg. & in* P*anath. Ari. 2. poli. 8. Plut. in Timæo. Vnde Auſon. de clar. vrbib. eos terrigenas vocat, Turneb.*
4 *lib. 12. aduerſ. 8. in fi.* Sed & Itali ſe Aborigenes † dicebant, id eſt indigenas, in eo loco natos, ita quod ipſorum origo non ſit aliunde *vt explicat Seruius 8. Æneid. Halicarn. libr. 1. Solin. libr 1 cap. 2.* De
5 Germanis indigenis † *Tacit. de morib. Germ. & ibi Altham. Tilem. in diſcurſ. philo. fol. 122.* tamen eorum ſtultitiam merito rident *Bodin. in meth. hiſto. c. 6. & 8. Philip. Morna. de verit. relig. Chriſt 8. Cælius* R*ho. lib. 18. lect. antiq 25.* Notũ n. eſt primum Generis humani principiũ *ex Gen. 1.* nota eiusdẽ propagatio in inſulas, *Gen. 10.* neq; vlla inſularũ primæ creationis laudẽ ad ſe trahere poteſt *ſup. c. 19 n. 6.* Ipſi ſapientiores Ethnici vanã hanc gloriã in opprobriũ trahẽtes, homines ignobiles terræ filios dixerũt, *Ang. Poli. in miſc. ca. 18.* Quales

ſunt

ſunt ſpurij † ἀπάτορες in iure ciuili, *l.23. de ſtat. hom.* §.12. *Inſt. de nupt.* 6
Couarru. in tract. de matrim. p.2. §.5. n.2. Ita etiam generali terræ no-
mine inſulæ veniunt, quia terræ vniuerſæ ſunt portiones. *l.9. de iu-* 7
dic. ſupra cap.2. n.7. Quod iuris autem eſt de toto quoad totum,
hoc eſt etiam de parte quo ad partem. *l.76. de R.V. Eberh. in lo.8. nu.*
2. Et quamuis alicubi in ſacris inſulæ à terra † ſeparentur, *vt pſal.* 8
97. *v.1.* tamen id fit maioris attentionis ergo, quam ſpecialis ora-
tio magis mouet, quam generalis. Ita Prophetæ paſſim exclamāt
audite cæli, attendite terræ: *Eſai. v.2.* audite inſulæ: *Eſai.1. 49. in pr.*
Taceant terræ, ſileant inſulæ. *Eſai.24. & 41. &c.* Sed & iure ciuili
ac prouinciali † communi vtuntur inſulani, quatenus vnius pro- 9
uinciç ſocij ac eiuſdem imperij conſortes ſunt, *arg. l.2. ibi omnes ff.*
de legib. l. cunctos populos, & ibi Dd. C. de ſum. Trin. Vt ſic etiam prouin-
ciales cenſeantur. *l.190. de V.S.* Eſt enim inſula † adhęrens pars 10
ſuæ prouinciæ, *d.l.9. de iudic.* & cum ſuo continente vnam conſti-
tuit prouinciam. *arg. l. vlt. C. de long. temp. præſcript.* Vnde qui in in-
ſula eſt, † extra prouinciam abſens non videtur, *d.l. vlt. 11. C. de long.* 11
temp. præſcr. l.34. §.8. ex quib. cauſſ. mai. Nec maius ſpacium requirit
vſucapio contra illum qui in inſula eſt, quam qui eſt in continen-
te, *d.l. vlt. pr. Inſt. de vſucap.* licet de hac doctrina dubitet *Ioh. Faber.*
in §. qui autem. n.5. Inſt. de excuſ. tut. Ita quamuis nemo extra † pro- 12
uinciam alium defendere teneatur, *l.35. §.5. de procur.* ne quidem ſi
id pacto in ſe receperit, *Cothm. conſ.33.* nec tutelam ſubire, *l.31. §.4.*
de excuſ. tut. nec iudicium accipere, *l.45. §.1. de iudic. l.54. §.1. de pro-*
cur. nec rationes præſtare, *l.19. §.1. de iudic. l.1. & 2. C de ratiocin.* Et
generaliter nec citari nec euocari extra prouinciam quiſquā poſ-
ſit, *l.2. C. de interd. l. vlt. de iuriſd. Nou.69. c.2.* tamen hæc omnia non
pertinent ad inſulam prouinciæ adiacentem, quia eiuſdem pars
eſſe cenſetur. *d.l.9. de iud. c. late cap.15. ſupra.* Vnde inſulani conuen-
ti † in continente prouincia, non habent ius reuocandi domum, 13
de quo eſt in l.2. §.3. de iudic. c. fin. extra de foro compet. niſi ſingulari pri-
uilegio † id ipſis datum ſit, *vt in l. 6. C. de offic. rect. prouin. Nou.50.*
Quale eſt illud Siculorum Ne extra ſuum forum vadimonium
promittere cogantur *Cicer. Verr.5.* Item Cypriorum, *de quo Cicer. li.*

5.ad Attic.ep.21. Euocare ex inſula Cyprios non licet. Quo etiam
15 referri poteſt iuris Canonici ſcitum: ne quis vltra † duas diętas
extra diœceſin ſuam trahatur, *in c.28. & 29 extra de reſcript.* Non
enim tenebitur inſulanus hoc iure in continente ſe ſiſtere, ſi in-
ſula exinde diſtet centum miliariis Italicis, *iuxta computum Mode-
ſtin. in l.13. §.2 de excuſ. tut.* cum tamen Interpretes continentis iu-
riſdictionem, eo vſque porrigant, *ſupra c.14 n.22.* Alioqui præſes
16 prouinciæ magiſtratus † eſt non ſaltem in continenti, ſed etiam
in inſulis adiacentibus *d.l.9 de iudic. l.7. §.1. & 17. de interd. & rel.* niſi
ſpecialiter aliud conſtitutum ſit, quia iudex in principali, eſt et-
iam iudex in acceſſorio. *Ant. de Butr. in c. de prudentia, extra de do-
nat. int. vir. & vx. Hering. de fideiuſſ. c.25. n.156.* Et præſes totam pro-
uinciam, & ſic etiam inſulam pro tribunali habere dicitur. *Gail. r.*
17 *obſ.51. in fi.* Quamuis vero † inſulani apud Romanos è continen-
te prouincia ius petere cogerentur. *Cic. d. epiſt.21.* Ita in Salonam
coloniam (*cuius meminit l.3. C de naut. fœn.*) deſcripti in decurias iu-
ra petunt, petunt & ex Inſulis Iſſæi, *Plin. lib.3. nat. hiſt.22.* tamē cō-
modius eſt in inſula iudicium dari, ſaltem de rebus vilioribus, ob
rationem, quam bene expendit Theodoricus Gothorum Rex *in*
18 *reſcripto ad Comitem Siracuſanum* † *apud Caſſiod. c.158.* vbi ad ſuum co
mitatum venire non vult, quos in longinquis regionibus cōtige-
rit immorari. Nullum enim tale negotium eſt, inquit, quod Sicu-
li itineris tantas pati poſſit expēſas, dum commodius ſit cauſſam
perdere, quam aliquid per talia diſpendia conquiſiuiſſe, ob quā
19 cauſſam idem Theodoricus *ibid. cap.177.* proprium † Comitē in-
ſulæ Turritanæ & Curmitanę conſtituit. Iuſtum eſt enim, inquit,
vt qui à reliquorū hominū ſunt conuerſatione diuiſi, ad habita-
tiones eorū vadat, qui eos probabili ratione cōponat. Ne quādā
ſit neceſſitas iniuſtitiæ, communes actus longe poſitos ignoraſſe.
Et ipſe Iuſtinia. *in Nou.50. & 69. c.1.* inſulanorum precibus lubens
annuit, *vt & Impp. in l.6. C. de off. rect. prouinc.* Vnde cautum in iure,
quod iudex cauſſam remittere debeat, quę venit de longinquo,
20 ne partes † ſumtibus & expenſis ſuperuacuis grauentur. *l. 26. C.
de appe. Hieron. de Mont. cap.102. in fi.* tum etiam quia ſæpe cum ma-
gna

Digitized by Google

gna captione à rebus noſtris auocamur. *l. 7. ff. teſtam. quem. aper.*
Atque ita præſides † quoque prouinciarum ſe accommodabant, 21
ſubinde loca mutantes, vt aditus ad ipſos ſubditis pateret. *l. 2. §.
5. quis ordo in poſſeſſ. l. 4. de offic. proconſ. Cicer. d. epiſt.* 21. Quod olim
quoque Imperatores Germanici facere ſolebant, in ciuitatibus † 22
Palatinis ius dicentes, *art. 62. lib. 3.* Landtr. Vt iure meritoque *Vaſq.
2. controu. 51. num. 40.* taxet Pontificem Romanum, lites è prouin-
ciis omnibus Romam euocantem. Cæterum ex loci tempo-
riſque circumſtantia † diuerſitas quædam iuris emergit, *l. 16. §. 1.* 23
de pæn. Vult. 1. I. R. 7. & iuxta illam æquitas conſideratur, *l. 14. §. 1. de
relig.* licet alias abſurdum ſit ex locorum differentia diuerſum ius
induci, *iuxta gl. in c. illud, diſt* 12. Hinc eſt, quod in † inſulis com- 24
morantes non aliter, quam per mare vel flumen in continentem
venire poſſunt, *teſte Iuſtin. in Nou. 49. in prin. §. 2. ſupra cap. 2. num. 33.*
Ideo inutilis videtur ſtipulatio, vtpote impoſſibilis, ſi in inſulam
vel ex inſula in continentem pedibus ieris, *arg. l. 7. de V. O. l. 31. de O.
& A. l. 3. de condit. & dem. l. 183. de R. I. §. 10. Inſt. de inut. ſtip.* cum ſolis
nauigiis mare peruium ſit. *l. 49. de R. V.* Sunt enim hoc ita interru-
pti inſulani, vt nihil inter ipſos ab aliis ad alios manare poſſit niſi
nauigiis. *Cicer. in ſomn. Scipio.* Niſi forte hyeme per glaciē, vel ſub
receſſu maris in mari aut flumine vadoſo. *d. c. 2. n. 36. & c. 23. nu. 68.*
Quæ res licet periculo non vacet, *Syrac. 3. v. 27.* exiſtimamus ta-
men, valere † ſponſiones, quæ apud maritimos de facto quando 25
que contrahuntur, dabo tot aureos ſi in inſulam illam pedib. vel
curribus ieris, *per ea quæ habet doctiſſ. Hering. c. 18. n. 42. l. 17. §. 5. de
præſcript. verb. l. 2. & 3. de aleat. l. 115. §. 1. de V. O.* Alioqui inſula hoc
priuilegium non habet à lege, ſicuti Aſia, † quæ licet ex Italia 26
pedeſtri itinere peruia eſſet, tamen ex Senatusconſulto non niſi
per κατάπλουν, id eſt per adnauigationem à præſidibus adibatur. *l.
4. §. 5. de off. proconſ. Cicer. 3. epiſt. famil 5. & ſeq. & 5. ad Attic.* 12. Eoque
idem Cicero Aſiam vocat maritimam † prouinciam *in ora. pro L.* 27
Manil. Facit l. 137. §. 2. de V. O. §. 13. Inſt. de inut. ſtipul. quia non ſolum
verſus mare porrigebatur, ſed etiam inſulas multas complecte-
batur. *ſupra cap. 15. numer. 45.* quæ poſtea ab Aſia auulſæ proprium

 præſi-

præſidem receperunt, *Pancir. ad Notit. vtriuſque Imp. p. 1. cap. 10. & ſeq.* ſed à natura ipſa, quæ inſulam à continenti diſcreuit, *l. 9. §. 1. de vſufr.* nequicquam, cum tamẽ impiæ non tangenda rates tranſiliant vada, *vt Horat. canit. 1. carm. 3. ſcena magis ſeruiens quam veritati.*

28 Eſt autem cataplus † nauis genus, *de quo Martia. 12. epig. 75. Sic enim locum corrigit Turneb. lib. 30. aduerſ. 26. & lib. 10. c. 23. ſupra cap. 29. num.*

29 *96.* Nauigationem autem ſæpe non vna obſtacula impediunt † veluti dies ventoſi, pluuioſi, obſcuri, *l. 30. §. 3. ad L. Aquil.* venti ſubiti, *l. 29. ad L. Aquil.* contrarij. *Act. 27. v. 4.* ventorum immenſitas, *Nou. 49. in pr. §. 2.* tempeſtas marina, *l. 3. C. de naut. fœn.* tempus aduerſum *l. 36. in fi. de R. V. l. 13. §. 1. locat.* Et quos plures caſus fortuitus recen-

30 ſuimus *cap. 29. num. 19.* Præſertim in † eurypis aquarum impetus

31 maximus eſt. *cap. 2. num. 42.* De freto Siculo † Siciliam ab Italia diuidente *vide quæ ſcribat Iuſtin. lib. 2. Ariſt. in mirab. auſcult. fol. 1089.* Et ſunt inſulæ verſus meridiem, quæ propter velociſſimum maris curſum difficillime adiri poſſunt, *Paul. Venet lib. 3. cap. 40.* Quamuis ergo negotium magnum ſit nauigare, *ſcribente Cicer. 5. ad Attic.*

32 *ep. 12.* & nauigatio omnis † incertum periculum coniunctum habeat, *l. 2. C. de naut. fœn. l. 3. in fi. de donat. int. vir. & vxor.* Et incerta ſit conditio ſi nauis venerit, *l. 129. l. 163. de V. O. d. §. 13. Inſt. de inut. ſtip. Horat. 1. od. 28.* Exitio eſt auidis nautis mare; vſque adeo vt Anacharſis Philoſophus, *apud Plutar. in apophi. lib. 4.* nauigantes tantũ à morte abeſſe dixerit quanta eſt ſpiſſitudo tabularum nauticarũ ſcilicet quatuor digitorum *Iuuen. ſat. 12. Adde Plaut. in Rudent. Act.*

33 *1. Sc. 6. & in Moſtell. A. 2. S. 2.* Et Catonem † pœnituiſſe ferunt, ſi nauigio vectus eſſet, quo terreſtri itinere peruenire potuiſſet, *Gail. 2. obſ. 64. Conſonat Senec. epiſt. 53.* Ego quocunque nauigare debuero viceſimo anno perueniam. A quibus tamen Auguſtus Cæſar diſſentiens libentius nauigabat *Sueto. ca. 82. Imo Vaſq. 1. contro. 20. num. 11.* nauigationem contra naturam eſſe multis probare

34 contendit; tamen hyeme † omnium maxime periculoſa & incerta eſt nauigatio, *l. 6. de off. rect. prouinc. l. 38. ex quib. cauſſ. mai. l. 122. §. 1. de V. O.* Vnde *Horat. 3. carm. 23.* amicam nauigaturam eo argumento deterret. Sed vides quanto trepidet tumultu pronus Orion

† id eſt

† id eſt ſidus hybernum. Id enim Heſiodi præceptum tentare ve- 35
tat *lib. 2. ἐργῶν.*

Quod ſi nauigationis periculoſæ deſiderium cæperit,
Quando vtique Pleiades robur validum Orionis fugiẽtes
Occiderint in obſcurum pontum:
Tum ne amplius naues habe in obſcuro ponto.

Item † Arcturus, qui, *apud Plaut. in Rudent.* ſic de ſe loquitur, 36

Arcturus ſignum ſum acerrimum,
Vehemens ſum cum exorior, cum occido vehementior.

Vnde *Ouid. 2. de ponto. 7*, conqueritur.

——proiectus in æquor
Arcturum ſubij Pleïadumque minas.

Huc pertinet caſus *in d. l. 122. §. 1. de V. O.* propoſitus, vbi lex dicta
erat vt ante idus Septembris nauigaretur, quia poſt idus arcturus
vehementius ſidus oritur, à quo nauigatio incerta eſt. *Alciat. 10.
pareg. 19.* Pertinet item quod ante 10. Kal. Septemb. frumentum
Conſtantinopolim deferẽdum erat. *Iuſtin. in edict. 13. c. 6. 22. & vlt.
Vegetius* † *enim lib 4. de milit. Rom.* docet ex conſuetudine Romana 37
ex die 3. iduum Nouemb. vſque ad diem ſextum iduum Martij
maria claudi, nam lux minima, inquit, nox prolixa, nubium den-
ſitas, aeris obſcuritas, ventorum, imbrium vel niuium geminata
ſæuitia non ſolum claſſes à pelago, ſed etiam commeatus à ter-
reſtri itinere deturbant. Impp. autem, ob rationem, *in l. 1. §. 2. de
vent. in poſſeſſ. mit.* nauigantibus plenius cõſulentes, *in l. 3. C. de nau-
frag.* nauigandi neceſſitatem ex Kalend. April. in Kalend. Octo-
bris terminarunt, quia æſtatis beneficio vis ventorum mitigatur.
Media autem hyeme nauigatio omnium periculoſiſſima propter
glaciem, veluti in † Ianuario menſe, de quo verſus: Hoc te menſe 38
caue ſtudeas committere ponto. Vt falſum ſit, quidquid de Alce-
donis partu hoc menſe mare pacatum reddente ſcripſerunt ve-
teres, *Plin. lib. 2. c. 49. Ouid. 11. metamorph &c. Plura de hac materia vi-
de apud Tholoſan in præludijs opt. Iuriſconſulti lib. 4. c. 5.* Hoc ergo tem-
pore inſulani in continentem † euocati, ne comparere quidem 39
tenentur, cum ſine periculo vitæ adeſſe non poſſint *arg. l. 21. §. 10.*

& ſeq. de recept. arb. Vt hic quoq; exceptio † loci non tuti obtineat, *de qua eſt in Clem. 2. verſ. notorium, de ſent. & re iud. Gail. 1. obſ. 52. nu. 3. Mynſing. 2. obſ. 73.* Niſi forte per glaciem tranſiri poſſit, vt in Septé-
41 trionalibus. Eſt enim propriæ † ſalutis ratio habenda, *l. 7. ad Senatuſconſultum Trebell.* vſque adeo, vt nec vaſallus teneatur ſalutem domini ſuæ propriæ præponere, *gl. in § fin. de alien. feud. pater. 2. F. 39. Borch. de feud. cap. 7. n. 41.* nec libertus, *d. l. 38. de oper. libert. Eberh. in lo. 25. n. 12.* licet in ſeruis aliud ſtatutum ſit, *in l. 1. §. 28. ad SC. Silan. Exempla ſunt apud Valer. Max. lib. 6. cap. 8.* Quod bene ad milites extenditur *à Dd. in l. pen. ex quib. cauſſ. maio.* Vnde nemo tenetur ſe in periculum præcipitare, *d. l. 38.* vel nauigare tempeſtate omni contemta. *l. 137. §. 2. de V. O.* Atque hæc cœli & temporis ratio vſ-
42 que adeo obſeruanda eſt, vt non obſeruata nauigantes culpa † obſtringat. *l. 36. in fi. de R. V. l. 13. §. 1. locat. l. 3. C. de naut. fœn.* Neque enim audiendus eſt perire feſtinans, *l. 6 in fi. de appell.* Eoque D. Paulus iuſtam cauſſam reprehendendi nautas habuit, quod contra conſilium ſuum periculoſa hyeme nauem ſoluiſſent, *Actor. 27.* Quamuis vero tum quoque peccet nauta, ſi cum proſperior
43 flatus inuitat † prætextu hyemis in portu hæreat, *l. 7. C. de nauic.* vel primam nauigationem negligat, *de qua Turneb. lib. 24. aduerſ. 34.* tamen facile cauſſa aliqua tergiuerſationis ſubeſſe poteſt, dū
44 ex certis † prognoſticis futuræ tempeſtatis metuens mare ingredi non audet. *De quibus Virg. 1. Georg.*

Præterea tam ſunt arcturi ſidera nobis
Hædorumque dies ſeruandi & lucidus anguis,
Quam quibus in patriam ventoſa per æquora vectis,
Pontus & Oſtriferi fauces tentantur Abydi.

45 Ipſa quoque nauigatio † non vniuſmodi eſt, ſed pro conditione temporis tempeſtatis, maris, arbitrio ventorum, nautarūq; ſolertia, mirum quantum variat. *Gœdd. in l. 3. n. 12. de V. S. arg. l. 38. §. fin. ex quib. cauſſ. maio.* Non per omnes maris partes vna viget
46 tempeſtas & eadem † tempeſtas. & eadem tempeſtas inueniens nauem in diuerſis maris partibus non duci ad eundem locum, *ait Corne. conſ. 273. vol. 1.* Non eadem

celen-

celeritate, æquis tamen ventis, *inquit Scalig. exer.* 86. Luſitani atq;
Betici parem marium tractum metiuntur. De Madagaſcar ſcri-
bit *Paulus Venetus lib. 3. cap. 39.* Confluunt paſſim ad hanc inſulam
multi mercatores, facillimeque illuc nauigare poſſunt propter
maris fluxum. Nam à prouincia Maabar venitur in 20. diebus ad
hanc inſulam, iuuante nauem fluxu maris, cum vix tribus men-
ſibus aduerſum fluxum ſuperare poſſint, nam tota vi mare in me-
ridiem fertur. Eſt enim celerius iter æſtu † maris, adiurante tar- 47
dius reluctante, quæ felix nauigatio dicitur *in l. 131. §. 2. de V. O. Ex-
empla ſunt apud Plin. lib. 19. in pr.* in tranquillo mari nulloque vento-
rum impulſu tertio die ex Italia Vticam prouectorum æſtu fer-
uente. Galerius è freto Siciliæ Alexandriam peruenit ſeptima
die, Babilius ſexta, Valerius Marianus à Puteolis nono die leniſ-
ſimo flatu. *Adde eundem lib. 2. cap. 97.* Sed & in fluminibus † naui- 48
gia eodem ſidere tardius incedunt, quam in mari, *Cæl. Rhod. li. 26.
lect. antiq. 7.* Sunt & venti alibi fortiores, *cap. praeced.* Tum etiam
naues ad hoc comparatę vt nauigent, *l. 12. §. 1. de vſufr.* aliæ aliis† 49
celeritate præſtant, *l. 13. §. 1. locat. l. 10. §. 1. ad L. Rhod.* veluti prædato-
riæ, mercatoriis: vacuæ onuſtis: minores grandibus. De quarum
ſpeciebus & differentiis *vide l. 1. §. 6. & 12. de exerc. act. l. 2. de capt. &
poſtl. Gell. lib. 10. N. A. 25. quem explicat Turneb. lib. 19. adu. vlt.* Ita Ca-
tullus phaſelum commendat.

Phaſelus ille, quem videtis hoſpites,
Ait fuiſſe nauium celerrimum,
Neque vllius natantis impetum trabis
Nequiſſe pręterire &c.

Et Plaut. in Bacchid. Act. 2. S. 3. lembum prædatorium. Homines nos
remigio ſequi, neque venti aues citius. Contra *Curt. lib. 4.* Na-
uigia quæ modum excedunt, regi nequeunt. Ex his aliiſque cauſ-
ſis facile excuſari inſulanos, ſi vel plane in continentem non ve-
niant, vel non tempeſtiue, non tam Imperatorũ conſtitutionibus
quã dictamine rectæ rationis edocemur *vt in ſimili Modeſtinus lo-
quitur in l. 13. §. 7. de excuſ. tut.* Efficacior enim omni arte † neceſſi- 50
tas, non vſitata modo præſidia, ſed etiam noua inuenit *Curt. lib. 4.*

Eoque

Eoque pertinent exempla enumerata à *Cicer. lib. 2. de inuent.* *Qui-
bus adde l. 2. §. 8. ſi quis cautio. leg. 15. de publica. l. 38. in fi. ex quib. cauſſ. ma-*
51 *ior.* Sed nec contumaciæ † pœnam incurrunt, ex quo ipſos caſus
52 fortuitus defendit, *l. 53. §. 2. de re iudic.* Et ſi læſi fuerint, facile †
reſtitutionem in integrum impetrant, *l. 26. §. fin. ex quib. cauſſ. maio.*
Et generaliter in omnibus hiſce caſibus ratio humanitatis habẽ-
da eſt. *d. l. 38. in fi. ex quib. cauſſ. maio.* Vnde teſtes vltra mare habent
53 longius † ſpacium, quam ex continente *Faber in §. qui autem, num.
5. Inſt. de excuſ. tut. auth. qua in prouinc. C. vbi de crimin.* Et dilatio lon-
gior transmarinis, quam continentis accolis indulgetur. *l. 1. leg. 7.
C. de dilat. Goth. in l. 99. §. 1. de V. S.* Et vicinis breuius tempus præſcri-
bitur, quam remotis. *l. 1. ſi quis caut. l. 4. §. 1. ad L. Iul. de adult. leg. 2. §. 3.
54 quis ord. in poſſ. l. 3. de V. S.* non enim debent nauigaturi † arctari bre-
uitate temporis, *l. 5. §. 1. quod vi & clam. l. 137. §. 2. de V. O.* cum multa
intercidere poſſint, quod in tempore ad deſtinatum locum non
perueniant. *l. 5. in pr. de obl. & act.* Quod ſi quis ſit ναυτιώδης, meticu-
55 loſus & † præter modum timidus. *l. 1. quod met. cauſſ. l. 1. §. 1. de æ-
dil. ed. l. 8. in pr. de cond. inſtit. l. 9. de extraord. crim.* qui etiam viſo mari
exhorreat & palleſcat, fortaſſe ne cogi quidem poterit, vt naui-
get. Quia certe nauigatio contra ipſius naturam eſſe videtur.
Quomodo Vaſq. ſupra citatum locum accipimus. Neque enim eſt, quod
eum metum vanum dicas, *ex l. 6. quod met. cauſſ. l. 184. de R. I. l. 13. de
re iudic.* cum ſalutis periculum contineat, *l. 13. C. de tranſact.* Atque
ipſi Philoſophi, qui fortunæ vim ſe ferre profitentur, *in l. 8. C. de
56 profeſſ. lib. 10.* inter nauigandum tempeſtate † oborta pallent. *Gell.
57 lib. 19. noct. Att. 1.* Et mare præſertim commotum † nauſeabun-
dos homines facit. Cauſſam reddit *Cælius Rhod. lib. 26. c. 13.* Qui
morbus, quam ſit moleſtus intellige *ex Seneca epiſt. 53. eo quoque quã-
uis littora tantum legeret conflictato.* Plaut. in Amphyt. *Act. 1. Scen. 1.* Laſ-
ſus ſum hercle, è naue vt vectus huc ſum, etiam nunc nauſeo. Hu-
58 iuſmodi ergo perſonæ, ſi per procuratorem † compareant, ſuffi-
cit. *pr. Inſt. de procurat. c. qui facit, 72. c. 68. de R. I. in 6.* Quamquam in
inſulanis id non facile vſu venire videtur, vtpote maris aſſuetis.
Quod verum eſt, ſi inſula ſit minor & anguſtior. *ſupra ca. 10. numer.*

47. quæ

Digitized by Google

47. quæ ab omni fere parte mare in conſpectu habet, *arg. Nou.*
Leo. 56. in pr. Non ſi maior† & ſpacioſior ſit, nam in hac differen- 59
tia inter maritimos & mediterraneos quoque locum habet. *l. 2.*
§. 6. ſi quis caut. l. 9. & ibi Goth. C. de annon. & trib. lib. 10. rubr. & ibi D. l.
de naut. fæn. Hi ſunt qui interiora inhabitant, procul à littore ma-
ris remoti, *Plin. lib. 4. cap. 6. & lib. 6. cap. 8.* Illi qui quoque mare
habitant. *l. 9. in pr. de L. Pomp. de parric. l. vn. C. de his qui parent. Ita Cæ-*
ſar lib. 5. de bell. Gall. Britanniæ pars interior ab iis incolitur, quos
natos in inſula ipſi memoria proditum dicunt. Maritima pars
ab iis, qui prædæ ac belli inferendi cauſſa ex Belgio tranſierant
&c. Fluminum accolæ Ripenſes † dicuntur *art. 56. lib. 2.* Landtr. 60
Item Ripuarij vt Rheni accolæ, *de quibus ſupra ca. 13. num. 25.* Quo-
uſque autem mediterranei † ſe extendant, quamuis in arbitrio iu- 61
dicis poſitum videatur, tamen à Romanis definitum videtur le-
ge Gabinia vt Cn. Pompeius maria, inſulas, oras maritimas, &
continentem ad 50. à littore ſtadia, exercitus, claſſes, P. R. pote-
ſtate extraordinario imperio haberet, *Plut. in Pomp. Appia. in My-*
trid. Pompon. Lætus de LL. Rom. cap. 17. Vt ſic latitudo oræ mariti-
mæ apud nos ſeſquimilliaria Germania abſolueret. Quæ alicubi
Friſiæ non diſconuenit. Itaque ſicut maritimi † tam in inſula, 62
quam in continente ſunt, ita plerumque maris peritiam habent,
quippe quod ſine nauigiorum vſu nec piſcationes exercere, nec
in continentem, ſi inſulani ſunt, tranſire queant. Ita præ cæte-
ris † Rhodij nauigandi peritia olim celebres. *Strab. lib. 14. Gell. lib.* 63
7. N. A. 3. Liuius dec. 4. lib. 7. Cæſar lib. 4. bell. Alex. Vnde nauticum
populum vocat *Florus lib. 2. cap. 7.* Item † Salaminij *Cælius Rhod. li.* 64
12. cap. 12. † Phœnices. *Cæl. lib. 18. cap. 34.* Et ex illis præſertim Tyrii 65
† *Strab. lib. 16. Reinec. in ſyntag. p. 1. fol. 140.* Idem † Cretenſibus tribu- 66
tum, vt prouerbio dictum ſit, Cres neſcit pelagus. *Strab. lib. 10.* 67
Cæl. d. lib. 18. cap. 26. Reinec. d. p. 1. fol. 236. Sed & Venetis † eam laudē 68
iam olim tribuit *Cæſar lib. 3. bell. Gall.* qui hodie in mari Adriatico
primas tenent. In noſtro orbe Dani, Angli † Belgæ in eo gen- 69
re excellunt. A quo neque vrbes † Anſeaticæ excluduntur. Et 70
Friſii † vt maris periti commendantur *ab Adam. Bremenſ. in hiſtor.*

Digitized by Google

183 *Boruſſi.*
184 *Vandali.*
185 *Naufragis ſuccurrere.*
186 *Itinera maritima promouere.*
187 *Inſulanorum quorundam malitia.*
188 *Præcepta Ethica ſuadentur non imperantur.*
189 *Titulus de officiis latiſſime patet.*
190 *Priuilegia inſulanis conceſſa.*
191 *Priuilegia ad ſuperſtitionem pertinentia.*
192 *Priuilegium inſulæ nouis operis.*
193 *Priuilegia non præſumuntur niſi probentur.*
194 *Infinitorum nulla ſcientia.*

1 INſulani partim † communi iure cum aliis continentis accolis, partim etiam iure quodam proprio vtuntur. Vnde contingit, vt in quibusdã melioris, in quibuſdã etiam deterioris ſint conditionis, *arg. l.9. de ſtat. hom.* Communi iure vtuntur, tam naturali, & diuino, quam Gentiũ,
2 quia ſunt † homines, communi cognationis vinculo colligati, *l.3. de iuſt. & iur.* vnam eandemq; originem agnoſcentes, *l. 13. de cont.*
3 *ſtip. c. omnibus 29 q.2.* Quamuis enim populi quidam ſe † αὐτόχθονας προσελήνους γηγενεῖς gloriati ſint, vt Athenienſes, in eius rei fidem cicadam in pileis geſtantes, *Iſocr. in pr. paneg. & in* Panath. *Ari. 2. poli.* 8. *Plut. in Timæo. Vnde Auſon. de clar. vrbib. eos terrigenas vocat, Turneb.*
4 *lib. 12. aduerſ. 8. in fi.* Sed & Itali ſe Aborigenes † dicebant, id eſt indigenas, in eo loco natos, ita quod ipſorum origo non ſit aliunde *vt explicat Seruius* 8. *Æneid. Halicarn. libr. 1. Solin. libr. 1 cap. 2.* De
5 Germanis indigenis † *Tacit. de morib. Germ. & ibi Altham. Tilem. in diſcurſ. philo. fol. 122.* tamen eorum ſtultitiam merito rident *Bodin. in meth. hiſto. c. 6. & 8. Philip. Morna. de verit. relig. Chriſt 8. Cælius* Rho. *lib. 18. lect. antiq 25.* Notũ n. eſt primum Generis humani principiũ *ex Gen.* 1. nota eiusdẽ propagatio in inſulas, *Gen.* 10. neq; vlla inſularũ primæ creationis laudẽ ad ſe trahere poteſt *ſup. c. 19 n. 6.* Ipſi ſapientiores Ethnici vanã hanc gloriã in opprobriũ trahẽtes, homines ignobiles terræ filios dixerũt, *Ang. Poli. in miſc. ca.* 18. Quales

ſunt

Digitized by Google

ſunt ſpurij † ἀπάτορες in iure ciuili, *l.23.de ſtat.hom.§.12.Inſt. de nupt.* 6
Couarru.in tract.de matrim.p.2.§.5.n.2. Ita etiam generali terræ no-
mine inſulæ veniunt, quia terræ vniuerſæ ſunt portiones. *l.9.de iu-* 7
dic.ſupra cap.2.n.7. Quod iuris autem eſt de toto quo ad totum,
hoc eſt etiam de parte quo ad partem. *l.76.de R.V.Eberh.in lo.8. nu.*
2. Et quamuis alicubi in ſacris inſulæ à terra † ſeparentur, *vt pſal.* 8
97.v.1. tamen id fit maioris attentionis ergo, quam ſpecialis ora-
tio magis mouet, quam generalis. Ita Prophetæ paſſim exclamãt
audite cæli, attendite terræ: *Eſai.v.2*, audite inſulæ: *Eſai.1. 49.in pr.*
Taceant terræ, ſileant inſulæ. *Eſai.24. & 41.&c.* Sed & iure ciuili
ac prouinciali † communi vtuntur inſulani, quatenus vnius pro- 9
uinciæ ſocij ac eiuſdem imperij conſortes ſunt, *arg.l.2.ibi omnes ff.*
de legib.l.cunctos populos, & ibi Dd.C.de ſum.Trin. Vt ſic etiam prouin-
ciales cenſeantur. *l.190.de V.S.* Eſt enim inſula † adhærens pars 10
ſuæ prouinciæ, *d.l.9.de iudic.* & cum ſuo continente vnam conſti-
tuit prouinciam. *arg.l.vlt.C.de long.temp.præſcript.* Vnde qui in in-
ſula eſt, † extra prouinciam abſens non videtur, *d.l.vlt.11.C.de long.* 11
temp.præſcr.l.34.§.8.ex quib.cauſſ.ma. Nec maius ſpacium requirit
vſucapio contra illum qui in inſula eſt, quam qui eſt in continen-
te, *d.l.vlt.pr.Inſt.de vſucap.* licet de hac doctrina dubitet *Ioh.Faber.*
in §.qui autem.n.5.Inſt.de excuſ.tut. Ita quamuis nemo extra † pro- 12
uinciam alium defendere teneatur, *l.35.§.5.de procur.* ne quidem ſi
id pacto in ſe receperit, *Cothm.conſ.33.* nec tutelam ſubire, *l.31.§.4.*
de excuſ.tut. nec iudicium accipere, *l.45.§.1.de iudic.l.54.§.1. de pro-*
cur. nec rationes præſtare, *l.19.§.1.de iudic.l.1.& 2.C de ratiocin.* Et
generaliter nec citari nec euocari extra prouinciam quiſquã poſ-
ſit, *l.2.C.de interd.l.vlt.de iuriſd.Nou.69.c.2.* tamen hæc omnia non
pertinent ad inſulam prouinciæ adiacentem, quia eiuſdem pars
eſſe cenſetur. *d.l.9.de iudic.late cap.15.ſupra.* Vnde inſulani conuen-
ti † in continente prouincia, non habent ius reuocandi domum, 13
de quo eſt in l.2.§.3.de iudic.c.fin.extra de foro compet. niſi ſingulari pri-
uilegio † id ipſis datum ſit, *vt in l.6.C.de offic.rect.prouin.Nou.50.*
Quale eſt illud Siculorum Ne extra ſuum forum vadimonium
promittere cogantur *Cicer.Verr.5.* Item Cypriorum, *de quo Cicer. li.*

5. ad Attic. ep. 21. Euocare ex inſula Cyprios non licet. Quo etiam
15 referri poteſt iuris Canonici ſcitum: ne quis vltra † duas diętas
extra diœceſin ſuam trahatur, *in c. 28. & 29 extra de reſcript.* Non
enim tenebitur inſulanus hoc iure in continente ſe ſiſtere, ſi in-
ſula exinde diſtet centum miliariis Italicis, *iuxta computum Mode-
ſtin. in l. 13. §. 2 de excuſ. tut.* cum tamen Interpretes continentis iu-
riſdictionem, eo vſque porrigant, *ſupra c. 14 n. 22.* Alioqui præſes
16 prouinciæ magiſtratus † eſt non ſaltem in continenti, ſed etiam
in inſulis adiacentibus *d. l. 9. de iudic. l. 7. §. 1. & 17. de interd. & rel.* niſi
ſpecialiter aliud conſtitutum ſit, quia iudex in principali, eſt et-
iam iudex in acceſſorio. *Ant. de Butr. in c. de prudentia, extra de do-
nat. int. vir. & vx.* *Hering. de fideiuſſ. c. 25. n. 156.* Et præſes totam pro-
uinciam, & ſic etiam inſulam pro tribunali habere dicitur. *Gail. 1.
17 obſ. 51. in fi.* Quamuis vero † inſulani apud Romanos è continen-
te prouincia ius petere cogerentur. *Cic. d. epiſt. 21.* Ita in Salonam
coloniam (*cuius meminit l. 3. C. de naut. fœn.*) deſcripti in decurias iu-
ra petunt, petunt & ex Inſulis Iſſæi, *Plin. lib. 3. nat. hiſt. 22.* tamē cō-
modius eſt in inſula iudicium dari, ſaltem de rebus vilioribus, ob
rationem, quam bene expendit Theodoricus Gothorum Rex *in
18 reſcripto ad Comitem Siracuſanum* † *apud Caſſiod. c. 158.* vbi ad ſuum co-
mitatum venire non vult, quos in longinquis regionibus cōtige-
rit immorari. Nullum enim tale negotium eſt, inquit, quod Sicu-
li itineris tantas pati poſſit expēſas, dum commodius ſit cauſſam
perdere, quam aliquid per talia diſpendia conquiſiuiſſe, ob quā
19 cauſſam idem Theodoricus *ibid. cap. 177.* proprium † Comitē in-
ſulæ Turritanæ & Curmitanę conſtituit. Iuſtum eſt enim, inquit,
vt qui à reliquorū hominū ſunt conuerſatione diuiſi, ad habita-
tiones eorū vadat, qui eos probabili ratione cōponat. Ne quædā
ſit neceſſitas iniuſtitiæ, communes actus longe poſitos ignoraſſe.
Et ipſe Iuſtinia. *in Nou. 50. & 69. c. 1.* inſulanorum precibus lubens
annuit, *vt & Impp. in l. 6. C. de off. rect. prouinc.* Vnde cautum in iure,
quod iudex cauſſam remittere debeat, quę venit de longinquo,
20 ne partes † ſumtibus & expenſis ſuperuacuis grauentur. *l. 26. C.
de appe.* *Hieron. de Mont. cap. 102. in fi.* tum etiam quia ſæpe cum ma-

gna

gna captione à rebus noſtris auocamur. *l. 7. ff. teſtam. quem. aper.*
Atque ita præſides † quoque prouinciarum ſe accommodabant, 21
ſubinde loca mutantes, vt aditus ad ipſos ſubditis pateret. *l. 2. §.*
5. quis ordo in poſſeſſ. l. 4. de offic. proconſ. Cicer. d. epiſt. 21. Quod olim
quoque Imperatores Germanici facere ſolebant, in ciuitatibus† 22
Palatinis ius dicentes, *art. 62. lib. 3.* Landtr. Vt iure meritoque *Vaſq.*
2. controu. 51. num. 40. taxet Pontificem Romanum, lites è prouin-
ciis omnibus Romam euocantem. Cæterum ex loci tempo-
riſque circumſtantia † diuerſitas quædam iuris emergit, *l. 16. §. 1.* 23
de pœn. Vult. 1. *I.* R. 7. & iuxta illam æquitas conſideratur, *l. 14. §. 1. de*
relig. licet alias abſurdum ſit ex locorum differentia diuerſum ius
induci, *iuxta gl. in c. illud, diſt* 12. Hinc eſt, quod in † inſulis com- 24
morantes non aliter, quam per mare vel flumen in continentem
venire poſſunt, *teſte Iuſtin. in Nou. 49. in prin. §. 2. ſupra cap. 2. num. 33.*
Ideo inutilis videtur ſtipulatio, vtpote impoſſibilis, ſi in inſulam
vel ex inſula in continentem pedibus ieris, *arg. l. 7. de V. O. l. 31. de O.*
& A. l. 3 de condit. & dem. l. 183. de R. I. §. 10. Inſt. de inut. ſtip. cum ſolis
nauigiis mare peruium ſit. *l. 49. de R. V.* Sunt enim hoc ita interru-
pti inſulani, vt nihil inter ipſos ab aliis ad alios manare poſſit niſi
nauigiis. *Cicer. in ſomn. Scipio.* Niſi forte hyeme per glaciẽ, vel ſub
receſſu maris in mari aut flumine vadoſo. *d. c. 2 n. 56. & c. 23. nu. 68.*
Quæ res licet periculo non vacet, *Syrac. 3. v. 27.* exiſtimamus ta-
men, valere † ſponſiones, quæ apud maritimos de facto quando 25
que contrahuntur, dabo tot aureos ſi in inſulam illam pedib. vel
curribus ieris, *per ea quæ habet doctiſſ. Heriniz. c. 18. n. 42. l. 17. §. 5. de*
præſcript. verb. l. 2. & 3. de aleat. l. 115. §. 1. de V. O. Alioqui inſula hoc
priuilegium non habet à lege, ſicuti Aſia, † quæ licet ex Italia 26
pedeſtri itinere peruia eſſet, tamen ex Senatuſconſulto non niſi
per κατάπλουν, id eſt per adnauigationem à præſidibus adibatur. *l.*
4. §. 5. de off. proconſ. Cicer. 3. epiſt. famil 5. & ſeq. & 5. ad Attic. 12. Eoque
idem Cicero Aſiam vocat maritimam † prouinciam *in ora. pro L.* 27
Manil. Facit l. 137. §. 2. de V. O. §. 13. Inſt. de inut. ſtipul. quia non ſolum
verſus mare porrigebatur, ſed etiam inſulas multas complecte-
batur. *ſupra cap. 15. numer. 45.* quæ poſtea ab Aſia auulſæ proprium

Digitized by Google

præſidem receperunt. *Pancir. ad Notit. vtriuſque Imp. p. 1. cap.* 10. *& ſeq.* ſed à natura ipſa, quæ inſulam à continenti diſcreuit, *l. 9.* §. 1. *de vſufr.* nequicquam, cum tamẽ impiæ non tangenda rates tranſiliant vada, *vt Horat. canit. 1. carm. 3. ſcenæ magis ſeruiens quam veritati.*
28 Eſt autem cataplus † nauis genus, *de quo Martia. 12. epig. 75. Sic enim locum corrigit Turneb. lib. 30. aduerſ. 26. & lib.* 10. *c.* 23. *ſupra cap. 29. num.*
29 *96.* Nauigationem autem ſæpe non vna obſtacula impediunt † veluti dies ventoſi, pluuioſi, obſcuri, *l. 30. §. 3. ad L. Aquil.* venti ſubiti, *l. 29. ad L. Aquil.* contrarij. *Act. 27. v. 4.* ventorum immenſitas, *Nou. 49. in pr.* §. 2. tempeſtas marina, *l. 3. C. de naut. fœn.* tempus aduerſum *l. 36. in fi. de R. V. l.* 13. §. 1. *locat.* Et quos plures caſus fortuitus recen-
30 ſuimus *cap. 29. num. 19.* Præſertim in † eurypis aquarum impetus
31 maximus eſt. *cap. 2. num. 42.* De freto Siculo † Siciliam ab Italia diuidente *vide quæ ſcribat Iuſtin. lib. 2. Ariſt. in mirab. auſcult. fol.* 1089. Et ſunt inſulæ verſus meridiem, quæ propter velociſſimum maris curſum difficillime adiri poſſunt, *Paul. Venet lib. 3. cap.* 40. Quamuis ergo negotium magnum ſit nauigare, *ſcribente Cicer. 5. ad Attic.*
32 *ep.* 12. & nauigatio omnis † incertum periculum coniunctum habeat, *l. 2. C. de naut. fœn. l. 3. in fi. de donat. int. vir. & vxor.* Et incerta ſit conditio ſi nauis venerit, *l. 129. l. 163. de V. O. d.* §. 13. *Inſt. de inut. ſtip. Horat. 1. od.* 28. Exitio eſt auidis nautis mare; vſque adeo vt Anacharſis Philoſophus, *apud* P*lutar. in apopht. lib. 4.* nauigantes tantũ à morte abeſſe dixerit quanta eſt ſpiſſitudo tabularum nauticarũ ſcilicet quatuor digitorum *Iuuen ſat. 12. Adde Plaut. in Rudent. Act.*
33 *1. Sc. 6. & in Moſtell. A. 2. S. 2.* Et Catonem † pœnituiſſe ferunt, ſi nauigio vectus eſſet, quo terreſtri itinere peruenire potuiſſet, *Gail. 2. obſ. 64. Conſonat Senec. epiſt.* 53. Ego quocunque nauigare debuero viceſimo anno perueniam. A quibus tamen Auguſtus Cæſar diſſentiens libentius nauigabat *Sueto. ca.* 82. *Imo Vaſq. 1. contro. 20. num.* 11. nauigationem contra naturam eſſe multis probare
34 contendit: tamen hyeme † omnium maxime periculoſa & incerta eſt nauigatio, *l. 6. de off. rect. prouinc. l. 38. ex quib. cauſſ. mai. l. 122.* §. 1. *de V. O.* Vnde *Horat.* 3. *carm.* 23. amicam nauigaturam eo argumento deterret. Sed vides quanto trepidet tumultu pronus Orion

† id eſt

† id eſt ſidus hybernum. Id enim Heſiodi præceptum tentare ve- 35
tat *lib. 2. ἐργῶν*.

Quod ſi nauigationis periculoſæ deſiderium cæperit,
Quando vtique Pleiades robur validum Orionis fugiẽtes
Occiderint in obſcurum pontum:
Tum ne amplius naues habe in obſcuro ponto.

Item † Arcturus, qui, *apud Plaut. in Rudent.* ſic de ſe loquitur, 36

Arcturus ſignum ſum acerrimum,
Vehemens ſum cum exorior, cum occido vehementior.

Vnde *Ouid. 2. de ponto. 7.* conqueritur.

—proiectus in æquor
Arcturum ſubij Pleïadumque minas.

Huc pertinet caſus *in d. l. 122. §. 1. de V. O.* propoſitus, vbi lex dicta erat vt ante idus Septembris nauigaretur, quia poſt idus arcturus vehementius ſidus oritur, à quo nauigatio incerta eſt. *Alciat. 10. pareg. 19.* Pertinet item quod ante 10. Kal. Septemb. frumentum Conſtantinopolim deferẽdum erat. *Iuſtin. in edict. 13. c. 6. 22. & vlt.*
Vegetius † *enim lib 4. de milit. Rom.* docet ex conſuetudine Romana 37
ex die 3. iduum Nouemb. vſque ad diem ſextum iduum Martij maria claudi, nam lux minima, inquit, nox prolixa, nubium denſitas, aeris obſcuritas, ventorum, imbrium vel niuium geminata ſæuitia non ſolum claſſes à pelago, ſed etiam commeatus à terreſtri itinere deturbant. Impp. autem, ob rationem, *in l. 1. §. 2. de vent. in poſſeſſ. mit.* nauigantibus plenius cõſulentes, *in l. 3. C. de naufrag.* nauigandi neceſſitatem ex Kalend. April. in Kalend. Octobris terminarunt, quia æſtatis beneficio vis ventorum mitigatur. Media autem hyeme nauigatio omnium periculoſiſſima propter
glaciem, veluti in † Ianuario menſe, de quo verſus: Hoc te menſe 38
caue ſtudeas committere ponto. Vt falſum ſit, quidquid de Alcedonis partu hoc menſe mare pacatum reddente ſcripſerunt veteres. *Plin. lib. 2. c. 49. Ouid. 11. metamorph & c. Plura de hac materia vide apud Tholoſan in prælud. opt. Iuriſconſulti lib. 4. c. 5.* Hoc ergo tem-
pore inſulani in continentem † euocati, ne comparere quidem 39
tenentur, cum ſine periculo vitæ adeſſe non poſſint *arg. l. 21. §. 10.*

& ſeq. de recept. arb. Vt hic quoq; exceptio† loci non tuti obtineat,
de qua eſt in clem. 2. verſ. notorum, de ſent. & re iud Gail. 1. obſ. 52. nu. 3.
Mynſing. 2. obſ. 73. Niſi forte per glaciem tranſiri poſſit, vt in Septé-
41 trionalibus. Eſt enim propriæ † ſalutis ratio habenda, *l. 7. ad Sena-*
tuſconſultum Trebell. vſque adeo, vt nec vaſallus teneatur ſalutem
domini ſuæ propriæ præponere, *gl. in § fin. de alien. feud. pater. 2. F.*
39. Borch. de feud. cap. 7. n. 41. nec libertus, *d. l. 38. de oper. libert. Eberh. in*
lo. 25. n. 12. licet in ſeruis aliud ſtatutum ſit, *in l. 1. §. 28. ad SC. Silan.*
Exempla ſunt apud Valer. Max. lib. 6. cap. 8. Quod bene ad milites ex-
tenditur *à Dd. in l. pen. ex quib. cauſſ. maio.* Vnde nemo tenetur ſe in
periculum præcipitare, *d. l.* 38. vel nauigare tempeſtate omni
contemta. *l.* 137. §. 2. *de V. O.* Atque hæc cœli & temporis ratio vſ-
42 que adeo obſeruanda eſt, vt non obſeruata nauigantes culpa †
obſtringat. *l. 36. in fi. de R. V. l. 13. §. 1. locat. l. 3. C. de naut. fœn.* Neque
enim audiendus eſt perire feſtinans, *l. 6 in fi. de appell.* Eoque D.
Paulus iuſtam cauſſam reprehendendi nautas habuit, quod con-
tra conſilium ſuum periculoſa hyeme nauem ſoluiſſent. *Actor.*
27. Quamuis vero tum quoque peccet nauta, ſi cum proſperior
43 flatus inuitat † prætextu hyemis in portu hæreat, *l. 7. C. de nauic.*
vel primam nauigationem negligat, *de qua Turneb. lib. 24. aduerſ.*
34. tamen facile cauſſa aliqua tergiuerſationis ſubeſſe poteſt, dũ
44 ex certis † prognoſticis futuræ tempeſtatis metuens mare ingre-
di non audet. *De quibus Virg. 1. Georg.*

Præterea tam ſunt arcturi ſidera nobis
Hædorumque dies ſeruandi & lucidus anguis,
Quam quibus in patriam ventoſa per æquora vectis,
Pontus & Oſtriferi fauces tentantur Abydi.

45 Ipſa quoque nauigatio † non vniusmodi eſt, ſed pro conditione
temporis tempeſtatis, maris, arbitrio ventorum, nautarũq; ſoler-
tia, mirum quantum variat. *Gœdd. in l. 3. n. 12. de V. S. arg. l. 38. §. fin. ex*
quib. cauſſ. maio. Non per omnes maris partes vna viget
46 tempeſtas & eadem † tempeſtas. & eadem tempeſtas in-
ueniens nauem in diuerſis maris partibus non duci ad e-
undem locum, *ait Corne. conſ. 273. vol. 1.* Non eadem
celen-

Digitized by Google

celeritate, æquis tamen ventis, *inquit Scalig. exer.* 86. Luſitani atq; Betici parem marium tractum metiuntur. De Madagaſcar ſcribit *Paulus Venetus lib. 3. cap.* 39. Confluunt paſſim ad hanc inſulam multi mercatores, facillimeque illuc nauigare poſſunt propter maris fluxum. Nam à prouincia Maabar ven tur in 20. diebus ad hanc inſulam, iuuante nauem fluxu maris, cum vix tribus menſibus aduerſum fluxum ſuperare poſſint, nam tota vi mare in meridiem fertur. Eſt enim celerius iter æſtu † maris, adiurante tar- 47
dius reluctante, quæ felix nauigatio dicitur *in l. 131. §. 2. de V. O. Exempla ſunt apud Plin. lib. 19. in pr.* in tranquillo mari nulloque ventorum impulſu tertio die ex Italia Vticam proue&ctorum æſtu feruente. Galerius è freto Siciliæ Alexandriam peruenit ſeptima die, Babilius ſexta, Valerius Marianus à Puteolis nono die leniſſimo flatu. *Adde eundem lib. 2. cap. 97.* Sed & in fluminibus † naui- 48
gia eodem ſidere tardius incedunt, quam in mari, *Cæl. Rhod. li. 26. lect. antiq.* 7. Sunt & venti alibi fortiores, *cap. præced.* Tum etiam naues ad hoc comparatę vt nauigent, *l. 12. §. 1. de vſufr.* aliæ aliis† 49
celeritate præſtant, *l. 13. §. 1. locat. l. 10. §. 1. ad L. Rhod.* veluti prædatoriæ, mercatoriis: vacuæ onuſtis: minores grandibus. De quarum ſpeciebus & differentiis *vide l. 1. §. 6. & 11. de exerc. act. l. 2. de capt. & poſtl. Gell. lib. 10. N. A. 25. quem explicat Turneb. lib. 19. adu. vlt.* Ita Catullus phaſelum commendat.

> Phaſelus ille, quem videtis hoſpites,
> Ait fuiſſe nauium celerrimum,
> Neque vllius natantis impetum trabis
> Nequiſſe pręteri e &c.

Et Plaut. in Bacchid. Act. 2. S. 3. lembum prædatorium. Homines nos remigio ſequi, neque venti aues citius. Contra *Curt. lib. 4.* Nauigia quæ modum excedunt, regi nequeunt. Ex his aliiſque cauſſis facile excuſari inſulanos, ſi vel plane in continentem non veniant, vel non tempeſtiue, non tam Imperatorũ conſtitutionibus quã dictamine rectæ rati n s edocemur *vt in ſimili Modeſtinus loquitur in l. 13. §. 7. de excuſ ut* Efficacior enim omni arte † neceſſi- 50
tas, non vſitata modo præſidia, ſed etiam noua inuenit *Curt. lib. 4.*

Eoque

47. quæ ab omni fere parte mare in conſpectu habet, *arg. Nou. Leo. 56. in pr.* Non ſi maior † & ſpacioſior ſit, nam in hac differen- 59
tia inter maritimos & mediterraneos quoque locum habet. *l. 2. §. 6. ſi quis caut. l. 9. & ibi Goth. C. de annon. & trib. lib. 10. rubr. & ibi D. l. de naut. fœn.* Hi ſunt qui interiora inhabitant, procul à littore maris remoti, *Plin. lib. 4. cap. 6. & lib. 6. cap. 8.* Illi qui quoque mare habitant. *l. 9. in pr. de L. Pomp. de parric. l. vn. C. de his qui parent. Ita Cæſar lib. 5. de bell. Gall.* Britanniæ pars interior ab iis incolitur, quos natos in inſula ipſi memoria proditum dicunt. Maritima pars ab iis, qui prædæ ac belli inferendi cauſſa ex Belgio tranſierant &c. Fluminum accolæ Ripenſes † dicuntur *art. 56. lib. 2. Landtr.* 60
Item Ripuarij vt Rheni accolæ, *de quibus ſupra ca. 13. num. 25.* Quo-
uſque autem mediterranei † ſe extendant, quamuis in arbitrio iu- 61
dicis poſitum videatur, tamen à Romanis definitum videtur lege Gabinia vt Cn. Pompeius maria, inſulas, oras maritimas, & continentem ad 50. à littore ſtadia, exercitus, claſſes, P. R. poteſtate extraordinario imperio haberet, *Plut. in Pomp. Appia. in Mytrid. Pompon. Latus de LL. Rom. cap. 17.* Vt ſic latitudo oræ maritimæ apud nos ſeſquimilliaria Germania abſolueret. Quæ alicubi Friſiæ non diſconuenit. Itaque ſicut maritimi † tam in inſula, 62
quam in continente ſunt, ita plerumque maris peritiam habent, quippe quod ſine nauigiorum vſu nec piſcationes exercere, nec in continentem, ſi inſulani ſunt, tranſire queant. Ita præ cæteris † Rhodij nauigandi peritia olim celebres. *Strab. lib. 14. Gell. lib.* 63
7. N. A. 3. Liuius. dec. 4. lib. 7. Cæſar lib. 4. bell. Alex. Vnde nauticum populum vocat *Florus lib. 2. cap. 7.* Item † Salaminij *Cælius Rhod. li.* 64
12. cap. 12. † Phœnices. *Cæl. lib. 18. cap. 34.* Et ex illis præſertim Tyrii 65
† *Strab. lib. 16. Reinec. in ſyntag. p. 1. fol. 140.* Idem † Cretenſibus tribu- 66
tum, vt prouerbio dictum ſit, Cres neſcit pelagus. *Strab. lib. 10.* 67
Cæl. d. lib. 18. cap. 26. Reinec. d. p. 1. fol. 236. Sed & Venetis † eam laudē 68
iam olim tribuit *Cæſar lib. 3. bell. Gall.* qui hodie in mari Adriatico primas tenent. In noſtro orbe Dani, Angli † Belgæ in eo gen- 69
re excellunt. A quo neque vrbes † Anſeaticæ excluduntur. Et 70
Friſii † vt maris periti commendantur *ab Adam. Bremenſ. in hiſtor.*

72 *Eccleſ. cap* 147. Nauigandi † peritiæ plerumque etiam imperium
73 maris cohęret, *de quo ſupra cap.* 14. Cuius primitiæ ad Minoem †
Regem Cretenſem referuntur, qui primus mari longe lateque imperitaſſe ſcribitur. *Strab. lib.* 10. *Plut. in* Theſeo. *Natal. com. li.* 3. *mytho.* 7. Proximum ab hoc locum Neptuno tribuit *Diod. Sicul. l. b.* 6. *Sed Herod. lib.* 3. ſcribit Polycratem Samium ex Græcis ſecundum à Minoe fuiſſe, qui in animum induxerit, vt mari potiretur, atque Ioniæ & inſulis dominaretur. Sint hæc vera in ſuo genere. Neptu-
74 ni † autem fabula antiquior eſt, qua illi in diuiſione trium fratrum mare obtigiſſe fingitur *ſupra cap.* 15. *numer.* 20. & *cap.* 19. *n.* 9. Ad quam alludens Neptunus *apud Hom. r. Iliad. o. ſic ait:*

τριχθὰ δ' ἐπάντα δέδασαι, ἕκαςος δ' ἔμμορε τιμῆς.
ἤ οι ἐγὼν ἔλαχον, πολιὴν ἅλα ναιέμεν αἰεί

Omnia ſunt partes in tres ſortita, & honorem
Quiſque ſuum cœpit, mihi parent æquoris vndæ.

75 Quod proculdubio ex partitione terrarum inter tres filios † Noachi, ex quibus Iapheto inſulæ obuenerunt, cauſſam traxit, *Gen.* 10.
76 Phœnices † quoque in mari præpolluiſſe innuit *Tacit.* 11. *annal.* Et de Tyro ſcribit *Curt. l. b.* 4. quod diu non mare vicinum modo, ſed quocunque eius inſulæ claſſes adierint ſuę ditionis fecerit. *Adde*
77 *Ezech. c.* 26. & 27. Succeſſit Rhodus † & ipſa domina maris, vt ab ipſo Imp. appellatur *in l.* 9. *ad L. Rhod. Strab. lib.* 1. & *latius lib.* 14. Admiranda eſt etiam (inquit) legum optimarum conſeruatio & induſtria, cum aliis Reip. partibus, tum naualibus impenſa copiis, quibus freti Rhodij maris imperium diu obtinuerunt, piratas ſuſtulerunt &c. *Conſen. et Polyb. lib.* 4. *Gell. lib* 7. *c.* 3. *Reinec. p.* 3. *in Rep. Rhod. Cicero pro L. Manil.* A Rhodiis videtur ea gloria longo tem-
78 pore poſt ad † Venetos tranſiiſſe, qui & ipſi maris Adriatici ſunt
79 domini *ſupra cap.* 20. *n.* 65. *Ita Genuenſes* † & *Piſani maris domini dicuntur à Radevvic lib.* 2. *c.* 9. Nam quod *Matth. Stephani lib.* 2. *de iuriſd. p.* 2. *c.* 7 *num* 6. a Rhodo amiſſa mercatum ac rei naualis ſcientiam
80 trans mare Balthicum in inſulam † Danorum Gothlandiam migraſſe contendit, id à loci mariſque diſtantia redarguitur. Imo lōge antiquior eſt Septētrionaliū peritia ac poteſtas maritima in ſuo

Digitized by Google

ſuo freto, quã vt ab illa mutatione inchoari debeat. Eſt enim vrbs
Gothlandiæ Wisbia † antiquiſſima, ex Winethæ vrbis Vandaliæ 81
fluctibus ſubmerſæ ruinis, à Gothis reliquias in hanc inſulã trans-
portantib. extructa. *P. Berth. lib. 3. cõment. in Wisbya.* De Winethæ † 82
emporio celeberrimo in Oderæ oſtio ſitæ elegant. *Helmold. lib. 1.*
Chron. Slau. 2. Chytræ in append. Cranz. metropol. Philip. Melan. in orat. de
Iohan. Bugenhag. Venetã nominat, *reſpexitq; eo eſt interpres Chronici*
Carionis. Adde Adam Bremenſ. Vt hæc æquiuocatio nominis cauſsã
errori dediſſe videatur Stephano. In hac inſula & vrbe Wisbya o-
lim leges † nauticæ conditæ, cõmuni omniũ mercatorũ conſenſu 83
dictæ das Wiſbys Schiffrecht. *Berth. & Stephan. d. lo.* Horum enim
teſtimoniũ circa conſuetudines maritimas magni facit *Iuſtinia.*
Imp. in Nou. 106 in pr. Extat liber cuius titulus in lingua Saxonica
ſic habet: Waterrecht dat de Koplüde vnd Schippers gemacket hebben
tho Wiſsby. Inde porro Lubecam † translatum, vtpote ciuitatum 84
Hanſeaticarũ primam. *Steph. in d. lo.* Cuius ſtatuta † olim præ cæ- 85
teris in pretio habita. Quorũ aliquot cõmentaris auxit *Iohan. Si-*
brand. Profeſſor Roſtochienſ. Et cõmendat *Hering. in præfat. tract. de fi-*
deiuſſ. prope fin. qui ſæpe ad ea prouocat. Atq; inde eſt, quod pluri-
mæ ciuitates † maritimæ iure Lubecano vſæ, *quas recenſet poſt Goth-* 86
man. 1. conſ. 5. n. 1. & conſ. 40. Matth. Steph. li. 2. c. 7. n. 34. Hering. in d.
præfat. Sibrand. d. lo. p. 1. ſect. 9. Et poſſet his addi lex Schipuaria † à 87
Friſione condita, niſi id cõmentum Suffridi Petri ſolide refutaſ-
ſet *Vbbo Emm. in apolog.* Eſt autem ius nauticum † à iure ciuili di- 88
uerſum, *rubr. & l. 1. ff. de naut. fœn. & ibi Dd.* quippe quod potiſſimũ
in conſuetudine maritima conſiſtit. *Nou. 106. in pr.* Hæc autem
non † minus, quam lex ſcripta attendenda eſt. *gl. in d. N. 106.* 89
Bald. in l. obſeruare, §. antiqua, de off. procons. Et antiqua conſuetu-
do in aqua obſeruanda. *l. ſi manifeſte, C. de ſeru. & aq. Boſſius in tit.*
de aquis num. 28. quia conſuetudo tribuit iuriſdictionem, & dat
priuilegium, *c. cum dilectus, in fi. extra de conſuet. c. conquæſtus, 8. quæſt.*
3. Quamuis vero prędicta gl. hoc ita demum admittat, ſi † con- 90
ſuetudo maritima non repugnet iuri ſcripto, *quod & probat Cæ-*
pella lib. 2. de ſeruit. 26. numer. 22 arg. leg. C. quæ ſit long.

*conſ.d.N.*106.*ca*.1.tamen id ita accipiendum eſt, ſi iuri diuino vel naturali aduerſetur, tunc enim vt irrationabilis reiicitur, *cap*. 10. *extra de conſuet*. Et mala practica obſeruanda non eſt. *Bald.in leg.*
92 *ſed licet,de offic.præſ.* Eſt enim corruptela potius quam conſuetudo dicenda, *c.fin.extra de conſuet*. At ſi ſit contrarius † ciuile ſcriptum, huius auctoritatem non tantam eſſe dicerent maritimi, quod verſum & mores omnium Gentium vincere poſſit, *arg.c.vn.z.F.* 1. Neque ideo minus valet, *gl.in c.mala,diſt.*8. ſaltem ex vſu, ſi non
93 ex ratione. *c.vn.§.filij.*2.*F.*26. Talis eſt Lex † Rhodia allegata *in l. 9.ad L.Rhod.de iact.cuius fit mentio in c.vlt.diſt.*2.*Paul.*2.*ſent*. 7. *Tholoſ.* 1.*ſyntag*.4. De eadem *Tertull.lib.*3.*aduerſ.Marcion*. Naucleroilli, non quidem Rhodia lex, ſed Pontica cauerat. Item illa Rhodiorum lex: Si qua roſtrata nauis in portu depreheſa ſit, publicetur. Quæ
94 an obtineat, ſi qua vi † ventorum inuitis nautis in portum delata
95 ſit, diſputat *Cicero lib.*2.*de inuent*. Imper. Antoninus † nautas vi tempeſtatis in inſulam Cretam contra edictum delatos excuſatos ha-
96 buit, *in l.*15.*ff.de publican*. vſque adeo, vt nec † vectigal ſoluere teneantur, *Ruland.lib.*2.*de commiſſar.de interrog.cap.*5.*num*.74. Quod
97 tamen in Iudęis † non valuit, qui adeo Cyprum attingere prohibiti, vt etiam vi tempeſtatis illuc delati, capite plecterentur. *Dion*
98 *Caſſ.in Traian*. Sunt autem naufragia circa inſulas † ac littora frequentia, vt propterea nautę non abs re terram timeant, *Senec. epiſt*. 53. Ita Chelidoniæ nauigantibus peſtiferæ metuuntur. *Pli.li.* 5.*cap*.31. *Et apud Tacit*.2.*annal*. tempeſtas rapuit dieciitque naues Germanici in aperta Oceani, aut inſulas ſaxis abruptas, vel per occulta vada infeſtas. Claudius prope Stœchadas inſulas pene ſubmerſus. *Suet.in Claud.c*.17. Neque aliunde fabula de Sirenum cantu orta eſt, quam à fallacitate loci ac inſulæ Planeſię, aqua nihil ſupercxtantis. *Natal.Comes.lib.*7 *myth*.13. Quarum nomen & Sirenuſſæ prope Sardiniam fallaciſſimę præferunt *Plin. lib.* 3. *c.*6.*& 7*. Adde fabulas de Scylla & Charibdi *apud Homer. Odyſſ.* μ.
99 *Senec.epiſt.*79 *Natal.lib.*8.*c*.12. Quod maxime obtinet, ſi inſulæ † promontoriis in mare deſinant. Quales ſunt Maleæ Laconicæ naufragiis infames, *Strab.lib.*1.*Homer.odyſſ.*8. *Eraſm. in colloq. in pereg.*

Digitized by Google

pereg.relig.ergo. De quibus prouerbio dictum eſt: Cum ad Maleam deflexeris,domeſticos obliuiſcere. *Atque ita corrigendam eſſe Seruij Sulpitij epiſtolam 12.lib.4.famil.rectè ſentit Cæl. Rhod.lib.12. lect. ant.17.in fi.* De his ergo naufragorum bonis inualuit † conſuetu- 100
do apud maritimos,quæ in prædam cedunt illis, ad quorum fines naufragia fiunt. Alicubi etiam hoc ius regale eſt, ſpectans ad dominum loci. Et habet hanc conditionem: ſi nauis fundum tãgat. **Wann das Schiff Grund † rühret/daß es dem Grundherrn ver-** 101
fallen ſey. Littora autem ad regalia pertinent. *ſupra cap.10.n.32.* Vnde etiã **die Grundruhr** dicitur in priuilegio Caroli *4. in annal. Treuir. Kyriandri p.15.* vbi dicit, Comites Lutzemburgenſes ſupra, & Comites Spanheimenſes infra Treuirim habere imperium fluminis Moſellæ † & vltra hominum memoriam poteſtatem in 102
naufragiis & ius priſcum **die Grundruhr.** Adde **den Vntergang** in
† Rheno flumine, *de quo ſupra cap.9.nu.34.* Et tale eſt regale, quod 103
ratione Normanniæ poſſidet Rex † Galliæ, vulgo **die Fahrech** di- 104
ctum, *Tholoſ.9. de Rep.1.numer.29.* Quaſi dicas **das Fahrrecht**, quo nauigantes vtuntur. Quo iure vſus Magiſter equitum in Gallia Legato Cæſaris coram Henrico 2. duas naues ad littus eiectas, & à Iordano Vrſino captas repetenti, reſpondit: Ea † quæ ad lit- 105
tus eiecta ſunt, Gentium omnium iure ad Principes qui littoribus imperarent, pertinere. *Bodin.1.de Rep.vlt.numer.171.* Sicuti etiam bona deperdita ad magiſtratum loci referuntur, *Tholoſ. d. ca. 1.num.22.* Et ſane antiquiſſimam eſſe † conſuetudinem hanc ab 106
inſulanis & maritimis vſurpatam, *patet ex l.9.ad L.Rhod.* vbi naufragi à publicanis Cycladas inſulas inhabitantibus direpti erant non alio, quam huius conſuetudinis maritimæ prætextu. Circa has enim inſulas crebra quoque naufragia. Vt propterea Horatius moneat *1.carm.28.* Intercluſa nitentes vites æquora Cycladas. Neque dubium eſt,quin antiqui † Saxones eandem ob- 107
ſeruarint,cum ipſi etiam piraticam exercuerint, *ſupra cap.22. nu. 51.* A quibus † per Gothos & Longobardos in Italiam delata, vt 108
Fridericus 2. in comitiis apud Ronchalias tollere neceſſe habuerit,

morẽ veteri ex beſſe reſtituantur dominis triens ſeruatoribus cedat. *Emm. li.* 19. Sed hæc quoque pars † ſenſim reſtricta, vt in pactis Vlrici Capitanei Friſiæ cũ Hamburgenſ. de an. 1453. Naufraga eiecta in littus Friſiæ orientalis, dominis ſine diminutione reddantur, ij mercedẽ operæ ex æquo & bono ſeruatoribus ſoluent. *Emm. li.* 24. *rer. Friſic.* Quod & in fœdere Edzardi Comitis & Vlrici Eſenſis de an. 1524. repetitum: In naufragis & fluitantib. ſequetur morẽ Friſiæ orientalis, contentuſq; operis mercede, ex æquo & bono naues merceſq; dominis reſtituet. *Emm. li.* 53. Item in pactis Bremenſiũ cũ Eſenſibus de an. 1540. Vt Eſenſes rebus naufragis, poſthabito iniquo & barbarico iure ſeu more veteri, abſtinerẽt, darentq; operã, vt inſulani naufragantib auxilio eſſent, neque quicquã ab iis, præter laboris ac operę mercedẽ † æquã exigerẽt, in fluitantib aut caſu inuentis rebus iuri cõmuni locũ darent *Emm. li.* 58. Sic ergo penitus ab aula receſſit † conſuetudo quã Dd. communiter vt barbaram & iniquam reprobant, *Ioh. de Platea, Lucas de Penna & Dd. in l. 1. C. de naufrag. li. 11. And. Gail. li. 1. obſ. 18. Sebaſt. Medices in tract. de caſ. fort. q. 9. nu. 7. p. 2 Balduin. ad LL. Conſtanti. l. 1. C. de naufr. Matth. Stephan. lib. 2. de iuriſd. p. 1. c. 7. memb. 1. nu. 273. And. Knich. de iure Saxon. non prouo. c. 5. verb.* Waſſer Fiſcherey. *Bapt. Aim. Parmenſ. lib. 1. de alluu. 6. Vultei. ad §. item lapilli, Inſt. de R. D. 9. Hieron. Treut. vol. 1 ſelect. diſp. 1. th. 9. lit. B. Hilliger. in Donell. Enucl. li. 1. cap. 13. lit. C. Bodin. lib. 1. de Rep. vlt. Schonborn. lib. 4. polit. 15. & alij.* Eamque ſententiam † Camera Imperialis in cauſſa ciuitatis Hamburg. contra Duces Holſatiæ cõprobauit *Gail. d. obſ. 18. n. 6.* Acnititur ea euidenti ratione, tam naturali quã ciuili Cũ enim naufragi, non ſponte, † ſed per vim maiorem alienis littoribus illidãtur. *l. 15. de pub'ican. ſupra n. 94.* non debet ipſis hominũ iniuria adimi, q fati miſericordia reliquit, *c. 1. de treug. & pac.* multo minus afflictis † afflictio addi. *l. Diuus, 13. & ibi Dd. de offic. praeſ.* neq; ex alieno fletu riſus captari. *c. petiſtis, 20. extra de priuileg.* Qua de re Theodoricus Rex *apud Caſſiod. in form. c. 79.* Quod aliena vi cõſtat eſſe impoſitũ, trahere nõ poſſumus ad delictũ. Iniquũ eſt enim, vt hominis vitio deputetur, q eius voluntate nõ regitur &c. Et facit huc dictum

116 117 118 119 120 121

diƈum Auguſti Cęſaris *apud Dion. lib. 50.* Nauis ex ſe nulla cui-
122 quam nocuit. Quanta ſit naufragorum † miſeria collige ex Vlyſ-
ſis naufragio *ap. Homer. odyſſ. E.* P*lauti Rudente*, *Gunth. lib. 10. v. 390. Senec. epiſt. 53. aliſque ſcriptoribus. Adde l. 1. de ruin. naufr. incend.* Vnde
merito Imp. Leo *in N. 64.* peſſimum & ſacrilegum vocat, qui ſe i-
ſtiuſmodi lucro mancipat, quia quaſi mortuos ſpoliat. *Et Vlp. in l.*
123 *10. de ruin. naufr.* execrandam † prædam vocat. *De qua Manil. lib. 5. aſtronom.*

> Quæſtus naufragio petitur, corpuſque profundo
> Immiſſum pariter, quam præda exquiritur ipſa.

124 In quos grauis pœna † conſtituta eſt *in l. 1. & tt. de ruin. naufr. incend. l. 1. §. vlt. ad L. Iul. de vi priu. l. vn C. de naufrag. auth. nauigia, C. de*
125 *furt.* Cuiuſmodi compendium ſicuti fiſcum † ex aliena calamita-
te ſperare inhumanum & coruinum eſt, *d. l. 1. C. de naufrag. c. nuper, de donat int. vir & vx.* ita nec Fridericus Imp. regalibus vel cadu-
cis rebus adſcribere voluit, *in c. vn. quæ ſunt reg. v. art. 29 li. 1.* Landtr. *Nemeſ. Carolin. c. 29. Receſſ. imp. de anno 1559.* Quibus addi poteſt Die-
126 terici † Felicis Comitis Oldenburgici laudabilis vox, qua præfe-
ƈum ſuum carrucam per pontem delapſam iure commiſſi vindi-
care volentem, acerbe increpauit *chron. Old. p. 3. c. 1. in fi.* Item paƈta
127 † Archiepiſcopi & ciuitatis Bremenſis de anno *1495.* ne quid ex
eo vindicetur, quod ex rheda currente deciderit. *Item Mindan. li.*
128 *de proceſſ. Cam. 43.* Sunt tamen caſus † in quibus vetus conſuetu-
do ſuſtineri poſſe videtur. Primo ſi naufragi non ſint Chriſtiani,
ſed eorum hoſtes aut barbari, *arg. c. 3. de rapt. d. conſtit. Frider. ad decus l. 2. C. de commer. & mercat.* Cum enim illi erga Chriſtianos nau-
129 fragos hoc humanitatis iure † non vtantur, fruſtra miſericordi-
am implorant, quam ipſi non habēt, *vt in ſimili dicit Iuriſconſultus*
130 *in l. 4. de alend. lib.* Et pertinet huc pœna † talionis: ſicut fecerunt
mihi, ita feci ipſis. *Iud. 15. v. 11. Leuitit. 24. v. 19.* Quo iure Turci à
131 Chriſtianis capti, non minus, † quam hi ab illis ſerui fiunt. *Coraſ. lib. 2. de art. iuris. 8. Alciat. in l. 118. de V. S. arg. l. 5. §. 2. de capt & poſt.* licet
inter ipſos Chriſtianos ſeruitus ſit ſublata, *Gail. de pignor. c. 8. Bodin.*

ideo.

11. de Rep. 5. Arniſæ. 1. polit. 4. Secundo: ſi bona † ſint piratica. d. cõſtit.
ad decum, Tholoſ. lib. 37. ſynt. 3. n. 2. Quorum tamen ſi veri domini cõ-
pareant, vt iis ablata † reſtituantur, æquitas poſtulat. l. pen. depoſ. l. 1. 133
44. de A. R. D. ſupra c. 22. n. 71. & ſeq. Qua de re prolixe diſput. Alberic.
Gentil. li. 1. aduocat. Hiſpan. c. 2. 3. 4. & paſſ. Et referri huc poteſt actio:
Quo ea pecunia peruenerit, de qua Cicer. in orat. pro C. Rabir. Poſth.
Tertio; ſi rerum † naufragarum domini nuſquam cõpareant, arg. 134
l. 1. pro derel. l. 8. ibi: requiſituros, ad L. Rhod. Debent enim illi res amiſ
ſas requirere ac poſtulare, ſie ſollen ſich dazu ziehen / art. 29. 31. 36. &
60. cum gl. li. 1. Landtr. Et quidem intra annum, quo caſus naufragij
probandus eſt Ioh. de Plat. in l. ſi quis nauicularius, C. de nauf. Hippol. de
Marſil. in ſingul. 24. Maſcard. concl. 272. n. 11. de probat. Interim tutius
eſt, ad vitandam † ſuſpicionem, vt id ab inuentore per publicum 135
proclama indicetur. Capoll. li 2. de ſeru. 27. n. vlt. Parmenſ. d. c. 6. De-
nique datur retentio propter † impenſas vel propter εὕρετρα. l. 43. 136
de furt. art. 29. li. 2. Landtr. Hoc enim ſolatium, vt ICtus vocat in l. 13.
§. 1. com. diu. ſiue, vt nautæ, pretium ſeruationis, Berggelt inuento-
ribus præſtari publice † expedit, vt inſulani ea ſpe ad ferẽdas ſup- 137
petias incitentur. arg. l. 1. §. 1. l. 3. §. fin. de ruin. incend. Et naufragi cũ
rebus ſuis, quas infortunium reliquit, congrua ſecuritate læten-
tur. c. 2. extra de treug. & pac. l. 3. C. de nauic. Et pertinet huc triens,
qui alicubi ſeruatoribus cedit, vt ſupra dictum. Præſtant hac in re
bonam operam † vrinatores, l. 4. §. 1. ad L. Rhod. de iact. 138

Qui maris exportant prædas & rapta profundo
Naufragia, atque imas auidi ſcrutantur arenas,

vt deſcribit Manil. d. lib. 5. vel vt Lucan. lib. 3.

—Qui norunt animam ſeruare ſub vndis,
Scrutarique fretum, ſi quid merſiſſet arenis
Adductum quoties non ſenſerat anchora funem.

Cuiuſmodi aliquot recenſet Alex. ab Alex. lib. 2. dier. can. 21. Quos
gratis in præſentaneum vitæ diſcrimen nemo induxerit. Ad iu-
riſdictionem maritimam pertinet etiam † piratarum perſecu- 139
tio & punitio. Sola tamen perſecutio vt cuiuis competit, eo quod
piratæ ipſo iure & facto ſint diffidati, Petrus Bellus lib. 2. de re mi-

 lit. tit.

*lit.tit.*11.*Bodin.*1.*de Rep.*1. *Bechtius in diſputat.de ſecurit.th.*126. *&* 128.
*vol.*1.*diſput. Baſil.* vt etiam communibus expenſis expellendi ſint,
ſicut in Franciſco Dracone Anglo concludit *Munnoz.de Eſcobar.*
*p.*1.*de ratioc.in.* 25.*n.*22. cuius expeditionem nomine Reginę An-
gliæ inſtitutam deſcribit *Thuan.lib.*84.*hiſtor.* ita maxime inſulanis
concedenda eſt, cum vt plurimum circa inſulas hæreant piratæ,
eorumq; commercia impediant. Publice enim intereſt ſecura
eſſe itinera & commeatus, tam in mari, quam in terra, *l.*13. *de offic.*
praſid. Vtrobiq; autem per latrunculos infeſtamur, *l.*3.*§.*2.*de ru-*
in.incend quorum iſti latrones proprie, *l.*23.*de R.I.l.*12.*§.fin.de reb.*
140 *auct.iud.* illi piratæ dicuntur † ἀπὸ τοῦ πειρᾶν, id eſt à peruagando, vel
etiam à πειρας id eſt deceptione *l.*18.*in pr. & ibi. Goth.ff. commod.* In
genere prædones appellantur, *l.*7.*§.*4.*com. diu.* Et perinde eſt ſi-
ue naufragio, ſiue piratarum inſidiis res noſtræ pereant, *leg.* 3. *§.*1.
*naut.cap. ſtab.l.*18.*in pr.comm.Borch.de naut.fænore cap.*1.*n.*5.*Cicero pro*
L.Manil. Quis nauigauit, qui ſe non aut mortis, aut ſeruitutis pe-
riculo committeret, cum aut hyeme, aut referto prædonum ma-
ri nauigaretur. *Senec.epiſt.*87. Aliquis dum nauigat, naufragium
141 fecit, aliquis captus eſt. Piratarum crudelitatem † deſcribit *Se-*
*nec.*2.*de clem.*4.*&* 1.*controu.*6.*&* 7. aſtutiam *Paul.Venet.lib.*3.*cap.*35.*&*
142 *paſſ.* Vnde Cicero 3.*offic.* communes hoſtes † omnium vocat. *Et*
*Plin.lib.*2.*cap.*26.*conqueritur* inter bella & infida hoſpitia piratas
omnium mortalium hoſtes tranſitus fere tenere. *Et Flor.lib.*3.*c.*6.
eos ſublatis commerciis rupto fœdere generis humani, maria
bello quaſi tempeſtate pręcludere. *Cic.pro L.Manil.* magis ampli-
ficat, quem vide. *Claud.in paneg.in* 6.*conſul.Honor.*

— piratica puppis
Quæ cunctis infenſa fretis, ſcelerumque referta
Diuitiis &c.

143 Ob quam cauſſam ſæpe bellum contra † piratas inductum, ſicu-
ti Amphoterus claſſis præfectus ante omnia mare à piratis claſ-
ſibus vindicare iuſſus ab Alex.M. *Curt.lib.*4. De bello piratico à
144 Pompeio † geſto *dictum cap.*22.*n.*61. *Quod deſcribit Lucan.lib* 1.

Non

Non ea fata ferens, quam cum ſuper æquore toto
Prædonem ſequerere mari &c.

Seneca tamen epiſt.44. magis ex ambitione, quam virtute id factum arguit. Præ cęteris priatarum † inſidiis inſulani magis, quam terræ continentis accolæ expoſiti, *l.6.l.12.§.15.de capt.& poſt.* quia hic latibulum ſcelerum quęrunt, ac citius in mare elabi poſſunt. 145
Ita de Mithridate † ſcripſit *Appianus in Mithrid.* quod populabundus per inſulas vagatus fuerit. De Liparenſi inſula *Cicer. Verr.5.* qui tot annos agellos ſuos redimere à piratis ſolebāt in ſeipſos à te pretio impoſito redemerunt. *Poeta Anon. Caroli M. ad A.798.* 146

Inſulæ inuaſæ Baleares † eſſe feruntur, 147
Hoc anno, quarum Maiorica dicitur vna,
Altera nomen habet ſermone Minorica priſco,
Has etenim Mauri deuaſtauere piratæ. *L*

Quin ipſas ſæpe inſulas ſui iuris fecerunt † piratæ, in iis ſedem ſibi conſtituentes, vt ſunt exempla *apud Simon. Maiol. li.1. dier. canic.23.* Sicuti contra ipſos etiam arces in inſulis exſtructæ ſunt, ad ſecuritatem nauigantium, vt Hafniæ in Dania factum. *P. Berth. lib. 3. comment.* Non ſolum autem in medio mari piratas perſequi cuiuis † licet, ſed etiam in territorio alieno perſecutionem continuare quamuis ibidem incipere non liceat. *Alber. Gentil. lib. 1 aduocat. Hiſpan. 5.* Neque enim licet aliquem capere in portu † alieno, ſine iniuria eius ad quem portus pertinet. *Alberic. d.lo. cap.14. vbi ex Liuio lib. 28. allegat,* Ducem Carthaginenſem non potuiſſe Scipionem capere in portu Sciphacis, eiuſdemue oſtiis & æſtuariis. Quod ſi ergo perſecutio piratarum à priuatis & mercatoribus, qui quandoq; eo fine † ſocietatem aliquam ineunt, de iure validā, *l.13.C.de fideiuſſ. l.7.§.4.comm.diuid.* inſtituatur, eo caſu nec iuriſdictionem, nec imperium multo minus ſuperioritatem hic actus † importabit. *Mindan.d.cap.36.n.6.* Sed &, qui diu piratas perſecuti ſunt, ex hoc capite alios id facere volentes impedire non poſſunt, *per rationes ſupra cap. numer. 73. & ſeq. adductas.* Cognitio autem, & executio, hoc eſt ipſa criminalis 148 149 150 151 152

Rrr 2 iuriſdi-

153 iuriſdictio, pertinet † quidem ad illum, qui piratas capiendo prę-uenit, *l. ſi quis, 7. ff. de iudic. Capoll. lib. 2. de ſeruit. 26. n. 21.* ſi modo is ſit magiſtratus gladij poteſtatem habens. *l. 3. de iuriſd.* Alioquin ad vicinum continentis imperium maritimum exſecutio pertinet. *Bart. in l. inſulæ ff. de iudic.* vbi dicit, de piratis ſe reducentibus ad inſulas, quod poſſint conueniri in ciuitate vicina inſulæ. Quod verum eſt, ſi inſula imperioſa non ſit. Nam ſi imperium habeat, in ipſa inſula vbi circum circa delictum commiſſum eſt, etiam exſecutio fieri debet. *l. 1. C. vbi de crim. l. 7. §. 4. de accuſ. l. 28. §. 15. de pœn.* Neque diuerſum in hac parte ſtatuēdum eſt ius, quam quod in terra ſtatutum, *de qua Borch. de regal. n. 25. v. ſupra cap. 14.* Interim
154 ciuitatibus quibuſdam ſingulari priuilegio † piratarum perſecutio etiam in alieno territorio conceſſa legitur, vt Hamburgenſibus à Carolo 4. anno *1359. Petit. artic. Hamb. pro reſt. in integ. art.* 140. An etiam Bremenſibus. *Mindan. lib. 2. d. c. 36. n. 6.* Ad iuriſdi-
155 ctionem maritimam quoque pertinet † ſpecularum erectio ad dirigendos curſus nauium ex alto in portus,

> Nē notus abreptas in ſaxa latentia trudat,
> Illidatque vadis atque aggere cingat arenæ.

156 *vt cum Poeta loquamur 1. AEneid.* Talis in Pharo † Ægypti inſula turris altiſſima, petræ quæ mari circumluitur, albo lapide impoſita. *Cæſar lib. 3. de bell. Alex. inſi.* ſiue à Ptolomæo Philadelpho, *vt vult Strabo lib. 17. Plin. l. b. 36. c. 12.* ſiue à Cleopatra Regina, *vt Ammia. li. 22. Tzetzes chiliad. 11. cap. 23.* Sumtus eius turris *ex Plinio tradit Maiolus lib. 1. dier. canic. 23.* Nec certum ſi hęc ſit turris Siene *apud Ezech. 29. v. 10. & cap. 30. v. 6.* Auſonius ab ea commendat ędes Belgarum montibus ad Moſellam impoſitas, *Eidyll. 9.*

> Sublimique minans irrumpit in æthera tecta,
> Oſtentans altam, Pharus vt Memphitica turrim.

157 Dicta eſt pharus † ex rei ipſius vſu, *vt ait Hegeſipp. lib. 4. cap. 27.* ἀπὸ τοῦ Φαίνω, quaſi Φανερὸν id eſt lucidum, quod nocturnis ignibus nauigantium curſus dirigat. Germani **Wart** vocant. Inde **Wart**-haus arx, quaſi domus præſidii *Bert. lib. 3. comment. fol.* 180. Eſt & Venetiis,

Venetiis turris S. Marci ex fundamentis pelagi educta ad du- 158
centa ſtadia, quę ex alto nauigãtibus velut ſaluberrimum quod-
dam ſidus occurrit. *Sabell. lib. 2. de ſitu vrb. Venet.* Et quamuis iure ci-
uili prohibitum, lumina † in flumine habere, ne ſeducantur na- 159
uigantes quaſi in portum aliquem peruenturi. *l. 10. de incend. ruin.*
naufr. Quod Græcos reduces in ſcopulos pellexit, *Tholoſ. 1. ſyntag.*
3. n. 5. tamen id hodie antiquatum videtur, cum nauis † prætoria, 160
quam Ammiraliam vocant, plerumque lucernam cæteris præfe-
rat. Hinc cæteræ quoque ſpeculæ, ſiue vt Solinus vocat, ma-
chinæ ad prælucendi miniſterium fabricatæ, Phari dicuntur.
Quales pluribus in locis à Romanis erectæ. Ita Pharus inſula ma-
ris Hadriatici Illyrico adiacenti nomen dedit, *Plin.* Et quam Ra-
uennæ † ad portum poſuit Auguſtus. *Dion. & Appia. Meminit Plin.* 161
lib. 36. c. 2. Aliam Hoſtiæ † in portu exſtruxit Claudius Cæſar *ſupra* 162
cap. 8. n. 23. Sed & Caligula in littore Oceani & Rheni oſtio tur-
rim altiſſimam excitauit, ex qua vt ex Pharo noctibus ad regen-
dos nauium curſus ignes emicarent. *Sueton. cap. 46.* An in Fleuo
inſula an Texellis? vbi hodie turris viſitur nauigantibus ſalutaris.
Fuit & Capreis turris, *Lipſ. ad 4. annal. Tacit. Meminit Senec. ep. 77. Et*
Statius.

—trepidis vbi dulcia nautis,
Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula lunæ.

Et in noſtro mari Borcumani † pharum inſignem in occidua par- 163
te inſulæ habent, in vſum nauigantium. Habent & Iuſtani, ſed
paulo minorem in inſulæ medio. *Emm. li. 2 rer. Friſic.* Sed & Ioan-
nes Comes Oldenb. in inſula Wangeroga turrim † gemino faſti- 164
gio eduxit, de cuius multiplici bono *v. Chron. Oldenb. part. 3. fol.*
490. Habent & † Hamburgenſes aliquam ad oſtium Albis, in in- 165
ſula, quę ex re vernaculum nomen noui operis accepit. Vnde
procul dubio corrupta vox noua Ochta in pactis Wurſat. & Hã-
burg. anno *1316. pett. artic. Hamb. pro reſtit. in integ. art. 291.* Hæc & a-
lia his cohærentia, & ad ſecuritatem itinerum maritimorum fa-
cientia, cum oneroſa † ſint, neque citra pecunias perfici poſſint, 166
vt loquitur Imp. in Nou. 8. c. 10. prope fin. Nou. 149. c. 2. ideo æquum eſt,

vt eo nomine à prꝍternauigantibus vectigal aliquod pendatur,
de quo Tholoſ.lib.3.de Rep.1.& ſq.Ruland.de commiſſ p. 2.lib. 2 cap. 5.
167 Quale eſt Venetorum, *de quo c.20.n.67.* Item illud quod Regi †
Daniæ Helſinburgi ſoluitur *P.Berth.lib.3.comment.in Cronenb.* Sed
168 & Hamburgenſes reſpectu ſupradictæ ſpeculæ Noui operis †
portorium aliquod exigunt, quod exinde Werckzoll appellatur.
d.p.tit.art.art.303. Et Embdenſibus quoque à Maximil. Cæſare in-
dultum eſt, portorium, à magnis nauigiis portum ipſorum ſube-
untibus in vſum aggerum & clauſtrorum coercendis aquis .an.
169 *1494.Emm.li.30 rer.Friſic.* Dictum eſt autem † portorium *l.3.C. de
vectig.& commiſſ.* à portu, quippe cuius nomine id principaliter
exigitur. Ad cuius conſeruationem & reparationem omnes con-
ferre tenentur. *l.ad portus,7.C.de oper.publ.Borch.ad c vn.quæ ſunt re-
170 gal n.40.* Sunt enim portus non † ſolum in terra, quales deſcri-
buntur *in l.59.de V.S.* ſiue natura, ſiue arte facti *Brecha.& Gædd.ad d.
171 lo.59.* ſed etiam in oſtiis † fluminum, in quæ primum ex alto na-
ues deferuntur, & anchoris iactis conſiſtunt. *arg.l.10 de incẽd. ruin.
nauf.* vnde etiam ſtationes dicuntur *in l.1.§.13.de flumin, Ita in l 4. in
pr.ad L.Rhod.de iact.* flumen & portus coniungitur, vt portus & o-
ſtia, *in edict.Iuſtin.c.13.c.5.* quaſi perinde ſit, ſiue nauis portũ, ſiue o-
172 ſtia fluminis intret. Atque hinc portus † Romanus *pragmat. Con-
ſtit.Iuſtin.cap,25.c.igitur.23.q.8.* Oſtiæ nomen accepit. *ſupra c.4.nu.
15.& c.6.n 23.Strab.li.3.* Ita fit mentio portus Salonitani *in l.3.C. de
naut.fœn.* Brunduſini, *l.122.§.1.de V.O.&c.* Ita non tantum in inſu-
173 lis ſunt portus concluſi, ſed etiam ſinus † ac porthmi ſtationem
præbent, ita vt illic cõtra ventorum impetum conſiſtere poſſint
naues ab inſula defenſæ *ſupra c.3.n.50.& 59. Imperat.in l.6.C.de na-
uic.* inſularum ſeceſſus vocare videntur. Cuiuſmodi deſcribit *Vir-
gil.2.Æneid.*

Eſt in ſeceſſu longo locus, inſula portum
Efficit obiectu laterum, quibus omnis ab alto
Frangitur &c.

174 Ita celebrantur inſulæ portuoſæ, † vt Cyprus *à Marcell.li.14.* Delus
quo omnes vndiq; cum mercibus atq; oneribus cõmeabant. *Cic.
pro.*

pro L. Manil. Creta *l.15. de publican.* Et Syme inſula inter Rhodum
Gnidumq; portus benigne præbet octo. *Pli. li.5. c.31.* Et Sicilia vn-
diq; exitus maritimos habet. *Cic. Verr.* 4. Ita Phari inſulæ portũ vt
optimũ deſcribit *Homer. odyſſ. δ.* Sicuti cõtra mare † importuoſum, 175
quod nullos portus habet, vocant *Tacit. 12. annal. Saluſt. in Iugurth.*
Hoc ergo iure maritimi nauigantes in portu recipere hybernam
ſtationẽ concedere, naufragiſq; receptaculũ † præbere tenentur. 176
l. vlt. C. de nauicul. Quia littora & portus iure Gent. publica ſunt,
& cuiuis patent, *l.2. § 1. l.4. de R. D. §.5. Inſt. eod.* Itẽ naues ſubuecta-
tioni publicę pręſtare, *l. vn. C. de naut. Tiber. l.1. & 2. C. de nau. non ex-
cuſ.* Pertinet huc hoſpitalitas † ſiue hoſpitatura, *l. vlt. §.19. de mun.* 177
& hon. Goth. in l.3. §.13. eod. l.5. & 6. C. de metat. quæ ſicuti in omnibus
laudanda eſt, *Cicer. 2. offic. n. 46.* ita maxime in maritimis, eo quod
hic locus & tẽpus electionis arbitriũ tollunt, *l.1. in pr. de exerc. act.*
Et cõmendatur eo nomine Lex Lucanorũ, ne quis ſole occaſo di-
uertentẽ hoſpitem exigat *Cæl. Rhod. li.19. lect. ant.16.* ſicuti contra
Laconum inſtituta reprobantur, *Cæl. Rhod. li. 18. c.5.* Nauigantes
certe portu prohibere eſſet cõtra † ius Gent. niſi forte ſint hoſtes 178
Cic. pro Roſcio Amer. Quid tam eſt commune, quã ſpiritus viuis, ter-
ra mortuis, mare fluctuantibus, littus eiectis? *Plaut. in Rudent. A.2.
S.4.* Cur tu aquam grauare amabo, quam hoſtis hoſti commodat
Et orator Virgilianus ad Didonem. 1. AEneid.

> Quod genus hoc hominum, quæue hunc tam barbara morẽ
> Permittit patria, hoſpitio prohibemur arenæ?

Quo nomine Q. Ligarius à Tuberone ICto † accuſatus, q cum A- 179
fricæ oram teneret, eam applicare, aquamq; haurire non permi-
ſiſſet, *l.2. § 46. de orig. iur.* defenſus tamen *à Cic. in orat. pro Ligar.* I-
ta Delus † Gentibus hoſpita dicitur *à Statio lib.1. Achill.* Et Sa- 181
mus inſula Auguſto hyberna præbuit. *Sueton. cap.17.* Excellunt ea
laude maxime † Septentrionales populi, vt Sueci † quibus omni 182
probro grauius eſt, hoſpitium trãſeuntibus negare. *Adã. Bremenſ.
in hiſtor. Eccleſ. c.229.* De † Boruſſis *Helmold. lib.1. chron. Slau.1.* quod 183
ſint humaniſſimi erga neceſſitatem patientes. Qui etiam inquit
obuiam tendunt his, qui in mari periclitantur, vel qui à piratis

infe-

Digitized by Google

infeſtantur,& ſubueniunt eis. Idem de inſulæ Semlandiæ incolis.
184 *Adam Brem.c.227.* Sed & Slauorum, qui ſunt Vandali, † hoſpitalitatem commendat *Idem Helmold.lib.1.cap.*83. vbi refert eorum dicterium: Quod nocte furatus fueris, craſtino die hoſpitibus diſperties. Et de Rugianis inſulam Slauorum inhabitantibus *lib. c. cap.*12. Item de Winethæ vrbis incolis. *lib.*1.*cap.*2.*& paſſ.* Huc per-
185 tinent præcepta, vt naufragis † manum porrigas: *l.*3 §.8. *de ruin.incend. Senec.ep.*94. Quod in Hollandis laudat *Eraſm. Roter.in dial. de naufr.in fi.* Et D. Paulo & ſociis naufragis Melitenſis inſulæ incolæ omnem humanitatem præſtiterunt, accenſo igne madidos re-
186 ficientes. *Act.*28.*in pr.* Nauigantium † itinera locatis tonnis paliſque infixis promoueas, *de quibus ſupra cap.*9.*n.*35. Quod iubent verſus Ennij *à Cicer.*1.*offic. adducti.*

Homo, qui erranti comiter monſtrat viam,
Quaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit &c.

Item Execratio Diphili *apud Tholoſ.lib.*1.*ſyntag.*2.*in fi.*

Scis in execrationibus illud adiici,
Si quis non recte monſtrauerit viam,
Aut ignem ſuccenderit, aut aquam corruperit &c.

187 Quod vtinam attenderent inſulani illi, † qui ſpe prædæ, vt naufragia accerſant, locorum ſigna ſæpe amouent, aut corrumpunt.
188 Plura ſunt eius generis, quę ſuaderi † magis, quam imperari poſſunt. *Senec.epiſt.*94. Ad bonum enim nemo cogi poteſt, ſed tãtum à malo, metu pœnæ cohibetur. *l.*1.§.1.*de Iuſt. & iur.l.*18.*de pæn.* Ita-
189 que ad titulum de † officiis latiſſime patentem, de quibus Cicero & Ambroſius proprios libros ſcripſerunt, remittenda ſunt. Tan-
190 tum quod proprium eſt huius loci, obſeruanda ſunt priuilegia, † quæ inſulis quibuſdam peculiariter conceſſa ſunt, ſiue propter onera, ſiue benemerita, ſiue etiã propter religionẽ. Ad onera pertinent illa nauiculariorum priuilegia, *ſupra cap.*25.*n.* 66, quæ tamẽ omnes inſulanos non concernunt. Ad benemerita, quod quædã ſunt liberę, quædã fœderatæ &c. *ſupra c.*15,*n.*71. Itẽ priuilegia fori
191 *ſupra n.*14.*hic.* Ad religionem vel potius † ſuperſtitionem ſpectat quod de Delo ſcribit *Cicer.Verrin.*3, opinione hominũ, q, Latona Apolli-

Apollinem ac Dianam illic pepererit; inſulam eorum Deorum
ſacram putari, & tantæ a ctoritatis fuiſſe, vt ne Perſæ quidem cũ
toti Græciæ bellum indixiſſent, ac mille nauium numero claſ-
ſem ad Delum appuliſſent, quidquam aut violare aut attingere
auſi ſint. Ita Delphicum oraculum in Bœotia nobilitatum eſt
Natal. Com. lib. 4. mythol. 10. Vt propter eius religionem priuilegiũ
in l. 1. § 2. ad munic. Delphicis datum videatur. Tale eſt edictum
Claudij Cæſaris *apud Suet. ca. 25.* vt mancipia in inſulam Tyberi-
nam Æſculapij expoſita libera eſſent, *cuius meminit l. 2. qui ſine ma-
nu. l. 1. § 3. C. de lat. liber. toll. Vertran. lib. ſing. de iure liber. c. 28. Adde ſu-
pra ca. 10. in pr.* Referri huc etiam poteſt priuilegium Bonifacij 8.
Pont. Rom. datum inſulæ Noui operis, † vt liceat illic degenti- 192
bus habere altare portatile *(de quo vide Rofred. Beneuent.)* ſuper quo
per ſacerdotem miſſas & alia ſacramenta Eccleſiaſtica admini-
ſtrare poſſent. Eo quod in ſolitudine maris poſita inſula, vltra
duas leucas à parrochiali Eccleſia diſtaret *Extat diploma in calce pe-
tit articul. Hamburg. pro reſtit. in integr.* Cæterum cum priuilegia ſint
facti, & quidem alieni, *c. 1. de conſtit. in 6. Gail. 1. obſ. 1. numer. 9.* eoque
non † prȩſumantur, niſi probentur, *l. 5. C. de iure fiſc. Henning. Gœd.* 193
conſ. 39. num. 20. & quidem cum omnibus qualitatibus, *Ruland. p. 2.
lib. 2. de commiſſ. ca. 4. num. 69.* facta autem infinita ſint, *leg. 2. de iur. &
fact.* neque facile † ſub ſcientiam cadunt, *Ioh. Coraſ. de art. iuris p. 1. c.* 194
22. Bodin. in diſtribut. iuris vniuerſ. in præfat. ideo eorum inueſti-
gationem cuiuſuis antiquitatis cupidi ſolertiæ relin-
quimus, contenti hæc exempli tantum
cauſſa attuliſſe.

CAPVT XXXII. & vlt.

De mirabilibus Inſularum.

SVMMARIA.

1 *Ratio inſtituti.*
2 *Res maritima mirabiles.*
3 *Mirabilia vulgo pro fabulis habentur.*
4 *Hiſtoria naturalis facilius diiudicatur.*
5 *Sicilia miracula.*
6 *Simonis Maioli libri laude digni.*
7 *Diſtinctio mirabilium.*
8 *Inſula quaſi aquis innatantes.*
9 *Termini maris poſiti.*
10 *Terra Oceano innatans.*
11 *Inſula reuera natantes.*
12 *Aqua nihil ſubmergentes.*
13 *Aſphaltites lacus Iudaa.*
14 *Petra natantes.*
15 *Symplegades inſula concurrentes.*
16 *Duo montes inter ſe concurrentes.*
17 *Delus olim mobilis.*
18 *AEſtus & receſſus maris multiplex.*
19 *AEſtus & receſſus tempora diuerſa.*
20 *AEſtus altiſſimus.*
21 *Noctes Britannica.*
22 *In Iſlandia aſtate non ſunt noctes.*
23 *Dies & noctes aquales.*
24 *Inſula ſub Zona torrida.*
25 *Ventorum diuerſitas.*
26 *Tifonis vehementia.*
27 *Venti morborum rectores.*

28 *Pluuia-*

Digitized by Google

28 Pluuiarum diuerſitas.
29 AEgyptus pluuiæ expers.
30 In Rhodo Sol ſemper conſpicuus.
31 In Anglia Sol nebuloſus.
32 Inſula ſpirituum plena.
33 Charoneæ ſcrobes.
34 Oraculum Delphicum.
35 Fanatici quinam?
36 Oracula Ethnicorum Chriſti aduentu obmutuerunt.
37 Cauerna ſulphurea.
38 AEtna mons ardens.
39 In Islandia infernus eſſe creditur.
40 Dæmones in inſulis crebri.
41 Thermæ calidæ.
42 Inſula flammiuoma.
43 Ventorum præſagia.
44 AEoli fabula vnde nata?
45 Fontes calidi.
46 Fons Ciceronianus.
47 Fontes exundantes.
48 Fontium diuerſitas.
49 Fontes exitiales.
50 Aqua dulcis.
51 Aqua ſalſa.
52 Aquæ inopia.
53 Aqua venalis.
54 Arethuſa fons Siciliæ.
55 Fontes miraculoſi.
56 Fontium experimenta.
57 Incolarum diuerſitas.
58 Virtutes & vitia cuique genti familiaria.
59 Ingeniorum diuerſitas.
60 Nationum quarundam præſtantia.
61 Auſtralium & Septentrionalium differentia.

62 Septentrionales robuſti.
63 Belgarum mores.
64 Inſulani vulgo infidi crediti.
65 Maritimi mores.
66 Mare & aer ingenia hominum temperant.
67 Selandorum natura.
68 Bataui craſſi.
69 Gaditani laſciui.
70 Corcirai improbi.
71 Lerij mali.
72 Rhodij infidi.
73 Cretenſes mendaces.
74 Inſulani barbari.
75 Nationem infamans pro infami habetur.
76 Barbari qui nam?
77 Non omnes barbari mali.
78 Dani hodie ciuiles.
79 Inſulanorum mediterranei maritimis probiores.
80 Nautæ plerumque mali.
81 Tres nequam in iure ciuili.
82 Piſcatores furaces.
83 Maritimi laborum patientes.
84 Famelici.
85 Audaces.
86 Natatores.
87 Inſulani induſtrij.
88 Lanificij vſus in inſulis inuentus.
89 Panni Bombycini confectio.
90 Serici confectio.
91 Vſus pellium peregrinarum.
92 Priuilegium ſuper negotiatione pellium pretioſarum.
93 Inſulani metallarij.
94 Inſulani eruditi.
95 Hippocratis laus.

96 Statura.

Digitized by Google

96 *Staturæ diuerſitas.*
97 *Magnitudo inſulanorum quorundam.*
98 *Sicilia gigantum domicilium.*
99 *Gigantum oſſa.*
100 *Multa eluuione maris deteguntur.*
101 *Cyclopes in inſulis habitantes.*
102 *Pygmæi in inſulis.*
103 *Satyri homines ſylueſtres.*
104 *Satyrorum ſpectra.*
105 *Gorgones.*
106 *Monſtra inſularum.*
107 *Inſulani nigri.*
108 *Ophiogenes.*
109 *Inſulani ferriuoraces.*
110 *Mulierum miracula.*
111 *Coniuges in inſulis diſiuncti.*
112 *Amazones.*
113 *Multitudo vxorum.*
114 *Sexagenarij vita indigni.*
115 *Partus multiplices.*
116 *Inſularum fertilitas.*
117 *Cuniculorum captura.*
118 *Animalium mortes in quibuſdam inſulis.*
119 *Canum inſula.*
120 *Inſulæ ſerpentibus carentes.*
121 *Albi vrſi in inſulis Septentrionalibus.*
122 *Equorum pretioſitas.*
123 *Anſeres arboreæ.*
124 *Auium diuerſitas.*
125 *Oua auium.*
126 *Victus inſulanorum.*
127 *Piſcium vbertas.*
128 *Piſces ſale indurati.*
129 *Regis Daniæ potentia.*

130 *Piſcium mercatura.*
131 *Piſcium diuerſitas.*
132 *Oſtrea & concha inſulares.*
133 *Teſtudinum magnitudo.*
134 *Bellua marina.*
135 *Balana, Cete.*
136 *Balana magnitudo.*
137 *Inſularum quarundam vbertas.*
138 *Creta bonitas.*
139 *Cypri fertilitas.*
140 *Sami deſcriptio.*
141 *Gadium vbertas.*
142 *Indicarum inſularum felicitas.*
143 *Inſula fortunata.*
144 *Taprobana abundantia.*
145 *Arbores inſularum.*
146 *Vinum ex arboribus expreſſum.*
147 *Vina inſularia.*
148 *Mella inſularia.*
149 *Liquamina inſularia.*
150 *Frumentum inſulare.*
151 *Sicilia, Sardinia* Roman. *horrea.*
152 *Triticum inſulare.*
153 *Triticum* Zelandicum.
154 *Legumina inſularia.*
155 *Inſula metalliferaces.*
156 *Indiarum inſula.*
157 *Inſula auro plena.*
158 Rhodi *diuitia.*
159 *Inſularum metallifodina.*
160 *Metalla renaſcentia.*
161 *Cypri araria.*
162 *Lapidicina inſularum.*
163 *Damnati in metalla.*

164 *Sal*

Digitized by Google

164 *Sal inſulare.*
165 *Lapilli pretioſi inſularum.*
166 *Aromata inſularia.*
167 *Piperis multitudo.*
168 *Inſularum ſuperſtitio.*
169 *Cuiuſque regionis propria dona.*
170 *Commerciorum neceſſitas.*
171 *Inſula nullius rei indiga.*
172 *Permutatio inæqualis.*
173 *Mirabilia inſularum infinita.*
174 *Dei ſapientia imperſcrutabilis.*

CVM non Iuriſconſultis tantum, ſed & Philologis &
Hiſtoricis prodeſſe velimus, corollarij loco aliquid
de † mirabilibus inſularum attexendum putauimus, 1
quia operæpretium eſt nihil omittere, in quo natu-
ræ ſpectanda ſit prouidentia, *dicente Solin. c. 37.* Eritq;
pretium operæ non merces ſed miraculum, *iuxta Senec. lib. 6. nat.*
quæſt. 4. Sicut enim non poſſunt omnes res ſatis laudari: *Eccleſ. 43.*
ita res maritimæ † maxime ſunt mirabiles, *Ruland. de commiſſ. p. 2. li.* 2
2. c. 11. n. 1. Quam multa de Oceani inſularumq; miraculis referũ-
tur à reducib. quæ licet à vulgo pro fabulis † habeantur, pleraque 3
tamen veriſſima ſunt conſentanea iis, quæ veteres modernique
ſcriptores prodiderunt. *Ita apud Tacit. 2. annal.* Germanici milites
naufragi, vt quis ex lõginquo reuenerat, miracula narrabãt, vim
turbinũ & inauditas volucres, mõſtra maris, ambiguas hominũ &
belluarum formas, viſa ſiue ex metu credita. Eſt hoc quod *Diod.*
Sicul. lib. 6. ait: multa mirabilia natura efficit, quæ ignorantibus in-
credibilia videntur, his vero qui experti ſunt, facilia. *Et Frider.*
Tilem. in diſcurſ. Philol. fol. 93. Sæpe veriſſima ſunt, quæ nobis in-
credibilia videntur. Itaque de naturali † hac hiſtoria, ex ex- 4
perientia facilius, quam de humana iudicatur, *Bodin. in meth.*
cap. 6. Ita Sicilia multa † habet in ſe circaque ſe mirabilia. *Se-* 5
nec. lib. 4. de nat. quæſt. 1. & in conſol. ad Marc. cap. 17.
Quæ

Digitized by Google

Quæ autem in mari,fluminibus,lacubus, inſulis miracula ſunt
6 quāuis ſtudioſiſſime congeſſerit *Simon Maiolus*† *Epiſcopus Vulturarienſ.in libris,quos Dies caniculares inſcripſit*,tamen pleraque hæc iam collegeramus, antequam eos vidiſſemus.Ad quid ea conſideratio nobis proſit *diximus ca.5.num.* 31. Neque moramur Plinij impietatem,qui hæc naturæ ſcelera indigetare audet,*lib. ca. 93.* cui vel Plautus reſpondet,*in Militeglor.act.3.Sc.*1. Qui Deorum con-
7 ſilia carpit,ſtultus inſcituſque ſit. Verſantur autem † mirabilia vel circa ipſas inſulas,earumque ſitum & accidentia,vel circa incolas,animalia,fructus. In ipſis inſulis præcipuæ admirationis eſt ſitus earum,quod cum aquis vndique incumbant, & quaſi inna-
8 tent † ab iis tamen non opprimantur,*Munſter.in princ.Coſmogr.* Ni-
9 mirum,quia Deus opt.max.terminos † mari poſuit,quos egredi non poteſt. *prou.8.v.29.pſal 33.v.7.& pſal.*104.*v.9.Ierem.5.v.22.Iobi.38.v.8.&c. Simon Maiol.lib.1.dier.canic.*10. *& 14.in pr. Quæ de re pulcre diſſ.rit Baſilius M.in Exemero homil.4.* Furioſum ſæpe ex ventis mare,inquit,& in maximam altitudinem per vndas exurgens vbi littora tantum contigerit,impetu in ſpumam diſſoluto retro cedit,debiliſsima re arena,id quod violentia intolerabile eſt,frenatur, alioqui quid prohiberet,rubrum mare omnem Ægyptū cauiorem ac depreſsiorem ipſo exiſtentem inuadere,& cum Ægyptio pelago coniungi,ſi non præcepto Conditoris ligatum eſſet &c. Hinc inſulæ Græcis νῆσοι dictæ,ἀπὸ τοῦ νεῖν à natando. Vnde de Perimele in inſulam conuerſa *Ouid. 8. metam.9.*

Extimuit, nymphe,nabat tamen ipſa,natantis
Pectora tangebam,trepido ſalientia motu.

10 Sed & tota terra,quam inſulæ inſtar diximus,Oceano † ambienti velut innatans dicitur *Plin.lib.2.ca.*108. quippe expanſa ſuper mare,*pſal.104.v.5.* æque vt inſulæ.*pſal.136.v.6.ſupra ca. 3. numer. 2.* Thales Mileſius etiam reuera innatare credebat.*Senec.6.nat.quæſt*
11 6. Quædam certe non opinione hominum, ſed reuera † natant quas *Theophraſtus lib.4.hiſtor.*11. νήσους πλωάδες vocauit,*de quibus ſupra cap.4.*

Digitized by Google

cap.6. Cuius rei licet ratio phyſica in paluſtribus reddatur, non
ſolum ex materia leui & ſpongioſa, ſed etiam ex aqua, quæ alicu-
bi eius eſt grauitatis, quod nihil ponderoſum ſubmergat, † ſicuti 12
in Africæ lacu Apuſcidamo omnia fluitant, nihil mergitur, *Plin.*
lib.31.c.2. idem & Aſphaltiti † Iudææ vſuuenit, *Plin lib.2.cap.103.* 13
quod eſt mere mortuum Sodomæ & Gomorrhæ, *Gen.19.v.28. Io-*
ſeph lib.5.bell.Iudai.4.& 5.Tacit.5.hiſtor. Simon Maio.1.dier.canic.12.
tamen ea in terris ſolidis vix obtinet. Et ſunt quæ omnem ca-
ptum ſuperant, veluti quod in anguſtiſſimo Boſphori mari pe-
træ † quædam per fluctus errant, & inter ſe cum murmure colli- 14
duntur. *Tholoſ.lib.36.ſyntax.art.mirab.3.* Maxime inſolitus eſt ca-
ſus † Symplegadum inſularum, quas ferunt priſcis ſeculis aſſue- 15
tas obuiam ſibi cum horrendo fragore colliſis molibus ferri, ce-
dentesque acri diſſultu reuerti, tam feſtinanter, vt ſi ales inter-
uolaſſet, nulla celeritate pinnorum eripi poſſet, quin interiret
oppreſſa. *Marcell.lib.22.* Vnde & nomen receperunt ἀπὸ τοῦ συμπλέ-
κεσθαι id eſt à concurrendo. Quod licet pro fabula habeat *Plin.*
libr 4.cap.3. tamen meminiſſe debebat, quod ipſi paulo ante de
duobus montibus † inter ſe concurrentibus ſerio ſcripſerit. *lib.3.* 16
cap.83. Ac ſimile quid de Siciliæ anguſtiis prodidit *Iuſtin.libr.4.*
Poſtea tamen mentem mutaſſe Symplegades volunt. *Ouid.15.*
metam.

—timuit concurſibus Argo.
Vndarum ſparſas Symplegades eliſarum
Quæ nunc immotæ perſtant, ventisq; reſiſtunt.

Sed & ex natantibus inſulis multæ inconſtantiæ peroſæ pedē
fixerunt, ac natare deſierunt. Ita Delus † diu fluctuata poſtea 17
motum terræ non ſenſit. *Plin.lib.4.cap.14.* Occaſionem qua tre-
mere incæperit ex oraculo:

Et Delum, quamuis ſit adhuc immota, mouebo.

vide apud Herod.lib.6. Adde fabulam Natal.Comit.lib.9.mytho.6. Dee a
paſſim poetæ. Ouid.6.metam.4.

—quam vix erratica Delos
Errantem accepit, tunc cum leuis inſula nabat.

Ttt Item

infeſtantur,& ſubueniunt eis. Idem de inſulæ Semlandiæ incolis.
184 *Adam Brem. c. 227.* Sed & Slauorum, qui ſunt Vandali, † hoſpita-
litatem commendat *Idem Helmold. lib. 1. cap. 83.* vbi refert eorum di-
cterium: Quod nocte furatus fueris, craſtino die hoſpitibus di-
ſperties. Et de Rugianis inſulam Slauorum inhabitantibus *lib. c.*
cap. 12. Item de Winethæ vrbis incolis. *lib. 1. cap. 2. & paſſ.* Huc per-
185 tinent præcepta, vt naufragis † manum porrigas: *l. 3 §. 8. de ruin. in-*
cend. Senec. ep. 94. Quod in Hollandis laudat *Eraſm. Roter. in dial. de*
naufr. in fi. Et D. Paulo & ſociis naufragis Melitenſis inſulæ inco-
læ omnem humanitatem præſtiterunt, accenſo igne madidos re-
186 ficientes. *Act. 28. in pr.* Nauigantium † itinera locatis tonnis paliſ-
que infixis promoueas, *de quibus ſupra cap. 9. n. 35.* Quod iubent ver-
ſus Ennij *à Cicer. 1. offic. adducti.*

Homo, qui erranti comiter monſtrat viam,
Quaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit &c.

Item Execratio Diphili *apud Tholoſ. lib. 1. ſyntag. 2. in fi.*

Scis in execrationibus illud adiici,
Si quis non recte monſtrauerit viam,
Aut ignem ſuccenderit, aut aquam corruperit &c.

187 Quod vtinam attenderent inſulani illi, † qui ſpe prædæ, vt nau-
fragia accerſant, locorum ſigna ſæpe amouent, aut corrumpunt.
188 Plura ſunt eius generis, quę ſuaderi † magis, quam imperari poſ-
ſunt. *Senec. epiſt. 94.* Ad bonum enim nemo cogi poteſt, ſed tãtum
à malo, metu pœnæ cohibetur. *l. 1. §. 1. de Iuſt. & iur. l. 18. de pœn.* Ita-
189 que ad titulum de † officiis latiſſime patentem, de quibus Cicero
& Ambroſius proprios libros ſcripſerunt, remittenda ſunt. Tan-
190 tum quod proprium eſt huius loci, obſeruanda ſunt priuilegia, †
quæ inſulis quibuſdam peculiariter conceſſa ſunt, ſiue propter
onera, ſiue benemerita, ſiue etiã propter religionẽ. Ad onera per
tinent illa nauiculariorum priuilegia, *ſupra cap. 25. n. 66.* quæ tamẽ
omnes inſulanos non concernunt. Ad benemerita, quod quædã
ſunt liberę, quædã fœderatæ &c. *ſupra c. 15. n. 72.* Itẽ priuilegia fori
191 *ſupra n. 14. hic.* Ad religionem vel potius † ſuperſtitionem ſpectat
quod de Delo ſcribit *Cicer. Verrin. 3.* opinione hominũ, ꝙ Latona
Apolli-

Digitized by Google

Apollinem ac Dianam illic pepererit; inſulam eorum Deorum
ſacram putari, & tantæ a ctoritatis fuiſſe, vt ne Perſæ quidem cũ
toti Græciæ bellum indixiſſent, ac mille nauium numero claſ-
ſem ad Delum appuliſſent, quidquam aut violare aut attingere
auſi ſint. Ita Delphicum oraculum in Bœotia nobilitatum eſt
Natal. Com. lib. 4. mythol. 10. Vt propter eius religionem priuilegiũ
in l. 1. §. 2. ad munic. Delphicis datum videatur. Tale eſt edictum
Claudij Cæſaris *apud Suet. ca. 25.* vt mancipia in inſulam Tyberi-
nam Æſculapij expoſita libera eſſent, *cuius meminit l. 2. qui ſine ma-
nu. l. 1. § 3. C. de lat. liber. toll. Vertran. lib. ſing. de iure liber. c. 28. Adde ſu-
pra ca. 10. in pr.* Referri huc etiam poteſt priuilegium Bonifacij 8.
Pont. Rom. datum inſulæ Noui operis, † vt liceat illic degenti- 192
bus habere altare portatile *(de quo vide Rofred. Beneuent.)* ſuper quo
per ſacerdotem miſſas & alia ſacramenta Eccleſiaſtica admini-
ſtrare poſſent. Eo quod in ſolitudine maris poſita inſula, vltra
duas leucas à parrochiali Eccleſia diſtaret *Extat diploma in calce pe-
tis articul. Hamburg. pro reſtit. in integr.* Cæterum cum priuilegia ſint
facti, & quidem alieni, *c. 1. de conſtit. in 6. Gail. 1. obſ. 1. numer. 9.* eoque
non † præſumantur, niſi probentur, *l. 5. C. de iure fiſc. Henning. Gœd.* 193
conſ. 39. num. 20. & quidem cum omnibus qualitatibus, *Ruland. p. 2.
lib. 2. de commiſſ. ca. 4. num. 69.* facta autem infinita ſint, *leg. 2. de iur. &
fact.* neque facile † ſub ſcientiam cadunt, *Ioh. Coraſ. de art. iuris p. 1. c.* 194
22. Bodin. in diſtribut. iuris vniuerſ. in præfat. ideo eorum inueſti-
gationem cuiuſuis antiquitatis cupidi ſolertiæ relin-
quimus, contenti hæc exempli tantum
cauſſa attuliſſe.

CAPVT XXXII. & vlt.

De mirabilibus Inſularum.

SVMMARIA.

1 *Ratio inſtituti.*
2 *Res maritimæ mirabiles.*
3 *Mirabilia vulgo pro fabulis habentur.*
4 *Hiſtoria naturalis facilius diiudicatur.*
5 *Siciliæ miracula.*
6 *Simonis Maioli libri laude digni.*
7 *Diſtinctio mirabilium.*
8 *Inſulæ quaſi aquis innatantes.*
9 *Termini maris poſiti.*
10 *Terra Oceano innatans.*
11 *Inſulæ reuera natantes.*
12 *Aquæ nihil ſubmergentes.*
13 *Aſphaltites lacus Iudææ.*
14 *Petræ natantes.*
15 *Symplegades inſulæ concurrentes.*
16 *Duo montes inter ſe concurrentes.*
17 *Delus olim mobilis.*
18 *Aeſtus & receſſus maris multiplex.*
19 *Aeſtus & receſſus tempora diuerſa.*
20 *Aeſtus altiſſimus.*
21 *Noctes Britannicæ.*
22 *In Islandia æſtate non ſunt noctes.*
23 *Dies & noctes æquales.*
24 *Inſulæ ſub Zona torrida.*
25 *Ventorum diuerſitas.*
26 *Tifonis vehementia.*
27 *Venti morborum rectores.*

28 *Pluuia-*

Digitized by Google

28 *Pluuiarum diuerſitas.*
29 *AEgyptus pluuiæ expers.*
30 *In Rhodo Sol ſemper conſpicuus.*
31 *In Anglia Sol nebuloſus.*
32 *Inſulæ ſpirituum plenæ.*
33 *Charoneæ ſcrobes.*
34 *Oraculum Delphicum.*
35 *Fanatici quinam?*
36 *Oracula Ethnicorum Chriſti aduentu obmutuerunt.*
37 *Cauerna ſulphurea.*
38 *AEtna mons ardens.*
39 *In Islandia infernus eſſe creditur.*
40 *Dæmones in inſulis crebri.*
41 *Thermæ calidæ.*
42 *Inſulæ flammiuomæ.*
43 *Ventorum præſagia.*
44 *AEoli fabula vnde nata?*
45 *Fontes calidi.*
46 *Fons Ciceronianus.*
47 *Fontes exundantes.*
48 *Fontium diuerſitas.*
49 *Fontes exitiales.*
50 *Aqua dulcis.*
51 *Aqua ſalſa.*
52 *Aquæ inopia.*
53 *Aqua venalis.*
54 *Arethuſa fons Siciliæ.*
55 *Fontes miraculoſi.*
56 *Fontium experimenta.*
57 *Incolarum diuerſitas.*
58 *Virtutes & vitia cuique genti familiaria.*
59 *Ingeniorum diuerſitas.*
60 *Nationum quarundam præſtantia.*
61 *Auſtralium & Septentrionalium differentia.*

62 *Septentrionales robuſti.*
63 *Belgarum mores.*
64. *Inſulani vulgo infidi crediti.*
65 *Maritimi mores.*
66 *Mare & aer ingenia hominum temperant.*
67 *Selandorum natura.*
68. *Bataui craſſi.*
69 *Gaditani laſciui.*
70 *Corcirai improbi.*
71 *Lerij mali.*
72. *Rhodij infidi.*
73 *Cretenſes mendaces.*
74 *Inſulani barbari.*
75. *Nationem infamans pro infami habetur.*
76 *Barbari quinam?*
77 *Non omnes barbari mali.*
78 *Dani hodie ciuiles.*
79 *Inſulanorum mediterranei maritimis probiores.*
80. *Nautæ plerumque mali.*
81 *Tres nequam in iure ciuili.*
82 *Piſcatores furaces.*
83 *Maritimi laborum patientes.*
84. *Famelici.*
85. *Audaces.*
86 *Natatores.*
87 *Inſulani induſtrij.*
88 *Lanificij vſus in inſulis inuentus.*
89 *Panni Bombycini confectio.*
90 *Serici confectio.*
91 *Vſus pellium peregrinarum.*
92 *Priuilegium ſuper negotiatione pellium pretioſarum.*
93 *Inſulani metallarij.*
94 *Inſulani eruditi.*
95 *Hippocratis laus.*

96 *Natura:*

Digitized by Google

96 Staturæ diuerſitas.
97 Magnitudo inſulanorum quorundam.
98 Sicilia gigantum domicilium.
99 Gigantum oſſa.
100 Multa eluuione maris deteguntur.
101 Cyclopes in inſulis habitantes.
102 Pygmæi in inſulis.
103 Satyri homines ſylueſtres.
104 Satyrorum ſpectra.
105 Gorgones.
106 Monſtra inſularum.
107 Inſulani nigri.
108 Ophiogenes.
109 Inſulani ferriuoraces.
110 Mulierum miracula.
111 Coniuges in inſulis disiuncti.
112 Amazones.
113 Multitudo vxorum.
114 Sexagenarij vita indigni.
115 Partus multiplices.
116 Inſularum fertilitas.
117 Cuniculorum captura.
118 Animalium mortes in quibuſdam inſulis.
119 Canum inſula.
120 Inſulæ ſerpentibus carentes.
121 Albi vrſi in inſulis Septentrionalibus.
122 Equorum pretioſitas.
123 Anſeres arboreæ.
124 Auium diuerſitas.
125 Oua auium.
126 Victus inſulanorum.
127 Piſcium vbertas.
128 Piſces ſale indurati.
129 Regis Daniæ potentia.

Digitized by Google

130 *Piſcium mercatura.*
131 *Piſcium diuerſitas.*
132 *Oſtrea & concha inſulares.*
133 *Teſtudinum magnitudo.*
134 *Bellua marina.*
135 *Balana, Cete.*
136 *Balana magnitudo.*
137 *Inſularum quarundam vbertas.*
138 *Creta bonitas.*
139 *Cypri fertilitas.*
140 *Sami deſcriptio.*
141 *Gadium vbertas.*
142 *Indicarum inſularum felicitas.*
143 *Inſula fortunata.*
144 *Taprobana abundantia.*
145 *Arbores inſularum.*
146 *Vinum ex arboribus expreſſum.*
147 *Vina inſularia.*
148 *Mella inſularia.*
149 *Liquamina inſularia.*
150 *Frumentum inſulare.*
151 *Sicilia, Sardinia Roman. horrea.*
152 *Triticum inſulare.*
153 *Triticum Zelandicum.*
154 *Legumina inſularia.*
155 *Inſula metalliferaces.*
156 *Indiarum inſula.*
157 *Inſula auro plena.*
158 *Rhodi diuitia.*
159 *Inſularum metallifodina.*
160 *Metalla renaſcentia.*
161 *Cypri araria.*
162 *Lapidicina inſularum.*
163 *Damnati in metalla.*

164 *Sal inſulare.*
165 *Lapilli pretioſi inſularum.*
166 *Aromata inſularia.*
167 *Piperis multitudo.*
168 *Inſularum ſuperſtitio.*
169 *Cuiuſque regionis propria dona.*
170 *Commerciorum neceſſitas.*
171 *Inſula nullius rei indigæ.*
172 *Permutatio inæqualis.*
173 *Mirabilia inſularum infinita.*
174 *Dei ſapientia imperſcrutabilis.*

CVM non Iuriſconſultis tantum, ſed & Philologis & Hiſtoricis prodeſſe velimus, corollarij loco aliquid de † mirabilibus inſularum attexendum putauimus, 1 quia operæpretium eſt nihil omittere, in quo naturæ ſpectanda ſit prouidentia, *dicente Solin. c. 37.* Eritq; pretium operæ non merces ſed miraculum, *iuxta Senec. lib. 6. nat. quæſt. 4.* Sicut enim non poſſunt omnes res ſatis laudari: *Eccleſ. 43.* ita res maritimæ † maxime ſunt mirabiles, *Ruland. de commiſſ. p. 2. li. 2. c. 11. n. 1.* Quam multa de Oceani inſularumq; miraculis referũtur à reducib. quæ licet à vulgo pro fabulis † habeantur, pleraque 3 tamen veriſſima ſunt conſentanea iis, quæ veteres modernique ſcriptores prodiderunt. *Ita apud Tacit. 2. annal.* Germanici milites naufragi, vt quis ex lõginquo reuenerat, miracula narrabãt, vim turbinũ & inauditas volucres, mõſtra maris, ambiguas hominũ & belluarum formas, viſa ſiue ex metu credita. Eſt hoc quod *Diod. Sicul. lib. 6. ait:* multa mirabilia natura efficit, quæ ignorantibus incredibilia videntur, his vero qui experti ſunt, facilia. *Et Frider. Tilem. in diſcurſ. Philol. fol. 93.* Sæpe veriſſima ſunt, quæ nobis incredibilia videntur. Itaque de naturali † hac hiſtoria, ex experientia facilius, quam de humana iudicatur, *Bodin. in meth. cap. 6.* Ita Sicilia multa † habet in ſe circaque ſe mirabilia. *Senec. lib. 4. de nat. quæſt. 1. & in conſol. ad Marc. cap. 17.* 5

Quæ

cap.6. Cuius rei licet ratio phyſica in paluſtribus reddatur, non ſolum ex materia leui & ſpongioſa, ſed etiam ex aqua, quæ alicubi eius eſt grauitatis, quod nihil ponderoſum ſubmergat, † ſicuti 12 in Africæ lacu Apuſcidamo omnia fluitant, nihil mergitur, *Plin. lib.31.c.2.* idem & Aſphaltiti † Iudææ vſuuenit, *Plin lib.2.cap.103.* 13 quod eſt mere mortuum Sodomæ & Gomorrhæ. *Gen.19.v.28.Ioſeph lib.5.bell.Iudai.4.& 5.Tacit.5.hiſtor. Simon Maio.1.dier.canic.12.* tamen ea in terris ſolidis vix obtinet. Et ſunt quæ omnem captum ſuperant, veluti quod in anguſtiſſimo Boſphori mari petræ † quædam per fluctus errant, & inter ſe cum murmure colli- 14 duntur. *Tholoſ.lib.36.ſyntax. art.mirab.3.* Maxime inſolitus eſt caſus † Symplegadum inſularum, quas ferunt priſcis ſeculis aſſue- 15 tas obuiam ſibi cum horrendo fragore colliſis molibus ferri, cedentesque acri diſſultu reuerti, tam feſtinanter, vt ſi ales interuolaſſet, nulla celeritate pinnorum eripi poſſet, quin interiret compreſſa. *Marcell.lib.22.* Vnde & nomen receperunt ἀπὸ τοῦ συμπλήττειν id eſt à concurrendo. Quod licet pro fabula habeat *Plin. libr 4.cap.3.* tamen meminiſſe debebat, quod ipſi paulo ante de duobus montibus † inter ſe concurrentibus ſerio ſcripſerit. *lib.3.* 16 *cap.83.* Ac ſimile quid de Siciliæ anguſtiis prodidit *Iuſtin. libr.4.* Poſtea tamen mentem mutaſſe Symplegades volunt. *Ouid.15. metam.*

—timuit concurſibus Argo.
Vndarum ſparſas Symplegades eliſarum
Quæ nunc immotæ perſtant, ventisq; reſiſtunt.

Sed & ex natantibus inſulis multæ inconſtantiæ peroſæ pedē fixerunt, ac natare deſierunt. Ita Delus † diu fluctuata poſtea 17 motum terræ non ſenſit. *Plin.lib.4.cap.14.* Occaſionem qua tremere incæperit ex oraculo:

Et Delum, quamuis ſit adhuc immota, mouebo.

vide apud Herod.lib.6. Adde fabulam Natal.Comit.lib.9.mytho.6. Deea paſſim poeta. Ouid.6.metam.4.

—quam vix erratica Delos
Errantem accepit, tunc cum leuis inſula nabat.

Ttt Item

Item 15. metam.

—tempusque fuit, quo nauit in vadis
Nunc ſedet Ortygie.

Cydippe Acontio in epiſt. Heroid.

Inque meis oculis candida Delus erat.
Quam procul vt vidi, quid me fugis inſula, dixi,
Laberis in magno numquid vt ante mari?

Propert. lib. 4.

Cum Phœbus linquens ſtantem ſe vindice Delum,
Nam tulit iratos mobilis vna notos.

Virg. 3. Æn. Sacra mari colitur &c. *De quo textu Macro. lib. 5. ſaturn. 6. Adde Callimach. in Hymno Apoll. Pindarum & alios.* Videtur
18 id tamen in dubium vocare *Senec. lib. 6. nat. quaſt. 26.* Eſt & hoc mirabile, quod cum mare † æſtu & receſſu inſulas alluat, non vbique tamen eundem tenorem ſeruet. In Oceani Sur littore boreali nullus æſtus eſt. In Britannico vehemẽs vbique. In auſtrali Sur ad Beragam validus. In Liguſtico veſtigium nullum. In A-
19 driatico inſignis. In plaga Indica ſecundum Gangem atque Indi fauces magnus, *Scali. exerc. 52.* Sed neque vbique eadem † tempora. Maxima ex parte ſenis mouetur horis, totidemque relabitur, *Scal. d. lo.* Quod & in noſtro Oceano contingit, vbi inundatio bis in die naturali peragitur *Auguſt n. lib. 1. de mirac. ſacræ ſcript. c. 7.* At in Siculo mari bis die ac nocte fluxus & refluxus fit, *Strab. li 1.* Eurypus autem ille qui inter Eubœam inſulam & Bœotiam fluit, vnius diei ac noctis ſpacio, ſepties recurrit, eo impetu, vt nauigia repugnantibus ventis plena ſecum rapiat, *ſup. cap. 3. nu. 51. Simon Maio. 1. dier. canic. 10. vbi v. plura.* Iuxta littora inſulæ Margaritæ ac Pariam mare perinde ac rapidiſſimus torrens fluit, vt nullis viribus nec quidem ſecundis ventis nauigia huiuſmodi fluctibus obniti poſſint. *Petrus Martyr quem allegat Simon Maiol. d. c. 10.* In
20 tractu Indico ſyluæ operiuntur maximo æſtu, quamquam altiores platanis populiſque † altiſſimis ad maximarum cacumina, ad quæ naues religantur, & cum receſſerit æſtus ad radices. *Plin. lib. 13. c. 25.* In Lindiſiarnenſi regione bis quotidie accedente æſtu Oceani fit inſula, bis renudatis littoribus contigua terræ red-

ditur. *Ex Beda Maiol. d. c.* 10. Ex diuerſo quoque climate ac ſitu
inſularum plurima mirabilia proueniunt, naturæ tamen conue-
nientia. Prope Britanniam † complures ſunt inſulæ, de quibus 21
nonnulli ſcripſerunt, dies continuos triginta ſub Bruma eſſe no-
ctem. Nos nihil de eo percunctationibus reperiebamus, niſi
quod certis ex aqua menſuris breuiores eſſe noctes quam in cō-
tinente videbamus, *inquit Cæſar lib. 5. Bell. Gall.* Idem noctes ſublu-
ſtres eſſe in Britannia ſcripſit *teſte Iulio Bello in Hermet. polit. fol.* 43.
Sed mi Cæſar, non vſque eo verſus Septentrionem proceſſeras.
Noſtrorum enim nauigationibus illud verum eſſe compertum
eſt, qui in Indiam per ſeptentrionem nauigaturi, poſtquam Iſlā-
diā † ad læuā reliquerant æſtate à Kal. Iun. ad 69. grad. & 29 ſcr. al- 22
titudinē nullam noctem habuerunt, ſicuti hyeme à pridie Non.
Decemb. vſque ad 9. Calend. Feb. ſolem nullum viderunt, *Thu-*
an. lib. 117. *hiſtor. Et diu antea ſcripſit Plin. lib.* 4. *cap.* 16. In inſula Thule
terrarum vltima nullæ ſunt noctes, cancri ſignum ſole tranſe-
unte, nullique contra per brumam dies. Quæ ſenis continuis
menſibus fieri arbitrantur. Et ſimile quid de ſeptentrionalibus
partibus Sueciæ prodidit *Olaus M. Iornand. de reb. Getic. fol. (mihi)*
82. P. Berth. lib. 3. comment. fol. 479. *Simon Maiol. 1. dier. canic.* 1. In in-
ſula Haliglant vltra Normanniam æſtiuo ſolſtitio per 14. dies
continuos ſolem vident, & hyeme per totidem noctes ſole ca-
rent. *Adam Brem. cap.* 245. Contra in inſula auſtrali à Iambolo re-
perta æquali ſemper menſura ſunt dies † & noctes, fructusque 23
omnes ſponte naſcuntur, quibus ſine induſtria incolæ veſcuntur
viuuntque annis 150. *Maiol. 1. dier. canic.* 14. De Taprobane *vide*
Honter. lib 3. De Meroe *Cæl. Rhod. lib. 1. c. vlt inſi. Maiol. d. cap.* 1. In-
ſula Iaua minor in tantum ad auſtrum protenditur, vt polus Ar-
cticus & ſtellæ eius minime videri poſſint. *Paul. Venet. libr. 3. c.* 13.
Quædam inſulæ ſub Zona † torrida rapidiſſimum calorem ſenti- 24
unt, vt dubitetur an etiam inhabitari ab hominibus poſſint. *Ouid.*
1. metam. 2.

Quarum quæ media eſt, non eſt habitabilis æſtu.

Plin. lib. 2. cap. 70. Quos tamen refutat *Ioſeph. Scal. in comment. ad*

Digitized by Google

Manil. experientia Luſitanorum edoctus, cum Sol ipſis ſit per-
pendicularis, conſtitutus in æquinoctiali hyeme, tum hyemem
eos habere. Sub hac etiam ſita Iaua, *de qua Scal. ex.* 44. Ideo At-
lantes ſolem orientem execrantur, quod eorum regionem adu-
rat. *Cæl. Rhod. lib.* 18. *cap.* 38. In regione Ziprangi inſulæ, duo tan-
25 tum † venti flant, ſibi oppoſiti, vnus hyeme, & alter æſtate. Vnde
negotiatores illuc non veniunt extranei, niſi habitatores Man-
gi, qui hyeme ad inſulam nauigant, æſtate redeunt. *Paul. Vene. lib.*
3. *cap.* 8. E Sinarum regione Iaponium nauigantibus tantæ tem-
26 peſtatis incenſor eſt † riſon, vt illo flante, non niſi miraculo nau-
fragium vitari poſſit. *Maiol. d. c.* 1. In Hiſpaniola inſula adeo inua-
leſcunt quandoque venti, vt elatos in ſublime homines ad ſtadii
interuallum tranſferant. *Maiol. d. c.* 1. In Ormutio Perſidis inſula
venti mirum in modum feruent, qui ſi excitentur, omnes obui-
os feruore ſuo interimunt, occiſorum carnes velut aqua feruen-
ti, ab oſſibus diſiungũt, vt propterea homines iis flantibus aquis
ſeſe condant, vſque ad caput. *Maiol. d. lo.* In Mytilene vrbe Leſ-
27 bi auſter cum flat, homines ægrotant, cum Corus, tuſſiunt, † cũ
Septentrio, reſtituuntur ſanitati. *Vitruu. lib.* 1. *Leuin. Lemn. li.* 3. *de
occult. nat. mirac.* 3. *Bunting. in itiner. lib.* 2. Quibuſdam inſulis ven-
tus pluuiam affert. *Ariſtot. in problem. ſect.* 26. *n.* 58. In quibuſdam
28 inſulis ſemper † pluit, in quibuſdam numquam. *Maiol. d. cap.* 1. Ita
29 Ægyptus pluuiam neſcit &c. *Mantuan. lib.* 3. *parthen. prima. Pom-
pon. Mela lib.* 1. *in Ægypt. Plin. lib.* 18. *Herod. lib.* 2. *Iuſti. lib.* 2. *Diod. Si-
cul. lib.* 1. *Marcell. lib.* 22. In Cypro in aream quandam Paphi non
impluit. *Plin. lib.* 2. *cap.* 96. In Siciliæ metropoli Syracuſis etiam
cum hyberna ventilantur ſerena, nullo non die ſol eſt. *Cicer. Verr.*
6. *Solin. cap* 12. *Guid. Panciro. in comment. ad N. V. Imp. fol.* 151. Quod
30 ipſum etiã de Rhodo † ſcribitur; numquam cœlum tam nubilũ
eſſe, vt in ſole Rhodus non ſit. *Plin. lib.* 2. *cap.* 62. *Socin. libr.* 2. *cap.* 20.
Goth. ad l. 4. *ff. ad L. Rhod.* Reine. *p.* 1 *ſyntagm. in Rhodo.* Idem de Alex-
31 andria Ægypti affirmauit *Marcell. lib.* 22. Contra de Britannia †
Iornand. R*efert Strabo inquit* tantas illam exhalare nebulas, ma-
defacta humo Oceani crebris excurſibus, vt ſubtectus ſol per illã
pene:

pene totam, qui ſerenus eſt, diem, negetur aſpectus, noctē quo-
que clariorem. Sunt etiam inſulæ, quæ ſpiracula † habent, emiſ- 32
ſariaque vaporis, vt Lipara, Ætna & Æoliæ inſulæ; quæ ſæpe &
ipſæ fluminum more fluunt, ignitasque ferri glebas euomunt
&c. *Ariſtot. 6. de mund. Adde Senec. 6. nat. quæſt. 14. & ſeqq. vſq; ad cap.*
28. Cicer. 1. de diuin. Plin. lib. 2. cap. 93. Spiritus lethales, inquit, alibi
aut ſcrobibus emiſſi, aut ipſo loci ſitu mortiferi, alibi volucribus
tantum, alibi præter hominem cæteris animantibus, nonnum-
quam etiam homini. Tales ſunt Charoneæ † ſcrobes mortiferum 33
ſpiritum exhalantes. *Plin. d. cap. 93. Strab. lib.* 12. Quibus ſuffocan-
tur animalia, præter ea quibus exciſa ſunt animalia. *Cæl. Rhod. lib.*
19. cap. 12. De cuiuſmodi genere, *Virg. 6. Æneid.*

Quem ſuper haut vllæ poterant impune volantes
Tendere iter pennis, talis ſeſe halitus illinc &c.

Alibi fatidici ſpecus ſunt, quorum exhalatione temulenti futura
præcinunt, vt Delphis † nobiliſſimo oraculo: *Plin. d. cap. 93. Ariſt. d.* 34
cap. 6. Cic. d. lib. 1. de diu. Hoc enim præ cæteris olim in pretio habi-
tum. *De omnibus latiſſime Alex. ab Alex. lib. 6. genial. dier. 2. Cæl. Rhodig.*
lib. 2. c. 2. Peucer. de diuinat. Homines eo ſpiritu correpti dementes
ac fanatici † dicti, quod circum fana bacchentur. *l. 1. §. 9. & ibi* 35
Goth. de ædil. edict. Virg. 6. Æn. Iuuen. ſat. 2. Quæ tamen oracula † po- 36
ſtea obmutuerunt, *Cicer. 2. de diuin. Plutar. in libr. de defect. orac. Cæl.*
Rhod. lib. 6. cap. 16. Quorum rationem Eccleſiaſtici Doctores ad
Chriſti aduentum referunt. *Euſeb. lib. 5. hiſt. Eccleſ. 1. Niceph. lib. 1. c.*
27. &c. Vniuerſum tractum à Cumis in Siciliam vſque ad Ætnam
& Liparenſes & Pithacuſas, inſulas profundas quaſdam in vnum
coeuntes ſub ſe habere cauernas † ſulphureas, quæ in Græciam 37
quoque porrigantur, prodidit *Strab. libr. 5. Natal. Com. lib. 6. myth.*
Ariſt. in mirab. auſcult. fol. 1057. Hinc nata fabula de Vulcani offici-
na, quam Liparam inſulam dixerunt. *Natal. Com. lib. 9. c.* 10. Sed &
Ætna mons † ex hac cauſa nocturnis mirus eſt incendiis. *Plin. lib.* 38
3. cap. 9. Solin. cap. 12. Senec. Epiſt. 51. Quo alludens Plaut. in Mercat. mon-
tes tu quidem mali ardentes in me iacis. C. Plinio certe Veſuuii
ardentis faciem ſagacius rimanti exitium maturatum eſt, *Plin.*

iunior in epi. 16. Ex quo cottidiano incendio montem ſubſediſſe vulgo creditum. *Senec. epiſt.* 79. *Extat de eo carmen Ætna Cornelij Se-*
39 *ueri verius, quam Virgilij.* † Eodem modo in Iſlandia mons Hecla ar-
40 dere ſcribitur. *de quo Olaus Magnus.* Vnde incolæ illic † infernum eſſe ſtatuunt. Alicubi quoq; Dæmones habitare creduntur. *ſup. cap.* 10. *n.* 22. *Ita Euſeb. lib.* 5. *hiſt. Eccleſ.* 8. & 9. tradit, prope Praxin inſulam vnam ex Echinadibus, quas Dæmines incolare Ariſtoteles ſciuit, auditam eſſe vocem Thramno nautæ præternauigãti dicentem: Thramne, narra magnum Pana eſſe mortuũ, quando iuxta paludem veneris &c. *Tholoſ. libr.* 6. *commen. art. mirab.* 29.
41 *nu.* 24. Ex igne ſubterraneo etiam Thermarum † calidarum origo Baiarumq; amænitas apud Italicos ſcriptores celebris. Sed &
42 Æoliæ inſulæ ignes hinc mutuantur † *Solin. cap.* 13. Et Hieta nocturnas euomens flammas, *Plin. lib.* 3. *cap.* 9. *Virg* 8. *Æneid.*

Inſula Sicanium iuxta latus, Æoliamque
Erigitur Liparen, fumantibus ardua ſaxis.

43 Ex cuius fumo, quinam flaturi ſint venti † in triduo prædicere incolæ traduntur. *Plin. lib.* 3. *cap.* 9. *Solin. cap.* 13. Quod cauſam poe-
44 tis dedit, vt Æolo † hic regnanti ventorum imperium tribuerẽt *Nata. Com. d. cap.* 10. In eadem inſula Lipara reperitur terra, qua ſi ollam obruas, quidquid iniicias lixatur. *Ariſt. in mirab. auſcult. fol.* 1087. *De Sicilia Iuſtin. lib.* 4. *in pr.* In Ætnę radicibus exilit fons in tantum, vt aliquot millia paſſuum cineres & flammarum globos iactet, *Plin. lib.* 2. *cap.* 103. In Nymphæo exit è petra flamma permixta niuibus, quæ pluuiis accenditur, *Plin. lib.* 2. *cap.* 107 Vt veriſimile ſit, ſub inſulis quibuſdam æſtuare è terra ignes *comment. So-*
45 *lin.* 1. *fol.* (*mihi*) 477. Quorundam fontium † mirus eſt feruor, vt in mari inter Ænariam & Italiam in Baiano ſinu & alibi. *Plin. d. c.* 103 De fontibus calidis Ænariæ *vide comm, Solin. d. lo.* In villa
46 Ciceronis † fons cũ Lunæ vicibus aquã calidã præfert, & oculis
47 medetur. *Comm. Soli. fol.* 519. In Tenedo inſula fons ſemper † à tertia noctis in 6. ab æſtiuo ſolſtitio exundat, Et in Delo Inopus fons eodẽ quo Nilus modo ac pariter cũ eo, decreſcit augeturq;. Cõtra Timauũ amnẽ inſula parua eſt in mari cũ fontibus calidis, qui pariter

Digitized by Google

pariter cumæſtu maris creſcunt minuunturq;. *Plin.d.cap.103.* In Andro fons †nonis Ianuarii ſemper vini ſapore fluit. In Sidon... 48
inſula ante Lesbum fons calidus vere tantum fluit. *Plin.d.lo.* In Epiro fons eſt frigidus vltra omnes. *Solin.cap.14.* Ideo ſacer quod cum frigidas & immerſas faces, ſicut cæteri, extinguat, vbi ſine
igne †procul admouentur, accendit. *Pom. Mela lib.2.in Maced. De* 49
fontibus Tyri vide Bunti.in itine.li.2. in Sicilia aquę vortex eſt, in quē merſæ aues reliquaq; animalia ſuffocata vitæ reſtituuntur. *Ariſt. in mirab.auſcult fol.1086.* Ibidem fons eſt, ad quem cum turba numeroſa confluxiſſet, auctus ſubito prębuit aquarum liberalē copiam. *Ari d.lo.* Sunt inſulæ, quæ in mōtibus lacus & fontes habēt,
de quibus Maiol.l b.1.cap.12. Eſt etiam dulcis †aquæ hauſtus in mari 50
ad Chelidonias inſulas, & Aiadum & in Gaditano Oceano *Plin. d. cap. 103. Adde Oui.15.metam.5.& ſeqq. Simon Maiol.lib.1.cap.10.* Sed & hoc mirum eſt aquas dulces iuxta mare alicubi vt fiſtulis emicare. *Plin.d.c.103. Ari.in probl.ſect.28.q.19.21.& 27.* Regulariter in
inſulis non ita pridem à mari vindicatis, aqua putealis parum ſa- 51
pida eſt, ſed ſalſa, † vt de Selandiæ inſulis *teſtatur Lemn.d.lib.4.c.2.* quouſq; per aquam pluuiam purgetur, *ſup.cap.18.n.103.* Quamquā Cæſar in puteis in Ægypti littore effoſſis aquā dulcē inue-
nit *lib.4.de bell.Alex.* Illud magis mirum, quod cum inſulæ †totæ a- 52
quis circumdatæ ſint, quædā tamen aqua careant. Ita *apud Tacit. 4.anna.* Tiber. Cęſar Gyarū & Donuſam inſulas egenas aquæ dixit. In pluuialia inſula non eſt aqua, niſi ex imbribus. *Plin.lib.6.cap.*
32. Sicuti etiā in Ægypto aqua †propter raritatē alicubi venalis 53
eſt. *l.1.l.14.§.3.de aliment.leg.Gen.21.* Quod & de Troglodytis affir-
mat *Plin.lib.6.c.30.* In Sicilia fons Syracuſanus† Arethuſa reddit 54
iacta in Alphæum Peloponeſi fluuium. *Plin.d.cap.103. Strab.lib.6. Senec.3.nat.quaſt.26 Solin.ca.12.* Idem de Alphæo ſcribunt *Strabo & Timæus. Quo alludit Virgil.eclog.10.*

Sic tibi cum fluctus ſubter labere Sicanos,
Doris amara ſuas non intermiſceat vndas.

Adde Auſon.de claris vrb.in Catina vrbe Sicil. Ouid. 5. metam.10. Natal.
Com.libr.8.myth.21. In Boetia duo ſunt †fluuii, quorum alterum ſi 55

ou i-

colis *ſcribit Haython.cap.1.* quod ſint ſagaciſſimi, & in omni arte & ſcientia vilipendant omnes alias nationes. Dicunt enim quod ipſi ſoli duobus luminibus reſpiciant, Latini vero vno. Cæteri omnes ſint cœci. Contra de Normannis *Adam.Brem.in hiſt.Ecclеſ.cap.228.* Norwegia fortiſſimos † educat milites, quia nulla 62
frugum luxuria molliti, ſæpius impugnant alios, quam ipſi moleſtantur ab aliis. Habent autem plerumque nationes ſuos proprios mores, partim ad laudem, partim etiam ad vituperium inclinantes, vt dictum. Ita celebratur † Brabantus hilaris ac feſti- 63
uus, Flander mulieroſus ac ſalax, Hollādus ſimplex & incautus, Selandus callidus & verſutus, *Leuin.Lemn.d.lib.4.cap.2.* Generaliter inſulani paſſim male audiunt. Ita enim † infidi dicuntur *à Bo-* 64
dino 5.de Rep.2. mali, *à Iulio Bello in Hermet.polit.fol.* 51. quippe ad quos prouerb. pertinet: maritimi mores, *de quo Eraſm.in adag.Cæl. Rhod.lib.16.c.23.Plaut.in Ciſtell.A.2 S.1.* maritimis † moribus me- 65
cum experitur. Et ratio expedita eſt, quia nulla res eſt, quæ non eius, à quo naſcitur, notas reddat. *Senec.lib.3.nat.quæſt.21.* Mare autem multum malitiæ † ac ſalſedinis affert. Ita *Plin.lib.17. c.5.* 66
fatetur quædam terram ſapere. Quædam etiam mare *lib. 14.cap. 7.* Quod in † Selandis non diffitetur *Lemnius d.c. 2.* dum aerem 67
nonnullis locis aſperiorem & parum ſalubrem affirmat. Itaque licet incolis ingenia tribuat minus ſtupida, verum faceta, & vrbana, pleraque tamē ex auræ marinæ afflatu ſalſa ac vitioſa quadam dicacitate contaminata eſſe concedit. Hinc eſt quod Bœoti craſſi olim habiti. De quibus prouerb. craſſoque ſub aere nati *Horat.2.epiſt.* Quod poſtea ad Batauos † tranſiit: Auris Bataua. 68
Eraſm.in adag. Et in colloq.in conui. fabulat. ſi parum lepida erit fabula, ſcitote Batauam eſſe. Qui tamen à popularibus ſuis id remouet, *in naufrag.* O craſſum ingenium: ſuſpicor fuiſſe Batauum. Nō (inquit alter) ſed erat Selandus. Hodie certe Batavi callidi & ingenioſi habentur. *Ita Martial.5.epig.*80. Gaditanos † vocat im- 69
probos & laſciuos, *Item.1.epig.42.* De Gadibus improbus magiſter *lib.6.ep.71.* Et Gaditanis ludere docta modis. Item Gaditanam puellam vt laſciuam deſcribit *lib.14.epig.*203. De quibus

modis ſaltandi vide *Alex. ab Alex. lib. 6. dier. genial.* 19. Ita Pithacuſſæ incolæ mali dicti, *Plin. lib. 3. c. 6 & ibi Iacob. Dalecamp. in not.* In
70 Corcyræos † propter impunitatem maleficiorum iocus eſt *apud Euſtat. in Dionyſ.* ἐλευθέρα Κόρκυρα, χέζ' ὅπου θέλεις. Id eſt: Libera Corcyra, caca vbi velis. Ita Æginetæ mali. *Cœlius lib. 18 cap. 26.* Qui tamen optimos pueros alunt. *Onomaſt. Calepin. in verb. Ægyn.* Niſi εἰρωνικῶς id intelligendum. Vt de Staurenſium filiis ſcribit *Vbbo. Emm. in deſcript. Stauera.* De Æginæ dignitate *vide Cœlium Rhod.*
71 *lib. 12. c. 6. in fi.* Item † Lerii in inſula Sporadum Cariæ adiacente. *Strab. lib. 10.* De quibus prouer. dictũ: Λέριοι κακοί, οὐχ ὁ μέν, ὁ δ' οὐ, πάντες, πλὴν Πατροκλέους. Lerii mali, non vnus quidem, alter vero minime, ſed vniuerſi, excepto Patrocle, *Cæl. Rhod. lib 18. c. 26. Quod tamen*
72 *idem & Chiis tribuit, lib. 26. c. vlt.* Itẽ † Rhodii mali. *Reinec. p. 1. ſyntagm. f. 228.* Romanis infidi. Quos tamen defendit Cato *apud Gell. lib. 7. cap. 3.* Cretenſes † mali ac mendaces. *Cæl. Rhod. lib. 18. cap. 30.*
73 *Reinec. p. 1. ſynt. fol. 235. De quibus D. Paulus ad Titum 1. v. 12. Epimenidis verſum retulit.*

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί:
Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ ventres pigri.

Ita Siculi voluptuarii habiti. *Plaut. in prologo Rudent.* Item Leucaſiæ inſulæ maris Tyrrheni incolæ, à deliciis putres Corinthii dicti. *Cæl. Rhod. libr. 19. cap. 6. Solin. libr. cap. 9. Quo alludit Ouid. in Sapph.*

Tu quoque mollis amor pennas ſuppone cadenti,
Ne ſim Leucadiæ mortua crimen aquæ.

Quibus addi poſſunt Iauani otioſi inter mulierum nudos greges diem trahentes, ac continuo dulce aliquod dactylorum genus mandentes. *Thuan. lib. 117. hiſtor.* Sardi venales *Coraſ. in l. 2. §. capta, n. 2. de Orig. iur. Imo Act. 28.* inſulani † barbari dicuntur, *Schon-*
74 *bor. 1. polit. 12. in fi. Ita Plut. in Theſe ſcribit.* Græcis cũ barbaris Scyrum inhabitantibus nulla cõmercia eſſe, moresque eorum diffi-
75 ciles. Verùm cum iure militari infamis habeatur, qui nationẽ † ali-

aliquam infamat, *teſte Bodin. in meth. cap. 6.* cauendum eſt, ne temere quid inſulanis affingamus. Multum enim in hac re opinione hominum peccatur. *arg. lib. 31. §. 21. de ædil. edict.* Islandos crudeliratis & latrocinii inſimulat *Adam. Brem. cap 244.* Quos ab eo crimine vindicauimus *cap. 22. num. 54.* Quo magis nos excuſatum iri confidimus, quæ hæc referimus tantum, omnia non probamus, quia merus relator non peccat. *Neu Z. lib. 1. ſylu. nupt.* Neque barbarorum † nomen olim odioſum & infame fuit, cum pe- 76
regrinos exotica lingua vtentes denotaret. Quomodo Græci & barbari oppoſiti. *Strab. lib. 1. Geogr. Plin. lib. 6. cap. 2.* poſtea Græci & Latini. *Plin. lib. 4. c. 13. l. 2. C. de commerc. l. 1. C. qui res export. l. 6. de bon. damnat.* Cumtamen ipſe Strabo fateatur complures Græcos 77
malos eſſe, † barbaros vero vrbanos. Et multi populi olim barbari, poſtea facti ſunt ciuiles. Quod in Germanis eleganter ad- 78
umbrauit *Friſchlin. in Iu'io Rediuiuo.* De Danis † *Arnold. Lubecen. lib. 3. Chron. Slau. 5.* Dani vſum Teutonicorum imitantes, veſtitu & armis ſe cęteris nationibus comparant, cum olim formā nautarū habuiſſent in veſtitu, &c. Deinde ex inſulanis mediterranei † 79
plerumq; innocentiores ſunt maritimis, quos non tā maris vicinitas, quā varii hoſpitum mores & vitia inficiunt, *Tholoſ. libr. 4. de Rep. 4. nu. 14.* Præſertim illos, qui nauticis † rebus dediti ſunt. 80
Quod genus *ICtus in l. 3. §. 1. naut. caup. ſtab.* improbum vocat Imp. *in N. 134. c. 13. in fi.* fures marinos. *Eraſ. in colloq. in conui. relig.* fures maritimos. *De quibus Theodor. Rex apud Caſſiod. cap. 183. in vicario portus*: arte placandi ſunt, qui mores afferunt ventis ſimilimos. Inde iocus, de tribus † nequam iuris ciuilis, *in rub. ff. naut. caup. ſtab.* 81
Proximi ab his ſūt piſcatores, quos ipſos quoq; † fures maritimos 82
vocat *Plau. in Rud. A. 2. S. 2.* Qui omnes quia cottidie circa mare verſantur, ideo duri & laborū † periculorūq; patiētiſſimi reddū- 83
tur. Vnde homines duros & feroces veteres Neptuni filios dixerūt, quaſi è mari genitos. *Gell. li. 15. N. A. 21.* Ita propter robur corporis nautæ bene naſatis opponūtur. *Cæl. Rho. li. 17. ca. 29.* Itē cibi appetētes cenſentur. Vnde famelica † hominū natio dicitur *à* 84
Plaut. in Rud. d. lo. Item † audaces mariſque contemtores. Quales 85

Digitized by Google

Ichtyophagi natantes ceu maris animalia *Plin.lib.6 cap.24.* De
Gronlandis dicere libet,quod de Trogloditis *ſcribit Plin. d.loco.*
quod per vaſta maria ratibus vehantur, quas neque remi trahãt,
non vela,non ratio vlla adiuuet,cum omnium inſtar ibi ſint,ho-
mo tantum & audacia; Adde Philæ incolarum audaciam,quam
Senec.4.nat.quæſt.2. merito inter miracula Nili fluminis incredi-
86 bilem collocat.Itẽ quæ de † natatoribus ac vrinatoribus *diximus*
cap.31.n.138. Inde prouerbio dictum: Δήλιος κολυμβητής, Delius na-
tator, propter natandi peritiam. Quod ſi ergo inſulani vitia ſua
habent, habent contra ſuas quoque virtutes. Non minus ac
continentis incolæ. Quæ plerunque pro fortuna regionis tem-
perantur. In fertilibus enim locis homines plerumque ſunt
87 voluptuarii, luxurioſi,inertes: contra in ſterilibus laborioſi & †
induſtrii. *Hippocr.d lo.Iul.Bellus in Hermet.polit fol.51.Bod.in meth.ca.*
6. Ita Lesbiæ mulieres vt formoſæ & lanificii peritæ commen-
88 dantur *ab Homer.Iliad.1.* Huius enim † inuentio ex parte inſulanis
debetur. In Co inſula bombyces vermes more aranearum telas
89 ducunt. Vnde panni† bombycini conficiuntur Bomſeiden. *Alex.*
ab Alex.lib.4.genia.dier.9.Polyd.Virg.lib.3.de rerum inuent.6. à qui-
bus vermiculis Pamphila Platis filia primum texere didicit *A-*
riſt.5.de hiſtor.anim.19.Plin.lib.11. Sericum Seres † Indiæ populi
90 inuenerunt, *Polyd.d.c.6.* A quibus ad inſulanos tranſiit. Ita Rhodi-
num ſericum *de quo Goth.in l.3.C.de veſt.holoſ.& in l.2.C.quæ res veni.*
In Perſicis inſulis arbores inſtar cotonei mali cucurbitas emit-
tunt,quæ mox ruptæ lanuginis pilos oſtendunt, ex quibus con-
ficiuntur veſtes. *Alexan.d.lo.* Addi his poteſt vſus† pellium,quas
91 Angli Zablas,Itali Zabellinas cocant, *Polyd.Virg.d.cap.6.Iornan.*
de reb.Get.fol.82. pelles Zaphirinas, vbi Lindenbrog. Germani
Zablen. Ita inter merces pretioſas numerantur pelles Babyloni-
cæ Parthicæ *in l.16.§.7.de publica.pro quibus Gothofr.bene legit* pelles
Sarmaticas *ex Busbeq.epiſt.3.* His enim castribuit *Ouid 3.triſtium.*
Tales ſunt pelles caſtorum & marturum in inſulis ſeptentrio-
nal. *de quibus Adam Brem.cap.227.& 229.ſup.cap.25.nu.88.* Vnde
Montius nobilis ſciens Sinarum inſulas, fibris,caſtoreis lupis &
vulpi-

Digitized by Google

vulpibus nigris abundare,& inde pretioſas pelles colligi, in ſumtus nauigationis † priuilegium à Rege Galliæ impetrauit, ne cui 92
ſine permiſſu ſuo pellium inde aduectarum negotiationem facere liceret. *Thuan. lib.* 132 *hiſt.* In Norembega fluuio inſulæ ſunt crebræ, quarum incolæ deditiſunt venationibus caſtoreorum & onagrorum, quorum pellibus veſtiuntur, & piſcationibus vitam tolerant, & Nomadum more nullis certis ſedibus longe lateque errant. *Thuan. d. lo.* Ita in Cypro metalla primum † inuenta 93
Plin. lib. 7. cap. 56. Sicuti illic primi artifices in marmore ſculpendo extiterunt. *Plin lib. 36. cap. 4.* Eadem inſula nauigiorum ſtructura quoque excelluit, *Bunting. in itinerar. lib. 2. Ezech. 27. v. 6.* Adde his palatia & naues Regum Iauæ & Ziprangi *apud Simon. Maiol. lib. 1. dier. can. 23.* Ita Chalcis ab ære ibi reperto dicta. *Plin. libr. 4. cap. 12.* Paros marmore nobilis. *Plin. d. cap. 12.* Telos vnguento. *Plin. d. lo. cap.* 20 Samus figulinis. Quarum vaſa ob fragilitatem pretioſa. *Vnde Plaut. in Bacchid. A. 2. Sc. 2.* vas Samum pro fragili vſurpat. A cuius opificio Agatocles in Regem Siciliæ promotus, dicitur cænaturus abacum Samio ſæpe oneraſſe luto. *Iuſtin. li. 22.* Sed & viri † docti ex inſulis prodierunt. Vſque adeo vt Ariſtot. 94
moriturus ſucceſſores non reperiret, niſi ex inſulis Rhodo & Leſbo. *Gell. lib. 13. N. A. 5.* Hippocrates † Medicus ex inſula Co fuit, de 95
cuius laudibus *Plin. libr. 7. Gell. lib. 19. c. 2.* Eius auctoritas etiam in iure ciuili magni fit, *in l. 12. de ſtat. hom. ſup. in præfat. n. 23.* Ex eadem fuit Apelles pictor nobilis, *de quo idem Plin.* Ex Leſbo Theophraſtus. *Gell. lib. 23. c. 5.* Item Arion citharœdus, *de quo Herod libr. 1. Gell. lib. 14. N. A. 19.* Ex Samo Pythagoras. *Gell. lib. 17. cap. 2.* Ex Mytilene Pittacus Alcæus & alii *de quibus Bunt. d. libr. 2.* Ex inſula Gadibus quoque vates prodiiſſe annotat *Cæl. Rhod. lib. 27. lect. ant. 10.* *Ita Martial. 1. epig. 62.* Gaudent iocoſæ Canio ſuo Gades. Niſi εἰρωνικῶς intelligas, quia alibi Gaditanũ poetam exagitat, *libr. 10. epi. 102.* Hinc etiam in inſulis Academiæ conditæ, vt Rhodi. *Bunt. d. lib. 2.* Et alludit eo *Horat. 4. carm. 8.* vbi Æacum lingua potentiũ vatum diuitibus conſecrat inſulis. Diuerſitatem animorum ſequitur etiam diuerſitas corporum. *l. 1. §. 9. de adil. edict.* Inde variæ

ſum caprarumq; dorſis contra grues pugnare. *Iuuen. ſat.* 13. In Satyrorum †inſula in Oceano exteriore incolæ ſunt homines ſylueſtres, ferino trucique aſpectu corporibus hirtis, *vt Pierius citat Pauſ. in Atti. Comme. in Soli. cap. 36. in fi.* Quã licet pro fabula habeat 103
Couarru. lib. 4. varia. reſol 2. quia ſæpe†huiuſmodi ſpectra apparent 104
præſtigia Satanæ verius quam homines, *vt demonſtrat Camer. li. 1. ſubſeciu.* 71. tamen Couarr. ſatyros in rerum natura eſſe agnoſcit. Talem n. aliquem ad Apolloniam captum & ad Syllam perductum *ſcribit Plutar. in Sylla. Cæl Rhod. lib. 19. lect. ant. 25. Naucler. gener. 62. in fi. Adde Plin. d. lib. 6. c. 2. & ibi Dalecamp. Pauſan. lib. 1. Tholoſ. li. 34. ſyntag. 20. Natal. Comes lib. 5. mythol.* 7. In mari Atlantico inſulæ ſunt Gorgate s, †quarum fœminis hirta corpora, viros pernicitate euaſerunt. 105
Vnde Hanno Pœnorum Imp. duas Gorgonum cutes detractas argumenti & miraculi gratia Carthagine in templo ſuſpendit. *Plin. lib. 6 ca. 3.* Inde dictæ ſunt Gorgones à truculentia *Diod. Sicul. Natal. Comes lib. 6. ca.* 12. licet animalia eſſe velit Cœlius *Rhod. lib* 18. *cap.* 38. Adde his homines piſceſq; marinos, *de quibus Scal. exer. 226. ſect.* 12. In Oceani ſeptentrionali feruntur eſſe inſulæ †in quibus homines equinis pedibus naſcuntur, hyppodopes 106
appellati. Aliæ Faneſiorum, in quibus nuda alioqui corpora prægrandes ipſorum aures tota contegant, *Plin. libr. 4. ca. 13. vid. Cæl. Rhod. lib. 3. cap. 29. Turneb. lib. 6. ad verſ.* 19. In Cypro incolæ olim cornuti. *Ouid.* 10. *metam.* 7.

—gemino quibus aſpera cornu
Frons erat, vnde etiam nomen traxere Ceraſtæ.

De India *Haython cap.* 5. Ex parte meridiei longum eſt mare, in quo ſunt multæ inſulæ, ſed homines degentes in illis ſunt nigri 107
† & nudi incedunt propter æſtum. In inſulu Agnania homines ſunt deformes, caput quaſi caninum habentes, *Paul. Venet. libr. 3. cap.* 21. In inſula S. Laurentii, quæ & Madagaſcar, homines nigri coloris nudi incedunt, ſubligaculo goſſypino pudenda tantũ tegentes, fœminę velum altius ſubſtringunt, ita vt vbera pateant. *Thua. li.* 116. *hiſt.* Cuiuſmodi nigros homines Germani generaliter More dicunt, Mauros ita reddentes. *Rein. in ſynt. hiſt. p. 3. fol* 350. In inſula Iaua minore quædam ſunt incolæ habẽtes caudas caninas

viuuntque beſtialiter , quia rarum commercium habent cum
exteris. *Paul.Venet.lib.3.cap.18.* In Tentyri Nili inſula homines ha-
bitant forma exigui, ſed audacia eouſque præditi, vt crocodilis
ſint terrori, qui vocem quoque eorum fugiunt. *Plin.lib.28.cap.3.*
108 *Solin.cap* 41. In Cypro inſula † Ophiogenes adeo ſunt terrori ſer-
pentibus, vt tactu ipſo leuent percuſſos, ſuctuue modico. Ex
qua familia legatus à Conſule Romæ in dolium ſerpentum cō-
iectus, experimenti cauſa, circummulcentibus linguis, miracu-
lum præbuit, *Plin.d.cap.3.* Ita in Melite quoque ſerpentes viros
fugiunt. *Bunting.lib.2.itiner.De Pſyllis adde Gell.lib.16.cap.11.* Et poſ-
ſunt huc referri circulatores *in l vlt.de extraord.crim.* In Cypro
109 inſula Metes ferrum † deuorant. At Chalybes in iuxta ſita inſu-
la aurum comportatum conſtruunt, peculiari præ omnibus aliis
ſtudio, *Ariſt.in mirab.auſcult.f.1686.Virg.1.Georg.* Ad Chalybes nu-
110 di ferrum mittunt. In † Sardinia fæminæ ſunt in oculis geminas
pupillas habentes, vt viſu perimere poſſint, ſi quando iratæ aſpe-
xerint. *Solin.lib.1.cap.3.* In Naxo inſula Ægæi maris mulieres o-
ctauo menſe pariunt, ſiue quia Liber Pater eo menſe natus eſt,
ſiue quia fons in ea vino fluit. *Plin.lib.4.cap.12.* Vltra regnum Reſ-
111 macoram duæ ſunt inſulæ 30. miliaribus à ſe inuicem † diſtantes,
in quarum vna commorantur viri ſine mulieribus , vocaturque
inſula maſculina, & in altera fœminæ ſine viris, & vocatur fœmi-
nina. Sunt autem Chriſtiani & habent inter ſe matrimonia. Mu-
lieres numquam veniunt ad inſulam virorum : Sed viri viſitant
mulieres, moranturque cum illis tribus continuis menſibus, v-
nuſquiſque cum vxore ſua in domo propria. Poſt hæc reuertun-
tur ad inſulam ſuam, vbi per reſiduum anni tempus manēt. Mu-
lieres retinent filios maſculos ſecum vſque ad 14. annum. Poſtea
mittunt eos ad patres &c. *Paul.Venet lib.3.cap.37.* Simile quid de
Maclamina inſula prodidit *Petrus Martyr.dec.1.lib.1.hiſtor.Ocean.*
112 Conueniunt inſtituta † Amazonum, *de quibus Reinec.p.1.ſynt.hiſt.*
113 *cap.16.* In Iaua minore † viri tot vxores ducunt, quot alere poſſunt
atque inſuper pellices , ſed illas leuiſſima ex cauſa repudiant.
Thuan.lib.117.hiſtor. In inſula Ballia cum vir moritur , vxores ſe in
rogum

rogum coniiciunt, etiam quinquaginta vnius viri gratia. Tot e-nim habere licet. Si recuſant, impudicæ exiſtimantur. *Thua. d. lo.* In Cæa inſula homines voluntaria morte moriuntur. *Valer. Max. lib. 2. cap. 6.* Sic enim habet lex: Qui recte viuere nequeunt, turpi-ter ne viuento. In ſexagenarios † ſcilicet. *Cæl. Rhod. libr. 18. cap. 16.* 114
Quo & Roman. dicterium alludit: ſexagenarios de ponte deiici-endos. *Rittersh. in partit. feud. p. 2. cap. 1. n. 31. Tholoſ. 47. ſyntag. 9. n. 22.* In Ombricis inſulis pecora ſingulis annis ternos † partus edunt, 115
terraque multiplicem fructum reddit. Sed & mulieres fœcun-dæ admodum raro vnos, ſed plerumque geminos aut ternos e-dunt. *Ariſt. in mirab. auſcult. fol.* 1092. In Bæotia perdices vento cō-cipiunt, neque eam exeunt. *Solin. cap. 14.* Mirum † quoque rerum naturam non ſolum alia aliis dediſſe terris animalia, ſed in eodē 116
quoque ſitu quædam aliquibus locis negaſſe, *ait Plin. lib. 8. cap. 58.* In Proſelene inſula viam muſtelæ non tranſeunt. In Bæotiæ Le-badia illatæ ſolum ipſum fugiunt, quæ iuxta in Orchemeno to-to arua ſubruunt talpæ. Quarum è pellibus cubicularia vidimus ſtragula. Adeo ne religio quidem à portentis ſubmouet delici-as. In Ithaca lepores illati moriuntur, extremis quidem in litto-ribus, in Ebuſo cuniculi non ſunt. Scatent in Hiſpania Baleari-bus. *Ita Plin. d. cap. 58.* Iiſdem † plenas eſſe Friſiorum inſulas *diximus cap. 9. n. 43.* Vbi in deliciis habentur, cum alibi nec in cibum aſ- 117
ſumantur. *Plin. d. lib. 8. cap. 55.* Vulgo per viuertas (inſulani Frit vo-cant à deuorando) capiuntur, quæ in colles maritimos immiſſæ cuniculos expellunt. Ermenlorum quoque incredibilis illic co-pia eſt, ſed venatus eorum vetitus, reſeruatusque ſolis inſularum dominis, & earundem præfectis. *Emm. in deſcript. chorogra. Friſiæ in fi.* Cyrenis mutæ fuere ranæ, illatis è continente vocalibus durat genus earum. Mutæ ſunt etiam nunc in Seripho inſula. Eædem-que alio translatæ canunt. In Creta inſula non ſunt lupi, non vulpes vrſiue, atque omnino nullum maleficum animal præter phalangium aranei genus. Mirabilius in eadem inſula ceruos, præterquam in Cylonidarum regione non eſſe. *Plin. d. cap. 58. ple-raque ex Ariſtot. in mirab. auſcul.* In India inſula Solis eſt appellata in

118 qua nullum non animal †abſumitur, incertis de cauſis, *Plin. li. 6. c. 23.* Quam tamen fabulam eſſe Nearchus comperit ſui experimento. *Strab lib. 15. Meminit Solin. cap. 67. Q. Curt. libr. 10. de reb. geſt. Alex. prope fin.* In Taurica Cherſoneſo inſula eſt Leuce Achilli ſacra, in qua homines non pernoctant. *Marcell. lib. 22.* Ita Britannia lupos non agnoſcit. *Plin. lib. 10. cap. 29.* Noctuarum genus in Creta inſula nō eſt, & ſi qua inuecta ſit, emoritur. Rhodus aquilā non habet. Perdices non tranſuolant Bæotiæ fines in Attica, nec vlla auis in Ponto inſula, qua ſepultus eſt Achilles, ſacratam eius ædem. Rationem quærit, ſed non inuenit *Plin. d. c. 29.* Quid eſt illud, inquit, vnius generis ſaluti aduerſum, quæue iſta naturæ inuidia? Aut qui terrarum dicati auibus termini? &c. In eadem inſula Achillis auis Erodion frequens. *Cæl. Rhod. lib. 14. cap. 4.* In inſula Æga, vndi maris Ægæi nomen Neptuni ſacra, nemo dormire poteſt. Atlantes in Africa nil ſomniant. *Herod. lib. 4. Cæl. Rho. lib. 30. c. 9. in fi.* Sygaros inſulam canes non intrant, expoſitique in
119 littore errando moriuntur. *Plin. lib. 6. cap. 28.* Contra † Canaria inſula à canum abundantia nomen ſortita eſt. Gaulios & Galata in mari circa Africam terra ſcorpiones necat. Baulearis & Ebuſitana ſerpentes *Plin. lib. 5. c. 7. & lib. 35. cap. vlt. Addit Soli. c. 38.* neque
120 ſerpentes in ea naſci, neque viuere inuectas. Contra Colubraria fæta eſt anguibus, ideo infeſta omnibus, niſi Ebuſitanā terrā inferentibus. *Plin. lib. 3. cap. 5. Soli. ca. 32.* Eadem Ebuſus cuniculos nō gignit, populantes Balearium meſſes. *Plin. & Solin. dd. lo.* Sardinia eſt abſque ſerpentibus, ſed habet ſolifugum animal perexiguū ita noxium, vt ſuperſedentibus peſtem faciat. *Solin. cap. 11.* In Sicilia ſtagnum aliquod eſt ſerpentibus noxium. *Solin. cap. 12.* In inſula Augia nullus vermis perdurat *Munſter. lib. 3. Coſmog.* In Cephalenia non bibunt capræ ſingulis diebus, ſed ad flantem aurā cōuerſæ, hianteſq; hauſto vēto reficiuntur. In Seripho ranæ ſunt mutæ, quæ ſi alio transferuntur, canere incipiunt. *Ari. in mirab. auſſo.* 1048. E Gyaro inſula mures aliquando incolas expulerunt *Plin. li. 3. c. 57. ſup. ca. 21. n. 7.* In mari glaciali inſula quædam ab albis
121 vrſis † nomen habet. Cū quibus ad naues per glaciem & mare natantibus

tantibus nautis acerrima pugna fuit. Hyeme ingruente ac diem adimente diſcedunt, ſuccedentibus vulpibus, redeunt vere die redeunte. Adeo ſunt adipoſi, vt ab vno centum libræ Sebi expreſſæ ſint. Cutis quoq; vni detracta *13.* pedes longa fuit, *Thua. lib.* 117. *hiſt.* In Creta mons eſt Carina 9. M. ambitu intra quod ſpacium muſcæ non reperiuntur, natumq; ibi mel nuſquã attingunt. *Pli. lib.* 21. *cap.* 14. Sunt etiam inſulæ † equos non habentes vt illa *apud* 122
Curt. libr. 10. auro abundans equorum inops. In Æthiopico mari inſula eſt, in qua ſinguli equi talento permutantur. *Plin. lib.* 6. *c.* 31. Angliam plurimos equos alere affirmat *Ioh. Bot. de poten. princ. c.* 2. *Negat Auctor diſcur. Italicorum ab Honorio editorum.* In Iaua inſula Tubani equorum alendorũ ſtudioſiſſimi ſunt, quorum nemo alicuius exiſtimationis equum nõ alit. Equi ſunt ſtatura humili, pedes teneros ad curſum pernices habentes, *Thu. l.* 124. *hiſt.* Cuiuſmodi apud nos equi Danici in pretio habentur. In Scotia anates † ex 123
arboribus in mare decidentes naſcuntur. *Frideri. Tilem. in diſcurſ. philo. fol.* 279. ad experientiam prouocans. A qua tamen id commentum deſtitui & per nauigationes Batauorum detectũ *ſcribit Thua. d. li.* 117. Quorundã animalium † fœcunditas inſulis nomina 124
impoſuit. Ita Capraria, à caprarũ multitudine, columbaria à columbis, cunicularia à cuniculis dictæ. *Plin. lib.* 3. *cap.* 6. *Soli. c.* 10. De inſulis pſittacorum *v. Plin. lib.* 6. *c* 29. *in fi.* In inſulis aquilonaribus Tartariæ naſcuntur Grifalci in magna copia, qui inde ad magnum Chamum deferuntur, *Paul. Venet. libr.* 1. *c.* 61. Inſulæ à lupis maioris nomen habentes auium omnis generis multitudine ſcatent. ibi aſellorũ piſcatio cõmoda. Earum vna inter arbores dẽſiſſimas adeo mergis abundat, vt claſſis Gallica cadũ ouis † plenis 125
inde reportauerit. *Thua. lib.* 132. *hiſt.* In mari ſeptentrionali inſulæ ſunt oænæ, in quibus incolę ouis auiũ & auenis viuunt. *Plin lib.* 4. *c.* 13. Idẽ de Rheni inſulis quod ouis viuant, *ſcripſit Cæſar li.* 4. *de bell. Gall. vbi Glareanus* eam Selandiam eſſe putat. Nimirum propter fœcunditatẽ, qua aues illic vt & in inſulis deſertis nidificãt. *l.* 11. *de inſtru. lega.* De varietate ciborum † inſularium *vide Plin. li.* 3. *c.* 13. In 126
Araxe fluuio ſunt inſulę, quarũ incolæ ęſtate radicibus quibuſdã

Bibaga oſtreis † & conchilijs referta *Plin. lib. 6. cap. 21.* Qui cibus 132
quam fuerit apud Rom. in delicijs notum eſt *ex Plinio alijsq.* Co-
locaſitis inſula Æthiopiæ & in alto multæ, in quibus teſtudo plu-
rima. *Plin. d. lib. 6. cap. 29.* In inſula S. Helenæ montibus vbique
horrida apriſque frequente, teſtudines † ſunt tantæ magnitudi- 133
nis, vt pleræque 40. libris pendant. *Thuan. lib. 124. hiſt.* Prope in-
ſulam Mauriciam mare piſcibus abundat, in riuos ſalſos inſulæ
tanta copia excurrentibus, vt manibus caperentur, & haſtis cō-
foderentur, vnoquoque iactu tot capti ſunt, vt in complures di-
es ad victum vniuerſæ claſſi ſufficerent. Teſtudinum terreſtriũ
tanta moles, vt ſuper vnæ quatuor homines facile ad inceſſum e-
ius promouerentur, & in teſta vnius decem epulati ſint. *Thuan. d.
lib.* Sunt & belluæ † marinæ prope inſulas, *l. 44. de acq. rer. dom.* qua- 134
rum membra prægrandia, vt & oſſa gigantum Auguſtus Cæſar
inſulæ Capreis præfixit. *Suet. in Aug. cap. 72.* Præſertim balænas † 135
immanes reciprocans Oceanus in littore deſtituit, cum alias
nullis armis expugnari poſſent. De quarum aduentu qui maris
accolis vulgo mutationem aliquam portendere creditur, *Plin.
lib. 9. cap. 5. & 6. & libr. 9. c. 1.* vbi dicit eos à Gallis olim Phiſter id
eſt comeſtores piſcium appellatos. Vt hinc conijcere liceat,
Gallos olim Saxonico idiomate vſos. *Iuuen. ſat. 10.*

Quanto Delphinis Balæna Britannica maior &c.

Auſon. Eidyll. 9. de Moſell. vbi vide. De Cæte ædium magnitudine,
quæ ab illis nonnihil differunt *v. Scalig. ex 226. ſect. 4.* In inſulis vl-
tra Norwegiã ſunt venefici, qui potenti murmure verborum
grandia cæte in littora maris trahunt, *Adam. Brem. in hiſtor. Eccle.
c. 239* Longitudo beluæ eſt pedum † ſexagenum. Capitis duritia 136
pene ſilicis. Alicubi ex coſtis balænarum integræ contignatio-
nes ædium componuntur. Ac fuit vna coſtarum tanta, vt Mau-
rus camelo inſidens ſine offenſione, aut corporis flexu ſub eius
curuatura libere tranſmitteret. Erat enim pro poſte ac fornice
ad horti oſtium poſita. *Scalig. exerc. 104. ſect. 10.* Hanc tam im-
manem tamen beſtiam auis cornicis magnitudine prope inſulã
Zubuth hiantis os inſiliens ac ventriculum erodens extinguit.

Scal.exer.241.in pr. Et ſimile quid de crocodilo Nili ſcribitur cui ichneumon furtim per os irrumpens ventrem perforat. *Plin.lib. 8.cap.24. Strab.lib. 7. Marcell.lib.22. Ælian.lib.8.animal.24.* Hæc ſunt grandia cæte quæ inſulanis in cibum cedunt *Pſalm.74.v.14.* Quod de Indis prodidit *Cæl.Rhod.lib.18.cap.31.* Vt non mirum ſi craſſus hic cibus craſſiora quoque corpora & ingenia hominum
137 reddat *Iul.Bell.in* Hermet.*polit.fol.48.* Aliæ inſulæ ab vbertate† fructuum commendantur. In Chalica inſula Rhodiorum, locus quidam eſt in tantum fœcundus, vt ſuo tempore ſatum demetāt hordeum, ſublatumque protinus ſerant, & cum aliis fructibus
138 metant. *Plin.lib 17 cap.4.* De Cretæ,† quæ hodie Candia, fertilitate prouerbio dictum eſt, quidquid vſpiam prouenit, omnium optime in Creta ſe habere. *Cæl.Rhod.lib.18.cap.29.* In Cypro † o-
139 mnium fere fructuum feraci, meſſis eſt vere, pecudes per hyemē ruri paſcuntur, æſtate torrida domi reſident, *Bunt.lib.2.itiner.* Ea inſula tanta tamque multiplici fertilitate rerum omnium abundat, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus onerariam nauem è fundamento ædificet, omnibusque inſtru-
140 ctam armamentis mari committat. *Marcell.lib.* 14. De Samo † *Apulei.lib.2.florid.* Ager frumento piger, aratio irrita, fœcundior olиueto, nec vinitori nec oliuetori ſcalpitur. Ruratio omnis in ſurculo & ſarculo eſt, quorum prouentu magis fructuoſa eſt, quam frugifera. De eius tamen vbertate natum eſt prouerb.
141 quod in ea inſula Gallinæ lac edant. *Bunt.d.l.2.* In Gadibus † inſula Hiſpaniæ tanta eſt pabuli lætitia, vt pecudum ibi paſcentium lac ſerum non efficiat, neque ex eo caſeus fieri poſſit, niſi multa aqua admiſta. Quin & hoc traditur naſcentes in ea pecudes, niſi ſubinde ſanguinem exhaurias, intra 30. dies pinguedine ſuffocari. Quæ res poetis occaſionem fingendi de Geryonis armentis præbuiſſe videtur. *Strab.lib.3. Plin.lib.4.cap.22. Natal.Com.lib.7. myth.1.* Sed & in Islandiæ inſulis tanta graminis fertilitas, vt oues intra duas vel tres ſeptimanas pingueſcant. Eodemque modo vbertatem ſoli Zelandici ſaginando pecori commendat *Leuin. Lemn.lib.4.c.2.* Cui ne Friſia quidem, qua parte fœcundior eſt,

multum

multum cedit. Moluccarum † inſularum felicitatē, quæ pretio- 142
ſiſſimas ſpecies gignit, tangit *Bodin.6.de* Rep 2.n.650. Iauæ vberta-
tem *Scalig.exer.140.ſed plenius deſcribit Thuan.lib.117.124.& 132.hiſt.*
Præ cæteris celebrantur inſulæ † Fortunatæ, quaſi eo nomine 143
magnum quid promittatur. *De quibus Heſiod.ἐν ἔργοις.*

Hic habitant expers curarum pectus habentes
Felices animæ.

P*laut.in Trinum.* Sicut Fortunatarum memorant inſulas. Quo
cuncti qui ætatem ſuam egerunt caſte conueniant &c. *Horat.in
epod.od.6.* Hæc petimus arua, diuites & inſulas. Quæque carent
ventis & ſolibus &c. Easque reuera eſſe credit *Palinge.in libra.*
Cum tamen Plinius fateatur, rem eſſe intra famam vocabuli.
Quod & Turnebus confirmat lib.14.aduerſ.21. Certe ſi tales eſſent,
quales Silenus deſcripſit, *referente Æliano & ex eo Cæl.* Rhod. *libr.
17.c.vlt.* iure meritoque venerandæ dicerentur. *Vide Muret.libr.
5.vario.1 Simon. Maiol.lib.1.dier.canic.14 Natal.Com.lib.3.myth.19.*
Illæ in Atlantico mari ad ſimilitudinem ita dictæ, quod pomo
rum omnis generis abundent *Plin.lib.6.cap.32.* In Taprobana † 144
inſula mira rerum omnium abundantia eſt, non fruges à terra,
non animalia ad victum & vſum humanum deſunt. In ea naſci-
tur arbor Triſtis dicta, noctu innumeris floribus aſpectu læta,
qui mox exorto ſole marcidi concidunt. *Thuan.lib.132.hiſtor.* In
inſulis rubri maris naſcuntur arbores † rubræ, ſimiles illis ex Bra- 145
ſilia. Quædam etiam ſubter aqua. P*lin.lib.16.cap.14. Bunting.lib.1.
itiner.* Cotinuſa inde dicta, quod Cotinis arboribus abundet.
Cæl. R*hod.lib.12.cap.19.* Ita celebrantur Cyprus arbor *à Plin.lib.12.
cap.24.* harundo Cypria *li.24.c.11.* Laurus Delphica & Cyprica,
quæ in Corſica olim non fuit. P*lin.lib.15.cap.30.* cupreſſus Creti-
ca, *Plin.lib.24.d.c.11.* mala Cotonea ex Creta *Plin.libr.15.cap.11.* &c.
In Taprobana inſula Thal arbor appellatur, cuius è ramo inciſo
ſuauis ad bibendum † ſuccus diſtillat. In inſula Paloam ex Oriz. 146
ignis vi deſtillata, longe validiore ſapore, quam quod fit è palma
vinum. *Scalig.exerc.87.* In inſula Mauritia arbores tanta denſitate
ſuccre-

ſuccreſcunt, vt per eam aditus non pateat. Inter alias ſunt palmites, quarum nodo reſecto medulla ſuauiſſima eſitantibus eruitur, ad purgandum ventrem vtilis. Folia palmæ arboris tantæ ſunt granditatis, vt vnicum ad tegendum hominem contra imbres ſufficiat. Truncus autem ſi perterebretur, tubulo inforamen immiſſo, ſuccus copioſus ex vulnere fluit, guſtu vino Hiſpanico non abſimilis, ſed vltra biduum aſſeruatus aceſcit. *Thuan.*
147 *lib.124.hiſtor.* Proferunt & † inſulæ vina generoſiſſima. *De quibus Virg.2.Georg.*

Non eadem arboribus pendent vindemia noſtris,
Quam Methimnæo crapit de palmite Lesbos,
Sunt Thaſiæ vites, ſunt & Mareotides albæ &c.

Lesbium vinum ſua ſponte mare ſapere ſcribit *Plin.libr.14.c.7.* quod tamen Ariſtoteles Rhodio præferebat, *apud Gell.lib.13.c.5.* Hoc enim vltimum facit *Cæl.Rhod.libr.13.c.11.* Et Virgil. videtur menſis ſecundis tribuere. Quod nobis rubrum dicitur. *Buntin. lib.1.itiner.* Omnium præſtantiſſimum eſt Chium ſiue nigrum. *Cæl.Rhod.lib.26.c.vlt.Plin.d.c.9.* quod Lucilius ideo Dyneſten appellauit. *Cæl.lib.27.c.8. Et Horat.2 ſat.8.* vt maris expers commendat eo quod nulla aqua marina, vt Græco, illi miſceretur. *Turne. lib.20.cap.22.* Ideo amator Plautinus *in Curcul. A.1.S.1.* anui merobibæ Chium affert. Hodie ex Creta apportatur & maluaticum nobis dicitur. *Cæl. Rhod.d.libr.13.c.11. & libr.28.c.vlt.Bunt.d.libr.2.* Vinum quoque Siculum commendat *Mart.13.ep.105.* Vinum Balearicum *Plin.li.14 c.6.* Vinum Lemnium *ex Hom.Iliad.7. in §.Inſt.de empt.vend.* Naxus inſula à vinearum fertilitate Dionyſia dicta. *Plin.lib.8.c.11.Cæl. Rhod.lib.22.c.3.* in qua etiam fons fuit vino fluens, *ſup.n.119.Reinec.p.2.ſyntagm.fol.237.* Et Cyclopum inſulas commendat *Homer.Odyſſ.1.* quod triticum ordeum & vites ſua ſponte proferant. Contra Samus vino caret. *Reine.in ſynt. p.2.fol.311 Bunt d.lib 2.* Vt & pleręque inſulæ ſeptentrionales. Niſi in inſula Winlandia, ita dicta quod vites ibi naſcantur *Adam Brem.in hiſtor. Eccleſ.c.* Neque enim in locis frigidis vinum naſcitur

tur

tur, niſi ad ripam Danubii, *Alex. ab Alex. lib. 4. gen. dier. 9. in pr.* Pertinet huc nauis vinaria, quæ vina fert ex inſulis *l. 21. §. 5. & ibi Goth. de furt.* Ira etiam in inſulis quibusdam † mel non naſci putatur, 148
propter frigiditatem. Quod tamen in ſeptentrionalibus fallere oſtendit *Iul. Bell. in* Hermet. *polit. f.* 17. Melite optimo melle abundat, *Bunt. lib. 2. itiner.* In Ponto Samiorum gens cum ceram in tributo Romanis præſtet, mel (quoniam exitiale eſt) non vendit. *Pli. li. 21. c. 13.* Ita & myrrha optima in inſulis naſcitur, de thure dubitatur. *Plin. lib. 12. c. 15. & 17.* Maſtix Chia & Cypria, *d. c. 17.* In oleis ſolum maxime cœlumque differt. Miſcentur ſapores & alius
† alio placere cogitur. Miſcentur & cœli terræque tractus. *Plin.* 149
lib. 15. c. 26. vide eundem libr. 16. *cap.* 18. *c.* 32. *& paſſ.* In Delo vnguen-
tum laudatiſſimum prouenit, *Plin. lib.* 13. *c.* 1. Sed & frumentum † 150
optimum in inſulis naſcitur. Quales Sicilia † & Sardinia, *de quibus* 151
Lucan. lib. 3.

> Vtraque frugiferis eſt inſula nobilis aruis.
> Nec plus Heſperiam longinquis meſſibus vllæ,
> Nec Romana magis complerunt horrea terræ.

Cic. pro L. Manil. his etiam Africam addit, atque hæc tria frumentaria præſidia Reip. vocat. Idem Siciliam horreum P. R. appellat, Cato cellam penuariam Reip. *Coraſ. in l. 2. §. capta deinde 32. de orig. iur.* Decimam enim tritici, quæ erat 800. Millium modiorum cottannis ſoluebat. *Cicer. Verri. 8.* Vbi etiam frumentum omnium primo natum volunt, *Nat. Comes lib. 5. myth.* 14. vbique per omnes fere menſes anni flores eſſe conſueuerunt, *idem Nata lib.*
3. c. 16. prope fin. In tritico † principatum tenuit Bœotia, deinde Sici- 152
cilia, mox Africa. *Plin. libr. 18. c. 7.* Et Africum optimum dicitur *in l ſi is qui, 50. §. 1. mand. l. 75. §. 2. de V. O.* Sed Theophraſtus lib. 8. hiſt. 4. Siculum grauiſſimum eſſe teſtatur, eo tamen grauius Bœoticum, vel eo argumento, quod athletæ, cum vix in Bœotia tres ſemiſextarios conſumerent, Athenis plus quam quinq; eſitabãt. Idẽ ſcribit in Eubæa genus quoddã diebus 40. quam ſatum eſt grandeſcere & matureſcere, firmum ponderoſum, nec vt trimeſtria leue, parũ furfuroſum, vt propterea famulis præbeant, *Leu.*

Digitized by Google

*Lem.li.4.c.2.*triticũ nullibi gentium candidius aut magis pōdero-
153 ſum reperiri,quam †in Zelandia. Sed & in Iaua tritici plurimũ naſcitur. *Scal.ex.*140. Amyli inuentio Chio inſulæ debetur,& laudatiſſimum inde appellatũ eſt,quod ſine mola fiat.Poſt Chiũ maxime laudatur Creticum. *Plin.d.c.*7. Miſy ſiue Ceraunium Mitylenis in Lesbo non naſcitur,niſi exundatione fluminum inuecto ſemine ab Tiaris.*Plin.lib.19.c.3.*In Madura inſula frumenti & orizæ feraciſſima,pingue terræ vber perpetuis exundationibus molleſcit,vt eam araturi bubuli aut homines vix genu tenus aqua extent.*Thuan.lib.124.hiſtor.*In Neſide Campaniæ inſula A-
154 ſparagis ſponte nata optima.*Plin.lib.19.cap* 8. Fabaria †inſula ſeptentrionalis Oceani à fabis dicta. *Pl.li.18.c.12.*In inſula S.Thomæ ſingulis menſibus arundines ferunt.*Scal.exer.164.* A metallis
155 quoq; †inſulæ commendantur.Præſertim Indiarum inſulæ,*de quibus Munſt.lib.5.coſmogr.Bunting.lib.1.itiner.&c.*In quas etiã Salomon Rex claſſem eo nomine ablegauit *ſup.cap.25.n.92.* Ex qui-
156 bus aliquot †earumq; miracula cenſentur *Paul Venet.li.3.* vt Iaua maior & minor,quarum vna *8.* regna continet, Necura, Angania,Seila,Maſna Scoira &c.Itẽ Ziprangi,veteribus Chryſe, ho-
157 die quibuſdam eſt Iapan in alto mari ſita,vbi aurum †in maxima eſt copia, *Paul.Venet. libr.3.cap.2.* Iaponiæ tres ſunt inſulæ, de quibus *Thuan.libr.81.hiſtor.* Extra oſtium Indi inſulæ Chryſe & Argyre fertiles metallis. Vt aliqui tradiderint aureum argenteumq; illis ſolum eſſe,*Plin.li.6.ca.21.*Quo fortean alludit *Plaut. in Bacchid.Act.2.Sc vlt.*ſoccis habet auro ſuppactũ ſolum. Et referri huc poſſunt flumina aurifera,*de quibus ſup.c.18.nu.43.& c.12.n.67.* Item gemmifera vt Ganges,*Plin.lib.33.c.13 Virg.2.Georg.*

Nec pulcer Ganges atque auro turbidus Hermus.

Ita in inſula Carthagena flumen eſt auro ſcatens. *Maiol.lib.1.dier.canic.11.*De aurariis Roman.*dictum cap.11.num.32.*De Saxonicis *P.Heig.1.q.13.n.13.*vbi eas etiam orientalibus præfert. *Adde Alex.ab Alex.lib.4.dier.can.9.*In Siphno inſula maris Ægæi aurariæ & argenteriæ locupletiſſimæ fuerunt,vnde decima pars pecuniæ redactæ apud Delphos in Theſaurum reponebatur,*Herod.lib.3.* In

Rhodo

Digitized by Google

Rhodo † tanta auri copia, vt Pindarus hic aurum pluere finxerit. 157
Bunting.lib.2.Itin. In Demoneſa inſula cæruleum metallum reperitur, & Chryſocolla ad auri venas pulcerrima, oculiſque medicandis cum primis vtilis. Sed & æs natans ibi eſt. Foſſores metalli eius viſu redduntur acutiſſimo, & ſi palpebris forte careant tũ 158
naſcuntur, *Ariſt.in mirab.auſcul.fol.*1090. Caſſiterides † Græcis dictæ à fertilitate plumbi. *Plin.lib.4.c.22.& lib.7.c.56.* In inſula Bricti candidum plumbum prouenit. Ad quam Britanni vitilibus nauigiis corio circumdatis nauigant. *Plin.lib.4.c.16.* In Ilua inſula Italiæ metalla effoſſa renaſcuntur. *Plin.lib.14.cap.34.* Addit Varro naſci ibi ferrum, ſed in ſtructuram redigi non poſſe, niſi tranſuectum in Populoniam Thuſciæ ciuitatem. Vnde ferriferacem Iluam vocat. *Solin.c.10.Virg.10.Æn.*

Inſula inexhauſtis Chalybum generoſa metallis.

Quale marmor & lapis renaſcens eſt alicubi in Gallia, *teſte ICto in l.7.§.13.ſolut.matr.* In Cypro ferrum prouenit, quod in minuta fruſta conciſum ſeritur, deinde aqua perfuſum augetur, ſurgitq; vt colligi queat. *Ariſt.in mirab.auſcult.fol.*1088. In Mela inſula feſſunt effoſſas terræ cauernas, alia ſuccreſcente humo rurſus compleri. *Ariſtot.d.lo.* Ita Cypri † ærarias deſcribit *Plin.lib.11.c.* 159
36.Strab.lib.8.Ouid.10.metam.7. fœcundam Amathunta metallis. Neſcio an eædem ſunt fodinæ Cypriæ, *de quibus VVeſembec.vol.2.conſ.*60. Contra Corſicam vt rerum harum inopem deſcribit *Senec.in Conſol.ad Helu.cap.9.* Non pretioſus his lapis cæditur, non auri argentique venæ eruuntur. Pertinent huc metalli fodinæ omnis generis, *de quibus eſt in l.9.§.2.l.13.§.5.de vſufr.* Vt Gypſenſia in inſula Ægypti, *Cuiac.8.obſ.* 27. Proconneſia in Proconneſo Sporadum inſula, in Propontide, *quorum meminit Iuſtin.in N.22.cap.vlt.l.vlt.C.de pœn.Goth.in l.8.§.4.de pœn. Panciroi.in comment.ad N.V.Imp.cap.*102. Item † lapidicinæ vt Latomiæ in Sicilia, *l.1.§.* 160
fin.de aleat.l.9.ex quibus cauſſ.maio. Goth.ind.l.8.§.9. De pœn. Breuhaein l. inter publica. de V.S. Plaut. in Latomiis malim

 æta-

Digitized by Google

118 qua nullum non animal †abſumitur, incertis de cauſis, *Plin. li. 6. c. 23.* Quam tamen fabulam eſſe Nearchus comperit ſui experimento. *Strab libr. 15. Meminit Solin. cap. 67. Q. Curt. libr. 10. de reb. geſt. Alex. prope fin.* In Taurica Cherſoneſo inſula eſt Leuce Achilli ſacra, in qua homines non pernoctant. *Marcell. lib. 22.* Ita Britannia lupos non agnoſcit. *Plin. lib. 10. cap. 29.* Noctuarum genus in Creta inſula nō eſt, & ſi qua inuecta ſit, emoritur. Rhodus aquilā non habet. Perdices non tranſuolant Bœotiæ fines in Attica, nec vlla auis in Ponto inſula, qua ſepultus eſt Achilles, ſacratam eius ædem. Rationem quærit, ſed non inuenit *Plin. d. c. 29.* Quid eſt illud, inquit, vnius generis ſaluti aduerſum, quæue iſta naturæ inuidia? Aut qui terrarum dicati auibus termini? &c. In eadem inſula Achillis auis Erodion frequens. *Cœl. Rhod. lib. 14. cap. 4.* In inſula Æga, vndi maris Ægæi nomen Neptuni ſacra, nemo dormire poteſt. Atlantes in Africa nil ſomniant. *Herod. lib. 4. Cœl. Rho. lib. 30. c. 9. in fi.* Sygaros inſulam canes non intrant, expoſitique in
119 littore errando moriuntur. *Plin. lib. 6. cap. 28.* Contra †Canaria inſula à canum abundantia nomen ſortita eſt. Gaulios & Galata in mari circa Africam terra ſcorpiones necat. Baulearis & Ebuſitana ſerpentes *Plin. lib. 5. c. 7. & lib. 35. cap. vlt. Addit Soli. c. 38.* neque
120 ſerpentes in ea naſci, neque viuere inuectas. Contra Colubraria fæta eſt anguibus, ideo infeſta omnibus, niſi Ebuſitanā terrā inferentibus. *Plin. lib. 3. cap. 5. Soli. ca. 32.* Eadem Ebuſus cuniculos nō gignit, populantes Balearium meſſes. *Plin. & Solin. dd. lo.* Sardinia eſt abſque ſerpentibus, ſed habet ſolifugum animal perexiguū ita noxium, vt ſuper ſedentibus peſtem faciat. *Solin. cap. 11.* In Sicilia ſtagnum aliquod eſt ſerpentibus noxium. *Solin. cap. 12.* In inſula Augia nullus vermis perdurat *Munſter. lib. 3. Cosmog.* In Cephalenia non bibunt capræ ſingulis diebus, ſed ad flantem aurā cōuerſæ, hianteſq; hauſto vēto reficiuntur. In Seripho ranæ ſunt mutæ, quæ ſi alio transferuntur, canere incipiunt. *Ari. in mirab. auſcult.* 1048. E Gyaro inſula mures aliquando incolas expulerunt *Plin. li. 3. c. 57. ſup. ca. 21. n. 7.* In mari glaciali inſula quædam ab albis
121 vrſis †nomen habet. Cū quibus ad naues per glaciem & mare natantibus

tantibus nautis acerrima pugna fuit. Hyeme ingruente ac diem adimente diſcedunt, ſuccedentibus vulpibus, redeunt vere die redeunte. Adeo ſunt adipoſi, vt ab vno centum libræ Sebi expreſſæ ſint. Cutis quoq; vni detracta 13. pedes longa fuit, *Thua. lib.* 117. *hiſt.* In Creta mons eſt Carina 9. M. ambitu intra quod ſpacium muſcæ non reperiuntur, natumq; ibi mel nuſquã attingunt. *Pli. lib.* 21. *cap.* 14. Sunt etiam inſulæ † equos non habentes vt illa *apud* 122
Curt. libr. 10. auro abundans equorum inops. In Æthiopico mari inſula eſt, in qua ſinguli equi talento permutantur. *Plin. lib.* 6. *c.* 31. Angliam plurimos equos alere affirmat *Ioh. Bot. de poten. princ. c.* 2. *Negat Auctor diſcur. Italicorum ab Honorio editorum.* In Iaua inſula Tubani equorum alendorũ ſtudioſiſſimi ſunt, quorum nemo alicuius exiſtimationis equum nõ alit. Equi ſunt ſtatura humili, pedes teneros ad curſum pernices habentes, *Thu. l.* 124. *hiſt.* Cuiuſmodi apud nos equi Danici in pretio habentur. In Scotia anates † ex 123
arboribus in mare decidentes naſcuntur. *Frideri. Tilem. in diſcurſ. philo. fol.* 279. ad experientiam prouocans. A qua tamen id commentum deſtitui & per nauigationes Batauotum detectũ *ſcribit Thua. d. li.* 117. Quorundã animalium † fœcunditas inſulis nomina 124
impoſuit. Ita Capraria, à caprarũ multitudine, columbaria à columbis, cunicularia à cuniculis dictæ. *Plin. lib.* 3. *cap.* 6. *Soli. c.* 10. De inſulis pſittacorum *v. Plin. lib.* 6. *c.* 29. *in fi.* In inſulis aquilonaribus Tartariæ naſcuntur Grifalci in magna copia, qui inde ad magnum Chamum deferuntur, *Paul. Venet. libr.* 1. *c.* 61. Inſulæ à lupis maioris nomen habentes auium omnis generis multitudine ſcatent. Ibi aſellorũ piſcatio cõmoda. Earum vna inter arbores dẽſiſſimas adeo mergis abundat, vt claſſis Gallica cadũ ouis † plenis 125
inde reportauerit. *Thua. lib.* 132. *hiſt.* In mari ſeptentrionali inſulæ ſunt oænæ, in quibus incolę ouis auiũ & auenis viuunt. *Plin lib.* 4. *c.* 13. Idẽ de Rheni inſulis quod ouis viuant, *ſcripſit Cæſar li.* 4. *de bell. Gall. vbi Glareanus* eam Selandiam eſſe putat. Nimirum propter fœcunditatẽ, qua aues illic vt & in inſulis deſertis nidificãt. *l.* 11. *de inſtru. lega.* De varietate ciborum † inſularium *vide Plin. li.* 3. *c.* 13. In 126
Araxe fluuio ſunt inſulę, quarũ incolæ ęſtate radicibus quibuſdã

veſcuntur, frugibus in hyemem repoſitis. Maxime delectantur fructu aliquo, qui iactus in ignem odore ſuo circumquaque conſidentes non minus, quam alios vinum inebriat *Herod. libr.* 1. Cui non abſimilis videtur herba exotica, quam Belgæ Taback dicunt.
127 Præcipuus cibus inſulanorum eſt † piſcium, adeo vt in India Oritæ nullum alium cognitum habeant, quam piſcium, quos vnguibus diſſectos ſole torrent, atque ita ex his panem faciunt. *Pli. lib. 7. c. 2.* En ſimile quid de Babyloniis habet *Herod. d. lib* 1. Sed &
128 Islandi aliique inſulani piſces † indurant, & alicubi pro pane vtũtur. *Pompon. Mela: lib.* 1. *fol (mihi)* 61. *Petr: Berth: lib. 3. comment. in Ber-*
129 *ga.* Quo genere Daniæ † regnum præ cæteris abundat, vt legatus aliquando in concertatione legatorum de cuiuſque præeminẽtia, ſponſionem obtulerit: Si ex vnius Regis etiam potentiſſimi bonis & ditionibus diuenditis compareẽtur lignea vaſcula, poſſe omnia & ſingula Regem Daniæ vno tempore tribus generibus piſcium implere: *Ionas Kolding in deſcript: Daniæ p. 2.* Eoque pertinet munus Chriſtiani primi, qui Pontifici Rom. tria hæc, halec, ſalpam & pelles Hermelinas obtulit. *Chron. Oldenb. part: 3. cap. 2.* De hac regione *Arnold. Lubec: lib. 3. Chron: Slau. 5.* Omnibus
130 diuitijs abundant Dani propter † piſcationem quæ quotannis in Schonia exercetur. Ad quam omnium circumquaque nationum negotiatores properantes, aurum & argentum & cætera pretioſa illuc deferunt &c: *Adde Sim: Maiol. lib. 1. dier. can: 9.* De Friſiæ inſulis *Emm. in deſcript. chorog: in fin.* Inſulani ex naufragijs fere victitant, & tenui prouentu pecudum, fere alium quæſtum
131 ignorant. De piſcum † diuerſitate *Plin. libr. 32: cap. 2:* Ad Pelen inſulam & Clazomenæ amari ſunt piſces. Contra ad ſcopulum Siciliæ & Leptin Africæ. Rurſus ita ſalſi, vt poſſint ſalſamenta exiſtimari, circa Cephaleniam, Ampelon, Paron & Deli petras. In portu ejusdem inſulæ dulces. Quam differentiam pabulo conſtare non eſt dubium. *Plin. ibid.* Prope Hiſpaniolam piſces ſunt cicures. *Maiol. lib. 1. dier. canic. 9.* Prope Helenæ inſulam halecum volantium nubes conſpiciuntur: *Thuan. lib.* 117. De Halecum captura ad inſulam maris Balthici *vide Scalig. ex. 226. sect. 2.*

Biba-

Digitized by Google

Bibaga oſtreis † & conchilijs referta *Plin.lib.6.cap.21.* Qui cibus 132
quam fuerit apud Rom. in delicijs notum eſt *ex Plinio aliisq.* Co-
locaſitis inſula Æthiopiæ & in alto multæ, in quibus teſtudo plu-
rima. *Plin.d.lib.6.cap.29.* In inſula S. Helenæ montibus vbique
horrida apriſque frequente, teſtudines † ſunt tantæ magnitudi- 133
nis, vt pleræque 40. libris pendant. *Thuan.lib.124.hiſt.* Prope in-
ſulam Mauriciam mare piſcibus abundat, in riuos ſalſos inſulæ
tanta copia excurrentibus, vt manibus caperentur, & haſtis cõ-
foderentur, vnoquoque iactu tot capti ſunt, vt in complures di-
es ad victum vniuerſæ claſſi ſufficerent. Teſtudinum terreſtriũ
tanta moles, vt ſuper vna quatuor homines facile ad inceſſum e-
ius promouerentur, & in teſta vnius decem epulati ſint. *Thuan.d.*
lib. Sunt & belluæ † marinæ prope inſulas, *l.44. de acq. rer. dom.* qua- 134
rum membra prægrandia, vt & oſſa gigantum Auguſtus Cæſar
inſulæ Capreis præfixit. *Suet. in Aug. cap.72.* Præſertim balænas † 135
immanes reciprocans Oceanus in littore deſtituit, cum alias
nullis armis expugnari poſſent. De quarum aduentu qui maris
accolis vulgo mutationem aliquam portendere creditur, *Plin.*
lib.9. cap.5. & 6. & libr.9. c.1. vbi dicit eos à Gallis olim Phiſeter id
eſt comeſtores piſcium appellatos. Vt hinc conijcere liceat,
Gallos olim Saxonico idiomate vſos. *Iuuen. ſat.10.*

Quanto Delphinis Balæna Britannica maior &c.

Auſon. Eidyll.9. de Moſell. vbi vide. De Cæte ædium magnitudine,
quæ ab illis nonnihil differunt *v. Scalig. ex 226. ſect.4.* In inſulis vl-
tra Norwegiã ſunt venefici, qui potenti murmure verborum
grandia cæte in littora maris trahunt, *Adam. Brem. in hiſtor. Eccle.*
c.239 Longitudo beluæ eſt pedum † ſexagenum. Capitis duritia 136
pene ſilicis. Alicubi ex coſtis balænarum integræ contignatio-
nes ædium componuntur. Ac fuit vna coſtarum tanta, vt Mau-
rus camelo inſidens ſine offenſione, aut corporis flexu ſub eius
curuatura libere tranſmitteret. Erat enim pro poſte ac fornice
ad horti oſtium poſita. *Scalig. exerc. 104. ſect.10.* Hanc tam im-
manem tamen beſtiam auis cornicis magnitudine prope inſulã
Zubuth hiantis os inſiliens ac ventriculum erodens extinguit.

Digitized by Google

Scal.exer.241.in pr. Et ſimile quid de crocodilo Nili ſcribitur cui
ichneumon furtim per os irrumpens ventrem perforat. *Plin.lib.*
8.cap.24. Strab.lib. 7. Marcell.lib.22. Ælian.lib.8.animal.24. Hæc
ſunt grandia cæte quæ inſulanis in cibum cedunt *Pſalm.74.v.14.*
Quod de Indis prodidit *Cæl.Rhod.lib.18.cap.31.* Vt non mirum ſi
craſſus hic cibus craſſiora quoque corpora & ingenia hominum
137 reddat *Iul.Bell.in* Hermet.*polit.fol.48.* Aliæ inſulæ ab vbertate†
fructuum commendantur, In Chalica inſula Rhodiorum, locus
quidam eſt in tantum fœcundus, vt ſuo tempore ſatum demetãt
hordeum, ſublatumque protinus ſerant, & cum aliis fructibus
138 metant. P*lin.lib 17 cap.*4. De Cretæ,† quæ hodie Candia, fertili-
tate prouerbio dictum eſt, quidquid vſpiam prouenit, omnium
optime in Creta ſe habere. *Cæl.*R*hod.lib.18.cap.29.* In Cypro † o-
139 mnium fere fructuum feraci, meſſis eſt vere, pecudes per hyemẽ
ruri paſcuntur, æſtate torrida domi reſident. *Bunt.lib.2.itiner.* Ea
inſula tanta tamque multiplici fertilitate rerum omnium ab-
undat, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus
onerariam nauem è fundamento ædificet, omnibusque inſtru-
140 ctam armamentis mari committat. *Marcell.lib.* 14. De Samo †
Apulei.lib.2.florid. Ager frumento piger, aratio irrita, fœcundior
oliueto, nec vinitori nec oliuetori ſcalpitur. Ruratio omnis in
ſurculo & ſarculo eſt, quorum prouentu magis fructuoſa eſt,
quam frugifera. De eius tamen vbertate natum eſt prouerb.
141 quod in ea inſula Gallinæ lac edant, *Bunt.d.l.2.* In Gadibus † inſu-
la Hiſpaniæ tanta eſt pabuli lætitia, vt pecudum ibi paſcentium
lac ſerum non efficiat, neque ex eo caſeus fieri poſſit, niſi multa
aqua admiſta. Quin & hoc traditur naſcentes in ea pecudes, ni-
ſi ſubinde ſanguinem exhaurias, intra 30. dies pinguedine ſuffo-
cari. Quæ res poetis occaſionem fingendi de Geryonis armentis
præbuiſſe videtur. *Strab.lib.*3. P*lin.lib.4.cap.22.Natal.Com.lib.7.*
myth.1. Sed & in Iſlandiæ inſulis tanta graminis fertilitas, vt oues
intra duas vel tres ſeptimanas pingueſcant. Eodemque modo v-
bertatem ſoli Zelandici ſaginando pecori commendat *Leuin.*
Lemn.lib.4.c.2. Cui ne Friſia quidem, qua parte fœcundior eſt,
multum

Digitized by Google

multum cedit. Moluccarum †inſularum felicitatē, quæ pretio- 142
ſiſſimas ſpecies gignit, tangit *Bodin.6.de* Rep *2.n.650.* Iauæ vberta-
tem *Scalig.exer.140.ſed plenius deſcribit Thuan lib.* 117.124. *&* 132. *hiſt.*
Præ cæteris celebrantur inſulæ † Fortunatæ, quaſi eo nomine 143
magnum quid promittatur. *De quibus Heſiod.* ἐν ἔργοις.

Hic habitant expers curarum pectus habentes
Felices animæ.

Plaut.in Trinum. Sicut Fortunatarum memorant inſulas. Quo cuncti qui ætatem ſuam egerunt caſte conueniant &c. *Horat.in epod.od.6.* Hæc petimus arua, diuites & inſulas. Quæque carent ventis & ſolibus &c. Easque reuera eſſe credit *Falinge.in libra.* Cum tamen Plinius fateatur, rem eſſe intra famam vocabuli. *Quod & Turnebus confirmat lib.14.aduerſ.21.* Certe ſi tales eſſent, quales Silenus deſcripſit, *referente Æliano & ex eo Cæl.* Rhod. *libr.17.c.vlt.* iure meritoque venerandæ dicerentur. *Vide Muret.libr.5.vario.1 Simon. Maiol.l.b.1.dier.canic.14 Natal.Com.lib.3.myth.19.* Illæ in Atlantico mari ad ſimilitudinem ita dictæ, quod pomo-
rum omnis generis abundent *Plin.lib.6.cap.32.* In Taprobana† 144
inſula mira rerum omnium abundantia eſt, non fruges à terra, non animalia ad victum & vſum humanum deſunt. In ea naſcitur arbor Triſtis dicta, noctu innumeris floribus aſpectu læta, qui mox exorto ſole marcidi concidunt. *Thuan.lib.132.hiſtor.* In
inſulis rubri maris naſcuntur arbores†rubræ, ſimiles illis ex Bra-
ſilia. Quædam etiam ſubter aqua. P*lin.lib.16 cap.*14. *Bunting.lib.1.* 145
itiner. Cotinuſa inde dicta, quod Cotinis arboribus abundet. *Cæl.* R*hod.lib.12.cap.19.* Ita celebrantur Cyprus arbor *à Plin.lib.12.cap.24.* harundo Cypria *li.24.c.*11 Laurus Delphica & Cyprica, quæ in Corſica olim non fuit. P*lin.lib.*15.*cap.*30. cupreſſus Cretica, *Plin.lib.24.d.c.*11. mala Cotonea ex Creta *Plin.libr.15.cap.*11. &c. In Taprobana inſula Thal arbor appellatur, cuius è ramo inciſo
ſuauis ad bibendum † ſuccus diſtillat. In inſula Paloam ex Oriz. 146
ignis vi deſtillata, longe validiore ſapore, quam quod fit è palma vinum. *Scalig.exerc.* 87. In inſula Mauritia arbores tanta denſitate

ſuccre-

ſuccreſcunt, vt per eam aditus non pateat. Inter alias ſunt palmites, quarum nodo reſecto medulla ſuauiſſima eſitantibus eruitur, ad purgandum ventrem vtilis. Folia palmæ arboris tantæ ſunt granditatis, vt vnicum ad tegendum hominem contra imbres ſufficiat. Truncus autem ſi pertere bretur, tubulo inforamen immiſſo, ſuccus copioſus ex vulnere fluit, guſtu vino Hiſpanico non abſimilis, ſed vltra biduum aſſeruatus aceſcit. *Thuan.*
147 *lib.* 124. *hiſtor.* Proferunt & † inſulæ vina generoſiſſima. *De quibus Virg.* 2. *Georg.*

Non eadem arboribus pendent vindemia noſtris,
Quam Methimnæo crapit de palmite Lesbos,
Sunt Thaſiæ, vites, ſunt & Mareotides albæ &c.

Lesbium vinum ſua ſponte mare ſapere ſcribit *Plin. libr.* 14. *c.* 7. quod tamen Ariſtoteles Rhodio præferebat, *apud Gell. lib.* 13. *c.* 5. Hoc enim vltimum facit *Cæl.* R*hod. libr.* 13. *c.* 11. Et Virgil. videtur menſis ſecundis tribuere. Quod nobis rubrum dicitur. *Buntin. lib.* 1. *itiner.* Omnium præſtantiſſimum eſt Chium ſiue nigrum. *Cæl.* R*hod. lib.* 26. *c. vlt. Plin. d. c.* 9. quod Lucilius ideo Dyneſten appellauit. *Cæl. lib.* 27. *c.* 8. *Et Horat.* 2 *ſat.* 8. vt maris expers commendat eo quod nulla aqua marina, vt Græco, illi miſceretur. *Turne. lib.* 20. *cap.* 22. Ideo amator Plautinus *in Curcul. A.* 1. *S.* 1. anui merob bæ Chium affert. Hodie ex Creta apportatur & maluaticum nobis dicitur, *Cæl.* R*hod. d. libr.* 13. *c.* 11. *& libr.* 28. *c. vlt. Bunt. d. libr.* 2. Vinum quoque Siculum commendat *Mart.* 13. *ep.* 105. Vinum Balearicum *Plin. li.* 14 *c.* 6. Vinum Lemnium *ex Hom. Iliad.* 7. *in* §. *Inſt. de empt. vend.* Naxus inſula à vinearum fertilitate Dionyſia dicta. *Plin. lib.* 8. *c.* 11. *Cæl.* R*hod. lib.* 22. *c.* 3. in qua etiam fons fuit vino fluens, *ſup. n.* 110. *Reinec. p.* 2. *ſyntagm. fol.* 237. Et Cyclopum inſulas commendat *Homer. Odyſſ.* 1. quod triticum ordeum & vites ſua ſponte proferant. Contra Samus vino caret. R*einc. in ſynt. p.* 2. *fol.* 311 *Bunt d. lib* 2. Vt & plereque inſulæ ſeptentrionales. Niſi in inſula Winlandia, ita dicta quod vites ibi naſcantur *Adam Brem. in hiſtor. Eccleſ. c.* Neque enim in locis frigidis vinum naſcitur

tur, niſi ad ripam Danubii, *Alex. ab Alex. lib. 4. gen. dier. 9. in fr.* Pertinet huc nauis vinaria, quæ vina fert ex inſulis *l. 21. §. 5. & ibi Goth. de furt.* Ita etiam in inſulis quibuſdam † mel non naſci putatur, 148
propter frigiditatem. Quod tamen in ſeptentrionalibus fallere oſtendit *Iul. Bell. in Hermet. polit. f. 17.* Melite optimo melle abundat, *Bunt. lib. 2. itiner.* In Ponto Samiorum gens cum ceram in tributo Romanis præſtet, mel (quoniam exitiale eſt) non vendit. *Pli. li. 21. c. 13.* Ita & myrrha optima in inſulis naſcitur, de thure dubitatur. *Plin. lib. 12. c. 15. & 17.* Maſtix Chia & Cypria, *d. c. 17.* In oleis ſolum maxime cœlumque differt. Miſcentur ſapores & alius
† alio placere cogitur. Miſcentur & cœli terræque tractus. *Plin.* 149
lib. 15. c. 26. vide eundem libr. 16. cap. 18. c. 32. & paſſ. In Delo vnguentum laudatiſſimum prouenit. *Plin. lib. 13. c. 1.* Sed & frumentum † 150
optimum in inſulis naſcitur. Quales Sicilia † & Sardinia, *de quibus* 151
Lucan. lib. 3.

> Vtraque frugiferis eſt inſula nobilis aruis.
> Nec plus Heſperiam longinquis meſſibus vllæ,
> Nec Romana magis complerunt horrea terræ.

Cic. pro L. Manil. his etiam Africam addit, atque hæc tria frumentaria præſidia Reip. vocat. Idem Siciliam horreum P. R. appellat, Cato cellam penuariam Reip. *Coraſ. in l. 2. §. capta deinde 32. de orig. iur.* Decimam enim tritici, quæ erat 800. Millium modiorum cottannis ſoluebat. *Cicer. Verri. 8.* vbi etiam frumentum omnium primo natum volunt. *Nat. Comes lib. 5. myth.* 14. vbique per omnes fere menſes anni flores eſſe conſueuerunt, *idem Nata lib.*
3. c. 16. prope fin. In tritico † principatum tenuit Bœotia, deinde Sici- 152
cilia, mox Africa. *Plin. libr. 18. c. 7.* Et Africum optimum dicitur *in l. ſi is qui, 50. §. 1. mand. l. 75. §. 2. de V. O.* Sed Theophraſtus lib. 8. hiſt. 4. Siculum grauiſſimum eſſe teſtatur, eo tamen grauius Bœoticum, vel eo argumento, quod athletæ, cum vix in Bœotia tres ſemiſextarios conſumerent, Athenis plus quam quinq; eſitabãt. Idẽ ſcribit in Eubæa genus quoddã diebus 40. quam ſatum eſt grandeſcere & matureſcere, firmum ponderoſum, nec vt trimeſtria leue, parũ furfuroſum, vt propterea famulis præbeant. *Leu.*

Digitized by Google

Rhodo † tánta auri copia, vt Pindarus hic aurum pluere finxerit. 157
Bunting.lib.2.Itin. In Demoneſa inſula cæruleum metallum repe-
ritur, & Chryſocolla ad auri venas pulcerrima, oculiſque medi-
candis cum primis vtilis. Sed & æs natans ibi eſt. Foſſores metal-
li eius viſu redduntur acuriſſimo, & ſi palpebris forte careant tũ 158
naſcuntur, *Ariſt.in mirab.auſcul.fol.*1090. Caſſiterides † Græcis di-
ctæ à fertilitate plumbi. *Plin.lib.4.c.22.& lib.7.c.86.* In inſula Bri-
cti candidum plumbum prouenit. Ad quam Britanni vitilibus
nauigiis corio circumdatis nauigant. *Plin.lib.4.c.16.* In Ilua inſu-
la Italiæ metalla effoſſa renaſcuntur. *Plin.lib.14.cap.34.* Addit
Varro naſci ibi ferrum, ſed in ſtructuram redigi non poſſe, niſi
tranſuectum in Populoniam Thuſciæ ciuitatem. Vnde ferrife-
racem Iluam vocat. *Solin.c.10.Virg.10.Æn.*

Inſula inexhauſtis Chalybum generoſa metallis.

Quale marmor & lapis renaſcens eſt alicubi in Gallia, *teſte ICto
in l.7.§.13.ſolut.matr.* In Cypro ferrum prouenit, quod in minuta
fruſta conciſum ſeritur, deinde aqua perfuſum augetur, ſurgitq;
vt colligi queat. *Ariſt.in mirab.auſcult.fol.*1088. In Mela inſula fe-
ſunt effoſſas terræ cauernas, alia ſuccreſcente humo rurſus
compleri. *Ariſtot.d.lo.* Ita Cypri † ærarias deſcribit *Plin.lib.11.c.* 159
*36.Strab.lib.8.Ouid.10.metam.*7. fœcundam Amathunta metallis.
Neſcio an eædem ſunt fodinæ Cypriæ, *de quibus VVeſembec. vol.2.
conſ.*60. Contra Corſicam vt rerum harum inopem deſcribit *Se-
nec.in Conſol.ad Helu.cap.9.* Non pretioſus his lapis cæditur, non
auri argentique venæ eruuntur. Pertinent huc metalli fodinæ
omnis generis, *de quibus eſt in l.9.§.2.l.13.§.5.de vſufr.* Vt Gypſenſia
in inſula Ægypti, *Cuiac.8.obſ.*27. Proconneſia in Proconneſo
Sporadum inſula, in Propontide, *quorum meminit Iuſtin.in N.22.
cap.vlt.l.vlt.C.de pœn.Goth.in l.8.§.4.de pœn. Pancirol.in comment.ad
N.V.Imp.cap.*102. Item † lapidicinæ vt Latomiæ in Sicilia, *l.1.§.* 160
*fin.de aleat.l.9.ex quibus cauſſ.maio. Goth.in d.l.8.§.9. De pœn.
Breuhæ in l. inter publica. de V.S. Plaut.* in Latomiis malim

Digitized by Google

ætatem degere. Stipteriæ, *in l.3. in fi. de reb. eor. qui ſub tut.* Cotoriæ
ac cretifodinæ, in Creta, *l.13. l.15. de publica. Plin. li.* 18. *c.* 28. vbi Cre-
ticas tranſmarinaſque cotes vocat, *Idem libr. 35. c. 7. & 17.* placue-
runt ante alias Naxiæ Cotes in Cypro inſula genitæ. In quas cō-
163 demnati †ſimpliciter in metalla condemnari dicebantur. *De
quibus ſup. cap. 16. nu. 44.* Nitrea inſula à Nitro inuento dicta eſt,
164 *Comment. ad Solin. lib. 1.* Ormutium inſula ſinus Perſici tota ſale †
ſcatet, fluitque perpetuo, atque in montes coagulatur. *Solin. cap.
37. Simile quid refert Goth. ad l. 7. §. 13. ſolut. matr.* Inſulæ Electrides in
oſtio Padi ad mare Adriaticum ita dicta, quod Electro abundent.
Fabulam eius rei *vide apud Ouid. 2. metam.* 4.

Inde fluunt lacrymæ, ſtillataque Sole rigeſcunt:
De ramis electra nouis &c.

Natal. Com. lib. 6. mytho. 1. Sed falſi ſunt quicunque electrum
vel ſuccinum Eridano, ſiue Pado adſcripſerunt, quod in inſulis
ſeptentrionalibus Oceani fluctibus aduectum gigni, indeque ad
alias regiones mitti teſtatur† *Plin. lib. 30. nat. hiſt. 2. & 3. Idq; recte de-
fen—it P. Berth. lib. 1. Commen.* 2. Germani veteres Gleſſum dixerunt
à vi ri ſimilitudine, quod etiamnum Glas dicitur. Vnde in-
ſula à Romanis Gleſſaria appellata eſt. *Plin. d. lo. Tacit. de mori. Ger.
in fi.* Quæ fortè â hodie eſt Sudaw littoris Prutenici inſula: ſicuti
ipſum electrum lingua Saxonica Barnſtein ab ignis luciditate
165 vocatur *ſup. cap. 11. v. 35.* Sed & gemmæ & lapides †pretioſi non
ſolum in littoribus inueniuntur, *l. 3. de R. D. §. 15. Inſt. eod.* ſed etiam
in inſulis quibuſdam naſcuntur. Corſica Catochitem lapidem
gignit, *Solin. c.* 10. quem Græci Baceen vocant. *Iſid. lib. 15. orig.* Sici-
lia Achetem, *Solin. cap.* 12. In mari meridionali Indiæ eſt quædam
inſula, quæ vocatur Celan ſiue Zeilan, in qua reperiuntur lapi-
des, qui vocantur Rubini & Saphiri. *Hayton de India cap. 6.* Qui ta-
men in eo labitur, quod hanc inſulam veteribus Taprobanen
dictam putat; cum communis ſit opinio, hanc Summatriam eſſe.
In Iaua inſula ſmaragdi excellentiſſimi, gemmæ aliæ multæ, au-
rum & æs permultum. *Scalig. exerc.* 140. Ex mari inſulæ Bornæi ca-
piuntur conchæ margaritiferæ, quarum vnius caro pependit

pondo

pondo 47. Vniones ex illis oui gallinacei magnitudine. In regia corona quoſdam æquare anſerinum ouum memoriæ proditum eſt. *Scalig. exer. 228. ſect. 11.* Innumeræ ſunt deliciæ aliæ quę ex inſulis afferuntur. Quatum quaſdam etiam Rom. notas perſtringit *Gell. lib. 7. ca. 16.* De variis † aromatum ſpeciebus, quæ ex inſulis 166
apportantur, conſule Belgarum relationes. In Iaua minore piperis tanta copia eſt, vt terram piperis † Rex inſulæ eam vocarit. 167
Quod circa Bantamam vrbem copioſe arbores lupuli modo aſcendit, & oblongum per racemos creſcit, ita vt vna vua ſæpe ducenta grana emittat: *Thuan. lib. 117. hiſtor.* Ibidem nucis myriſticæ libera à Batauis ſeſqui denatio emta eſt. *Thuan. d. lo.* Ternates inſula, vt aromatum & Cariophyllorum, quorum vndecim libræ, pro vna octona regali væneunt, ferax: ita eſculentarum rerum valde ſterilis. Ex arbore enim indigena detruncata & contuſa panem farinamque conficiunt. *Thuan. lib. 124. hiſtor.* Quædam etiam ad inſularum arcana phyſica pertinent in remediis olim habita. Ita cocco Gnidio in pane deuorato vis præſentanea ineſt contra cicutam. *Plin. lib. 27. c. 9.* Terra Lemnia, quæ & ſigillata dicitur, cum vino ſumta vermes necat & venenum eiicit. *Cæl. Rho. lib. 23. cap. 29. Nata. Comes lib. 2. myth. 6.* Capræ Creticæ ſagittis percuſſæ dictamnũ quærunt; cuius paſtu tela è corpore eijciunt. *Ari. in mirab. auſcult. fol. 1048.* Quædam etiam ad ſuperſtitionem † magis quam religionem faciunt. In Diomedæa inſula Hadriæ templum religione ſacrum ab auibus magnis & roſtratis obſidetur in circulum qui Græcos accedentes patiuntur, barbaros inuolãt confectosque vulneribus interimunt. Eo quod in hac aues Diomedis ſocii mutati finguntur, *Ariſt. in mirab. fol. 1092. Natal. libr. 7. myth. 5.* Alia ſuperſtitioſa inſularum Mahumetana ſecta infectarũ pete ex nauigationibus Belgicis, *apud Thua. lib. 117. 124. 134. hiſtor. Adde ſup. cap. 10. nu. 8.* Quod ſi hodie quædam ex ſupradictis aliter ſe habet, memineris quid de viciſſitudine rerum omnium temporisque efficacia dictum ſit, *c. 29. n. 16.* Multa enim quæ olim obtinuerunt, poſtea defecerunt, *Cæl. Rhod. lib. 8. c. 16.* Ac confirmatur his quoque exemplis cõmerciorum neceſſitas, defenſa à 168

 nobis

169 nobis *cap.25.n 63.* Non enim omnis fert omnia tellus. Sed cuiq; † ſua peculiaria dona conceſſit Deus, ne qua ab altera deſpiceretur. P*lin.lib.16.cap.33. Virg.l. Georg.*

India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi. &c.

Et Valer. Flaccus.

Mellis honos Torinos ditat, ſua mulctra Satarchen.

Iaxametas venatus alit &c. Quos verſus Virg. referens *Sene. epiſt. 87,* iſta in regiones deſcripta ſunt, inquit, vt neceſſarium morta-
170 libus eſſe inter ipſos † commercium, ſi inuicem alius ab alio aliquid peteret, *l.1. de contr. emt,* paucæ enim inſulæ ſimiles ſunt illis
171 *de quibus* P*li.li.6.c.28.* quod ſint † ditiſſimæ, vt apud quas maximæ Roman. Parthorumque opes ſubſidant, vendentibus, quæ è mari aut ſyluis accipiunt, nihil inuicem redimentibus. Vnde fit, vt pro pretioſis mercibus alicubi abundantibus viliſſimæ importatæ permutentur *arg.l.3. de eo quod cert. lo. §.2. Inſt. de em. v end.* De ſeptentrionalibus *ſcribit Adam. Brem. cap.227.* quod pro laneis indumentis, † quæ non Paldones (Palten/alte Lumpen) dicimus, illi of-
172 ferunt tam pretioſos martures. Ita Arabes cum pretioſiſſima thura in Ægyptum deferant, referunt tantum vitra, P*lin. lib. 12, c.19.* Et Bataui in inſula S. Laurentii, vbi ſtagnum in maximo pretio habetur, ſex oues, quarum ſingulæ caudæ 40. libris pendebāt pro vno cochleari ſtanneo permutarunt, *Thuan. lib.11. hiſt.* Multo
173 plura ſunt eius generis † mirabilia, calamoque noſtro imperuia.

Quæ qui ſcire velit, Libyci velit æquoris idem
Diſcere, quam multæ Zephyro turbentur arenæ &c.

Virg.2. Georg. Itaque D. Pauli epiphonemate *ad Rom. 11. v.33.*
174 ὦ βάθος † πλούτου καὶ σοφίας, καὶ γνώσεως Θεοῦ, hunc noſtrum laborem claudentes, cætera te, amice lector, ad Simonis Maioli Dies caniculares, aliasque nauigationum Indicarum relationes ampliſſimas ablegamus.

FINIS.

TABVLA GENERALIS INSVLARVM totius orbis, Ex Eliæ Reuſneri Iſagog. hiſt. fol. 13.

- **INSVLÆ**
  - **Oceani**
    - *Septentrionalis: Caſſiterides, Hybernia, Britannia (cuius vrbes, Cantuaria, Londinum, Eboracum) Scotia, Orcades, Hemades Thule, Scandia.*
    - *Orientalis: Ziprangi, Cingirina, Iaua maior & minor, Sandur, Candur, Necura, Angama,* Peutam *& Seylam.*
    - *Auſtralis: Iona, Taprobana, Scoyra, Magdagaſcar, Zanzibar*
    - *Occidui: Dorcades* H*eſperides, Fortunatæ, America, Parias, Iſabella, Spangnola, Gades.*
  - **maris mediterranei**
    - **maiores**
      - Corſica *cuius*
        - *vrbes: Centurium, Matiſa, Mariana, Paluma, Aleria*
        - *Promontoria: Granianum,* R*hium.*
      - Sardinia *cuius*
        - *vrbes: Tabula, Olbia, Caralis, Nora, Vleſipolis*
        - P*romontoria: Columbarium* H*ermæum.*
      - Sicilia *cuius*
        - *vrbes: Meſſana, Taurominium Cartana, Leontium, Siracuſa, Agrigentum, Entella, Drepanum, Panormus, Alontium, Hybla.*
        - *Fons: Arethuſa.*
        - *Montes: Cratus, Eryx, Ætna*
        - *Fluuius, Hymera*
        - *Promontoria: Pelorum, Pachinum, Lilibæum*
      - Creta *cuius*
        - *vrbes: Cydon' Minoa, Cortina, Lyctus, Lycaſtus.*
        - *montes: Idæus, Dictæus.*
        - *promontoria: Cyſamum, Drepanum, Zephyrium Samonium, Criumetopon.*
      - Cyprus *cuius*
        - *vrbes: Callinuſa, Salamis, Amathus, Paphus.*
        - *promontoria: Phrurium,* P*edalium*
      - Eubæa *cuius*
        - *vrbes: Edepſus, Erethria, Chalcis.*
        - *promontoria Cænæum, Gereſtum, Capharæum.*
        - *Et iuxta Euripus mare.*
      - Lesbus *cuius*
        - *vrbes: Methymna, Ereſſus, Pyrrha*
        - *promontorium: Sutrium.*
    - **minores v. fol. seq.**

Digitized by Google

Inſulæ minores in mari

- Iberico
  - *Pityuſæ, Baleares, Stœchades, Capraria, Gorgones*
  - *Ilua, Phanaſia.*
- Tyrrheno
  - *Pontia, Pandatoria, Prochyta, Pytechuſa, Strongyle*
  - *Sirenum inſula.*
- Siculo
  - *Æolia*
  - *Epheſtiades*
    - *Ericuſa, Hiera, Phœnicuſa, Enonymos*
    - *Didyme, Lypara, Ægina, Vulcania.*
- Adriatico
  - *Apſorrhus, Curricta, Scardona, Diomedea, Trugurium*
  - *Pharia, Melegna.*
- Ionio
  - *Corcyra, Cephalenia, Dulichium, Ithaca, Echinades,*
  - *Zacynthus, Strophades, Theganuſa, & circa Tenarum*
  - *Cythera & Salamis.*
- Myrtoo Sporades
  - *Melos, Olearos, Chaton, Ios, Thera, Gyaros*
  - *Hippuris, Dionyſa, Syrnos, Pathmos, Chalcia,*
  - *Icaria, Pinaria, Niſyros, Lebynthos, Calydne Aſine.*
- Agæo
  - *Cyclades*
    - *Sicinus, Cythnus, Siphnus, Seriphus, Rhene, Parus*
    - *Thenus, Myconus, Naxus, Delus, Andrus,*
  - *Sciatus, Pæparetus, Scopelus, Scyrus, Lemnus, Thaſſus,*
  - *Samothrace, Imbrus; Tenedus, Chius, Samos, Cos.*
  - *Item Carpathus, Rhodus, Chelidonia.*
- Ægyptio
  - *Pharos, Pædonia, Mermex*
  - *Locophagites, Lercinna.*
- *Propontide, Proconneſus.*
- *Euxino: Symphlegades, Leuce, Boryſthenes, Alopecia.*
- *Caſpio: Hellades. Talge.*

Perfectiorem tabulam ex hodiernis tabulis Coſmographicis colligere, tuæ induſtriæ, lector permittitur.

Deſcri-

DESCRIPTIO INSVLARVM EX IOHAN. HONTERI RVDIMENT. COSMOgraph. libr. 3. prope fin.

NVnc locus, Oceani quæ ſunt à Gadibus vſque
Auroram, & totum qua circumplectitur orbem
Nereus, æquoreis ambitas dicere terras
Fluctibus: Extremo terrarum fine coluntur
Caſſiteri venæ celebres grauiore metallo.
At procul Hybernis ſuccedunt Anglica regna,
Littoribus Scotiæ coniuncta, ſed Anglia primam
Londinum, & claras per littora continet vrbes.
Orchades hinc multæ numerantur, & vltima Thule:
Atque in ſeceſſu proprio Selandia tellus.
Vlterior Scythicus boreali frigore pontus
Horret inacceſſus glacie denſiſque pruinis.
Multæ autem terræ Solis redeuntis ad ortus,
Vndique laudatis habitantur in æquore campis:
Sed vix nomen habent, peregrinis verſibus aptum.
Taprobaneque orbis medium ſortita receſſum,
Lucibus æquatis depreſſos conſpicit axes,
Hanc circum Oceano variarum altrice ferarum,
Quin & Erythæo plures memorantur in alto.
Gorgonis hinc ſedes, & inhoſpita tecta Meduſæ
Heſperio tractu ſurgunt: mox arua beata,
Et Fortunatæ ſparſo ſine ſemine terræ.
Eſt etiam vlterius non viſa prioribus annis
Inſula, diues opum, cultuque immanis agreſti,
Quam lucri ſtudium, rerumque cupido nouarum

Digitized by Google

Prima ſub extremo conſpexit ſole cadente.
Illa tamen valeant, iam non propiora ſequuntur,
Herculeoque freto poſitis vtrinque columnis,
Intermedia fluunt per ſparſas æquora terras,
Exſtantesque vagos campos mirantur in vndis.
In primis Ophiuſa mari conſurgit Ibero,
Cumque Ebuſitanis Balearica regna colonis
Atque aliæ plures paſſim ſine honore iacentes.
At breuibus ſpacijs deſpectat Corſica tellus
Littora Sardiniæ: Tyrrhenum deinde per æquor
Pontia cum Prochyta, Capreæ, Planaſia moxque
Scylla ferox canibus, ſimul & Zanclea Charybdis,
Auſoniæ Siculæque tenent confinia terræ.
Inde Pithecuſæ, Lipara & Vulcania, poſt quas
Strongyle, & innumeræ penitus viſuntur in alto
Inſulæ: ante alias ſed enim præſtantior olim
Cyclopum Cererisque domus Trinacria montes
Finibus extremis diuerſa per æquora fundit,
Cumque Peloriade Lilyben, vaſtumque Pachynum,
Interius celebrem flammis viuacibus Ætnam,
Atque Erycis Templum, & claras amplectitur vrbes,
Meſſanam, Catinam, ſimul & Megarenſia rura,
Cumque Syracuſis Drepanum, notamque Panormum,
Tauromenon, Camerinam, Agraganta, Leontion, Hyblam.
Sunt etiam Adriaco Diomedis nomine dictæ.
Et quas Ionium late circumfluit æquor,
Phæacum ſedes Corcyra, & littus Echinæ.
Inſula mox Cephalenorum & nemoroſa Zazynthus,
Illuſtriſque Ithaca & Strophades, quas dira Celæno
Harpyæque aliæ quondam tenuiſſe feruntur.
Hinc Theganuſa iacet, Venerique dicata Cythera,
Inſuper & Salamis, propiorque Ægina, ſed intus
Myrtoum Sporades fluctu circumſonat æquor
Niſyron, Olearon, Theram, Meloncque rotundam,

Syron

Syron & Hippurim,Patmon,viridemque Donyſam:
Inde Lebynthon & Icariam,ſparſaſque per altum
Cycladas,albentemque Paron,planamque Scriphon,
Mox Delon Mycone celſa,Gyaroque reuinctam,
Florentemque Cythnon,Sicynon,ſacramque Lyæo
Naxon,& hinc Siphnon,& Renen,mox Tenon & Andron.
Separat Aoniis procul hinc Euripus ab oris
Euboicas vrbes,Chalcin,niueamque Caryſton,
Ceneique iugum,infidumque Caphareanautis.
Adde tot Ægæo diſtinctas æquore terras,
Sciathon & nitidis lætam Peparethon oliuis,
Tum Scopelon,Scyrum,& Vulcani mœnia Lemnum,
Threiciamque Samum,Tenedon,mox Chion, & Imbron.
Et Mytilenæam,ſpacioſo littore Lesbon,
Iunoniſque domum,ſed & Aſtypaleia rura,
Carpathiique maris Rhodiorum & Apollinis vrbes,
Lindon,Ialyſonque ſimul,veteremque Camiron.
Illuſtrant etiam Creten Hecatompolin vrbes,
Lyctus & hinc Gnoſus,Cydon,Gortina,Lycaſtus,
Atque aliæ, quarum vix nomina nota ſuperſunt.
Ida Iouis cunæ , & Dictæi culmina montis,
Hiſque Samonion adiunges, Criumque Metopon.
Iſſicus inde ſinus Cypri complectitur vrbes.
Cum Salamine Paphum,grauidamque Amathunta metallis.
Sed quid nota ſequor? multæ ſine lege iacentes
Inſulæ Oceano in magno,medioque profundo,
Partim homini cultæ,partim deſerta ferarum
Paſcua,neglectis pelagi clauduntur in oris.
Quædam iam celebres,olim ſine nomine terræ,
Multarum,nec honor priſcus,neque nomen habetur.
Sed libet hoc portu feſſas ſubducere naues.

Hactenus Honterus.

Ænigma.

CVM mihi ſint hoſtes ex omni parte nocentes,
Et minor & tantas rideo ſola minas.
Cottidie demant membrum, tamen integra perſto;.
Pro tota minima eſt pars mihi quæ remanet.
Nando ſequor, ſed non fugientem attingo ſororem,
Si forte attingam, deſinit eſſe ſoror.

F I N I S.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM ET SENTENTIARVM MAXIME MEMORABILIVM, QVAE HOC *opere continentur.*

A.

ABſentia breuis non attenditur. 36
Acceſſionis nomen ambiguum. 391
Acceſſio ſpecialis. ibid.
Acceſſio quando cedat principali. 295
Acceſſio acceſſionis eſſe nequit. 393
Acceſſorium etiam pretioſius cedit ſuo principali. 395
Acceſſorium à ſuo principali inſeparabile. 396
Accreſcendi ius etiam in inuitum operatur. 243
Achelous fluuius in alluuionem pronus. 76
Acquiſitio iuris gentium titulum non exigit. 99
Actio finium regundorum quando præſcribatur, 374
Actionum neceſſitas: 465
Actio a tæligenda. 468
Actiones vel perſonales, vel reales. 468
Actiones ex contractu circa inſulas. 468
Reales pertinent ad poſſeſſorium, vel petitorium. 469
Actio fin. reg. an ſit natiua vel datiua. 473
Cum rei vind. cumulatur. 473
Actus poſſeſſorii noſtro nomine exerceri debent. 100
Adamus qua in regione creatus. 265
Adiudicatio in diuiſione inſulæ obtinet. 225
Aduocatorum ampla ſtipendia: Medicorum ampliora. 6
Ædes Roman. vrbium inſtar. 82
Ædificans in alterius territorio, eius iuriſdictioni ſubiicitur. 285
Ædificatio modus acquirendi iuſtiſſimus. 276
Ædificatum in publico quando publicum fiat. 280
Ædificiorum forma ſubinde apud Romanos mutata. 24
Ædificatum ad ædificantem pertinere debet. 277
Ædificium cedit ſolo. 280
Ædificium trahit ad ſe ſolum. 282
Ædificare ad cœlum vſque cuiuis licet 88
Aer & aqua omnibus communis. 126
Aeris proprietas reſtricta. 126
Ægyptus Senatoribus Romanis interdicta. 319

Digitized by Google

Æſtimatio rerum pro diuerſitate locorum varia. 32
Æſtum & exceſſum maris captare. 345
Æſtuaria maris inſulam faciunt. 78
Æſtus & receſſus maris. 35
Aggeres inundationi oppoſiti. 433
Ægypti munitio. 434
Aggeres Rheno impoſiti. 434
Viarum vſum præſtant. 435
Aggerum eruptorum pœna. 437
Agrorum latitudo facilitatem partiendi præbet. 217
Agrimenſores tres iurati adhibendi. 221
Agrimenſorum authoritas. 224
Agrimenſores iuxta formam artis procedentes innoxii. 225
Agri frons recta quæ. 235
Obliqua. 235
Agri occupatorii. 308
Agri limitati acceſſiones non recipiunt 419
Vnde dicti ibid.
Ager decumanus 420
Ager occupatorius occupanti relictus. 421
Agri exſiccati in emphyteuſin conceſſi. 441
Alexandria peninſula. 91
Alienatio in caſu neceſſitatis admittitur. 361
Alienationis nomine non continetur ſubinfeudatio. 360
Allodialia feudo coniuncta, quando feudalia fiant. 400
Alluuionis proprietas non pertinet ad vſufructuarium. 414
Alluuio raro ſine damno alterius procedit. 243
Alluuio modus acquirendi iuſtiſſimus 243
Etiam ignorantibus accedit. 243
Comparatur iuri accreſcendi. ibid.
Alluuionis poſſeſſio ſine noua apprehenſione non acquiritur. 265
Alluuionis incrementum difficulter probatur. 262
Alluuionis incrementum etiam in foro conſcientiæ retineri poteſt. 244
Cauſa efficiens. 245
Vnde dicta. ibid.
Alluuionis ius reale. 254
Alluuionis marinæ incrementum ad regalia pertinet. 254
In Italia marinæ infrequentes. 255
Alluuio non eſt modus dominii amittendi. 459
Ciuitatibus maritimis maxime noxia. 459
Alluuionis ius in infinitum competit. 337
Alluuio difficilis probationis. 144
Alluuionis cauſa formalis. 249
Alluuio per partes procedit. 249
Altwaſſerim Rhein. 39
Alueus maris vadoſi citius, quam fluminis exſiccatur. 78
Alueus cedit flumini. 130
Alueus fluminis æſtate æſtimandus. 259
Alueus ad regalia pertinet, ſiue aqua plenus, ſiue vacuus. 130
Aluei mutatio vniuerſalis. 178
Aluei mutatio quando fiat. ib.

INDEX.

Alueus fluminis fictione continenti iungitur. 112
Alueus facto hominis mutatus pro violento habetur. 179
Alueus excreſcens fluminis nomen omittit. 39
Amazones. 528
Ambedere quid. ib.
America quomodo inuenta. 268
America multas inſulas continet. 46
Amiſſio vel vniuerſalis, vel particularis 451
Fit vel impetu, vel paulatim. ibid.
Amiſſio dominii ingrata. 445
Eſt vel iuris, vel facti. 446
Amſterodamum metropolis Hollandiæ. 92
Anchora in ſummis montibus inuenta 460
Anima principium motus. 246
Animus ſibi habendi ad inuentionem requiritur. 267
Animalia quomodo poſt diluuium in inſulas peruenerunt. 267
Animaliū mores in quibuſdam inſulis. 530
Angiportus quid. 25
Anſeaticæ ciuitates vnde dictæ. 21
Antinomiæ an ſint in Iure ciuili. 279
Aqua inſulæ perpetua eſſe debet. 35
Aqua in oſtiis fluuiorum corrupta. 57
Aqua ſequitur naturam aluei. 127
Aquæ & ignis interdictio. 198
Aquæ ductus per alluuionem nō mutatur. 179
Aquæductus publici Romæ crebri 35
Æqualitas in omni diuiſione ſeruanda. 231
Aquilegiorum authoritas. 143
Aquilegiorum depoſitioni non creditur, parte aduerſa non citata. 145
Æquiuoci diſtinctio ſummæ neceſſaria. 18
Apprehenſio vel ad poſſeſſionem vel ad proprietatem pertinet. 303
Apprehenſio corporalis alterum inuentionis requiſitum. 268
Apprehenſio continentis quando ad inſulam extendatur. 314
Arabiæ diſtantia ab Ægypto. 167
Arabia & Ægyptus an inſulæ. 45
Arcana circa inſulas late conſiderata examinantur per num. aliqq. 335
Arcana publica qualia. 335
Arcanum præueniendi hoſtes. 306
Arcana circa procurationem incrementorum. 216
Arena in mari copioſior, quam in flumine. 253
Arena proprie quid notet. 22
Arena potiſſima operis pars. 280
Arragoniæ reges vaſalli Pontificis. 365
Artificum variæ differentiæ. 4
Artifici in ſua arte credendum. 143
Artium cognitio à quibus requiratur. 8
Earum aduocatus imperitus eſſe nō debet. ibid.
Aſphaltites lacus Iudææ. 513
Attentata lite pendente an reuocanda. 146
Attentata ſunt probanda. 146
Attentata non reuocantur, niſi poſt appellationem facta. 147
Athlantis inſula hodie America. 58
Atlantis inſula an ſit America. 453
Auaritia mater omnium malorum. 5

Aucu-

Aucupium & venatio olim cuius conceſſa. 127
Augmentum vel naturale, vel artificiale. 399
Auguſti Cæſ. arcanum. 199
Auium diuerſitas. 531

B

Baccharaci vrbis etymologia. 34
Batanus ſinus marinus. 88
Baleares Africæ inſulæ. 189
Balthicum mare. 45
Barbari quinam. 523
Bato etiam regalia habere poteſt. 157
Bataui craſſi. 521
Batauorum libertas apud Romanos. 193
Batauia Rheni inſula. 58
Belgarum mores. 521
Belli ſumptus refundendi. 328
Belli iuſta cauſa quænam. 321
Belluæ marinæ. 533
Bona vacantia pertinent ad regalia. 130
Bona publica non debent fieri priuata. 126
Boſphorus quid. 50

C

Cameræ Imperialis, eiuſque Aſſeſſorum laus & authoritas. 138
Campus Martius iuris publici. 116
Canum inſula. 530
Capta in bello fiunt capientium. 220
Caſtella prædonum licite deiiciuntur. 343
Caſus fortuiti à nemine præſtantur. 449
Iis nemo reſiſtere poteſt. ibid.
Caſus inſulæ præoccupatæ. 306
Caſus impoſſibilis ſæpe præſupponitur. 88
Cauſidicinæ vituperia. 5
Caſus fortuitus, fatum, neceſſitas Synonyma. 65
Caſus fortuiti definitio. 81
Caſus inſolitus non attenditur. 73
Caſuum fortuitorum duo genera. 81
Carpius nauigii genus. 483
Chami M. regnum. 61
Chaſma cœli & terræ. 450
Cherroneſi nobiliores quinque. 49
Circumnauigatio probat inſulam. 140
Ciuitate conceſſa tacite conceduntur pertinentiæ. 369
Ciuitatis nota an ab epiſcopo dependeat. 193
Ciuitas etiam regalia habere poteſt. 157
Ciuitas deſtructa an ius priſtinum recuperet. 462
Clauium traditio ſignum poſſeſſionis. 367
Clauſuræ, cluſæ. 152
Comites Oldenburgici S. R. Imperii architecti. 436
Comitis Friſiæ orientalis ius circa inſulas. 133
Comitia in inſula celebrare. 336
Commerciorum neceſſitas. 142
Commercium quid. ib.
in Communione nemo inuitus retinetur. 221
Communio parit diſcordiam. 219

Commu-

INDEX.

Commune à ſingulis negligitur. 219
Communia olim multa fuere, quæ hodie priuata facta. 219
Communio rerum iure primæuo obtinuit. 216
Conditio an ſit poſſibilis in facto conſiſtit. 88
Conditio impoſsibilis pro non adiecta habetur. 87
Confines qui. 218
Confluentia Germaniæ vrbs. 58
Confuſio & interitus rei æquiparatur. 119
Conſuetudo conſentiens iuri feudali. derogat iuri ciuili. 144
Conſuetudo auferens vicinis inſulas rationabilis. 123
Conſuetudo circa regalia multa poteſt 123
Conſuetudo iuri ciuili derogat. 122
Conſuetudo ab allegante probanda. 142
Conſuetudo maritima obſeruanda. 491
Continens quid. 43
Continentia cauſæ quid operetur. 52
Continentia v bis Romæ. 44
Conſtitutio Adolphi Imp. de Inſulis. 150
Cretenſes mendaces. 522
Cumulatio actuum plurium ad victoriam profic t. 140
Cuniculorum captura. 133
Cyclades vnde dictæ. 69
Cyprus à Romanis occupata. 109
Cyprus & Creta inſulæ magnæ. 59
Cyprus Roman. prouincia. 188

D

Danici regni i ſulæ. 47
Daniæ regnum ex multis inſulis conſtat. 160
Danubius fluuius turbidus. 249
Decrementum repeti nequit. 243
Delus Cycladum media. 69
Delus olim mobilis. 513
Delus & Rhodus inſulæ fortunatæ. 81
Dentes Cetini ad regalia Regis Daniæ pertinent. 128
Deportationis pœna olim Romanis frequens. 197
Vnde dicta. ibid.
qualis pœna fuerit. ibid.
Deportatio æterna. ibid.
oſtraciſmo Græcorum ſimilis. ib.
Deportationis abuſus. 198
Depoſitio dubia contra producentem interpretanda. 146
Deportare in inſulam. 337
Deportatio extra prouinciam præſidis non valet. 207
Deportatis vires ſubtractæ. 199
Deportatis naues habere prohibitum. 200
Iis ſpes reſtitutionis relicta. 200
Deportati occiſi. ib.
Deportatio morte miſerior. ib.
Deportati quæ amitterent. 201
Deportatorum exempla. 203
Deportationis pœna paulatim abrogata. 209
Detruſio in monaſterium. 209
Deus ſuprema cauſa omnium. 61
Deus pro caſu fortuito. 65
Diæta duplex. 166
Diluuiorum variorum effectus. 72

Inſulæ minores in mari

- Iberico
  - *Pityuſa, Baleares, Stœchades, Capraria, Gorgones*
  - *Ilua, Phanaſia.*
- Tyrrheno
  - *Pontia, Pandatoria, Prochyta, Pytechuſa, Strongyle*
  - *Sirenum inſula.*
- Siculo
  - *Æolia*
  - *Epheſtiades*
    - *Ericuſa, Hiera, Phœnicuſa, Enonymos*
    - *Didyme, Lypara, Ægina, Vulcania.*
- Adriatico
  - *Apſorrhus, Curricta, Scardona, Diomedea, Tragurium*
  - *Pharia, Melegna.*
- Ionio
  - *Corcyra, Cephalenia, Dulichium, Ithaca, Echinades,*
  - *Zacynthus, Strophades, Theganuſa, & circa Tenarum*
  - *Cythera & Salamis.*
- Myrtoo Sporades
  - *Melos, Olearos, Chaton, Ios, Thera, Gyaros*
  - *Hippuris, Dionyſa, Syrnos, Pathmos, Chalcia,*
  - *Icaria, Pinaria, Niſyros, Lebynthos, Calydne A-ſine.*
- Agæo
  - *Cyclades*
    - *Sicinus, Cythnus, Siphnus, Seriphus, Rhene, Parus*
    - *Thenus, Myconus, Naxus, Delus, Andrus,*
  - *Sciatus, Peparetus, Scopelus, Scyrus, Lemnus, Thaſſus,*
  - *Samothrace, Imbrus, Tenedus, Chius, Samos, Cos.*
  - *Item Carpathus, Rhodus, Chelidonia.*
- Ægyptio
  - *Pharos, Pædonia, Mermex*
  - *Locophagites, Lercinna.*
- *Propontide, Proconneſus.*
- *Euxino: Symphlegades, Leuce, Boryſthenes, Alopecia.*
- *Caſpio: Hellades. Talge.*

Perfectiorem tabulam ex hodiernis tabulis Coſmographicis colligere, tuæ induſtriæ, lector permittitur.

Deſcri-

Digitized by Google

DESCRIPTIO INSVLARVM EX IOHAN. HONTERI RVDIMENT. COSMOgraph. libr. 3. prope fin.

NVnc locus, Oceani quæ ſunt à Gadibus vſque
Auroram, & totum qua circumplectitur orbem
Nereus, æquoreis ambitas dicere terras
Fluctibus: Extremo terrarum fine coluntur
Caſſiteri venæ celebres grauiore metallo.
At procul Hybernis ſuccedunt Anglica regna,
Littoribus Scotiæ coniuncta, ſed Anglia primam
Londinum, & claras per littora continet vrbes.
Orchades hinc multæ numerantur, & vltima Thule:
Atque in ſeceſſu proprio Selandia tellus.
Vlterior Scythicus boreali frigore pontus
Horret inacceſſus glacie denſiſque pruinis.
Multæ autem terræ Solis redeuntis ad ortus,
Vndique laudatis habitantur in æquore campis:
Sed vix nomen habent, peregrinis verſibus aptum.
Taprobaneque orbis medium ſortita receſſum,
Lucibus æquatis depreſſos conſpicit axes,
Hanc circum Oceano variarum altrice ferarum,
Quin & Erythræo plures memorantur in alto.
Gorgonis hinc ſedes, & inhoſpita tecta Meduſæ
Heſperio tractu ſurgunt: mox arua beata,
Et Fortunatæ ſparſo ſine ſemine terræ.
Eſt etiam vlterius non viſa prioribus annis
Inſula, diues opum, cultuque immanis agreſti,
Quam lucri ſtudium, rerumque cupido nouarum

Digitized by Google

Prima ſub extremo conſpexit ſole cadente.
Illa tamen valeant, iam non propiora ſequuntur,
Herculeoque freto poſitis vtrinque columnis,
Intromiſſa fluunt per ꝑ portas æquora terras,
Extantesque vagos campos mirantur in vndis.
In primis Ophiuſa mari conſurgit Ibero,
Cumque Ebuſitanis Balearica regna colonis
Atque aliæ plures paſſim ſine honore iacentes.
At breuibus ſpaciis deſpectat Corſica tellus
Littora Sardiniæ: Tyrrhenum deinde per æquor
Pontia cum Prochyta, Capreæ, Planaſia: moxque
Scylla ferox canibus, ſimul & Zanclea Charybdis,
Auſoniæ Siculæque tenent confinia terræ.
Inde Pithecuſæ, Lipara & Vulcania, poſt quas
Strongyle, & innumeræ penitus viſuntur in alto
Inſulæ: ante alias ſed enim præſtantior (olim
Cyclopum Cererisque domus) Trinacria montes
Finibus extremis diuerſa per æquora fundit,
Cumque Peloriade Lilyben, vaſtumque Pachynum,
Interius celebrem flammis viuacibus Ætnam,
Atque Erycis Templum, & claras amplectitur vrbes,
Meſſanam, Catinam, ſimul & Megarenſia rura,
Cumque Syracuſis Drepanum, notamque Panormum,
Tauromenon, Camerinam, Agraganta, Leontion, Hyblam.
Sunt etiam Adriaco Diomedis nomine dictæ.
Et quas Ionium late circumfluit æquor,
Phæacum ſedes Corcyra, & littus Echinæ.
Inſula mox Cephalenorum & nemoroſa Zazynthus,
Illuſtriſque Ithaca & Strophades, quas dira Celæno
Harpyæque aliæ quondam tenuiſſe feruntur.
Hinc Theganuſa iacet, Venerique dicata Cythera,
Inſuper & Salamis, propiorque Ægina, ſed intus
Myrtoum Sporades fluctu circumſonat æquor
Niſyron, Olearon, Theram, Melonque rotundam,

Syron

Syron & Hippurim, Patmon, viridemque Donyſam:
Inde Lebynthon & Icariam, ſparſasque per altum
Cycladas, albentemque Paron, planamque Seriphon,
Mox Delon Mycone celſa, Gyaroque reuinctam,
Florentemque Cythnon, Sicynon, ſacramque Lyæo
Naxon, & hinc Siphnon, & Rhenen, mox Tenon & Andron.
Separat Aoniis procul hinc Euripus ab oris
Euboicas vrbes, Chalcin, niueamque Caryſton,
Ceneique iugum, infidumque Caphareanautis.
Adde tot Ægæo diſtinctas æquore terras,
Sciathon & nitidis lætam Peparethon oliuis,
Tum Scopelon, Scyrum, & Vulcani mœnia Lemnum,
Threiciamque Samum, Tenedon, mox Chion, & Imbron.
Et Mytilenæam, ſpacioſo littore Lesbon,
Iunonisque domum, ſed & Aſtypaleia rura,
Carpathiique maris Rhodiorum & Apollinis vrbes,
Lindon, Ialyſonque ſimul, veteremque Camiron.
Illuſtrant etiam Creten Hecatompolin vrbes,
Lyctus & hinc Gnoſus, Cydon, Gortina, Lycaſtus,
Atque aliæ, quarum vix nomina nota ſuperſunt.
Ida Iouis cunæ, & Dictæi culmina montis,
Hisque Samonion adiunges, Criumque Metopon.
Iſſicus inde ſinus Cypri complectitur vrbes,
Cum Salamine Paphum, grauidamque Amathunta metallis.
Sed quid nota ſequor? multæ ſine lege iacentes
Inſulæ Oceano in magno, medioque profundo,
Partim homini cultæ, partim deſerta ferarum
Paſcua, neglectis pelagi clauduntur in oris.
Quædam iam celebres, olim ſine nomine terræ,
Multarum, nec honor priſcus, neque nomen habetur.
Sed libet hoc portu feſſas ſubducere naues.

Hactenus Honterus.

Digitized by Google

Ænigma.

CVM mihi ſint hoſtes ex omni parte nocentes,
Et minor & tantas rideo ſola minas.
Cottidie demant membrum, tamen integra perſto;.
Pro tota minima eſt pars mihi quæ remanet.
Nando ſequor, ſed non fugientem attingo ſororem,
Si forte attingam, deſinit eſſe ſoror.

F I N I S.

INDEX

Digitized by Google

INDEX

RERVM ET SENTENTIARVM

MAXIME MEMORABILIVM, QVAE HOC opere continentur.

A.

ABſentia breuis non attenditur. 36
Acceſſionis nomen ambiguum. 391
Acceſſio ſpecialis. ibid.
Acceſſio quando cedat principali. 295
Acceſſio acceſſionis eſſe nequit. 393
Acceſſorium etiam pretioſius cedit ſuo principali. 395
Acceſſorium à ſuo principali inſeparabile. 396
Accreſcendi ius etiam in inuitum operatur. 243
Achelous fluuius in alluuionem pronus. 76
Acquiſitio iuris gentium rituium non exigit. 99
Actio finium regundorum quando præſcribatur, 374
Actionum neceſſitas. 465
Actio a[d]ta eligenda. 468
Actiones vel perſonales, vel reales. 468
Actiones ex contractu circa inſulas. 468
Reales pertinent ad poſſeſſorium, vel petitorium. 469
Actio fin. reg. an ſit natiua vel datiua. 473
Cum rei vind. cumulatur. 473
Actus poſſeſſorii noſtro nomine exerceri debent. 100
Adamus qua in regione creatus. 265
Adiudicatio in diuiſione inſulæ obtinet. 225
Aduocatorum ampla ſtipendia: Medicorum ampliora. 6
Ædes Roman. vrbium inſtar. 82
Ædificans in alterius territorio, eius iuriſdictioni ſubiicitur. 285
Ædificatio modus acquirendi iuſtiſſimus. 276
Ædificatum in publico quando publicum fiat. 280
Ædificiorum forma ſubinde apud Romanos mutata. 24
Ædificatum ad ædificantem pertinere debet. 277
Ædificium cedit ſolo. 280
Ædificium trahit ad ſe ſolum. 282
Ædificare ad cœlum vſque cuiuis licet 88
Aer & aqua omnibus communis. 126
Aeris proprietas reſtricta. 126
Ægyptus Senatoribus Romanis interdicta. 319

Digitized by Google

Æſtimatio rerum pro diuerſitare locorum varia. 31
Æſtum & exceſſum maris captare. 345
Æſtuaria maris inſulam faciunt. 78
Æſtus & receſſus maris. 35
Aggeres inundationi oppoſiti. 433
Ægypti inunitio. 434
Aggeres Rheno impoſiti. 434
Viarum vſum præſtant. 435
Aggerum eruptorum pœna. 437
Agrorum latitudo facilitatem partiendi præbet. 217
Agrimenſores tres iurati adhibendi. 221
Agrimenſorum authoritas. 224
Agrimenſores iuxta formam artis procedentes innoxii. 225
Agri frons recta quæ. 235
Obliqua. 235
Agri occupatorii. 308
Agri limitati acceſſiones non recipiunt 419
Vnde dicti ibid.
Ager decumanus 420
Ager occupatorius occupanti relictus. 421
Agri exſiccati in emphyteuſin conceſſi. 441
Alexandria peninſula. 91
Alienatio in caſu neceſſitatis admittitur. 361
Alienationis nomine non continetur ſubinfeudatio. 360
Allodialia feudo coniuncta, quando feudalia fiant. 400
Alluuionis proprietas non pertinet ad vſufructuarium. 414
Alluuio raro ſine damno alterius procedit. 243
Alluuio modus acquirendi iuſtiſſimus 243
Etiam ignorantibus accedit. 243
Comparatur iuri accreſcendi. ibid.
Alluuionis poſſeſſio ſine noua apprehenſione non acquiritur. 265
Alluuionis incrementum difficulter probatur. 262
Alluuionis incrementum etiam in foro conſcientiæ retineri poteſt. 244
Cauſa efficiens. 245
Vnde dicta. ibid.
Alluuionis ius reale. 254
Alluuionis marinæ incrementum ad regalia pertinet. 254
In Italia marinæ infrequentes. 255
Alluuio non eſt modus dominii amittendi. 459
Ciuitatibus maritimis maxime noxia. 452
Alluuionis ius in infinitum competit. 337
Alluuio difficilis probationis. 144
Alluuionis cauſa formalis. 249
Alluuio per partes procedit. 249
Altwaſſerim Rhein. 39
Alueus maris vadoſi citius, quam fluminis exſiccatur. 78
Alueus cedit flumini. 130
Alueus fluminis æſtate æſtimandus. 259
Alueus ad regalia pertinet, ſiue aqua plenus, ſiue vacuus. 130
Aluei mutatio vniuerſalis. 178
Aluei mutatio quando fiat. ib.

Alueus fluminis fictione continenti iungitur. 112
Alueus facto hominis mutatus pro violento habetur. 179
Alueus excreſcens fluminis nomen omittit. 39
Amazones. 528
Ambedere quid. ib.
America quomodo inuenta. 268
America multas inſulas continet. 46
Amiſſio vel vniuerſalis, vel particularis 451
Fit vel impetu, vel paulatim. ibid.
Amiſſio dominii ingrata. 445
Eſt vel iuris, vel facti. 446
Amſterodamum metropolis Hollandiæ. 92
Anchora in ſummis montibus inuenta 460
Anima principium motus. 246
Animus ſibi habendi ad inuentionem requiritur. 267
Animalia quomodo poſt diluuium in inſulas peruenerunt. 267
Animaliū mortes in quibusdam inſulis. 530
Angiportus quid. 25
Anſeaticæ ciuitates vnde dictæ. 21
Antinomiæ an ſint in iure ciuili. 279
Aqua inſulæ perpetua eſſe debet. 35
Aqua in oſtiis fluuiorum corrupta. 57
Aqua ſequitur naturam aluei. 127
Aquæ & ignis interdictio. 198
Aquæductus per alluuionem nō mutatur. 179
Aquæductus publici Romæ crebri 35
Æqualitas in omni diuiſione ſeruanda. 231
Aquilegiorum authoritas. 143
Aquilegiorum depoſitioni non creditur, parte aduerſa non citata. 145
Æquiuoci diſtinctio ſummæ neceſſaria. 18
Apprehenſio vel ad poſſeſſionem vel ad proprietatem pertinet. 303
Apprehenſio corporalis alterum inuentionis requiſitum. 268
Apprehenſio continentis quando ad inſulam extendatur. 314
Arabiæ diſtantia ab Ægypto. 167
Arabia & Ægyptus an inſulæ. 45
Arcana circa inſulas late conſiderata examinantur per num. aliqq. 335
Arcana publica qualia. 335
Arcanum præueniendi hoſtes. 306
Arcana circa procurationem incrementorum. 236
Arena in mari copioſior, quam in flumine. 253
Arena proprie quid notet. 22
Arena potiſſima operis pars. 280
Arragoniæ reges vaſalli Pontificis. 365
Artificum variæ differentiæ. 4
Artifici in ſua arte credendum. 143
Artium cognitio à quibus requiratur. 8
Eatum aduocatus imperitus eſſe nō debet. ibid.
Aſphaltites lacus Iudææ. 513
Attentata lite pendente an reuocanda. 146
Attentata ſunt probanda. 146
Attentata non reuocantur, niſi poſt appellationem facta. 147
Athlantis inſula hodie America. 58
Atlantis inſula an ſit America. 453
Auaritia mater omnium malorum. 5

Aucu-

Aucupium & venatio olim cuiuis conceſſa. 127
Augmentum vel naturale, vel artificiale. 399
Auguſti Cæſ arcanum. 199
Auium diuerſitas. 531

B

Baccharaci vrbis etymologia. 34
Batanus ſinus marinus. 88
Baleares Africæ inſulæ. 189
Balthicum mare. 45
Barbari quinam. 523
Baro etiam regalia habere poteſt. 157
Bataui craſſi. 521
Batauorum libertas apud Romanos. 193
Batauia Rheni inſula. 58
Belgarum mores. 521
Belli ſumptus refundendi. 328
Belli iuſta cauſa quænam. 321
Belluæ marinæ. 533
Bona vacantia pertinent ad regalia. 130
Bona publica non debent fieri priuata. 126
Boſphorus quid. 50

C

Cameræ Imperialis, eiuſque Aſſeſſorum laus & authoritas. 138
Campus Martius iuris publici. 116
Canum inſula. 530
Capta in bello fiunt capientium. 220
Caſtella prædonum licite deiiciuntur. 343
Caſus fortuiti à nemine præſtantur. 419
Caſus fortuiti neminem obligant, ... iis nemo reſiſtere poteſt. ibid.
Caſus inſulæ præoccupatæ. 306
Caſus impoſſibilis ſæpe præſupponitur. 88
Cauſidicinæ vituperia. 5
Caſus fortuitus, fatum, neceſſitas Synonyma. 65
Caſus fortuiti defin'tio. 81
Caſus inſolitus non attenditur. 73
Caſuum fortuitorum duo genera. 81
Cæſar plus nauigii genus. 483
Chami M. regnum. 61
Chaſma cœli & terræ. 450
Cherroneſi nobiliores quinque 49
Circumnauigatio probat inſulam. 140
Ciuitate conceſſa tacite conceduntur pertinentiæ. 369
Ciuitatis nota an ab epiſcopo dependeat. 193
Ciuitas etiam regalia habere poteſt. 157
Ciuitas deſtructa an ius priſtinum recuperet. 462
Clauium traditio ſignum poſſeſſionis. 367
Clauſuræ, cluſæ. 152
Comites Oldenburgici S. R. Imperii architecti. 436
Comitis Friſiæ orientalis ius circa inſulas, 133
Comitia in inſula celebrare. 336
Commerciorum neceſſitas. 142
Commercium quid. ib.
in Communione nemo inuitus retinetur. 221
Communio parit diſcordiam. 219

Commu-

Commune à ſingulis negligitur. 219
Communia olim multa fuere, quæ hodie priuata facta. 129
Communio rerum iure primæuo obtinuit. 216
Conditio an ſit poſſibilis in facto conſiſtit. 88
Conditio impoſsibilis pro non adiecta habetur. 87
Confines qui. 228
Confluentia Germaniæ vrbs. 58
Confuſio & interitus rei æquiparatur. 119
Conſuetudo conſentiens iuri feudali, derogat iuri ciuili. 144
Conſuetudo auferens vicinis inſulas rationabilis. 123
Conſuetudo circa regalia multa poteſt 123
Conſuetudo iuri ciuili derogat. 122
Conſuetudo ab allegante probanda. 142
Conſuetudo maritima obſeruanda. 492
Continens quid. 43
Continentia cauſæ quid operetur. 52
Continentia vrbis Romæ. 44
Conſtitutio Adolphi Imp. de Inſulis. 150
Cretenſes mendaces. 522
Cumulatio actuum plurium ad victoriam proficit. 140
Cuniculorum captura. 113
Cyclades vnde dictæ. 69
Cyprus à Romanis occupata. 109
Cyprus & Creta inſulæ magnæ. 59
Cyprus Roman. prouincia. 188

D

Daniæ regni inſulæ. 47
Daniæ regnum ex multis inſulis conſtat. 160
Danubius fluuius turbidus. 249
Decrementum reperi nequit. 243
Delus Cycladum media. 69
Delus olim mobilis. 513
Delus & Rhodus inſulæ fortuitæ. 81
Dentes Cetini ad regalia Regis Daniæ pertinent. 128
Deportationis pœna olim Romanis frequens. 197
Vnde dicta. ibid.
qualis pœna fuerit. ibid.
Deportatio æterna. ibid.
oſtraciſmo Græcorum ſimilis. ib.
Deportationis abuſus. 198
Depoſitio dubia contra producentem interpretanda. 146
Deportare in inſulam. 337
Deportatio extra prouinciam præſidis non valet. 207
Deportatis vires ſubtractæ. 199
Deportatis naues habere prohibitum. 200
Iis ſpes reſtitutionis relicta. 200
Deportati occiſi. ib.
Deportatio morte miſerior. ib.
Deportati quæ amitterent. 201
Deportatorum exempla. 203
Deportationis pœna paulatim abrogata. 209
Detruſio in monaſterium. 209
Deus ſuprema cauſa omnium. 61
Deus pro caſu fortuito. 65
Diæta duplex. 166
Diluuiorum variorum effectus. 72

Digitized by Google

Diluuia quinque generalia. 450
Distinctio iuridica præualet Geographicæ. 182
Districtus an ciuitatum proprius. 151
Districtus significatio ambigua. 15
Districtus pro territorio. 151
Diuidui materia ardua. 22
ad diuisionem propter lites deuenitur. 121
Diuisio inutilis instituenda non est. 226
Diuisio quandoque fit per rusticos. 121
Doctori de consuetudine in scriptis attestanti, standum, 134
Doctrina ingenuorum hominum necessaria. 4
Dominiorum distinctio iure Gent. introducta. 216
Dominium absolutum quis habeat. 98
Dominium hodie restrictius. 98
inopia hominum multiplicata. 89
Dominium possessioni cohærens. 99
Dominium quando probetur probata possessione. 99
Dominium non debet esse in pendenti, 118
Dominium amissum non restituitur. 119
Dominium insulæ vicinis ipso iure acquiritur. 115
Dominii acquisitio difficilis. 140
Dominium insulæ quoto tẽpore præscribatur. 373
Dominium quando cum possessione acquiratur. 369
Dominij & imperii discrimen. 162
Dominij titulus duplicari nequit. 365
Dominij directi & vtilis distinctio hodie proba. 329
Domitiana quæstio quænam. 71
Domus & insulæ differentia in facto, non in iure consistit. 24
Domus Cæsaris Neronis. 89
Dominus non potest insulam feudalem alienare. 361
Donatio rei alienæ furtum sapit. 37
Dotis augmenta augent dotem. 410
Drusi fossa. 153

E

Echinades insulæ marinæ. 57
Echinades insulæ ab Acheloo congestæ. 26
Ejecta ad littus iure gent. sunt domini littoris. 495
Eilandt Germanicum vnde. 19
Elementa mutabilia. 448
quandoque hominibus in pœnam cedunt. 488
Epirus regio Græciæ. 43
Equites Rhodij an sint clerici, vel laici. 336
Equorum pretio sitas. 531
Eridanus fluuiorum rex. 250
Etymologiæ vtilitas. 18
Euentus bellum iustum facit. 321
Eurypus quo angustior, eo violentior. 38
Exilium quomodo pœna facta. 199

F

Factum in ostio domus dicitur factum in domo. 57
Fanatici quid. 517
Feldmarck quid. 151

Feræ

Fe-æ certis hominibus noxiæ. 320
Fictionis efficacia. 349
Fides Christ ana non tollit domin a. 321
Fines etiam ſunt in mari. 168
Fines adhibitis Geometriæ peritis diſtinguendi. 221
Fines ſunt vel iuris vel conuentionis, 184
Fines arbitrio imperantium ſæpe mutantur. 185
Flumina bannalia. 416
Fluminis poſt receſſum an cuiuis ſuum reſtituatur. 475
Flumina quæ iam ſtatis temporibus exareſcunt. 36
Flumen illic eſſe cenſetur, vbi maxima eius pars. 38
eius brachia non ſemper æqualia. 38
Flumina ſunt iuris publici. 111
Flumina quatenus ſint Imperatoris, 169
Flumen terræ ſuperſtitis proprietatem non mutat. 119
Flumina exſiccata. 170
Fluminis mutatio temporalis non attenditur. 176
ex fluminum mutatione præſagia ſumta. 177
Flumina quæ iam cum mundo creata, quædam poſtea orta. 72
Fluminum fontes quandoque ignorantur. 156
Fluminis impetus iuri veteri non derogat. 173
Flumina dant & auferunt rerum dominia. 138
Fluminum mariſq; adminiſtratio ad regalia pertinet. 139
Flumina etiam quoad proprietatem ſunt Cæſaris. 131
Flumina expreſſe concedi debent. 155
Flumina quare pro Diis culta. 177
Flumen an idem dicatur, flumine mutato. 177
eius natura inquies, & inſtabilis. 178
Flumen duo territoria interfluens, eſt vtriuſque. 230
Flumen omne præſumitur commune, niſi aliud conſtet. 231
Flumen & mare an ſit animal. 246
Fluminis mutatio ad æmulationem non probatur. 291
Fluminum mutatio ad principes pertinet. 288
Flumina aurifera. 248
Fluminis curſum obſtruere. 347
Fluminis alueum deducere. 347
Flumen diuidere. 348
Flumen abductum reuocare. 348
Fluminum augmenta. 451
Flumina cenſitorū vice funguntur 179
Fluminis tres partes, aqua, alueus. & ripæ. 129
Fontes iuris inſpiciendi. 2
Fontes calidi. 518
Fons Ciceronianus. 518
Fontes exundantes. ib.
Fontium diuerſitas. 516
Fontes exitiales. ib.
Fontes miraculoſi. ib.
Fortuita quæ. 80
eorum cauſæ hominibus incertæ. 81
Fortuita etiam naſci dicuntur. 74
Fortuitæ inſulæ magis marinæ, quam fluuiales. 74
à Fortunæ iudicio non appellatur. 125
quæ ſuperiorem non habet. 125

Fran-

Francofurti vrbis etymon. 266
Freti Siculi rabies. 484
Friſia in 7. Selandias diuiſa. 21
Friſia an ſit inſula. 21
Fructus induſtriales qui. 87
Frumentum inſulare. 537
Furti literarii multi rei. 14
Futura omnia ex euentu ſunt certa. 125

G

Gabellarum ſolutio probat iuriſdictionem. 171
Gades Inſula Hiſpaniæ. 30
Gaditani laſciui. 521
Generatio vnius corruptio alterius. 73
Gentium mixtura. 310
Migrationes olim frequentes. ib.
Geometræ primario diuidendis inſulis adhibendi. 223
& menſores. 223
Germania in pagos diſtincta. 213
Germanorum veterum indiſtincta poſſeſsio. ibid.
Germania an peninſula. 45
Gratificationi quando locus. 226
Gronlandia Regis Daniæ Inſula. 56
Grundtrohr quid. 493

H

Hafniæ inſula. 68
Hafnia metropolis Sclandiæ Danicæ. 22
Heiligelandia inſula. 911
Hereditas adita vacans amplius non eſt 131
Hiſtoricis in ijs, quæ ſunt facti, creditur 134
Hollandia a Rheno aduecta. 251
Hollandiæ & Friſiæ inſulæ à continenti auulſæ. 84
Hollandiæ & Angliæ diſtantia. 167
Holmus Gothis inſulam notat. 22
Hominis indocti vilitas. 4
Horrea inſulis impoſita. 25
Hoſtia vrbs Tyberis. 56

I

Ienenſis Academiæ encomium. 22
Imbecillitati humanæ multa condonantur. 15
Immunitatis priuilegium non tollit ſuperioritatem. 193
Imperator quatenus ſit dominus mundi. 166
poteſt amiſſas inſulas recuperare. 166
Imperator per alios poſsidet. 172
Imperator non poteſt res Imperij alienare. 362
Imperator in propria cauſa iudex eſſe poteſt. 155
Imperator fluminum Germaniæ ſupremus domi. 291
Imperator habet iuriſdictionem vniuerſalem. 169
Imperator è mari vectigal percipit. 171
Imperium Romanum ad Germanos translatum. 189
Imperium non fluminibus, ſ. d iuriſdictione circumſcribitur. 186
Etiam longe diſsitas inſulas conſtringit. 186
Imperii Romani termini. 170
Imperij vires non ſunt minuendæ. 116
Imperij ſedes in inſula. 336
Incrementa cedunt maioratui. 410

De incrementis fluuialibus lites Romæ frequentes. 12
& alibi. ib.
Incrementum aluei exſiccati ad quem ſpectet. 292
Incrementum aluei ab alluuione diuerſum. 77
Incrementum aluei quomodo ſit inſula. 77
Incrementa fluuialia iure poſitiuo vicinis competunt. 123
Incrementa fluuialia ſunt vicinorum. 123
Incrementa præterita non pertinent ad regalia. 123
Incrementa fluuialia ſunt incerta & contingentia. 124
Incrementa fluuialia Comitis Oldenburgici propria. 134
Incrementa fluuialia iuri aggerum muniendorum cohærent. 131
Incrementum poſtea accedens non attenditur. 139
Incrementum futurum in feudum concedi poteſt. 132
Incrementum inſulæ poſtea accedens quomodo diuidendum. 236
Incrementorum procurationem ſpectantia arcana. 263
Incrementum latens & patens. 262
Induſtrialia augmenta quænam. 298
Induſtrialis acquirendi modus. 297
Infernus in Iſlandia eſſe creditus. 518
Ingeniorum diuerſitas. 520
Iniuria in feras non committitur. ib.
Iniuria & rapina iuſtam belli cauſam præbet. 323
Inſpectio ocularis neceſſaria. 226
Inſtrumenta hydraulica. 440
Inſulæ notatio. 19
Deriuata. 19
Germanis à terra denominata. 21
Inſulæ etiam arenæ dictæ. 22
Inſulæ nomen quandoque proprium. 22
Inſula apud Romanos genus ædificij. 23
Inſulæ & domus diſtinctæ. 23
Inſula pars domus. 24
Inſularum fundamenta caſibus fortuitis obnoxia. 25
Inſulæ portus quid. 24
Inſularii ſerui qui. 26
Inſulæ vox in iure frequentiſsima. 26
Inſulæ nomen ad marinas & fluuiales ex æquo pertinet. 23
Inſulæ tenuiorum hominum domicilia. 24
Inſulæ definitio. 30
Inſula Tiberina. 31
Inſulæ ſaxoſæ. 33
Inſulæ & ſcopuli diſcrimen. 33
Inſulæ quandoque extenuantur. 34
Inſula nauigijs adeunda. 38
Inſulæ & terreſtri & maritimo itinere peruiæ. 36
Inſula circumnauigabilis. 37
Inſula continenti opponitur. 42
Inſulæ plures aſpectu vnam repræſentant. 46
Inſulæ triplices, marinæ, fluuiales, ſtagnales. 54
Inſulæ vel remotæ, vel propinquæ. 55
Inſulæ in ſacris pro locis remotis accipiuntur. 56
Inſulæ in oſtiis fluminum ſitæ, cuius generis. 56

Digitized by Google

Inſula quando pro fluuiali habeatur, & quando pro marina. 57
Inſulæ ſunt maiores, mediocres, minimæ. 59
maiores quænam. 58
nobiles, ignobiles, 59
quæ nobiles. 60
habitabiles, inhabitabiles. 60
inſularum numerus infinitus. 60
Inſularum diſtinctio ex cauſis iuridicis. 61
Inſulæ triplices, natiuæ, fortuitæ, & manufactæ. 62
Inſularum vilitas. 67
Inſula raro inutilis. 68
Inſulæ maris violentiam cohibent. 68
maiores minoribus circumdatæ. 69
Inſulæ ad ornatum vniuerſi faciunt. 69
nauigantibus commodæ. ib.
Inſula naturalis quid. 72
Inſulæ à Deo creatæ. 72
Inſulæ fortuitæ magis marinæ, quam fluuiales. 74
Inſulæ natantes in lacubus, & ſtagnis. 78
Inſulæ Calaminæ contis mobiles. 78
Inſulæ cur fluctuent. 79
Inſulæ natantes arte ſolidatæ. 79
Inſula Tiberina ex ſtramentis nata. ib.
Species inſulæ remiſſiue. ib.
Inſulæ an extent ab initio mundi creatæ. 72
Inſularum cauſæ efficientes etiam in mari obtinent. 73
Inſulæ naturalis modus primus. 75
Inſularum cauſæ adiuuantes. 75
Inſulæ fortuitæ deſcriptio. 80
duplici modo producuntur. 81
Inſularum terræ motu editarum exempla. 82
Inſula à continente ſine vi maiore non auellitur. 83
Inſulæ naturalis & fortuitæ differentia. 84
Inſularum fundamenta lapidea. 88
Inſulæ dominium & iuriſdictio quandoque coniuncta. 88
Inſulæ ſterilis poſſeſſio quomodo probetur. 101
Inſulæ ſteriles & incultæ. 101
Inſula nulla prorſus indotata. 101
ex inſulis ſterilibus tributi perceptio ibid.
Inſulæ olim Neptuno ſacræ. 108
certis diis conſecratæ. 108
occultos ſpiritus habentes religioſæ 108
Inſula Æſculapii. 109
Inſulæ purgatio ad religionem pertinet. ib.
Inſulæ ſanctis dicatæ. 110
Inſulas deſertas diabolus ſibi vendicat. ib.
Inſulæ hominibus à Deo aſſignatæ. ib.
Inſulæ remotiores raro naſcuntur. 111
Inſulæ marinæ proximæ ſunt acceſſiones littorum. 111
Inſulæ fluuiales pertinent ad vicinos. 114
Inſulæ fluminum priuatorum ſunt priuati. 115
Inſulæ marinæ quandoque littoribus detractæ. 115
Inſula ex receſſu fluminis nata vicinis non detrahitur. ibid.

Inſulæ remotiores quaſi pro derelictis habitæ. 116
Tiberina iuris publici. 117
Inſula anguſta tota eſt in vſu publico. ib.
Inſula natans eſt iuris publici. 118
Inſulæ ſtagnales ſunt iuris publici. 118
Inſulæ fortuitæ cuius ſint. 118
Inſulæ hodie ad regalia pertinent. 132
Inſulæ Rhodani ſunt Regis Galliarum ibid.
& ipſe fluuius Rhodanus. ibi.
Inſulæ Rheni ſunt Electoris Palatini. 133
Inſulæ multæ ſunt Electoris Saxoniæ. ib.
Inſulæ marinæ quatenus ad regalia pertineant. 135
& ſtagnales. ib.
& fluitantes & fortuitæ. ibid.
Fortuitæ per vim abruptæ manent in ſuo ſtatu. ib.
Inſula ad dominum fluminis pertinet, tam quoad iuriſdictionem, quam quoad proprietatem. 139
Inſulæ origo in acquiſitione dominij ſpectanda. 138
Inſula quando perfecta. 140
Inſulæ ſitus non curatur, vbi fluuius totus eſt actoris. 140
Inſulæ remotiores ad quem pertineāt. 173
Inſulæ fluuiales in cuius ſint iuriſdictione. 163
Inſulæ Hiſpaniæ. 185
Siciliæ. ib.
Italiæ. 185
Inſulæ plures vni prouinciæ ſubiectæ. 189
Inſulæ Aſiæ vicinæ. 189
Inſula Imperioſa cæterarum caput. ib.
in Inſula ſedem imperii conſtituere 192
Inſulæ quædam liberæ. 192
Inſulæ deſertæ morti propiores. 202
aſperiores deportationi deſtinatæ. 203
Inſulæ quandoque mutatæ. 204
Diuerſimode deportatis aſſignatæ. 205
Inſularum propinquitas pœnam mitigat. 205
Inſulæ ad regalia pertinentes non omnino tollunt lites. 215
Inſularum variæ figuræ. 216
Inſulæ ſunt domini fluminis vſque ad medietatem. 231
Inſulæ Viſurgis maximam partem ad Comitem Oldenburgicum ſpectant 234
Inſularum triplex ſubiectum. 249
Inſulæ marinæ tam per alluuionem, quam per receſſum aquæ fiunt, 252
Inſula naturalis quando perfecta ſit. 258
Inſulæ aquæ æquales. 260
Inſulæ petroſæ graminis expertes. ibid.
Inſularum varietas per ſingulas regiones. 261
Inſulæ naturales per alluuionem fiunt. ibid.
Inſulæ à primis inuentoribus denominatæ, 268

Inſu-

Inſulæ Chaucorum natantes. 270
Inſulæ nondum occupatæ, nondum acquiſitæ. 271
Inſulæ an vſu ſint publicæ. 279
Inſula marina manufacta fit ædificantis 281
Inſula à principe ædificata, fit ædificantis. 285
Inſulæ ædificatio abuſiua. 292
Inſulæ forma deficere non poteſt. 294
Inſulæ appellatione an veniat peninſula. 294
Inſulæ ab arte & natura ſimul fabricatæ. 296
Inſulæ animal bus ſacræ. 302
Inſulæ poſſeſſio apprehendenda. ib. etiam ſi ad regalia pertineat. ibid.
Inſulæ Oceani Germanici. 311
Inſulæ Friſiorum. ib.
Inſulæ an hodie vacuæ. ib.
Inſulæ noui orbis. ib.
Inſulæ pro delictis habitæ. ib.
Inſula vacans pro jam nata habetur. 312
Inſulæ an nullius ſint, quo ad iuriſdictionem. 312
Inſulæ propiores pertinent ad Imperiū 312
Inſula ſemel occupata an fiat occupantis.
Inſulani an propter barbariem ſubiugandi. 321
Inſulanorum bona ex delicto auferri poſſunt. 323
Inſulani piratæ impune debellari poſſunt. 324
Inſulæ confidere. 336
in Inſula habitare. ibid.
in Inſula colloquium cum hoſtibus indicere. 337
In inſulam ſtudiorum cauſa ſecedere. ibid.
in Inſula cœnobium condere ibid.
in Inſulam fuga priuatorum, & exercitus. 338
in Inſula ſexum imb. llem collocare. ibid.
Inſulanos domi continere. 338
in inſula occidere. ib.
Inſula aliquem arcere. ib.
Ab inſulæ munimento excludere. 340
Inſulam commodiorem occupare. 340
Inſulam vrbi imminentem occupare. ibid.
Inſulam vicinam vrbi ponte connectere. 341
Inſulæ præſidium imponere. ib.
Inſulæ munimentum deſtruere. 342
Inſulam ex continenti facere. 343
Inſulam continenti iungere. ib.
Inſulæ portus occupare. 344
Inſulæ portus obſtruere. ib.
Inſulam hiberno tēpore aggredi. 345
Inſulam nando aſſequi. 346
Inſulam nauibus inuadere. 379
Inſulam claſſe defendere. ibid.
Inſulam amiſſam ſtatim recuperare. 353
Inſula futura an promitti poſsit. 358
Inſula poteſt donari. 359
Inſulæ obligationibus ſuppoſitæ. ib.
Inſulæ feudales alienari prohibitæ. ib. etiam pro parte. ib.
Inſulæ ad regalia pertinentes, quatenus alienabiles. 360
Inſulæ ad minora regalia pertinent. ib.

quan-

Digitized by Google

Quandoque ad priuatos pertinent. ibid
Inſulæ alienæ valide donati non poſſunt. 363
Inſulæ vacantes ſine donatione occupanti acquiruntur. ibid.
Inſulæ quandoque exprimuntur, quandoque non. 369
Inſulæ dominium ſine iuriſdictione præſcribi poteſt. 375
Inſulæ ſunt pertinentiæ ciuiles. 394
Inſula quadam fictione continenti iungitur. ibid.
Inſulæ prouinciarum acceſſiones. 397
Inſula manufacta an allodialis, vel feudalis. 400
Inſulæ augmento an augeatur pignus. 412.
Inſulæ ex corruptione natæ. 410
Inſula pro derelicta habita. 446
Inſulæ vndis ſuffocatæ. 453
Inſularum particularis interitus. 454
Inſulæ interitus an ab homine procurari poſſit. 461
Inſulæ portuoſæ. 502
Inſula promiſſa quando à tertio vindicari poſſit. 469
Inſulæ an ſit proprius fundus. 472
Inſula fictione iuris pro connexa habetur. ibid.
Quando rationem principalis habeat. 473
Inſula ad regalia pertinens qua actione petatur. 474
Inſulæ quaſi aquis innatantes 512
Inſulæ ſub Zona torrida. 513
Inſulæ ſpirituum plenæ. 518
Inſulæ flammiuomæ. 519
Inſulæ ſerpentibus carentes. 530
Inſularum quarundam vbertas. 534
Inſularum Indicarum felicitas. 535
Inſulæ Fortunatæ. ibid.
Inſulæ metalliferaces. 538
Inſulæ auro plenæ. ibid.
Inſularum ſuperſtitio. 541
Inſulæ nullius rei indigæ. 542
Earum mirabilia infinita. ibid
Inſulanis nauibus interdicere. 350
Inſulanos ad bellum nauale attrahere. 352
In continentem elicere. ibid.
In inſula ſe recolligere. 353
Inſulani partim iure communi partim proprio vtuntur. 481
Qui. ibid.
e continenti ius petunt. 483
Iis proprius magiſtratus conſtituendus. ibid
Hyeme in continentem euocari nequeunt. 486
Inſulanorum quorundam malitia. 504
Inſulani barbari. 522
Induſtrij. 524
Metallarii 525
Eruditi. ibid.
Eorum magnitudo. 527
Nigri. 527
Ferriuoraces. 328
Interamne regio Italiæ. 18
Metopotamia inter duo flumina poſita. 18
Interdicta triplicia. 469
Interdicti aqua & igni an libertatem retinuerint. 199

Bbbb

Intel-

Intellectus ſuperfluus in omni interpretatione fugiendus. 131
Interitus rei vel naturalis, vel ciuilis. 446
Interrogatoria circa inſulas. 467
Inuentio cum effectu accipienda. 269
Inuentio proprie ad inſulas remotiores pertinet. 265
Inueſtitus in [illegible]mine, eſt etiam inueſtitus in inſulis. 368
Inueſtitura quomodo probetur. 154
Inueſtitura propria transfert poſſeſſionem. 367
Inueſtituræ pacta circa incrementa ſpectanda. 403
Inueſtitura noua an incrementi nomine requiratur. 450
Inundatio. 450
Inundatio raro ſine damno. 454
an per eam poſſeſſio amittatur. 455
duplex. ibid.
à ſubuerſione fluminis differt. ibid.
ſimplex iura dominorum non mutat. ibid
vel naturalis vel violenta. 456
diuturna qualitatem fundi alterat. 456
Iſthmus quid. 49
Iſthmo vrbem imponere. 344
Italiæ prærogatiua. 183
Italiæ fines diuerſi. 186
Itinera publica quænam. 424
Iudex ſecundum communem iudicans litem ſuam non facit. 225
Iudici primæ inſtantiæ contra appellantem non creditur. 144
Iura regalia non niſi inter principes ventilantur. 134
Iura fiſcalia principibus adimere, eſt mundum reformare. 129
etiam tributi nomine continentur. ibid.
Iura maieſtatis. 270
Iuriſconſ.& Medicorum controuerſia de prioritate. 6
Iureconſulti mere ſpeculatiui minus laudantur. 7
Iuris publici commercium priuati non habent. 108
Iuriſdictio etiam ad res pertinet. 161
territorio cohæret. 161
realis differt à perſonali. 162
in dubio realis cenſetur. ibid.
Iuriſdictione conceſſa non intelliguntur conceſſa regalia. 156
Iuriſdictionem habens incontinenti, habet eam etiam in vicino mari. 163
eam an vnus in terra, alius in mari habere poſſit. ibid.
Iuriſdictio marina includit etiam inſulas. ibid.
Iuriſdictio inſulæ vſque ad medietatem fluminis ripam ſequitur. 164
Iuriſdictio intenſiue quomodo augeatur. 174
Iuriſdictio marina præſcribi poteſt 379
Iuriſdictio in dubio tacite reſeruatur. 312
Iuriſdictio maritima an ſit. 162
Iuriſdictio maritima Imperat. 169
Venetorum. ibid.
Iuriſdictio extenditur ad augmentum. 393
Iuriſdictio Inſulæ qua actione petatur. 474

Digitized by Google

Iuriſdictio alluuione augetur. 174
quando proprietati cohæreat. 175
non augetur incremento inſulari ſed mutatur. 175
Iuriſdictio eccleſiaſtica an augeatur. 175
an mute. ur flumine mutato. ibid.
Iuriſdictio eccleſiaſtica quomodo probetur. 103
Iuriſdictio inſularum pertinet ad magiſtratum. 162
Iuriſdictionis probandæ modus. 101
Iuriſprudentiæ ſtudium fructuoſum. 4
Iuriſprudentiæ finis. 7
Ius maieſtatis indiuiduum. 174
Ius publicū ſenſim regale factum. 499
Ius ſtapulæ. 382
Ius Albinagii Regum Galliæ proprium 130
Ius quærendum auferri à principe poteſt. 125
Ius præſens præfertur futuro. 135
Ius agendi in Rheno vſque ad medietatem competit. 252
Ius in bonis na. f agorum probat poſſeſſionem. 102

L

Lacus an alluuionem recipian*. 257
maiores maiora nominā ur. 257
pigri & motu carentes. 258
exſiccati ad aluei incrementum pertinent. 258
Lacuum exſiccatorum exempla. 291
Lacus exſiccandi ius ad principes pertinet. 292
Landtwehren quid. 151
Lanificii vſus in inſulis inuentus. 514
Lapilli pretioſi principum proprii. 128
Lapilli pretioſi inſidiarum. 540
Latera quot modis dicantur. 235
Latini ſermonis puritas in Iuriſconſulto requiritur. 9
necei hiſtoriarum cognitio obeſt. 10
Laurentii inſula. 59
S. Leges non ferūtur, niſi de rebus ſuper uacuis. 73
Leg. 9. de Iud. explicatio. 163
Lex breuis debet eſſe. 65
Lex 56. de A. R. D. explicatur, 236
Lex 65. §. 3. de A. R. D. explicatur. 237
Liberalitas in indignos collata virtus non eſt. 6.
Liberalitas in principibus maxime laudanda. 4
Libertas vſucapi poteſt. 377
Litis eymologia. 215
Littora ſunt maris publici. 111
in Littore quatenus ædificare liceat. 284
Littoris appellatio quandoque etiam vada maris includit. 112
definitio. 112
Littus dubium. 112
Littus quid. 260
Loca publica in nullius priuati bonis ſunt. 283
alienari nequeunt. 283
Loca deſerta & inculta ſunt principum 130
Loca publica an augmenta recipiant. 423
Luculli magnificentia. 88
Luxus Romanorum taxatur. 89

M.

Magis & minus non variant ſpeciem. 39
Magiſtratus & priuati differentia. 151
Malandina Liduna quid. 36
Manu agere quid. 318
Manus iniectio. ibid.
Mari vt potentiori pares eſſe non poſſumus. 83
arte vnum ab altero arte diſtinctum. 88
Mare in nullius eſt dominio. 110
Mare caſibus fortuitis obnoxium. ibid.
Maris purgatio certis temporibus fit. 253
Maris purgamenta. 253
Mare profundum ædificationem non recipit. 281
Maris imperium præſcribi poteſt. 379
Maris imperium per claſſes retinetur. 171
Maris concluſi & aperti diſcrimen. 16
Maritimi mores. 521
Maritimi pleumque maris periti 489
Ius nauticum à ciuili differt. 491
Mechanici ignobiles à teſtimonio repelluntur. 222
Mediamnis Vocabulum an Latinum. 182
Medium Geometricum quid. 232
Medium quomodo inueſtigandum. 233
Melioramenta duplicia. 277
Mella inſularia. 537
Menſura falſa non nocet. 215
Menſura itineris maritimi inæqualis. 167
Menſura inter confines quomodo inſtituenda.
Meroe Æthopiæ inſula. 59
Metalla renaſcentia. 539
Metallifodinæ olim priuati iuris. 127
Hodie ad regalia pertinent. ibid.
Meticuloſus per alium comparere poteſt. 488
Miliarium quid. 166
Mirabilia vulgo pro fabulis habentur. 511
Moles grandiora opera dictæ. 18
Monaſteriorum inſularium exempla. 337
Monaſterium inſulę comparatur. 209
In monaſterium detruſi quales habeantur. 209
Monſtra inſularum. 527
Montes quandoque loco moti 176
Montes duo inter ſe concurrentes. 513
Mors ciuilis Reipubl. 461
Mundus an æternus. 64
Municipes quodam modo liberi. 193
Munitio inſulæ probat poſſeſſionem. 104
Mund German. pro oſtio. 521
Mutatio poſtea contingens non curatur. 231
Mutatio non præſumitur, niſi probetur. 72
Mutatio rei particularis nouam formam non inducit. 178
Mutatio per ſaltum non mutat terminos. 179
Mutatio totalis per alluuionem non mutat territorium. 178

Mutatio

Mutatio violenta dominium non mutat. 293
N
NAufragia circa inſulas. 70
Natura fatum, fortuna quomodo differant. 66
Naturæ diſtinctio in naturantem, & naturatam an proba. 66
Naturæ ordo prior ac dignior. 72
Naturalia artificialibus opponuntur. 86
Naturalia arte humana adiuuantur. 87
Naturalia proprie naſcuntur, induſtria fiunt. 87
Naturalia difficulter corriguntur. 95
Naturalia artificialibus potentiora. 297
Naues per terram transportare. 353
Nauium priuilegia. 381
Nauigatio impediri non debet. 282
Nauigationis neceſſitas. 282
Nauigationum impedimenta varia. 484
Nautæ plerumque mali. 523
Neceſſaria præcipue tractanda. 3
Neceſſitas publica adauget regalia. 126
Neceſſitas liberat à contumacia. 488
Reſtitutionem in integrũ promittit ibid.
Et longiore terminum cõcedit ibid.
Negligentia propria ſecundaria damni cauſa. 243
Nequam tres in iure ciuili. 523
Nili & Iſtri oſtia ſeptem. 49
Nili aqua genitalem vim habet. 250
Alluuionis inſularum ferax. 251
Noctes Britannicæ. 514
Noctes in Islandia non ſunt. 515
Nomina vniuerſalia quot ſint. 392
Nominum mutatio erroris mater. 462
Norvvegæ & Friſiæ inſulæ. 70
Nouiomagum Geldriæ vrbs. 153
Nuntiatio noui operis contra opera marina. 282
O
OAſis præfectura Ægypti. 205
Obedientia praſcribi nequit 376
Occaſio inueniendi naues. 266
Occupatio inuentioni cohæret. 268
Occupatio poſt litem motam illicita. 306
Occupatio eſt facti, & non præſumitur. 307
Occupatio modus acquirendi frequẽtiſſimus. 301
Occupatio duplex. ibid.
Pacifica quænam. ibid.
Occupatio quando facta ſit. 329
Occupare quid. 305
Occupantis melior conditio. 305
Occupatio & acceſſio perſonalis. 329
Oceanus terræ cinctor. 42
Opera marina terrenis ſumptuoſiora. 276
Ophiogenes. 428
Oracula Ethnicorum Chriſti aduentu obmutuere. 517
Orbis terrarum eſt inſtar inſulæ. 42
Orcadum inſularum ſitus. 190
Olim Angliæ ſubditæ. 191
Hodie Norvvegiæ. 191
Earum numerus. 191
P
PActa & conſuetudines maritimæ obſeruandæ. 168

Padi volubilitas. 250
Papa eſt iudex inter ſummos principes. 364
Papa non eſt mundi dominus. 366
Partitionis nomen non ſemper dimidium notat. 39
Patrimonium D. Petri. 263
Pellium peregrinarum vſus. 535
Peninſula quænam. 44
Peninſula an pro inſula habenda. 45
Peninſulæ Iſthmum incidere. 344
Peninſulæ Iſthmum munire. 344
Penſio an debeatur agro deteriorato. 456
Perfectum quando dicatur. 281
Periodi imperiorum fatales. 447
Perſonæ naufragæ in commiſſum cadunt. 494
Pertinere eſt verbum dominii. 154
Pertinentiarum nomine veniunt flumina & inſulæ. 396
Pertinentiæ ſubſtantiales, vel deputatæ. 394
Petitorium cum poſſeſſorio quando cumulari poſſit. 471
Petræ natantes. 513
Pharus Oſtienſis. 90
Philippinæ inſulæ. 61
Philoſophicæ artes quatenus in iure Canon. reprobentur. 7
Piratarum perſecutio maritimis competit. 497
Piratarum perſecutio in priuatis iuriſdictionem non tribuit. 499
Piratas impune debellari poſſe. 324
Piratæ an iura belli habeant. 326
Piſcatio venationi ſimilis. 109
Piſces in terra capti. 104
Piſcatio quando probet poſſeſſionem 104
Piſcium vbertas. 532
Pluuiarum diuerſitas. 516
Pœna metalli inſulis quandoque coniuncta. 203
omnium duriſſima. ib.
ei piſtrini pœna comparata. ibid.
Pœna in direptores naufragorum. 496
Poetarum lectio aduocatis parum vtilis. 8
Pons an inſulam mutet. 8
Pons iſthmi vicem præbet. 37
Populi liberi dupliciter dicti. 192
Porthmus Iſthmo opponitur. 50
Portus, littora, flumina ad regalia pertinent. 294
Portus Iulius. 432
Portus inſulæ quid. 26
Poſſeſſio an oculis apprehendi poſſit. 269
Poſſeſſio ſine apprehenſione non acquiritur. 98
Poſſeſſio pluribus modis probatur. 100
Poſſeſſio rei corporalis & incorporalis differunt. 100
Poſſeſſionis probandæ modus. 100
eius finis perceptio fructuum. 100
Poſſeſſio immemorialis eſt inſtar priuilegii. 154
Poſſeſſio niſi vacans tradi nequit. 367
Poſſeſsionis amiſsio. 446
Poſſeſsio quandoque ſine apprehenſione tranſit. 471
Poſſeſsionis vtilitas. 303
Poſſeſsionis apprehenſio coram Notario & teſtibus. ibid.

eius

eius probatio per instrumentum. ibid.
Poſſeſsio apprehendenda debet eſſe vacans. 304
Poſſeſsio vacans quando dicatur. ibid.
Poſſeſsio per ſequeſtrationem non amittitur. 146
Poſſeſsionis nomine ſæpe proprietas venit. 97
Poſſeſsio quandoque à proprietate inſeparabilis. 99
Poſſeſſor bonæ fidei lucratur fructus. 307
Prædæ diuiſio quomodo inſtituenda. 331
Prædoni an fides ſeruanda. 326
Præfectus vrbi an deportare poſsit. 208
Præſcriptio immemorialis titulum nō deſiderat. 267
Præſcriptio prouinciarum iure Gentium recepta. 377
Præſcriptio immemorialis titulum non requirit. 379
Præſtatio rerum pretioſarum probat poſſeſsionem regalium. 104
Prætores Romani deportare potuerūt. 207
Prætoria prope aquam exſtructa. 26
Præuentionis iuſtitia. 305
Principum ædes in Germania inſularum inſtar. 28
Principum ædes ſpacioſæ. 25
Principis boni officium. 124
Princeps eſt dominus iuris ciuilis. 123
Princeps nemini res ſuas auferre poteſt 125.
Princeps poteſt nauigationem prohibere. 379
Princeps non poteſt ſubditos ſuos alienare. 361.
maxime in inferiorem. 361
Principale cuius eſt, eius eſt & acceſſorium. 142
Priuilegia etiam ſine citatione tertii irrogantur. 155
Priuilegia inſulanis conceſſa. 505
Priuilegia non præſumuntur niſi probentur. 505
Proconſul deportare potuit. 208
Promontoria maris obices. 48
Proprietas an per alium acquiri poſsit. 99
Proſcriptio hodie pro deportatione recepta. 210
Proſcriptio à Sylla inuenta. 159
Prouinciæ peninſulares. 44
Prouinciæ tranſmarinæ Romanis quænam. 55
Prouincia vnde dicta. 184
Prouinciarum numerus. 184
Prouinciæ tripliciter diſtinguuntur. 184
Prouinciarum diſtinctio eccleſiaſtica. 193
Prouinciæ vt plurimum fluminibus diſtinguuntur. 229
Prouinciarum termini quando præſcribantur. 374
Publicum iuris gentium & ciuilis. 216
Purgatio inſulæ ad religionem pertinet. 109

R

RAdbodi Friſiorum tyranni ſedes. 191

Rauenna Italiæ vrbs. 48
Rauenna vrbs inſularis. 90
Redemptores operum. 26
Regalium definitio ad ſolum Imperatorem pertinet. 155
Regalia omnia an in iure feudali enumerentur. 132
Regalibus tam dominium, quam iuriſdictio ineſt. 216
Regalia fluminum intra territorium competunt. 156
Regalia Cæſaris propria. 360
Hodie principibus cõmunicata ſub infeudari poſſunt. 360
Regalia præſcribi poſſunt. 371
Regalia ſeruitutem non admittunt. 415
Regio ſiue frons quid. 235
Relegatio depor atione leuior. 26
Religio non impedit occupationem violentam. 109
Religio Ethnicorum in opinione con ſiſtit. 109
Remedium c.redintegrandæ pleniſſimum. 470
Datur etiam illis, qui poſſeſſionẽ nõ habuerunt. 470
Res ſemel alienabilis ſemper eſt alienab lis. 327
Res dubiæ & incertæ præſumuntur eſſe princ pis. 131
Res à flumine inuectæ cuius ſint. 269
Res noſtra alieno ſolo nondum coalita, vindicari poteſt. 270
Res incorporales indiuiduæ. 220
Res quæ nullius, & alicuius eſſe poſſunt, fiunt occupantis. 108
Res diuini iuris in nullius ſunt bonis. 104
Res hoſtilis quando fiat capientis 308
Res mobiles proprie traduntur. 357
Etiam immobiles. 357
Res in bonis nullius quot modis dicatur. 107
Res, quæ nullius eſſe poſſunt, à nemine acquiruntur. 191
Res aliena obligari poteſt. 358
Res alienari prohibitæ. 558
Rei vendicationis requiſita. 138
Rei mutatio intertumpit præſcriptionem. 401
Rei vindicatio cui competat 471
Reſpublica, vel princeps poteſt inſulam præoccupare. 114
Rhenus & Viſurgis per vada aditi. 37
Rhenus & Danubius Germaniæ termini. 94
Rhenus Comitis Palatini quodammodo propr us. 156
Maxime inſuloſus. 157
Rhenus Geldriam diuidit. 152
Rheni quot oſtia. 49
Rheni curſus ſepe mutatus. 153
Rheni tria hodie oſtia. 153
Rhodus inſularum Aſiæ præcipua 189
Rhodij infidi. 522
Rhombus & mullus Romanis in delicijs habiti. 128
Ripa & portus inſulæ ſunt iuris publici. 118
Ripuarij principes vbi habitarint. 153
Ripæ plerumque agris annumerantur. 238

Ripa

Ripa eſt vel decliuis, vel prærupta. ibid.
ab extremitate ripæ menſura dicenda. 114
Ripatica quid denotent. 111
Riuus quid. 39
Roma vrbs penſilis. 25
Romanorum delic iæ circa piſcationes 26
Romanis quæ res ſacræ. 109
Romani religionum obſeruantiſſimi. 109
Ruſticorum authoritas. 221
apices iuris non attendunt. 221
Ruſticorum opinioni quando ſtandum. 261

S

SAbbatinæ & Dominianæ quæſtionis d ſcrimen. 168
Salmo principum proprius. 128
Sal inſulare. 540
Saltus bannales. 416
Sardinia & Corſica diſtinctæ prouinciæ 187
S.ty 1. 527
Scandia an ſit inſula. 45
Schonlandia Daniæ pars. 46
Scopulorum plura genera. 33
occulti nauigantibus periculoſi. 34
Selandia proprium nomen inſulæ. ii. 21
Selen[?] orum natura. 82
Sententia lata non audita parte altera, nulla eſt. 355
Sententia media in dubio eligenda. 231
Septentrionalium populorum ſuperſtitio. 109
Sequeſtratio iudicis valet, ſi non appelletur. 146
Seruitia nominatim non expreſſa non debentur. 406
Seruitus quando d flumine mutato. 179
Seruitus nauigandi conſtitui nequit. 382
Seruitus deportatione durior. 199
Seruitus inter extraneos valet ibid.
Serui inſularij. 25
Sexagenarij vita indigni. 529
Siccitas fluminis inſulæ contraria. 141
Sicilia Italiæ auulſa. 83
inter continentes prouincias numerata. 84
Sicilia propria prouincia. 187
Siciliæ prætores. 188
Siderum potentia in flumina. 248
Sinus maris promari accipitur. 172
Sinus maris peninſulæ formatrix. 48
Sociorum pacta & fœdera attendenda. 33
Soli cui inædificatur, conditio attendenda. 280
Solum in terra & aqua quodnam. 280
Sordes IC. dedecent. 5
Sors & Fortuna Ethnicorum Deæ. 81
Sorti quando res commi tenda. 226
Speculatum erectio pars iuriſdictionis maritimæ. 500
Sporades & Stœchades vnde dictæ. 69
Stipendium non debet eſſe auctoramentum ſeruitutis. 5
Stockholmia metropolis Sueciæ. 92
Studiorum vtilitas pro qualitate perſonarum variat. 8
Subditi an ſint ſerui. 376
Sund Germanicum quid ſignificet. 50
Superuacua addiſcenda non ſunt. 8

I N D E X.

T

TAprob:ne alter terrarum orbis.58

Tempeſtatis vi a'iquo delatus vectigal non ſoluit. 492

Termini quando limitato cedant. 175

Termini naturales immutabiles. 176

Termini veteres inquirendi, vel noui collocandi. 179

Terræ nomine veniunt inſulæ. 481

Terra habitationi hominũ deſtinata. 67

Terra an tota habitabilis. 68

Terræ appellatio diuerſimode accipitur. 30

Terra à terendo dicta. 32

Terræ qualitas. 32

Terræ mariſque viciſſitudo. 71

Terra occupata quomodo diuidenda. 330

Terræ nomine veniunt inſulæ. 65

Terra paluſtes minus pinguis 32

Terræ appellatione etiam lapides continentur. 33

Terræ motus. 450

an in inſulis fiant. 450

Territorium quid. 162

vnde dicatur. 163

Territorium cum pertinentiis quid notet. 369

Territorium diuidi poteſt. 174

Thebæ vrbs Ægypti. 91

Theraſia inſula repente nata. 82

Thermæ calidæ. 518

Theſaurus inuentus an ad emphyteutam pertineat. 407

Theſaurus hodie ad regalia pertinet. 130

Thule inſularum vltima. 56

Titulus de acquirend. rer. domin. lucroſu. 52

Titulus vel onerofus, vel lucratiuus. 242

Titulus eſt vel lucratiuus, vel onerofus 57

Traditio modus transferendi dominij iuſtiſſimus. 356

Traditionis requiſita. 357

Trans Tyberinus quis. 55

Tugurium quid. 284

Tutela quatenus extra prouinc iam ſuſcipienda. 183

Tyrus ex inſula continens facta. 44

V

VAſallus dominium ex inueſtitura conſequitur. 471

Venatio an probet poſſeſſionem. 103

Venatio de conſuetudine principum propria. 103

& ad regalia pertinet. 103

Venationum reditus probant poſſeſſionem. 103

Venatio alta pertinet ad regalia. 127

Venatio hominum illicita. 319

Venatio quot modis dicatur. 310

Vendicatio eſt vel totius, vel partis. 472

Venditor in augmento rei venditæ hypothecam non habet. 413

Venditio dubia fit ad menſuram. 427

Venetiarum vrbs. 90

Tyri æmula. 90

an ſit inſula. 91

Venetiæ cur in plurali efferantur 46

Venetorum potentia in mari. 281

eorum Ducis inauguratio. ibid.

Venetorum Republica an ſit libera. 287

Ventorum diuerſitas. 247

Ventorum præſagia. 518

Ventorum alii aliis magis noxii. 451

Via adimit incrementum vicinis. 422

Viatutior in ſententiis eligendo. 146

Viarum menſura pro diuerſitate locorum varia. 165

Vica-

Vicarius portus quinam. 206
Victorius cum ſuo principali eandem poteſtatem habet. 364
Victor an ſubiugatis bona adimere poſſit. 328
Vicinis an autonomia concedenda. 328
Vicini in petendis incrementis certant de lucro captando. 125
Vicina loca quænam dicantur. 164
Vicinitas maritima centum miliaribus æſtimatur. 164
Vicini quinam. 228
Vicinitas quomodo æſtimanda. 228
Vineta vrbs Wandaliæ. 92
Vina inſularia. 536
Viſurgis ab vtraque ripa diuerſos dominos recipit. 233
Vitium primi acquirentis an ad ſucceſſorem tranſeat. 327
Vndergang in Rheno quid. 491
Vniuerſitas quandoque vnius inſtar. 154
Vogelfrey quinam. 199
Vrbana prædia incrementum recipiunt. 421
Vrbes penſiles. 91
Vrbem maritimam mediterraneam facere. 352
Vrbium maritimarum incrementa ex nauigationibus dependent. 385
Vrbes aquis circumdatæ. 28
Vrſi albi in Inſulis ſeptentrion. 531
Vtilius ſemper in Rep. præferendum eſt. 116
Vtilitas publica priuatæ præfertur. 114
Vtilitas proximum locum occupat. 3
In pecunia numerata conſiſtit. 4
Vtilitas in iure populariter accipitur. 6
Vtile vulgo ex quæſtu æſtimatur. 4
Vtilitas ſummus occupantium finis. 321
Vſucapio & præſcriptio quomodo differant. 373
Vſus feudales communiter recepti. 123

W

Werder Germanis quid notet. 18

Z

Ziprangi inſula, alias Iaponia. 61

FINIS.

FRANCOFVRTI

Typis Egenolphi Emmelij, Sumptibus Petri Kopffii.

Anno M.DC.XXIV.

Digitized by Google

Digitized by Google

RESTAURO DEL LIBRO
LELLI GIUSEPPE

Digitized by Google